INSTITUTIONES GRAMMATICAE

IN USUM
SCHOLARUM GRAMMATICARUM
REGNI HUNGARIAE
ET
ADNEXARUM PROVINCIARUM.

PARS SECUNDA.



BUDAE

TYPIS REGIAE UNIVERSITATIS HUNGARICAE.

1817.

Sermo constat ratione, vetustate, auctoritate, consvetudine. Rationem praestat praecipue *Analogia*; nonnunquam et *Etymologia*.

Quintilianus.

PRIVILEGIUM.

Nos Maria Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix Vidua, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae, etc. etc. Regina Apostolica, Archi-Dux Austriae, Dux Burgundiae, Magna Princeps Transylvaniae, Dux Mediolani, Mantuae, Parmae etc. Comes Hapsburgi, Flandriae, Tyrolis, etc. Vidua Dux Lotharingiae, et Barri; Magna Dux Hetruriae, etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod posteaquam primis statim fundatae Universitatis olim Tyrnaviensis annis, Patres abolitae Societatis, qui eandem providebant, Typographiam Academicam erexerunt, atque in eadem quosvis Scholasticos Libros non interrupta serie in usum tam eiusdem Universitatis, quam et aliarum in Regno nostro Hungariae attunc quoque existentium Academiarum, publicarum Scholarum procudi fecerunt, insuperque super aliis etiam, uti signanter Corporis Iuris Hungarici, privative edendis Benigna Privilegia nostra ita dicta Exclusiva procurarunt, atque penes eadem Privilegia nunc etiam, postquam Universitas Regia Tyrnavia Budam translata, et Typographia Academica quoque hoc loco collocata est, eadem Typographia Excusionem cumprimis Scholasticorum Librorum continuat: pro maiori nihilominus stabilitate, et securitate nomine praefatae Ty-

pographiae, et respective Universitatis Regiae Budensis, ad quam eadem Typographia Academica optimo Iure pertinet, Maiestati nostrae supplicatum exstitit humillime, quatenus saepefatam Typographiam Benigno Privilegio nostro Regio eum in modum, ut nemo sive Spiritualium, sive Laicorum, sive Nobilium, sive Ignobilium, eruditorum, vel rudium Bibliopolarum, Bibliopegorum, aut Typographorum, denique quorumcunque Institutorum, et Veteratorum memoratos cuiuscunque generis Libros Scholasticos in usum Academiarum, Gymnasiorum, ac quarumvis Scholarum publicarum per Regnum nostrum Hungariae, eoque pertinentes Provincias Authoritate nostra Regia, quocunque tempore praescribendos, seu in toto, seu per partes in compendio, vel quocunque demum formato Typis denuo exprimere, vel in exteris provinciis excusos in Regna, et Provincias nostras haereditarias, cumprimis Hungariam, eidemque adnexas Partes sine eiusdem Typographiae praescitu, et annuentia invehere, et vendere ausit, clementer munire dignaremur. Unde Nos ex clementissima reflexione, quod Fundus Typographiae partim pro intertentione et conservatione Bibliothecae Universitatis, sed et aliarum ad Academias Regias, reliquaque publica Scholarum Instituta pertinentium, partim pro remunerandis eruditis Lucubrationibus destinatus sit, partim denique in alios optimos fines deservire debeat, praecipue vero, quod hac etiam ratione noviter constitutum Systema Litterarium confirmare, atque promotionem Rei Litterariae quoquo modo adiuvare velimus, id eidem Typographiae de Regiae Potestatis Nostrae plenitudine, et Gratia speciali clementer annuendum, et concedendum esse duximus, quatenus eadem Typographia praedeclaratos Scholasticos Libros libere, et privative imprimi, divendi et distrahi facere, hocque benigno indultu, et annuentia nostra, generatim autem omni eo Iure, quod prius Typographia penes Universi-

ta-

tatem Tyrnaviensem collocata habuit, in perpetuum uti, frui, et gaudere possit, ac valeat, ea tamen lege et conditione: ut omnes eiusmodi Libros ante eorum impressionem legali, atque in Systemate quoque litterario praescriptae Censurae praefata Typographia submittere teneatur; e contra nemini sive Spiritualium, sive Laicorum; sive Nobilium, sive Ignobilium, eruditorum, vel rudium Bibliopolarum, Bibliopegorum, aut Typographorum, denique quorumcunque Institutorum; aut Veteratorum praementionatosScholasticos Libros vel in toto, vel per partes, in compendio, vel quocunque alio formato interpolare, Typis denuo exprimere, vel alibi impressos in Regna nostra haereditaria, atque Hungariam imprimis, eidemque adnexas partes sine eiusdem Typographiae scitu, et annuentia invehere, et vendere palam, vel occulte sub poena confiscationis eiusmodi Librorum, ac praeterea decem Marcarum Auri puri, in una Fisco nostro Regio, in altera vero medietate eidem Typographiae applicandarum licitum sit, aut permissum, prouti clementer annuimus, et concedimus, ita serio, et firmiter inhibemus praesentium per vigorem. Quocirca universis, et singulis, cuiuscunque Status, Gradus, Honoris, Officii, et Praeeminentiae fidelibus nostris, ubivis in praerepetito Regno nostro Hungariae, Partibusque eidem adnexis constitutis et commorantibus, signanter vero Comitatuum quorumcunque Supremis, et Vice Comitibus, Iudicibus Nobilium, et Jurassoribus, ac totis Universitatibus, prouti Regiarum ac Liberarum Civitatum nostrarum, aliorumque locorum privilegiatorum Iudicibus, Iuratis Civibus, et Senatoribus, ac ipsis Communitatibus, praesentium nostrarum notitiam quoquo modo habituris, harum serie benigne committimus, et mandamus: quatenus mentionatam Typographiam Universitatis Regiae Budensis in impressione, et distractione praememoratorum Scholasticorum Librorum nullatenus turbare, aut

im-

impedire praesumatis, vel sitis ausi modo aliquali, quin potius eandem hacce benigna concessione et indultu nostro Regio in perpetuum libere, et absque omni impedimento uti, frui, et gaudere permittere, alios vero, qui eosdem libros imprimere, vel aliunde inducere, sicque divendere attentarent, ab eiusmodi impressione, inductione, et distractione serio, et sub poena supranotata prohibere, Authoritateque etiam Magistratuali ipsi Typographiae hoc in passu toties, quoties necessum fuerit, assistere, modis omnibus debeatis, et teneamini, secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in Archi-Ducali Civitate nostra Vienna Austriae die quinta Mensis Novembris, Anno Domini, Millesimo, Septingentesimo, Septuagesimo Nono, Regnorum nostrorum Hungariae, Bohemiae, et reliquorum anno quadragesimo.

Maria Theresia. m. p.

(L. S.)

C. Franciscus Esztérházy m. p.

Adamus Csathó m. p.

PRAE-

PRAEFATIO.

Quae in Primae Institutionum Grammaticarum Partis Praefatione dicta sunt, pleraque etiam pertinent; iisdem enim fere constat Capitibus, et haec *Pars Secunda*, usui II. Grammaticae Classis Studiosorum adcommodata. Laudabilis semper fuit illa in scholis nostris consvetudo, ut in qualibet Classe initio anni scholastici tempus aliquod iis repetendis, quae discipuli superiore anno, praesertim ex Institutionibus Linguae Latinae didicerant, consecraretur. Hanc ob rem Orthoepia, Orthographia et Etymologia tota in usum etiam II. anni Grammaticorum resumta, accessionibusque novis, ut: versibus de *Generibus Declinatione* Nominum, item de *Praeteritis* et *Supinis* verborum, aliisque compluribus utilibus animadversionibus aucta est. Generalibus XIV.

de

de Constructione Praeceptis additum est, perquam utile ac prope necessarium linguae Latinae studiosis *Supplementum.* Accedunt *Selecta Latini Sermonis Exemplaria*, et *Syllabus Primitivorum* II. Ordinis. Quid ex his primo, quid altero Studiorum Semestri tironibus proponi debeat, prudens perfacile dispiciet Magister. Cum autem e Praescripto Systematis Litteraii Sect. II. Cap. II. §. 47. I. Grammatices anno eousque discipuli deducantur, ut *octo orationis partes dignoscere, et qui felicioris sunt ingenii, verba etiam in breves, simplicesque sententias componere noverint:* haud erit difficile anno II. Grammatices in Institutione linguae Latinae ordine sequenti progredi:

SEMESTRI I.

1.) *Orthographiam Latinam* breviter recolere.

2.) Ad repetendam *Etymologiam* addere versus memoriales de *generibus* et *declinatione* Nominum.

3.) Exponere *Generalia XIV. Praecepta* de Constructione cum Appendicibus.

4.) E *Selectis Latini Sermonis Exemplaribus* ad illustrandas regulas Grammaticas Sententias *Stobaei* Morales, Adagia,

gia, Apophtegmata, Colloquia, Excerpta ex *Severo Sulpitio*, et Fabulas *Phaedri* cum utilissimis adnotationibus, observationibus, et monitis Celeb. Viri *Chrysostomi Hanulik* e S. P.

5.) Syllabum Primitivorum II. Ordinis, methodo praescripta memoriae mandandum proponere.

6.) In Exercitiolis *Syntheticis et Analyticis* tirones saepius exercere.

SEMESTRI II.

1.) Ex *Etymologia:* Versus memoriales Alvarianos de *Praeteritis* et *Supinis* verborum explanare.

2.) *Additamentum* ad generalia XIV. de Constructione Praecepta tironibus creberrima exercitatione inculcare.

3.) *Quia longum iter est per Praecepta; breve et efficax per exempla*, e *Selectis* latini sermonis *exemplaribus* ea in primis, quae ad hunc finem serviunt, methodo Systematis Litterarii §. 235. descripta praelegere.

4.) Syllabum Primitivorum II. Ordinis continuare, et, quomodo ex unius Primitivi notione plurimarum compositarum, et derivatarum vo-

vocum significata facile divinare possint tirones, exemplis adductis docere.

Principiis his Linguae Latinae imbuti discipuli latine s e n s i m b a l b u t i e n t, sibique mutuo interrogatiunculas quaspiam proponent, atque ad easdem respondebunt. Ad facilitatem hanc Latine loquendi adipiscendam non mediocri usui erit, si tironibus ordinarii quandoque thematis, aut *Lectionum*, ut vocamus, loco assignentur breviores quaedam Narrationes Historicae, aut Dicta memorabilia, qualia pag. 350. habentur; quae illi certo consilio domi ita legant, relegantque: ut ad quaestiones eo super argumento formandas tam Vernacula, quam Latina lingua respondere sine haesitatione sciant. Sunt quidem nonnulli Grammatici, quos inter et *Sanctius in Minerva*, qui de paranda linguae Latinae facultate Sententiae illi Ciceronis: *Caput esse quam plurimum scribere; stilum esse optimum et praestantissimum dicendi effectorem et magistrum*, tantum deferendum putent: ut malint receptam loquendi consvetudinem proscriptam e Gymnasiis esse, atque adeo ex omni Eruditorum consortio eliminatam; sed bona eorum venia, liceat nobis Latini sermonis, de cuius in Hungaria in primis necessitate Syst. Litt. Sect. II. Cap. I. §. 59. pluribus agitur, exercitium, quod litterati orbis iudicio valuit, modis omnibus retinere; liceat porro

ro studiosam iuventutem, ne barbare loqui condiscat, ad legendi, scribendique diligentiam; ne muta et elinguis sit, ad familiarem loquendi usum cohortari. Potestas interim adolescentulis liberrima fiat, ut, quae latine nesciunt, vernacula reddant. Satis initio erit, Latina Vernaculis apte miscere. Loquantur, ut possunt, quando, ut volunt, nondum licet; neque enim in magnis arduisque, sed in minimis et facilibus inchoandum. Quodsi, uti principia esse amant, cespitent, aut errent frequentius, cave, ne caperata fronte severius illos admoneas, aut errata perstringas acerbius. Fastidiosissimum est puerorum ingenium; quod amabunt, discent; operam ludes, ubi invitos. Quamobrem, ne errando saepius male loqui condiscant, tunc ipse, in quo lapsi sunt, emendatius sine supercilio repete, praemansum, quod aiunt, in os insere, vocibus barbaris puriora substitue ea providentia, ut peccasse intelligant se se, neque tamen inutili rubore suffundantur. Plura eiusmodi facile occurrent illi, qui parentis affectu cum iis, quorum curare progressum debet, repuerascere suo modo velit. Scribebam Budae Nonis Novembris. MDCCCVII.

JOSEPHUS GRIGELY,
A. A. L. L. et Philosophae Doctor, ac
in Regio Archigym. Budensi II. Humanitatis Scholae Professor et Senior.

CON-

CONSPECTUS
INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM PARTIS SECUNDAE PRO CLASSE II. GRAMMATICES.

Pag.

§. II.

CAPUT

His

o

Pag.

His accedunt:

I. SELECTA.

Latini Sermonis Exemplaria in usum II. Grammaticae, et quidem:

II.

SYLLABUS PRIMITIVORUM.

II. ORDINIS.

Praemisso monito ad Praeceptores, et praevia Instructione tironum II. Grammatices.

INTRO-



INTRODUCTIO IN GRAMMATICAM LATINAM.

Quid est Grammatica Latina?

Est ars bene latine legendi, scribendi; intelligendi et loquendi.

Nota 1) Sicut in omni Lingua, ita et in Latina, condiscendi tres sunt gradus:

a) Scriptores Latinos, praesertim veteris aevi intelligere.

b) Latine scribere; et

c) Loqui.

Nota 2) Grammatica est instrumentum tantum Linguae latinae condiscendae. Ad veram Linguae Latinae notitiam plus semper valet diligens Auctorum Lectio sine Grammatica, quam sine lectione Grammatica. Ad metam optatam pervenire volenti, utrique viae simul insistendum est.

Quot partibus constat?

Quinque: Orthoepia, Orthographia, Etymologia, Syntaxi, et Prosodia.

Nota. Alii duas tantum Grammaticae partes statuunt, alteram, quae de Orationis Latinae singulis membris, vocabulis, eorumque variis formis et proprietatibus, alteram vero, quae de eorundem recta compositione agit. — Illam vulgo, et non satis recte, *Grammaticam*; istam *Syntaxim* adpellant.

SECTIO I.
DE ORTHOEPIA.

Quid Orthoepia?

Est, quae Litteras, earum discrimen, scripturam, pronunciationem, et in Syllabas coitionem docet; seu est ars bene legendi.

Quid est Littera?

Est minima pars vocis articulatae, quae scribi potest individua.

Quot sunt Litterae?

Tres, et viginti. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. Ex quibus Graeca sunt: K, Y, Z.

Quomodo dividuntur Litterae?

In Vocales, et Consonantes.

Quot sunt Vocales?

Quinque simplices Latinae; A, E, I, O, U, et una Graeca Y. Ex quibus fiunt sex Compositae, seu Diphthongi: ae, au, ei, eu, oe, yi. ut: *praemium, aurum, hei, Europa, poena, harpyia.*

Quot sunt Consonantes?

Septemdecim: nimirum reliquae Litterae adpellantur Consonantes, quod Vocalibus iunctae simul sonent. Saepe etiam I. et U fiunt Consonantes, quando videlicet Syllabam inchoant, sequente vocali, ut: *ius, ianua, iuvo, iovis, maior, vado, venio.*

Quomodo dividuntur Consonantes?

In simplices, et duplices. Simplices sunt quindecim: Octo mutae: B, C, D, G, K, P, Q, T, et septem Semivocales; ex quibus quatuor L, M, N, R. Liquidae dicuntur. Duplices sunt duae X, et Z.

Quae

Quomodo sunt Litterae hae pronunciandae?

Pronunciatio usu addiscenda est.

Nota 1) Olim aliquae Litterae aliter fuerunt pronunciatae, quam ex proximis seculis accepimus, praecipuè C. et Q., et Diphthongi AE, OE; quas hodie fere ut E efferimus.

2 Non est anxie de illa pronunciatione hodie laborandum, sed litterarum ea, quae hodie in usu est, prolatione utendum.

3) *C* ante a, o, u, et Consonantem; item in finè vocis sonat ut K. e. g *caro*, *çor*, *culter*, *credo*, *ac nec*; ante e, i, y, ae, oe, sonat ut germanicum ʒ: e. g. *cedrus*, *cibus*, *Cyrus*, *Caesar*, *coena.*

4) T sequente i, et alia Vocali, aut Diphthongò sonat ut apud Germanos ʒ: e. g. *ambitio*, *nuptiae* Initio autem vocis, aut praecedente littera s, retinet sonum Litterae t: e. g. *tristia*, *tiara*, *ostium.*

Admonitio. In Scholis quidem iam vernaculis discunt adolescentes noscere litteras, coniungere syllabas, libros typo, et manu scriptos legere: non negliget tamen sedulus Magister, et in Scholis latinis curare, ut disciputi facilem legendi modum consequantur, rectaeque vocum pronuntiationi a teneris assvefiant: quam in rem in Scholis omnia elata voce legi iubeat, et siquid dissoni, affectati, aut declamatorii subrepat, illico corrigat. Inprimis vero ne tirones litteras *B*, et *P*, *D*, item et *T*, inter se affines permutent, tanto diligentius providebit, quanto frequentiorem hunc esse in Scholis, praesertim, ubi Lingua Teutonica magis in flore, vel plane domestica est, errorem quotidiana docet experientia. Intempestiva hac litterarum permutatione saepe numero 1) ipse vocum significatus mutatur, e g *bello*, pro *pellò*; *bolus* pro *polus*; *donat*, prò *tonat* etc: 2) Diversae orationis partes fiunt: e. g. *at* cum *T* coniunctionem disiunctivam facit, *ad* per *D*. Praepositionem. Item *quit* per *T*. scriptum, est Verbum tertiae personae, cuius prima est *queo*; per *D*. *quid* est Pronomen generis neutrius. Proderit ad errorem hunc tollendum 1) inter litteras has, quae vocis sono atque ipsa oris expressione sibi proximae esse videntur, dispari tamen inter se oris officio exprimuntur, viva voce accuratum discrimen tirones docere; 2) occurrentes

in vocabulis *B. P. D. T.* litteras denominatione Graeca per *Bita*, *Py*, *Delta*, et *Tau* in dictando exprimere.

Scripturam litterarum, et quae inde fiunt, etiam Praeceptorum dextra solertia, et lectissimorum scripturae exemplarium: qualia aeri incisa complura prostant, imitatio optime docebit: Ut vero in *Calligraphia* adolescentes assidue exerceantur, expolianturque, necesse erit providere, ut non solum in thematibus domesticis, et scholasticis nulli operae in nitide scribendo parcant, verum etiam *Exercitia Correcta* nitide describant; correctaeque, atque emendatae eiusmodi scripturae exempla consuta in *Semestribus examinibus* videnda exhibeant, ut diligentiores pro merito collaudari, negligentes autem ad maiorem diligentiam excitari possint. Illud hic saltem in genere notandum, omnem lineam, seu versum scripturae habere aliquam latitudinem duabus parallelis imaginariis (apud initiantes plumbagine signatis) inclusam, intra quas ipsa litterarum corpora scribuntur; licet maiusculae litterae inspersae, et minuscularum apices atque appendices sursum, deorsumque egrediantur, ut in sequenti versiculo omnes alphabeti litteras complectente, qui vulgo circumfertur, videre est, quem Magister litteris ad omnes Calligraphiae leges exactis duabusque parallelis inclusis in tabula describat,

Gaza frequens Lybicos duxit *) Karthago triumphos.

*) *K.* Graecorum Latini reddunt per *C*, in quod transiit, ut raro inter latinas voces adpareat. In numis et lapidibus eruditis vox haec nunc per litteram *C*, nunc per *K*, exarata reperitur.

SECTIO II.

DE ORTHOGRAPHIA.

Quid Orthographia.

Est ars recte scribendi.

Quotuplices sunt fontes Orthographiae latinae?

Sunt duplices: 1) *externi* 2) *interni*. Ad *externos* pertinent: 1.) *libri Mss.* veterum Roma-

manorum, quorum, quia Mss. rarissimi sunt, vices subeunt castigatae priscorum editiones. 2) *Lapides*, (literati, et *Tabulae* aeneae. 3.) *Numismata*.

Interni sunt intra ipsam Grammaticam, ad quam referuntur 1) *Derivatio* e latinis, et graecis vocabulis. 2) *analogia*. 3) *Prosodia*, quae v. g. docet *preces* scribendum esse, non *praeces*, etc.

Nota. Ex hoc iam satis apparet ad perfectam *Orthographiae Latinae* notitiam neminem prius, quam universam Grammaticae Oeconomiam penitissime perspectam habuerit, pervenire; atque paucas hic solum Orthographiae Regulas pro initiantibus proponi posse.

Quae Regulae Orthographiae in genere observandae?

1) Sunt de *Litteris*, earumque mutatione. 2) de *abbreviatione*, et *divisione* vocum 3) de *vocabulis* quibusdam, quae perperam vulgo scribuntur. 4) de notis *Interpunctionum*.

Ubi Litterarum figurae maiusculae scribi solent?

1) In principiis sententiarum, et versuum, uti etiam litterae initiales post punctum. 2) In Nominibus propriis, et quae inde deducuntur; e. g. *Homerus Homericus*, *Roma*, *Romanus*. *etc.* 3) In Nominibus Festorum, Scientiarum, Dignitatum, Officiorum, et omnium eorum, quae singulare, et notabile quid significant; e. g. *Pascha*, *Geographia*, *Rex*, *Dux*, *Aprilis* etc. 4) In titulis, et pronominibus honoris caussa, e. g. *Te Vir Illustrissime!* nonnullis placet similia meris maiusculis litteris exscribere; ut: TE VIR ILLUSTRISSIME!

Quae regulae in minusculis litteris observandae?

1. Cavendae formae litterarum a Typothetis sine necessitate inventae, qualis est j pro i; scribendum ergo, *adiicere*, non *adjicere*. 2) In Dipthongis *ae*, vel *oe* ordinariae separatim ponun-

nuntur vocales, rarius contrahuntur. 3) Litteram *v* ab initio, *u* in medio, et fine litterarum solent aliqui ponere; et scribere *vt* pro *ut*, *iuuo*, pro iuvo, *vua*: pro uva; alii ita scribunt, prout pronunciant, v. c. *uva*, *iuvo*, quae ratio scribendi lectionem vocabulorum latinorum faciliorem reddit, et puerorum captui accommodatior est. 4) Litterae *y*, *ch*, *th*, *ph*- Graecorum propriae, adeóque nonnisi in vocabulis origine Graecis adhibendae sunt; male ergo scribitur *author*, *tiro*, *charus*; ob euphoniam tamen *ch* admittunt *pulcher*, et *inchoo*, quae et Cicero probat. 5) Ubicunque non repugnat Euphonia, in compositione retinenda est consonans ultima praepositionis, sic *adfero*, *adgredior* etc. recte: *adcipio*, *conlega*, *conmea* adfectationem redolent: suum cuique pulchrum.

Quid de abbreviatione vocum?

A vocibus abbreviandis maxime in minuscula scriptura; quantum fieri potest, abstinendum e. g. *Dna nra*, pro Domina nostra; talis scribendi ratio aenigma est lectoribus, et saepe numero post elapsum aliquod temporis intervallum ipsis etiam Scribis. Neque tamen reiiciendae sunt abbreviationes praenominum Romanorum, quae et veteres vix unquam, nisi vel una littera vel binis, vel pluribus scribere solebant. Sic una littera exprimuntur: A. *Aulus*, C. *Caius*, D. *Decimus*, L. *Lucius*, M. *Marcus*, M. *Manius*, P. *Publicus*, Q *Quintus*, T. *Titus*, duabus: *Cn.* *Cnaeus*, vel *Cneius*. Sp. *Spurius*; etc. tribus: Ser. *Servius*, Sex. *Sextus*, Tib. vel Ti. *Tiberius*. Occurrunt etiam aliae in veteribus Classicis abbreviatae voces: e. g. A. U. C. idest *Anno Urbis conditae*. *Cos.* *Consul, Consulem* etc. *Coss.* *Consules*, *Consulibus*, C. D. *Consul designatus*. D. *Didus*, D. O. M. *Deo optimo max.* D. D. *dono dedit*. D. D. D: *dat*, *di-*

dicat, dedicat, vel *dono dicat, dedicat.* D. M. *Diis Manibus.* F. F. F. *Felix, faustum, fortunatum.* S. P. Q. R. *Senatus Populusque Romanus.* I. O. M. *Jovi optimo maximo.* H. S. *Sestertius, vel Sestertium* etc. *Id Idus.* Kal. *Kalendae,* Non. *Nonae.* P. *Posuit.* S. V. B. E. E. V. id est. *Si vales, bene est, ego valeo, etc.*

In recentiorum Scriptis occurrunt:

A. M. id est: *Anno Mundi,* A. C. *Anno Christi.* A. R. S. *Anno reparatae salutis.* C. M. *Caesarea Maiestas.* N. T. *Novum testamentum.* V. T. *Vetus testamentum.* H. L. Q. C. idest *hora, locoque consveto,* et quae sunt huius generis, alia ex usu discenda.

Quae Regulae in recta Syllabarum divisione observandae?

1) Consonans una inter duas vocales semper coniungitur cum sequente; ut: Ci-ce-ro, Da-nu-bi-us.

2) Quando Consonans duplicatur, una cum antecedente, altera cum sequente vocali iungitur; e. g. an nus, flam-ma.

3) Consonantes, quae ad initium vocis alicuius coniunguntur, sunt etiam in vocis medio coniungendae; ut in tabella adiecta est videre.

Bd.	Quia dici potest	Bdelium	divide	ergo	a-bdo-men.
Cl		Clivus	—	—	Co-cles.
Cn.		Cneius	—	—	Te-chna.
Ct.		Ctesiphon	—	—	do-ctus.
Gn.		Gnarus	—	—	i-gnis.
Mn.		Mnemosynon	—	—	o-mnis.
Pht.		Phthisis	—	—	na phta.
Ps.		Psittacus	—	—	scri-psi.
Pt.		Ptolomaeus	—	—	a-ptus.
Sc.		Scamnum	—	—	di-sco.
Sm.		Smaragdus	—	—	Co-smus.
Sp.		Spes	—	—	a-sper.
Sq.		Squamma	—	—	te squa.
St.		Sto	—	—	pa-stor.
Tl.		Tlepolemus	—	—	A-tlas.

4)

4) Excipiuntur ab his compositae voces, quas Quinctilianus ita dividendas esse monet: *quemadmodum id patitur earum origo, et compositio: v. g. prod-eo, ab-igo, ad-eo, dis-curro, sus-cipio, sus-tineo, pen-insula, et-iam, neg-otium, pros-odia, pot-est* etc.

Nota. Alii, inprimis Batavi hanc legem sibi imponi nolunt, sed scribunt, prout pronunciant: v. g. a-bigo, po-test, e-tiam, cap-tus, Magis-ter; priorem tamen dividendi rationem plerique hodie sequuntur.

Admonitio. In vocalibus, quae vulgo perperam scribi putantur, recensendis, *Christophorus Caelarius in Orthographia sua Latina, Ioannes Gerh. Scheller in praecept. Stil. bene lat.* et complures alii prolixos texunt indices, et 1) Vocabulorum nonnullorum rectam scribendi rationem firmant lege Etymologiae: e. g. ancora, non *anchora*, auctor, non *author*, vel *autor*, museum, non *musaeum*, scena, non *scaena*, torus, non *thorus etc.* 2) nonnulla adducunt, quae certa quidem Etymologia non nituntur; magna tamen verisimilitudine se commendant: e. g. Heres rectius eis videtur, quam *haeres*; quod heres fiat herus; infitiari rectius, quam *inficiari*, quod videatur a *fateri* ortum esse: 3) In quibusdam incertum plane est, quomodo scribendum sit, quia origo eorum latet: e. g. *caerimonia, caeremonia, ceremonia, causa, caussa, caecus, coecus, caelebs, coelebs; littera, litera; saeculum, seculum* etc. 4) In aliquibus denique duplicem scripturam admittunt, e. g. *quotidie, et cotidie, cocus, et coquus, locutus, et loquutus, tricesimus, et trigesimus, vicesimus, et vigesimus* etc. Quia vero de vocabulorum huiusmodi scribendi ratione, nec inter ipsos adhuc convenit eruditos; nec praeterea magni refert, utrum adolescens hoc, an alio modo scribat vocabula, dummodo plurium exemplum sequatur, ad criticos philologos ista potius, quam ad elementorum linquae Latinae studiosos pertinent; maiore cura eavendum id: ne, in quo complures errare experientia docet, omne vocabulum, quod a Syllaba *pre* incipit, per Diphthongum *ae* perperam scribatur, simplici enim et sequenti expressa versu scribenda.

Prae-

Prela, prehendo, precor, pretiumque, premoque,
precesque.
Dant tibi simplex e, diphtongum cetera poscunt.

Quae notae praecipuae Interpunctionum apud Latinos?

1) *Comma* (,) hoc adhibetur, quando articulos sententiarum, aut enumerata, aut periodi partes ad unum nomen, aut verbum relatas discernimus, ut: *Divitiae, decus, et gloria in oculis sita sunt.* Nihil est virtute *formosius*, nihil *pulchrius*, nihil *amabilius.* Cic.

2) *Semicolon, Comma* cum puncto, vulgo *media nota* (;) Hoc signo utendum in seiunctis, contrariis, varia partitione, iisque omnibus, quae commatis, et coli quasi media videntur, ut in membris periodicis. e. g. Hominum duo sunt genera; alterum indoctum, et agreste, quod anteferat semper utilitatem *honestati;* alterum expolitum, quod rebus omnibus dignitatem anteponat. *Cic.* Si contentio quaedam, et comparatio *fiat*, quibus plurimum tribuendum sit *officii:* Principes sunt Patria, et Parentes; quorum beneficiis maxime obligati sunt. *Cic.*

3) *Duo puncta, Colon* (:) adhibetur 1) quando verba alterius adducuntur e. g. Pisistrato e Solone quaerenti, qua tandem spe fretus, sibi tam audacter obsisteret, *respondit:* senectute. Cic 2) quando structura quidem verborum perfecta est, sententia autem adhuc pendet, ut, cum vel redditiones, vel similia, vel contraria etc. expectantur; paucis: in Periodis protasis, et apodosis duobus punctis secernuntur e. g. Ut hominis decus est *ingenium:* sic ingenii lumen est eloquentia. *Cic.*

4)

4) *Punctum.* (.) ponitur in fine periodi, seu cuiuscunque sententiae integre completae; e. g. In hoc certe fallimur, quod mortem *prospicimus.* Magna pars eius iam *praeteriit*, Quidquid aetatis ultro est, mors tenet. *Sen.*

5) *Signum Interrogationis* (?) hoc utimur in interrogationibus veri nominis; e. g. quis est tam vecors, qui cum suspexerit in coelum Deum esse *non sentiat?* Cic.

Nota. Si interrogatio imperfecta sit, aut si referatur solum interrogationem factam esse, comma ponitur. e. g. Solon cum interrogaretur, *cur* nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset, respondit, se id neminem facturum putasse. *Cic.*

6) *Signum Exclamationis* (!) hoc signo utimur non tantum in exclamationibus, sed et in admirationibus, votis, et similibus formulis, e. g. *O tempora! o mores!* Cic. *O superbiam inauditam* in facinore gloriari! Idem.

Nota Male nonnulli singulis *Vocativis* signum exclamationis adiungunt; Comma sufficit: e. g. Qui fit *Maecenas*, ut nemo, quam sibi sortem seu ratio dederit, seu sors obiecerit, illa contentus vivat? *Hor.*

7) *Parentesis* () vel |: :| hoc signo utimur, quando declarandi caussa aliquid inseritur, sine quo sensus sententiae perfectus esse posset; e. g. In reservanda gratia (si modo Hesiodo credimus) debemus imitari agros fertiles, qui plus modo adferunt, quam acceperunt. *Cic.*

8) *Asteriscus* (*) vocabulum vel sententiam e contextu sermonis dilucidat. Pro signo hoc litterae alphabeti etiam usui sunt.

9)

9) *Apostrophus* (') finalem litteram, aut syllaba suppressam esse indicat: e. g. *nostin', viden', audin'*: pro *nostine, videsne?*

10) *Diaerèsis* (. .) seu *duo puncta*, ad tonum distinguendum duarum vocalium in diphthongum coalescentium; e. g. *Poëma*, *Poëta*, *Phaëton aër*. Signum tamen hoc exolescit.

11) *Signum divisionis* (- „ —) in margine dextro adhibere solitum, ad significandum, syllabas, aut litteras sequentes ad priores referri.

Nota Signo hoc —, quod etiam *Hyphen* appellatur, nonnulla interdum composita notantur, e. g. *Romano—Germanicum*.

12) *Signum Citationis* („—„) praefigitur et subditur inserto, aliunde petito sermoni.

13) *Signum Contractionis* (Λ) adhibetur in contractione syllabarum et litterarum; ut *Deum*, pro *Deorum*.

14) *Signum Correptionis* (˘) quo indicatur syllaba brevis, ut: lĕgĕrĕ.

15) *Signum Productionis* (—) quo significatur syllaba in pronuntiando producenda esse; ut: docēre.

16) *Signum ancipitis syllabae* (⏓ *vel* ⏑̄) ut ăb. Postrema haec tria signa in Prosodia occurrunt.

17) *Paragraphus* (§) signum hoc orationis interstitiis praefigitur.

18) *Pausae Signum* (- - - -) est vel abrupti sermonis, vel affectus vehementioris index.

Quis

Quis usus harum Interpunctionum?

1) Ut orationem reddant perspicuam tam legenti, vel pronuntianti, quam audienti. 2) Ut inter legendum, vel pronuntiandum dent copiam spiritus reficiendi, ne continuatione deficiat.

Admonitio. Magister dabit operam, ut discipuli signa haec interpunctionum tam in legendis Auctoribus, quam in referendis pensis, et thematibus adcurate exprimere discant, quo sic tono naturali mature assvefiant: experientia enim docet, errores eiusmodi postquam invaluerint, vix, ac ne vix quidem emendari posse: quapropter crebro in lectione exercendi.

SECTIO III.

DE ETYMOLOGIA.

PROLEGOMENA

DE ETIMOLOGIA, PARTIBUS, ET ACCIDENTIBUS ORATIONIS IN GENERE.

Quid Etymologia?

Est pars Grammaticae, quae singularum vocum, seu *partium Orationis* naturam, originem et variationem docet.

Unde fit Oratio Grammatica?

Fit ex dictionibus, ut: *aleas fuge, mortem meditare; Dictio* fit ex Syllabis, ut: *aleas*; interdum fit ex una Syllaba, ut: *mors; Syllaba* denique ex Litteris.

Quot

Quot sunt partes orationis Grammaticae?

Octo: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Praepositio, Adverbium, Interiectio, Coniunctio.

Harum quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium declinantur: reliquae: Praepositio, Adverbium, Interiectio, Coniunctio declinationis sunt expertes: In sequenti exemplo omnes octo orationis partes continentur.

Interiectio.	*Pronom.*	*Particip.*	*Coniunct.*	*Adverb.*
Vae	tibi,	ridenti,	quia	mox.
Praepositio.	*Nomen.*	*Verbum.*		
post	gaudia	flebis.		

Nota. Latini contra, quam e. g. Graeci, aut Germani; apud quos articulus partem orationis efficit, in universum carent articulis: etsi ergo Latinum sermonem docentes; interdum utantur in declinando, et generibus nominum notandis, pronomine *hic*, *haec*, *hoc*, non tamen articulum tradunt, quo in loquendo, nos uti oporteat; sed tantum notam qualemcunque generum, et casuum inde mutuantur.

Quae sunt Accidentia, sive Attributa octo Partium orationis.

Sunt quaedam, quae enumeratas octo orationis partes comitantur: ut *Species*, *Figura*, *Analogia*, *Anomalia*, *Numerus*, *Casus*, *Genus*, *Declinatio*, *Coniugatio*, *Modus*, *Tempus*, *Persona*.

Quotuplicia sunt Accidentia partium orationis?

Triplicia; 1) alia sunt generalia, quae omnibus aut saltem plerisque partibus orationis conveniunt, ut: *Species*, et *Figura* 2) Alia sunt specialiora, quae tantum declinabilibus orationis partibus conveniunt; ut: *Analogia*, *Anomalia*, *Nu-*

Numerus, et *Persona.* 3) denique alia sunt specialissima, quae certis tantum orationis partibus tribuuntur, ut: *Genus* Masculinum, Faemininum etc. Nomini, et propter cognationem Pronomini et Participio; *Genus* item Activum, Passivum etc. (aliis *Vox*) Verbo, et quatenus cum eo convenit, Participio, *Declinatio* et *Casus* Nomini, Pronomini, et Participio: *Modus* Verbo: *Coniugatio* et *Tempus* Verbo, et Participio.

Quid, et quot sunt species Vocum?

Species est, qua disquiritur, prima ne sit vox aliqua, an aliunde deducta; sunt vero duae species: 1) *Primitiva*, quum vox a nulla alia descendit; ut: *Bonus*, *tu*, *clamo*, *saepe etc.* et *Derivata*, quum vox aliunde originem trahit; ut: *Bonitas*, *tuus*, *clamito*, *saepiuscule.*

Quid, et quot sunt Figurae vocum?

Figura est, qua disquiritur, utrum vox sit simplex, an composita; unde duae sunt Figurae vocum: 1) *Simplex*, quum vox in partes significantes *) ejusdem originis dividi nequit, e. g. *Doctus*, *ego*, *lego*, *legens*, *raro, abs, nam:* et 2) *Composita*; quum vox in partes significantes eiusdem originis dividi potest: e. g. *Indoctus, egomet, perlego, perraro, absque, namque.*

*) *Muscatum* habet quidem plures partes significantes, ut: *mus*, *musca*, *catum*, *tum*, sed non eiusdem originis; ergo non est vox composita, sed simplex.

Quid Analogia?

Est vocis cum communi regula convenientia, seu, ut Gelius L. 2. D. 25. definivit; *Analogia* dicitur, quum similia ex similibus iudicantur; e. g. ut *condicio rectius* scribitur conditio, ita *auditio*, non *audicio*, a *divitis* fit *di*-

vi-

vitiae, non *diviciae*, ita a *sapientis*, *prudentis*; *sapientia*, *prudentia*: ut ab *audacis*, *audacia*, ita a *ferocis*, *ferocia* etc. Cedit tamen Analogia usui; neque enim omnia Analogiam servant in latina Lingua: Sic analogice dicendum esset, *Iupiter*, *Iupitris*; sicut *Pater*, *Patris*, sed usus recepit, *Iupiter*, *Iovis*.

Quid est Anomalia?

Est vocis a communi Regula discrepantia, unde et *irregularitas*, *inaequalitas* dicitur; e. g. N. S. *Coelum*, Pl. *coeli*, non *coela*; *facio*, Pass. *fio*, non *facior* etc.

Quid est Numerus?

Est in voce unius a multis discretio, et contra.

Quot sunt Numeri?

Duo: *Singularis*, qui est unius significationis, ut *Magister*, *ego lego*: *et Pluralis*, qui plurium, ut: *Magistri*, *nos legimus*.

Nota *) Quaedam Nomina sunt Singularia Positione, sed Pluralia intellectu, ut *Collectiva*; v. g. *Caetus*, *exercitus*: *agmen* etc.

Quaedam vero sunt Pluralia positione, sed Singularia intellectu; e. g. *Athenae*, *Thebae*, *Philippi*, *nuptiae*, *arma*, etc.

Nota 2) Disputant hic aliqui subtiliter, Propria Nomina carere Plurali Numero, quia fere Proprium Nomen illud est, quod non significat plures, ideoque piaculum ducunt, permittere puero, per Pluralem Numerum declinare: *Cicero*, *Fabius*, *Aiax*, etc. Sic et *Deus*, quia unus est; *Mundus sol*, *luna etc*, Sed quid faciat puer? quando leget; non omnes *Fabios*, abstulit una dies. Ambo *Aiaces*. Deus *Deorum* locutus est. *Dii* vos estis. Epicurus plures *Mundos* statuit. Tres *Soles* visi. Tres *Lunae* visae. Certe in his et similibus Pluralis concedendus est, aut istorum rigore, ista sunt expungenda, quod nemo probabit.

Quid

Quid, et quot sunt Personae?

Persona est rei significatae sub ordine demonstratio, quae fit ex Linguis vernaculis per voces: *Én, te, ö, mi, ti, ök.* Ich, du, er, wir, ihr, sie, Ga, ty, on, my, wy, oni. Sunt vero Personae tres: *Prima*, quae vocem de se ipsa effert; ut: *ego, nos, lego, legimus. Ego Iosephus* mea manu Scribo. *Secunda*, ad quam vox dirigitur; ut: *Tu, vos, legis, legitis. Tu Petre* me *sequere. Tertia*, de qua vox effertur; ut: *ille, illi, legit, legunt. Magister docet* discipulos.

Nota. Omnia Nomina et participia per se, et extra Constructionem considerata sunt *indiscretae Personae*, praeter quam in Vocativo, ubi sunt *Secundae*. In Constructione vero, quamcumque Personam induere possunt.

De iis Accidentibus, quae certis tantum orationis partibus tribuuntur, ut: *Genere, Declinatione, Casu, Modo, Coniugatione, Tempore*, suo loco agetur.

CAPUT I.

DE NOMINE.

Quid est Nomen?

Est pars orationis, quae rem aliquam, aut eius proprietatem significat; et casus habet, neque tempora admittit, ut: *Mensa, Dominus; bonus, albus, niger.*

Quotuplex est Nomen?

Duplex: substantivum, et adiectivum.

§. I.

§. I.

DE NOMINE SUBSTANTIVO ET ADIECTIVO IN GENERE.

Quid est Nomen Substantivum?

Substantivum Nomen est, quod per se in Oratione esse potest; ut *Dux imperat, miles obtemperat.*

Quid Nomen Adiectivum?

Adiectivum est, quod in Oratione esse non potest sine Substantivo, cuius proprietatem designat, aperte, vel occulte. Aperte ut: *Dux prudens, si strenuos milites habeat; facile hostem superabit.* Occulte ut: *Qui tertiana laborat, non vescatur bubula,* hoc est: tertiana febri, bubula carne.

Nota. Substantivum itaque est, quod verbo iunctum perfectum sensum facit, ut: Homo ridet, Equus currit. Contra est in Adiectivo, nec enim plenus sensus est, *Bonus ridet*, nisi *homo*, vel aliud intelligatur.

Quotuplex est Nomen Substantivum?

Duplex: 1) Proprium. 2) Appellativum.

Quid est Nomen Proprium?

Nomen Proprium est, quod uni rei singillatim datum est; ut: *Iosephus, Buda, Danubius,*

Nota. Nomen Proprium illud est, quod principio ad unam singularem personam, vel locum significandum adhibitum fuit.: et quamvis postmodum idem pluribus attributum fuerit, quia initio unius solius fuit, Proprium esse non desinit, ut: Vienna, Gallia, Austria, Antonius, etc.

Propria Personarum: Cicero, Caesar, Pompeius, Lentulus, Cato, Scipio, Plato, Pierides, etc. *Fluviorum:* Danubius, Rhenus, Tyberis, Vagus, etc. *Montium:* Aetna, Athos, Vesuvius, Olympus, etc. *Urbium:* Roma, Graecium, Praga, Parisii.

Quid Appellativum?

Appellativum est, quod multis commune est, ob communem naturam; e. g. *homo, Urbs, flumen.*

Nota 1) Sortiuntur et alias appellationes certa, quaedam Nomina Substantiva; alia enim dicuntur:

1. *Collectiva*, quae numero singulari significant multitudinem, e. g. *Gens, turba, populus, exercitus, acies, cohors, turma, centuria, decuria, multitudo, copia, grex, cumulus, coetus, manus, ecclesia, schola, civitas; etc.*

2) *Patronymica*, quae a nominibus, patrum, vel matrum, aut maiorum quorumcunque derivata, filium, aut filiam, nepotem, aut neptem etc. significant; e. g. *Priamides*, filius Priami; *Iliades*, filius Iliae; *Pelides*, filius Pelei; *Perseis*, filia Persei *

* Terminationes Patronymicorum plerumque sunt quinque: in *des*, nonnunquam *ion* Masculinorum; in *as, is*, et *ne* Faemininorum; e. g. *Phylirides*; i. e. Chiron, a Phylira matre; *Japerion*, i. e. Japeri filius, *Priameis*, i. e. Priami filia, *Atlantius*, Atlantis filia, vel neptis. *Nerine*, *Adrastine*, i. e. Nerei, Adrasti filia. De modo formandi Patronymica, agitur in *Instit. Poet.*

3) *Diminutiva* (aliis *Deminutiva*) quae significationem sui Primitivi imminuunt, quorum variae sunt terminationes, usu et lectione potissimum discendae, ut a) in *cio*, e. g. homo, *homuncio*; senex, *senecio*, b) in *sio*, e. g. puer, *pusio*, ab antiquo pusis c) in *aster* a quibusdam in *dus, ius, lus, tus*, e. g. surdus, *surdaster*, pullus, *pullaster*, calvus, *calvaster*. Significant fere imitationem cum diminutione d) in *ellus, a, um*, a *rus, a, um* praecedente consona; e. g. fenestra, *fenestella*; cerebrum, *cerebellum*; flabrum, *flabellum*, flagrum, *flagellum*; capra *capella* (praeter serra, *serrula*,) Et ab *inus*, vel

a,

a, *um*, e. g. asinus, *asellus*, pagina, *pagella*, fiscina, *fiscella*; sic ab ocululus, *ocellus*; a catena, *catella*; item ab *er* secundae, e. g. liber, *libellus*; culter *cultellus*, puer *puellus*; e) in *illus*, a *nus*, *a*, *um*, praecedente g; e. g. pugnus, *pugillus*; signum, *sigillum*; tignum, *tigillum*; huc retenta baculus, *bacillus*, a speculum, *specillum*; f) in *xillus*, a *lus*, *a*, *um* praecedente longa e. g. a palus, i, *paxillus*, ala, *axilla*, mala, *maxilla*; sic velum, *vexillum*, g) in *olus*, a puris in *us*, *a*, *um*; e. g. filius. *filiolus*; bractea; *bracteola*; tugurium, *tuguriolum*. h) in *ulus*; *ab us*, secundus *a*, *um*; e. g. columbus *columbulus*, ramus, *ramulus*; catena, *catenula*: verbum, *verbulum*; sic à caput, *capitulum*, a res *regulus*; ab homo, *homulus*. i) in *culus*; e. g. rete, *reticulum*; animal, *animalculum*. Sic quaedam ab *er*, *or*, *as*, et *us*, tertiae; e. g. *anserculus*, *fraterculus*, *corculum*, *vasculum*, *musculus*, *lepusculus*, *corpusculum*, *rumusculus*, *arbuscula*. Sic ab *es*, *is*, *rs*: e. g. *urbecula*, *craticula*, *cuticula*, *apicula*, *igniculus*, *particula*. k) in *ulus*, et *illus* simul a quibusdam in *inus*, *a*, *um*; e. g. a catinus, *catinullus*, et *catillus*; a pulvillus, *pulvinulus*, et *pulvillus*; l) in *unculus* a desinentibus in o; e. g. sipho, *siphunculus*; carbo, *carbunculus*; homo, *homunculus*. m) Peculiaria sunt: bonus, *bellus*; clavus, *clavulus et claviculus*; lagena, *laguncula*; columna, *columella*; corona, *corolla*; epistola, *epistolium*; scamnum, *scabellum* et *scamillum*: aetas, *aetatula*; anguis, *anguilla*; pulvis: *pulvisculus*; adolescens, *adolescentulus*; flos, *flosculus*; *os*, oris, *osculum*; os, ossis, *ossiculum*; etc. n) Sunt et Diminutivorum Diminutiva. e. g. Masculina, ut: canis, *catullus*, *catellus*; locus, *loculus*, *locellus*, porcus, *porculus*, *porcellus*; vertex, *verticulus*, *verticullus*; *verticillus*; codex. *coducilus*, *codicillus*, etc. Faeminina; ut: nux, *nucula*, *nucella*; offa, *offula*, *offella*; cista, *cistula*, *cistella*; sporta. *sportula*, *sportella*; furca, *furcula*, *furcella*; etc. Neutra; ut: caput, *capitulum*, *capitellum*; os, *osculum*, *oscillum*.

4) *Verbalia*, e. g. *lectio*, *lector*, a Supino *lectum*, de quibus infra.

Nota a) Tam Nomina Substantiva, quam Adiectiva sunt *Mobilia*, vel *immobilia*: illa pro diverso sexu terminationem variant, e. g. *hic rex*. *haec regina*; *hic doctus*, *haec docta*, *hoc doctum*, haec vero ter-

minationem pro diversitate sexus non variant, e. g. *h. homo*; *haec verbera*: *hic auriga*; *hic, haec, hoc felix*.

Nota. 3) Substantiva Mobilia Masculina pro indole sua terminationes habent varias; e. g. in Declinatione prima *ta*, vel *tes*; ut *Poeta*, *Crotoniates*; in Secunda *er*, *ir*, vel *us*, ut: *arbiter*, *vir*, *amicus*; in Tertia *o* Latinum, ut: *leno*, *o*, vel *on* Graecum; ut: *Draco*, *Lacon*, *cen*, ut: *fidicen*; *tor*, ut *victor*; *es* ut: *cres*, *hospes*; *os* Latinum; ut: *Nepos*; *os* Graecum ut: *Tros*; *bs*, vel *bys*, ut: *Libs*, *Libys*; *ps*, ut *Aethiops*; *x*, ut: *Thrax*, *Rex*, *Phoenix*, *Phryx*. Quarta autem et quinta Declinatio Mobilia non habet. Faeminina autem, si Latina sunt, plerumque terminationem Masculini in *a* mutant, ut:

Tullius.	*Tullia.*
Dominus.	*Domina.*
Servus.	*Serva.*
Coquus.	*Coqua.*
Cervus.	*Cerva.*
Filius	*Filia.*

Excipiuntur a) Verbalia in *tor*, quae Faeminina in *trix* formant, ut:

Victor.	*Victrix.*
Auctor.	*Auctrix.*
Nutritor.	*Nutrix.* (Syncopeo pro Nutritrix.)

Sic horum imitatione: *expulsor*, *expultrix*.

b) Comparativa a *cano* in *cen*, quae faciunt *cina*, ut:

Hic Fidicen,	*haec Fidicena.*
Tubicen,	*Tubicina.*
Tibicen,	*Tibicina.*
Sic et *Flamen*,	*Flamina.*

c) Peculiarem quandam rationem habent; ut:

Avus,	*Avia.*
Nepos,	*Neptis.*
Socer,	*Socrus.*
Vir,	*Virago* et *Vira* apud *Festum.*
Gallus,	*Gallina.*
Leo,	*Leaena* et *Lea.*

d)

d) Quae vero manifeste Graeca sunt, aut alias peregrina, a Graecis tamen Latinis tradita, Graecorum etiam formam retinent; et quidem Masculina in *o*, vel *on*, Graecis in *ων* formant Faeminina in *aena*. v. g.

Draco,	*Dracaena.*
Lace, vel Lacon,	*Lacaena.*
Praeter Python,	*Pythonissa.*

Finita vero Graecis in *της*, in *tes*, vel *ta*. Faeminina formant vel in *tis*, vel in *tria*. e. g.

In *tis*, praecipue Gentilia:

Spartiata,	*Spartiatis.*
Crotoniata,	*Crotoniatis.*
Sybarita,	*Sybaritis.*
Scytha, vel *Scythes*,	*Scythis.*

In *tria* vero, si artium vel officiorum administrationem significant; e. g.

Poeta.	*Poetria.*
Psaltes.	*Psaltria.*

Quaedam tamen etiam *is*, et *issa* admittunt, ut: *Propheta*, *Prophetria*, *Prophetis*, *Prophetissa.*

e) Gentilia aliarum terminationum ex auctoritate sunt petenda, et ex similibus similia indicanda; e. g.

Cres,	*Cressa.*		
Thrax,	*Thrassa*,	*Thressa*,	*Threissa.*
Tros,	*Troas*,	*Troias.*	
Phoenix,	*Phoenissa.*		
Aethiops,	*Aethiopissa.*		
Libys, vel	*Libs*,	*Libyssa*,	*Libystis.*
Phryx,	*Phrygia.*		

Quam varia occurrunt Nominum Adiectivorum genera?

Praeter Adiectiva *Primitiva*, ut: *bonus*, *Derivata*; ut: *paternus*, *Simplicia*; ut: *doctus*; *Composita*, ut: *indoctus*; *Diminutiva*; ut: *parvulus*, *a*, *um*; *tenellus*, *a*, *um* etc. varia adhuc Grammatici recensent Adiectivorum genera; et quidem:

1) In-

1) *Interrogativum Nomen* est, quo de re aliqua quaerimus; ut: *Quis? uter? quantus?*

2) *Interrogativum Substantiae* est, cui respondemus per Nomen Substantivum, vel Pronomen Demonstrativum, ut: quis, vel qui, quae, quod; Uter, utra, utrum. *Quis his loquitur? Davus ille.*

3) *Interrogativum accidentis* est, cui respondemus per Nomen Adiectivum, ut: *Quantus? qualis? quot? quotus?* Cuius, *cuja*, *cuium? Cuias?* sic *Qualis fuit Hector? fortis, magnanimus.*

4) *Relativum* est, quod Nomen Antecedens in memoriam reducit. Id duplex est, Substantiae, et Accidentis.

5) *Relativum substantiae* est, quod Nomen Substantivum in memoriam reducit, ut: qui, quae, quod. *Legi Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum.*

6) *Relativum Accidentis* est, quod in memoriam reducit Nomen Adiectivum, ut: *Quantus, qualis, quot. Cicero fuit eloquens, qualis fuit Hortensius.*

7) *Redditiva* sunt: *Tantus, talis, tot, totidem,* quae Relativis *quantus, qualis, quot,* ante vel post ponuntur, ut: *Quales in Republica Principes sunt, tales reliqui solent esse Cives. Cura, ut talis sis, qualis, haberi cupis. Quot homines, tot sententiae. Totidem ad te literas dedi, quot tu ad me misisti.*

8) Quis, vel qui, quae, quod; uter, utra, utrum; quantus, qualis, et cetera Interrogativa, quando ponuntur post verba: Audio, video, scio, intelligo, nescio, et alia eiusdem significationis appellantur *Infinita*, ut: *Nescio quis sis. Audio, quid dicas. Nescio, quantus, aut qualis sis.*

9)

9) ***Possessiva*** sunt Adiectiva, quae Possessionem, aut Proprietatem aliquam significant; e. g. ***Evandrius*** ensis; officium ***paternum***, ***vernus*** aer; ***herilis*** filius; ***Cygnea*** cantio.

Nota. 1) Possessiva haec exponuntur per Genitivum Primitivi sui, pro quo eleganter usurpantur; ut: *Evandrius* ensis; i. e. *Evandri*; Officium *paternum*, i. e *patris*; Aer *vernus*, i. e. *veris*, seu qualis vere esse solet, *herilis* filius, i e. *heri*; *Cygnea* cantio, i. e. *Cygni*. etc.

Nota 2) Variae sunt *Possessivorum Adiectivorum* terminationes; a) in *aris*, e. g. *Apollinaris*, *Pupillaris*; b) in *bris*, e. g. *muliebris*, *funebris*. c) in *eus* duabus syllabis; v. g. *Herculeus*, *vipereus*, *tartaneus*, *gallinaceus*, d) in *icus*, v. g. *rusticus*, *civicus*, *heroicus*, *aulicus*, *villicus*, *Platonicus*. e) in *ius*, e. g. ab *Evander*, *Evandrius*, *Martius*, *Stygius*, *patrius*, *regius*, *Aedilitius*, *Tribunitius*. f) in *lis*; e. g *brumalis*, *civilis*, *herilis*, *senilis*. g) in *nus* praecedente *a*, vel *i*, producta, vel *r*; e. g. *Pompeianus*, *montanus*, *humanus*, *columbinus*, *leporinus*, *serpentinus*, *vespertinus*, *matutinus*, *figulinus*, vel per syncopen figlinus; *paternus*, *vernus*, *hibernus*, *nocturnus*, *diurnus*. Singulare est, ab *aper aprugnus et aprinus*. h) in *vus* e. g. *aestivus*. i) in *ensis*; e. g. *castrensis*, *forensis*, *hortensis*, *pratensis* etc.

10. ***Gentilia***, ***et Patria***, quae gentem, vel rationem, aut patriam indicant; e. g. ***Italus***, ***Graecus***, ***Romanus***, ***Viennensis***, ***Pragensis***, ***Budensis etc.***

Nota 1) Terminationes Nominibus *Gentilibus* et *Patriis* tam Substantivis, quam Adiectivis communes praecipuae sunt: a) in *er*, ut *Africa*, *Afer*, b) in *as*; e. g. *Arpinum*, *Arpinas*; *Antium*, *Antias*; *Privernum*, *Privernas*; c) in *ensis*, e. g. *Cretensis*, *Atheniensis*, *Carthaginensis*, etc. d) in *ivus*, e. g. ab *Argos*, *Argivus*; *Achaia*, *Achivus*. e) in *cus*, e. g *Graecus*, *Atticus*, *Libicus*, *Hetruscus*, *Arabicus*, f.) in *iacus*; e. g. ab *Ilium*, *Iliacus*, *Corinthiacus*, *Syriacus*. g) in *ius*; e. g. *Aegyptius*, *Syrius*, *Rhodius*, *Cyprius*, *Milesius* a *Miletus*. h) in *aeus*; e. g. Iu-

Iudeus, *Coregraeus*, *Sabbaeus*, *Dietaeus*, *Mitylinaeus*. i) in *ous*; e. g. *Cos*, *Cous*; *Argos*, *argous*; *Lesbos*, *Lesbous*. k) in *nus* praecedente *a*, *e*, vel *i* producta e. g. *Romanus*, *Germanus*, *Gaditanus*, *Pergamenus*, *Praenestinus*, *Latinus*. Huc referri etiam possunt: *Esquiliae*, *Esquilinus*; *Palatium*; *Palatinus*; *Alpinus*, *montanus*, *urbanus*, *oppidanus* et similia localia. l) in *lus*: e. g. Italus, *Siculus*. m) in *rus*, e. g. a *Syria*, *Syrus*; a *Styria*, *Styrus*. n) in *ns*; e. g. *Laurentum*, *Laurens*; *Volsci*, *Volscens*; *Veii*. *Veiens*, etc.

Nota 2) Sunt terminationes nonnullae *Gentilium*, solis Nominibus Substantivis propriae; ut in *a*; e. g. *Turca*, Persa; in *as*; e. g. Arcas: in *ir*, e. g. *Trevir*, aliquis ex urbe Trevirorum; in o, e. g. *Macedo*, *Saxo*, in on, e. g. *Lacon*: haec tamen etiam per *o* efferuntur, ut *Loco* et similia; in *ur*, e. g. *Ligur*: in s praecedente consona, e. g. *Arabs*, *Aethiops*; in *x* e. g. *Thrax*, *Cilix*, *Allobrox*, *Cappadox*.

11) *Partitiva*, quae aut unum ex multis significant, aut multa singillatim:

a) Unum ex multis significant: *Quidam*, *aliquis*, *quispiam*, *ullus*, *nonnullus*, *quivis*, *quilibet*; quae etiam *particularia* vocantur.

b) Quae multa singillatim significant, fere sunt *universalia*; e. g. *omnis*, *cunctus*, *quicunque*, *nemo*, *nullus*.

12) *Numeralia*, quae numerum significant, quorum, ut infra videbitur, variae sunt species.

Admon. Allatae hactenus definitiones, et divisiones Nominum, ea solum caussa exponuntur puerulis, ne eas ignorent in Syntaxi, in qua de Partitivorum, Numeralium, etc. Regimine variae Regulae traduntur. Itaque magnopere cavendum, ne dialecticis subtilitatibus, quaestiunculis captiosis divexentur miselli; an, et quomodo una Nominum species ab alia, Ordinale a Distributivo, Redditivum a Relativo; Gentile a Patrio, etc. distinguantur? Qui scopulus vere discentium utilitati tam infestus non in Elementis duntaxat Linguae Latinae, sed toto Grammatico cursu prudenti Instructori velis, remisque declinandus erit. Certe nimis multa sunt, quae eodem quidem labore, ac tempore, verum longe utilius doceri possunt.

§. II.

§. II.

DE NOMINE SUBSTANTIVO IN SPECIE.

Et quidem:

DE NOMINUM SUBSTANTIVORUM.
I. - - - - GENERIBUS.
II. - - - - NUMERIS.
III. - - - - CASIBUS.
IV. - - - - DECLINATIONIBUS.

Quae sunt proprietates Nominis Substantivi?

Apud Substantivum observandum est. 1) Cuius Generis. 2) Cuius Numeri. 3) Cuius Casus. 4) Cuius Declinationis sit. De singulis Harum Proprietatum Nominis Substantivi Ordine tractabimus; et quidem:

I.

DE GENERIBUS NOMINUM.

Quid est Genus?

Genus apud Grammaticos est discrimen nominis secundum *sexum;* vel, ut alii volunt; secundum *notam*, cuiusmodi *nota* non unica quidem, sed praecipua tamen est, quod recipiat articulum: *hic, haec, hoc;* ut: *hic vir, hic liber, haec faemina, haec mensa, hoc mancipium, hoc scamnum.*

Nota.

Nota. Discrimen hoc generis propter convenientiam *adiectivi* cum *Substantivo* inquiritur; ut adeo propter sola adiectiva, teste *Sanctio*, reperta sint in substantivis genera: nam si adiectiva non essent, aut si omnia unius essent terminationis, ut: *felix*, *par*, *oriens*; nulla esset apud Grammaticos de genere praeceptio Grammaticus enim in Substantivis solummodo quaerit genera, propter adiectivorum terminationes. Cum enim dicimus: *Revereor patrem. Ne laedas hominem. Abige canem*: non refert, cuius sit generis, donec addendum sit adiectivum.

Quot genera occurrunt apud Latinos?

Septem.

I. Genus Masculinum.	Cuius nota solet esse.	*Hic*; ut: hic Dominus.
II. Genus Faemininum.		*Haec*; ut: haec Domina.
III. Genus Neutrum.		*Hoc*; ut: hoc Pecus.

Ex his tribus oriuntur reliqua quatuor:

IV. Genus Epicoenum, vel *promiscuum*; quando sub una voce immobili, unoque genere grammatico uterque sexus intelligitur, ut hic lepus, haec aquilla.

V. Genus Commune, vel *duum*, quod sub eadem terminatione pro diverso sexu modo faemininum, modo masculinum est. e. g. *Civis*, hic Civis. *Polgár*, ein Bürger, Meſſtan; haec Civis, *Polgárné*, eine Bürgerin, Meſſtanka. *Communibus* etiam accensentur, quae sub eadem terminatione pro diverso significatu sine relatione ad sexum varium habent articulum; ut: hic Palus, i; *Karó*, ein Pfahl, Kůl; haec Palus, udis; *Tó*, *Motsár*; ein Pfuhl, Močidlo.

VI.

VI. Genus omne, (rectius genus Commune omnibus) quod sub una terminatione omnes tres articulos recipit; ut: hic, haec, hoc Felix.

VII. Genus dubium, quando, apud auctores reperiuntur nunc masculina, nunc faeminina, nunc neutra, ut: hic, vel hoc Vulgus; hic vel haec Specus, sunt generis dubii.

Quot modis cognoscuntur genera nominum?[a]

Tribus modis: 1mo) *Ex significatione;* 2do) *Ex terminatione.* 3tio) *Ex usu*, et *auctoritate.*

VERSUS MEMORIALES.

EMANUELIS ALVARI.

A)

DE GENERIBUS NOMINUM

QUAE EX SIGNIFICATIONE COGNOSCUNTUR.

MASCULINI GENERIS.

1. Quae maribus solum tribuuntur, mascula sunto.
2. Mascula censentur specie depicta virili,
3. Et quibus appositum tantum tribuisse virile,
4. Credibile est veteres, ut: latro, praesul, et hospes:

1. Huc referuntur Nomina Virorum Propria, ut: *Petrus*, *Paulus*, *Numa*, *Cato*, *Antonius*, *etc.* Uti et appellativa: *Vir*, *pater*, *frater*, *gener.* Et gentilia, ut: *Belga*, *Spartiates*, *Friso*, *Arabs.* Item animalium, ut: *Verres*, *Aries*, *Bucephalus etc.*

Item nomina officiorum, *et functionum Viris propriarum*, ut Scriba, lanista, lixa, nauta, auriga, pincerna, aedilis, praetor, consul, tubicen etc. Huc perti-

pertinent verbalia in or, ut: Pictor, victor, sartor, vietor, etc.

Excipe haec quatuor: *Excubiae, vigiliae, custodiae, et operae*, quae generis faeminini sunt.

2. *Angelorum*, ut: Michael, Gabriel, Raphael, etc. *Daemonum*, ut: Belzebub, Lucifer, Asmodaeus, Baal, etc. *Deorum*, ut: Saturnus, Mars, Iupiter, Pluto, Mercurius, Apollo, etc.

3. Multa sunt Nomina tam Viris, quam Faeminis communia, quae tamen apud veteres Auctores solum cum articulo *hic* leguntur, ut: I. Decl. Accola, incola, alienigena, advena, conviva, homicida, etc. III. Decl. Gygas, eques, vigil, fur, etc. Quare loco: *duae fures*, addes; *duae feminae fures* comprehensae sunt.

FAEMININI GENERIS.

5. Faemineum dices, quod faemina sola reposcit.
6. Iungito faemineis muliebri praedita forma.
7. Quaequae Adiectivum tantum muliebre requirunt.

Ut omnia propria: Agnes, Glycerium, Phronesium, Dido, Amazon. *Appellat.* Mater, soror, matertera, socrus, nurus, etc. *Gentilia*, ut: Lacaena, Cressa, etc. *Function. Mulieb.* ut: Obstetrix, nutrix, lotrix, tibicina.

6. *Sic Deae:* Pallas, Iuno, Ceres, Venus, *Nymphae:* Napaeae, Dryades, Oreades, Syrinx, Salmacis, etc. *Musae:* Clio, Melpomene, Euterpe, Uranie, etc. *Parcae:* Clotho, Lachaesis, Atropos. *Furiae:* Alecto, Tisiphone, Sphinx, Medusa, Sirenes, Gorgones, Lamiae, etc.

7. *Talia, etsi utrique sexui communia, nomina sunt:* Proles, soboles, virgo, bellua, bestia, pecus, udis; etc. et *supra memorata:* Excubiae, copiae, operae, etc. Huc item referri possunt Nomina Epicoena, Vulpes, aquila, felis, etc.

NEUTRIUS GENERIS.

8. Quae Neutro apposito gaudent, neutralia sunto.

Ut: Animal, mancipium, etc.

GENERIS COMMUNIS DUORUM.

9. Est Commune duum, sexum quod claudit utrumque.
10. Articulo gemino: veluti bos, fortis, et hostis,
11. Antistes, iuvenis, vates, patruelis, et infans,
12. Affinis, miles, cum cive, cliente, sacerdos,
13. Et comes, atque canis, sus, dux, auctorque, parensque,
14. Municipi coniux, adolescens, augur adhaerent.

Talia sunt item: Testis, artifex, contubernalis, exul, custos, interpres, haeres, princeps.
Item Adiect. duorum articulorum, ut brevis, fortis, etc.
Et Comparativa in or. *Maior, brevior.*

15. Est Commune trium, generi quod convenit omni.

Ut sunt Adiectiva trium Articulorum; ut: hic, haec hoc felix, audax, nostras, Arpinas, Privernas.

16. Pro maribus pugnant, menses, montes, fluviique.

Menses: Aprilis, Sextilis, October, November. *Fluvii*: Ister, Rhodanus, Metaurus, Arnus, Savus, etc.
Nota. Nomina fluviorum forte figurate masculina sunt, quod subintelligatur fluvius, plerumque autem genus a terminatione sumunt, ut: haec Mosella, Odera, Morava, etc. Haec Albis, Tyberis, Ligeris, Araris. Uti et *Montium*; ut: hic Carpathus, Athos, Olympus; etc. haec Aethna, Ossa, Ida, etc.

17. Insula faeminea, urbs, regio, cum nave poesis.

Insulae: Haec Rhodus, Cyprus, Delus, Parus, Nexus, Pathmos, Chius, Zacynthus, Salamin, Lemnus; etc. *Urbium*: Corinthus, Chalcis, Carthago, Babylon, Ninive, Illiberis, Barcino, Herbipolis, etc. *Excipe* Nomina in *um*: ut: Dirachium, Brundusium, Lugdunum, etc. *In a Plural.* ut: Bactra, Artaxara, etc. *In i. plurale*; ut: Parisii, Veii, Gabii, etc. *Regionum*: Aegyptus, Locris, Phocis, Taesprotis, etc. Excipe Nomina in *um*: ut: Illyricum, Belgium; etc.

Navium: Haec Leopoldus, Draco, Aries, Iosephus, Centaurus, Leo, Tonans etc.

Poesis: Haec Illias, Aeneis, Tyestes, Aiax, Paenulus, Persa, Adelphi, Hecyra, etc.

18. **Faeminea est arbor, foliis oleaster amarus.**

19. **Mas est, hoc acer, atque siler, cum subere robur.**

Arborum: Pinus, cypressus, sambucus, amigdalus, cerasus, morus, malus, pyrus, prunus, abies, etc.

Nota. Hic dumus, rubus, malus, navalis, etc. inter arbores non numerantur.

20. **Um neutris iunges, hominum si propria demas.**

21. **A plurale genus neutrum sibi poscit ubique.**

Ut: Bactra, biblia, pascua, scruta, crepundia, stativa, cunabula, sponsalia, Bucolica.

22. **Nomen in I maribus, si sit plurale, reserva.**

Ut: Liberi, fasti, superi, cancelli, Parisii, etc.

23. **Trade notas neutri; et vocem pro nomine sumtam,**

24. **Et verbum quodvis nuda pro voce repostum.**

Notae, Ut: *o* parvum, *t* tetrum, *r* caninum, etc.

Verbum pro nomine, ut: triste vale, pro *valedictio*. Suum cuique velle est, pro *voluntas*. Tuum vagari displicet, pro *vagatio*. Scire tuum nihil est, pro *scientia*. Dulce est pro patria mori, pro *dulcis mors*.

Verbum pro nuda voce, non vero eius significatione sumptum, ut: Rex est derivativum a rego. Eremus est Graecum. Caesar est dissyllabum. Lux est monosyllabum.

B)

DE GENERIBUS NOMINUM QUAE EX TERMINATIONE COGNOSCUNTUR.

25. **Faemineum A primae est: veluti panthera, sagitta.**

Ut: Ala, aqua, aula, barba, coena, etc.

26.

26. Adria mas aequor, cui iunge cometa, planeta.
27. Hic mammona petit. Pascha hoc, cui iungito Manna,

Hic Adria, nempe mare Venetum, haec Adria, urbs.

28. Nomen in A ternae neutrum est, ceu stigma, toreuma.

Haec omnia fere Graeca sunt, ut: Poema, symptoma, smigma, phlegma, aroma, stigma, peristroma.

E.

29. E latiale petit neutrum; ut: praesepe, monile.

Ut: Sedile, mare, bubile, altare, cubile, mantile, mille. Mille quando substantivum est, tunc in singulari non declinatur; in plurali: millia, millium, etc.

30. Faemineum est Aloe, Rhodopeque, et caetera graeca.

Ut: Musice, Poetice, Rhetorice, Ode, Parasceve, Crambe, Pentecoste, Plastice, etc. Haec I. Declinationis sunt.

Excipe: Cete, tempe, mele, quae numeri pluralis, indeclinabilia, et neutra sunt. Sic dicimus: grandia cete, amoena tempe, cygnea mele.

I. O.

31. I. neutris tribue, O maribus, ceu pugio, gummi.

Ut: Synapi, moly.

Nomina in o, ut: Mucro, titio, scipio, unio, bubo, vespertilio.

32. Est IO faemineum, verbale, aut corporis expers,
33. Cui caro iungatur, coenatio, portio, quodque
34. Desinit in do, go: neutris adscribito pondo.
35. Harpago, cudo, ordo, mas udo, cardo ligoque.

Nomina in io, ut sunt substantiva verbalia: Oratio, doctio, lectio, auditio, dictio, scriptio, accusatio, etc.

Item Verbalibus affinia; ut, Regio, legio, concio, ditio, communio, unctio, seditio, eluvio, unio, etc.

In-

In do: Magnitudo, sollicitudo, amplitudo, *grando*, testudo, poenitudo; etc. *In go*: Imago, albugo, vertigo, vorago, farrago, rubigo, aerugo, sartago.

U. C. D.

36. U, C, D, da neutris; velut id cum lacte, geluque.

Ut: Tonitru, veru, cornu, genu.

L. T.

37. L, T, sit neutrum: hic mugil, sal, solque reposcunt.

In L, ut: Animal, cervical, vectigal, tribunal, minerval, mel, fel, etc.
In T, ut: Caput, occiput, sinciput.

AN. IN. ON.

38. An, In, On mas. Haec sindon, icon, et aëdon.
39. Queis adde alcyonem. Neutris da cuncta secundae.

In An, ut, Paean, Titan, *In In*, ut: Delphin, etc. *In On*, ut Canon, agon, etc.
Neutra secundae; Barbiton, enchiridion, mnemosinon, encomion, Evangelion, etc. quae latine in um terminantur.

EN.

40. En dabitur neutris. Sed hymen, ren, mascula sunto.
41. Et splen, atque lien, atagen, cum pectine lichen.

Sic: Carmen, lumen, solamen, acumen, lenimen, discrimen, legumen, molimen, culmen, cacumen, alumen, etc.

AR.

42. Postulat Ar neutrum: ceu par, cum nectare, bacchar.

Sic: Calcar, exemplar, lupanar.

ER.

43. Er maribus dona. Laver hoc cum tubere poscit;
44. Uber, iter, spinter, laser, cicer, atque papaver,
45. Ver, siser, atque piper, cum verbere necte cadaver.

Sic: Tuber, ager, liber, anser, culter, agger, aer, aether, carcer, aper, cancer.

OR.

46. Or maribus servit. Muliebris demitur arbor.
47. Accedunt neutris cor, ador cumque aequore marmor.

Sic: Amor, dolor, angor, sudor, rumor, liquor, viror, fulgor, splendor, rigor, etc. Uti, et verbalia, victor, raptor, etc.

UR.

48. Exigit Ur neutrum. Hic furfur, cum vulture turtur.

Sic: Iecur, fulgur, murmur, guttur, sulphur, ebur, etc.

AS.

49. Faemineum As, neutrum vas vasis, fasque nefasque.
50. Mascula sunt elephas, adamas, as, atque, tiaras.
51. Cumque vade, ac reliquis, flectit que prima Pelasgum.

Sic: Lampas, olympias, pietas, tempestas, levitas, paupertas. *Graeca primae Declinationis*, Tiaras, Boreas, Caecias, etc.

ES.

52. Esto nomen in Es muliebre, sed esto virile:
53. Limes, pes, fomes, termes, cum palmite trames,
54. Et gurges, merges, poples, cum cespite vepres,

55. Et paries, stipesque meri nomenque diei;
56. His Graecum primae, vel ternae iungito nomen.
57. Hippomanes neutris, Panaces, Cacoëthes adhaerent.

In, es: Clades, sedes, seges, tegos, nubes, compes, labes, compages, merces, strages, res, species, etc. omnia quintae declinationis, ut: facies, molities

Graeca. Hic tapes, cometes, magnes, bootes, aromatites, absynthites, lebes.

IS.

58. Is dato faemineis: Mas sentis, piscis, aqualis,
59. Anguis tum fustis, tum callis, follis, et ensis.
60. Sic mensis, vectis, torris, glis, postis, et orbis,
61. Et sanguis, cenchris, collis, cum vomere cassis,
62. Mugilis, atque lapis, vermis, cum fasce canalis,
63. Unguis, tum cucumis, tum caulis, pulvis, et axis;
64. Nis quoque finitum, ceu panis, et asse creata.

Sic: Haec Navis, clavis, tussis, sitis, turris, vestis, restis, ravis, febris, pestis, vis, cutis, pellis, cuspis, etc. *In nis* finita. Hic ignis, amnis, funis, crinis, cinis, finis.

Excipe: bipennis; et graeca nomina cum genitivo in *idis*, ut: Tyrannis, coronis, etc.

Composita ex asse: Hic semissis, tressis, octussis, decussis. vigessis, centussis, id est: media, tertia, octava, decima, vigesima, centesima pars, assis, seu totius.

65. Mascula in Os sunto. Dos, cos, muliebris, et arbos.
66. Da chaos, atque melos neutris os, argos, eposque.

Sic: Hic mos, flos, ros, honos, monoceros, heros.

US.

67. Nomen in us mas est; seu quartae, sive secundae.

68.

68. **Porticus, atque tribus, muliebris: acusque, manusque,**
69. **Alvus, humus, vannus, colus, idus, carbasus addes.**
70. **Et domus, et ficus pomum, mas morbus habetur.**

Sic; Morbus, digitus, nodus, nervus, gladius, fumus, fundus, etc quartae declin. Arcus, partus, aestus, saltus, risus, contemptus.

Nota: Hic acus, i, certum piscis genus. Haec acus, acus. Hoc acus, aceris. *Polyva.* Eyren'. Plewa.

71. **Plurima in os graeca, Ausonii fecere latina,**
72. **Quae maribus partim, ut Prologus, paradisus, adhaerent**
73. **Partim faemineis; veluti: diphtongus, eremus.**
74. **In neutris numera virus; pelagusque profundum,**

Nota in us masculina: Hic isthmus, smaragdus, crocus, scyphus, cyathus, prologus, epilogus, dialogus, stylus, zelus.

Graeca Faeminea: Dialectus, methodus, papirus, arctus, synodus, abyssus, chrystallus, periodus, exodus, Pharus, diametrus, vel diameter, Peloponesus, Chersonesus.

US TERTIAE DECLINATIONIS.

75. **Postulat us neutrum, quoties id tertia flectit,**
76. **Hic lepus, et mus, pus graecum, compostaque iunges.**
77. **Sit tibi faemineum: lagopus herba, volucris,**
78. **Cum tellure palus, subscus, pulcherrima virtus,**
79. **Atque solus, pecudisque pecus, quibus additur incus:**
80. **Quaequae sibi servus, iuvenisque, senexque iugarunt.**

Us tertiae: Genus, vulnus, frigus, munus, ulcus, ius, thus, crus pignus, funus.

Composita ex pus graeca: Hic tripus, melampus Oedipus, apus. Haec servitus, iuventus, senectus.

81. Aes tibi sit neutrum. Laus, fraus, muliebria sunto.

S.

82. S. dato faemineis, si consona ponitur ante.
83. Esto virile rudens, fons, pons, seps, lethifer anguis.
84. Mons, dens, atque chalybs, assis quibus addito partes,
85. Et polysyllaba ps, forceps dematur adunca.

Sic post Consonantes bs, ls, rs, ms, ns, ps. *monosyllabam*: Haec trabs: puls. ars, hyems, stirps, frons, mors, cohors, pars, bidens.

Assis partes. Sextans, quadrans, triens, dodrans, dextrans.

Polysyllaba ps. Hic hydrops, epops, cyclops, gryps, merops.

Nota. Hic torrens, confluens, profluens, subintelligitur, *amnis*. Hic nefrens *porcellus*. Hic oriens, occidens *sol*.

X.

86. X. dato faemineis; sed eryx, grex, mascula sunto,
87. Et spadix, bombix, vermis, cum fornice phoenix,
88. Atque calyx, coccix, et orix, varixque, calixque,
89. Praeterea volvox, quicunx, septunxque, deunxque.

In X: Fax, lex, vox; faux, nox, nux, lanx, cervix, codix, nix, pix, cicatrix, coxendix; appendix, perdix, filix, fulix.

Nota. Haec bombyx, *vestis bombycina*. Hic bombyx, *vermiculus*.

AX. EX.

90. Ax, ex, finitum polysyllabon, esto virile.
91. Faemineum thomex, halex, cum smilace fornax,
92. Et forfex, vibex, carex adiunge supellex,

In

In ex, Frutex, vertex, remex, codex, pulex, apex, cimex, index, caudex, silex, obex, cortex, pumex, ilex, murex.

93. **Mobile fit fixum, si fixum mente subaudis,**
94. **Unde genus capit, ut: sonipes, oriensque, tonansque.**

Sic: Hic sonipes, intelligitur *equus.* Tonans; *Deus*, Sextilis, Quintilis, *mensis*; Molaris, *dens.* Profluens, confluens, *amnis.* etc.

Haec continens, *terra*, consonans, vocalis, *litera*, bipennis, *securis*: bidens, *ovis*; biremis, triremis, *navis*, suburbanum, *praedium.*

95. **Mobile fit neutrum, ni fixum mente subaudis.**

Adiectivum neutro effertur, si nullum substantivum subintelligitur, ut: *Consequens est, decens, aequum, dulce, decorum est.*

De Vi terminationis.

96. **Respicimus fines, non significata frequenter;**
97. **Zeugma., Reate ideo petit hoc, cum Tibure, Cere.**
98. **Martius hic Narbo, braccatae gloria gentis.**
99. **Hoc praeneste, Hispal. Sulmo hic uberimus undis.**
100. **Haec damnata diu Romanis Alia fastis.**

Sic: Nomina fluviorum. Haec Druentia, Addua, Abula, Betia, Tamesis, etc.

101. **Respicit interdum nomen generale Poëta;**
102. **Unde sibi merito genus inferiora capessunt:**
103. **Sic volucrem sequitur bubo, sic flumen Jader.**

Nomen generale poeticum, ut: Avis, flumen, mons, gemma. Sic haec bubo, *Avis*; hoc Iader, *flumen*; hic othrys, athos, ossa, *mons*, haec topazius, zaphyrus, smaragdus, *gemma*, *etc.*

C.)

DE GENERIBUS,

QUAE EX

USU, ET AUCTORITATE

COGNOSCUNTUR.

INCERTI GENERIS.

104 Haec modo faemineis, maribus modo iuncta videbis.
105 Grossus, adeps, atomus, limax, cum torque phaselus.
106. Scrobs, serpens, finis cum corbe, diesque rubusque,
107. Postulat hic aut hoc merito nar, vulgus, et Auxur.

Nota. Differunt haec nomina a nominibus generis communis, duorum: quod, in his articulus *hic*: solum apud masculinas, *haec* solum apud faemininas personas usurpatur.

RARO FAEMININI GENERIS.

108 Masculina, bubo, specus, cortex, cum pumice pulvis,
109 Et calx pars pedis, atque silex, cum margo palumbes:
110. Proferet haec caute iuvenis muliebria Vates.

Nota. His iuveni nisi in carmine condendo, uti non licet in genere faeminino.

RARO MASCULINI GENERIS.

111. Est muliebre animans, volucris cum stirpe, cupido.
112 Sardonychem comitatur onyx, grus, clunis, et ales,

113.

113. Cum talpa linter, cum dama linxque, penusque.
114. Haec maribus tribues, cinget cum tempora laurus.
115. Hunc iubarem, hunc ſtrondem, hunc pinum, nimiumque vetusta,
116. Pacuvii proavis atavisque utenda relinque.

DE GENERE EPICOENO.

117. Articulo sexum quae complectuntur utrumque,
118. Uno, Epicoena vocant Graii, promiscua nostri.

Sic; Hic lepus, pavo, passer, turtur, vultur, corvus, cancer, anser, camelus, aper, etc.
Haec Felis, aquila, ovis, tygris, rana, alauda, panthera; luscinia.
Nota. Epicoena non esse: Equus, equa, cervus, cerva, lupus, lupa, gallus, gallina, simius, simia etc.
Nota. 2. Quod si sexum iudicare velis, dicere poteris: Aprum, faeminam telo fixit. Sic. Col. I. 8. c. 25. *Pavonem, masculum et pavonem faeminam* dicit. C. 2. de Divin. *Maris anguis, faeminae.* Plin: l. 30. c. 7. *Anatum*, inquit, *mascularum sanguis.*

II.

DE NUMERO NOMINUM.

Quot sunt Numeri?

Duo: 1) *Singularis*, quo utimur, quando de re, aut persona unica, 2) *Pluralis*, quando de pluribus sermo est

Nota. Quodvis Substantivum duplici hoc numero gaudere deberet; sunt tamen complura, quorum alia

alia solo Plurali, e. g. *Calendae*, *divitiae*, *excubiae*, *fasti*, *arma* etc. declinantur; alia vero Numero Singulari, e. g. aurum, argentum, triticum etc. usitata sunt, de quibus in Declinatione Nominum Anomalorum agetur.

III.

DE CASIBUS NOMINUM

Quid Casus, et quot sunt Casus?

Casus est specialis Nominis, Pronominis, aut Participii terminatio: seu, est mutatio ultimae Syllabae Nominativi. Sex autem sunt Casus: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, et Ablativus.

Nota. 1) Ex his Nominativus *Rectus* vocatur: ceteri *Obliqui*; ideo autem Nominativus dicitur *Rectus*, quia aliorum est quasi parens; ideo casus alii *Obliqui*, quia quasi flexione quadam a Recto nascuntur:

Nota 2) Non omnia Nomina memoratos sex casus habent; sunt enim nonnulla, quae unicum casum in usu habent, dicunturque *Monoptota*; aut duos, Diptota: aut tres Triptota: aut quatuor, Tetraptota. De Defectivis his casibus in Nominum Declinatione.

IV.

DE DECLINATIONE NOMINUM.

Quid est Declinatio?

Est variatio nominis in fine per casus.

Quot sunt Declinatione?

Quinque, et cognoscuntur ex ultima syllaba Genitivi.

Geni-

Genitivus Primae exit in - - ae.
Secundae in - - - - - i.
Tertiae in - - - - - - is.
Quartae in - - - us, vel in u.
Quintae in - - - - - ei.

Quomodo ceteri casus terminantur?

Omnes ceteri casus formantur a Genitivo singulari, cuius ultima syllaba varie mutatur, ut in Schematibus singularum Declinationum videre est.

Admonitio. Doctrina de Nominum Latinorum Declinatione, ut: necessaria et usus quotidiani: ita brevis, nec onerosa est, ac praeter Accusativum et Ablativum Singularem, atque Genitivum Pluralem pauca continent, quae a propositis Parte I. Paradigmatis, quae hic consulto in gratiam tironum repetuntur, discrepant. Impeditiorem asperioremque adolescentibus faciunt, quae de Graecorum, aut Graeco Latinorum Nominum Declinatione admiscet Alvarus. Facilioris itaque et firmioris memoriae caussa regulae de Latinis Nominibus declinandis versibus illigatae, et ne confusione varietatis perturbarentur tirones, Latina a Graecis, quorum in Poetarum inprimis lectione usus erit, secreta sunt.

VERSUS MEMORIALES DE DECLINATIONIBUS NOMINUM LATINORUM.

REGULAE GENERALES.

1. Nomina composita inflectes ad simplicis instar;
2. Ast in compositis flectes tantummodo rectum:
3. Si recti duo sint, tunc declinabis utrumque.
4. Sunt neutris similes tres casus: nempe vocandi,
5. Primus cum quarto. Similem Pluralia sexto,
6. Tertium habent casum. Primo par quintus habetur.

7. A

7. A Recto semper Genitivus flectitur: omnes
8. Obliquos reliquos Genitivi inflexio formet.

---

1. Nomina composita fere instar simplicium declinantur, ut: *vir*, *viri*, *triumvir*, *triumviri*, *prudens*, *prudentis*, *imprudens*, *imprudentis*.

Exceptio. At quaedam haec non servant, ut: *sanguis*, *sanguinis*, *exsanguis*, *exsanguis*, non *exsanguinis*, *capricornus*, *i*, *contimanus*, *a*, *um*, quamvis composita a *cornu* genit. *cornu*, *manus*, genit. *manus*. Sic. *unimanus*, *anguimanus*, *i*; *Quies*, *quietis*; *requies*, *requiei*, *et requietis*; *Pubes*, *pubis*, *impubes*, *impuberis*, et *impubis*, *portus*, *portus*, *angiportum*, *angiporti*, genere neutro. *Id angiportum non est pervium.* Terent. Adelph. Act. 4. vel *angiportus*, *us*. *Omnes angiportus.* Cic. Div. I. 32. *In solo angiportu.* Hor. Od. I. 25. 10.

2. In compositis rectus tantum declinatur, ut: *Tribunusplebis*, *Tribuniplebis*, *Tribunoplebis*, *Tribunumplebis*, etc. Huc spectant: *senatusconsultum*, *iurisperitus*, *iure*, vel *iurisconsultus*, *paterfamilias*, *ludimagister*, *duumvir*, *omnipotens*, atque alia eiusmodi.

Huc pertinent etiam voces ex particulis indeclinabilibus, aut encliticis compositae ut: *utervis*, *utriusvis*, *uterque*, *utriusque*, *tantidem*. *Duo* in compositione per omnia genera est indeclinabile, ut: *duodecimus*, *duodeviginti*: *etc.*

Composita contra e duobus indeclinabilibus, non declinantur, ut: *huiusmodi*, *eiusmodi*.

3. Si nomen e duobus rectis copuletur, uterque declinabitur, ut: *Respublica*, *Reipublicae*, *Rempublicam*, *etc.* *Iusiurandum*, *iurisiurandi*, *iuriiurando*, etc.

Ex-

Exceptio. Alteruter, alterutra, alterutrum, in Genit. *alterutrius,* Dat. *alterutri,* e. g. *Solon capite sanxit, siquis in seditione non* alterutrius *partis fuisset.* Cic. Att. lib 10. ep 1. Quamquam in Protagora *alteriusutrius* dixit, teste Prisc. L. 5. et 2. de Div. Cur. *alterutram* emisit? quod alii emendant alterutram, hoc enim longe usitatius est. *Leopardus, Leonardi, Rosmarinus,* vel *rosmarinum, habet Genit. Rosismarini,* et *rosmarini. Olusatrum, olusatri,* et *olerisatri. Marspiter,* loco *Marspater, Marspitris. Puerpera, puerperae,* et *puerperium, ii,* composita ex *puer,* et *pario,* proprie non huc pertinent.

4. Nomina neutra tres casus habent, similes. Nominativum, Accusativum, et Vocativum, qui numero multitudinis a litera terminantur, praeter *ambo,* et *duo.*

5. Dativus et Ablativus pluralis numeri similes sunt: *mensis,* a *mensis*; *virtutibus,* a *virtutibus.*

6. Vocativus similis est Nominativo, exceptis secundae declinationis nominibus, in *us* desinentibus, idque in singulari Numero tantum.

7. et 8. Genitivus fit a Nominativo, sed a Genitivo reliqui casus formantur, mutatis terminationibus, ut: *miles, mili-tis, mili-ti, mili-tem,* etc.

DE

DE
PRIMA DECLINATIONE

SCHEMA

Singulariter.		*Pluraliter.*	
Nomin.	A.	Nom.	ae.
Gen.	ae.	Genit.	arum.
Dat.	ae.	Dat.	is, quaedam abus.
Accus.	am.	Accus.	as.
Voc.	a.	Voc.	ae.
Ablat.	a.	Abl.	is, quaedam abus.

PARADIGMA.

Numero Singulari.

N. Haec Mensa. *Ez az Asztal.* Der Tisch. Tento Stůl. Ov Ztol. *Ova Terpeza.*
G. Mens-ae. *Ezé az Asztalé.* Des Tisches. Tohoto Stůlu. Ovoga Ztola. *Ove Terpeze,*
D. Mens-ae. *Ennek az Asztalnak.* Dem Tische. Tomuto Stůlu. Ovomu Ztolu. *Ovoj Terpezi.*
A. Mens-am. *Ezt az Asztalt.* Den Tisch. Tento Stůl. Ovoga Ztola. *Ovu Terpezu.*
V. O Mens-a. *O Asztal.* O du Tisch. O Stul. O O Ztol. *O Terpeza.*
A. A Mens-a. *Ettől az Asztaltól.* Von dem Tische. Od tohoto Stůlu. Od ovoga Ztola. *Od ovo Terpeze.*

Numero Plurali.

N. Hae Mens-ae. *Ezek az asztalok.* Die Tische. Týto Stůli. Ovi Ztoli. *Ove Terpeze.*
G. Mens-arum. *Ezeké az Asztaloké.* Der Tische. Týchto Stůlůw. Oveh Ztolov. *Oviuh Terpezah.*

D.

D. Mens-is. *Ezeknek az Asztaloknak.* Den Tischen. Timto Stulum. Ovem Ztolom. *Ovima Terpezama.*
A. Mens-as. *Ezeket az Asztalokat.* Die Tische. Tyto Stuli. Ove Ztole. *Ove Terpeze.*
V. O Mens-ae. *O Asztalok.* O ihr Tische. O Stuli. O Ztoli. *O Terpeze.*
A. a Mens-is. *Ezektől az Asztaloktól.* Von den Tischen. Od tichto Stolaw. Od oveh Ztolov. *Od oviuh Terpezah.*

REGULAE PARTICULARES.

9, Rectus *A*, sed Genitivus in *AE* fit flexio prima
10. Patrium in *as* veteres; *ai* vertere Poëtae.
11. Tertius, et sextus dant *is*; *equa filia, mula:*
12. *Nata, Dea, et Liberta, duae,* dant abus, et *ambae.*

---

9. Primae Declinationis nomina Latina exeunt in A: ut *victoria, familia*, etc.

10. Priscis temporibus Genitivus singularis latinis in *as*, et interdum apud Poëtas in *ai*, terminabantur, ut: *aulai, pictai*, pro *aulae, pictae; auras, Maias*, pro *aurae, Maiae*, imitatione Graecorum.

Hinc Genitivus antiquus *familiae*, mansit in his compositis: *paterfamilias*, *materfamilias*, *filiusfamilias.* Livius etiam dixit: *familiae.*

11, et 22. Dativus, et Ablativus multitudinis, *is*, syllaba finitur, praeter nonnulla, quae, ut notat Sosipater l. I. sexus discernendi gratia, ut: *Dea, anima, filia, nata, liberta, asina, socia*, ietc. a viris etiam doctis, praecipue Iurisperitis n *abus* usurpantur.

Dicitur tamen etiam *filiis, natis, Diis, animis*, etc. si e contextu perspicuum fiat, de masculinisne, an de faemellis agatur. Sic Cic. L. 14. Ep.

Ep. 14 dixit, duabus *animis* suis. Liv. 38. minorem *duabus filiis* nuptam. Plin. *H. N. XI* 40. *Asinis* mammae e fetu dolent, Varro de Re rust. *III.* 16. §. 7. de musis locutus subiungit: *His Diis Heliconem attribuerunt homines.*

DE
SECUNDA DECLINATIONE
SCHEMA.

Singulariter.		*Pluraliter.*		
Nomin.	us, *er*, ir, ur, um.	Nomin.	i. neutra	a
Genit.	i.	Genit.	orum.	
Dativ.	o.	Dat.	is.	
Accus.	um.	Accus.	os.	a
Voc.	e, i, er, ir, ur, um.	Vocat.	i.	a
Ablat.	o.	Ablat.	is.	

PARADIGMA I.

Numero Singulari.

N. Hic Domin-us. *Ez az Úr.* Der Herr. Tento Pán. Ovaj Gospodin. *Ov Gozpon.*

G. Domin-i. *Ezé az Úré.* Des Herrn. Tohoto Pána. Ovoga Gospodina. *Ovoga Gozpona.*

D. Domin-o. *Ennek az Úrnak.* Dem Herrn. Tomuto Pánu. Ovomu Gospodinu. *Ovomu Gozponu.*

A. Domin-um. *Ezt az Urat.* Den Herrn. Tohoto Pána. Ovoga Gospodina. *Ovoga Gozpona.*

V. o Domin-e. *O te Úr vel Uram.* O du Herr. O Pane. O Gospodine. *O Gozpon.*

A. a Domin-o. *Ettől az Úrtól.* Von dem Herrn. Od tohoto Pána. Od ovoga Gospodina. *Od ovoga Gozpona.*

Nu-

Numero Plurali.

N. Domin-i. *Ezek az Urak.* Die Herren. Tito Páni. Ova Gospoda. *Ovi Gozponi.*
G. Domin-orum. *Ezeké az Uraké.* Der Herren. Tichto Pánůw. Ove Gospodeh. *Oveh Gozponov.*
D. Domin-is. *Ezèknek az Uraknak.* Den Herren. Timto Pánům. Ovoj Gospodi. *Ovem Gozponom.*
A. Domin-os. *Ezeket az Urakat.* Die Herren. Týto Páni. Ovu Gospodu. *Ove Gozpone.*
V. o Domin-i. *O ti Urak.* O ihr Herren. O Páni. O Gospodo. *O Gozponi.*
A. a Domin-is. *Ezektől az Uraktól.* Von den Herren. Od tichto Pánůw. Od ove Gospode. *Od oveh Gozponov.*

PARADIGMA II.

Numero Singulari.

N. Hoc Templ-um. *Ez az Egyház.* Die Kirche, Tento Kostel. Ova Cerkva. *Ova Czirkva.*
G. Templ-i. *Ezé az Egyházé.* Der Kirche. Tohoto Kostela. Ové Cerkve. *Ove Czirkve.*
D. Templ-o. *Ennek az Egyháznak.* Der Kirche. Tomuto Kostelu. Ovoj Cerkvi. *Ovoj Czirkvi.*
A. Templ-um. *Ezt az Egyházat.* Die Kirche. Tento Kostel. Ovu Cerkvu. *Ovu Czirkvu.*
V. o Templum. *O Egyház,* O du Kirche. O Kostele. O Cerkva. *O Czirkva.*
A. a Templ-o. *Ettől az Egyháztól.* Von der Kirche. Od tohoto Kostela. Od ove Cerkve. *Od ove Czirkve.*

Nu-

Numero Plurali.

N. Haec Templ-a. *Ezek az Egyházak.* Die Kirchen. Tyto Kostelowé. Oviuh Cerkvih. *Ove Czirkve.*
G. Templ-orum. *Ezeké az Egyházaké.* Der Kirchen. Tichto Kostelůw. Ove Cerkve. *Ove Czirkve.*
D. Templ-is. *Ezeknek az Egyházaknak.* Den Kirchen. Timto Kostelům. Ovima Cèrkvama. *Ovem Czirkvam.*
A. Templ-a. *Ezeket az Egyházakat.* Die Kirchen. Týto Kostely. Ove Cerkve. *Ove Czirkve.*
V. o Templ-a. *O Egyházak.* O ihr Kirchen. O Kostelowé. O Cerkve. *O Czirkve.*
A. a Templ-is. *Ezektől az Egyházaktól.* Von den Kirchen. Od tiechto Kostelůw. Od oviuh Cerkvih. *Od oveh Czirkvih.*

R E G U L A E.

13. Altera *us*, *um* facit, aut *er*, *ir*, *ur*. Sed Patrius exit.
14. Semper in *i*. Verum *ius*, habent: *uter*, *ullus*, *et unus*.
15. *Alteruter*, *nullus*, *neuter*, tum *solus uterque*.
16. *Alterius*, cum *totius*, Genitivus *Alius*.
17. In Dandi casu dant *i*, Pronominis instar.
18. Sunt Rectus, Quintusque pares, *us* habentia Rectum,
19. Hoc in *e* commutant: Deus unus, semper et idem.
20. Filius *i*, poscitque meus: cui propria iunges.

---

13. Latina nomina secundae Declinationis in syllabas *us*, *um*, *er*, *ir*, *ur* exeunt; ut: *populus*, *praemium*, *faber*, *vir*, *satur*.

14. Genitivus semper exit in *i*, estque fere aequalis Nominativo Syllabarum numero, ut: populus, *i*. Praeter *Iber*, *Iberi*, *Celtiber*, *Celtiberi*, *satur*, *saturi*, *dexter*, *dexteri*, et per syncopen *dextri*, *vir*, *viri*, et composita *triumvir*, *decemvir* etc. Composita item ex verbis *gero*, et *fero*, *armiger*, *armigeri*, *signifer*, *signiferi*. Poëtae nonnunquam in nominibus in *ius* et *ium* desinentibus, alterum *i* genit. exmittunt; Virg. Ecl. I. nec cura *peculi*. Horat. I. 3. Od. 2. vis *consili expers*; id est: *consilii*, *peculii* per Synaeresim.

15. etc. Genit. *ius*. Dat. *i*, formant: *solus*, *totus*, *unus*, etc. de quibus dictum est Part. I.

18, 19, et 20. Vocativus similis est Nominativo, *O vir*, *o puer*, * *o satur*. Excipe nomina *us* syllaba finita, quae *us* in *e* mutant: *populus*, *o popule*, *fluvius*, *o fluvie*, *socius o socie* ** Ab his tamen excipe *Deus*, quod similiter exit in Vocativo, *o Deus*. Item *filius*, et nomina propria Latina in *ius*, quae *us* in vocativo deponunt, *o fili*, *o Antoni*, *o Pompei*. *** *Meus* ab obsoleto *mius* habet *mi*.

* Saepius apud Plautum occurrit *puere*, pro *puer*. e. g. Asin. II. 3 2. V. 12 41. Merc. V. 2. 71. etc. Item *o Tymbre*, pro *Tymber*, *Evandre*, pro *Evander*, ab inusitatis vocibus *puerus*, *Tymbrus*. etc.

** Latini interdum, vel euphoniae caussa, vel Atticos imitantes Vocativum similem faciunt Nominativo, *o populus*, *o fluvius*, *o meus*. Liv. L. 1. Audi tu, *populus Albanus*. L. 2. Degener *o populus*. Virgil. L. 6 Proiice tela manu *sanguis meus*. Id. L. 8. Corniger Hesperidum *fluvius*, regnator aquarum, adsis o tandem. Simile fere est in sacris nostris illud: *Agnus DEI*, *qui tollis* etc.

*** Nomina propria adiectiva facta, *us* mutant in *e*, ut: *Delius, a, um*, o *Delie*. *Saturnius, a, um*, o *Saturnie*. *Pius* nomen proprium habet *Pie*, ex *Genius*, Vossius cum nonnullis Grammaticis Vocat. format, o *Geni*, pro *Genie*. Apud Gellium XIV. 7. formavit, vel finxit aliquis Grammaticorum *terti; egregi, modi* Vocat. a *tertius*, *egregius*, *modius*.

Nominativus multitudinis *i* littera terminatur; ut: *captivi*; *liberi*: priscis tamen temporibus *ei* diphthongo terminabatur, ut: *captivei, liberei*, ut a Genit. sing. captivi, liberi differret. Gellius lib. 13. C. 4. Quint. L. I. C. 7. uti et in Dativo captiveis.

DE

TERTIA DECLINATIONE

SCHEMA.

Singulariter.	*Pluraliter.*
Nom. a, e, o, c, l, n, r, s, t, x.	Nom. es, Neutra a, (ia)
Genit. is.	Genit. um, (ium)
Dativ. i.	Dativ. ibus.
Accus. em, (im) Neutra sicut in Nom.	Accus. es, Neutra a, (ia)
Voc. sicut in Nom.	Voc. Sicut in Nominat.
Ablat. e, (i)	Ablat. ibus.

PARADIGMA I.

Numero Singulari.

N. Hic Sermo. *Ez a' Beszéd.* Die Rede. Táto Reč. Ovo govorenje. *Ovo govorenye.*

G.

G. Huius Sermon-is. *Ezé a' beszédé,* Der Rede. Tegto Reči. Ovoga govorenja. *Ovoga govorenya.*
D. Huic Sermon-i. *Ennek a' beszédnek.* Der Rede. Tegto Reči. Ovomu govorenju. *Ovomu govorenyu.*
A. Hunc Sermon-em. *Ezt a' beszédet.* Die Rede. Tuto Reč. Ovoy govorenje. *Ovo govorenye.*
V. O Sermo. *ó beszéd.* O du Rede. O Reč. O govorenje. *O govorenye.*
A. Ab hoc Sermon-e. *Ettől a' beszédtől.* Von der Rede. Od tegto reči. Od ovoga govorenja. *Od Ovoga govorenya.*

Numero Plurali.

N. Hi Sermon-es. *Ezek a' beszédek.* Die Reden. Týto reči. Ova govorenja. *Ova govorenya.*
G. Horum Sermon-um *Ezeké a' beszédeké.* Der Reden. Tichto rečich. Oviuh govorenjah. *Óveh govoreny.*
D. His Sermon-ibus. *Ezeknek a' beszédeknek.* Den Reden. Timto rečám. Ovima govorenjima. *Ovem govorenyam.*
A. Hos Sermon-es. *Ezeket a' beszédeket.* Die Reden. Týto reči. Ova govorenja *Ova govorenya.*
V. O Sermon-es. *o beszédek.* O ihr Reden. O reči. O govorenja. *O govorenya.*
A. Ab his Sermon-ibus. *Ezektől a' beszédektől* Von den Reden. Od tichto reči. Od oviuh govorenjah. *Od oveh govoreny.*

PARADIGMA II.

Numero Singulari.

N. Haec Ovis. *Ez a' Juh.* Das Schaaf. Táto owce. Ova Ovca. *Ova Ovcza.*
G. Huius Ovis. *Ezé a' Juhé.* Des Schaafes. Této owcý. Ove Ovce. *Ove Ovcze*

D. Huic Ov-i. *Ennek a' Juhnak.* Dem Schaafe. Tégto owcy. Ovoj Ovci. *Ovoj. Ovczi.*
A. Hanc Ov-em. *Ezt a' Juhot.* Das Schaaf. Tuto owcu Ovu Ovcu. *Ovu Ovczu.*
V. O Ovis. *o Juh.* O du Schaaf. O owce. O Ovca. *O Ovcza.*
A. Ab hac Ov-e. *Éttöl a' Juhtól.* Von dem Schaafe. Od tegto owce. Od ove Ovce. *Od ove Ovcze.*

Numero Plurali.

N. Hae Ov-es. *Ezek a' Juhok.* Die Schäfe. Týto owce. Ove Ovce. *Ove Ovcze.*
G. Harum Ov-ium. *Ezeké a' Juhoké.* Der Schäfen. Tichto owcých. Oviuh Ovacah. *Oveh Ovacz.*
D. His Ov-ibus. *Ezeknek a' Juhoknak.* Den Schäfen. Timto owcám. Ovimah Ovcamah. *Ovem Ovczam.*
A. Has Ov-es. *Ezeket a' Juhokat.* Die Schäfe. Týto owce. Ove Ovce. *Ové Ovcze.*
V. O Ov-es. *o Juhok.* O ihr Schäfe. O owce. O Ovce. *O Ovcze.*
A. Ab his Ov-ibus. *Ezektöl a' Juhoktól.* Von den Schäfen. Od týchto owcých. Od oviuh Ovacah. *Od oveh Ovacz.*

PARADIGMA III.

Numero Singulari.

N. Hoc Tempus. *Ez az idő.* Die Zeit. Tento čas. Ovo vrime. *Ovo vreme.*
G. Huius Tempor-is. *Ezé az időé.* Der Zeit. Tohoto času Ovoga. vrimena. *Ovoga vremena.*
D. Huic Tempor-i *Ennek az időnek.* Der Zeit. Tomuto času. Ovomu vrimenu. *Ovomu vremenu.*
A. Hoc Tempus. *Ezt az időt.* Die Zeit. Tento čas. Ovo vrime. *Ovo vreme.*
V. O Tempus. *o idő.* O du Zeit. O čas. O vrime *O vreme.*

A.

A. Ab hoc Tempor-e. *Ettől az időtől.* Von der Zeit. Od tohoto času. Od ovoga vrimena. *Od ovoga vremena.*

Numero Plurali.

N. Haec Tempor-a. *Ezek az idők.* Die Zeiten. Tyto časowé. Ova vrimena. *Ova vremena.*
G. Horum Tempor-um. *Ezeké az időké.* Der Zeiten. Tichto časuw. Oviuh vrimenah. *Oveh vre-men.*
D. His Tempor-ibus. *Ezeknek az időknek.* Den Zeiten. Timto časum. Ovimah vrimenimah. *Ovem vremenam.*
A. Haec Tempor-a. *Ezeket az időket.* Die Zeiten. Týto časy. Ova vrimena. *Ova vremena.*
V. O Tempor-a. *o idők.* O ihr Zeiten. O časowe. O vrimena. *O vremena.*
A. Ab his Tempor-ibus. *Ezektől az időktől.* Von den Zeiten. Od tichto časuw. Od oviuh vrimenah. *Od oveh vremen.*

PARADIGMA IV.

Numero Singulari.

N. Hoc Cubile. *Ez a' Kamara.* Die Kammer. Tato komora. Ova Zpalnicza. *Ova Soba.*
G. Huius Cubil-is. *Ezé a' Kamaráé.* Der Kammer. Tegto komory. Ove Zpalnicze. *Ove Soba.*
D. Huic Cubil-i. *Ennek a' Kamarának.* Der Kammer. Tegto komore. Ovoj Zpalniczi. *Ovoj Sobi.*
A. Hoc Cubile. *Ezt a' Kamarát.* Die Kammer. Tuto komoru. Ovu Zpalniczu. *Ovu Sobu.*
V. O Cubile. *o Kamara.* O du Kammer. O komora. O Zpalnica. *O Soba.*
A. Ab hoc Cubil-i. *Ettől a' Kamarától.* Von der Kammer. Od tegto komory. Od ove Zpalnicze. *Od ove Sobe.*

Nu-

Numero Plurali.

N. Haec Cubil-ia. *Ezek a' Kamarák.* Die Kammern. Týto komori. Ove Zpalnicze. *Ove obe.*
G. Horum Cubil-ium. *Ezeké a' Kamaráké.* Der Kammern. Tichto komor. Oveh Zpalnicz. *Oviuh Sobah,*
D. His Cubil-ibus. *Ezeknek a' Kamaráknak.* Den Kammern. Timto komorám. Ovem Zpalczniam. *Ovimah Sobamah.*
A. Haec Cubil-ia. *Ezeket a' Kamarákat.* Die Kammern. Týto komori. Ove Zpalnicze. *Ove Sobe.*
V. O Cubil-ia. *O Kamarák.* O ihr Kammern. O komory. O Zpalnicze. *O Sobe.*
A. Ab his Cubil-ibus. *Ezektöl a' Kamaráktól.* Von den Kammern. Od tichto komor. Od oveh Zpalnicz. *Od oviuh Sobah.*

R E G U L A E.

21. Tertia multimodis inflexio finibus exit;
22. At semper Genitivus in *is*; sermonis, ovilis
23. Usus multiplices formas, et Lexica dicent.

---

21. Etsi tertiae Declinationis quamplurimae sint positiones, Genit. tamen in *is* syllabam exit, qui Nominativo modo est aequalis numero syllabarum, ut: *navis, nav-is;* modo una syllaba longior, ut: *turbo, turbi-nis*, modo duabus, ut *iter, itineris, biceps, bici-pitis, supellex, supelle-ctilis.*

Admonitio. Palaemon, Probus, Phocas, Asper, Donatus, ut ceteros Grammaticos silentio praeteream, celeberrimus *Vossius*, nimii sunt in tradendis formationibus Genitivorum, quas tamen e Libello primitivorum, Lexico bono, et usu facilius disci longa, experientia docet: ut adeo hoc labore tirones nullo detrimento levari possint.

AC-

ACCUSATIVUS TERTIAE.

24. Terminat *em* Quartus, testem pro teste capesse.
25. Im contra faciunt: *buris, vis, pelvis, amussis,*
26. Et *cucumis, sitis,* et *ravis, tussi* adde *securim,*
27. Hispalis, et Tyberis, Zeuxis, et Propria quaedam.
28. His iunges *Tigrim, Syrtim,* quibus adde *Charybdim.*

EM. et IM.

29. *Em* dat et *Im. Navis, clavis, sementis, aqualis,*
30. Et *puppis, febris, turris,* cum *cannabe restis.*

---

24. Accusativus Latinus exit in *EM*, ut *sermonem*, exceptis neutris, quae Nominativum, Accusativum, et Vocativum (ut in Reg. Genit. N. 4.) similem habent.

25. et 26. Excipe *buris*, *pelvis*, *ravis*, *vis*. *tussis*, *sitis*, *cucumis*, *securis*, *amussis*, *decussis*, *centussis*, quae in *im* exeunt; sed *cucumer* iunioribus *cucumerem* facit iuxta regulam, antiqui *cucumim* maluere. At securis aliquae Edit. e. g. Heyn. Virg. Aen. XI. 656. habent *securem*, quod etiam Priscianus probat. *Praesepis*, pro *praesepe* habet praesepim, apud Plaut. Curc. II. 1. 13. *sinapis*, *sinapim*, nam *sinape*, *sinapis* declinatur, ut *cubile*: sinapi vero, est indeclinabile.

27. et 28. *Hispalis, Araris, Albis, Tanais, Tyberis*, *Opis*, *Fabaris*, et plura his similia nomina Propria formant accusandi casum in *im*. *De Graecis* infra.

29. et 30. *Em*, et *im* faciunt sequentia, sed diversimode; nam *clavis*, *febris*, *navis*, *aqualis*, *sementis*, *strigilis*, frequentius in *em*, quam in *im*; at *puppis*, *restis*, *turris*, *cannabis*, usitatius in *im*, quam in *em*, terminantur;

avim,

avim, ab *avis*, format Neavius, *lentim*, a *lens*. Cato. R. C. 35, et 116.

ABLATIVUS TERTIAE.

31. Sextus e finitur, *Cicerone*, ac *Caesare* teste.
32. *I* vero cupiunt, quibus *im* tantummodo quarto est.
33. Adiectiva in *is*, aut *e*, vel *er*, tum nomina mensis:
34. *Mugilis*, atque *memor*, *strigilis*, quibus adde *canalis*.
35. Et quae neutra petunt e, *vel al*, vel *ar*, *i* quoque poscunt.
36. Sed dat *e far*, *baccarque*, *iubar*, cumque *hepate nectar*.
37. Mobile vult *e*, vel *i* generi quod convenit omni;
38. Deme *senex*, *puberque*, *bipes*, cum *paupere sospes*.
39. *Ens*, aut *ans*, mediusque gradus per *e* crebrius exit.
40. Huc *vectis*, *postis*, *classis*, *fart* et *anguis*, et *unguis*.
41. *Imber*, et *ignis*, et *amnis*, *avis*, cum *fine*, *supellex*,
42. Et *victrix*, *ultrix*, et *rus*, *civisque*, *tridensque*,
43. *Fixaque* mobilium quaedam retinentia formam
44. *I* donant sexto; Proprium per *e* rectius effer,
45. Praeter *e* nil sexto poscunt, *volucrisque*, *rudisque*.

Ablativus in E.

31. Ablativus tertiae Declinationis regulariter in *e* desinit, ut: *Cicerone*, *Caesare*, *Duce*, *milite*, etc.

Ex-

Exceptiones.

32. Nomina Substantiva Latina, quorum Accusat. exit in *im*, tantum *i* poscunt in Ablativo, ut: *siti, pelvi, tussi, cucumi, vi, Araris*, habet, *Arare*, licet Accusat. *Ararim*.

33. Adiectiva duarum terminationum in *is*, et *er*, quorum neutra in *e* desinunt, faciunt Ablat. in *i* tantum, ut: *fortis, forti, acer, acri, etc.* Apud Poetas nonnunquam necessitate metri exit in *e*, e. g. apud Ovidium: *specie,coeleste*. 15. Metam. *amne,perenne*. 3. Fast. et similia reperiuntur. Huc etiam pertinent Nomina *a*) Gentilia, ut: *Atheniensis*, Ablat. ab *Atheniensi;* unde perperam recentiores nonnulli dicunt ab *Atheniense*, quum propria non sint, sed adiectiva Gentilia. *b*) nomina mensium tertiae declinationis habent *i* in Ablativo, ut: *Aprili; Septembri*, etc.

34. His adde *strigilis*, *mugil*, seu *mugilis*, et *canalis*.

35. et 36. Neutra in *e*, *al*, et *ar*, faciunt Ablat. per *i* tantum, ut: *mare*, a *mari*, *animal* ab *animali*, *calcar*, a *calcari*, Praeter *far*, *hepar*, *iubar*, *nectar*, et *baccar*: item: *Causape, Soracte, Praeneste, Reate*, et cetera locorum propria huius positionis; si tamen huc spectant, sunt enim pleraque Declinationis expertia. Veteres quaedam neutra in *e*, etiam in Ablativo per *e* finivisse videmus: sic Plaut. Rud. Dicunt in *mare* communi captos. Mea opera atque *rete* ibid. Ovid. in Ibim: Et summam Lybico de *mare* carpat aquam.

37. Adiectiva unius terminationis habent in Abl. *e* et *i* simul, ut: *felix*, a *felice*, vel *felici*, *prudens*, a *prudente*, vel *prudenti*, *vetere*, vel *veteri*, *degenere*, vel *degeneri*, *ubere*, vel *uberi*. Sic Luc. I. 4. Si me *degeneri* stravisset, sata sub hoste. Tacit. *degeneri* prece. Curt. I. 3. *Uberi*,

et

et pingui solo. *Arpinas, nostras*, et similia in as contracta frequentius in Ablativo *i* habent.

38. Excipiuntur *a*) *senex*, *puber*, *pauper*, *sospes*, *hospes*, *compos*, *impos*, *bicorpor*, *tricorpor*, et composita a *pes*, *bipes*, *tripes*, etc. habent *e* tantum praeter *quadrupes*, a *quadrupede*, vel *quadrupedi*. Hinc *quadrupedia* in plurali Excipe. *b*) *quae in i tantum desinunt*, *ut*: *artifex*, *memor*, *vigil*, *par*, ab *artifici*, *memori*, *vigili*, *pari*, si adiective summantur, ut: apud Stat I. Achil. *Vigili* aure, et *artifici* pollice. Sed composita *impar*, *compar*, *dispar*, etc. habent *e*, et *i* simul; substantive vero sumpta *e* tantum formant, ut: *artifice*, *vigile*, *pare*, pro socio Ovid. 3. et 4. Fastorum.

39. Participia praesentis desinentia in *NS*. habent *e*, ut: *absente*, *praesente*, *audiente*; sic Imperante FRANCISCO I. non *imperanti*, *DEO volente*, me *praesente*, te *lubente*, non *volenti*, *praesenti*, *lubenti*, qui Abl. consequentiae vocatur. Plaut. tamen dixit: fecisti funus *absenti* me prandio. Men. 3. 2. Quodsi interdum *i* habeant; fere in nomina adiectiva transeunt, ut: *excellenti* virtute. Cic. pro Arch. *gaudenti*, et *libenti* animo ad Att. I. 2. Quod vero attinet ad adiectiva veri nominis. litteris *ns* finita; quamvis *e* in Abl. terminari verius Flaccus docuerit. ut: *sapiente*, *prudente* etc. sunt tamen, quae et *i* habent, ut: *ingenti*, Cic. *Veienti* bello Liv. ex *continenti* Caes. sermone *recenti*. Cic. *Vehementi* incitatione. Idem *diligenti* ratione. Ad Heren. Ingenio *eleganti*. Gellius.

Comparativa nomina saepius in *e* exeunt, ut: *superiore*, *faciliore*, *uberiore*, *leviore*, quamquam et interdum in *i*, ut: *maiori* cum fiducia. Caes. *Posteriori* parte. Plin. *maiori* mole. Quint. Placet nonnullis in femininis *e*, in neutris *i* adhi-

hibere, ut: *longiori* via, *ardentiori* studio. A comparativo *plus* non facile reperies Ablativum; *Charisius* tamen et *Sosipater* antiquus Grammaticus Abl. plure ex Lucilio, Plauto, et Cicerone adducit, ut: *plure* vendunt. Lucil. *plure* altero tanto velim. Plaut. *plure* venit. Cic. apud Charis. 2. qui Ablat. *pluri* formant, putant priscos hic, et haec *pluris*, et hoc *plure* declinasse.

40. et 41. Quaedam Latina, quorum Accusativus tantum in *em*, Abl. habent in *e*, et *i*, ut: *igne*, et *igni*, *imbre*, et *imbri*, *amne*, et amni, *supellectile*, et *supellectili*, et apud Gellium *fine*, et *fini*. Apud Poetas: *ave*, et *avi*, *angue*, *et angui*, *classe*, et *classi*, *vecte* et *vecti*, *ungue*, et *ungui* Addunt *aliqui ove*, et *ovi*, *cive*, et *civi*, *nepte*, et *nepti*, *poste*, et *posti*, *fuste*, et *fusti*, *mugile*, et *mugili*, exemplis tamen haec non satis probant. Sic et ab aliis alicubi Abl. invenitur in *i*, ut: *affinitati* apud Venuleium *assi*, apud Lucilium, *colli*, *labi*, *sordi*, apud Lucretium; *parti*, *sorti*, apud Plautum *orbi*, apud Cic. 5. de Rep. et Varronem l. 3. de R. R. quae tamen tironi haud sunt imitanda, praesertim in prosa. In versu praecipue in fine *i* fuit retentum a Poëtis nonnunquam, qui aurium indicium secuti sunt, ut Prob. monet apud Gellium 13. 19. nam apud priscos nomina in *is* parisyllabica, tum *e*, tum *i* ablativos terminabant teste Varrone 2. de analogia, unde multa a Prisciano, et aliis huius generis commemorantur. *Lacedaemoni* apud Corn. Nep. praef. et apud Liv. XXVIII. 26. *Carthagini*, pro Carthagine reperitur.

41. *Victrix*, et *Ultrix* adiective sumpta, habent in Abl. *e* et *i* simul, ut: *victrice*, vel *victrici*, *ultrice*, vel *ultrici*. Sed substantivo sumpta *e* tantum faciunt, sicut *nutrice*, *obste-*

tri-

trice. Ablativum *ruri* et *rure* differre nonnulli; terminarique per *e* ad quaestionem *unde?* per *i* vero ad quaestionem *ubi?* melius adserunt: verum utriusque apud probatos Auctores exstant exempla, sic ad quaestionem ubi per *i*, Terent. Abl. I. 1. 20. *ruri* agere vitam, *ruri* habitare. Cic. Off. III. 34. per *e*, *rure* dapes parat. Ovid. Fast. VI 671. Nauigaris *rure* paterno. Hor. Ep. I. 18. 16. ad quaest. *unde?* *rure* huc advenit Terent. Haec I. 2. 115. veniunt *ruri* rustici. Plaut. Most. V. I. 28. si *ruri* veniet. Idem Truc. III. 2. 25. *Tridens*, *tridente*, vel *tridenti*. Spumas vomit pinus, (i. e. navis) aere *tridenti*, Val. Fl. I. 689. *subs.* pulsa *tridente* palus. Propert. II. 26. 48.

43. 44. et 45. Substantiva in *is*, quae adiectivis similia sunt, faciunt fere Abl. per *i* tantum ut: *aedili*, *anali*, *natali*, *sodali*, *familiari*, *populari*, *rivali*, *bipenni*, *triremi*, *quadriremi*, *contubernali*, *molari*, etsi apud Poëtas quaedam interdum inveniuntur per *e*, ut annotat Charisius a *natale*. apud Lucan. / a *trireme* apud Caesarem etc. non temere tamen sunt imitanda, quatenus adiectiva sunt. Quando autem substantive capiuntur, aut in propria migrant, *e* terminantur ut: *Felix*, *felice*, *Clemens*, *Clemente*, *Martialis*, *Martiale*. *Iuvenalis*, *Iuvenale*. *Volucris*, et *rudis* cum sunt substantiva, per *e* terminantur; ut: Hor. ep. 1. donatum iam *rude*. Adiective itaque dixeris: *volucri* sagitta, et homine *rudi*: substantive autem a *volucre* comestus, et *rude* donare.

NOMINATIVUS PLURALIS.

46. Rectus pluralis cupit, *es*, sic flecte *parentes*.
47. Semper *a* neutra volunt, si sextus donat *e* tantum;

48.

48. Ast *ia* queis *e* vel *i*; sic vectigalia dices.
49. Deme gradum medium, ut *maiora*, et *plura*, *vetusque*.

---

46. Nominativus, Accusativus, et Vocativus pluralis masculinorum, et faemininorum exit in *es*: ut: sermones. Antiqua dipthongus *ei* invenitur in Accasativis masculinorum et faemininorum, quorum Genitivi Nominativis sunt similes, ut: *omneis*, *salubreis*, *paneis*; quo referuntur, et *imbreis*, *Decembreis*, *palustreis*, *complureis*, etc. Aut quornm Nominativi in duas consonantes desinunt, ut: *ars*, *pars*, *mons*, *fons*; *arteis*, *parteis* *etc.* Quia veteres, imprimis Poëtae, et in *is* terminabant Nominativos, et Accusativos plurales, ut *omnis*, *urbis*, *montis*. Virg. I. Georg. *Urbisne* invisere Caesar. Uter alteri praeferendus, indicabunt aures. Vide Gell. I. 13. c. 19. Varro. I. 7. *de* R. R.

47. et 48. Neutra in Nominativo, Accus. et Vocativo in *a* terminantur, si Abl. in *e* tantum exit, ut *Tempora*; si vero in *i* solum, aut in e, vel *i* simul terminetur, in ia desinent, ut *vectigalia*, *ingentia*, *fortia*, *felicia*.

49. Praeter Comparativa; item *vetus*, *plus*, quae in *a* exeunt, ut *maiora*, *vetera*, *plura*, et antique *pluria* Lucr. I. 5, cuius sint *pluria* mixta. Terent. Phorm. Act. 4 Nova hic *compluria*. Vide Gell. L. 5. c. 14. *Aplustre*, *aplustria*, et *aplustra* facit. Composita a *corpus*, *bicorpor*, *tricorpor*, habent *a* tantum; *bicorpora*, *tricorpora*; nisi placet *bicorpora*, et *tricorpora* esse non a *bicorpor*, et *tricorpor*, (priori Tullius in Tuscul. altero usus est Maro) verum ab antiquis *bicorporus*, *tricorporus*, quomodo Lucr. I. 5, *tripectorus*, usurpat, pro *tripector*.

GENITIVUS PLURALIS.

50. Pluralis patrius facit *um*, sic flectito *florum*.
51. Contra in *ium*: quibus *i* postrema est syllaba sexti;
52. Aut *e* vel *i*; praeter *vetus*, et *memor*, *uber*, *inopsque*.
53. Degener, et *celer*, et *dives*, *suplexque*, *parensque*.
54. Cum gradibus mediis; sed *ium*, *plus*, *pluris* habebit.
55. *Es*, et *is* optat *ium*, patrio; et parisyllaba recto.
56. *Um*, retinent: *vates*, *panis*, *iuvenisque*; *canisque*.
57. Nomina *ium faciunt*, quae duplex consona finit,
58. Ut: *mons*, *urbs*, superadde *uter*, *sanguis-que cohorsque*.
59. Et *linter*, *dos*, *cos*, *faux*, *vas*, *caro*, *venter*, et *alpes*.
60. Et *glis*, *lis*, *as*, *mas*, *nix*, *nox*, *os*, *lar*, *lariumque*.
61. *Um*, dat, *iumque* simul Genitivus syncopa; et usus.

---

50. Genitivus pluralis tertiae declinationis regulariter in *um* desinit, ut: *sermonum*, *temporum*, *patrum*, *florum*.

51—61. Excipiuntur sextuplicia, quae faciunt *ium*, de quibus sequentes notentur regulae, quae tanto diligentius perdiscendae sunt, quanto plus negotii litteratis etiam haec varietas facit, dubitantibus utra terminatione sit utendum.

1) Quae Ablativum faciunt per *i* tantum, vel *e*, et *i* simul, ut: *animalium*, *calcarium*, *cubilium*, *nutri-*

nutricium, *ultricium*, *felicium* etc. Praeter *vetus*, *veterum*, *memor*, *memorum*, *uber*, *uberum*, *inops*, *inopum*, *degener*, *degenerum*, *celer*, *celerum*, *dives*, *divitum*, *supplex*, *supplicum*, etc. Item comparativa: *maior*, *maiorum*, *melior*, *meliorum*; *plus* tamen facit *plurium et complurium*. His adde adiectiva sequentia: *vigil*, nam *vigilum* facit, etsi *vigili* aure sit apud Statium, *bipes*, *tripes*, *quadrupes*, *compos*, *impos*, *bicorpor*, *tricorpor*, *senex*, composita ex *color*, ut *concolor*, *discolor*, desinentia in *fex*, a *facio*, ut: *pontifex*, *artifex*, *carnifex*, *opifex*. *Not. Marum*, pro *Marium*, *a mare*. Naev. apud Prisc. 7.

2) Nomina in *es*, aut *is* non crescentia in Genitivo singulari, ut: *mensis*, *mensium*, *collis collium*, *sedes*, *sedium* etc. Praeter: *vates*, *vatum*, *panis*, *panum*, *iuvenis*, *iuvenum*, *canis*, *canum*, *volucris*, *volucrum* substantive pro *ave*; *volucrium* adiective, *apis*, *apium* facit, et *apum*. Reliqua usu disces.

3) Substantiva monosyllaba, quae in duas consonantes desinunt; ut: *pars*, *partium*: *trabs*, *trabium*; *urbs*, *urbium*; *mons*, *montium*; *ars*, *artium*; *glans*, *glandium*; *mons*, *montium falx falcium* etc. Excipe *hyems*, *hyemum*; *lynx*, *lyncum* et quae in *bs*, aut *ps*, desinunt, plusquam monosyllaba; ut: *Arabs*, *arabum*; *caelebs*, *caelibum*; *Princeps*, *municeps*, *chalybs*, *manceps*, *anceps*, *forceps*, *Aethiops* etc.

4) In *ium* exeunt, quaecunque litteris, *ns*, finiuntur; ut: *animans*, *animantium*; *serpentium*, *prudentium*, *amantium*, *ingentium*, *adolescentium*, etc. quibus plenis oratores utuntur, Poëtae fere imminutis, ut: *genus omne natantum*. Georg. 3. *Vitaeque volantum*. Aen 5. praesertim quando haec participialia substantive usur-

usurpantur; e. g. In vulgus manant exempla *Regentum.* Ludus septem *sapientum*; responsa *prudentum*, *parens*, *parentum* saepius facit; imprimis apud oratores, quam *parentium*,

5) Monosyllaba pleraque faciunt genit. in *ium*, ut: *as*, *vas*, (vadis) *mas*, *lis*, *glis*, *os*, (ossis) *cos*, *dos*, *mus*. Citatur quidem ex Cicerone 2. de nat. Deorum, *murum*, pro *murium*; sed videtur mendum esse; *faux*, *cor*, *nox*, *nix*, et si quae sunt alia a viris doctis usurpata. Excipe; quae in *um* tantum habent; ut: *ren*, *renum*; *splen*, *fur*, *pes*, *flos*, *mos*, *crus*, *grus*, *nux*, *sus*, *frux*, *rex*, *grex*, *lex*, *strix*, *vox*, *dux*, *bos*, *boum*; *Phryx*, *Thrax*, *laus*, *fraus*; invenitur tamen apud Sidon. Carm. XXIII. 31. *laudium*, et apud Cic. offic. fraudium. A sequentibus vero monosyllabis: *os* (oris) *aes*, *crux*, *fax*, *faex*, *nex*, *fel*, *mel*, *pax*, *pix*, *lux*, *glos*, *sol*, *pus*, *ros*, *rus*, et *plebs* raro Genitiv. pluralis formatur. Plebium tamen dixit Prudentius, Peristeph. de Romano 709. *Crucium* Tertull. Apolog. a *fax*, *facum*, *faex*, *faecum*. Genit. plur. format Charisius. 1.

6) Assis partes, et haec nomina, *caro*, *linter*, *venter*, *uter*; item pluralia, ut: *vires*, *virium*, *manes*, *manium*, *sales*, *salium*, *alpes*, *alpium*, neutra pluralia, in *ia*, ut: *moenia*, *sponsalia*, *Bacchanalia*. etc. nonnulla tamen *um* faciunt, ut: *ambages*, *opes*, *coelites*, *proceres*, *primores*, *Luceres*, *lemures*, *Celeres*; *opum*, *coalitum*, *procerum*, etc. Inveniuntur etiam Genit. *Civitatium*, *paludium*, *fornacium* etc. multa enim per *ium* fuerunt apud veteres declinata, quae alias *um* facimus; inde Prisc I. 7. *Civitatum*, pro *Civitatium*, per Syncopen dici putat; sic *aestatium*, *servitatium*, *voluntatium*, *facultatium*, *hereditatium*. Vide Auson. Pomp. antiq. I. 1. c. 9.

No-

Nota.

a) Multa horum syncopen patiuntur, extruso I. ut: *Coelestum*, Aen. 7. *Arpinatum*. Cic. I. 13. ep. 13. *Cladum*, *caedum*; apud Silium I. 4. *volucrum* equorum; apud Ov. *Viridum* donorum; apud Stat. Peculiare est: *Macedum*, pro *Macedonum*. Luc. I. 10. Imo in quibusdam nominibus; praesertim in *ns* desinentibus, Genit: abiecto *i* per syncopen usitatior est; ut: *adolescentum*, *bidentum*; *infantum*; *parentum*, *serpentum* etc. quam *adolescentium* etc. Plura de syncope omnium fere Declinationum infra.

Contra, *alituum*, pro *alitum*; *coelituum*; pro *coelitum*, per epenthesim; seu adiectionem litterae, vel syllabae, in medio dictionis saepe occurrit.

b) Festorum nomina aliquot duplices Genitivos habent; unum regularem in *ium* in tertia; alterum irregularem in *orum* in secunda; ut: *Saturnalia*, *Saturnalium*; et *Saturnaliorum*; *Bacchanalia*, *lium*, et *liorum*; etc. vide Macrob. I. Sat. 4. Interim tamen observetur, quid usus probet. Nam *Feralium*, *Floralium*, et *Liberalium*, facilius usus recepit; quam *Feraliorum*, *Floraliorum*; *Liberaliorum*, etc. Atque omnino Genitivos in *orum*. Valla in Dialogo contra Poggium improbat, quod a veteribus Latini, non habeant auctoritatem; *sponsaliorum*, et *vectigaliorum*, est apud Svet. Aug. Cave tamen horum imitatione dicere *Paschaliorum*, pro *Paschalium*; *pentecostaliorum*, pro *Pentecostalium*. etc.

Referunt huc aliqui et *Ancilium*, *Anciliorum*; *Exemplarium*, *Exemplariorum*; verum sunt a diversis Nominativis. In tertia; *ancile*, *exemplar*; *ancilium*, *exemplarium*: ita secunda *ancilium*, *exemplarium* (quo Plinius utitur) *anciliorum*, *exemplariorum*.

DATIVUS, et ABLATIVUS PLURALIS.

62. Tertius est in *ibus*, Bôbus, seu dicito *bubus*.

62. Dativus pluralis, cui et Ablativus similis est, exit in *ibus*, ut: *sermonibus*, *bos* tamen *bobus*, aut *bubus* facit. Pro *suibus* exstat *subus* apud Varr. l. 1. de R. R. et Lucr. l. 6. setigeris *subus* acre venenum est.

Quidam recentiores, dicunt: *insigniis*, et *insignibus*; *solenniis*, et *solennibus*; ut et in genit. *insignium*, et *insigniorum*; *solennium*, et *solenniorum*; sed sine auctoritate classica; ideoque non imitandi, sed retinendum *insignium*, *insignibus*; *solennium*, *solennibus*; sunt enim a Nominativis: *insigne*, *solenne*.

DE QUARTA DECLINATIONE.

SCHEMA.

Singulariter.			*Pluraliter.*		
Hic,	*Haec*,	*Hoc.*	*Hi*,	*Hae*,	*Haec.*
Nomin.	us.	u.	Nom.	us.	a.
Genit.	us.	u.	Genit.	uum.	uum.
Dativ.	ui.	u.	Dativ.	ibus, quaed. ubus.	
Accusat.	um.	u.	Accus.	us.	a.
Vocat.	us.	u.	Vocat.	us.	a.
Ablat.	u.	u.	Ablat.	ibus, quaed. ubus.	

PARADIGMA I.

Numero Singulari.

N. Hic Sensus. *Ez az értelem.* Der Sinn. Tento smysl. Ovo csutenje. *Ovo chutenye.*

G.

G. huius Sens-us. *Ezé az értelemé.* Des Sinnes. Tohoto smyslu. Ovoga csutenja. *Ovoga chutenya.*

D. huic Sens-ui. *Ennek az értelemnek.* Dem Sinne. Tomuto smyslu. Ovomu csutenju. *Ovomu chutenyu.*

A. hunc Sens-um. *Ezt az értelmet.* Den Sinn. Tento smysl. Ovo csutenje. *Ovo chutenye.*

V. o Sens-us. *O értelem.* O du Sinn. O smysl. O csutenje. *O chutenye.*

A. ab hoc Sens-u. *Ettől az értelemtől.* Von dem Sinne. Od tohoto smyslu. Od ovoga csutenja. *Od ovoga chutenya.*

Numero Plurali.

N. Hi Sens-us. *Ezek az értelmek.* Die Sinne. Tyto smyslowe. Ova csutenja. *Ova chutenya.*

G. horum Sens-uum. *Ezeké az értelmeké.* Der Sinnen. Timto smyslum. Oviuh csutenjah. *Oveh chuteny.*

D. his Sens-ibus. *Ezeknek az értelmeknek.* Den Sinnen. Timto smyslum. Ovima csutenjima. *Ovem chutenyam.*

A. hos Sens-us. *Ezeket az értelmeket.* Die Sinne. Tyto smysly. Ova csutenja. *Ova chutenya.*

V. o Sens-us. *O értelmek.* O ihr Sinne. O smyslowe. O csutenja. *O chutenya.*

A. ab his Sens-ibus. *Ezektől az értelmektől* Von den Sinnen. Od tichto smysluw. Od oviuh csutenjah. *Od oveh chuteny.*

PARADIGMA II.

Numero Singulari.

N. Hoc Genu. *Ez a' Térd.* Das Knie. Toto Koleno. Ovo Kolino. *Ovo Koleno.*
G. huius Genu. *Ezé a' térdé.* Des Knies. Tohoto Kolena. Ovoga Kolina. *Ovoga Kolena.*
D. huic Genu. *Ennek a' térdnek.* Dem Knie. Tomuto Kolnue. Ovomu Kolinu. *Ovomu Kolenu.*
A. hoc Genu. *Ezt a térdet.* Das Knie. Toto Koleno. Ovo Kolino. *Ovo Koleno.*
V. o Genu. *o térd.* O du Knie. O koleno. O Kolino. *O Koleno.*
A. ab hoc Genu. *Ettől a' térdtől.* Von dem Knie. Od tohoto kolena. Od ovoga Kolina. *Od ovoga Kolena.*

Numero Plurali.

N. Haec Gen-ua. *Ezek a' térdek.* Die Knie. Teto kolena. Ova Kolina. *Ova Kolena.*
G. horum Genu-um. *Ezeké a' térdeké.* Der Knie. Téchto kolén. Oviuh Kolinah. *Oveh Kolen.*
D. his Gen-ibus. *Ezeknek a' térdeknek.* Den Knien. Timto kolenám. Ovima Kolinama. *Ovem Kolenam.*
A. haec Gen-ua. *Ezeket a' térdeket.* Die Knie. Této kolená. Ova Kolina. *Ova Kolena.*
V. o Gen-ua. *o térdek.* O ihr Knie. O kolená. O Kolina. *O Kolena.*
A. ab his Gen-ibus. *Ezektől a' térdektől.* Von den Knien. Od tichto Kolen. Od oviuh Kolinah. *Od oveh Kolen.*

REGULAE.

De Singulari.

73. Quarta dat *us*, dat et *u*; donec plurale videbis,
64. *U* non mutabis; sed *ui* sibi tertius optat,
65.

65. *Um* quartus: Recto par quintus, sextus in *u* fit.
66. Primus pluralis, quartus quintusque per *us* fit.
67. Dant *ua*, neutra per *u*, tonitru, cornuque genuque.
68. Patrius optat *uum*. Cum terno sextus *ibus* dat.
69. Arcus, ubus, specus, atque *lacus*, *partusque*, *veruque*,
70. Verum quaestus *ibus*, vel *ubus*, portusque *requirit*.

De Genitivo singulari IV. Declinationis.

Genitivus singularis quartae Decl. exit in *us* syllabam, ut *senatus*, *anus*, vel in *u*, a rectis in *u*, ut: *cornu*, *veru*. In *u* desinentia per totum singularem sunt indeclinabilia. Plinius tamen *cervini cornus* dixit aliquoties; Sic Lucan. l. 7. *cornus* tibi cura sinistri. Celsus: Cervini *cornus* combusti, quasi a recto *cornus*, Prisci dicebant in Genitivo *senatuis* pro *senatus*, *anuis*, *domuis*, *fluctuis*, ut Terent. Heaut. 23. Eius *anuis* caussa, sic *victuis*, *graduis*, et similia apud Varronem: atque hinc sunt Grammatici, qui putent Declinationem quartam fere totam esse ortam per contractionem ex tertia hunc e. g. in modum: N. *Fructus* G. *Fructuis*, contr. *fructus*. D. *Fructui*, contr. *Fructu*. A. *Fructuem*, contr. *fructum* V. *Fructus*. A. *Fructus*, contr. *fructu*. Plur. Nom. *fructues* contr. *fructus* G. *fructuum* (raro *um* contrahitur) Dat. *fructibus*. Acc. *fructues* cont. *fructus*. Voc. *fructues*. contr. *fructus* Abl. *fructibus*. Inde fit, qod nomina quartae Decl. *us* syllaba terminata in Gen. singulari, aut in Nom. Acc. et Voc. plurali, uti in Prosodia videbimus, producantur; syllabae enim

uis

uis, et *ues*, in unam *us* per crasim coaluerunt, quae propterea longae sunt.

Iidem veteres multa quartae in *tus* in secunda declinarunt, ut *senati*, *ornati*, *tumulti*, *gemiti* etc. Terent. Andr. act. 2. nil *ornati*, nil *tumulti*, et vicissim quaedam secundae in quarta declinabant: *lectus*, pro *lecti*; *succus*, pro *succi*: sic *hymnu*, *somnu*, *sonu*, *susurru*: pro *hymno*, *somno*, *sono*, *susurro*, quae notanda quidem, sed non imitanda. Aliqua nomina et hodie ad normam secundae, et quartae Decl. flectuntur; e. g. *laurus*, *ficus*, *pinus* habent Genit. in *us*, et *i*. Ad haec refertur *domus*, quod partim secundae, partim quartae declin. terminationes assumit; ut: N. *domus*. G. *domi*, et *domus*; D. *domui*, et *domo*. Acc. *domum*. V. *domus*. Abl. *domo*, etiam, *domu*. Plaut Mil. II. 1. 48. Plur. N. *domus*, G. *domorum*, et *domuum* D. *domibus*. Acc. *domus*, et *domos*. V. *domus*. Abl. *domibus*. *Nota*. Gen. *domi*, ad interrogationem *ubi?* poni; ut: sum domi; Gen. vero *domus*, vel a substantivo, e. g. ad quaestionem: *cuius*, vel ab adiectivo, vel ab alia aliqua voce regi: e. g. sum possessor *domus*; sum cupidus *domus* emendae etc. hic domi non recte ponetur. Exstat tamen *domi*, pro *domus*. Terent. Eun. IIII. 7. 45. *domi*, *focique*, fac ut memineris. Item Plaut. Trin. IIII. 3. 20. commeminit *domi*.

De Dativo.

Dativus in *ui* exit; ut: *senatui*, *anui*: priscis seculis, etiam in *u* exibat. Aen. 1. Parce *metu* Cytherea Georg. 4. Aliae *victu* invigilant Prop. I. 2. Tantalea poterit tradere poma *manu*. Caesar in libris analog. semper vult Dativum per *u* efferri, ut refert Gellius 4. 15.

Ao-

Accusativus in *um* desinit; ut: *sensum.*
Vocativus similis Nominativo, ut o sensus!
Ablativus in *u* terminatur.

Nominativus pluralis in *us,* et *a,* si neutra sunt. *Genitivus* in *uum.* Hic aliquando fit syncope, ut *currum,* pro *curruum,* 6. Aen. et Mart. l. 2. sed duo sunt, quae non distinguunt millia *passum,* pro *passuum;* nisi quis malit in his potius esse synaeresim, ut alio loco dicemus, quam syncopen.

De Dativo, et Ablativo Plurali.

Dativus, et Ablativus quartae Declinationis regulariter desinit in *ibus,* ut: *sensus, sensibus; fructus, fructibus.*

Exceptiones.

Quaedam nomina substantiva, praesertim in *cus,* et *tus* desinentia; ut: *arcus, artus, lacus, partus, specus, tribus,* in *ubus* exeunt; ut: *arcubus, artubus* etc. quibus addunt multi: *acus, quercus, ficus,* et *veru,* sed Vossius auctoritatem desiderat, quum pro *verubus* apud Virg. Aen. I. Charisius legat *veribus.* Certe Diomedes, Priscianus, et alii veteres Grammatici inter nomina in *ubus* desinentia *veru* non numerant. Ov. Fast. II. 263. *verubus* salignis. Plin. H. N. XXX. Stellio in *verubus* ligneis inassatur. *Acubus* exstat apud Cels. VII. 16. A. *ficus,* nec *ficubus,* nec *ficibus* dici vult Nebrissensis; sed *ficis* ex secunda assumi. *Portibus,* et *portubus* promiscue utuntur Cicero, Caesar, et alii. *Questus,* pro *querela* a *queror,* habet *questibus,* usitatius, quam *questubus: quaestus* a *quaero, quaestibus* facit Valla 3, 12. Pomponius laetus tradit: *genibus,* et *genubus, cornibus, specibus,* et *specubus;* recte d i c i, sed in his

etiam

etiam auctoritatem desideramus. *Pecu* apud Plautum exstat: *pecua* apud Prudentium; *pecubus* apud Lucretium.

DE
QUINTA DECLINATIONE SCHEMA.

Singulariter.		*Pluraliter.*	
Nomin.	Es.	Nomin.	es.
Genit.	ei.	Genit.	erum.
Dat.	ei.	Dat.	ebus.
Accus	em.	Acc.	es.
Voc	es.	Voc.	es.
Ablat.	e	Ablat.	ebus.

PARADIGMA.

Numero Singulari.

N. Hic vel haec Dies. *Ez a' Nap.* Der Tag. Tento Den. Ovaj Dan. *Ov Den.*

G. huius Di-ei. *Ezé a napé.* Des Tages. Tohoto dne. Ovoga Dana vel dneva. *Ovoga dneva.*

D. huic Di ei. *Ennek a' napnak.* Dem Tage. Tomuto dni. Ovomu Danu vel dnevu. *Ovomu dnevu.*

A. hunc *vel* hanc Di-em. *Ezt a' napot.* Dem Tage. Tento den. Ovoga Dana v. dneva. *Ovoga dneva.*

V. o Di-es. *o nap.* O du Tag. O den. O Dan. *O den.*

A. ab hoc *vel* hac Die. *Ettöl a' naptól.* Von dem Tage. Od tohoto dne. Od ovoga Dana. v. dneva. *Od ovoga dneva.*

Nu-

Numero Plurali.

N. Hi vel hae Dies. *Ezek a' napok.* Die Tage. Тyto дni. Ovi Dani, v. dnevi. *Ovi dnevi.*

G. horum *vel* harum Di-erum. *Ezeké a' napoké.* Der Tage. Тichto дnůw, Oviuh Danah, v. dnevah. *Oveh dnevov.*

D. his Di-ebus. *Ezeknek a' napoknak.* Den Tagen. Тimto дnům. Ovima dangm v. dnevom. *Ovem. dnevom.*

A. hos *vel* has Di-es. *Ezeket a' napokat.* Der Tage. Тýto дni. Ove Dane, v. dneve. *Ove dneve.*

V. o Di-es. *O napok.* O ihr Tage. O дni. O dani v. dnevi. *O dnevi.*

A. ab his Di-ebus. *Ezektől a' napoktól.* Von den Tagen. Од tichto дnůw. Od oviuh Danah, v. dnevah. *Od oveh dnevov.*

REGULAE.

De Singulari.

71. Quintae rectus in *es*, ut spes, genitivus in *ei*.
72. Se format, vel in *e*. Requies vult *etis*, et *ei*.
73. Tertius est similis Patrio: sed quartus in *em* fit.
74. Est primo quintus similis, sed *e* sextus habebit.

De Plurali.

75. Primus cum quarto, et quinto, pluraliter *es* dant:
76. *Erum* vult Patrius: cum sexto tertius *ebus*.

71—76. Quinta Declinatio est, quae unam continet terminatinem in *es*; Genitivum vero, et Dativum facit in *ei* divisas syllabas; ut: *dies*, *di-ei*; *res*, *re-i*; *fides*, *fid-ei*.

Ap-

Appendix.

1. Genitivus singularis in *ei* apud veteres in *es, ii*, vel *e* desinebat; ut *dies*. G. huius *diei*, vel *dies*, *die*, et *dii*.

a) In *es* Virg. 1. Georg. Libra *dies*, somnique pares, ubi fecerit horas; ubi tamen alii legunt die, vel dii: Gellius tamen longe diversum testatur, qui, 9. 14. scribit in codice manu ipsius Virgilii scripto, *dies* non contractum *dies* fuisse, aut, ut Prisc. legit *die*. Allegat et exemplum Ciceronis pro Sestio, multorum Codicum consensu comprobatum: Equites daturos illius *dies* poenas.

b) In *e*, Ovid. Met. 2. Prima *fide*, vocisque ratae, tentamina sumsit. Planc. Cic. l. 10. ep. 17. quo obside *fide* illius, et societatis, id est: fidei. Sallust. in Iug. vix decima parte *die* reliqua; id est, *diei*, vid. Gell. 1. 9. C. 14.

c) In *ii*, Aen. I. Munera, laetitiamque *dii*, hoc est: *diei*, reprehendit Gellius eos, qui legerant *die*, quum ab ipso Virge *di*. scriptum fuerit; adducitque Catonis, Lucilii, Pacuvii, Cn. Martii exempla: in quibus *fami*, *pernicii*, *progenii*, *acii*, pro *famei*, *perniciei*, *progeniei* etc. dictum fuit. Et ex Cic. pro Sexto Roscio adducit: quorum nihil pernicii caussa factum putamus.

Requies habet Gen. *etis* et *ei*, e. g. ut tantum requietis habeam. Cic. Att. I. 18. ad requietem animi delectationemque Cic. leg. II. 1. Ad requiem animi, et corporis. Idem Arch. 6.

Dativum quoque num. sing. in *ei* desinentem antiqui per *e* efferebant, ut Lucil. I. 7. Aetati *facieque* tuae pro *faciei* Horat. 1. Sat. 3. Prodiderit commissa *fide*, pro *fidei*.

Ceteri casus non variant in hac Declinatione a paradigmate usitato; sed pleraque huius declinationis nomina carent plurali; praeter *acies*,

fa-

facies, *dies*, *res*, *spes*, *species*, *superficies*, et *progenies* apud Senec. ad Polyb. 30. Casus vero interrogandi, dandi sextusque multitudinis praeter *rerum*, *rebus*, *dierum*, *diebus*, *inusitati* sunt. Cicero in Top. non est ausus *specierum*, aut *speciebus* dicere, non tamen negat posse latine dici: praetulit, *formarum*, et *formis*, praeterea *facierum* habet Cato apud Prisc. 7. *Spebus* Sulpic. Sev, Dial. III. 10. Sidon. Epist. I. 9. denique *superficiebus* Pandect. XLIII. tit. 18.

Nota. Olim quaedam, quae nunc sunt tertiae Declinationi, in quintadeclinabantur. ut *fames*, *famis*, *fames*, *famei*, vel *fame*, *plebs*, *plebis*, *plebes*, *plebei*, qui Genitivus frequens est apud Liv. sic L. 3. ab U. C. Fusa, ac fugata plebes est. Et ibid. Quos hodie tribunos *plebei* feceritis.

Syncope.

77. Pluralem Patrium decurtat syncopa graeca.
78. Pro *veprium veprum* dices, cum carmina panges.

Omnium ferme declinationum interrogandi casus multitudinis interdum, praesertim a Poetis minuuntur, quam imminutionem Graeci vocant *Syncopen*.

Primae.

Coelicolum, *Aeneadum* etc. pro *Coelicolarum*, *Aeneadarum* etc. qua in compositis nominibus, et Patronymicis utimur.

Secundae.

Liberum, *numum*, *denarium*, *talentum*, *sestertium*, *fabrum*, *socium*, *Deum*, *modium*, pro *Liberorum*, *numorum*, etc. Et in adiectivis, *meum*, *magnanimum*, *quinum*, *senum*, *denum*, pro *meorum* etc. *Adversarium*, pro *Adversario-*

riorum. Terent. Heaut. *siculum*, pro *siculorum* Lucr. I. 6. Plura exempla vide apud Cic. in Orat. ubi de ea re late.

Tertiae.

Cladum, *veprum*, *caedum* etc. pro *cladium*, *veprium*, *caedium* etc. quae non facile apud Oratores inveniuntur. In nonnullis tamen nominibus Genitivi, tum pleni tum imminuti sunt usitati etiam apud Oratores, uti; *apium*, et *apum*, *serpentium*, et *serpentum*, *Quiritium*, et *Quiritum*, *optimatium*, et *optimatum*, *locupletium*, et *locupletum* (ut supra in Not. de Genit. III. Decl. Atque hactenus de analogis.

DE
NOMINIBUS ANOMALIS.

Anomala, sive *inaequalia* vocantur, quae aut *numero*, aut *genere*, aut *declinatione*, aut *casu*, aut alio aliquo *attributo* deficiunt.

ANOMALA (s. Defectiva.)

I. NUMERO.

A) in genere.

79. Propria vix unquam numero flectenda secundo,
80. Ni careant primo; ni plures nominis extent
81. Eiusdem: ni sint Apellativa, minorque.
82. In primo numero gravitas, aut Emphasis adsit.
83. His iunges liquida, et frumenta, metalla, legumen,
84. Cum minerali, herbas, et aromata, quaeque vel ulnis
85. Vel libra venduntur; at hordea, balsama demes,
86. Vina, crocos, electra, sales, orichalca, lupinos,

87.

87. Aera, fabas, et tura, pices, zizania, ceras,
88. Farraque cum pisis et mella, papavera avenas,
89. Rutas, malvas, musta: usus te plura docebit.

---

79 — 89. Nomina Propria quarumcumque rerum carent numero Plurali; ut *Adamus, Eva, Iulius, Lucretia, Hungaria, Buda, Danubius, Bucephalus, Lycisca, Orcus* etc. Praeter Propria quaedam urbium pluralia; ut *Athenae, Parisii, Venetiae, Treviri*; praeterea possunt etiam Propria in plurali usurpari; quando vel plures eiusdem nominis significantur, et figurate, vel appellative accipiuntur; ut quamvis cecidere trecenti non omnes *Fabios* abstulit una dies. Ovid. Et multos illis *Hectoras* esse puta; id est viros fortes. Ovid. Non possumus esse omnes *Cicerones*, aut *Virgilii*, i. e. praestantissimi Oratores, aut Poetae Sint. *Maecenates* non deerunt Flacce *Marones*. *Mart.* ad Flac. l. 8. c. 53. Plurali praeterea carent:

a) Nomina Liquidorum, ut: *Cerevisia, oleum, acetum, butyrum* etc. Vinum integrum est utroque numero. Poetae etiam *mella, tura, mulsa, mustas, pices, ceras* etc. dicunt, et medicis *olea* usitatissimum est.

b) Frumentorum, leguminum, et seminum, ut: *triticum, siligo, panicum, millium, ervum, vicia, oryza, cuminum* etc. Poetae tamen dicunt: *hordea, farra, avenas, papavera*, sic *pisa, fabae, lupini, lentes, ciceres* etc. inveniuntur, quando de Individuis, seu granis accipiuntur.

c) Metallorum, ut: *aurum, argentum; plumbum, cuprum, stannum, ferrum* etc. Apud Poetas tamen propter metri necessitatem leguntur: *aerea, electra, orichalca*. Lucr. 2. pulsabant *aeribus, aera*, Horat. quid distent aera lu-

lupinis. Imo et Cato apud Festum dixit: *aeribus equestribus*, et *aerum equestrium.*

d) Minerálium, uti *sulphur*, *nitrum* etc. sal integrum est, quacunque significatione.

e) Aromatum, ut: *piper*, *zingiber*, *cinnamomum* etc.

f. Herbarum, ut: *cordum*, *apium*, *salvia* Invenies tamen *crocos*, *absinthia*, *foena*: ideoque semper ad usum auctorum respicies, flores autem, et arborum fructus integre declinantur, ut *viola*, *lilium*, *rosa*, *pyrum*, *malum*, *glans*. etc.

ANOMALA (s. Defectiva) NUMERO.

B) *in specie.*

1) *Masculina singularia tantum, aut raro pluralia.*

90. Mascula plurali quaedam spoliata leguntur:
91. Nempe fimus, sanguis, pudor, aër, portus, aether,
92. Hesperus, et Cestus, limus, sopor, addito nemo.
93. Et vesper, muscus, viscus, prolesque diei. (*i. e. meridies.*)

---

90 — 93. Adductis nominibus adnumerant nonnulli adhuc sequentia, *fumus*, *ros*, *pulvis*, *sol*, *mundus* etc. sed haec nonnunquam leguntur etiam in plurali; sic *sol*, et *mundus*, quando, ut unica corpora considerantur, utique singularia tantum sunt, sed propter opinionem aliquorum, qui plures, quam unum mundum finxerunt, aut parelia pro veris corporibus solaribus acceperunt, *soles*, et *mundi* in plurali dicuntur sic Virg. 3. Georg. Quid tantum Oceano properent se condere *soles*. Liv. duos *soles* visos ait; de-

nique *soles* pro aestu, et pro diebus in plurali usitatum est. *Rores* legimus apud Virg. et Horat. *roribus* apud Columell. et Plin. *Pulveres* dixit Horat. *Cestus* pro ornamento muliebri scribitur una vocali, et caret plurali: *Caestus* pugilum scribitur per diphtongum, et habet pluralem. Legimus etiam *aëres*, *aëribus*, *sanquines*, *sanquinibus* in sacris bibliis, et apud Ecclesiasticos scriptoes ad exprimendas hebraici textus emphases. *Muscus* occurrit etiam in Pl. apud Script. Hist. Nar. Appulleius habet: herbis, et *muscis*.

2. *Feminina singularia tantum, aut raro pluralia.*

94. Posteriore carent numero muliebria: bilis
95. Fama, lues, pituita, fames, fuga, gloria, tellus,
96. Alvus, humus, sitis, atque salus, plebs, talio, pubes,
97. Lux, cholera, et tabes, et pleraque nomina quintae.
98. Quaeque aliquod vitium, aut virtutem nomina signant.

94—98. Praeter recensita faeminina singularia, plura adhuc adduci solent, quae raro in numero plurali occurrunt; e. g. nomina artium: *Grammatica*, *Rhetorica*, *Arithmetica* etc. Nomina aetatum, ut: *infantia*, *pueritia*, *adolescentia*, *iuventus*, *senectus*, *senecta*, *senium*. Abstracta quaedam, ut: *egestas*, *paupertas*, *pax*, *quies*, *vita*, *mors*, *labes*, *pestis*, *memoria* etc. Verum ex enumeratis nominibus sunt aliqua, quae, etsi rarius, in numero etiam plurali inveniuntur. Ita Seneca I. 20. ca. 115. habet: ingentes *famas*. Plaut. Mil. I. *Gloriarum* plenus. Varro testante Nonio *paupertates*, Plinius *biles* dixit. Quas conscientiae *labes* Cic. 3. off. Gellius habet. *Taliones*, *talionum*, Columella: in morbis, ac

pe-

pestibus; Luces, et *lucibus*, pro diebus legitur apud Ovidium: Post septem *luces* Iunius actus erit. Nomina virtutum, et vitiorum sunt quidem tantum singularia, ut: *iustitia*, *iniustitia*; *pietas*; *impietas*; *sapientia*, *insania*; *castitas*; etc. Ciceronis est: omnes omnium *caritates*; et domesticae *fortitudines*.

3) *Neutra singularia, aut raro pluralia.*

99. Ver, pelagus, barathrum, viscum, nihilumque penumque.
100. Lethum, iustitium, fel, coenum, vulgus, et aevum;
101. Manna, solum, virus, gluten, callumque; lutumque
102. Adde gelu, tabum, solium, pus, fasque nefasque.

99—112 His accedunt, *salum*, *iubar*, *hepar*, *fascinum*, *odor*, *chaos*, *diluculum*, *sebum*; *spinter* quoque non facile in plurali invenitur. A. *Penus*, *penora* plur, apud Columellam, et Festum invenitur. Omnibus aevis apud Ovid. et Plin. a. *solum* plur, *sola*, Cicero, et Poetae, passim. Virg. 1. Georg. Tibull. 1. 5. Plana *sola* Lucr. 1. 2. *sola* terrae succensa.

4) *Masculina pluralia, aut raro singularia.*

103. Mascula sunt quaedam numero contenta secundo.
104. Liberi, et annales, natales, atque penates,
105. Manes, et Lemures, fasti, proceresque Laresque,
106. Antes, Cancelli, loculi, quibus addito ludos.
107. Et propria: ut Gabii, Locri, Veii, atque Philippi.

103—106. His addi possunt: *pugillares*, *coelites*, *primores*, *inferi*, *maiores*, *minores*, *gemi-*

mini, *sales*, *fines* pro termino regionis, *casses*, *artus* etc. Plura usus docebit; quamquam et ex allatis nonnunquam in singulari aliqua occurrant. Ovid. *metam*: Quoque colens magis Genitrix ait: En ego liber ille ferox tacui. Quint. decl. 2. *liberi* et parentis est Cic. Att. 12. 22. in suo *Annali*. *Natalis* pro genere nascendique conditione, dicitur in plurali, nam pro die natali usitatum est in singulari: *Lemurem* est apud Appul. Coelite apud Ovid. *Geminus*, apud Plaut. *Lar*, apud eundem. *Procerem* apud Iuv. Sat. 8 Agnosco Procerem. Legitur *primore* aspectu, Marte, digito, sed in istis exemplis adiective ponitur, substantivum est plurale tantum. *Fasces* pro magistratuum insignibus in plur. alias pro collectione, vel sarcina, singulare etiam est. Virg. Ecl. 9. Ego hoc te *Fasce* levabo, sic uno *fasce* complecti Plin. ep. Senec. Agam dixit: Aper *casse* vinctus, sed plurale, usitatius est. *Ludi* pro spectaculis in pl. *Lumbus* in sing. legitur ad Mart. Plin. sed *lumbi* multo est usitatius; *superi*, *inferi* subintellige Dii: *gemini* subintellige *fratres*; *cani* subint. *Capilli*, *annales*, *pugillares* subint. *libri*. *liberi* intell. *pueri*, natura sunt adiectiva.

5 ***Faeminea pluralia, vel raro singularia.***

108\. Faeminea haec numero sunt despoliata priore
109\. Nundinae, et induciae, nonae, idus, atque calendae.
110\. Copiae, et exequiae, grates, diraeque, genaeque,
111\. Antiae, et exequiae, cunae, valvaeque, minaeque,
112\. Litterae, et inferiae, lactes, nugae atque tenebrae,

113. Primitiae, insidiae, tricaeque, manubiae, opesque,
114. Vindiciae, thermae, gerrae, quibus adiice scopas,
115. Divitias, et suppetias, ac oppida multa,
116. Ut Thebae et similes, quarum pars maxima Graiae.

108—116. Ad haec referuntur: *ambages*: *ambage* tamen apud Ovid. Fast. longa *ambage* 7. met. *ambage* viarum 8. met. invenitur. *apinae, fortunae, facultates* (pro opibus) *minutiae, quisquiliae, reliquiae, repetundae*, *sortes* pro oraculo: Cicero tamen 2. de Iuv. *sors* illa edita est opulentissimo Regi Asiae; *praestigiae* Quint. tamen dixit 4. 1. huius *praestigiae* plausum: *illecebrae* usitatius in plur. Cic. tamen pro Mil. Maxima *illecebra* peccandi impunitatis spes. Item Gell. 2. 29. cum audiendi quadam *illecebra*. *Vigiliae* plurale est pro insomnio, vel custodibus noctu excubantibus: pro noctis parte, vel officio vigilandi dicit Cicero: secunda tertia noctis *vigilia*, manere in *vigilia* urbis: tradere *vigiliam* suam alteri. *Alpes*: occurrit quidem apud Ovid. Iuv. Lucan. Claudian. *Alpis, Alpem, Alpe*, sed poetica est haec licentia; *operae* pro hominibus ad operandum conductis. *Feriae*, Ecclesiastici Scriptores fecerunt *feria* prima, secunda, tertia etc. *Offuciae* Plautus tamen Mostell. 1. 3. habet: attingere *Offuciam Arae* (pro Penatibus) nam *ara, ae*, pro altari in singul. recte adhibetur, *clitellae*, *aedes* pro aede privata in *plur*. pro publico sacro aedificio singulare est; sed tamen et pro privato, atque profano aedificio in singulari invenitur. Curtius dixit: Ad fores, *aedis* eius, in qua rex vescebatur; pro

coe-

coenaculo. Ovid. in ep. Didus: Est mihi marmorea sacratus in *aede* Sichaeus: pro sepulchro, Gell. 4. 14. sed haec rariora sunt, *scalae*; exstat quidem et singulare *scala*, sed plurale usitatius est Valla 3. 13. *Primae secundae*, *tertiae* Cic. huic *primas* dedisse Demosthenes dicitur, huic *secundas* huic, *tertias*; *Plagae* pro reti; *Partes* pro officio, *phalerae*, *tonsae tonsillae*, *nuptiae*, *facetiae*, *habenae*, Virg. tamen dixit Aen. 9. Ipse ter adducta circum caput egit *habena*. *Salinae*, *trigae*, *bigae*, *quadrigae*. Apud Svetonium, et Plinium reperitur etiam biga, triga, in singulari etc. His adde urbium propria quaedam: *Athenae*, *Venetiae*, *Amyclae*; *Baiae*, *Colossae*, *Syracusae*, *Cannae* ect. Item montium: *Esquiliae*, *Thermopylae* etc.

6.) *Neutra pluralia, vel raro singularia.*

117. Pluralem tantum numerum sponsalia poscunt,
118. Tempora cum castris, aestiva, cibaria, rostra,
119. Cumque utensilibus, magalia, moenia, transtra,
120. Hibernis, sata, tesqua, iuga, et cunabula iunges.
121. Festa quoque, et lupos, et significantia libros.
122. His aliquas urbes adde, et numeralia plura.

117—120. Praeter versibus expressa addes: *acta*, *orum*, *adversaria*, *arma*, *bellaria*, *bona*, *cete*, *compita*, *crepundia*, *comitia*, *donaria*, *fraga*, *exta*, *iusta*, *illia*, *lamenta*, *munia*, *mapalia*, *oblivia*, *pascua*, *parentalia*; *praecordia*, *stativa*, *subsellia*, *tempe*, *zizania*; quaedam tamen ex his etiam in singulari reperiuntur; e. g. Varro *pascuum* vi-

ride dixit. Columel. In eo rure, quod *pascuo* caret. Sparso *mapali* est apud Valerium Flaccum.

121. a) Nomina Festorum, et ludorum, ut *Encoenia*, *Marcinalia*, *Olympia*, *orum*, *Pythia*, *Liberalia*, *Saturnalia* etc.

b) Librorum: *Bucolica*, *orum*, *Georgica*, *orum*, *Chronica*, *orum*, *Biblia*, *orum* etc.

c) Urbium: *ut*: *Bactra*, *orum*, *Cytherea*, *orum*, *Gargara*, *orum*, *Susa*, *orum*, etc.

d) Numeralia, Cardinalia, *duo*, *tres* etc. et distributiva: *singuli*, *ae*, *a*; *bini* etc.

Appendix.

Quaedam substantiva carent numero in certa significatione, id est habent aliam significationem in numero plurali, quam singulari e. g.

Sing. *Castrum* Vár, erősség, kastély, *Festung*, *Kastell*, *Schloss*, *Zámek*, *hrad*, *pewnost*.

Plur. *Castra orum*, Tábor, *Lager*, *Leszeny*, *tábor*.

Sing. *Copia*. Bőség, *die Menge*, *Hognost*.

Plur. *Copiae*, *arum*, Hadi sereg, *Das Kriegs-Heer*, *die Truppen*, *Wogsko*.

Sing. *Finis*, Vég, *Ende*, *Konec*.

Plur. *Fines*, *ium*, Határja, a' Tartománynak, *die Gränzen eines Landes*, *Kragjny pomezyhranice*.

Sing. *Fortuna*, Szerentse, történet, sors, *Schiksal*, *Zufall*, *Glück*, *Sstestj*, *pripadnost*.

Plur. *Fortunae*, *arum*, Gazdaság, jószág, jövedelem, *Vermögen*, *Reichthum*, *Glücksgüter*, *Bohatstwj*, *bohowtost*.

Sing. *Mos*, Szokás, mód, *der Gebrauch*, *Obicsey*, *Zwyk*.

Plur. *Mores*, Erkölts magaviselés, *die Sitten*, *Mrawy*.

Sing.

Sing. *Opera*. Munka, dolog, mivelés, *körperliche Bemühung*, *Arbeit*; *Prace*, *Pilnost*.
Plur. *Operae*, Napszámos, béres, *Handarbeiter*, *Taglöhner*. *Robotnik*, *Delnik*.
Sin. *Rostrum*, *i*, Madár orr' *der Schnabel*, *Pysk*.
Plur. *Rostra*, Katédra, Órálószék, *die Kanzel*, *oder vielmehr Rednerbühne in Rom* (ollyan formáju magos hely volt Romában, a' honnan a' Községnek orátzió mondatott) *Kazatelnicza*. Plura his similia ex *Lexicis*, et *Radicibns linguae latinae* condisci possunt.

II. ANOMALA GENERE.

Quae Graecis Heterogenea *vocantur*.

Quid sunt Anomala genere?
Quae genus in plurali variant.
Quotuplicia sunt anomala genere seu heterogenea?

Qnadruplicia:

1) Heterogenea, sive genere inaequalia;

Masculina in singulari, in plurali neutra.

123. In numero primo sunt mascula nomina quaedam.
124. Neutra in plurali; sic Baltea, Balteus optat.

Quaedam singulari numero sunt masculina; plurali neutra: ut: *Balteus*, *a*; *tartarus*, *a*; *avernus*, *a*; huc pertinent montium quorumdam nomina, ut: *Dondymus*, *Ismarus*, *Maenabes*, *Massicus*, *Pangaeus*, *Taerarus*, et *Taygetus*.

2) *Masculina*, *in singulari*, *in plurali masculina*, *et neutra*.

125. Masculeum, neutrumqae genus pluralia poscunt.

126. Sibilus, effectus, sensus, locus, acta, iocique.

Sunt quaedam numero singulari masculina, in plurali vero masculina, et neutra, e. g. hic *iocus*, hi *ioci* vel haec *ioca*, *locus*, *loci*, vel *loca*, *sensus*, *sensus*, vel *sensa*: sed fere diversa significatione; sic Liv. IIII. 16. vocat *loca* consularia, *loci* m. *Rhetorici* sunt sedes argumentorum Cic. Top. 2.

3) *Faeminina, et masculina in singulari, et neutra in plurali.*

127. Carbasus, in numero plurali carbasa donat,
128. Sic genus admittit neutrum plurale supellex.

Huc pertinet: haec *Pergamus i*; in plur. *Pergama, arum*, *Hieroslyma*, *ae*, et in plurali *Hyerosolyma*, *orum*, *Sodoma*, *ae*, *Sodoma*, *Sodomorum*.

4) *Neutra singulari, plurali masculina, aut simul neutra.*

129. Mascula sunt numero, Coelum, Argosque secundo.
130. Sed rastra, et rastros, et froenos, frenaque dices.

Quaedam nomina a) singulari sunt neutra, plurali masculina, ut *Coelum*, hi *coeli*, ab antiquo *coelus*. At: coelum sculptorum instrumentum facit *coela* b) in singulari neutra, in plurali masculina, et neutra, ut *frenum*, hi *freni*, et haec *frena*. Veteres dixere *frenus*, et *frenum*. A sing. *rastrum*, pl. *rastra* rarius occurrit: Cels. ap. Non. 3. n. 190. et Stat. Theb. III. 589. habet *rastra*; *rastri* ut multo usitatius est, ita tutius quo-

quoque usurpabitur. *Capistrum*, hi *Capistri*, et haec *Capistra*; posterius usitatius est. *Porrum* quamquam dicatur etiam *porrus* capitatus, in plur. tantum *porri*. Sic Mart. XIII. ep. 19. Mittit praecipuos nemoralis Aricia *porros*. *Clathrum*, in plur. *clathra*, et *clathri* Hor. art. Poet. V. 473. obiectos, caveae valuit si frangere *Clathros*. Hoc *siser*. Pl. hi *siseres*. c) In singulari neutra in plurali feminina, ut; *epulum*, *epulae*, ab *epula*, quod natura est adiectivum *delicium*, *deliciae* a recto *delicia*, quo usus est Plautus; *exuvium*, *exuviae*, *Balneum* contractum a balineum, pl *balnea*, et *balneae*.

III. ANOMALA DECLINATIONE.

(*Graecis Heteroclyta*.

Heteroclyta, sive Declinatione *inaequalia* dicuntur, quae pro diverso numero, diversae sunt declinationis, aut quae a communi declinandi regula recedunt;

131. Vas vasis terni est, vasorum vasa secundi
132. Ordinis; ac contra in plurali iugera terni,
133. Nonnullos casus ex ordine summit utroque

131—133. *Vas*, *vasis*, singulari numero est tertiae declinationis, plurali secundae, ut *vasa*, *vasorum*, *vasis*, olim enim vasum dicebatur. Plaut. Truc. et Cato apud Gell. L. 13. C. 22. Corn. Sever, in *Aetna* dixit etiam in plurali *vasibus*. Quod si cavis cunctatus *vasibus* haesit, nisi forte legendnm: *vallibus*. *Iugerum*, *iugeri*, contra in singulari est secundae declinationis, in plurali tertiae, sed assummit tamen etiam quosdam casus ab antiquo *iuger*, vel *iugus*, et ita declinatur.

Sing.

Sing. Nom. *iugerum.*	Pl. Nom. *iugera.*
Gen. *iugeri*, *et ris.*	Gen. *iugerum.*
Dat. *iugero*,	Dat. *iugeribus*, et *iugeris.*
Acc. *iugerum.*	Acc. *iugera.*
Voc. o *iugerum.*	Voc. o *iugera.*
Abl. a *iugero*, vel *re.*	Abl. a *iugeribus*, et *iugeris.*

Ad Heteroclyta etiam referuntur, quae duplicis sunt declinationis, atque ex terminatione Nominativi dignoscuntur, cuius ordinis sint; sic ad I. et II. Declinationem pertinent; *Alimonium*, *ii*, et *alimonia*, *ae*, *buccina*, *ae*, et *buccinum*, *i*, *cingula*, *ae*, et *cingulus*, vel *cingulum*, *i*, *menda*, *ae*, et *mendum*, *i*, *vespera*, *ae*, et *vesperus*, *i.*

Ad I. et III. decl. *Hebdomada*. *ae*, et *hebdomas*, *adis*; *Pascha*, *ae*, et *Pascha*, *atis.*

Ad II. et III. decl. *Baptismus*, *i*, et *baptisma*, *atis*, *contagium*, *ii*, *contages*, *is*, *contagio*, *onis*, *Elephantus*, *i*, et *Elephas*, *antis*, *pavus*, *i*; et *pavo*: *onis.*

Ad II. et IV. *Punctus*, *us*, et *punctum*, *i.*

Ad III. et IV. *Venatio*, *onis*, et *venatus*, *us.*

Ad III. et V. *Paupertas*, *atis*, et *pauperies*, *ei*, *colluvio*, *onis*, et *colluvies*, *ei*, etc.

Ad I. et V. *Luxuria*, *ae*, *luxuries*, *ei* etc.

Ad II. III. et V. Decl. *Diluvium*, *ii*, *diluvio*, *onis*, *diluvies*, *ei*, *etc.*

Eiusmodi heteroclyta sunt etiam nonnulla adiectiva, uti: *Exanimus*, et *exanimis*, *imbecillus*, et *imbecillis*. Quaedam vero non ex Nominativi, sed Genitivi terminatione, cuius declinationis sint, cognoscuntur, ut: *Hierosolyma*, *ae*, et *Hierosolyma*, *orum*; *Mulciber*, *eri*, et *eris*, *Oedipus*, *i*, et *odis*, *penus*, *oris*, et *penus*, *us*, *glomus*, *i*, et *eris*: *gibbus*, *i*, et *eris*, *colus*, *i*, et *us*, ab, hac *colo*, et *colu*. Virg. Aen. 8, Cic. L.

2.

2. de orat. caeteri casus secundae. His adde, sequentia quinque nomina arborum, secundae, et quartae declinationis; ut *cornus. i*, et *us*, *ficus*, *i*, et *us*, *laurus*, *i*, et *us*, ab hac *lauro*, et *u*, has lauros, et *us*; reliqui casus II. Decl. *lauro*, et *u*, has lauros, et *us*; reliqui casus II. Decl. *Pinus*, *i*, et *us*; *quercus*, *i*, et *us*, harum *quercorum*, et *quercuum*; caeteri casus IV. Decl. In his universim observandum, quos casus frequentior usus magis adprobet.

IV. ANOMALA. (defectiva. seu inaequalia,) CASU.

134. Sunt quaedam unius casus, nonnulla duorum,
135. Quatuor, atque trium, ex usu discenda Magistro.
136. Inficias, natu, macti tum macte requirit,
137. Absque Vocativo sunt Adiectiva rogandi:
138. Cumque Relatis Pronomina, signa negandi,
139. Partitiva, et queis Patrius finitur in *ius*.
140. Quae nunquam variant casus, Aptota vocantur.
141. Sic exspes, praesto nihili, nil, pondo, Sinapi.
142. Atque instar, nauci, cum frugi, fasque, nefasque.
143. Ac tot, quod cum compositis, opus, atque necessum.

Quotuplicia sunt ea, quae certis casibus deficiunt? Quintuplicia.

I. Quae unum tantum casum habent, vocanturque *monoptota*; ut:

1) Gen. singulari tantum: e. g. *dicis* ab antiquo *dex*, ut Varro existimat, ut *dicis caussa*, *dicis gratia*, apud Ciceronem, et Iatos, id est; per simulationem, ad speciem tantum; e. g. ut aliquid illis numorum *dicis* caussa daret. Cic. Verr. IIII. 24.

2)

2) Dat. singulari tantum; ut *despicatui*, *divisui*, *frustratui*, *ostentui*, verum apud Gell. XX. 1. prope finem reperiuntur in Abl. *ostentu*.

3) Acc. singulari tantum; ut: *bilicem*, apud Virg. *trilicem*: sed Martial. XIV. 140. habet: *trilices*.

4) Abl. singulari tantum: ut *natu*, *promptu*, *iussu*, *accitu*, *missu*, etc. huc referuntur etiam *diu*: i. e. *die; lucu*, i. e. *luce*; et fortasse *ergo*. i. e. *propter*, quod nonnullis substantivum esse videtur a Graeco ἔργον ortum; e. g. illius *ergo* venimus. Virg.

5) Accus. Plurali tantum: *inficias*, quod cum *eo* tantum iungitur sine praepositione, ut *ire inficias*, id est, *negare*; huc pertinere existimant aliqui *incitas*, e. g. Plaut. *ad incitas redactus est* i. e. ad inopiam, qua quis incitatur ad quidvis tentandum; sed hoc participium est ab *incieo*, sic dicuntur calculi *inciti*, qui moveri non possunt; ad *incitas* ergo subintell. *lineas*. Vide hac de re Scalig. append. ad coniect. l. 6. p. 186.

6) Abl. Plurali tantum; *ingratiis*, e. g. Plaut. Cas. II. 5. 7. *ingratiis* (contra voluntatem) amborum.

II. Quae duos tantum casus habent, vocanturque *diptota*; ut:

1) Nom. et Acc. singulari, e. g. omnia indeclinabilia, ut: *opus*, *necesse*, *fas*, *nefas*, *volupe*, *nihil*, *instar*, quod idem est, ac similitudo, sive exemplare: e. g. Nominativus est, cum ait Tullius: *Plato mihi unus instar est omnium*. Accusativus vero est in isto Iustini loco: Vallis clauditur ad *instar* castrorum.

2) Nom. et Abl. singulari; ut: *fors*, *forte*, *vesper*, *vespere*, nam *vesperi* adverbium est.

3) Genit. et Abl. singulari; ut, *spontis*, et *sponte*. ut Cic. Att. XV. 27. mea *sponte* feceram,

cum

cum Genit. Cels. I. 1. Homo, qui suae *spontis* est. Columel. IX. 4. Cytisus suae *spontis*, *impetis*, et *impete*. etc.

4) Dat. et Abl. singulari, ut: *nuptui*, et *u*; *irrisui*, et *u*.

5) Nom. et Acc. plurali, ut *suppetiae*, et *suppetias*.

6) Voc. singulari *macte*, et plurali *macti*. Sed nonnunquam etiam pro Nom. et Acc. usurpatur Cic. ad Att. *Macte* virtute esto. Liv. I. 2. iuberem *macte* virtute esse.

7) Gen. et Abl. plurali; ut: *repetundarum*. et *repetundis*.

III. Quae tres tantum casus habent, vocanturque *triptota* ut: *vis*, *vim*, *vi*, *dica*, *dicam*, *dicas*, *opis*, *opem*, *ope*, etc.

IV. Quae quatuor casus habent, vocanturque *tetraptota*: ut: *astus*, *astu Pl.* hi *astus*, hos *astus*; *virus*, *i*, *us*, *o*, *grates*, *gratibus*, *es*, *ibus*; *situs* (penyész, rozsdá, motsok, *Schimmel*, *Rost*, *Schmutz*, *Plesen*, *Prelezelost*) *situm*, *situ*, et Acc. Pl. *situs*, occurrit etiam in Gen. *situs*, e. g. Senec. Benef. III. 2.

V. Quae quinque casibus usurpantur; vocanturque *pentaptota*; huc referuntur:

1) Quae Genitivo plurali carent, e. g. os (oris) non dicitur *orum*; nec *orium*; sequentia etiam: *sol*, *fax*, *nex*, *fel*, *pax*, *pix*, *lux*, *glos*, *pus*, *aes*, *mel*, *rus*, *tus*, *species* etc. in Genitivo Pl. vix leguntur.

Quae Vocativo carent, ad quae nimirum sermo dirigi non potest; ut sunt:

a) Interrogativa, et infinita, ut: *quis*, *qualis*, *quantus*, *quot*, et ab his composita, ut: *quicunque*, *qualiscunque*, *quantuscunque*, *quotuscunque*, *quotcunque* etc. *b*) *Relativa*, ut:

qui,

qui, *quae*, *quod* e) Negativa, ut: *nemo*, *nullus*, *neuter*. d) Partitiva quaedam, ut: *quidam*, *ullus* etc.

VI. Nonnulla sunt indeclinabilia, *aclita*, aliis *aptota* dicta, quae una voce in omnibus casibus usurpantur: ut *sinapi*, *pondo*, *nequam*, etc. Non quasi deficerent, casibus ratione significationis; nam e. g. *nequam* habet omnes sex casus; sed quia non habent casus ratione vocis, unde *invaribilia* rectius dici possent.

APPENDIX.

Adiectiva Deficientia.

144. Haec per *a* non formant neutrum plurale: bicuspis,
145. Immemor, atque vigil, perpes, praepesque, cicurque,
146. Ales, hebesque, teres, cum pauper, degener, uber.
147. Impuber, uber, locuples, pariterque tricuspis.
148. Dives, inops, memor, atque reses, cum deside supplex,
149. Iunge bipes, sospesque, tripes, veges, atque superstes.

Supra memorata adiectiva in Plurali neutro non declinantur.

Admonitio. 1) Ad libri molem non augendam occurentibus permultis in praeceptis his de *declinatione nominum* vocabulis, non sunt subiectae Linguis vernaculis respondentes significationes; aequus interim, et progressus discipulorum suorum studiosus magister, quemadmodum in regulis de generibus: ita et hic non intermittet, singularum vocum genuinas notiones

nes linguis vernaculis adcurate definire probe gnarus in condiscenda quavis lingua totius rei cardinem in eo imprimis verti, ut adolescentes maximam, quantum fieri potest, vocabulorum copiam sibi memoriae imprimant.

2) Quemadmodum regulae de generibus nominum; ita et de eorundem declinatione versibus expressae sunt; cui versus displicent, regulas omissis versibus oratione soluta percipiat, neque enim ad praecepta cognoscenda necessarii sunt versus, sed ad illa iam cognita memoriter, ac diu retinenda valde quidem accommodati: habet enim, nescio, quid Poetarum ille numerus, ac modus ad memoriam vehementer firmandam.

3) In hac de nominibus Latinis per casus et numeros variandis pertractatione occurrunt nonnulla, quibus ediscendis non est opus puerorum fatigare memoriam: sed sufficiat eosdem ad legendum adstringere, ut, cum in Humanioribus Scholis legerint, e. g. apud Plautum: dicunt in *mare* communi captos; item mea opera, atque *rete*, aut apud Ovid. Et summam Lybico de *mare* carpat aquam, meminerint se de his, et similibus iam in Scholis Grammaticis admonitos fuisse, sicque inoffenso pede in legendis auctoribus classicis, qui nonnunquam indicium aurium, ut Probus monet apud Gellium, secuti, a communi declinandi norma deflexere, progrediantur.

4) Expositis Latinorum Nominum regulis, Graecorum quoque declinatio certis regulis declinanda est, quoniam his quoque utimur in sermone Latino, et maxime Propriis. Notandum autem omnia Graeca Nomina Propria, vel Appellativa, aut primae esse Declinationis, aut secundae, aut tertiae.

II.

II.
DE GRAECORUM NOMINUM DECLINATIONE.

DE PRIMA DECLINATIONE.

Graecorum Nominum Prima Declinatio in *AS*, *ES*, et *E* terminatur, ut: *Aeneas*, *Anchises* *Epitome.* Formatur autem, ut in sequentibus Schematibus, et Paradigmatibus videre est:

SCHEMA.

Singulariter.	*Pluraliter.*
Nomin. AS, ES, E.	
Genit. ae, ae. es.	
Dat. ae, ae, ae.	More Latinorum.
Accus. am, v. en, en	
Voc. a, e.	
Ablat. a, e.	

PARADIGMA I.
in AS.

Nom. Aeneas, *Gen.* Aeneae, *Dat.* Aeneae, *Acc.* Aenean, vel Aeneam, *Voc.* o Aenea, Abl. ab Aenea.

PARADIGMA. II.
in ES.

Nom. Anchises, *Gen.* Anchisae, *Dat.* Anchisae, *Acc.* Anchisen, *Voc.* Anchise. *Abl.* ab Anchise. *Num. Plural.* Anchisae, etc.

PA-

PARADIGMA. III.
in E.

Nom. Epitome, *Gen.* Epitomes, *Dat.* Epitomae. *Acc.* Epitomen, *Voc.* o Epitome. *Abl.* ab Epitome. *Plur. Nom.* Epitomae, arum, Epitomis etc, more latino.

Nota 1) Nominativum Graecum in *As*, et *Es*, primae simplicium, Latini veteres per *A* malebant efferre, ut *Aenea*, *Anchisa*, pro *Aeneas*, *Anchises*, Quintil. I. 1. c. 5. Hinc nominandi casu Properius *Atrida*, Cicero *Hermagora* dixit; sic *Sosia*, *Byrrhia*, *Clinia*, *Geta*, *Poëta*, *Cometa*, *Satrapa*, *Scytha*, pro *Sostas Byrrhias*. *Clinias*, *Getes*, *Poëtes*, *Cometes*, *Satrapes*, *Scythes*; declinanturque ut Latina primae declinationis: e. g. V o *Anchisa*; sic Maro; tum satus *Anchisa*; et *Anchisa* generate; nempe a recta *Anchisa* Horat. I. 2. sat. 3, *Atrida*, vetas cur? Plaut. Poen? o *Apella*! pro *Apelles*, Accus. *Scipiadum*, et *Scipiaden*. Idem fit saepenumero cum nominibus in E desinentibus; ut *Syncope*, et *Syncopa*, *Epitome* et *Epitoma*, *Grammatice*, et *Grammatica*, *Rhetorice*, et *Rhetorica*, *Dialectice*, et *Dialectica*, etc.

Nota 2) Multa in *ES*, primae simplicium apud Graecos, in tertiam apud Latinos transeunt, ut: *Euripides*., *Euripidis*. Sic. *Aristides*, *Orestes*, *Pylades*, *Timarchides*, *Herodes*, *Ioannes*, quorum Accusativus, in *em* exit; Cic. I. 2. de Fin. Aut *Pyllades* cum sis, dices, te esse *Orestem*. aut, si esses *Orestes*, *Pylladem* refelleres; atque inde est, quod apud Terentium in Vocativo legas; o *Chreme*! et o *Chremes*! o *Lache*! et o *Laches*! o *Socrate*! apud Cic. alias o *Socrates*. Sed prior solum terminatio est huius loci.

Nota.

Nota 3. Hebraea Nomina in *AS*. instar Latinorum inflectuntur, ut *Mathias*, *Mathiae*, *Mathiam* etc. sic: *Iudas*, *Thomas*, *Tobias*, *Satanas* etc. Rarius, et poetice magis Accusativum in *An* formant imitatione Graeca, ut *Messias*, *Messiam* Graece *Messian*; in reliquis casibus flectuntur ut Graeca in *as*. Huc pertinet Hebraea terminatio Propriorum in *Am*, ut: *Adam*, *Abraham* etc. Quam tamen et ipsam aliqui in *as* mutant: ut *Adas*, *Adae*, *ae*, *am*; *Abrahas*, *hae*, *hae*, *ham*; quum illa in *Am*, sint indeclinabilia; quamquam eiusmodi vocabula usitatius syllaba *us* terminata in secunda declinatione efferantur; ut *Adamus*, *Abrahamus*.

Nota 4. Aliqua interdum in *ES* formantur ut ex *David*. *Davides*, et Graecorum in *es* declinationem imitantur. Sub Hebraicis intelliguntur, et Syriaca, et Chaldaica. Quod per omnia notabis. Graeca Propria in *A* apud Poëtas faciunt Accusativum quoque per *an*; ut: *Maia*-*Maiam*, vel *Maian*, *Aegina*, *am*, vel *an*, *Electra*, *Electran*. Ovi. Trist. II. 395.

Nota. 5. Patronymica, et alia in *des* desinentia, saepe Accusativum formant in *em* pro *en*; ut: *Priamidem*, pro *Priamiden*; nonnunquam etiam in *am*; et *an*; sic: *Scipiades* Acc. *Scipiaden*, *Scipiadem*, *Scipiadam*; *Scipiadan*,

Nota 6. A Nominibus in *es* etiam in *e* ex Graeco Dativus formatur, ut: 1. Aen. Dardanio Anchise; eadem enim est ratio Dativi; *Anchise*, *Gnome*, quae est Ablativi: *Anchise*, *Gnome*.

Nota 7. *As*; et *ES* primae Declinationis, abiiciunt literam S. in Vocativo, ut *Aenea*, *Anchise*. Reperitur quidem in Vocativo etiam: o *Anchisa*! o *Aeacida*! ut not. 1) sed pro diversitate Nominativi; sic Ovid. o *Aeacide*: at Ennius: aio te *Aeacida*, istud est ab recto *Aeacida*;

da; illud ab *Aeacides*. Imo quaedam in *es* Vocativum, ut Graeci tantum per *a* faciunt, e. g. *Orestes*, *o Oresta*, *Thyestes*, *o Thyesta*, etc. Sic quoque a *Zelotes* malim more Graecorum dicere: *o Zelota!*

Nota 8. Genitivus pluralis pro *arum*, desinit nonnunquam in *um* per syncopen, quo Poetae in Patronymicis imprimis gaudent; sic *Aeneadum*, pro *Aeneadarum*, Cavendum autem, ne confundamus Genitivos in *um* integros, cum syncopen passis. Nam *Dardanydum*, pro *Dardanidarum* est a Recto Pl. *Dardanidae*. Verum a Dardanis, sive plurali *Dardanides*, citra syncopen *Dardanidum* dicitur; estque hoc generis muliebris. Sic *Achaemenidum*, pro *Achaemenidarum* est virile a recto *Achaemenidae*. *Achaemenidum* autem citra syncopen est muliebre, a recto *Achaemenis*, sive plurali *Achaemenides*.

DE
SECUNDA DECLINATIONE SCHEMA.

	Singulariter.			*Pluraliter.*
Nom.	os,	on,	eus.	
Genit.	i,	i,	ei.	
Dat.	o,	o,	eo.	ut in Latinis.
Accus.	on, v. um,	on,	eon, v. ea.	
Voc.	e,	on,	eu, vel, ee.	
Abl.	o.			

PARADIGMA I.
in OS.

Nom. Menelaos, vel Menelaus, *Gen.* Menelai, *Dat.* Menelao, *Acc.* Menelaon, vel Menelaum, *Voc.* o Menelae, *Abl.* a Menelao.

Sic. Timotheos, Pamphylos, Delos, Rhodos Pathmos, Lesbos, Abydos, Papyros, etc.

PARADIGMA.

in ON.

Nom. Ilion, *Gen.* Ilii, *Dat.* Ilio, *Acc.* Ilion, *Voc.* o Ilion, *Abl.* ab Ilio.

Sic. Evangelion; vel Evangelium; Mysterion. Symbolon, Encomion Enchiridion, etc.

PARADIGMA.

in EUS.

Nom. Orpheus, *Gen.* Orphei, *Dat.* Orpheo, *Acc.* Orpheum, *Voc.* o Orpheu, *Abl.* ab Orpheo.

Sic. Perseus, Nereus, Tereus, Tydeus, Enideus, Theseus, Tholipeus, Achilleus, Ulysseus, etc.

Nota. 1. Graeca in *os*; ut: *Arctos, Delos, Zacynthos*, et in *on*, ut: *Ilion, Evangelion*, in *us*, et *um* Latini vertunt, ut *Delus, Ilium* etc.

Nota 2. *os*, et *on* mutantur in Genitivo in *I*, ut *Rhodos Rhodi, Androgeos, Androgei, Ilion. Ilii*; Virgilius tamen Aen. VI. 20. format Genit. more Attico *Androgeo.* In foribus lethum *Androgeo. Aen.* vero I. regularem facit Genitivum: *Androgei* galeam induitur. Dicitur et *Androgeos, Androgeonis* III. Decl. ex quo Accusativus: *Androgeona* Propert. I 2. Eleg. 2.

Nota 3. Graeca Nomina in *eus* monosyllabon, quae a Graeca Diphtongo veniunt; ut *Orpheus, Atreus, Theseus Perseus* etc. declinantur partim more Latinorum, ut in superiore paradigmate videre est; partim, imprimis Poetae Graecam flectendi rationem sequuntur; faciuntque interdum Genitivum in *eos*, ut: 4. Fast. *Typheeos*, pro *Tiphoei*; Dativum in *ei*, ut:

Virg.

Virg. Ecl. 8. *Orphei* Calliopea, Lino formosus Appollo. Item Georg. 4. Inferias *Orphei* lethaean papaver mittes; Accusativum in *ea*, qui Accusativus frequentissimus est apud Poetas; interdum etiam apud Historicos, et Oratores Liv. I. 37. Qui Regem *Persea* magna gloria vicit. Cic. ad Att. L. 6. ep. 9. in *Pyraeea* cum exissem, et I. 7. ep. 4. Magis reprehendendus sum, quod homo Romanus *Pyraeea* scripserim, non *Pyraeeum*; sic enim omnes nostri locuti sunt. Vocativum semper in *eu* monosyllabum Graeco more formant abiiciendo litteram *s*, *o Tydeu*, *Theseu*, etsi Probus putarit in secunda dici posse: *Penthee*, *Orphee*. *Tydee*, sed desideratur auctoritas. Quae vero *os* Nominativi, in *us* mutant, litteram *E* in Vocativo more tum Graeco, tum Latino retinent, ut *Timotheus*, *Antaeus*, *Ptolemaeus*, *o Timothee*, etc. Quia Nominum in *eus* varietas magna est, iuvat allatum in superiore paradigmate exemplum cum inflexione varia repetere.

Latine.	*Graece.*
N. Orpheus	Orpheus.
G. Orphei, v. per *contr.* Orphi.	Orpheos.
D. Orpheo	Orphei vel per *contr.* Orphi.
A. Orpheum.	Orphea, vel per III. Decl. Orpheon.
V. o Orpheu (nonnullis Orphee)	o! Orpheu.
Abl. ab Orpheo.	

Hinc Graeci illi Genitivi *Ulyssei*, *Achillei*, a Graecis nominibus *Ulysseus*, *Achilleus* trisyllabis, Hor. I. 1 od. 6. Nec cursus duplicis per mare *Ulyssei*, Et per Synaeresin; *Ulyssi*, *Achilli*. Quint. I. 1 c. 5. Hinc immitis *Achilli*. Aen. 1. miles *Ulyssi*. Aen. 2. *Ei* in *I* contracto. Alioqui ab *Achilles* et *Ulysses* genitivi tertiae sunt *Achilles*, *Ulyssis*.

Nota. 4. Accusativus a Graecis in *os*, ut *Delos*, *Tenedos* etc. exi tin *on* Ovid. 14. Metamorph. ne credite *Lesbon* et *Tenedon* cepisse: *Athos*, vero mons Thraciae, sive *Atho*, in Dativo quoque, et Ablativo habet Atho, in Accusativo etiam *Atho*, more *Attico*, pro quo *Athon* Valer. dixit. I. 1, c. 6. *Athonem* vero Cic. L 3. de Republ. apud Prisc. I. 6. Latini enim ex Atticis in *os* faciunt Nominativum in *o*, Genitivum in *onis*, in tertia; ut *Atho*, *Athonis*, *Mino*, *Minonis*.

Nota. 5. Vocativus *Panthu*, Virg. Aen. II. 429. est a Graeco Nom. Πάνθοος. cont. Πάνθες. Voc. Πάνθος. cont. Πάνθε. Voc. *Oedipu* ab *Oedipus*, *Melampu*, a *Melampus* huc non pertinent, sunt enim III. Declinationis.

Nota. 6 Ablativus semper exit in *o*, ut *Orpheo*- Ovid. I. 6. Metam. Scelus est pietas in coniuge *Tereo*; quia Ablativo Graeci carent. In aliis casibus Graeca Declinatio valde usitata, Sosipater I. 1.

DE
TERTIA DECLINATIONE SCHEMA.

Singulariter.	*Pluraliter.*
Nomin. varie terminatur.	Nom. ut in Latinis;
Genit- in, os, nonnunquam us.	Genit. um, on.
Dativo. i.	Dativo. is, bus.
Accus. em, a, im, in	Acc. es, as.
Voc. sicut in Nominativo, pleraque S. abiiciunt.	Vocat. similis est Nominativo.
Abl. e, i.	Ablat. similis Dativo.

PA-

PARADIGMA.

Sing. Nom. Haeresis. G. Haeresis, eos, (ios) *D.* Haeresi. *Acc.* Haeresim (in) *V.* Haeresis *Abl.*, Haeresi.

In Plurali. Haereses, haeresium, vel haereseon: haeresibus, haereses. etc.

REGULAE.

I. NOMINATIVI tertiae Declinationis, ut apud Latinos variae sunt terminationes.

II. GENITIVUS vel in *is* exit Latina flexione, vel Graeca in *os*, nonnunquam in *us*: Formationem Genitivi in regulas redigere sicut in latinis, ita etiam in origine Graecis nominibus paullo operosius est. Commodius ex usu, et bonis Lexicis varietas illa addisci potest; juvat nonnulla exempli caussa adducere.

A. finita genitivum in *atis* habent; ut *dogma*, *dogmatis*, *poema*, *poematis*.

Y. finita (quae omnia Latini a Graecis mutuantur) Genitivum in *yos* Graecum retinent: *moly*, *molyos*, *epy*, *epyos*, *misyos*.

O. Macedo, *Macedonis*. Faeminina vero in o, longum desinentia, Genitivum faciunt in *us*, ceteri casus a Graecis non declinantur; ut: *Alecto*, *Argo*, *Callisto*, *Chalypso*, *Clio*, *Celaeno*, *Dido*, *Echo*, *Enyo*, *Erichyto*, *Erato*, *Hero*, *Jo*, *Manto*, *Sappho*, *Xantho*, etc. habent Genitivum: *Mantus*, *Chalypsus*, *Didus*, etc.

Veteres tamen haec etiam Latinorum more declinarunt; *Sappho*, *Sapphonis*, *oni*, *onem* etc. Priscianus I. 6. quam tamen declinandi rationem Quintil. non probat: Phocas adeo reprehendit, ut errare hos censeat, dicique velit *Didois*, seu *Didus*, *Didoi*, *Didoem*, seu *Dido* Probat eam Sosipater I. 1. quem secutus est Caesar teste Fabio 1. 9. Probus I. 2. c. 2. utrumque recipit.

AN

AN. Paean, *Paeanis*, *Titan*, *Titanis*, sed *Pan* facit saepius *Panos* differentiae caussa.

ON quaedam habent in *ontis*, *Phaeton*, *Phaetontis*, *Acheron Acherontis*, *Xenophon*, *Xenophontis*; quaedam in *onis* abiecto *t*, ut, *agon*, *agonis*, *Damon*, *Damonis*; *Colophon*, *Colophonis*, etc. *Daemon*, *Daemonis*, *Actaeon*, *Actaeonis*, *Amazon*, *Amazonis*.

AS Masculina formant *antis*, *Atlas*, *Atlantis*, *elephas*, *elephantis*, *Pallas*, *antis*, *gigas*. *antis*, *Adamas*, *antis*, faeminina in *adis*, ut: *Pallas*, *adis*, *decas*, *adis*, *lampas*, *adis*, *illas*, *adis*, *Troas*, *adis*, etc.

ES. Multa Nomina propria habent Genitivum in *is*, et *etis?* ut: *Chremes*, *is*, et *etis*, *Dares*, *is*, et *etis? Euryches*, *Eurychetis*, vel *Eurychis*; verum *etis* usitatius est.

IS. terminata exeunt in Genitivo.

2) in *is* Latina flexione; vel Graeca, in *ios*, et *eos*, e. g. *Poesis*, *Syntaxis*, *Phrasis*, *metropolis*, *ellipsis*, *metamorphosis*, *haeresis*, *genesis*, Gen *genesis*, vel *genesios*, vel *geneseos*, quae posterior forma Atticorum receptior est.

2) in *idis*, vel Graeco more in *idos*; ut: *Aeneis*, *aspis*, *iris*, *iaspis*, *pyxis*, *tyrannis* etc. huc pertinent complura nomina Propria; deinde Patronymica, et gentilia Faeminina, ut *Paris*, *Phalaris*, *Eris*, *Artemis*, *Thetis*, *Nereis*, etc. *Tigris*, habet *Tigris*, et *Tigridis*, *Tiberis*, habet *is*, *Tibris*, seu *Tybris*, (*Thybris*) format *idis*. Caetera in nominibus *idis*, et *idos* Genitivum habentibus usus attendendus; nam *Aeneidos*, quam *Aeneidis* malim: ut *pixidos* pro *pixidis* non dixerim: quia vulgo tritissima naturam plane exuit Graecanicam.

3)

3) *Inis*, ut: *Salamis, Salaminis, Eleusis, Eleusinis*:

4) *entis*, *Simois*, *Simoentis*.

YS, et *Y* Graeca semper terminatio est, facitque Genitivum 1) vel in *yos*, *ut*: *Erinnys*, *Chelys*, *Tethys*, a *Cotys* apud Tacit. Ann. II. 67. *Cotyis*, vel 1) in *ydis*, et *ydos*, ut: *chlamys*, *pelamys* etc. vel 3) in *ynis*; ut: *Phorcys*, vel *Phorcyn*. *Phorcynis*.

OS habent 1) in *ois*; ut *heros, herois, Minos*, *ois*; *Tros*, *ois*.

2) Quaedam in *otis*; ut: *Eros, Erotis, Antoros, otis; et a* κέρας *composita*, ut: *Aegoceros, monoceros, rhinoceros*, e. g. Mart. I. 3. Et pueri nasum *rhinocerotis* habent.

3) Nonnulla in *us*; ut; *chaos, chaus*, Virgilius in Ablativo dixit, *Chao*.

US finita nomina quaedam propria urbium habent *untis*; ut; *Trapezus*, *Opus*, *Pestinus*, *Hierichus* (loco Hiericho) *Emmaus*, *Amathus*, e. g. Ovid. I. 10. Met. Piscosamque Guidon, gravidamque *Amathunta* metallis. Composita vero ex πᾶς Gen. ποδός, in *odis*, ut *tripus*, *tripodis*, *antipus*, *antipodis*; sed *Oedipus*, *Polypus*, *Melampus* etiam in Secunda declinantur *Oedipi*, *Polipi*, *Melampi*.

III. DATIVUS sicut in Latinis, ita et in Graecis nominibus in I. desinit; ut: *Thetidi*, *Paridi* etc.

IV: ACCUSATVUS desinit 1) in EM Latinum, A Graecum, v. gr. *Hector*, *Hectorem*, vel *Hectora*; *Aer*, *aera*; *aether*, *aethera*; *chlamys*, *chlamyda*; sed *Pan* habet *Pana* tantum: *Paean* saepius *Paeana*; quam *Paeanem*; *Ganymedes*, *Ganymedem*; *Demosthenes*, *Demosthenem*; non *Ganymeda*, *Demosthena*; dum Poetae *Ganymedea*, *Demosthena* dicunt,

Grae-

Graecum casum non contractum retinent *Chremes*, habet *Chremem*, *Chremetem*, et *Chremeta*, *Dares*, *ren*, *retem*, *reta*.

2) O littera finita, Accusativum similem habent Nominativo, ut *Alecto*, *Callisto*, etc. Virg. 7. luctificam *Alecto* etc. Ovid. ep. 6. Sacram conscendis in *Argo*. ep. 7. miseramque relinquere *Dido* Hor. l. 2. od. 13. Aeoliis finibus querentem *Sappho*.

3) Graeca *Is* syllaba finita, quorum Graecus Genitivus crescens syllabam *OS* puram habet, hoc est nulla proxime praecedente consonante, apud Latinos vero aequalis est Nominativo (ut *Neapolis*, *Charybdis*, *Genesis*, Graece *Neapoleos*, *Charybdeos*, *Geneseos*) ea et Graecum Accusativum *IN* habent, et *Im* Latinum; ut; *Charybdin*, et *Charybdim*;

4) *In YS* tamen per y, quae et Graece, et Latine crescunt in Genitivo, ac pure flectuntur, frequentius habent *In* Graecum, quam *IM* Latinum; ut: Nom. *Cotys*, Gen. *Cotys*, vel *Cotyos*, Dat. *Cotyi*, Acc. *Cotyn* magis, quam *Cotym*, Abl *Cotye*: sic *Capys*. *Thetys*. Qua ratione *Halyn* Livius dixit. Cicero *Halyin*.

5) Finita in *IS*, quae Latine, et Graece crescunt, et in Genitivo habent *IS* Latinum, vel *OS* Graecum impurum, hoc est praecedente proxime Consonante, si Graecum non habent Accentum in ultima, Accusativum Graecum habent *IN* vel *DA*, Latinum *IM*, vel *Dem*; ut: *Paris*, *Paridos*, vel *Paridis*. Acc. *Parin*, vel *Parida*, *Parim*, vel *Paridem*; *Isis*, *Isidos*, vel *Isidis* *Isin*, vel *Isida*, *Isim*, *Isidem*. Sic. *Iris*, *Iridos*, *Ibis*, *Ibidos*, *Daphnis*, *Eris*, *Adonis*, *Phalaris*.

6) Si vero haec accentum apud Graecos in ultima habeant, Accusativum, Graece in *DA* tantum habent, ut *Amaryllis*, *Amaryllida*, vel *Amaryllidem*, non *Amaryllin*, aut *Amaryllim*;

sic

sic *tyrannis, Aeneis, Nereis, Titanis, Titanida*, vel *Titanidem;* non *Titanin*, vel *Titanim*, etc.

V. VOCATIVUS Latine similis est Nominativo; Graece plerumque S. Nominativi abiicit; sic *o Socrates*, *o Chremes*, *o Achylles*, *o Heros;* nam *o Socrate*, *o Chreme*, *o Achille*, *o Ulysse*, ad I. spectant; siquidem haec nomina per primam etiam simplicium flectuntur a Graecis. Cic in Protag. teste Prisc. l. 6. unde tamen apparet *o Socrate!* Terent. Andr. *o Chreme*, per tempus advenis. Ovid. 13. Met. Nos te potiremur *Achille*. Sen. Troad. Quid agis *Ulysse?*

Exceptiones.

1) Masculina Propria in AS, quorum Genitinus exit in *antis*, abiiciunt S. in Vocativo, ut: hic *Pallas*, *o Palla! Calchas*, *o Calcha*, etc.

2). In *IS*, vel *YS* exeuntia quae apud Graecos non habent accentum in ultima, deponunt S. Nominativi; *o Moeri*, *Iri*, *Pari*, *Thety*. et apud Poetas, faeminina in *IS*, quorum Genitivus exit in *dis*, quamvis accentum habeant in ultima, *o Amarylli*, *Tyndari*, *Oebali*. etc.

3) Quae antea S habent diphtongum, fere S literam abiiciunt, ut: *Simois*, *Tydeus*, *Melampus;* *o Simoi*, *Tydeu*, *Melampu*, quia a' diphtongis Graecis σιμοέις, τυδεύς, μελάμπυς, proveniunt.

4) Quae tamen omnia apud Atticos Vocativum similem habent Nominativo: *o Paris*, *Calchas*, *Simois*, *Melampus*, quos interdum imitantur Latini.

VI. ABLATIVUS exit in *I* eorum nominum, quae Accusativum faciunt *IN*, vel *IM*, v. g. *Poesi*, *Mathesi*, *Syrti*, *Haeresi*, *Syntaxi;* deinde in *ys*, desinentia, et pure declinata, *s* abiiciunt, ut *Tethys*, *yos* a *Tethy*: *Erynnis*, *yos*, ab *Erynni*,

sed

sed aliqui malunt per e formare, *Tethye*, *Erynnye* teste Murmelio. Reliqua *e* Lationrum retinent; ut: haec *Pallas*, *adis*, a *Pallade*; hic *Pallas*, *antis*, a *Pallante*.

VII GENITIVUS pluralis Latine in *UM* Graece in *ON* desinit; v. g. *epigrammaton* pro *epigrammatum*, *haereseon*, *Metamorphoseon*, pro *haeresium*, *Metamorphosium*. Si *legeris Poematorum*, pro *Poematum*; ab Antiquo Nominativo *Poematum*, *i* profectum intelligitur.

VIII. DATIVUS, et ABLATIVUS pluralis a Nominibns in *matibus* facit, aut *atis*; v. g. *thema*, *thematibus*, vel *thematis*; *Poema*, *Poematibus*, vel *Poematis*. Nec male addiderimus et tertium Graecum: *Pomasi*, *Epigrammasi*; quod etiam in aliis nominibus usitatum est, e. g. *Dryasin*, pro *Driadibus*, *Hamadryasin*, apud Propertium.

IX. ACCUSATIVUS Graecus in *AS* desinit, ut *Delphinas*, *Troas*, *Crateras*, *Arcadas*, Virg. Ecl. 8. Inter *Delphinas* Arion.

§. III.

DE NOMINE ADIECTIVO IN SPECIE.

Quid observandum est in specie apud Nomen Adiectivum?

1) Terminatio. 2) Declinatio. 3) Comparatio. 4) Numeralia, quae etiam Adiectivis accensentur.

Nota. 1. Adiectivum non ab *Adiacendo* dicitur, sed ab *adiiciendo*. Nihil enim certi intelligi potest, e g. *albus*, *niger*, nisi substantivo alicui adiiciatur, e. g. *albus paries*. Ut autem Substantivum vel *Proprium* est, vel *Appellativum*, seu *Commune*: sic etiam

Ad-

Adiectivum suo modo aliud est, *a*) Proprium, vel si quis mavult, *Speciale*, quod vel uni alicui, vel paucis tantum Substantivis adiici potest e. g. *Gradivus*, *a*, *um*, Marti; *Cyllenius*, *a*, *um*, Mercurio; sic Adiectiva specialia possunt dici: *Meracum vinum*, *obstipum caput*, *sudum coelum*, *sorbile ovum*, *latrans canis*: tametsi quaedam interdum, ut in Instit. Orat et Poet. dicitur, et aliis rebus possunt tribui per tropum e. g. *latrans stomachus*: b) aliud *commune*, seu generale, quod pro re nata quibuslibet, aut saltem pluribus Substantivis adiici potest, e. g. *bonus*, *malus*, *magnus*, *parvus*, *albus*, *niger*, etc.

Nota. 2) Cum Adiectiva Substantivis adiecta eorundem etiam *casus*, *numeros*, *genera* etc. habeant; complura de his in Substantivorum iam doctrina dicta sunt: hic de sequentibus agere sufficiet:

I.

DE TERMINATIONE ADIECTIVORUM

Quot terminationum sunt Adiectiva ratione motionis?

Omne Adiectivum vel est *a*) trium Terminationum, quorum Masculina in *us*, *er*, *ur*, in secunda Declinatione desinunt, ut:

Doctus,	*docta*,	*doctum*.
Pulcher,	*pulchra*,	*pulchrum*,
Satur,	*satura*,	*saturum*,

vel *b*) duarum Terminationum; ut:

Brevis, *breve*.

vel *c*) unius Terminationis; ut:

Felix, *sapiens*, *pauper*, *vetus*.

Nota 1) Mutatio ex uno genere in aliud vocatur *Motio Nominis*, e. g. Hic *doctus*, haec *docta*, hoc *doctum*. Hic haec *brevis*, et hoc *breve*.

Na-

Nota. 2) Adiectiva nonnulla sunt *abundantia*, i. e. duplicem terminationem habent; e. g. Hic et haec *exanimis*. hoc *exanime*; vel *exanimus*, *exanima*, *exanimum*.

Nota 3) Adiectivorum quorumdam singulares terminationes ex usu discendae sunt. e. g. *acer*, *aceris*: *acere*: *alacer*, *alaceris*, *alacere*, *celeber*, *celebris*, *celebre*; item: *celer*: *campester*, *pedester*, *equester*, *paluster*, *saluber*, *silvester*, *volucer*. In Adiectivis his abundantibus in *is*, et *er*, videndum est, quas terminationes magis probat usus. Cicero *acer*; et *alacer*, Masculino genere usurpat; non *acris*, vel *alacris*; *salubris* autem et *celebris* Masculino frequentius inveniuntur, quam *saluber* et *celeber*. *Equester* et *equestris*, utrumque Ciceronis est. *Ager palustris*. Colum. *celer* et *acer* apud Naevium, Lucretium, et Claudinum etiam, in Faeminino leguntur, *acer hyems*, *acer fames* etc. quod notandum magis, quam imitandum.

II.

DE DECLINATIONE ADIECTIVORUM.

Ad quam Declinationem pertinent Adiectiva?

Adiectiva desinentia in *us*, pertinent ad primam et secundam, ut: *doctus*, *a*, *um*, uti et Nomina Adiectiva in *er*, et *ur*, finita; ut: *piger*, *satur*. Masculinum declinatur ut *Dominus*; Faemininum ut *Mensa;* Neutrum ut *Templum*. Caetera cuiuscunque Declinationis sint, referuntur ad tertiam: quartae enim et quintae Declinationis nulla sunt Adiectiva.

PARADIGMA ADIECTIVI IN US, A, UM. TRIUM TERMINATIONUM.

Singulariter.

N. Hic bonus, haec bona, hoc bonum. *Ez a' jó.* Der Gute, die Gute, das Gute. Tento dobrý, táto dobrá, toto dobré. Ovaj

do

dobar, ova dobra, ovo dobro. *Ov dober, ova dobra, ovo dobro.*

G. Huius boni, bonae, boni. *Ezé a' jóé.* Des Guten, der Guten, des Guten. Tohoto dobrýho, tegto dobreg, tohoto dobrého. Ovoga dobroga, ove dobre, ovoga dobroga. *Ovoga dobroga, ove dobre, ovoga dobroga.*

D. Huic bono, bonae, bono. *Ennek a' jónak.* Dem Guten, der Guten, dem Guten. Tomuto dobrýmu, tegto dobreg, tomuto dobrýmu. Ovomu dobromu, ovoj dobroj, ovomu dobromu. *Ovomu dobromu, ovoj dobri, ovomu dobromu.*

A. Hunc bonum, hanc bonam, hoc bonum. *Ezt a' jót.* Dem Guten, die Gute, das Gute. Tohoto dobrýho, tuto dobru, tohoto dobreho. Ovoga dobroga, ovu dobru, ovo dobro. *Ovoga dobroga, ovu dobru, ovo dobro.*

V. O bone, bona, bonum. *O jó.* O du Guter, o du Gute, o du Gutes. O dobrý, o dobrá, o dobré. O dobar, o dobra, o dobro. *O dober, o dobra o dobro.*

A. Ab hoc bono, ab hac bona, ab hoc bono. *Ettöl a' jótól.* Von dem Guten, von der Guten, von dem Guten. Od tohoto dobrýho, od tegto dobreg, od tohoto dobrého. Od ovoga dobroga, od ove dobre, od ovoga dobroga. *Od ovoga dobroga; od ove dobre, od ovoga dobroga.*

Pluraliter.

N. Hi boni, hae bonae, haec bona. *Ezek a' jók.* Die Guten. Dobrj, dobré. Ovi dobri, ove dobre, ovadobra. *Ovi dobri, ove dobre, ova dobra.*

G. Horum bonorum, harum bonarum, horum bonorum. *Ezeké a' jóké.* Der Guten. Dobrých. Oviuh dobriuh. *Oveh dobreh.*

D. His bonis. *Ezeknek a' jóknak.* Den Guten. Dobrým. Ovimah dobrimah. *Ovem dobrem.*

A.

A. Hos bonos, has bonas, haec bona. *Ezeket a' jókat.* Die Guten. Dobté. Ove dobre, ove dobre, ova dobra. *Ove dobre, ove dobre, ova dobra.*

V. O boni, bonae, bona. *O jók.* O ihr Gute O dobrj, dobré. O dobri, o dobre, o dobra. *O dobri, o dobre, o dobra.*

A. Ab his bonis. *Ezektől a' jóktól.* Von den Guten. Od dobrých. Od oviuh dobriuh. *Od oveh dobreh.*

Sic declinabitur: Acerbus, acidus, acutus, altus, amarus, amoenus, amplus, aegrotus, aeternus, angustus, anxius, aptus, arcanus, argutus, astutus, avarus, balbus, bellus, beatus, etc. In *er* ruber, aeger, prosper, integer, acer, lacer, macer, etc.

Nota. Sequentia decem adiectiva in Genitivo singulari exeunt in *ius*, in Dativo in *i*, caetera declinantur ut bonus.

Alter,	altera,	alterum,	alterius,	alteri.
Alius,	alia,	aliud,	alius,	alii.
Solus,	sola,	solum,	solius,	soli.
Totus,	tota,	totum,	totius,	toti.
Unus,	una,	unum,	unius,	uni.
Nullus,	nulla,	nullum,	nullius,	nulli.
Uter,	utra,	utrum,	utrius,	utri.
Neuter,	neutra,	neutrum,	neutrius,	neutri.
Uterque,	utraque,	utrumque,	utriusque.	utrique.

Alterutter, alterutra, alterutrum, alterutrius, vel, alteriusutrius, alterutri.

PARADIGMA ADIECTIVI TERTIAE DECLINATIONIS DUARUM TERMINATIONUM.

Singulariter.

N. Hic acer, haec acris, hoc acre. *Ez az éles.* Der, die, das scharfe. Tento ostrý, tato ostra, toto ostré. Ov oster, ova ostra ovo ostro. *Ovaj oshtar, ova oshtra, ovo oshtro.*

G.

G. Huius acris. *Ezé az élesé.* Des, der, des scharfen. Tohoto ostrýho, ostrég, ostrého. Ovoga ostroga, ove ostre, ovoga ostroga. *Ovoga oshtroga, ove oshtre, ovoga oshtroga.*

D. Huic acri. *Ennek az élesnek.* Dem, der, dem scharfen. Tomuto ostrýmu, ostreg, ostrému. Ovomu, ostromu, ovoj ostri, ovomu ostromu. *Ovomu oshtromu, ovoj oshtrój, ovomu oshtromu.*

A. Hunc, vel hanc acrem, et hoc acre. *Ezt az élest.* Den scharfen, die scharfe, das scharfe. Tohoto ostrýho, tuto ostru, toto ostré. Ovoga ostroga, ovu ostru, ovo ostro. *Ovoga oshtrogá, ovu oshtru, ovo oshtro*

V. O acer, acris, acre. *O éles.* O du scharfer. o du scharfe, o du scharfes. O ostrý, ostrá, ostré. O oster, o ostra, o ostro. *O ostar, o oshtra, o oshtro.*

A. Ab hoc, hac, hoc acri. *Ettől az éleستől.* Von dem, der, dem scharfen. Od tohoto ostrýho, od tegto ostreg, od tohoto ostrého. Od ovoga ostroga, od ove ostre, od ovoga ostroga. *Od ovoga oshtroga, od ove oshtre, od ovoga oshtroga.*

Pluraliter.

N. Hi, et hae acres, et haec acria. *Ezek az élesek.* Die scharfe. Týto ostrý, této ostré. Ovi ostri, ove ostre, ova ostra. *Ovi oshtri, ove oshtre, ova oshtra.*

G. Horum, harum, horum acrium. *Ezeké az éleseké.* Der scharfen Techto ostrých. Oveh ostreh. *Oviuh oshtrih.*

D. His acribus. *Ezeknek az éleseknek.* Den scharfen. Timto ostrým. Ovem ostrem. *Ovima oshtrima.*

A. Hos has acres, et haec acria. *Ezeket az éleseket.* Die scharfe. Týto ostré. Ove ostre, ova ostra. *Ove oshtre, ova oshtra.*

V. O acres, et acria. *O élesek.* O ihr scharfe. O ostri. O ostrí, o ostre, o ostra. *O oshtri, o oshtre, o oshtra.*
A. Ab his acribu. *Ezektől az élesektől.* Von den scharfen. Od tichto ostrých. Od oveh ostreh. *Od oviuh oshtriuh.*

Sic declinabitur: Alacer, celer, equester, pedester, celeber, silvester, saluber, campester.

Singulariter.

N. Hic, haec brevis, et hoc breve. *Ez a' rövid.* Der, die, das kurze. Tento krátky, tato krátka, toto krátke. Ov kratek, ova kratka, ovo kratko. *Ovaj Kratak, ova kratka, ovo kratko.*
G. Huius brevis. *Ezé a' rövidé.* Des, der, des kurzen. Tohoto krátkyho, tegto krátkeg, tohoto krátkého. Ovoga kratkoga, ove kratke, ovoga kratkoga. *Ovoga kratkoga, ove kratke, ovoga kratkoga.*
D. Huic brevi. *Ennek a' rövidnek.* Dem, der dem kurzen. Tomuto krátkýmu, tegto krátkeg, tomuto krátkemu. Ovomu kratkomu, ovoj kratkoj, ovomu kratkomu. *Ovomu kratkomu, ovoj kratkoj, ovomu kratkomu.*
A. Hunc, hanc brevem, et hoc breve. *Ezt a' rövidet.* Den kurzen, die kurze, das kurze. Tohoto krátkýho, tuto krátku, toto krátke. Ovoga kratkoga, ovu kratku, ovo kratko. *Ovoga kratkoga, ovu kratku, ovo kratko.*
V. O brevis, et breve. *O rövid.* O du kurzer, kurze, kurzes. O krátky, krátká, krátke. O kratek, o kratka, o kratko. *O kratak, o kratka, o kratko.*

A.

A. Ab hoc, ab hac, ab hoc brevi. *Ettől a' rövidtől.* Von dem, der, dem kurzen. Od toho-to krátkyho, od tegto krátkeg, od tohoto krátkého. Od ovoga kratkoga, od ove kratke, od ovoga kratkoga. *Od ovoga kratkoga, od ove kratke, od ovoga kratkoga.*

Pluraliter.

N. Hi, et hae breves, et haec brevia. *Ezek a' rövidek.* Die kurze. Týto krátky, této krátke. Ovi kratki, ove kratke, ova kratka. *Ovi kratki, ove kratke, ova kratka.*

G. Horum, harum, horum brevium. *Ezeké a' rövideké.* Der kurzen. Týchto krátkých. Oviuh kratkih. *Oveh kratkeh.*

D. His brevibus. *Ezeknek a' rövideknek.* Den kurzen. Týmto krátkým. Ovem kratkem. *Ovima kratkima.*

A. Hos, has breves, et haec brevia. *Ezeket a' rövideket.* Die kurze. Tyto krátky, této krátke. Ove kratke, ove kratke, ova kratka. *Ove kratke, ove kratke, ova kratka.*

V. O breves, o brevia. *O rövidek.* O ihr kurze. O krátke. O kratki, o kratke, o kratka. *O kratki, o kratke, o kratka.*

A. Ab his brevibus. *Ezektől a' rövidektől.* Von den kurzen. Od týchto krátkých. O oveh kratkeh. *Od oviuh kratkih.*

Sic declinabitur: Aequalis, amabilis, crudelis, turpis, tristis, fortis, mollis, lenis, gravis, levis, hilaris, mitis, suavis, vilis, exilis, tenuis, rudis, agrestis, infamis, mediocris, etc.

PARADIGMA ADIECTIVI UNIUS TERMINATIONIS.

Singulariter.

N. Hic, haec, hoc felix. *Ez a' bóldog.* Der, die, das glückselige. Tento sstastliwy, tato sstastliwá, toto sstastliwé. Ov Szrechen, ova szrechna, ovo szrechno. *Ov srichan, ova srichna, ovo srichno.*

G. Huius felicis. *Ezé a' bóldogé.* Des, der, des glückseligen. Tohoto sstastliwého, tegto sstastliweg. Ovoga szrecsnoga, ove szrecsne, ovoga szrecsnoga. *Ovoga sricsnoga, ove sricsne, ovoga sricsnoga.*

D. Huic felici. *Ennek a' bóldognak.* Der, dem, der glückseligen. Tomuto sstastliwemu, tegto sstastliweg Ovomu szrecsnomu, ovoj szrecsnoj, ovomu szrecsnomu. *Ovomu sricsnomu, ovoj sricsnoj, ovomu sricsnomu.*

A. Hunc, hanc felicem, et hoc felix. *Ezt a' bóldogot.* Den, die, das glückselige. Tohoto sstastliwiho, tuto sstastliwu, toto sstastliwé. Ovoga szrecsnoga, ovu szrecsnu, ovo szrecsno. *Ovoga sricsnoga, ovu sricsnu, ovo sricsno.*

V. O felix. *O bóldog.* O du glückseliger, glückselige, glückseliges. O sstastliwy, sstastliwá, sstastliwé. O szrecsen, o szrecsna, o szrecsno. *O srichan, o srichna, o srichno.*

A. Ab hoc, hac, hoc felice, vel felici. *Ettől a' bóldogtól.* Von dem, der, dem glückseligen. Od tohoto sstastliwiho, tegto sstastliweg, tohoto sstastliwého. Od ovoga szrecsnoga, od ove szrecsne, od ovoga szrecsnoga. *Od ovoga sricsnoga, od ove sricsne, od ovoga sricsnoga.*

Plu-

Pluraliter.

N. Hi hae felices, et haec felicia. *Ezek a' bóldogok.* Die glückselige. Týto sstaslíwi, této sstaslíwé. Ovi szrecsni, ove szrecsne, ova szrecsna. *Ovi sricsni, ove sricsne, ova sricsna.*

G. Horum, harum, horum felicium. *Ezeké a' bóldogoké.* Der glückseligen. Tychto sstaslíwich. Oveh szrecsneh. *Oviuh sricsniuh.*

D. His felicibus. *Ezeknek a' bóldogoknak.* Den glückseligen. Tymto sstslaiwým. Ovem szrechnem. *Ovima srichnima.*

A. Hos has felices, et haec felicia. *Ezeket a' bóldogokat.* Die glückselige. Týto sstaslíwi, této sstaslíwé. Ove szrecsne, ove szrecsne, ova szrecsna. *Ove sricsne, ove sricsne, ova sricsna.*

V. O felices, et felicia. *O bóldogok.* O ihr glückselige. O sstaslíwi, sstaslíwé. O szrechni, o szrechne, o szrechna. *O srichni, o srichne, o srichna.*

A. Ab his felicibus. *Ezektől a' bóldogoktól.* Von den glückseligen. Od tychto sstastlíwých. Od oveh szrechneh. *Od oviuh srichniuh.*

Sic declinabitur: Amens, atrox, demens, constans, diligens, fallax, socors, iners, discors, frequens, loquax, prudens, decens, pernix, ferox, audax, praesens, velox, petulans, etc. Nostras, cuias.

III.

DE

COMPARATIONE ADIECTIVORUM.

1) REGULARIUM.

Quid est Comparatio?

Est variatio Adiectivi cuiuscunque generis per gradus, ut:

Doctus	Doctior	Doctissimus.
Docta	Doctior	Doctissima.
Doctum	Doctius	Doctissimum.

Quot sunt gradus Comparationis?

Tres: Positivus, Comparativus, et Superlativus.

Quid est Positivus Gradus?

Est prima vox Adiectivi, quae rem absolute, simpliciterque significat; ut: *magnus, parvus.*

Quot sunt Terminationes Positivi.

Septem: er, es, is, us, ns, rs, et x.; ut: *pulcher, locuples, fortis, doctus, sapiens, solers, felix.*

Quid est Comparativus Gradus?

Est, qui rem vel attollit, vel deprimit; ut: *major, minor;* seu cui adverbium magis adiungi potest. ut: *doctior*, id est: *magis doctus.*

Quid

Quid est Superlativus Gradus?

Est, qui rem vel in summo loco, vel in infimo collocat; ut: *maximus*, *minimus*; seu cui adverbium *valde* seu *maxime* adiungi potest; ut: *doctissimus*; id est: *valde*, *vel maxime doctus*.

Nota. Superlativo efferuntur Adiectiva, quibus in vernaculo Adverbia *valde*, *supramodum*, *mirifice*, *singulariter*, *prae ceteris*, aliique eiusmodi rem extollentes loquendi modi praeponuntur. Sic loco *Carbonis instar niger*, dices: *nigerrimus*; supra nivem candidus, *candidissimus*.

A quo casu formantur Comparativa, et Superlativa.

Comparativa fiunt a casu i Littera finito addita Syllaba *or*: Superlativo vero addito *s*, *et* Syllabis *simus*, ut: *Iustus*, *iusti*, *iustior*, *iustissimus*, *Fortis*, *forti*, *fortior*, *fortissimus*.

Sic. Nomina in us. Aequus, amplus, aptus, blandus, carus, clarus, largus, etc. *In is*, Communis, nobilis, illustris, crudelis, dulcis, gravis, etc. *In ens*, Constans, diligens, clemens, demens, etc. *In x*, Felix velox. fugax, mordax, etc.

Ta-

Tabula II. Comparationum Reg. Gradus Positivus, Comparativus, et Superlativus

In Singulari.	N.	m.	Pro	-ior	-is-simus.
		f.	Diversitate	-ior,	-is-sima.
		n.	Suae Term.	-ius,	-is-simum.
	G.	m.	-i, (is)	-ioris,	-simi.
		f.	-ae, (is)	-ioris,	-simae.
		n.	-i, (is)	-ioris,	-simi.
	D.	m.	-o, (i)	-iori,	-simo.
		f.	-ae, (i)	-iori,	-simae.
		n.	-o, (i)	-iori,	-simo.
	Ac.	m.	-um (em)	-iorem,	-simum.
		f.	-am (em)	-iorem,	-simam.
		n.	-um (ut No.)	-ius,	-simum.
	V.	m.	-us facit e, in	-ior,	-sime.
		f.	reliquis simi-	-or,	-sima.
		n.	lis est Nom.	-ius,	-simum.
	Ab.	m.	-o, (i, quaed. e.	-iore, v. iori,	-simo.
		f.	-a, (i, quaed. e.	-iore, v. iori,	-sima.
		n.	-o, (i, quaed. e.	-iore, v. iori,	-simo.
In Plurali.	N.	m.	-i, (es)	-iores,	-simi.
		f.	-ae, (es)	-iores,	-simae.
		n.	-a, quaed. ia)	-iora,	-sima.
	G.	m.	-orum, (um)	-iorum,	-simorum.
		f.	-arum, (quaed.)	-iorum,	-simarum.
		n.	-orum, (ium)	-iorum,	-simorum.
	D.		-is, (ibus)	-ioribus,	-simis, p.o.t.g.
	Ac.	m.	-os, (es)	-iores,	-simos.
		f.	-as, (es)	-iores,	-simas.
		n.	-a, (a. quaed. ia)	-iora,	-sima.
	V.	m.	-i, (es)	-iores,	-simi.
		f.	-ae, (es)	-iores,	-simae.
		n.	-a, (a. quaed. ia)	-iora,	-sima.
	Ab.		-is, (ibus)	-ioribus,	-simis. p. t. g.

P A-

PARADIGMA I.

Comparativi: *Brevior, brevius.*

Singulariter.

N. Hic, haec brevior, et hoc brevius. *Ez a' rövidebb.* Der, die, das kürzere. Tento kratšý, tato kratšá, toto kratšé. Ovaj kratchi, ova kracha, ovo kratche. *Ov krajshi, ova krajsha, ovo krajshe.*

G. Huius brevioris. *Ezé a' rövidebbé.* Des kürzeren, der kürzeren, des kürzeren. Tohoto kratšýho, tegto kratšeg, tohoto kratšého. Ovoga kratchega, ove kratche, ovoga kratchega: *Ovoga krajshega, ove krajshe, ovoga krajshega.*

D. Huic breviori. *Ennek a' rövidebbnek.* Dem kürzeren, der kürzeren, dem kürzeren. Tomuto kratšýmu, tegto kratšeg, tomuto kratšemu. Ovomu kratchemu, ovoj kratchoj, ovomu kratchemu. *Ovomu krajshemu, ovoj krajshi, ovomu krajshemu*

A. Hunc, hanc breviorem, et hoc brevius. *Ezt a' rövidebbet.* Den kürzeren, die, das kürzere. Tohoto kratšýho, tuto kratšu, tohoto kratšeho Ovoga kratchega, ovu kratchu, ovo kratche. *Ovoga krajshega, ovu krajshu, ovo krajshe.*

V O brevior, et brevius, *o rövidebb* O du kürzerer, kürzere, kürzeres. O kratšý, kratšé. O kratchi, o kratcha, o kratche. *O krajshi, o krajsha, o krajshe.*

A. Ab hoc hac hoc breviore, vel breviori. *Ettől a' rövidebbtől.* Von dem, der, dem kürzeren. Od tohoto kratšýho, tegto kratšeg, tohoto kratšého. Od ovoga kratchega, od ove kratche, od ovoga kratchega. *Od ovoga krajshega, od ove krajshe, od ovoga krajshega*

Plu-

Pluraliter.

N. Hi, hae breviores, et haec breviora. *Ezek a' rövidebbek.* Die kürzere. Této kratšsý, této kratšsé. Ovi kratchi, ove kratche, ova kratcha. *Ovi krajshi, ove krajshe, ova krajsha.*

G. Horum, harum, horum breviorum. *Ezeké a' rövidebbeké.* Der kürzeren. Tichto kratšsých. Oviuh kratchiuh. *Oveh krajsheh.*

D. His brevioribus. *Ezeknek a' rövidebbeknek.* Den kürzeren. Timto kratšsým. Ovima kratchima. *Ovem krajshem.*

A. Hos, has breviores, et haec breviora. *Ezeket a' rövidebbeket.* Die kürzere. Týto kratšsý, teto kratšse. Ove kratche, ove kratche, ova kratcha. *Ove krajshe, ove krajshe, ova krajsha.*

V. O breviores, et breviora. *O rövidebbek.* O ihr kürzere. O kratšsý, o kratšsé. O kratchi, o kratcha, o kratche. *O krajshi; o krajshe, o krajsha.*

A. Ab his brevioribus *Ezektöl a' rövidebbektöl.* Von den kürzeren. Od tychto kratšsých. Od oviuh kratchiuh. *Od oveh krajsheh.*

Nota. In hunc modum omnia comparativa declinantur.

PARADIGMA II.

Nominativo.

N. Hic doctus, doctior, doctissimus. Haec docta, doctior, doctissima. Hoc doctum, doctius, doctissimum. *Ez a' tudós, tudósabb, leg tudósabb* Der gelehrte, gelehrtere, gelehrteste. Tento včený, včenegšsý, negučenegšsý. Ov vuchen, vucheneshi, najvucheneshi. Ova vuchena, vuchenesha, najvuchenesha. Ovo vucheno, vucheneshe, najvucheneshe. *Ovaj ucsen, ucsenii, najucsenii, Ova ucsna, ucsenia, najucsenia. Ovo ucsno, ucsenie, najucsenie.*

Positivum, et Superlativum declinabis in reliquis casibus, ut: *Bonus, bona, bonum.* Comparativum vero, ut: *Brevior, brevius.*

EXCEPTIO I.

Positiva *er* Syllaba terminata gignunt Superlativum addito *rimus*, ut: *Tener, tenerrimus, saluber, saluberrimus.*

Sic. Pulcher, macer, ruber, niger, aeger, miser, asper, prosper, liber. creber, acer, celer, glaber, vetus, antiquis veter, veterrimus, maturus maturissimus, et maturrimus forte per contractionem, vel ab antiquo *matur. Tacit. annal.* 12. 65. 5: *maturrimum robur aetatis.* Deterior, deterrimus ab obsoleto deter, a, um. A. dexter) et sinister, dexterior, sinisterior *Svet. in Tib. C.* 6. sine Superlativo. Nam dextimus, et sinistimus idem sunt, quod dexter et sinister. *Priscianus* L. III. loco sinisterior *sinistrior* contracte scribit.

PARADIGMA III.

In er *Secundae Declinationis.*

Nominativo.

Pulcher, pulchrior, pulcherrimus. Pulchra, pulchrior, pulcherrima. Pulchrum, pulchrius, pulcherrimum. *Szép, szebb, leg-szebb.* Der schöne, schönere, schönste. Tento pěkný, pěknégssý, negpěknégssý. Ov lep, lepshi, najlepshi. Ova lepa, lepsha, najlepsha. Ovo lepo, lepshe, najlepshe. *Ovuj lip, lipshi, najlipshi. Ova lipa, lipsha, najlipsha. Ovo lipo, lipshe, najlipshe.*

Reliqui casus sequuntur formationem bonus, et brevior, praeter Vocativum Singularis numeri, qui similis est Nominativo.

PARADIGMA IV.

In er Tertiae Declinationis.

Nominativo.

Acer, acrior, acerrimus. Acris, acrior, acerrima. Acre, acrius, acerrimum. *Éles, élesebb, leg-élesebb.* Der scharfe, schärfere, schärfeste. Ostrý, ostregssý, neyostregssý. Ovaj oshtar, oshtrii, najoshtrii. Ova oshtra, oshtria, najoshtria. Ovo oshtro, oshtrie, najoshtrie. *Ov oster, ostreshi, najostreshi. Ova ostra, ostresha, najostresha. Ovo ostro, ostreshe, najostreshe.*

Reliqui Casus ut brevior; et bonus.

PARADIGMA V.

In us *Tertiae Declinationis omnis generis.*

Nominativo.

Vetus, veterior, veterrimus. Vetus, veterior, veterrima. Vetus, veterius, veterrimum. *Régi, régiebb, leg régiebb.* Der alte, ältere, älteste. Tento starý, starssý, negstarssý. Ovaj stari, starji, najstarji. Ova stara, starja, najstarja. Ovo staro, starje, najstarje. *Ov ztar, ztareshi, najztareshi. Ova ztara, ztaresha, najztaresha, Ovo ztaro, ztareshe, najztareshe.*

Pluraliter Nominativo.

Veteres, veteriores, veterrimi. Veteres, veteriores, veterrimae. Vetera, veteriora, veterrima. *Régiek, régiebbek, leg-régiebbek.* Die alten, älteren, ältesten. Tito starý, starssý, neystarssý. Ove stari, starji, najstarji. Ove stare, starje, najstarje, Ova stara, starja, najstarja. *Ovi ztari, ztareshi, najztareshi. Ove ztare. ztareshe, najztareshe: Ova ztara, ztaresha, najztaresha.*

EX.

EXCEPTIO II.

Facilis, difficilis, gracilis, humilis, imbecilis, similis, dissimilis, Superlativa pariunt Syllaba *is* mutata in *limus*, ut: *Facillimus, gracillimus, humillimus, imbecillimus, et imbecillissimus, simillimus. Suet, in Nerone Cap.* 15. *fuit gracillimis cruribus:* nonnulli, ut: *Priscianus*, addunt: *agillimus. Valla: docillimus:* Ex *Cassiodoro* adferunt etiam *utillimus*; sed exempla ex Auct. Class. non suppetunt. Cic. I. 9. ep. 9. sic enim *facillime*, quod tibi *utillissimum* erit, consilii capies.

PARADIGMA VI.

Adiectivi in lis.

Nominativo.

Humilis, humilior, humillimus. Humilis, humilior, humillima. Humile, humilius, humillimum. *Alázatos, alázatossabb, leg-alázatossabb.* Der demüthige, demüthigere, demüthigste. Ten-to pokorny, pokornegssy, negpokornegssy. Ov ponizen, ponizneshi, najponizneshi. Ova ponizna, poniznesha, najponiznesha. Ovo ponizno; ponizneshe, najponizneshe. *Ovaj ponizan, poniznii, najponiznii. Ova ponizna, poniznia, najponiznia. Ovo ponizno, poniznie, najponiznie.*

EXCEPTIO III.

Nomina, quae ante *us* Syllabam vocalem habent, raro Comparativa, aut Superlativa gignunt, ut: idoneus, noxius, arduus: his in Comparativo *magis*: in Superlativo *maxime* praefigitur.

Nota. Reperiuntur tamen nonnulla apud probatos scriptores: ut Lucret. L. IV. nam nihil *egregius* i. e. magis egregium. *Assiduiores* canes occurrit apud Varronem de re rust. L. 2. C. 9. *assiduissime* usus *Svet.* Aug. C. 71. et Cic. in Bruto: *assiduissime* mecum fuit, Dionysius, pars *exiguissima.* Ovid. *strenuissimus* Sallust. Tacit. *Strenuiori* deterior si praedicat suas pugnas de illius ore fiunt sordidae. Plaut. *Piissimus* Curt. Quint. *Vacuissimus* Ovid. de Pont. III. 1.

PARADIGMA VII.

Adiectivi habentis vocalem ante us.

Nominativo.

Hic Idoneus, magis idoneus, maxime idoneus. Haec idonea, magis idonea, maxime idonea. Hoc idoneum, magis, idoneum, maxime idoneum. *Ez az alkalmatos, alkalmatosabb, leg-alkalmatosabb.* Der taugliche, tauglichere, tauglichste. Tento spůsobny, spůsobnegssý, neyspůsobnegssý. Ov prikladen, prikladneshi, najprikladneshi. Ova prikladna, prikladnesha, najprikladnesha. Ovo prikladno, prikladneshe. najprikladneshe. *Ovaj prikladan, prikladnii, najprikladnii. Ova prikladna, prikladnia, najprikladnia. Ovo prikladno, prikladnie, najprikladnie.*

EXCEPTIO IV.

A Nominibus ex Verbis facio, dico, volo, loquor compositis Comparativa in *entior*, Superlativa in *entissimus* exeunt: Magnificus, magnificentior, magnificentissimus; Maledicus, maledicentior, maledicentissimus. Benevolus, benevolentior, benevolentissimus.

Sic. Munificus, beneficus, malevolus, vaniloquus, mirificus, olim *mirificissimus:* ut Facinus *mirificissimum* dicit Terent. Cuius modi, et alia quaedam apud ve-

vetustissimos leguntur; sic: *Magnificissimus*, *Beneficissimus* Valla I. o. Sed quae interdum iocose et ad movendum populo risum a Comicis usurpata sunt; iis tironi uti haud licet.

PARADIGMA VIII.

Adiectiva in dicus, ficus, loquus, volus.

Maledicus, maledicentior, maledicentissimus. Maledica, maledicentior, maledicentissima. Maledicum, maledicentius, maledicentissimum. *Átkozódó, átkozódóbb, leg-átkozódóbb.* Der übelredende, übelredendere, übelredendeste. Tento zlorečený, zlorečenegssý, neyzlorečenegssý. Ov zlorechliv, zlorechliveshi, najzlorechliveshi. Ova zlorechliva, zlorechlivesha, najzlorechlivesha. Ovo zlorechlivo, zlorechliveshe, najzlorechliveshe. *Ovaj zlogovoran, zlogovornii, najzlogovornii. Ova zlogovorna, zlogovornia, najzlogovornia. Ovo zlogovorno, zlogovornie, najzlogovornie.*

Reliqui Casus, ut: *Bonus, et Brevior.*

---

2. DE COMPARATIONE ADIECTIVORUM IRREGULARIUM.

Nominativo.

Bonus, melior, optimus. Bona, melior, optima. Bonum, melius, optimum. *Jó, jobb, legjobb.* Der gute, bessere, beste. Tento dobrý, lepssý, neylepssý. Ov dober, bolshi, najbolshi. Ova dobra, bolsha, najbolsha. Ovo dobro, bolshe, najbolshe. *Ovaj dobar, bolji, najbolji. Ova dobra, bolja, najbolja. Ovo dobro, bolje, najbolje.*

No-

Nominativo.

Malus, peior, pessimus, Mala, peior, pessima. Malum, peius, pessimum. *Gonosz, gonoszabb, leg-gonoszabb.* Der böse, bösere, böseste. Tento zlý, horssý, neghorssý. Ov hman, gorshi, najgorshi. Ova hman, gorsha, najgorsha. Ovo hman, gorshe, najgorshe. *Ovaj zla, gorji najgorji. Ova zla, gorja, najgorja. Ovo zlo, gorje, najgorje.*

Nominativo.

Magnus, maior, maximus. Magna, maior, maxima. Magnum, maius, maximum. *Nagy, nagyobb, leg-nagyobb.* Der große, größere, größte. Tento welký, wětssý, neywětssý. Ov velek, vekshi, najvekshi. Ova velika veksha, najveksha. Ovo veliko, vekshe, najvekshe. *Ovaj velik, vechi, najvechi. Ova valika, vecha, najvecha. Ovo veliko, veche, najveche.*

Nominativo.

Parvus, minor, minimus. Parva, minor, minima. Parvum, minus, minimum. *Kitsiny, kissebb, leg-kissebb.* Der kleine, kleinere, kleinste. Tento malý, menssý, neymenssý. Ov mal, menshi, najmenshi. Ova mala, mensha, najmensha. Ovo malo, menshe, najmenshe. *Ovaj malen, manji, najmanji. Ova malenja, manja, najmanija. Ovo maleno, manje, najmanje.*

Nota. Lucret. I. 3. *parvissima* Corpora dixit, quod mirandum potius, quam imitandum.

Singulariter Nominativo.

Multus, plurimus, Multa, plurima. Multum, plurimum. *Sok, leg-több.* Viele, mehreste. Tento mnohý, negmnožssý. Ov vnogi, najvnogeshi.

Ova

Ova vnoga, najvnogesha. Ovo vnogo, najvnogeshe. *Ovaj mlogi, najvishji. Ova mloga, najvishja. Ovo mlogo, najvishje.*

Gen. Multi, plurimi. Multae, plurimae. Multi, plurimi. *Soké, leg-többé.* Vielen, mehresten. Toхoто mnoхyхo, negmnožſſýхo. Ovoga mlogoga, najvishjega. Ove mloge, najvishje; Ovoga mlogoga najvishjega. *Ovoga vnogoga, najvnogeshega. Ove vnoge, najvnogeshe. Ovoga vnogoga, najvnogeshega.*

Dat. Multo, plurimo. Multae, plurimae. Multo, plurimo. *Soknak, leg-többnek.* Vielen, mehresten. Tomuto mnoхymu, negmnožſſýmu. Ovomu mlogomu, najvishjemu. Ovoj mlogoj, najvishjoj. Ovomu mlogomu, najvishjemu. *Ovomu vnogomu, najvnogeshemu. Ovoj vnogi, najvnogeshi, Ovomu vnogomu, najvnogeshemu.*

Ac. Multum, plurimum. Multam, plurimam. Multum, plurimum. *Sokat, leg-többet.* Vielen, mehresten. Toхoто mnoхyхo, negmnožſſýхo. Ovoga mlogoga najvishjega. Ovu mlogu, najvishju. Ovo mlogo, najvishje. *Ovoga vnogoga, njvnogeshega. Ovu vnogu, najvnogeshu. Ovo vnogo, najvnogeshe.*

Voc. o Multae, plurimae. Multa, plurima Multum, plurimum. *O sok, leg-több.* Viele, mehreste. O mnoхý, negmnožſſý. O mlogi, najvishji. O mloga najvishja. O mlogo najvishje. *O vnogi najvnogeshi. O vnoga, najvnogesha. O vnogo najvnogeshe.*

Abl. ab hoc Multo, plurimo. ab hac Multa plurima. ab hoc Multo, plurimo. *Soktól, leg-többtől.* Von vielen, mehresten. Od mnoхýхo, negmnožſſýхo. Od ovoga mlogoga najvishega. Od ove mloge, najvishje. Od ovoga mlogoga, naj-

vishjega. *Od ovoga vnogoga, najvnogeshega. Od ove, vnoge najvnogeshe. Od ovoga, vnogoga, najvnogeshega.*

Pluraliter Nominativo.

Multi, plures, plurimi. Multae, plures, plurimae. Multa, plura, plurima, *Sokák, többek, leg-többek.* Viele, mehrere, mehreste. Týto mnozý, mnozssý, negmnozssý. Ovi mlogi, najvishji. Ove mloge, najvishje. Ova mloga, najvishja. *Ovi vnogi najvnogeshi. Ove vnoge najvnogeshe. Ova vnoga najvnogesha.*

Reliqui casus, ut: *bonus brevior.*

Nota 1) Multus in Singulari per omnia genera comparativo caret. Nam etiamsi reperitur: *Plus, pluris, plura* in neutro singulari: tamen *Plus* illud in Singulari videtur semper esse Substantivum. e. g. *plus cibi, quam potus.* Imo Asinius apud Gell. L. 5. C. 21. *Plus* putat Positivum esse. In Plurali vero Comparatur per omnia genera; *Plures, et Plura*, pro quo veteres etiam *Pluria* dixere. In Editionibus nonnullis Cic. ad At. L. xi. ep. 2. legitur: ex *multissimis*, et miserrimis curis est una enata; hodie legitur, ex *multis meis.*

Nota 2) Ad Anomala referunt quidam etiam: *potis, potissimus: nequam, nequior, nequissimus.*

DEFECTIVA.

1. Quaedam carent Positivo: ut: Deterior, deterrimus, ocior, ocissimus, citerior, citimus, interior, intimus, prior, primus, proprior, proximus, ulterior, ultimus.

2) Quaedam Comparativo; ut: Invitus, invitissimus: novus, novissimus. *Sic* Sacer, diversus, falsus, fidus, persuasus, meritus, inclitus, invictus etc.

3) Quaedam superlativo, ut: Adolescens, adolescentior, Juvenis, iunior. Item senex, sinister, taciturnus, licens, coecus, propinquus, longinquus, etc.

4) Quaedam Positivo, et Superlativo; ut sequior, anterior.

5) Fiunt interdum a Superlativis rursus Comparativa, et Superlativa: ut a proximus, *proximior* dixit Seneca Postremus *postremissimus* Grachus, apud. Gell. L. 2. C. 5. his tamen vix utendum censeo. Huc pertinent Superlativi, qui ab *Incomparabilibus*, vel ioci, vel certitudinis caussa fiunt: sic *geminissimus*, *ipsissimus*, *parissimus* apud Plaut.

APPENDIX.

Nomina Substantiva, *) Pronomina, **) item Interrogativa, Relativa, Infinita, Redditiva, Possessiva, Partitiva, Numeralia, Patria, Gentilia; et quae materiam significant, ut: *Aureus*, *argenteus*, *cedrinus*; ***) ad haec desinentia in *bundus*, et participalia in dus ****) ut *errabundus*, *moribundus*, *sitibundus*, *amandus* etc. neque Comparativa, neque Superlativa, pariunt. Sic. *Ligneus*, *gemmeus*, *lapideus*, *marmoreus*, *aëreus*, *canabinus*, *plumbeus*, *adamantinus*, *laneus*, *agninus*. etc.

*) *Ex Substantivis, interdum risus gratia Plautus Superlativum fingit; ut: o Fatrue, patrue, mi* patruissime,

**) *Praeter* ipsissimus, *ut supra.*

***) *Plinius colorem dixit* purpurissimum.

****) *In nonnullis recepto in Patria usui serviendum; e. g. in titulis Honorum;* Reverendissimus.

Nota I. Huc item referenda sunt, quae a se ipsis iam Superlativum significant; ut: infinitus ingens, *) omniscius, praecipuus, eximius, egregius, heroicus, enormis, omnipotens, immensus, etc. quae omnino incomparabilia sunt, nec *magis*, *vel maxime* admittunt Item *Composita ex fero, gero, animus, iugum, somnus, arma*, ut: fructifer, aurifer, imbrifer, laurifer, corniger, exanimis, biiugis, exsomnis etc. quorum tamen aliqua *magis et maxime* loco Comparativi, et Superlativi recipiunt; Uti et alia nonnulla usu discenda: ut degener, concolor, cicur, fraternus, memor, mirus,

 almus,

almus, balbus, blaesus, canus, canorus, claudus, mancus, compos, impos, egenus, mutus, mutilus, praeditus, crastinus, hodiernus, hesternus, mediocris **) etc. Denique composita ex *per et prae*, ut perdoctus, praedives; Praepositiones enim hae Positivo iunctae significationem superlativi indicant: excipe praeclarus, *rior, rissimus*; praestabilis, *praestabilior*. Inusitata vero, aut per se incomparabilia, si cum *prae* componantur, possunt comparari, ut: praestans, praesens. etc.

*) *Virgilius habet* ingentior. *Cic. in Topicis* Cap. 8. infinitior.

**) *Cic. Lib. I. ad Att. Ep. ult. Hoc vellem mediocrius.*

Admonitio. Omnibus iis ediscendis, quae hic fusius de Adiectivorum comparatione adlata sunt, non est opus adolescentum fatigare memoriam: addita sunt complura, ne in iis, dum in lectione auctorum occurrerint, adhaereant. Ad Magistri prudentiam pertinebit decernere, quaenam ex illis fideli memoriae mandare, ad quae item legenda solum eos adstringere sufficiat. In comparando id in genere observandum, quid probet usus, et Eruditorum auctoritas; tam enim periculosum est adiectivorum comparativos, et Superlativos temere reiicere, quam sine auctoritate admittere. Inculcata iam satis de comparatione adiectivorum doctrina, misceantur subinde, et comparandi dentur omnes tres gradus praefixo Substantivo, v. g. Poeta bonus, melior, optimus. Puer malus, peior pessimus. Digitus parvus, minor, minimus. Lectio facilis, facilior, facillima. Vir magnus, maior, maximus etc.

De Adverbiorum Comparatione suo loco.

IV.

DE ADIECTIVIS.

NUMERALIBUS.

Quot, et quae sunt Species Adiectivorum Numeralium?

Sex: Cardinalia, Ordinalia, Distributiva, Multiplicativa, Proportionalia, et Temporalia.

I. Cardinalia sunt, quae Numerum absolute Significant, et quorum interrogatio est *quot?* ut: unus, duo, tres, quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim, septemdecim, octodecim, vel duo de viginti, novemdecim, vel undeviginti, viginti, unus et viginti, vel viginti unus etc. viginti octo, vel duo de triginta, viginti novem, vel unde triginta, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuaginta, octoginta, nonaginta, centum, centum et unus, centum et decem etc. ducenti, *ae*, *a*; tercenti, quadringenti, quingenti, sexcenti, septingenti, octingenti, nongenti, *ae*, *a*; mille, bis mille, vel duomillia, ter mille, vel tria millia etc. Huc refertur et sesqui: *Másfél*, anderthalb, pol druhý, poodrug.

Nota 1) *Unus* habet in Genitivo, *unius*, Dat. *uni*, per omnia genera: ceteri Casus declinantur, ut bonus, a, um. Dicitur etiam in plurali, sed nonnisi cum substantivis in numero Plurali usitatis: e. g. *aedes*, *litterae*, *mores*, *copiae etc. Unis* moribus, et nunquam mutatis legibus vivere. Cic. In *unius* aedibus. Terent.

Nota 2) *Duo*, *Ambo*, *et Tres sic declinantur.*

Numero Plurali.

N. Duo, duae, duo. *Két, vagy kettő.* Zweene, zwo, zwey. Dwa. Ovi dva, ova dvi; ova dva. *Ovi dva, ove dve, ova dva.*
G. Duorum, duarum, duorum. *Kettőé.* Zweener, zwoer, zweyer. Dwuch. Oviuh dviuh. *Oveh dveh.*
D. Duobus, duabus, duobus. *Kettőnek.* Zweenen, zwoen, zweyen. Dwům. Ovima dvima. *Ovem dvem.*
A. Duos, duas, duo. *Kettőt.* Zweene, zwo, zwey. Dwa, dwe. Ova dva, ove dvi, ova dva. *Ova dva, ove dve, ova dva.*
V. O Duo, duae, duo. *O Kettő.* O! zweene, zwo, zwey. O wy dwa, dwe, dwa. O dva, o dvi, o dva. *O dva, o dve, o dva.*
A. A Duobus, duabus, duobus. *Kettőktől.* Von zweenen, zwoen, zweyen. Od dwůch. Od oviuh dviuh. *Od oveh dveh.*

Numero Plurali.

N. Ambo, ambae, ambo. *Mindkettő.* Beyde. Obadwa, obedwě. Obadva, obadve, obadvoja. *Obodva, obodve, obodvoja.*
G. Amborum, ambarum, amborum. *Mindkettőé.* Beyder. Obuch. Obadviuh. *Obodveh.*
D. Ambobus, ambabus, ambobus. *Mindkettőnek.* Beyden. Obum, obým. Obadvimah. *Obodvem.*
A. Ambos, ambas, ambo. *Mindkettőt.* Beyde. Obadwa, obedwě. Obadva, obadve, obadvoja. *Obodvo, obodve, obodvoja.*
V. O Ambo, ambae, ambo. *o mindketten.* O ihr beyde. O obadwa, obedwě. O obadva, o obadve, o obadvoja. *O obodva, o obodve, o obodvoja.*

A.

A. Ab Ambobus, ambabus, ambobus. *Mindkettötöl.* Von beyden. Od obuch, obych. Od obadviuh. *Od obodveh.*

Numero Plurali.

N. Hi, hae tres, et haec tria. *Ez a' három.* Die dreye. Týto tri, teto tri. Ovi, ove, ova tri. *Ovi, ova, ove tri.*

G. Horum, harum, horum trium. *Ezé a' háromé.* Der dreyen. Tichto trých. Oviuh triuh. *Oveh treh.*

D. His tribus. *Ennek a' háromnak.* Den dreyen. Tymto trim. Ovima trima. *Ovem trem.*

A. Hos, has tres, et haec tria. *Ezt a' hármat.* Die dreye. Tý tri. rc. Ovi, ove, ova tri. *Ove, ove, ova, tri.*

Ablat. Ab his tribus. *Ettöl a' háromtól,* Von dreyen. Od trich. Od oviuh triuh. *Od oveh treh.*

Nota. 3) Reliqui numeri usque centum manent indeclinabiles: *ducenti* vero, *trecenti, ae, a,* etc. declinantur ut bonus, a, um.

Nota 4) In *Cardinalibus* a viginti usque ad centum, cum Coniunctione, et Numerus minor praecedit maiorem: Annos natus *unum et viginti.* Cic. absque Coniunctione maior praecedit minorem; ut: *triginta duo* iudices in consilium ituri erant. Cic. Post centum maior numerus praeponitur minori, cum et sine Coniunctione; ut: Gorgias *centum et septem* complevit annos. Cic. Locus est circa Leucadum stadia *centum viginti.* Idem.

II. Ordinalia, quae numerum ordine digestum significant; quorum interrogatio est *quotus?* ut: primus, secundus, tertius etc. decimus, — decimus octavus, vel duo de vigesimus, decimus, vel unde vigesimus, vigesimus, vel vicesimus — et — centesimus — ducentesimus, tercentesimus, quadringentesimus, quingentesimus, sexcentesimus, septingentesimus, octingentesimus, nongentesimus, millesimus, bis millesimus, a, um. etc.

No-

Notae. Declinatio eorum est regularis: numerus vero maior, seu minor ponitur sine discrimine; ut: Ante *tricesimum sextum* mensem attingi falce vetantur Plin. Socra[illegible]um librum, qui Panathenaicus inscribitur, *quarto et nonagesimo* anno scripsisse dicitur, vixitque quinquennium postea.

III. Distributiva; sive divisiva Nomina sunt, quae distributionem, seu divisionem significant; quorum interrogatio est *quoteni?* ut: singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, septeni, octoni, noveni, deni, undeni, duodeni, deni terni, vel terni deni etc. viceni, triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni, nonageni, centeni, duceni, treceni, vel tercenteni, quadringeni, quingeni, sexceni, vel sexcenteni, septingeni, octingeni, nongeni, milleni, ae, a, etc.

IV. Multiplicativa; quae partium, aut specierum rei varietatem summarie exprimunt, quorum interrogatio est *quotuplex*; ut, simplex, duplex, triplex, quadruplex, quintuplex, vel quincuplex, sextuplex, septemplex, vel septuplex, octuplex, novemplex, decemplex, vel decuplex, centuplex, etc. multiplex. *Declinantur ut felix.*

V. Proportionalia, quae proportionem, aut habitum rei ad rem exprimunt; quorum Interrogatio est *quotuplus*; ut simplus, a, um, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, sextuplus, septuplus, octuplus, decuplus, centuplus. etc.

VI. Temporalia; quae numerum certi temporis exprimunt, quorum Interrogatio est: *quot annorum*; ut bimus, trimus, vel biennis, triennis: sic etiam bimestris, trimestris, semestris. etc.

His accedunt *Composita Numeralia* ut: bilibris, biduum, triduum, biennium, triennium etc.

CA-

CAPUT II.

DE PRONOMINE.

Quid Pronomen?

Est, quod loco nominis positum, certam finitamque personam adsignificat.

Variae Classes Pronominum.

1) Pronomina *Primitiva*, seu primigenia dicuntur, quae prima sunt, et a se orta, ut: *ego, tu, sui, iste, ille, is.*

2) *Derivativa*, vel potuis derivata, quae ex aliis oriuntur, ut: *meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.*

3) *Relativa*, quae rem antecedentem in memoriam reducunt, ut: *qui, quae, quod.* Item *hic, iste, ille, ipse, is,* et ex eo compositum *idem* interdum etiam Relativa fiunt; ut: Virgilius carmina composuit, *idem ipse ea* cecinit.

4) Ex primitivis tria sunt Pronomina *Substantiva* omnis generis, ut: *ego, tu, sui*, et quinque *Adiectiva; hic, iste, ille, ipse, is.*

5) *Demonstrativa* sunt, quae rem demonstrant, ut: *hic, iste, ego, tu etc.* Vocantur etiam *Personalia;* prima persona est *ego,* secunda *tu;* reliqua Pronomina sunt tertiae personae.

6) *Possessiva*, ut: *meus, tuus, suus, noster, vester.*

7) *Gentilia*, ut: *nostras, vestras.*

8) *Reciproca* duo sunt, unum primitivum *sui:* alterum derivativum *suus.*

9) *Interrogativa;* ut: *quis* vel *qui, cuius,* et *cuias.* Et ex compositis: *Ecquis, quisnam, ecquisnam, etc.*

10) Denique Pronomina dividi possunt in Simplicia, ut: *ego hic*, *is*, *qui*; et Composita, ut: *egomet*, *hicce*, *idem*, *quidam*.

---

§. I.

DE PRONOMINUM PRIMITIVORUM DECLINATIONE.

Ego Pronomen primae Personae.

Numero Singulari.

N. Ego. *Én*. Ich. Gá. Ja. *Ja*.
G Mei *Enyim*. Meiner. Mého. Mene. *Mene*.
D Mihi, vel mi. *Nékem* Mir. Mně Meni. *Meni*.
A Me. *Engemet* Mich. Mňa. Mene. *Mene*.
Abl a Me *Éa tőlem*. Von mir. Odemné. Od mene. *Od mene*.

Numero Plurali.

N. Nos. *Mi, vagy mink*. Wir. My. Mi. *Mi*.
G. Nostrum, vel nostri. *Miénk*. Unser, unserer. Našjch. Nas. *Nasz*.
D. Nobis. *Mi nékünk*. Uns. Nám. Nam. *Nam*.
A, Nos. *Minket*. Uns. Nás Nas. *Nasz*.
Abl a Nobis. *Mi tőlünk*, Von uns. Od nás. Od nas. *Od nasz*.

Tu, Pronomen secundae Personae.

Numero Singulari.

N. Tu. *Te*. Du. Ty. Ti. *Ti*.
G. Tui. *Tiéd*. Deiner. Te, nebo tebe. Tebe. *Tebe*.

D.

D. Tibi. *Te néked.* Dir. Tobě. Tebi. *Tebi.*
A. Te. *Tégedet.* Dich. Teba. Tebe, *Tebe.*
V. O Tu. *o Te.* O du. O ty. O ti. *O ti.*
Abl. A Te. *Te töled.* Von dir. Od tebe. Od tebe. *Od tebe.*

Numero Plurali.

N. Vos. *Ti.* Ihr. Wy. Vi. *Vi.*
G. Vestrum v. vestri. *Tiétek.* Euer. Wassých. Vas. *Vasz.*
D. Vobis. *Ti néktek.* Euch. Wám. Vami. *Vami.*
A. Vos. *Titeket.* Euch. Wás. Vas. *Vasz.*
V. O Vos. *o Ti.* O ihr. O wy. O vi. *O vi.*
Abl. A Vobis. *Ti töletek.* Von euch. Od wás. Od vas. *Od vasz.*

Sui, Pronomen tertiae Personae in utroque numero.

Numero Singulari.

G. Sui. *Magáé.* Seiner. Sebo. Sebe. *Szebe.*
D. Sibi. *Magának.* Ihm. Sobě. Sebi. *Szebi.*
A. Se. *Magát.* Sich. Seba. Sebe *Szebe.*
Abl. A Se. *Magától,* Von sich. Od sebe. Od sebe. *Od szebe.*

Numero Plurali.

G. Sui. *Magoké.* Ihrer. Sich. Sebe. *Szebe.*
D. Sibi. *Magoknak.* Ihnen Sim. Sebi *Szebi.*
A. Se. *Magokat.* Sich Sich. Sebe *Szebe.*
Abl. A Se. *Magoktól.* Von sich. Od sich. Od Sebe. *Od Szebe.*

Nota. 1) Interrogandi casu, *mis*, *tis*, *sis*, pro mei, tui, sui dixere veteres. Sic Plaut: Mil. act. 4. Sc. 2. *quia* tis *egeat*, quia te careat.

Nota 2) Loco *tu* occurrit etiam in Auct. Class. *tute*; in Acc. et Abl. tete. In ceteris casibus *tute*, est de [illegible]ctivum.

No-

Nota. 3) Praepositio *cum* Pronominibus his post ponitur; ut: *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*.

Nota. 4) Maioris expressionis caussa additur nonnunquam Syllaba; *met* ut: *egomet*, *tuimet*, *suimet*, etc. Ablativo autem adiunguntur *pte*, ut: *meapte* culpa, *suopte* ingenio.

De Pronominibus Adiectivis.

Numero Singulari.

N. Hic, haec, hoc. *Ez.* Der, die, das. ~~Ten, tá~~, to. Ov, ova, ovo. *Ovaj, ova, ~~ovo~~.*
G. Hujus. *Ezé.* Des, der, des. Tobo, tég. Ovoga, ove, ovoga. *Ovoga, ove, ovoga.*
D. Huic. *Ennek.* Dem, der, dem. Tomu, teg. Ovomu, ovoj, ovomu. *Ovomu, ovoj, ovomu.*
A. Hunc, hanc, hoc. *Ezt.* Den, die, das. Tóho. Ovoga, ovu, ovo. *Ovoga, ovu, ovo.*
A. Ab Hoc, ab hac, ab hoc. *Ettől.* Von dem, der, dem. Od toho. Od ovoga, od ove, od ovoga. *Od ovoga, od ove, od ovoga.*

Numero Plurali.

N. Hi, hae, haec. *Ezek.* Die. Tý, té, tá. Ovi, ove, ova. *Ovi, ove, ova.*
G. Horum, harum, horum. *Ezeké.* Der. Tich. Oveh. *Oviuh.*
D. His. *Ezeknek.* Den. Tým. Ovem. *Ovima.*
A. Hos, has, haec. *Ezeket.* Die. Tý, té, tá. Ove, ove, ova. *Ovo, ove, ova.*
A. Ab his. *Ezektől.* Von dem. Od tých to. Od oveh. *Od oviuh.*

Numero Singulari.

N. Iste, ista, istud. *Imez.* Dieser, diese, dieses. Tento, táto, toto. Ov, ova, ovo. *Ovaj, ova, ovo.*

G.

G. Istius. *Imezé.* Dieses, dieser, dieses. Tohoto, tegto. Ovoga, ove, ovoga. *Ovoga, ove, ovoga.*
D. Isti. *Imennek.* Diesem, dieser, diesem. Tomuto, tegto. Ovomu, ovoj, ovomu. *Ovomu, ovoj, ovomu.*
A. Istum, istam, istud. *Imezt.* Diesen, diese, dieses. Tohoto, tuto, toto. Ovoga, ovu, ovo. *Ovoga, ovu, ovo.*
A. Ab Isto. ista, isto. *Imettől.* Von diesem, dieser, diesem. Od tohoto, tegto. Od ovoga, od ove, od ovoga. *Od ovoga, od ove, od ovoga.*

Numero Plurali.

N. Isti, istae, ista. *Imezek.* Diese. Tito, týto. Ovi, ove, ova. *Ovi, ove, ova.*
G. Istorum, istarum, istorum. *Imezeké.* Dieser. Téchto. Oveh. *Oviuh.*
D. Istis. *Imezeknek.* Diesen. Témto. Ovem. *Ovima.*
A. Istos, istas, ista. *Imezeket.* Diese. Týto. Oveh, ove, ova. *Ove, ove. ova.*
A. Ab Istis. *Imezektől.* Von diesen. Od týchto. Od oveh. *Od oviuh.*

Numero Singulari.

N. Ille, illa, illud. *Amaz.* Jener, jene, jenes. On, ona, ono. Onaj, ona, ono. *On, ona, ono.*
G. Illius. *Amazé.* Jenes, jener, jenes. Oneho, oneg. Onoga, one, onoga. *Onoga, one, onoga.*
D. Illi. *Amannak.* Jenem, jener, jenem. Onomu, oneg. Onomu, onoj, onomu. *Onomu, onoj, onomu.*
A. Illum, illam, illud. *Amazt.* Jenen, jene, jenes. Oneho, onu, ono. Onoga, onu, ono. *Onoga, onu, onoga.*

A.

A. Ab illo illa, illo. *Amattól.* Von jenem, jener, jenem. Od onėho, oneg, onėho. Od onoga, od one, od onòga. *Od onoga, od one, od onoga.*

Numero Plurali

N. Illi, illae, illa, *Amazok.* Jene. Oni, oné. Oni, one, ona. *Oni, one, ona.*
G. Illorum, illarum, illorum. *Amazoké.* Jener. Oných. Oniuh, *Oneh.*
D. Illis. *Amazoknak.* Jenen. Oný... Onima. *Onem*
A. illos, illas, illa. *Amazokat.* Jene. Oné. One, one, ona. *One, one, ona.*
A. Ab illis. *Amazoktól.* Von jenen. Od oných. Od oniuh. *Od oneh.*

Nota. Sic etiam declinantur: *Hicce, hiccine, illic,* et *istic,* quibus Comici, inprimis Plautus, et Terentius uti amant, nimirum; N. *hicce, haecce, hocce, G. huiusce* etc. *Hiccine, haeccine, hoccine,* Acc. *Huncce,* etc. *Illic, illaec, illac,* et *illuc* A. *Illunc, illanc, illoc.* et *illuc*; Abl. *Illoc, illac, illoc Istic, istaec, istoc,* et *istuc.* Ac. *Istunc istanc, istoc,* et *istuc.* Pl. N. Istaec. *Illic* homo superstitiosus est.

Numero Singulari.

N. Ipse, ipsa, ipsum. *Ő.* Er, sie, das. Sám, sáma, samé. Sam, sama, samo. *On ali szam, ona ali szama, ono ali szamo.*
G. Ipsius. *Övé.* Sein, ihr, des. Saméhо, sameg, saméhо. Samoga, same, samoga. *Onoga ali szamoga, one ali zsame, onoga ali szamoga.*
D. Ipsi. *Ő néki.* Ihm, ihr, dem. Samému, sameg. Samomu, samoj, samomu. *Onomu ali szamomu, onoj ali szamoj, onomu ali szamomu.*

A.

A. Ipsum, ipsam, ipsum. *Ötet*, Ihn, sie, das. Saměho, samu, samě. Samoga, samu, samo. *Onoga, ali szàmoga, onu ali szamu, ono ali szamo.*

A. Ab Ipso, ipsa, ipso. *Ö töle.* Von ihm, ihr, ihm. Od samýho, sameg, saměho Od samoga, od same, od samoga. *Od onoga, ali szamoga, od one ali szame, od onoga ali szamoga.*

Numero Plurali.

N. Ipsi, ipsae, ipsa. *Ök.* Sie. Sami, samé. Sami, same, sama. *Oni ali szami, one ali szame, ona ali szama.*

G. Ipsorum, ipsarum, ipsorum. *Övék.* Ihrer. Samých. Samiuh. *Oneh ali szameh.*

D. Ipsis. *Ö nékik.* Ihnen. Samých. Samimah. *Onem ali szamem.*

A. Ipsos, ipsas, ipsa. *Öket.* Sie. Samjch, samé. Same, same, sama. *One ali szame. one ali szame, ona ali szama.*

A. Ab ipsis. *Ö tölek.* Von ihnen. Od samých. Od samiuh. *Od oneh ali szameh.*

Nota. Ipsud non dicimus, sicut istud, et illud, propterea, quod olim non ipse, sed ipsus, *a*, *um* dicebant, ut saepe apud Terent.

Numero Singulari.

N. Is, ea, id. *Az.* Er, sie, das. Ten, ta, to. Onaj, ona, ono. *On, ona, ono.*

G. Eius. *Azé.* Sein, ihr, des. Tohoto, tegto. Onoga, one, onoga. *Onega, one, onoga.*

D. Ei. *Annak.* Ihm, ihr, dem. Tomu, teg. Onomu, onoj, onomu. *Onomu, onoj, onomu.*

A. Eum, eam, id. *Azt.* Ihn, sie, das. Toho, tuto. Onogo, onu, ono. *Onoga, onu, ono.*

A.

A. Ab Eo, ea, eo. *Attól.* Von ihm, ihr, dem. Od toho, teg, toho. Od onoga, od one, od noga. *Od onoga, od one, od onoga.*

Numero Plurali.

N. Ii, eae, ea. *Azok.* Sie. Tý, té, tá. Oni, one, ona. *Oni, one, ona.*
G. Eorum, earum, eorum. *Azoké.* Ihrer. Tých. Oniuh. *Oneh.*
D. Eis, vel iis. *Azoknak.* Ihnen. Tým. Onima. *Onem.*
A. Eos, eas, ea. *Azokat.* Sie. Tý, té, tá. One one, ona. *One, one, ona.*
A. Ab Eis, vel iis. *Azoktól.* Von ihnen. Od tých. Od oniuh. *Od oneh.*

Numero Plurali.

N. Idem, eadem, idem, *Ugyan az, vagy azon.* Derselbige, dieselbige, dasselbige. Ten sám, ta sama, to samé. On isti, ona ista, ono isto.
G. Eiusdem. *Ugyan azé, vagy azoné.* Desselben, derselben, desselben. Teho sameho, teg sameg. Onoga istoga, one iste, onoga istoga. *Onoga iztoga, one izte, onoga iztoga.*
D. Eidem. *Ugyan annak, vagy azonnak.* Demselben, derselben, demselben. Tomu samemu, teg sameg. Onomu istomu, onoj istoj, illi njoj istoj, onomu istomu, illi njemu istomu. *Onomu iztomu, onoj iztoj, onomu iztomu, ali nyemu iztomu.*
A. Eundem, eandem, idem. *Ugyan azt, vagy azont.* Denselben, dieselbe, dasselbe. Toho sameho, tu samu, to samé. Onoga istoga, onu istu, ono isto. *Onoga iztoga, ali nyega iztoga, onu iztu, ali nyu iztu, ono izto, ali nye izto.*

A.

A. Ab Eodem, eadem, eodem. *Ugyan attól, vagy azontól.* Von demselben, derselben, demselben. Od toho samého, tég sameg, toho samého. Od onoga istoga, od one iste, od onoga istoga. *Od onoga iztoga, ali nyega iztoga, od one izte, ali od nye izte, od onoga iztoga, ali nyega iztoga.*

Numero Plurali.

N. Iidem, eaedem, eadem. *Ugyan azok, vagy azonok.* Dieselbe. Tý samj, té samé. Oni isti, one iste, ona ista. *Oni izti, one izte, ona izta.*

G. Eorumdem, earumdem, eorumdem. *Ugyan azoké, vagy azonoké.* Derselben. Tých samých. Oniuh istih. *Oneh izteh, ali nyih izteh.*

D. Eisdem, vel iisdem. *Ugyan azoknak, vagy amazoknak.* Denselben. Tým samým. Onima istima, illi nyima istima. *Onem iztem, ali nyim iztem.*

A. Eosdem, easdem. eadem. *Ugyan azokat, vagy azonokat.* Dieselbe. Tý sami, té samé. One iste, illi nye iste, one iste, ona ista. *One izte, ali nye izte, one izte, ona izta.*

A. Ab Eisdem vel iisdem. *Ugyan azoktól, vagy azonoktól.* Von denselben. Od tých samých. Od oniuh istih, illi nyiuh istih. *Od oneh izteh, ali nyih izteh.*

Nota. Dativus, et Abl. *iisdem*; multo usitatior est, quam *eisdem*; Cicero posteriore vix utitur. *Idem* in Accus. habet etiam *eumdem, eamdem*, etc. In Genit. Plur. *eorumdem, earumdem* etc. usitatius tamen est *eundem, eorundem* etc.

§. II.

§. II.

DE PRONOMINUM DERIVATORUM DECLINATIONE.

Numero Singulari.

N. Meus, mea, meum. *Enyim* Mein, meine, mein. Můg, má, me. Moj, moja, moje. *Moj, moja, moje.*

G. Mei, meae, mei. *Enyimé.* Meines, meiner, meines. Mýho, még, mého. Mojega, moje, mojega. *Mojega, moje, mojega.*

D. Meo, meae, meo. *Enyimnek.* Meinem, meiner, meinem. Mýmu, még, mému. Mojemu, mojoj, mojemu. *Mojemu, mojoj, mojemu.*

A. Meum, meam, meum. *Enyimet.* Meinen, meine, mein. Mýho, mú, mé. Mojega, moju, moje. *Mojegu, moju, moje.*

V. O Mi, mea, meum. *o Enyim.* O mein, O můg, má, me. O moj, o moja, o moje. *O moj, o moja, o moje.*

A. a Meo, mea, meo. *Enyimtől.* Von meinem, meiner, meinem. Od mýho, még, mého. Od mojega, od moje, od mojega. *Od mojega, od moje, od mojega.*

Numero Plurali.

N. Mei, meae, mea. *Enyimek.* Meine. Moge. Moji, moje, moja. *Moji, moje, moja.*

G. Meorum, mearum, meorum. *Enyimeké.* Meiner. Mých. Mojih. *Mojeh.*

D. Meis. *Enyimeknek.* Meinen. Mogjm. Mojima. *Mojem.*

A. Meos, meas, mea. *Enyimeket.* Meine. Moge. Moje, moje, moju. *Moje, moje, moja.*

V. O mei, meae, mea. *O Enyimek.* O meine. O mogj, moje. O moji, o moje, o moja. *O moji, o moje, o moja.*

A. A meis. *Enyimektől.* Von meinen. Od mogich. Od mojih. *Od mojeh.*

Haec tria Vocativo carent.

Tuus, tua, tuum. *Tied.* Dein. Twůg. Tvoj, tvoja, tvoje. *Tvoj, tvoja, tvoje.*

Suus, sua, suum. *Övé.* Sein. Swůg. Svoj, svoja, svoje. *Szvoj, szvoja, szvoje.*

Vester, vestra, vestrum. *Tiétek.* Euer. Wáš. Vash, vasha, vashe. *Vash, vasha, vashe.*

Numero Singulari.

N. Hic, haec, hoc nostras. *Mi-félénk.* Der, die, das unſrige. Tento naſſynec, táto naſſynce, toto naſſe. Ovaj nashinac, ova nashinka, ovo nashincse. *Ov nash, ova nasha, ove nashe.*

G. Huius nostratis. *Mi félénké.* Des, der, des unſrigen. Tohoto naſſynce, tegto naſſynceg, tohoto naſſého. Ovoga nashinca, ove nashinke, ovoga nashincseta. *Ovoga nashega, ove nashe, ovoga nashega.*

D. Huic nostrati. *Mi-félénknek.* Dem, der, dem unſrigen. Tomuto naſſyncy, tegto naſſyncy, tomuto naſſymu. Ovomu nashincu, ovoj nashinki, ovemu nashincsetu. *Ovomu nashemu, ovoj nashoj; ovomu nashemu.*

A. Hunc hanc nostratem, et hoc nostras. *Mi-félénket.* Den, die, das unſrige. Tehoto naſſynca, tuto naſſyncu, toto naſſe. Ovoga nashinca, ovu nashinku, ovo nashince. *Ovoga nashega, ovu nashu, ovo nashe.*

V. O nostras. *O mi-félénk.* O du unsriger ꝛc. O naſſyncy, o naſſynce, o naſſe. O nashinac, o nashinka, o nashincse. *O nash, o nasha, o nashe.*

A. Ab hoc hac hoc nostrate, vel nostrati *Mi-félénk-től,* Von dem, der, dem unsrigen. Od naſſynce, od naſſyncy, od naſſe. Od ovoga nashinca, od ove nashinke, od ovoga nashincseta. *Od ovoga nashega, od ove nashe od ovoga nashega.*

Numero Plurali.

N. Hi hae nostrates, et haec nostratia. *Mi-féléink.* Die unsrige. Týto naſſyncowé, této naſſynce, teto naſſe. Ovi nashinci, ove nashinke, ova nashinska. *Ovi nashi, ove nashe ova nasha.*

G. Horum harum horum nostratium. *Mi-féléinké.* Die unsrigen. Tichto naſſyncuw, tychto naſſyncých, techto naſſých. Oviuh nashinacah. *Oveh nasheh.*

D. His nostratibus. *Mi-féléinknek.* Den unsrigen. Týmto naſſyncům, tymto naſſyncam, temto naſſým Ovima nashincem. *Ovem nashem.*

A. Hos has nostrates, et haec nostratia, *Mi-féléinket.* Die unsrige. Týto naſſynce, této naſſynce, této naſſe. Ove nashince, ove nashince, ova nashinska. *Ove nashe, ova nasha.*

V. O nostrates, et nostratia. *O Mi-féléink.* O ihr unsrige. O naſſyncy, o naſſynce, o naſſe O nashinci, o nashinke, o nashinska. *O nashi, o nashe, o nasha.*

A. Ab his nostratibus. *Mi-féléinktől.* Von den unsrigen. Od naſſýncuw, od naſſyncých, od naſſých. Od oviuh nashinacah. *Od oveh nasheh.*

Hic, haec, hoc Vestras, tis. *Ti-félétek.* Der, die, das eurige. Tento waſſýnec, táto waſſynce, toto waſſe. Ovaj vashinac, ova vashinka, ovo vashincse. *Vash.*

Hic,

Hic, haec, hoc Cuias, tis. *Honnan-való*. Wes Landes. Ten který? tá která? to které? aneb odkud. Odkudashnji, odkudashnja, odkudashnje. *Odkudashnyi*.

Nota. Cuius, a, um, habet in *Acc*. cuium, cuiam, cuium. *Abl. Faem*. cuia; *Pl. Nom. Faem*. Cuiae. *Acc. Faem*. Cuias; Plures casus non occurrunt.

---

§. III.

DE PRONOMINE RELATIVO.

Singulariter.

N. Qui, quae, quod. *A' ki*. Welcher, welche, welches. Který, která, které. Koj, koja, koje. *Koj, koja, koje*.

G. Cuius. *A' kié*. Welches, welcher, welches. Kterýho, ktereg, kterého. Kojega illi csiji, koje illi csija, kojega illi csijega *Kojega, ali chiji, koje, ali chija, kojega ali chije*

D. Cui. *A' kinek*. Welchem, welcher, welchem. Kterýmu, ktereg, kterému. Kojemu, kojoj. kojemu. *Kojemu, kojoj, kojemu*.

A. Quem, quam, quod. *A' kit*. Welchen, welche, welches. Kterýho, kteru, které. Kojega, koju, koje. *Kojega, koju, koje*.

A. A quo, a qua, a quo. *A' kitől* Von welchem, welcher, welchem. Od kterýho, kteréġ, kterého. Od kojega, od koje, od kojega. *Od kojega, od koje, od kojega*.

Pluraliter.

N. Qui, quae, quae. *A' kik*. Welche. Který, které. Koi, koje, koja. *Koji, koje, koja*.

G. Quorum, quarum, quorum. *A' kiké*. Welcher. Kterých. Kojiuh. *Kojeh*.

D. Quaeis, vel quibus. *A' kinek.* Welchen. Ktérým, Koima. *Kojem.*
A. Quos, quas, quae. *A' kiket.* Welche. Které. Koje, koje, koja. *Koje, koje, koja.*
A. A queis, vel quibus. *A' kiktöl.* Von welchen. Od Kterých. Od koiuh. *Od kojeh.*

QUIS Pronomen Interrogativum.

Singulariter.

N. Quis, vel qui, quae, quod, vel quid. *Ki.* Wer, welche, was. Kdo, który, která, které. Tko v. koi, koja, koje, illi shto. *Koj, ali gdo, koja, koje, ali kaj, ali shto.*
G. Cuius. *Kié.* Wessen, welcher, wessen. Kterého, kterég, kterého. Kojega, koje, kojega. *Kojega, koje, kojega.*
D. Cui. *Kinek.* Welchem, welcher, welchem. Kterému, kteréj, kterému. Kojemu, kojoj, kojemu. *Kojemu, kojoj, kojemu.*
A. Quem, quam, quod, vel quid. *Kit.* Wen, welchen, was. Kterého, kteru, kterého. Kojega, koju, koje, illi shto. *Kojega, koja, koje, ali kaj.*
A. A quo, a qua, a quo. *Kitöl.* Von welchem, welcher, welchem. Od kterého, kterég, kterého. Od kojega, od koje, od kojega. *Od kojega, od koje, od kojega.*

Pluraliter.

N. Qui, quae, quae. *Kik.* Welche. Který, které. Koi, koje, koja. *Koji, koje, koja.*
G. Quorum, quarum, quorum. *Kiké.* Welchen. Kterých. Koijuh. *Kojeh.*
D. Queis, vel quibus. *Kiknek.* Welchen. Kterým. Koima. *Kojem.*

A.

A. Quos, quas, quae. *Kikét.* Welche. Které. Koje, koje, koja. *Koje, koje, koja.*
A. A queis, vel quibus. *Kiktől.* Von welchen. Od kterých. Od koiuh. *Od kojeh.*

Nota. 1) Loco Ablativi Singularis, quo, qua, quo, post praepositionem *e. g.* cum quo, quando adhibetur Ablativus, qui praepositioni praeponitur, ut quocum. *Kivel.* Mit wem, oder mit welchem? mit diesen, oder mit welchem? S kým aneb s kterým, s kymi, aneb s kterými.

Nota 2) Pronomina Interrogativa interdum vim interrogandi amittunt, et indefinitam significationem induunt, vocanturque *infinitiva* e. g. *nescio, quis venerit. Scribe, quid profeceris. Nescio; cuium sit pecus.* etc.

Nota 3) *Quid* semper sumitur *Substantive*, *quod* vero *adiective*, ut *quid mali factum? quod malum evenit?* quod etiam de Compositis intelligendum. Compositum tamen in neutro genere *quiddam* Adiectivis; *quoddam* autem Substantivis iungi amat: ut: *quiddam tertium, quoddam opus.*

De Compositis ex *Qui*, vel *Quis.*

Observandum est; quod Pronominibus: *Qui*, et *Quis* una, aut duae syllabae interdum praeponantur, in his vero solum *Qui*, et *Quis* declinetur; additamenta vero illa indeclinabilia sint.

Composita ex *Quis* Praecedente.

Singulariter.

Quis*nam*, quae*nam*, quod*nam* vel quid*nam*, *Vallyon kitsoda.* Wer, welche, welches. Kdo, která, gako. Tkojetaj, tkojeta, tkojeto vel shtojeto. *Koj, koja, koje.*

Quis*piam*, quae*piam*, quod*piam*, vel quid*piam*, *Valaki*, egy. Einer, jemand. Gakýsy, gakásy, Gakésy. Niki, nika, niko, v. shtogod. *Nekoj, nekoja, nekoje.*

Quis-

Quis*quam*, quae*quam*, quod*quam*, vel quid*quam*, G cuius*quam*, D. cui*quam*. *Egy valaki*. Einer. Ktery*s*y, gakýsy. Itko, ikoja, ikoje vel ishto, ikojega, ikojemu. *Nekoj*, *nekoja*, *nekoje*.

Quis*que*, quae*que*, quod*que* G. cuius*que*, D. cui*que*. *Kiki*. Jedweder. Każdý, każdá, każdé. Svaki, svaka, svako, svakoga, svakomu. *Vszaki*.

Quisquis, quaequae quodquod, vel quidquid, G. cuiuscuius, D. cuicui, A. quemquem, quamquam, quodquod, vel quidquid, A. a quoquo, quaqua, quoquo. *Valaki*. Wer immer. Gedenkażdý, gednakażdá, gednokażdé. Tkogod, kojagod, kojegod, v. shtogod; kojegakojega, komukomu, kogakoga, v. kogagod, od kogagod. *Kojagodes*, *kojegoder*.

Pluraliter.

Quiqui, G. quorumquorum, D. quibusquibus, A. quosquos, A. a quibusquibus. *Kikik*. Welche. Které. Koigoder, kojiuhgoder, koimagoder, kojegoder, od kojiuhgoder. *Kojigoder*.

Composita ex *Quis*, cum sequitur.

*Ali*quis, *ali*qua, *ali*quod, vel *ali*quid, G. *ali*cuius, D *ali*cui. *Valaki*. Einer, jemand, Ktetýsy, ktetásy, kterésý. Nikoi, nikoja, nikoje, illi shtogod, nikojega, nikojemu. *Nekoj*, *nekoja*, *nekoje*.

Ecquis, *ec*quae, vel *ec*qua, *ec*quod, vel *ec*quid. G. *ec*cuius, D. *ec*cui. *De kitsoda*, *vallyon ki*. Welcher. Kdo, ktetý. Jeli tko, jeli koja, jeli koje, jeli skto, jeli csije, jeli komu. *Ter gdo*, *ali*; *koj*, *koja*, *koje*.

Nequis, *ne*qua, *ne*quod, vel *ne*quid, G. *ne*cuius, D. *ne*cui. *Ne valaki*. Das nicht einer. Że ne geden. Da nebi tko, da nebi koja, da nebi koje, da nebi kojega, da nebi kojemu. *Nijeden*, *nijedna*, *nijedno*.

Siquis, *si*quae, vel *si*qua, *si*quod, vel *si*quid, G. *si*cuius D. *si*cui. *Ha valaki.* Wenn einer. Ked kterýsy. Ako tko, ako koja, ako koje, illi, ako shto, ako kojega, ako kojoj. *Ako koj, ako koja, ako koje.*

Composita ex Provocabulo *Qui.*

Qui*cunque*, quae*cunque*, quod*cunque*, G. cuius*cunque*, D. cui*cunque*. *Valaki.* Wer immer. Kdožkoliw. Kojgod, kojagod, kojegod, kojegagod, komugod. *Koj goder, koja goder, koje goder.*

Qui*dam*, quae*dam*, quod*dam*, vel quid*dam*, G. cuius*dam*, D. cui*dam*. *Valaki.* Jemand, einer. Kterýsy. Nikoi, nikoja, nikoje v nikoigod, nikojegagod, nikojemugod. *Nekoj, nekoja, nekoje.*

Qui*libet*, quae*libet*, quod*libet*, vel quid*libet*, G cuius*libet*, D. cui*libet*. *Kiki, akár ki.* Jedweder. Gedenkaždý. Svaki, svaka, svako, v svashto, svakojega, svakojemu. *Vszaki, vszaka, vszako.*

Qui*vis*, quae*vis*, quod*vis*, vel quid*vis*, G. cuius*vis*, D. cui*vis*. *Akár-ki, minden.* Jedweder. Gedenkaždý. Svaki, osebi, svaka, osebi, svako osebi v. svashto osebi, svakoga osebi, svakoj osebi. *Vszaki, vszaka, vszako.*

Quaedam ex supradictis rursus componuntur.

Unusquis*que*, unaquae*que*, unumquod*que*, vel unumquid*que*, G uniuscuius*que*, D unicui*que*. *Kiki mind* Jedweder. Gedenkaždý. Svaki, svaka, svako, v. svashto, svaskoga, svakomu. *Vszaki, vszaka, vszako.*

Ecquis*nam*, ecquae*nam*, ecquod*nam*, vel ecquid*nam*, G. eccuius*nam*, D eccui*nam*. *De ugyan kitsoda?* Wer, welcher? Kdo, který? Tkoli? koiali, kojeli, v. shtoli, kojegali, kojemuli. *Ter gdo, ali koi etc.*

Nota. Pronominibus adnumerant aliqui: *huiusmodi, eiusmodi, cuiusmodi*, sed haec ex Genit. Hic, is, qui, et modus composita esse in aperto est.

CAPUT III.

DE VERBO.

Quid est Verbum?

Est ea pars orationis, quae sine casu sub certo tempore *actionem*, *passionem*, aut *esse* significat, et cui in Linguis vernaculis, ut in *Hungarica;* én, te, ö, mi, ti, ök; *Germ.* ich, du, er, wir, ihr, sie, es, man; *Slav.* gá, ty, on, my, wy, oni, voculae praeponi possunt. Paucis; verbum est, quod per certos modos, tempora, et personas *coniugatur* non item casus admittit.

Quotuplex est verbum?

Duplex: Personale; et Impersonale. Personale est, quod omnes tres personas utriusque numeri habet; ut: *amo*, *amas*, *amat*, Plur. *amamus*. *amatis*, *amant*. Impersonale, quod prima, et secunda persona utriusque numeri, et tertia multitudinis fere privatur; unde et nomen traxit. Id duplex est, alterum Activae declinationis; ut *pudet*, *poenitet;* alterum Passivae; ut: *pugnatur*, *curritur*.

Quot, et quae sunt accidentia, seu attributa Verbi?

Sunt octo: Genus, Species, Figura, Modus, Tempus, Persona, Numerus, et Coniugatio.

---

§. I.

DE GENERE VERBORUM.

Quid est Genus verborum?

Est significationis cum terminatione collatae notatio.

Quot

Quot sunt genera verborum?

Quatuor: Activum, Passivum, Neutrum, et Deponens; nonnulli addunt et Commune.

1) *Activum* (vel Transitivum) est, quod littera O finitum, passivum fit addita littera R, et significat *actionem* Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi directam) seu transeuntem) in aliquot obiectum: e. g. ego *amo* virtutem; Caius *legit* Ciceronem.

2) *Passivum* est, quod Syllaba *or* finitum, Activum fit, R, littera abiecta; et *passionem* significat Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi, e. g. arbor *caeditur*, nos *punimur*.

3) *Neutrum*, est, quod M. vel O literis finitum, ex se passivum personale non gignit, sed eius tantum tertiam personam habet numeri singularis; ut: *sum*, *sto*, *servio;* neque enim dicitur *stor*, *servior*. Horum quaedam significant quidem *actionem*, non in obiectum aliquod transeuntem (inde etiam Intransitiva vocantur) sed immanentem, ut: *ambulo*, *curro*, *pugno*, quaedam *passionem*, ut: *vapulo*, *veneo*, *frigeo*, *caleo*, quae etiam *Neutralia Passiva* dicuntur; quaedam denique nec actionem, nec passionem significant, sed absolute ponuntur, et a Grammaticis *Supina*, id est otiosa appellantur, ut: *sedeo*, *iaceo*.

Nota. Ex verbis neutris quaedam vocantur *Neutro-Passiva*, quae tempus Perfectum, ut Passiva formant, v. g. gaudeo, gavisus sum, audeo, ausus sum.

4) *Deponens*) quod veterem passivi significationem deposuit) est, quod *or* syllaba tantnm finitum, activi, vel neutri significationem habet; ut: *contemplor*, *miror*.

Nota. Commune vocabant Grammatici, quod in *or* desinens, promiscue modo *active*, *modo passive* olim usurpabatur: imo et hodie dicitur *dignor te*, et

dignor

dignor a te: virtutem honore dignari. Cic. alibi vero idem dicit: *observantia est, per quam homines cultu quodam, et honore dignantur.* Postquam deinde maior pars horum verborum passivi significationem *deposuisset*, deponentia dicta sunt. Nonnulla ex illis interdum, praesertim in participio Praeteriti; significationem passivi habent e. g. Horat: *Bella Matribus detestata:* sed activi Caesar; *omnibus precibus detestatus Ambiorigem.*

---

§. II.

DE SPECIE VERBORUM.

Quot sunt Species verborum?

Duae: Primitiva; ut: *lego*, *dico*. Derivata; quae partim a verbis; ut: *dictito*, *lectito*; partim a Nomine; ut: *numero*, a unmerus, ab Adverbio; ut: *satio*, a satis; a Praepositione, ut *supero*, a super derivantur; quae rursus sunt quadruplicia:

Inchoativa, Meditativa, Frequentativa, et Diminutiva.

Inchoativum Verbum est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem, perfectionemque tendentem significat, ut: *calesco*; id est: calidus fio; *frigesco*, id est: frigidus fio.

Nota. Calesco, viresco, ceteraque Inchoativa idem significant ac incipio calidus, viridis fieri vel calere, virere, sunt tertiae coniugationis, et desinunt in *sco*, formantur fere a verbis neutris secundae coniugationis, addita ad secundam praesentis Indicativi *co* syllaba; ut: Friges, *Friges-co*. Flores, *Flores-co*. Unum aut alterum ab Activis; auges, *auges-co*: Integras, *integras-co*. Terent. *Hoc malum integrascit.* Nonnulla a Nominibus, ut: *silves-co*, *lapides-co*, *steriles-co*, a Silva, lapide etc. Interdum his additur incipiendi verbum. Caes. 3. Bell. Civ. Iamque maturescere frumenta *incipiebant.*

Sic

Sic. Frigesco, macesco, tabesco, tepesco; maturesco, dormisco, labesco, acesco, senesco, floresco, duresco, herbesco, albesco, rubesco, flavesco, repuerasco, sorbesco, mutesco, obstupesco.

2) Meditativum Verbum est, quod assiduam alicuius rei meditationem significat, ut esurio, caenaturio, qui enim esurit, ac caenaturit, nihil aliud, quam cibum, caenamque meditatur.

Nota. Caenaturio, aliaque Meditativa, ac aliis dicta *Desiderativa*, idem significant, ac cupio, cogito, coenare, edere; sic: abiturio, scripturio, dormiturio, parturio, comesturio. Nec plura fortassis probe latina reperies, quae desinunt in *urio*, sunt vero quartae Coniugationis, et fiunt a priore supino, M. littera versa in *Rio* syllabam. Reliqua verba in *urio*, quae a Supinis non veniunt, meditativa proprie non sunt; ut *scaturio*, *ligurio.* etc.

3) Frequentativum, sive Iterativum, est, quod desinit in *to*, *so*, *xo*, *co*, et rei frequentationem, iterationemque significat, ut: rogito, lectito, scriptito, pulso, nexo, vellico.

Nota. Haec Verba idem significant, ac saepe continenter, sine cessatione rogo, lego, scribo, et sunt primae Coniugationis.

Sic. Ventito, vendito, cursito, saltito, dictito, haesito, palpito, missito, fluito, ductito. factito, visito, voluto, a volo, pulso a pello, fodico a fodio, grassor a gradior, verso a verto, tracto a traho, sector a sequor, commentor a comminiscor, adjuto ab adjuvo. etc.

Nota II. His verborum formis addi possent *Imitativa*, ut: patrisso, graecisso etc. ac *Denominativa*, ut: lignor, frumentor, aquor, rusticor.

4) Diminutivum; vel potius Diminutum est, quod minus, quam id, a quo ortum est, significat, ut sorbillo, a sorbeo.

Nota. Haec exeunt in *illo*, et sunt primae Coniugationis, ut: cantillo: scribillo. Eiusdem significationis sunt, quibus praepositio *sub* minuendi caussa praefigitur, ut: subrideo, subpalleo, subpudet. *Refocillo*, *scintillo*, *titillo* non videntur huc pertinere.

Ad-

Admon. Unde haec Verba formentur, studiose praetermissum est, ne occasio praeberetur in re nihil ad latinitatis perfectionem faciente, pernoxia scholastici temporis iactura diutius immorandi. Nec enim temere meditativa, aut verba alia proferre licet; nisi apud optimos Auctores reperiantur. Itaque suapte haec, et lectione venient, eumque in modum tradenda sunt, ut potius non ignoret Tiro, quam ut sciat.

---

§. III.

DE FIGURA VERBORUM.

Quot sunt Figurae Verborum?

Duae; simplex, ut *lego*, *facio*, et Compositum; ut: *perlego*, *efficio*.

Composita sunt 1) Cum nomine; ut: *aedifico.* 2) Cum aliis verbis; ut *calefacio.* 3) Cum adverbiis; ut: *benefacio.* 4) Cum praepositionibus, quae ratio compositionis frequentissima est; ut: *advenio*; sed in hac verborum compositione, non semper verbum, et praepositio manent integra: nonnunquam utrumque corrumpitur; ut: *colligo*; aliquando praepositio manet integra corrupto verbo; ut: *excido*; aut contra, ut *compono.*

---

§. IV.

DE MODO, TEMPORE, NUMERO, ET PERSONA VERBORUM.

Quid in se continet coniugatio Verborum?

Modos, et tempora; in quibus sunt etiam numeri, et personae.

1)

1) *Modi* sunt quatuor: Indicativus, Imperativus, Coniunctivus, qui et Subiunctivus dicitur; et Infinitivus; priores tres vocantur etiam *modi finiti*, quia certum numerum, certamque personam definiunt; postremus per se nec numerum, nec personam significat, et ideo infinitus, seu *Infinitivus* dicitur.

Indicativus simpliciter, et directe aliquid fieri designat, e. g. *amo Deum*, *colo parentes.*

Imperativus, iubet aliquid fieri, seu deinde illud fiat precando, seu hortando, monendo, suadendo, dissuadendo etc. ut: *nosce te ipsum; honora Patrem, et Matrem; perge strenue, tu contra audentior ito.*

Coniunctivus, loquitur plerumqne de re aut incerta, aut nonnisi possibili: idque, quod indicat, per certas particulas, aperte, vel occulte positas, cum antecedente, vel consequente oratione coniungit: e. g. *scripsissem, si calamus praesto, fuisset.*

Nota. Adiungunt nonnulli modo coniunctivo, *Modum Optativum, Potentialem, et Concessivum, seu* Permis*sivum;* horum coniugatio eadem est, quae coniunctivi. *Si utinam*, aut alia particula optandi praecedat, dicitur *optativus; e. g. Utinam spem, quam de me concepi, impleverim! Plin.* Quandó per possum, volo, aut debeo exponi potest, vocatur *Potentialis*, et fere interrogationi iungitur. e. g. *Tu hominem tam vitiosum ames*, quasi diceres, tu tam vitiosum hominem amare potes? *Concessivus* denique aliquid permitti, et concedi significat; ut *fuerint cupidi, fuerint irati, fuerint pertinaces.* Cic. i: e. concedo fuisse cupidos etc.

2) *Tempora* sunt quinque: unum *Tempus Praesens;* tria tempora Praeterita: nempe *Imperfectum, Perfectum, et Plusquam Perfectum;* denique *Tempus Futurum.*

3) *Numeri* sunt duo: *Singularis* et *Pluralis.*

4) *Personae* sunt tres: *prima* post pronomen ego; *secunda* post tu; *tertia* post ille, aut aliud Substantivum, vel Pronomen Adiectivum.

§. V.

§. V.

DE CONIUGATIONE VERBORUM REGULARIUM.

Quid est Coniugatio Verborum?

Est variatio Verbi per modos, tempora, personas, et numeros.

Quot sunt Coniugationes?

Sunt quatuor. Prima, cuius secunda Persona Praesentis Indicativi exit in *as*, Praesens vero Infinitivi in *are*, ut amo, amas, amare. Secunda in *es et ere*, longum; ut doceo, doces, docere. Tertia in *is* et ere, breve, ut lego, legis, legere. Quarta in *is et ire*, ut: audio, audis, audire.

Nota. Verba quae iuxta aliquam quatuor harum Coniugationum normam coniugantur, vocantur *Regularia*; quae vero a communi quatuor coniugationum regula discedunt, *Irregularia*, seu *Anomala* adpellantur. Praeter haec dantur *Defectiva*, et *Impersonalia*.

Admonitio. 1) Prius, quam formationes quatuor Coniugationum regularium doceantur pueri, curet Moderator aliquot verba in linguis vernaculis per omnes modos, tempora, personas, et numeros varianda, e. g. én vagyok, én szeretek etc. ich bin, ich liebe 2c. gá gsem, gá milugem. 2c.

2) Cum sine auxilio Verbi *sum* certa tempora verborum, in primis Passivorum ne coniungari quidem possint; praemittitur ceteris omnibus Coniugatio Verbi huius *Auxiliaris*, seu *Substantivi sum*, ideo sic dicti, quod per se *subsistat*, reliqua vero verba omnia in *sum* resolvantur; omne enim, quod eloquimur, teste Cicerone fit; ut id *esse* dicamus aut non *esse*.

CON-

CONIUGATIO VERBI SUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Sum, es, est. *Vagyok, vagy, vagyon.* Ich bin, du bist, er ist. Gsem, gsy, gest. Ja jeszem, ti jeszi, on je. *Ja jesam, ti jesi, on jest.*

Pluraliter.

Sumus, estis, sunt. *Vagyunk, vagytok, vannak,* Wir sind, ihr seyd, sie sind. Gsme, gste, gsu. Mi jeszmo, vi jeszte, oni jeszu. *Mi jesmo, vi jeste, oni jesu.*

Praeteritum Imperfectum.

Eram, eras, erat. *Valék, valál, vala.* Ich war, du warest, er war. Bywal gsem, bywal gsy, bywal on. Ja bilszem, ti bilszi, on bilje. *Ja biah, vel biashe, ti biashe, on biashe.*

Pluraliter.

Eramus, eratis, erant. *Valánk, valátok, valának.* Wir waren, ihr waret, sie waren. Bywali gsme, bywali gste, bywali gsu. Mi biliszmo, vi biliszte, oni biliszu. *Mi biasmo, vi biaste: oni biau.*

Praetéritum Perfectum.

Fui, fuisti, fuit. *Vóltam, vóltál, vólt.* Ich bin gewesen, du bist gewesen, er ist gewesen. Byl gsem, byl gsy, byl on. Ja jeszem bil, ti jeszi bil, on je bil. *Jasam bio, tisi bio, onje, bio.*

Plu-

Pluraliter.

Fuimus, fuistis, fuerunt, vel fuere. *Vóltunk, vóltatok, vóltanak.* Wir sind gewesen, ihr seyd gewesen, sie sind gewesen. Byli gsme byli gste, byli gsu. Mi jeszmo bili, vel jeszte bili, oni jeszu bili. *Mismo bili, viste bili, onisu bili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Fueram, fueras, fuerat. *Vóltam vala, vóltál vala, vólt vala.* Ich war gewesen, du warest gewesen, er war gewesen. Byl gsem dáwno, byl gsy dáwno, byl on dáwno. Ja bilszem bil, ti bilszi bil, on bil je bil. *Ja bia bio; ti biashe bio, on biashe bio.*

Pluraliter.

Fueramus, fueratis, fuerant. *Vóltunk vala; vóltatok vala, vóltanak vala.* Wir waren gewesen, ihr waret gewesen, sie waren gewesen, Byli gsme dáwno, byli gste dáwno, bili gsu dáwno. Mi biliszmo bili, vi biliszte bili, oni biliszu bili. *Mi biasmo bili, vi biaste bili, oni biau bili.*

Futurum.

Ero, eris, erit. *Lészek, lészesz, lészen.* Ich werde seyn, du wirst seyn, er wird seyn. Budem, budeš, bude. Ja budem, ti budesh, on bude. *Ja budem, ti budesh; on bude.*

Pluraliter.

Erimus, eritis, erunt. *Lészünk, lésztek, lésznek.* Wir werden seyn, ihr werdet seyn, sie werden seyn. Budeme, budete, budu. Mi budemo, vi budete, oni budu. *Mi budemo, vi budete, oni budu.*

Im-

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Es, vel esto, sit. *Légy, légyen.* Sey du, sey er, seye es. Bud, necht bude. Najszi ti, ali budi, naj je on. *Budi ti, neka on bude.*

Pluraliter:

Simus, este vel estote, sint, *Légyünk, légyetek, legyenek.* Seyen wir, seyd ihr, seyen sie. Budme, budte, necht budu. Najszmo mi, najszte vi, najszu oni. *Budimo mi, budete vi, neka oni budu.*

Futurum sive Modus Mandativus:

Esto tu, vel eris; esto ille, vel erit. *Légy te jövendőben, légyen amaz.* Du sollst seyn, er soll seyn. Bud ty, necht on gest. Budi ti, naj on bude. *Budi ti, neka on bude.*

Pluraliter.

Estote, vel eritis, sunto vel erunt. *Legyetek ti, legyenek amazok.* Ihr sollet seyn, sie sollen seyn. Budte, necht gsu. Budete vi; naj oni budu. *Budite vi, neka oni budu.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Sim, sis; sit. *Légyek, légy, légyen.* Ich sey, du seyst, er sey. Gsem, gsy, gest. Kada ja jeszem, kada ti jeszi, kada on je. *Kadsam ja, kadsi ti, kad je on.*

Pluraliter.

Simus, sitis, sint. *Légyünk, légyetek, légyenek.* Wir seyn, ihr seyd, sie seyn. Gsme, gste, gsu. Kada mi jeszmo, kada vi jeszte, kada oni jeszu. *Kadsmo mi, kadste vi, kadsu oni.*

Praeteritum Imperfectum.

Essem, esses, esset. *Lennék, lennél, lenne.* Ich wäre oder würde, du wärest, er wäre. Gsem býwal, gsy býwal, on býwal. Kadabi ja bil, kadabi ti bil, kadabi on bil: *Kada ja biashe, ti biashe, on biashe.*

Pluraliter.

Essemus, essetis, esent. *Lennénk, lennétek, lennének.* Wir wären, ihr wäret, sie wären. Gsme býwali, gste býwali, oni býwali. Kadabi mi bili, kadabi vi bili, kadabi oni bili. *Kad mi biasmo, kad vi biaste, kad oni biau.*

Praeteritum Perfectum.

Fuerim, fueris, fuerit. *Vóltam, vóltál, vólt légyen.* Ich sey gewesen, du seyst gewesen, er sey gewesen. Gsem byl, gsy byl, on byl. Kadaszem bil, kadaszi bil, kada je bil. *Kadsam ja, kadsi ti, kadje on bio.*

Pluraliter.

Fuerimus, fueritis, fuerint. *Vóltunk, vóltatok, vóltanak légyen.* Wir seyn gewesen, ihr seyd gewesen, sie seyn gewesen. Gsme bili, gste byli, oni byli. Kadaszmo bili, kadaszte bili, kadaszu bili. *Kadsmo mi bili, kadste vi bili, kadsu oni bili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Fuissem, fuisses, fuisset. *Vóltam vólna, vóltál vólna, vólt vólna.* Ich wäre oder würde gewesen, du wärest gewesen, er wäre gewesen. Gsem byl dáwno, byls dáwno, byl dáwno. Kada bilszem bil, kada bilszi bil, kada bilje bil. *Kadasam ja, kadasi ti, kadaje on bio bio.*

Pluraliter

Fuissemus, fuissetis, fuissent. *Vóltunk vólna, vóltatok vólna, vóltanak vólna.* Wir wären oder würden gewesen, ihr wäret gewesen, sie wären gewesen. Gsme byli dáwno, gste byli dáwno, oni byli dáwno. Kada biliszmo bili, kada biliszte bili, kada biliszu bili. *Kadasmo mi, kadaste vi, kadasu oni bili.*

Fu-

Futurum.

Fuero, fueris, fuerit. *Léendek, léendesz, léend.* Ich werde, du wirst, er wird gewesen seyn. Budem, budeš, bude. Kada budem, budesh, bude. *Kada budem, budesh, bude.*

Pluraliter.

Fuerimus, fueritis, fuerint. *Léendünk, léendetek, léendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gewesen seyn. Budeme, budete, budu. Kada budemo, budete, budu. *Kada budemo, budete, budu.*

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Esse. *Lenni.* Seyn. Byti. Biti. *Biti.*

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

Fuisse. *Löttnek lenni,* vagy *hogy vóltam.* Gewesen seyn. Dáwno byti. Odavna biti. *Zdavnya biti.*

Futurum.

Fore, vel futurum, futuram, futurum esse: *Lévő, léendő,* vagy *hogy leszek, lészesz, lészen.* Seyn werden. Buducne byti. Imat biti, v. buduchega, buduchu, buduch. *Buduchega, buduchu, buduche.*

Pluraliter.

Futuros, futuras, futura esse. *Lévő* vagy *léendő.* Seyn werden. Buducne byti. Imat bit, v. buduche, buduche, buducha. *Buduche, buduche, buducha.*

Participium Futuri Temporis.

Futurus, futura, futurum. *Léendő.* Der, die, das seyn wird. Buducy. Buduchi, buducha, buduche. *Buduchi, buducha, buduche.*

Nota 1.) *Fuero is*, *it*, est proprie Futurum Indicativi, quod Grammatici vocant *Futurum Exactum*, idcirco si regula Syntactica exigat Futurum Coniunctivi, non futuro hoc: *fuero is*, etc. *amavero is*; sed futuro *periphrastico*, ut: futurus, *a*, *um*, *sim*, et in Passivo, *amandus*, *a*, *um*, *sim*, utendum esse exemplo auctorum Classicorum probatur: e. g. dicimus: *nescio, an facturus sis*, non: *feceris* in futuro exacto, aut *facies* in futuro simplici: *Hac de re uberius in Syntaxi.*

Nota 2) Alia Composita, ex Verbo *Sum* per omnia coniugantur, ut *sum* simplex, ut: absum, aberam, etc. adsum, desum, insum, intersum, obsum, praesum, supersum, prosum vero in certis temporibus melioris consonantiae ergo, inter *o*, et *e*, assumit *d*, ut in Indic. Praes. Prosum, prodes, prodest, prodestis. Futuro; prodero, etc. Imperf. Coniunctivi prodessem. etc.

Nota 3) Participium Praesentis *ens* a sum, invenitur quidem apud Quintilianum et nonnullos alios substantive sumtum: hodie in Scholis tantum Philosophorum frequens est: Participia vero *absens*, *praesens*, a compositis *absum*, *praesum* orta Latina sunt.

De Quatuor Coniugationibus Regularibus.

Unde formantur Tempora, quatuor Coniugationum Regularium?

A quatuor temporibus, quae etiam in Vocabulariis plerumque expressa esse, et a Magistris Tironibus dictari solent, nempe: 1) A Praesente Indicativi, eiusque prima persona, desinente in O. 2.) A Praesentis infinitivi ultima syllaba in *re*. 3) A praeterito perfecto desinente in *i*. 4.) A supino in *um*.

Quae

Quae Tempora formantur a Praesente Indicativi?

A prima persona in *o* formantur.

Imperf. Indicat.	In Prima Coniugatione mutato *o* in *abam*, am-o, am-abam. In Secunda *o* in *bam*, ut Doce-o, doce-bam. In Tertia, et quarta *o* in *ebam*; Leg-o, lege-bam, audi-o, audi-ebam.
Futurum. Indicat.	In Prima *o* in *abo*, amo, am-abo. In Secunda *o* in *bo*, doce-o, doce-bo. In Tertia, et quarta *o* in *am*: Leg-o, leg-am, audi-o, audiam.
Futurum Imperat.	A Tertia persona Praesentis Indicativi addito *o*, Amat-o, docet o, legit-o, audit-o.
Partic. Praesens.	In Prima *o* in *ans*: Am-o, am-ans. In Secunda *o* in *ns*: Doce-o, doce-ns. In Tertia, et Quarta *o* in *ens*: Leg-o. leg-ens, audio, audi-ens.

Secundo a Praesente Infinitivi in *re* formantur.

Praesens Imperativi ommisso *re:* ama-re, doce-re, lege-re, audi-re.

Imperfectum Coniunctivi addito *m*: amare-m, doce-re-m; legere-m, audire-m.

Tertio a perfecto Indicativi in *i* formantur.

Plusquam perfectum Indicativi, i mutato in *eram*, ut Amav-i, amav-eram, docue-ram, leg-eram, audiv-eram.
Praeteritum perfectum Coniunctivi i in *erim*: ut: amavi, amav-erim, docu-erim, leg-erim, audiv-erim.
Plusquam Perfectum. Ad *i*, addito *ssem*, ut: amavi-ssem, docui-ssem, legi-ssem, audivi-ssem.
Futurum Coniunctivi, *i* in *ero*, ut: amav-i, amav-ero, docu-ero, leg-ero, audiv-ero.

Quarto a Supino in *um* formantur.

Futurum Infinit. *m* mutato in *rum* ut: amatu-m amatu-rum, doctu-rum, etc.
Participium Futuri m in *rus*, amatu-rus etc.

De

De formationibus Temporum Verbi Passivi.

Tempora in activo desinentia in *o*, addunt in Passivo *r*, ut *in Praesente Indicativi* amo, amo-r, doceo-r, etc. *In Futuro* amabo: amabo-r, docebo-r. *In Futuro Imp.* amato, amato-r, doceto-r, etc.

In activo, desinentia in *m*, id mutant in *r*, ut in *Imperfecto Indicativi* amaba-m, amaba-r, etc. *Praesent. Coniunct.* *ame-m*, ame-r, etc. *In Imperf. Coniunct.* amare-m, amare-r etc.

Praesens Imperativi, Simile est Praesenti infinitivi activi, ut amare, docere, etc.

Praesens Infinitivi, mutat *e*: Praesentis activi in *i*, ut: ama-re, ama-ri, doce-ri, audi-ri. Excipe tertiam coniugationem, quae *ere* in *i* mutat, ut leg-ere, leg-i.

Admonitio Reliquorum temporum formationes haud magni sunt momenti *Adnexa Tabula III. et IV. Coniugationum*: exhibent terminationes omnium temporum per quatuor modos; et totidem voces (*genera*) verborum. Tabulae hae tam Coniugationum, quam Comparationum, et Declinationum maiore charactere exaratae publiceque in Schola oculis puerorum subiectae, magno sunt memoriae iuvandae subsidio.

Ta-

Tabula III. Coniugationum Activae et Neut. Vocis.

INDICATIVUS.						CONIUNCTIVUS.		
Pers.		1.	2.	3.		1.	2.	3.
Praesens. 1	S.	o,	as,	at.		em,	es,	et.
	P.	amus,	atis,	ant.		emus,	etis,	ent.
2	S.	eo,	es,	et		eam,	eas,	eat.
	P.	emus,	etis,	ent.		eamus,	eatis,	eant.
3	S.	o,	is,	it.		am,	as,	at.
	P.	imus,	itis,	unt.		amus,	atis,	ant.
4	S.	io,	is,	it.		iam,	ias,	iat.
	P.	imus,	itis,	iunt.		iamus,	iatis,	iant.
Imp.	S.	bam,	bas,	bat.		rem,	res,	ret.
	P.	bamus,	batis,	bant.		remus,	retis,	rent.
Perf.	S.	i,	isti,	it.		erim,	eris,	erit.
	P.	imus,	istis,	erunt.		erimus,	eritis,	erint.
Plus	S.	eram,	eras,	erat.		issem,	isses,	isset.
	P.	eramus,	eratis,	erant.		issemus,	issetis,	issent.
Futurum 1	S.	abo,	abis,	abit,				
	P.	abimus,	abitis,	abunt.				
2	S.	ebo,	ebis,	ebit.				
	P.	ebimus,	ebitis,	ebunt.		ero,	eris,	erit.
3	S.	am,	es,	et,		erimus,	eritis,	erint.
	P.	emus,	etis,	ent.				
4	S.	iam,	ies,	iet.				
	P.	iemus,	ietis,	ient.				

IMPERATIVUS.			
Praesens. 1	S.	- - a	- -
	P.	- - ate.	- -
2	S.	- - e.	- -
	P.	- - ete.	- -
3	S.	- - e.	- -
	P.	- - ite.	- -
4	S.	- - i.	- -
	P.	- - ite.	- -
Futurum 1	S.	- - ato.	-ato.
	P.	- - atote,	anto.
2	S.	- - eto,	eto,
	P.	- - etote,	ento,
3	S.	- - ito,	ito
	P.	- - itote,	unto.
4	S.	- - ito,	ito.
	P.	- - itote,	iunto.

INFINITIVUS.

Praesens, et Imperf.

1. - are, ut: amare.
2. - ere, ut: docere.
3. - ere, ut: legere.
4. - ire, ut: audire.

Perf. et Plusq.

- - isse.

Futurum.

- - urum esse.

Gerundia.

- - ndi, - ndo, ndum

Supina.

- - um, - u.

Partic. *Praesens* - ns.
Futurum - urus.

Tabula IV. Coniugationum Passiv. et Depon. Vocis.

		INDICATIVUS. 1.	2.	3.	CONIUNCTIVUS. 1.	2.	3.
Praesens.	1	or	aris	atur.	er	eris	etur.
		amur	amini	antur.	emur	emini	entur.
	2	or	eris	etur.	ear	earis	eatur.
		emur	emini	entur.	eamur	eamini	eantur.
	3	or	eris	itur.	ar	aris	atur.
		imur	imini	untur.	amur	amini	antur
	4	ior	iris	itur.	iar	iaris	iatur.
		imur	imini	iuntur.	iamur	iamini	iantur.
Imp		bar	baris	batur.	rer	reris	retur.
		bamur	bamini	bantur	remur	rémini	rentur.
Perf		us sum,	us es,	us est.	us sim	us sis	us sit.
		i sumus.	i estis,	i sunt.	i simus	i sitis	i sint.
Plus		us eram,	us eras.	us erat	us essem	us esses	us esset.
		i eramus,	i eratis,	i erant	i essemus	i essetis	i essent.
Futurum.	1	abor	aberis	abitur.			
		abimur	abimini	abuntur			
	2	ebor	eberis	ebitur			
		ebimur	ebimini	ebuntur	us ero,	us eris,	us erit.
	3	ar	eris	etur.	i erimus,	i eritis,	i erunt.
		emur	emini	entur			
	4	iar	ieris	ietur.			
		iemur	iemini	ientur.			

IMPERATIVUS.

Praesens.	1	-	-	are	-	-
		-	-	amini	-	-
	2	-	-	ere	-	-
		-	-	emini	-	-
	3	-	-	ere	-	-
		-	-	imini	-	-
	4	-	-	ire	-	-
		-	-	imini	-	-
Futurum	1	-	-	ator	ator.	
		-	-	aminor	antor.	
	2	-	-	etor	etor.	
		-	-	eminor	entor.	
	3	-	-	itor	itor.	
		-	-	iminor,	untor.	
	4	-	-	itor	itor.	
		-	-	iminor	iuntor.	

INFINITIVUS.

Praesens et Imperf.

1. - ari.
2. - eri.
3. - i.
4. - iri.

Perf. et Plusquamperf.

-- - um esse.

Futurum.

-- - um iri.

Partic. { - - - - - - -
Praeteritum - us.
Futurum - - ndus.

DE PRIMA CONIUGATIONE VERBI ACTIVI.

Amo Verbum Activum Primae Coniugationis.

Singulariter.

Amo, amas, amat. *Szeretek, szeretsz, szeret.* Ich liebe, du liebest, er liebet. Milugem, miluges, miluge. Lyubim, lyubish, lyubi. *Ljubim, ljubish, ljubi.*

Pluraliter.

Amamus, amatis, amant. *Szeretünk, szerettek, szeretnek.* Wir lieben, ihr liebet, sie lieben. Milugeme, milugete, milugu. Lyubimo, lyubite lyube. *Ljubimo, ljubite, ljube.*

Praeteritum Imperfectum.

Amabam, amabas, amabat. *Szereték, szeretél, szerete.* Ich liebte, du liebtest, er liebte. Milowawal gsem, milowawal gsy, milowawal on. Lyubilszem, lyubilszi, lyubilje. *Ljubljah, ljubljashe, ljubljashe.*

Pluraliter.

Amabamus, amabatis, amabant. *Szeretének, szerététek, szeretének.* Wir liebten, ihr liebtet, sie liebten. Milowawali gsme, milowawali gste, wilowawali gsu. Lyubiliszmo, lyubilizte, lyubiliszu. *Lljubljasmo, ljubljaste, ljubljau v. ljubljashe.*

Praeteritum Perfectum.

Amavi, amavisti, amavit. *Szerettem, szerettél, szeretett.* Ich habe geliebt, du hast geliebt, er hat geliebt. Milowal gsem, milowal gsy, milowal gest. Jeszem lyubil, jeszi lyubil, je lyubil. *Jasam, ljubio, tisi ljubio, onje ljubio.*

Plu-

Pluraliter.

Amavimus, amavistis, amaverunt. vel amavere. *Szerettünk, szerettetek, szerettenek.* Wir haben geliebt, ihr habet geliebt, sie haben geliebt. Milowali gsme, milowali gste, milowali gsu. Jeszmo lyubili, jeszte lyubili, jeszu lyubili. *Mismo ljubili, viste ljubili, onisu ljubili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Amaveram, amaveras; amaverat. *Szerettem vala, szerettél vala, szeretett vala.* Ich hatte geliebt, du hattest geliebt, er hatte geliebt. Milowal gsem dáwno, milowal gsy dáwno, milowal on dáwno. Bilszem lyubil, bilszi lyubil, bilje lyubil. *Ja biah ljubio, ti biashe ljubio, on biashe ljubio*

Pluraliter,

Amaveramus, amaveratis, amaverant. *Szerettünk vala, szerettetek vala, szerettenek vala.* Wir hatten geliebt, ihr hattet geliebt, sie hatten geliebt. Milowali gsme dáwno, milowali gste dáwno, milowali gsu dáwno. Biliszmo lyubili, bilizte lyubili, biliszu lyubili. *Mi biasmo ljubili, vi biaste ljubili, oni biau ljubili.*

Futurum.

Amabo, amabis, amabit. *Szeretek, szeretsz, szeret jövendőben.* Ich werde lieben, du wirst lieben, er wird lieben. Budem milowati, budeš milowati, bude milowati. Budem lyubil, budesh lyubil, bude lyubil. *Ljubiticsu, ljubiticsesh, ljubiticse.*

Pluraliter.

Amabimus, amabitis, amabunt. *Szeretünk, szerettek, szeretnek jövendőben.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, sie werden lieben. Budeme milowati, budete milowati, budu milowati.

Bu-

Budemo lyubili, budete lyubili, budu, lyubili. *Lyubitichemo, lyubitichete, lyubitiche.*

Futurum in rus, ra, rum.

Amaturus, amatura, amaturum, sum, es, est. *Szeretni fogok, fogsz, fog.* Ich werde lieben, du wirst lieben, er wird lieben. Budem milowati, budeš milowati, bude milowati. Budem lyubil, budesh lyubil, bude lyubil. *Budem ljubio, budesh ljubio, bude ljubio.*

Pluraliter.

Amaturi, amaturae, amatura, sumus, estis, sunt. *Szeretni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, sie werden lieben. Budeme milowati, budete milowati, budu milowati. Budemo lyubili, budete lyubili, budu lyubili. *Budemo ljubili, budete ljubili, budu ljubili.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Ama, vel amato, amet. *Szeress, szeressen.* Liebe du, liebe er. Milug, nech milnge. Lyubi ti, naj on lyubi. *Ljubi ti, neka on ljubi.*

Pluraliter.

Amemus, amate, vel amatote, ament. *Szeressiink, szeressetek, szeressenek.* Lasset uns lieben, liebet ihr, lieben sie. Milugme, milugte, nech milugu. Lyubemo mi, lyubete vi, naj oni lyube. *Ljubimo mi, ljubite vi, neka oni ljube.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Amato tu, vel amabis, amato ille, vel amabit. *Szeress meg te, szeressen meg amaz.* Du sollst lieben, er soll lieben. Milug ty, nech on miluge. Lyubi ti, ali budesh lyubil, naj on lyubi, ali bude lyubi. *Ljubi ti, illi budesh ljubio, neka on ljubi, illi bude ljubio.*

Plu-

Pluraliter.

Amatote, vel amabitis, amanto, vel amabunt. *Szeressetek meg ti, szeressenek meg amazok.* Ihr sollet lieben, sie sollen lieben. Milugte, necht milugu. Budete vi lyubili, naj oni budu lyubili. *Budete vi ljubili, neka oni budu ljubili.*

Nota. Tertia Persona Futuri Imperativi in legum, conventorum, pactorum, testamentorum etc. formulis, usurpari solet; ut: *Ad divos* adeunto *caste. Pietatem* coiunto. *Justa Imperia* sunto. *Cives imperiis iustis modeste, ac sine recusatione* parento Cic. 3. de Leg.

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Amem, ames, amet. *Szeressek, szeress, szeressen.* Ich liebe, du liebest, er liebet. Milugem, miluges, miluge. Kada lyubim, lyubish, lyubi. *Kada ljubim, ljubish, ljubi.*

Pluraliter.

Amemus, ametis, ament. *Szeressünk, szeressetek, szeressenek.* Wir lieben, ihr liebet, sie lieben. Milugeme, milugete, milugu. Kada lyubimo, lyubite, lyubiju. *Kada ljubimo, ljubite, ljube.*

Praeteritum Imperfectum.

Amarem, amares, amaret. *Szeretnék, szeretnél, szeretne.* Ich liebete, du liebetest, er liebete. Milowal bych, milowal bys, milowal by. Kadabi ja lyubil, ti lyubil, on lyubil. *Kadabi ja ljubio, ti ljubio, on ljubio.*

Pluraliter.

Amaremus, amaretis, amarent. *Szeretnénk, szeretnétek, szeretnének.* Wir liebeten, ihr liebetet, sie liebeten. Milowaliby sme, milowaliby-ste, milowaliby. Kadabi mi lyubili, vi lyubili, oni lyubili. *Kadabi mi ljubili, vi ljubili, oni ljubili.*

In-

In rus, ra, rum.

Praeteritum Imperfectum eleganter variatur per Participium Futuri, addito Verbo Substantivo eiusdem temporis et modi.

Ego, tu, ille, amaturus, amatura, amaturum, essem, esses, esset.

Pluraliter.

Nos, vos, illi amaturi, amaturae, amatura, essemus, essetis, essent.

Praeteritum Perfectum.

Amaverim, amaveris, amaverit. *Szerettem, szerettél; szeretett légyen.* Ich habe geliebt, du habest geliebt, er habe geliebt. Gsem byl milowal, gsy byl milowal, on byl milowal. Kadaszem lyubil, kadaszi lyubil, kada je lyubil. *Kadasam ljubio, kadasi ljubio, kadaje lyubio.*

Pluraliter.

Amaverimus, amaveritis, amaverint. *Szerettünk, szerettetek, szerettenek légyen.* Wir haben geliebt, ihr habet geliebt, sie haben geliebt. Gsme byli milowali, gste byli milowali, gsu byli milowali. Kadaszmo lyubili, kadazte lyubili, kadaszu lyubili. *Kadasmo ljubili, kadaste ljubili, kadasu ljubili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Amavissem, amavisses, amavisset. *Szerettem vólna, szerettél vólna, szeretett vólna.* Ich hätte geliebt, du hättest geliebt, er hätte geliebt. Gsem dáwno býl milowal, gsy dáwno byl milowal, on dáwno byl milowal. Kadaszem bil lyubil, kadaszi bil lyubil, kadaje bil lyubil. *Kadasam bio ljubio, kadasi bio ljubio, kadaje bio ljubio.*

Plu-

Pluraliter.

Amavissemus, amavissetis, amavissent. *Szerettünk vólna, szerettetek vólna, szerettenek vólna.* Wir hätten geliebt, ihr hättet geliebt, sie hätten geliebt. Ssme dáwno byli milowali, gste dáwno byli milowali, gsu dáwno byli milowali. Kadaszmo bili lyubili, kadazte bili lyubili, kadaszu bili lyubili. *Kadasmo bili ljubili, kadaste bili ljubili, kadasu bili lyubili.*

In rus, ra, rum.

Ego, tu, ille, amaturus, amatura, amaturum, fuissem, fuisses, fuisset.

Pluraliter.

Nos, vos, amaturi, amaturae, amatura, fuissemus, fuissetis, fuissent.

Futurum.

Amavero, amaveris, amaverit. *Szeretendek, szeretendesz, szeretend.* Ich werde lieben, oder geliebt haben, du werdest lieben, er werde lieben. Milowati budem, milowati budes, milowati bude. Kada budem lyubil, budesh lyubil, bude lyubil. *Kadachu ljubiti, kadachesh ljubiti, kadache, ljubiti.*

Pluraliter.

Amaverimus, amaveritis, amaverint. *Szerettendünk, szerettendetek, szerettendenek.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, sie werden lieben. Milowati budeme, milowati budete, milowati budu. Kada budemo lyubili, budete lyubili, budu lyubili. *Kadachemo, kadachete, kadachê ljubiti.*

Admonitio. Cum Coniunctivus, ut supra dictum est, plerumque cum certis particulis occurrat; e. g. *si, quod, cum, utinam* etc. iubeat Magister modi huius tempora omnia tam in linguis vernaculis, quam latina cum similibus Coniunctionibus coniugari; e. g. *hogy én szeressek*, daß ich liebe, že gá milugem, etc.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Amare. *Szeretni.* Lieben. Milowati. Lyubiti. *Ljubiti.*

Praeteritum Perfectum: et Plusquam Perfectum.

Amavisse. *Hogy szerettem, szerettél: szeretett.* Geliebt haben. Milowati dáwno. Od zdavnya lyubiti. *Odavna lyubiti.*

Futurum.

Amaturum, amaturam, amaturum, os, as, a esse. *Szerettendeni,* vagy *hogy szeretni fogok, fogsz, fog.* Lieben werden. Budučne milowati. Buduch lyubechega, chu, che etc. biti. *Buduch ljubechega, chu, che etc. biti.*

Gerundia.

Amandi, amando, amandum. *Szeretvén, szeretésre.* Zu lieben. K milowány. Lyubiti, lyubech, lyubiti. *Ljubljenja, u ljubljenju, ljubljenjen.*

Supina.

Amatum, amatu. *Szeretni, szeretésre.* Zu lieben. K milowáni. Lyubit, lyubitisze, ali dasze lyubi. *Ljubit, za ljubit.*

Participium Praesentis Temporis.

Amans, amantis. *Szeretvén,* vagy *szerető.* Liebend, oder der, die, das liebende. Milugjcy. Lyubech, lyubecha, lyubeche, lyubechega. *Ljubechi, ljubecha, ljubeche, ljubechega etc,*

Participium Futuri Temporis.

Amaturus, amatura, amaturum. *Szerettendő,* vagy *a' ki szeretni fog.* Der, die, das lieben wird, oder soll. Ten, ktery milowati bude. Buduch lyubechi, cha, che, ali budem lyubil etc. *Buduch ljubechi, cha, che; illi budem ljubio.*

Nota.

Nota 1) Quodlibet Verbum Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, etiam aliter coniungari potest; nempe cum Participio Praesentis, adiuncto Verbo sum, quae constructio a quibusdam circumscripta vocatur, sive periphrastica.

Loco.

Amo, Amans sum. *Szeretek.* Ich liebe. Milugem. Lyubim. *Ljubim.*

Amabam, Amans eram. *Szeretek vala.* Ich habe geliebt. Milowal gsem. Lyubilszem. *Ljubiosam.*

Amavi, Amans fui. *Szerettem.* Ich habe geliebt. Milowal gsem. Jeszem lyubil. *Jesam ljubio.*

Amaveram, Amans fueram. *Szerettem vala.* Ich habe geliebt. Milowal gsem dáwno. Bilszem lyubil. *Biosam ljubio bio.*

Amabo, Amans ero. *Szeretni fogok.* Ich werde lieben. Budem milowati. Budem lyubil. *Budem ljubio.*

Ama, Amans esto. *Szeress.* Liebe du. Milůg. Lyubi ti. *Ljubi-ti.*

Amato, Amans esto. *Szeress-meg.* Du sollst lieben. Milug ty. Lyubi ti, ali budi ti lyubil. *Ljubi ti, illi budi ti ljubio.*

Amem, etc Amans sim. *Szeressek.* Ich sollte lieben. Milugem. Kada ja lyubim. *Kada ja ljubim.*

Nota. 2. In eundem modum Participium Futuri cum *Sum* loco Verbi *Volo* usurpari potest.

Amaturus sum. *Szeretni akarok.* Ich will, oder werde lieben. Chcem, aneb budem milowat. Hochu lyubiti. *Hochu ljubiti.*

Amaturus eram. *Szeretni akarok vala.* Ich wollte lieben. Milowat gsem chcel. Hotelszem lyubiti. *Hotiosam ljubiti.*

Amaturus fui. *Szeretni akartam.* Ich habe wollen lieben. Milowat gsem chcel. Jeszem hotel lyubiti. *Jesam hotio ljubiti.*

Amaturus fueram. *Szeretni akartam vala.* Ich habe wollen lieben. Milowat gsem dáwno chcel. Bilszem hotel lyubiti. *Biosam bio hotio ljubiti.*

Amaturus fuissem etc. *Szeretni akartam volna.* Ich hätte wollen lieben. Byl bich chcel milowat. Ja bi bil lyubil. *Jabi bio hotio ljubiti.*

Nota.

Nota 3) Saepius in prima Coniugatione Syllaba *vi* ante *s*, et *ve* ante *r* per Syncopen exmittitur, sic loco amavisti, amavistis, amaverunt, amaverim, amavero, amavissem, amavisse, dici potest: *amasti*, *amastis*, *amarunt*, *amarim*, *amaro*, *amassem*, *amasse*. In quarta Coniugatione *v* ubique eiici, et loco audivi, audivisti, audivissem dici potest: *audii*, *audiisti*, *audiissem*; idem est cum peto in tertia Coniugatione; loco: petivi, petivisti, petivit, *petii*, *petiisti*, *petiit*: Paucis; complura saepe verba ante *s* syllabam *vi* abiiciunt ut *delessem*, *delesse*, loco delevissem, delevisse.

Verbum Passivum Primae Coniugationis.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Amor, amaris; vel amare, amatur. *Szerettetem*, *szerettetél*, *szerettetik*. Ich werde geliebt, du wirst geliebt, er wird geliebt. Býwam milowan, býwáš milowan, býwá milowan. Lyubimsze, lyubishsze, lyubisze od drugoga. *Ljubimse*, *ljubishse*, *ljubise*.

Pluraliter.

Amamur, amamini, amantur. *Szerettetünk*, *szerettetek*, *szerettetnek*. Wir werden geliebt, ihr werdet geliebt, sie werden gelibt. Býwáme milowani, býwate milowani, býwagu milowani. Lyubimosze, lyubitesze: lyubijusze od drugeh. *Ljubimose*, *ljubitese*, *ljubese*.

Praeteritum Imperfectum.

Amabar, amabaris, vel amabare, amabatur. *Szerettetém*, *szerettetél*, *szerettetéték* Ich wurde, du wurdest, er wurde geliebt. Milowan gsem bywal, milowan gsy bywal, milowan bywal. Lyubilszemsze, lyubilszisze, lyubilsze je od drug. *Ja*, *ti*, *on ljubljashese*.

Pluraliter.

Amabamur, amabamini, amabantur. *Szerettetének, szerettetétek, szerettetének.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden geliebet. Milowani gsme bywali, milowani gste bywali, milowani gsu bywali Lyubiliszmosze, lyubilisztesze, lyubiliszusze od drugeh. *Mi ljubljasmose, vi ljubljastese, oni ljubljushese.*

Praeteritum Perfectum.

Amatus, amata, amatum, sum, vel fui, es, vel fuisti, est, vel fuit. *Szerettetem, szerettetél, szerettetett.* Ich bin, du bist, er ist geliebt worden. Milowan gsem byl, milowan gsy byl, milowan byl. Lyublen, lyublena, lyubleno jeszem, jeszi, je. *Ljubljen, ljubljena, ljubljeno jesam, jesi, jest.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuere. *Szerettetünk, szerettettetek, szerettettének.* Wir sind, ihr seyd, sie sind geliebt worden. Milowani gsme byli, milowani gste byli, milowani gsu byli. Lyubleni, lyublene, lyublena, jeszmo, jeszte, jeszu. *Ljubljeni, ljubljene, ljubljena jesmo, jeste, jesu.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Amatus, amata, amatum, eram, vel fueram, eras, vel fueras, erat, vel fuerat. *Szerettetem, szerettetél, szerettetett vala.* Ich war, du warest, er war geliebt worden. Milowan gsem byl dáwno, milowan gsy bil dáwno, milowan byl dáwno. Lyublen, lyublena, lyubleno bilszem, bilszi, bilje. *Ljubljen, ljubljena, ljubljeno, biosam, biosi, bioje, bio.*

Plu-

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant. *Szerettetünk, szerettettetek, szerettettenek vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren geliebt worden. Milowani gsme byli dáwno, milowani gste byli dáwno, milowani gsu byli dáwno. Lyubleni, lyublene, lyublena, biliszmo biliszte biliszu. *Ljubljeni, ljubljene, ljubljena, bilismo, biliste, bilisu.*

Futurum.

Amabor, amaberis, vel amabere, amabitur. *Szerettetni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird geliebt werden. Milowan budem, milowan budeš, milowan bude. Budemsze, budeshsze, budesze lyubil, ali budem lyublen etc. *Budemse, budeshse, budese ljubio, illi budem ljubljen etc.*

Pluraliter.

Amabimur, amabimini, amabuntur. *Szerettetni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden geliebt werden. Milowani budeme, milowani budete, milowani budu, Budemosze, budetesze, budusze lyubili, ali budemo lyubleni etc. *Budemose, budetese, buduse ljubili, illi budemo ljubljeni etc.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Amare tu, vel amator, ille ametur. *Szerettessél, vagy szerettess, szerettessék.* Werde du geliebt, werde er geliebt. Bud ty milowan, necht gest on milowan. Lyubisze ti, najsze on lyubi od drugoga. *Ljubise ti, nekase on ljubi.*

Pluraliter.

Nos amemur, vos amamini, vel amaminor, illi amentur. *Szerettessünk, szerettessetek, szerettessenek.*

nek. Lasset et uns geliebt werden, werdet ihr geliebt werden sie geliebt. Budme milowani, budte milowani, nech gsu milowani. Lyubemosze mi, lyubetesze vi, najsze oni lyube od drugeh. *Ljubimose mi, ljubitese vi, nekse oni ljube.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Amator tu, vel amaberis, vel amabere, amator ille, vel amabitur. *Meg-szerettessél, meg-szerettessék.* Du sollst geliebt werden, er soll geliebt werden. Ty máš milowan byti, on má milowan byti. Budisze ti lyubil, najszè on bude lyubil, *Budise ti ljubio, nekse on bude ljubio.*

Futurum.

Amaminor vos, vel amabimini, amantor illi, vel amabuntur. *Meg-szerettessetek ti, meg-szerettessenek amazok.* Wir sollen, ihr sollet, sie sollen geliebt werden Wy máte milowani býti, oni magi milowani býti. Buditesze vi lyubili, najsze oni budu lyubili. *Buditese vi ljubili, nekse oni budu ljubili.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Amer, ameris, vel amere, ametur. *Szerettessem, szerettessél, szerettessék.* Ich werde geliebet, du werdest geliebet, er werde geliebet. Gsem milowan, gsy milowan, gest milowan. Kadasze lyubim, lyubish, lyubi od drugoga. *Kadase ljubim, ljubish, ljubi.*

Pluraliter.

Amemur, amemini, amentur. *Szerettessünk, szerettessetek, szerettessenek.* Wir werden geliebet, ihr werdet geliebet, sie werden geliebet. Gsme milowani, gste milowani, gsu milowani. Kadasze lyubimo, lyubite, lyubiju od drugoga. *Kadase ljubimo, ljubite, ljube.*

Prae-

Praeteritum Imperfectum.

Amarer, amareris, vel amarere, amaretur. *Szerettetnék, szerettetnél, szerettetner.* Ich würde geliebet, du würdest geliebet, er würde geliebet. Gsem milowan byl, gsy milowan byl, on milowan byl. Kadabiszé ja, ti, on, lyubil od drugoga *Kadabisze ja, ti, on ljubio.*

Pluraliter.

Amaremur, amaremini, amarentur. *Szerettetnénk, szerettetnétek, szerettetnének.* Wir würden geliebet, ihr würdet geliebet, sie würden geliebet. Gsme milowani byli, gste milowani byli, gsu milowani byli. Kadabisze mi, vi, oni, lyubili od drugoga. *Kababi mi, vi, oni ljubili.*

Praeteritum Perfectum.

Amatus, amata, amatum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett légyen.* Ich sey, du seyst, er sey geliebt worden. Byl sem milowan, byl gsy milowan, byl on milowan. Kada lyublen, na, no, jeszem, jeszi, je ali: kadaszemsze lyubil, kadaszisze lyubil, kadasze je lyubil *Kada ljubljen, na, no, jesam, jesi, jest: illi kadasamse ljubio, kadasise ljubio, kadase jest ljubio.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint vel fuerint. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek légyen.* Wir seyn, ihr seyd, sie seyn geliebt worden. Gsme byli milowani, gste byli milowani, oni byli milowani. Kada lyubleni, lyublene, lyublena, jeszmo jeszte, jeszu, ali: kadaszmosze lyubili, kadasztesze lyubili, kadaszusze lyubili. *Kada ljubljeni, ljubljene, ljubljena jesmo jeste, jesu; illi kadasmose ljubili, kadastese ljubili, kadasuse ljubili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Amatus, amata, amatum, essem vel fuissem, esses, vel fuisses, esset vel fuisset. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett vólna.* Ich wäre, du wärest, er wäre geliebet worden. Gsem dáwno milowan byl, gsy dáwno milowan byl, on dáwno milowan byl. Kada lyublen, lyublena-lyubleno bilszem, bilszi, bilje, ali; kada szemsze bil, kadasisze bil, kadasze bil lyubil od drugoga. *Kada ljubljen, ljubljena, ljubljeno, biosam, biosi, bioje bio, illi kadasamse bio, kadasise bio, kadase jest bio ljubio bio.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, essemus vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek vólna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären geliebet worden. Gsme milowani byli dáwno, gste milowani byli dáwno, gsu milowani byli dáwno. Kada lyubleni, lyublene, lyublena, biliszmo, biliste, biliszu, etc. *Kada ljubljeni, ljubljene, ljubljena bilismo, biliste, bilisu etc.*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, fuero, fueris, fuerit. *Szerettetendem, szerettetendel, szerettetendik.* Ich werde, du werdest, er werde geliebet werden. Milowan budem, milowan budeš, milowan bude. Kada budemsze, budeshsze, budesze lyubil od drugoga, ali; kada budem lyublen, lyublena, lyubleno. *Kada budemse, budeshse, budese ljubio, illi kada budem, ljubljen, ljubljena, ljubljeno.*

Plu-

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, fuerimus, fueritis, fuerint. *Szerettetendünk, szerettetendetek, szerettetendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden geliebet werden Milowani budeme, milowani budete, milowani budu. Kada budemoszé, budetesze, budusze lyubili; ali: kada budemo lyubleni etc. od drugoga. *Kada budemose, budetese, buduse ljublili: illi kada budemo ljubljeni.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Amari. *Szerettetni.* Geliebt werden. Milowan byti. Lyubitisze. *Ljubitise.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquam Perfectum.

Amatum, amatam, amatum, esse, vel fuisse. *Szerettetnek lenni, vagy hogy szerettettem.* Geliebt worden seyn. Dáwno milowani byti. Lyublenoga, lyublenu, eno, biti. *Ljubljenoga, ljubljenu, eno biti.*

Futurum Infinitivi.

Amatum iri. *Szerettetni jövendöben.* Werden geliebt werden. Budućne milowan byti. Buduch lyublenoga, enu, eno, biti od drugoga. *Buducs ljubljenoga, enu, eno biti.*

Participium Praeteriti Temporis.

Amatus, amata, amatum. *Szerettetett.* Geliebt, oder der, die, das geliebt worden ist. Ktetý milowan byl. Lyublen, ena, eno. *Ljubljen, ena, eno.*

Participium Futuri Temporis.

Amandus, amanda, amandum. *Megszerettendö.* Der, die, das soll, oder muß geliebt werden, oder der zu lieben ist. Milowan byti magicy. Buduch lyublen, ena, eno. *Buduch ljubljen, ena, eno.*

S E-

SECUNDA CONIUGATIO VERBI ACTIVI.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Doceo, doces, docet. *Tanítok, tanítasz tanít.* Ich lehre, du lehrest, er lehret. Včjm, včjš, včj. Vuchim, vuchish, vuchi. *Ucsim, ucsish, ucsi.*

Pluraliter.

Docemus, docetis, docent. *Tanítunk, tanítatok, tanítanak.* Wir lehren, ihr lehret, sie lehren. Včjme, včjte, včá. Vuchimo, vuchite, vuche. *Ucsimo, ucsite, ucse.*

Praeteritum Imperfectum.

Docebam, docebas, docebat. *Tanítok, tanítasz, tanít vala.* Ich lehrete, du lehretest, er lehrete. Včiwal gſem, včiwal gſy, včiwal on. Vuchilszem, vuchilszi, vuchilje. *Ja ucsashe, ti ucsashe, on ucsashe.*

Pluraliter.

Docebamus, docebatis, docebant. *Tanítunk, tanítatok, tanítanak vala.* Wir lehreten, ihr lehretet, sie lehreten. Včiwali gſme, včiwali gſte, včiwali gſu. Vuchiliszmo, vuchiliszte, vuchiliszu. *Mi ucsasmo, vi ucsaste, oni ucsau.*

Praeteritum Perfectum.

Docui, docuisti, docuit. *Tanítottam, tanítottál, tanított.* Ich habe gelehret, du hast gelehret, er hat gelehret. Včil gſem, včil gſy, včil gest. Jaszem, tiszi, on je vuchil. *Jasam, tisi, on jest ucsio.*

Plu-

Pluraliter.

Docuimus, docuistis, docuerunt, vel docuere. *Tanitottunk, tanitottatok, tanitottanak.* Wir haben gelehret, ihr habet gelehret, sie haben gelehret. Včili gſme, včili gſte, včli gſu. Miszmo, viszte, oniszu vuchili. *Mismo, viste, onisu ucsili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Docueram, docueras, docuerat. *Tanitottam vala, tanitottál vala, tanitott vala.* Ich hatte gelehret, du hatteſt gelehret, er hatte gelehret. Včil gſem dáwno, včil gſy dáwno, včil on dáwno. Bilszem, bilszi, bilje vuchil. *Biosam, biosi, biojest ucsio bio.*

Pluraliter.

Docueramus, docueratis, docuerant. *Tanitottunk vala, tanitottatok vala, tanitottanak vala.* Wir hatten gelehret, ihr hattet gelehret, sie hatten gelehret. Včili gſme dáwno, včili gſte dáwno, včili gſu dáwno. Biliszmo, biliszte, biliszu vuchili. *Bilismo, biliste, bilisu ucsili bili.*

Futurum.

Docebo, docebis, docebit. *Tanitani fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirſt, er wird lehren. Budem včiti, budeš včiti, bude včiti. Budem, budesh, bude vuchil. *Budem, budesh, bude ucsio.*

Pluraliter.

Docebimus, docebitis, docebunt. *Tanitani fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, ſie werden lehren. Budeme včiti, budete včiti, budu včiti. Budemo, budete, budu vuchili. *Budemo, budete, budu ucsili.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Doce tu, vel doceto, ille doceat. *Tanits, tanitson.* Lehre du, lehre er. Vč, nechť vči. Vuchi ti, naj on vuchi. *Ucsi ti, neka on ucsi.*

Plu-

Pluraliter.

Nos doceamus, vos docete, vel docetote, illi doceant. *Tanitsunk, tanitsatok, tanitsanak.* Laſſet uns lehren, lehret ihr, lehren ſie. Učme, učte, nechť uča. Vuchemo mi, vuchete vi, naj oni vuche. *Ucsimo mi, ucsite vi, neka oni ucse.*

Futurum sive Modus Mandativus,

Doceto tu, vel docebis, doceto ille, vel docebit. *Tanits te, tanitson ő.* Du ſollſt, er ſoll lehren. Uč, nechť on uči. Budi ti vuchil, naj bude on vuchil. *Budi ti ucsio, neka bude on ucsio.*

Pluraliter.

Docetote vos, vel docebitis, docento illi, vel docebunt. *Tanitsatok, ti, tanitsanak amazok.* Ihr ſollet, ſie ſollen lehren. Učte wi, nechť učá. Budete vi vuchili, naj oni budu vuchili. *Budite vi, ucsili, neka oni budu ucsili.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Doceam, doceas, doceat. *Tanitsak, tanits, tanitson.* Ich lehre, du lehreſt, er lehre. Učim, učiš, uči. Kada vuchim, vuchish, vuchi. *Kada ucsim, kada ucsish, kada ucsi.*

Pluraliter.

Doceamus, doceatis, doceant. *Tanitsunk, tanitsatok, tanitsanak.* Wir lehren, ihr lehret, ſie lehren. Učime, učite, uča. Kada vuchimo, vuchite, vuche. *Kada ucsimo, ucsite, ucse.*

Praeteritum Imperfectum.

Docerem, doceres, doceret. *Tanitanék, tanitanál, tanitana.* Ich lehrete, (oder mögte, konnte, würde lehren) du lehreteſt, er lehrete. Gſem učil, gſy učil, on učil. Kadabi ja, ti on, vuchil. *Kadabi ja, ti, on ucsio.*

Plu-

Pluraliter.

Doceremus, doceretis, docerent. *Tanitanánk, tanitanátok, tanitanának.* Wir lehreten, ihr lehretet, sie lehreten. Gsme včili, gste včili, gsu včili. Kadabi mi, vi, oni vuchili. *Kadabi mi, vi, oni ucsili.*

Praeteritum Perfectum.

Docuerim, docueris, docuerit. *Tanitottam, tanitottál, tanitott légyen.* Ich habe gelehret, du hast gelehret, er hatte gelehret. Gsem byl včil, gsy byl včil, on byl včil. Kadaszem, kadaszi, kada je vuchil. *Kadasam, kadasi, kada jest ucsio.*

Pluraliter.

Docuerimus, docueritis, docuerint. *Tanitottunk, tanitottatok, tanitottanak légyen.* Wir haben gelehret, ihr habt gelehret, sie haben gelehret. Gsme byli včili, gste byli včili, gsu byli včili. Kadaszmo, kadaszte, kadaszu vuchili. *Kadasmo, kadaste, kadasu ucsili.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Docuissem, docuisses, docuisset. *Tanitottam, tanitottál, tanitott vólna.* Ich hätte gelehret, du hättest gelehret, er hätte gelehret. Gsem včil dáwno, včils dáwno, on včil dáwno. Kadabi bil ja, ti, on, vuchil. *Kadabi bio ja, ti, on ucsio.*

Pluraliter.

Docuissemus, docuissetis, docuissent. *Tanitottunk, tanitottatok, tanitottanak vólna.* Wir hätten gelehret, ihr hättet gelehret, sie hätten gelehret. Gsme včili dáwno, gste včili dáwno, gsu včili dáwno. Kadabi bili, mi, vi, oni vuchili. *Kadabi bili mi, vi, oni ucsili.*

Fu-

Futurum.

Docuero, docueris, docuerit. *Tanítandok, tanítandasz, tanítand.* Ich werde lehren, (oder gelehrt haben), du werdest lehren, er werde lehren. Budem včiti, budeš včiti, on bude včiti. Kada budem, kada budesh, kada bude vuchil. *Kada budem budesh, bude ucsio.*

Pluraliter.

Docuerimus, docueritis, docuerint. *Tanittandunk, tanittandatok, tanittandanak.* Wir werden lehren, ihr werdet lehren, sie werden lehren. Budeme včiti, budete včiti, oni budu včiti. Kada budemo, budete, budu vuchili. *Kada budemo, budete, budu ucsili.*

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Docere. *Tanitani.* Lehren. Včiti. Vuchiti. *Ucsiti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquam Perfectum.

Docuisse. *Hogy tanitottam.* Gelehret haben. Dáwno včiti. Zdavnija vuchiti. *Odavna ucsiti.*

Futurum.

Docturum, docturam, docturum, docturos, docturas, doctura esse. *Hogy tanítani fogok.* Lehren werden. Mage včiti. Buduch vuchechega. chu, che, buduch vucheche, che, cha. *Buducs ucsega, chu, che, buduch ucseche, che, cha.*

Gerundia.

Docendi, docendo, docendum. *Tanitásnak, tanítván, tanításra.* Zu lehren. K včeni, včiçe. Vuchiti, vuchech, vuchiti. *Ucsiti, ucsecs, ucsiti.*

Su-

Supina.

Doctum, doctu. *Tanítani; tanításra.* Zu lehren. K včeni. Vuchit, vuchitisze. *Ucsit, za ucsitise.*

Participium Praesentis Temporis.

Docens, docentis. *Tanitván, tanító.* Lehrend. Včicy. Vuchechi, cha, che. *Ucsechi, cha, che.*

Participium Futuri Temporis.

Docturus, doctura, docturum, i, ae, a. *Tanitandó, vagy a' ki tanitani fog.* Der, die, das lehren wird, oder soll. Budem včiti, neb magicy včiti. Buduch vuchechi, vuchecha, vucheche. *Buduch ucsechi, ucsecha, ucseche.*

DOCEOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Doceor, doceris, vel docere, docetur. *Tanittatom, tanittatol, tanittatik.* Ich werde, du wirst, er wird gelehrt. Včen bywam, včen bywáš, včen bywa. Vuchimsze, vuchishsze, vuchisze od drugoga. *Ucsimse, ucsishe, ucsise od drugoga.*

Pluraliter.

Docemur, docemini, docentur. *Tanittatunk, tanittatok, tanittatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt Včenj bywame, včeni bywate, včeni bywagu, Vuchimosze, vuchitesze, vuchijusze od drugoga. *Ucsimose, ucsitese, ucsese od drugoga.*

Praeteritum Imperfectum.

Docebar, docebaris, vel docebare, docebatur. *Tanittatom, tanittatol, tanittatik vala.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gelehret.

Včen

Včen gsem býwal, včen gsy bywal, včen gest býwal. Vuchilszemsze, vuchilszisze, vuchilszéje od drugoga. *Ja biah, ti-biashe, on biashé ucsen, ena, eno.*

Pluralitet.

Docebamur, docebamini, docebantur. *Taníttatunk, taníttattok, taníttatnak vala.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden gelehret. Včeni gsme býwali, včeni gste býwali, včeni gsu býwali. Vuchiliszmosze, vuchilisztésze, vuchiliszusze od drugoga. *Mi biasmo, vi biaste, oni biau ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Perfectum.

Doctus, docta, doctum, sum, vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Taníttattam, taníttattál, taníttatott.* Ich bin, du bist, er ist gelehrt worden. Včen gsem byl, včen gsy byl, včen on byl. Vuchen, ena, eno, jeszem, jeszi, je, od drugoga. *Ja sam, tisi, onje bio ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuere. *Taníttatunk, taníttattatok, taníttattanak.* Wir sind, ihr seyd, sie sind gelehrt worden. Včeni gsme byli, včeni gste byli, učeni gsu byli. Vucheni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga. *Mismo, viste onisu bili ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Doctus, docta, doctum, eram, vel fueram, eras, vel fueras, erat, vel fuerat. *Taníttàttam, taníttattál, taníttatott vala.* Ich war, du warest, er war gelehrt worden. Včen gsem byl dáwno, včen gsy byl dáwno, včen on byl

byl dáwno. Vuchen, ena, eno bilszem, bilszi, bilje, od drugoga. *Ja biah bio, ti biashe bio, on biashe bio, ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant. *Taníttattunk, taníttattatok, taníttattanak vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren gelehrt worden. Včeni gsme byli dáwno, včeni gste byli dáwno, včeni gsu byli dáwno. Vucheni, ene, ena, biliszmo, bilisate, biliszu, od drugoga *Mi biasmo bili, vi biaste bili, oni biau bili, ucseni, uesene, ena.*

Futurum.

Docebor, doceberis, vel docebere, docebitur. *Taníttatom, taníttatol, taníttatik jövendöben.* Ich werde, du wirst, er wird gelehrt werden. Včen budem, včen budeš, včen bude. Budemsze, budeshsze, budesze, vuchil od drugoga. *Ucsen, ena, eno, bitichu, bitichesh, bitiche.*

Pluraliter.

Docebimur, docebimini, docebuntur. *Taníttatunk, taníttatok, taníttatnak jövendöben.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt werden. Budeme včeni, budete včeni, budu včeni. Budemosze, budetesze, buduszе vuchili od drugoga. *Ucseni, ene, eno, bitichemo, bitichete, bitiche.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Docere tu, vel docetor, ille doceatur. *Taníttassál, taníttassék.* Werde du, werde er gelehret. Bud včen, nechť gest včen. Vuchisze ti, najsze on vuchi od drugoga. *Budi ti ucsen, neka on bude ucsen.*

Plu-

Pluraliter.

Nos doceamur, vos docemini, vel doceminor, illi doceantur. *Tanittassunk, tanittassatok, tanittassanak.* Lasset uns gelehrt werden, werdet ihr gelehrt, werden sie gelehret. Budme včeni, budte včeni, nechť gsu včeni. Vuchemosze mi, vuchetesze vi, naj sze oni vuche, od drug. *Budimo mi, budite vi, neka oni budu ucseni.*

Futurum, sive, Modus Mandativus.

Docetor tu, vel doceberis, vel docebere, docetor ille, vel docebitur. *Tanittassál te, tanittassék, amaz.* Du sollst, er soll gelehrt werden. Bud ty včen, nechť gest on včen. Budisze ti vuchil, najsze bude on vuchil. *Budi ti, budi on ucsen, ena eno.*

Pluraliter.

Doceminor vos, vel docebimini, docentor illi, vel docebuntur. *Tanittassatok ti, tanittassanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen gelehrt werden. Budte wy včeni, nechť gsu oni včeni. Budetesze vi vuchili, najsze oni budu vuchili, od drugoga. *Budite vi, neka budu oni, ucseni, ene, ena.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Docear, docearis, vel doceare. doceatur. *Tanittassam, tanittassál, tanittassék.* Ich werde gelehrt, du werdest gelehrt, er werde gelehrt. Gsem včen, gsy včen, on gest včen. Kadasze vuchim, vuchish, vuchi od drugoga. *Kadasam ja, ti, on ucsen, ena eno.*

Pluraliter.

Doceamur, doceamini, doceantur. *Tanittassunk, tanittassatok, tanittassanak.* Wir werden gelehrt, ihr werdet gelehrt, sie werden gelehrt. Gsme včeni, gste učeni, gsu včeni. Kadasze vuchimo,

ve-

vucsite, vuchiju od drugoga. *Kadase mi ucsimo, vi ucsite, oni ucse, ena, eno.*

Praeteritum Imperfectum.

Docerer, docereris, vel docerere, doceretur, *Taníttatnám, taníttatnál, taníttatnék.* Ich würde gelehrt, du würdest gelehrt, er würde gelehrt. Gsem včen býwal, gsý včen býwal, on včen býwal. Kadabisze ja, ti, on vuchil od drugoga. *Kada ja, ti, on biah ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Doceremur, doceremini, docerentur. *Taníttatnánk, taníttatnátok, taníttatnának.* Wir würden, ihr würdet, sie würden gelehret. Gsme včeni býwali, gste včeni bywali, gsu včeni bywali. Kadabisze mi, vi, oni, vuchili od drugoga. *Kada mi biasmo, vi biaste, oni biau ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Perfectum.

Doctus, docta, doctum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Taníttattam, taníttattál taníttatott légyen.* Ich sey, du seyst, er sey gelehret worden. Gsem včen byl, gsy včen byl, on včen byl. Kada vuchen, ena, eno, jeszem, jeszi, je, od drugog. *Kadaucsen, ena, eno, jesam, jesi, jest.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint. *Taníttattunk, taníttattatok, taníttattanak légyen.* Wir seyn, ihr seyd, sie seyn gelehret worden. Gsme včeni byli, gste včeni byli, gsu včeni byli. Kada vucheni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu, od drugoga. *Kada ucseni, ene, ena, jesmo, jeste, jes*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Doctus, docta, doctum, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. *Taníttattam, taníttattál, taníttatott vólna.* Ich wäre, du wärest, er wäre gelehrt worden. Gsem včen byl dáwno, gsy včen byl dáwno, on včen byl dáwno. Kada vuchen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje, od drugoga, ali: kadabisze ja, ti, on, bil vuchil. *Kada ucsen, ena, eno, biosam, biosi, bioje bio.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. *Taníttattunk, taníttattatok, taníttattának vólna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären gelehret worden. Gsme včenj byli dáwno, gste včeni byli dáwno, gsu včeni byli dáwno. Kada vucheni, ene, ena, biliszmo, bilizste, biliszu, od drugoga, áli: kadabisze mi, vi, oni, bili vuchili. *Kada ucseni, ene, ena, bilismo, biliste, bilisu bili.*

Futurum.

Doctus, docta, doctum, fuero, fueris, fuerit. *Taníttatandom, taníttatandól, taníttatandik.* Ich werde, du werdest, er werde gelehret werden. Včen budem, včen budeš, včen bude. Kadasze budem, budesh, bude vuchil, ali: kada vuchen, ena, eno budem, budesh, bude, od drugoga. *Kada ucsen, ena, eno, budem, budesh, bude.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, fuerimus, fueritis, fuerint. *Taníttatandunk, taníttatandatok, taníttatandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehret werden. Včeni budeme, včeni bude-

tel, včeni budu. Kadasze budemo, budete, budu, vuchili, ali: kada vucheni, ene, ena, budemo, budete, budu od drugoga. *Kada ucseni, ene, ena, budemo, budete, budu.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Doceri. *Tanittatni.* Gelehret werden. Včeni byti. Vuchitisze od drugoga. *Ucsen biti.*

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

Doctum, doctam, doctum, esse, vel fuisse. *Tanittatottnak lenni, vagy hogy tanittattam.* Gelehrt worden seyn. Dáwno včen byti. Vuchenoga, enu, eno, biti od drugoga. *Ucsenoga, enu, eno biti.*

Futurum.

Doctum iri. *Hogy tanittatni fogok, fogsz, fog.* Werden gelehrt werden. Budaucné včen byti. Buduch vuchenoga, enu, eno biti. *Buducs ucsen biti.*

Participium Praeteriti Temporis.

Doctus, docta, doctum. *Tanittatott.* Gelehrt. Včený, včená, včeno. Vuchen, ena, eno. *Ucsen, ena, eno.*

Participium Futuri Temporis.

Docendus, docenda, docendum. *Tanittgndó.* Der, die, das, muß, oder soll gelehrt werden. Magjcy včeni byti. Buduch vuchen, ena, eno. *Buduch ucsen, ena, eno.*

TERTIA CONIUGATIO.

LEGO VERBUM ACTIVUM

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Lego, legis, legit. *Olvasok, olvasol, olvas.* Ich lese, du lesest, er liest. Gá čitám, ty čitáš on čitá. Shtijem, shtijesh, shtije. *Chtejem, chtejesh, chteje.*

Pluraliter.

Legimus, legitis, legunt. *Olvasunk, olvastok, olvasnak.* Wir lesen, ihr leset, sie lesen. Mi čitáme, wi čitáte, oni čitagu. Shtijemo, shtijete, shtiju. *Chtejemo, chtejete, chteju.*

Praeteritum Imperfectum.

Legebam, legebas, legebat. *Olvasék, olvasál, olvasa.* Ich las, du lasest, er las. Čitawal gsem, čitawal gsy, čitawal on. Ja, ti, on shtijashe, vel shtiosam, shtiosi, shtioje. *Chtélszem chtelszi, chtelje.*

Pluraliter.

Legebamus, legebatis, legebant. *Olvasánk, olvasátok, olvasának.* Wir lasen, ihr laset, sie lasen. Čitawali gsme, čitawali gste, čitawali gsu. Shtijasmo, shtiaste, shtijau. vel shtilismo, shtiliste, shtilisu. *Chteliszmo, chteliszte, chteliszu.*

Praeteritum Perfectum.

Legi, legisti, legit. *Olvastam, olvastál, olvasott.* Ich habe gelesen, du hast gelesen, er hat gelesen. Čital gsem, čital gsy, čital on. Jesam, jesi, jest shtio. *Jeszem, jeszi, je chtel.*

Plu-

Pluraliter.

Legimus, legistis, legerunt, vel legere. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak.* Wir haben gelesen, ihr habet gelesen, sie haben gelesen. Čitali gsme, čitali gste, čitali gsu. Jesmo jeste, jesu shtili. *Jeszmo, jezte, jeszu chteli.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Legeram, legeras, legerat. *Olvastam olvastál olvasott vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gelesen. Čital gsem dáwno, čital gsy dáwno čital on dáwno. Biah, biashe, biashe bio shtio, shtila, shtio. *Bilszem, bilszi, bil je chtel.*

Pluraliter.

Legeramus, legeratis, legerant. *Olvastunk olvastatok olvastanak vala.* Wir hatten, ihr hattet, sie hatten gelesen. Čitali gsme dáwno, čitali gste dáwno, čitali gsu dáwno. Bilismo, biliste, bilisu bili shtili, e.a. *Biliszme, bilizte, biliszu chteli.*

Futurum.

Legam, leges, leget. *Olvasni fogok, fogsz, fog.* Ich werde lesen, du wirst lesen, er wird lesen. Budem čitat, budeš čitat, bude čitat. Shtitichu, shtitichesh, shtitiche. *Budem, budesh, bude chtel.*

Pluraliter.

Legemus, legetis, legent. *Olvasni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden lesen, ihr werdet lesen, sie werden lesen. Budeme čitat, budete čitat, budu oni čitat. Shtitichemo, shtitichete, shtitiche. *Budemo, budete, budu chteli.*

Im-

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Lege, tu vel legito, ille legat. *Olvass, olvasson.* Lies du, lies er. Čitag ty, nečht on čita. Shti ti, shti on. *Chtej ti, naj on chteje.*

Pluraliter.

Nos legamus, vos legite, vel legitote, illi legant. *Olvassunk, olvassatok, olvassanak.* Lasset uns lesen, leset ihr, lesen sie. Čitagme, čitagte, nečht oni čitagu. Shtijmo mi, shtijte vi, neka shtiju oni. *Chtejmo mi, chtejte vi, naj oni chteju.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Legito tu, vel leges, legito ille, vel leget. *Olvass te, olvasson amaz.* Du sollst, er soll lesen. Čitag ty, nečht on čita. Shtitichesh, shtitiche. *Budi ti chtel, naj on bude chtel.*

Pluraliter.

Legitote vos, vel legetis, legunto, illi vel legent. *Olvassatok ti, olvassanak amazok.* Ihr sollet lesen, sie sollen lesen. Čitagte, nečht čitagu. Shtitichemo, shtitichete, shtitiche. *Budete vi chteli, naj oni budu chteli.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Legam, legas, legat. *Olvassak, olvas, olvasson.* Ich lese, du lesest, er lese. Ga čitam, ty čitaš, on čita. Kada shtijem, shtijesh, shtije. *Kada chtejem, chtejesh, chteje.*

Pluraliter.

Legamus, legatis, legant. *Olvassunk, olvassatok, olvassanak.* Wir lesen, ihr leset, sie lesen. My čitame, wy čitate, oni čitagu. Kada shtijemo, shtijete, shtiju. *Kada chtejemo, chtejete, chteju.*

Praeteritum Imperfectum.

Legerem, legeres, legeret. *Olvasnék, olvasnál, olvasna.* Ich läse, du läsest, er läse. Gsem čital, gsy čital, on čital. Kadabi ja, ti, on shtio. *Kadabi ja, ti, on chtel.*

Pluraliter.

Legeremus, legeretis, legerent. *Olvasnánk, olvasnátok, olvasnának.* Wir läsen, ihr läset, sie läsen. Gsme čitali, gste čitali, oni čitali. Kadabi mi, vi, oni shtili. *Kadabi mi, vi, oni chteli.*

Praeteritum Perfectum.

Legerim, legeris, legerit. *Olvastam, olvastál, olvasott légyen.* Ich habe gelesen, du habest gelesen, er habe gelesen. Když gsem byl čital, když gsy byl čital, když on byl čital. Kadasam, kadasi, kadajest shtio. *Kadaszem, kadaszi, kadaje chtel.*

Pluraliter.

Legerimus, legeritis, legerint. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak légyen.* Wir haben, ihr habet, sie haben gelesen. Gsme byli čitali, gste byli čitali, oni byli čitali. Kadasmo, kadaste, kadasu shtili. *Kadaszmo, kadazte, kadaszu chteli.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Legissem, legisses, legisset. *Olvastam olvastál olvasott vólna.* Ich hätte gelesen, du hättest gelesen, er hätte gelesen. Gsem dáwno čital, gsy dáwno čital, on dáwno čital. Kadasam bio, kadasi bio, kada jest bio shtio. *Kadaszem bil, kadaszi bil, kadaje bil chtel.*

Pluraliter.

Legissemus, legissetis, legissent. *Olvastunk olvastatok olvastanak vólna.* Wir hätten

ten

ten gelesen, ihr hättet gelesen, sie hätten gelesen. Gsme dáwno čitali, gste dáwno čitali, gsu dáwno čitali. Kadasmo bili, kadaste bili, kadasu bili shtili. *Kadaszmo, kadazte, kadaszu bili chteli.*

Futurum.

Legero, legeris, legerit. *Olvasandok, olvasandasz, olvasand.* Ich werde, du werdest, er werde lesen. Budem čitati, budeš čitati, on bude čitati. Kada budem, budesh, bude shtio. *Kada budem, budesh, bude chtel.*

Pluraliter.

Legerimus, legeritis, legerint. *Olvasandunk, olvasandatok, olvasandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden lesen. Budeme čitati, budete čitati, budu čitati. Kada budemo, budete, budu shtili. *Kada budemo, budete, budu chteli.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Legere. *Olvasni.* Lesen. Čitati. Shtiti. *Chteti.*

Praeteritum Perfect. et Plusquam Perfectum.

Legisse. *Hogy olvastam, olvastál, olvasott.* Gelesen haben. Dáwno čitati. Odavna Shtiti. *Zdavnija chteti.*

Futurum.

Lecturum, lecturam, lecturum, os, as, a, esse *Olvasandani*, vagy hogy *olvasni fogok* Lesen werden. Budem čitati. Buducs shtiecsega osu, cse biti etc. *Buduch chtechega, chuche biti, etc.*

Gerundia.

Legendi, legendo, legendum. *Olvasásnak, olvasván, olvasásra.* Zu lesen, durch lesen, mit lesen, um zu lesen. K čitani. Shtijucha, u shtienju, shtienjem. *Chteti, chtech, chteti.*

Su-

Supina.

Lectum, lectu. *Olvasni*, *olvasásra.* Zu lesen. K čitani, od čitanj. Za shtiti, shtit. *Chtet. chtetisze, ali dasze chteje.*

Participium Praesentis, et Imperfecti Temporis.

Legens, legentis. *Olvasván, olvasó.* Lesend, oder der, die, das lesende. Čitagicy. Shtijucsi, a e. *Chtechi, chtecha, chteche.*

Participium Futuri Temporis.

Lecturus, lectura, lecturum, i, ae, a, *Olvasandó*, vagy *a' ki olvasni fog.* Der, die, das lesen wird. Ten který čitati má, aneb čitati bude. Buducs shtijucsi, csa, e, i, e, a. *Buduch chtech, cha, e, i, e, a.*

LEGOR, VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Legor, legeris, vel legere, legitur. *Olvastatom, olvastatol, olvastatik.* Ich werde, du wirst, er wird gelesen. Čitan bywam, čitan bywaš, čitan býwa. Shtiemse, shtieshse, shtiese. *Chtejemsze, chtejehssze, chtejesze.*

Pluraliter.

Legimur, legimini, leguntur. *Olvastatunk, olvastattok, olvastatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen. Čitaní býwame, bywate býwagu. Shtiemose, shtietese, shtijuse. *Chtejemosze, chtejetesze, chtejusze od drugog.*

Praeteritum Imperfectum.

Legebar, legebaris, vel legebare, legebatur. *Olvastatom, olvastatol, olvastatik vala.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gelesen. Bywal, gsem,

gſem, bywal gſy, bywal on čitan. Ja, ti, on shtiashcse. *Chtelszemsze, chtelszisze, chtelsze je od drugoga.*

Pluraliter.

Legebamur, legebamini, legebantur. *Olvastatunk, olvastattok, olvastatnak vala.* Wir wurden, ihr wurdet, ſie wurden geleſen. Bywali gſme, bywali gſte, bywali gſu čitani. Mi shtiasmose, vi shtiashtese, oni shtiause, *Chteliszmosze, chtelisztesze, chteliszusze od drugoga.*

Praeteritum Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sum, vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Olvastattam, olvastattál, olvastatott.* Ich bin, du biſt, er iſt geleſen worden. Gá gſem, ty gſy, on čitan byl. Shtijen, shtijena, shtijeno, jesam, jesi, jest. *Chten, chtena, chteno, jeszem, jeszi je od drugoga.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuere. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak.* Wir ſind, ihr ſeyd, ſie ſind geleſen worden. Mi gſme, wi gſte, oni gſu čitani byli. Shtijeni shtijene, shtijena, jesmo jeste jesu. *Chteni, chtene, chtena, jeszmo, jezte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, eram, vel fueram, eras, vel fueras, erat vel fuerat. *Olvastattam olvastattál olvastatott vala.* Ich war, du wareſt, er war geleſen worden. Gá gſem, ty gſy, on geſt dáwno čitan byl. Shtijen, ena, eno, bia, biashe, biashe bio. *Chten, chtena, chteno, bilszem, bilszi, bilje od drugoga.*

Plu-

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren gelesen worden. Byli gsme, byli gste, byli oni čitani dáwno. Shtijeni, ene, ena, bilismo, biliste, bilisu bili. *Chteni, chtene, chtena, biliszmo, bilizte, biliszu od drugoga.*

Futurum.

Legar, legeris, vel legere, legetur. *Olvastatni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird gelesen werden. Budem, budeš, bude čitan. Biticsu, biticsesh, biticse shtijen. *Budemsze, budeshsze, budesze chtel od drugoga.*

Pluraliter.

Legemur, legemini, leguntur. *Olvastatni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen werden. Budeme, budete, budu čitani. Biticsemo, biticsete, biticseju shtijeni. *Budemosze, budetesze, budusze chteli od drugoga.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Legere tu, vel legitor, ille legatur. *Olvastassál, olvastassék.* Werde du, werde er gelesen. Buď čitan, nechť gest čitan. Budi ti, budi on shtijen. *Chtejsze ti, najsze on chteje od drugoga.*

Pluraliter.

Nos legamur, vos legimini, vel legiminor, illi legantur. *Olvastassunk, olvastassatok, olvastassanak* Lasset uns gelesen werden, werdet ihr gelesen, werden sie gelesen. Budeme, budete, nechť gsu čitani. Budimo mi, budite vi, neka budu oni shtijeni. *Chtemosze, chteitesze, najsze oni chteju od drugoga.*

Fu-

Futurum, sive Modus Mandativus.

Legitor tu, vel legeris, vel legere, legitor ille, vel legetur. *Olvastassál te, olvastassék amaz.* Du sollst, er soll gelesen werden. Bud ty čitan, nech on gest čitan. Budi ti shtijen, neka on bude shtijen. *Budisze ti chtel, najsze on bude chtel od drug.*

Pluraliter.

Legiminor vos, vel legemini, leguntor illi, vel legentur. *Olvastassatok ti, olvastassanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen gelesen werden. Budte wy čitani, nech gsu oni čitani. Budite vi, neka budu oni shtijeni. *Budetesze vi chteli, najszc oni budu chteli od drugoga.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Legar, legaris, vel legare, legatur. *Olvastassam, olvastassál, olvastassék.* Ich werde, du werdest, er werde gelesen. Čitan býwam, býwaš, býwa. Kadase shtiem, shtiesh, shtie. *Kadasze chtejem, chtejesh, chteje od drugoga.*

Pluraliter.

Legamur, legamini, legantur. *Olvastassunk, olvastassatok, olvastassanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen. Čitani bywame, bywate, bywagu. Kadase shtiemo, shtiete, shtiju. *Kadasze chtejemo, chtejete, chteju od drugoga.*

Praeteritum Imperfectum.

Legerer, legereris, vel legerere, legeretur. *Olvastatnám, olvastatnál, olvastatnék.* Ich würde, du würdest, er würde gelesen. Gsem bywal, bywals ty, bywal on čitan. Kadase ja, ti, on shtiashe. *Kadabisze ja, ti, on, chtel od drugoga.*

Plu-

Pluraliter.

Legeremur, legeremini, legerentur. *Olvastatnánk, olvastatnátok, olvastatnának.* Wir würden, ihr würdet, sie würden gelesen. Gsme bywali, gste bywali, gsu bywali čitani. Kadase mi shtiasmo, vi shtiaste, oni shtiau. *Kadabisze mi, vi, oni chteli od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Olvastattam, olvastattál, olvastatott légyen.* Ich sey, du seyst, er sey gelesen worden. Gsem byl, gsy byl, on čitan byl. Kada shtijen, ena, eno, jesam, jesi, jest. *Kada chten, chtena, chteno, jeszem, jeszi, je od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak légyen.* Wir seyn, ihr seyd, sie seyn gelesen worden. Gsme, gste, gsu oni čitani byli. Kada shtijeni, ene, ena jesmo, jeste, jesu. *Kada chteni, chtene, chtena, jeszmo, jeszte, jeszu od drug.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. *Olvastattam olvastattál olvastatott vólna.* Ich wäre, du wärest, er wäre gelesen worden. Gsem, gsy, on dáwno čitan byl. Kada shtijen ena, eno biosam, biosi, bioje bio. *Kada chten, chtena, chteno, bilszem, bilszi, bilje od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. *Olvastattunk olvastattatok olvastattanak vól-*

vólna. Wir wären, ihr wäret, sie wären gelesen worden. Gsme, gste, gsu dáwno čitani byli. Kada shtijeni, ene, ena, bilismo, biliste, bilisu, bili. *Kada chteni, chtene, chtena, biliszmo, biliszte, biliszu od drug.*

Futurum.

Lectus, lecta, lectum, fuero, fueris, fuerit. *Olvastatandom, olvastatandol, olvastatandik* Ich werde, du werdest, er werde gelesen werden. Čitan budem, budeš, bude. Kada shtijen, shtijena, shtijeno, bitichu, bitichesh, bitiche. *Kada chten, chtena, chteno, budem, budesh, bude od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, fuerimus, fueritis, fuerint. *Olvastatandunk, olvastatandatok, olvastatandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen werden. Čitani budeme, budete, budu. Kada shtijeni, shtijene, shtijena biticsemo, biticsete, biticseju. *Kada chteni, chtene, chtena, budemo, budete, budu od drug.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens et Imperfectum.

Legi. *Olvastatni.* Gelesen werden. Čitaným býti. Shtijen biti. *Chtetisze.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperf.

Lectum, lectam, lectum, os, as, a, esse, vel fuisse. *Olvastatottnak lenni*, vagy *hogy olvastattam.* Gelesen seyn worden. Dáwno čitaným býti. Shtijenoga, enu, eno etc. biti. *Chtenoga, enu, eno etc. biti.*

Futurum Infinitivum.

Lectum iri. *Olvastatni jövendöben*, vagy *hogy fogok olvastattni.* Werden gelesen werden. Bu-

ducne čitanym byti. Buduch shtijenoga, enu, eno biti. *Buduch chtenoga, enu, eno, biti, ali dasze budem chtel.*

Participium Praeteriti Temporis.

Lectus, lecta, lectum, i, ae, a. *Olvastatott.* Gelesen, oder, der, die, das gelesen worden ist. Čitany. Shtijen, ena, eno, i, e, a. *Chten, ena, eno, i, e, a.*

Participium Futuri Temporis.

Legendus, legenda, legendum, i, ae, a. *Olvastatandó.* Der, die, das muß, oder soll gelesen werden, oder zu lesen ist. Mage čitan byti. Buducs shtijen, na, no, i, e, a. *Buduch chten, ena, eno, i, e, a.*

QUARTA CONIUGATIO.

AUDIO VERBUM ACTIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Audio, audis, audit. *Hallok, hallasz, hall.* Ich höre, du hörest, er höret. Slyssým, slyssýš, slyssý. Csujem, csujesh, csuje. *Chujem, chujesh, chuje.*

Pluraliter.

Audimus, auditis, audiunt. *Halljunk, hallatok hallanak.* Wir hören, ihr höret, sie hören. Slyssyme, slyssýte, slyssá. Csujemo, csujete, csuju. *Chujemo, chujete, chuju.*

Praeteritum Imperfectum.

Audiebam, audiebas, audiebat. *Hallok, hallasz, hall vala, vagy hallék etc.* Ich hörete, du höretest, er hörete. Slýchal gsem, slýchal gsy, slýchal on. Ja csuh, ti csujashe, on csujashe, *Chulszem, chulszi, chulje.*

Plu-

Pluraliter.

Audiebamus, audiebatis, audiebant. *Hallunk, hallatok, hallanak vala*, vagy *hallánk* etc. Wir höreten, ihr höretet, sie höreten. Slýchali smé, slychali ste, slýchali oni. Mi csujahsmo, vi csujahste, oni csujauh. *Chuliszmo, chulizte, chuliszu.*

Praeteritum Perfectum.

Audivi, audivisti, audivit. *Hallottam, hallottál, hallot.* Ich habe gehöret, du hast gehöret, er hat gehöret. Slyssel gsem, slyssel gsy, slyssel on. Jesam, jesi, jest csuo. *Jeszem, jeszi, je chul.*

Pluraliter.

Audivimus, aúdivistis, audiverunt, vel audivere. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak.* Wir haben, ihr habet, sie haben gehöret. Slysseli gsme, slysseli gste, slysseli gsu. Jesmo, jeste, jesu csuli. *Jeszmo, jeszte, jeszu chuli.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Audiveram, audiveras, audiverat. *Hallottam, hallottál, hallotta vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gehöret. Slyssel gsem dáwno, slyssel gsy dáwno, slyssel on dáwno. Biah, biashe bio, on biashe bio csuo. *Bilszem, bilszi, bilje chul.*

Pluraliter.

Audiveramus, audiveratis, audiverant. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak vala.* Wir hatten, ihr hattet, sie hatten gehöret. Slysseli gsme dáwno, slysseli gste dáwno, slysseli gsu dáwno. Biasmo, biaste, bilisu bili csuli. *Biliszmo, bilizte, biliszu chuli.*

Futurum.

Audiam, audies, audiet. *Hallani fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird hören. Budem, bu-

budeš, bude slyšeti. Csuticsu, csuticsesh, csuticse. *Budem, budesh, bude chul.*

Pluraliter.

Audiemus, audietis, audient. *Hallani fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden hören. Budeme, budete, budu slyšeti. Csuticsemo, csuticsete, csuticseju. *Budemo, budete, budu chuli.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Audi tu, vel audito, ille audiat. *Hally, hallyon.* Höre du, höre er. Slyš ty, necht on slyšy. Csuj ti, neka on csuje. *Chuj ti, naj on chuje.*

Pluraliter.

Nos audiamus, vos audite, v. auditote, illi audiant. *Hallyunk, hallyatok, hallyanak.* Lasset uns hören, höret ihr, hören sie. Slyšme, slyšte, necht oni slyšá. Csujmo mi, csujte vi, neka oni csuju. *Chujmo mi, chujte vi, naj oni chuju.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Audito tu, vel audies, audito ille, vel audiet. *Hallyad te, halljon amaz.* Du sollst hören, er soll hören. Slyš ty, necht on slyšy. Budi ti csuo, neka on bude csuo. *Budi ti chul; naj on bude chul.*

Pluraliter.

Auditote vos, vel audietis, audiunto illi, vel audient. *Hallyatok ti, hallyanak amazok* Ihr sollet hören, sie sollen hören. Slyšte wy, necht oni slyšá. Budite vi csuli, neka oni budu csuli. *Budete vi chuli, naj oni budu chuli.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Audiam, audias, audiat. *Halljak, halljál, halljon.* Ich höre, du hörest, er höre. Abych slyšel, abys slyšel, aby slyšel. Kada csujem, csujesh, csuje. *Kada chujem, chujesh, chuje.*

Pluraliter.

Audiamus, audiatis, audiant. *Halljunk, halljatok, halljanak.* Wir hören, ihr höret, sie hören. Abysme slyšeli, abiste slyšeli, aby slyšeli. Kada csujemo, csujete, csuju. *Kada chujemo, chujete, chuju.*

Praeteritum Imperfectum.

Audirem, audires, audiret. *Hallanék, hallanál, hallana.* Ich hörete, du höretest, er hörete. Slyšelbych, slyšelbys, slyšelby. Kadabi ja, ti, on, csuo. *Kadabi ja, ti, on, chul,*

Pluraliter.

Audiremus, audiretis, audirent. *Hallanánk, hallanátok, hallanának.* Wir höreten, ihr höretet, sie höreten. Slyšelibysme, slyšelibyste, slyšeliby. Kadabi mi, vi, oni csuli. *Kadabi mi, vi, oni chuli.*

Praeteritum Perfectum.

Audiverim, audiveris, audiverit. *Hallottam, hallottál, hallott légyen.* Ich habe, du habest, er habe gehöret. Slyšel gsem, slyšel gsy, slyšel. Kadasam, kadasi, kadajest csuo. *Kadaszem, kadaszi, kada je chul.*

Pluraliter.

Audiverimus, audiveritis, audiverint. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak légyen.* Wir haben, ihr habet, sie haben gehöret. Slyšeli gsme, slyšeli gste, slyšeli. Kadasmo, kadaste, kadasu, csuli. *Kadaszmo, kadaszte, kadaszu chuli.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Audivissem, audivisses, audivisset. *Hallottam hallottál, hallott vólna.* Ich hätte, du hättest, er hätte gehöret. Slyšelbych byl, slyšelbys

bys byl, slyſſelby byl. Kadabi ja, ti, on, bio csuo. *Kadabi ja, ti, on bil chul.*

Pluraliter.

Audivissemus, audivissetis, audivissent. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak vóla.* Wir hätten, ihr hättet, sie hätten gehöret. Slyſeſibyſme byli, slyſſelibyſte byli, slyſſeliby byli. Kadabi mi, vi, oni bili csuli. *Kadabi mi, vi, oni bili chuli.*

Futurum.

Audivero, audiveris, audiverit. *Hallandok, hallandasz, halland.* Ich werde, du werdest, er werde hören. Budem, budeš, bude slyſſeti. Kada budem, budesh, bude csuo. *Kada budem, budesh, bude chul.*

Pluraliter.

Audiverimus, audiveritis, audiverint. *Hallandunk, hallandatok, hallandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden hören. Budeme, budete, budu slyſſeti. Kada budemo, budete, budu csuli. *Kada budemo, budete, budu chuli.*

Infinitivi Modi Tempus Presens, et Imperfectum.

Audire. *Hallani.* Hören. Slyſſet. Csuti. *Chuti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperf.

Audivisse. *Hogy hallottam.* Gehöret haben. Dáwno slyſſeti. Odavna csuti. *Bilo chuti.*

Futurum Infinitivum.

Auditurum, audituram, auditurum, os, as, a, esse. *Hallandani, vagy hogy hallani fogok.* Werden hören. Slyſſeti budem. Csujucsega, csujucsu, csujucse biti. *Chujuchega, chujuchu, chujuche biti.*

Gerundia.

Audiendi, audiendo, audiendum. *Hallásnak, hallván, hallásra.* Zu hören. K slyssani, slyssýce. Csujena, csujenyu, csujenyem. *Chuti, chujuch, chuti.*

Supina.

Auditum, auditu. *Hallani, hallásra.* Zu hören. K slyssani. Csut, za csut. *Chut, chuti.*

Participium Praesentis Temporis.

Audiens, audientis. *Hallván, halló.* Hörend, oder der, die, das hörende. Slyssýci, Csujucsi, a, e, *Chujucsi, a, e.*

Participium Futuri Temporis.

Auditurus, auditura, auditurum, i, ae, a. *Hallandó, vagy hallani fogok.* Der, die, das hören wird. Magicy slysseti, aneb ten, který bude slysseti. Budem csujucs, csujucsa, csujucse. *Budem chujuch, chujucha, chujuche.*

AUDIOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Audior, audiris, vel audire, auditur. *Hallatom, hallatol, hallatik.* Ich werde, du wirst, er wird gehöret. Slýssan býwam, býwaš, býwa. Csujemse, csujeshse; csujese. *Chujemsze, chujeshsze, chujesze od drugoga.*

Pluraliter.

Audimur, audimini, audiuntur. *Hallatunk, hallattok, hallatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehöret. Slyssani býwame, býwate, býwagu. Csujemose, csujetese, csujuse *Chujemosze, chujetesze, chujusze od drugoga.*

Prae-

Praeteritum Imperfectum.

Audiebar, audiebaris, vel audiebare, audiebatur. *Hallatom hallatol, hallatik vala.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gehöret. Slyſſan gſem, gſy, on býwal. Ja, ti, on csujashese. *Chulszemsze, chulszisze, chulsze je od drugoga.*

Pluraliter.

Audiebamur, audiebamini, audiebantur. *Hallatunk, hallattok, hallatnak valai.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden, gehöret. Slyſſani gſme, gſte, gſu býwali. Mi csujasmose, vi csujastese, oni csujause. *Chuliszmosze, chulisztesze, chuliszusze od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Auditus, audita, auditum, sum vel fui, es, vel fuisti, est, vel fuit. *Hallattattam, hallattattál, hallattatott.* Ich bin, du bist, er ist gehöret worden. Slyſſan gſem, gſy, ſlyſſan on byl. Csujen, ena, eno jesam, jesi, jest. *Chujen, ena, eno, jeszem, jeszi, je od drugoga.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuere. *Hallattattunk, hallattattatok, hallattattanak.* Wir sind, ihr seyd, sie sind gehöret worden. Slyſſani gſme, gſte, gſu byli. Csujeni, ene, ena jesmo, jeste, jesu. *Chujeni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Auditus, audita, auditum, eram, vel fueram, eras vel fueras, erat, vel fuerat. *Hallattattam, hallattattál, hallattatott vólt,* vagy*vala.* Ich war, du warest, er war gehöret worden. Byl gſem,

gſem, byl gſy, byl on dáwno ſlyſſan. Csujen, ena, eno, bia, biashe, biashe bio. *Chujen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant. *Hallattattunk, hallattattatok, hallattattanak vólt, vagy vala.* Wir waren, ihr waret, ſie waren gehöret worden. Byli gſme, byli gſte, byli gſu dáwno ſlyſſani. Csujeni, ene, ena, biasmo, biaste, bili. *Chujeni, ene, ena, biliszmo, bilizte, bilizu od drug.*

Futurum.

Audiar, audieris, vel audiere, audietur. *Hallattatom, hallattatol, hallattatik jövendöben.* Ich werde, du wirſt, er wird gehöret werden. Budem, budes, bude on ſlyſſan. Biticsu, bitichesh, bitiche csujen. *Budemsze, budeshsze, budesze chul od drug.*

Pluraliter

Audiemur, audiemini, audientur. *Hallattatunk, hallattattok, hallattatnak jövendöben.* Wir werden, ihr werdet, ſie werden gehöret werden. Budeme, budete, budu oni ſlyſſani. Bitichemo, bitichete biticheju csujeni. *Budemosze, budetesze, budusze chuli od drug.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Audiretu, vel auditor, ille audiatur. *Hallattassál, hallattassék.* Werde du, werde er gehöret. Bud ſlyſſan, nechť geſt ſlyſſan. Budi ti csujen, neka on bude csujen. *Chujsze ti, najsze on chuje od drug.*

Pluraliter.

Nos audiamur, vos audimini, vel audiminor, illi audiantur. *Hallattassunk, hallattassatok, hallat-*

tas-

tassanak. Lasset uns gehört werden, werdet ihr gehöret, werden sie gehöret. Budme, budte, necht gsu slyssani. Budimo mi, budite vi, neka oni budu csujeni *Chujmosze mi, chujtesze vi, naj sze oni chuju od drug.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Auditor tu, audieris, vel audiere, auditor ille, vel audietur. *Hallattassál te, hallattassék amaz.* Du sollst, er solle gehöret werden. Ty bud, necht gest on potom slyssan. Budise ti csuo, nekase on bude csuo. *Chujsze ti, ali: budeshsze chul, najsze chuje on, alisze bude chul od drug.*

Pluraliter.

Audiminor vos, vel audiemini, audiuntor illi, vel audientur. *Hallattassatok ti, hallattassanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen gehöret werden. Wy budte, necht gsu oni potom slyssani. Buditese vi csuli, nekse oni budu csuli. *Chujtesze vi, alisze budete chuli, najsze chuju oni, alisze budu chuli od drugoga.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Audiar, audiaris, vel audiare, audiatur. *Hallattassam, hallattassál, hallattassék.* Ich werde, du werdest, er werde gehöret. Gsem, gsy, on gest slyssan. Kada csujemse, csujeshse csujese. *Kada chujemsze chujeshsze, chujesze od drug.*

Pluraliter.

Audiamur, audiamini, audiantur. *Hallattassunk, hallattassatok, hallattassanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehöret. Gsme, gste, gsu slyssani. Kada csujemose, csujetese, csujuse. *Kada chujemosze, chujetesze, chujusze od drug.*

Prae-

Praeteritum Imperfectum.

Audirer, audireris, vel audirere. audiretur. *Hallatnám, hallatnál, hallatnék.* Ich würde, du würdest, er würde gehötet. Gsem, gsy, on slyssan byl. Kada sam bia, biashe, biashe csujen. *Kadabisze ja, ti, on chul od drugoga.*

Pluraliter.

Audiremur, audiremini, audirentur. *Hallatnánk, hallatnátok, hallatnának.* Wir würden, ihr würdet, sie würden gehöret. Gsme, Igste, gsu oni slyssani byli Kada biasmo, biaste, biau csujeni *Kadabisze mi, vi, oni chuli od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Auditus, audita, auditum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Hallattam, hallattál, hallatott légyen.* Ich sey, du seyst, er sey gehöret worden. Gsem, gsy, on slyssan byl. Kada csujen, ena, eno, jesam, jesi, jest. *Kada chujen, ena, eno, jeszem. jeszi, je od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint. *Hallattunk, hallattatok, hallattanak légyen.* Wir seyn, ihr seyd, sie seyn gehöret worden. Gsme, gste, gsu oni slyssani byli. Kada csujeni, ene, ena, jesmó, jeste, jesu. *Kada chujeni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Auditus, audita, auditum, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. *Hallattam vólna, hallattál vólna, hallatott vólna.* Ich wäre, du wärest, er wäre gehöret worden. Gsem, gsy, on dawno slyssan byl. Kada csujen, ena, eno biosam bio. *Kada chujen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje od drug.*

Plu-

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. *Hallattunk vólna, hallattatok vólna, hallattanak vólna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären gehöret worden. Gsme, gste, gsu, dáwno slyssani byli. Kada csujeni, ene, ena bilismo bili. *Kada chujeni, ene, ena, biliszmo, bilieszte, biliszu od drug.*

Futurum.

Auditus, audita, auditum, fuero, fueris, fuerit. *Hallattandom, hallattandol, hallattandik.* Ich werde, du werdest, er werde gehöret werden seyn. Budem, budeš, bude slyssan. Kada csujen, ena, eno, budem, budesh, bude. *Kada chujen, ena, eno, budem, budesh, bude od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, fuerimus, fueritis, fuerint. *Hallattandunk, hallattandatok, hallattandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehöret werden. Slyssani budeme, budete, budu. Kada csujeni, ene, ena, budemo, budete, budu. *Kada chujeni, ene, ena, budemo, budete, budu od drug.*

Infinitivi Praesens et Imperfectum.

Audiri. *Hallatni.* Gehöret werden. Slyssan byti. Csujen biti. *Chutisze od drug.*

Praeteritum Perfectum et Plusquam Perfectum.

Auditum, auditam, auditum, os, as, a, esse, vel fuisse. *Hallattatnak lenni, vagy hogy hallattam.* Gehöret worden seyn. Dáwno slyssan byti. Csujenoga, enu, eno, biti. *Chujenoga, enu, eno, etc. biti od drug.*

Fu-

Futurum Infinitivi.

Auditum iri. *Hogy hallatni fogok.* Würden gehöret werden. Mage slyssan byti. Csutise bude. *Chutisze ali: chujenoga, ena, eno etc. biti od drug.*

Participium Praeteriti Temporis.

Auditus, audita, auditum, i, ae, a. *Hallatott.* Gehöret. Slyssany. Csujen, ena, eno. *Chujen, ena, eno, od drugoga.*

Participium Futuri Temporis.

Audiendus, audienda, audiendum, i, ae, a. *Hallattandó.* Der, die, das muß, oder soll gehöret werden. Magiey slyssan byti. Bude chujen, na, no. *Ima biti chujen, ena, eno od drug.*

CONIUGATIO VERBI DEPONENTIS.

Quid singulare habet Deponens in Passivo Infinitivo?

Praeter omnia tempora Passivi, retinet etiam Activi Futurum, Participia Praesentis, et Futuri, et Gerundia cum Supinis.

Quomodo cognoscuntur, cuius Coniugationis sint Deponentia?

Ex Secunda Persona Praesentis Indicativi. Prima exit in *aris*: ut: precor, precaris. Secunda in *eris* longum, ut: polliceor, polliceris. Tertia in *eris* breve, ut: morior, morieris. Quarta in *iris*, ut: blandior, blandiris.

UTOR VERBUM DEPONENS.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Utor, uteris, vel utere, utitur. *Élek véle, élsz véle, él véle.* Ich brauche, du brauchest, er brauchet. Potrebugem, potrebuges, potrebuge. Uxivam, uxivash, uxiva. *Vsivam vsivash, vsiva.*

Plu-

Pluraliter.

Utimur, utimini, utuntur. *Élünk véle, éltek véle, élnek véle.* Wir brauchen, ihr brauchet, sie brauchen. Potrebugeme, potrebugete, potrebugu. Uxivamo, uxivate, uxivaju. *Vsivamo, vsivate, vsivaju.*

Praeteritum Imperfectum.

Utebar, utebaris, vel utebare, utebatur. *Véle élek vala, véle élsz vala, véle él vala.* Ich brauchte, du brauchtest, er brauchte. Potrebowal gsem, gsy, gest. Uxivah, uxivashe uxivashe. *Vsivalszem, vsivalszi, vsivalje.*

Pluraliter.

Utebamur, utebamini, utebantur, *Véle élünk vala, véle éltek vala, véle élnek vala.* Wir brauchten, ihr brauchtet, sie brauchten. Potrebowali gsme, gste, gsu. Uxivasmo, uxivaste, uxivashe. *Vsivaliszmo, vsivalizte, vsivaliszu.*

Praeteritum Perfectum.

Usus, usa, usum, sum, vel fui, es, vel fuisti, est, vel fuit. *Éltem véle, éltél véle, élt véle.* Ich habe, du hast, er hat gebrauchet. Gá gsem, ty gsy, on gest potrebowal. Uxivao, uxivala, uxivalo jesam, jesi, jest. *Vsivál, vsivala, vsivalo jeszem, jeszi, je.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuere. *Éltünk véle, éltetek véle, éltenek véle,* Wir haben, ihr habet, sie haben gebrauchet. Potrebowali gsme, gste, gsu. Uxivali, uxivale, uxivala jesmo, jeste, jesu. *Vsivali, vsivale, vsivala, jeszmo, jezte, jeszú.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Usus, usa, usum, eram, vel fueram, eras vel fueras, erat, vel fuerat. *Véle éltem vala, véle éltél vala, véle élt vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gebrauchet. Potrebowal gsem, gsy, gest, dáwno. Uxivao, uxivala, uxivalo bi bio. *Vsival, vsivala, vsivalo bilszem, bilszi, bilje.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant vel fuerant. *Véle éltünk vala, véle éltetek vala, véle éltenek vala.* Wir hatten, ihr hattet, sie hatten gebrauchet. Potrebowali gsme, gste, dáwno. Uxivali, uxivale, uxivala bili. *Vsivali, vsivale, vsivala, biliszmo, bilizte, biliszu.*

Futurum.

Utar, uteris, vel utere, utetur. *Élek véle, élsz véle, él véle jövendöben,* vagy *élni fogok véle.* Ich werde, du wirst, er wird brauchen. Budem, budeš, bude potrebowati. Budem, budesh, bude uxivao. *Budem, budesh, bude vsival.*

Pluraliter.

Utemur, utemini, utentur. *Élünk véle, éltek véle, élnek véle jövendöben,* vagy *élni fogunk véle.* Wir werden, ihr werdet, sie werden brauchen. Budeme, budete, budu potrebowati. Budemo, budete, budu, uxivali. *Budemo, budete, budu vsivali.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Utere tu, vel utitor, ille utatur. *Élj véle, éljen véle.* Brauche du, brauche er. Potrebug, necht on potrebuge. Uxivaj ti, neka on uxiva. *Vsivaj ti, naj on vsiva.*

Plu-

Pluraliter.

Nos utamur, vos utimni, vel utiminor, illi utantur. *Éljünk véle, éljetek véle, éljenek véle.* Lassen uns brauchen, brauchet ihr, brauchen sie. Potrebugme, potrebugte, necht potrebugu. Uxivajmo mi, uxivajte vi, neka oni uxivaju. *Vsivajmo mi, vsivajte vi, naj oni vsivaju.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Utitor tu, vel utere, utitor ille, vel utetur. *Élj te véle, éljen amaz véle.* Du sollst, er soll brauchen. Potrebug ty, necht on potrebuge. Ti imash uxivati, on ima uxivati. *Vsivaj ti, ali budesh vsival, naj vsiva on, ali bude vsival.*

Pluraliter.

Utiminor vos, vel utemini, utuntor illi, vel utentur. *Éljetek véle, éljenek véle.* Ihr sollet, sie sollen brauchen. Potrebugte, necht potrebugu. Vi imate uxivati, oni imaju uxivati. *Vsivajte vi, ali budete vsivali, naj vsivaju oni, ali budu vsivali.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Utar, utaris, vel utare, utatur. *Éljek véle, élj véle, éljen véle.* Ich brauche, du brauchest, er brauche. Potrebugem, potrebuges, potrebuge. Kada uxivam. uxivash, uxiva. *Kada vsivam, vsivash, vsiva.*

Pluraliter.

Utamur, utamini, utantur. *Éljünk véle, éljetek véle, éljenek véle.* Wir brauchen, ihr brauchet, sie brauchen. Potrebugeme, potrebugete, potrebugu. Kada uxivamo, uxivate, uxivaju. *Kada vsivamo, vsivate, vsivaju.*

Prae-

Praeteritum Imperfectum.

Uterer, **utereris**, vel uterere, uteretur. *Élnék véle, élnél véle, élne véle.* Ich brauchete, du braucheteſt, er brauchete. Gſem, gſy, on potrebowal. Kadabi ja, ti, on uxivo. *Kadabi ja, ti, on vsival*

Pluraliter.

Uteremur, uteremini, uterentur. *Élnénk véle, élnétek véle, élnének véle.* Wir braucheten, ihr brauchetet, ſie braucheten. Gſme, gſte, gſu potrebowali. Kadabi mi, vi, oni uxivali. *Kadabi mi, vi, oni vsivali.*

Praeteritum Perfectum.

Úsus, usa, usum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Véle éltem légyen, véle éltél légyen, véle élt légyen.* Ich habe, du habeſt, er habe gebrauchet. Gſem, gſy, on byl potrebowal. Kadasam, kadasi, kada jest uxival. *Kadaszem, kadaszi, kada je vsival.*

Pluraliter.

Úsi, usae, usa, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint. *Véle éltünk, véle éltetek, véle éltenek légyen.* Wir haben, ihr habet, ſie haben gebrauchet. Gſme, gſte, gſu bili potrebowali. Kadasmo, kadaste, kadasu uxivali. *Kadaszmó, kádázte, kadaszu vsivali.*

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Úsus, usa, usum, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. *Véle éltem, véle éltél, véle élt vólna.* Ich hätte, du hätteſt, er hätte gebrauchet. Gſem, gſy, on dawno byl potrebowal. Kadabi bio, ja, ti, on uxivo. *Kadabi bil ja, ti, on vsival.*

Plu-

Pluraliter.

Usi, usae, usa, essemus, vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. *Véle éltünk, véle éltetek véle éltenek vólna.* Wir hätten, ihr hättet, sie hätten gebrauchet. Gsme, gste, gsu dáwno byli potrebowali. Kadabi bili mi, vi, oni uxivali. *Kadabi bili mi, vi, oni vsivali.*

Futurum.

Usus, usa, usum, fuero, fueris, fuerit. *Véle élendek, véle élendesz, véle élend.* Ich werde, du werdest, er werde brauchen. Budem, budeš, bude potrebowati. Kada budem, budesh, bude uxivo. *Kada budem, budesh, bude vsival.*

Pluraliter

Usi, usae, usa, fuerimus, fueritis, fuerint *Véle élendünk, véle élendetek, véle élendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden brauchen. Budeme, budete, budu potrebowati. Kada budemo, budete, budu uxivali. *Kada budemo, budete, budu vsivali,*

Infinitivi Modi Tempus Praesens et Imperfectum

Uti. *Élni véle.* Brauchen. Potrebowati. Uxivati. *Vsivati.*

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

Usum, usam, usum, usos, usas, usa, esse, vel fuisse. *Hogy véle éltem, véle éltél, véle élt.* Gebrauchet haben. Potrebowati dáwno. Odavna uxivati. *Zdavnija vsivati.*

Futurum Activum.

Usurum, usuram, usurum, os, as, a, esse. *Hogy véle élni fogok, fogsz, fog.* Brauchen werden. Potom potrebowati. Buduch uxivajuchega, vxivajuchu, uxivajuche biti. *Buduch vsivajuchega, vsivajuchu, vsivajuche biti.*

Ge-

Gerundia.

Utendi, utendo, utendum. *Véle élésnek, véle élvén, véle élésre.* Zu brauchen. Potřebugicý. Uxivanya, uxivanyu, uxivanyem. *Vsivati, vsivajuch, vsivati.*

Supina.

Usum, usu. *Véle élvén, véle, élésre.* Zu brauchen. K potřebowanj. Uxivat, za uxivat. *Vsivat, vsivatizse.*

Participia.

Praesentis, et Imperfecti Temporis.

Utens, utentis. *Véle élö.* Brauchend Potřebugicý. Uxivajucsi, csa, cse. *Vsivajuchi, cha, che.*

Praeteriti Temporis.

Usus, usa, usum, i, ae, a. *Véle élt.* Gebrauchet. Potřebowaný. Uxivan, uxivana, uxivano. *Vsivan, vsivana, vsivano.*

Futuri Activi.

Usurus, usura, usurum, i, ae, a. *Véle élendö,* Der, die, das brauchen wird. Magicý potřebowat. Buducs uxivajucsi, a, e. *Buduch vsivajuchi, a, e.*

Futuri Passivi.

Uteudus, utenda, utendum, i, ae, a. *Véle élni való.* Der, die, das gebrauchet werden muß. Der, die, das zu brauchen ist. Potřebowan býti magjcý, Buducs, uxivan, na, no. *Buduch usivajuchi, a, e.*

Nota. I. Omnia Tempora Infinitivi habent significationem Activam; praeter Participium in dus uten- dus, a, um. *Véle élni való.* Der, die, das muß, oder soll gebrauchet werden. Potřebowán býti magjcý; et Participium praeteriti in nonnullis verbis; ut adeptus, comitatus, detestatus, expertus, pactus, testatus etc. ex quo

Gram-

Grammatici concludunt, Deponentia aliqua olim terminata in o activa fuisse, terminationemque hanc sensim deposuisse. Priscianus I. 8. *uto*, et *utor* idem significasse docet. Hinc passive dixit Novius apud Gellium 15. 13. *Supellex multa, quae non utitur*, i. e. quae non est usui, *emitur tamen*.

Nota II. Deponentia nullum Accusativum admittentia, nonnisi Particip. Fut. Pass. in neutro genere habent, e. g. *loquendum est*, nec unquam dici potest *loquendus est sermo, loquenda Historia*.

At si Significationis Activae sint, et Accusativum admittant, Participio in *dus* per omnia genera gaudent: ut: *precandus est DEUS, imitandi sunt heroes, hortanda est ad virtutem Iuventus.*

Nota III. Gerundia, et Participia Futuri passivi in nonnullis 3tiae, et 4tae Coniugationis verbis Deponentibus, exeunt non tantum in *endum, endus* etc. sed etiam in *undum, undus*, ut: *moriundum, experiundum, potiundum*; etc. quod fit nonnunquam etiam in aliis verbis: ut *faciundum, gerundum, accipiundum, veniundum.*

Nota IV. Deponentia desinentia in *ior* 3tiae Coniug. abiiciunt litteram *i* si post breve *e, r* sequitur, sin minus, retinent, ut: patior, *pateris*, patiuntur, *Imperf.* patiebar. *Coni.* paterer. *Fut.* patiar, patieris, quia e ante *r* hic longum est. *Imperat.* patere. Sic morior. Idem observandum est in aliis verbis, ut: Capio, capiunt. *Imp.* capiebam. *Coni.* caperem etc.

Verba Deponentia Neutrius significationis. Luctor, adversor, adulor, arbitror, concionor, conor, nitor, glorior, laetor, vociferor, revertor, irascor, morior, fungor, labor, expergiscor, paciscor, ulciscor, bachor, convivor, convitior, diversor, auxilior, opitulor, velificor, velitor, loquor, queror, reminiscor, vescor, blandior, mentior, assentior, orior, otior, nascor, nugor, gradior, ariolor, altercor, auxilior, aquor, praedor. praelior, potior, fabulor, cunctor, epulor, commessor, famulor, conflictor, foeneror, suffragor, furor, gratificor, iurgor, lenocinor, adminiculor. medeor, miror, opinor, ratiocinor, rixor, rusticor, stomachor, tricor, praevarior, etc.

Verba Deponentia significationis Activae. Aversor, execror, abominor, miror, lucror, veneror, mertor, meditor, tueor, promereor, polliceor, fateor, confiteor, obliviscor, nanciscor, precor, adipiscor, comminiscor, metior, mereor, interpretor, hortor, auguror, auctionor, calumnior, cauponor, dignor, frustror, lacrimor, moderor, molior, moror, muneror, nundinor, odoror, osculor, patior, partior, depeculor, periclitor, piscor, venor, amplector, populor, sciscitor, scrutor. conspicor, stipulor, testor, persequor, aggredior, imitor, etc.

Cum Deponentia pleraque accusandi casum admittentia, olim quidem Communia fuerint; tam Activae scilicet, quam Passivae significationis; hodie vero praeter Participia in usu non sint: facile assentior Vossio, opere pretium non putanti, ut eorum caussa novum genus Verborum constituatur.

---

§. VI.

DE CONIUGATIONE VERBORUM ANOMALORUM, SIVE IRREGULARIUM.

Quid est Verbum Anomalum seu irregulare?

Quod a communi quatuor Coniugationum regula discedit: huius generis sunt verba sequentia: *possum, fero, edo, comedo, fio, eo, volo, nolo, malo.*

Admonitio. 1) Ad molem libelli non augendam, in verbis *Anomalis, Defectivis*, et *Impersonalibus*; Latina solum subiungitur Coniugatio: addita in linguis vernaculis in *Modo* duntaxat *Indicat. Temp. Praes.* verborum significatione, curabit tamen Magister, ut discipulis iuxta regulas optimarum Grammaticarum vernacularum respondentes Coniugationi Latinae, modos, tempora, numeros, personas linguis patriis pro penso scholastico recitent, e. g. hunc in modum.

Indicat. Mod. Praet Imperf Sing. Ibam, ibas, ibat. Pl. Ibamus, ibatis, ibant. *Menék, menél, mene. Me-*

Menénk, menétek, menének. Ich gieng, du giengst, er gieng. Wir giengen, ihr gienget, sie giengen. Chodjwal sem, chodjwal sy, chodjwal. Chodjwali sme, chodjwali ste, chodjwali. Ishelszem, ishelszi, ishelje. Ishliszmo, ishlizte; ishliszu. *Ja igyah, ti igyashe, on igyashe. Mi igyasmo, vi igyaste, oni igyau.*

2) Ad exercendos praeterea in Coniugationibus tam regularibus, quam irregularibus tirones multum proderit, si verba e vernaculo in latinum, aut contra in variis modis, temporibus, numeris, personis, et vocibus iubeantur ex tempore reddere: adnexis semper in modo Coniunctivo aptis coniunctionum particulis, e. g. age sis, redde latine; *tanitsatok*, lehret ihr. Včte wy. R, *docete*, vel *docetote*. etc. Item verte in vernaculum: *ut visus, sim*, vel *fuerim?* R. *hogy láttottam légyen.* daß ich sey gesehen; že gsem gá widen byl.

3) Ut Adolescentuli sensim, pedetentimque ad faciliora themata componenda ducantur, rationemque declinandi, comparandi, et coniugandi in praxi condiscant, non est reiicienda methodus illa, quam *Frid. Muzlius in Tirocinio Linguae latinae*, et *Joan. Valentinus Meidinger in Grammatica Gallica* sequuntur; e. g. Absoluta verbi *amo* per omnes modos, tempora, numeros et personas coniugatione, dictari possunt linguis vernaculis constructiones, in quibus omnes, aut saltem praecipuae Imae Coniugationis occurrant variationes in hunc aut similem modum: *ego amo* silentium, tranquilitatem, ac pacem; tu *amas* solitudinem; frater tuus *amat* unice virtutem, et litteras. Pater *amabat* te, cum *amares* litteras. Sacer codex praecipit, ut *amemus* parentes. *Ama* DEUM. *Amato* alium, sicut *te* ipsum. Filii *amate* virtutem; *amatote* Principem, omnes eum *amanto* etc. Idem fieri potest terminatis regulis de Adiectivorum Comparatione: e. g. Ferdinandus est *audax*; Soror eius est *audacior*; Iacobus *audacissimus* est. Frater tuus est *idoneus* ad studia; tu eris *magis idoneus*: Fratres tui *seniores* fuerunt *maxime idonei*, etc. Sed haec indigitasse sufficiat. Seduli alioquin moderatoris illud perpetuum esse studium debet, ut rudes puerorum mentes quam facillima in docendo methodo adiuventur, et in itinere studiorum via ducantur brevi, amoena, tuta; et ne cum Athenis Spartam pervenire possent per tempe, ducantur per tesqua.

I.

Possum.

Lehet én tőlem, vagy hatok, hetek. Ich kann, oder mag. Ja možem. Morem. *Moxem, illi mogu.*

Modus Indicativus.	Modus Coniunctivus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Possum, potes, potest.	Possim, possis, possit.
Pluraliter.	
Possumus, potestis, possunt.	Possimus. possitis, possint.
Praeteritum Imperfectum.	
Singulariter.	
Poteram, poteras, poterat.	Possem, posses, posset.
Pluraliter.	
Poteramus, poteratis, poterant.	Possemus, possetis, possent.
Praeteritum Perfectum.	
Singulariter.	
Potui, potuisti, potuit	Potuerim, potueris, potuerit.
Pluraliter.	
Potuimus, potuistis, potuerunt.	Potuerimus, potueritis, potuerint.
Praeteritum Plusquamperfectum.	
Singulariter.	
Potueram, potueras, potuerat.	Potuissem, potuisses, potuisset.

Plu-

Pluraliter.

Potueramus, potueratis, (potuerant.	Potuissent, potuisse- (tis, potuissent.

Futurum.

Singuraliter.

Potero, poteris, pote- (rit.	Potuero, potueris, po- (tuerit.

Pluraliter.

Poterimus, poteritis, po- (terunt.	Potuerimus, potueritis, (potuerint.

Imperativus Modus.

Caret: per *circumscriptionem:* fac Possis.

Infinitivi Modi Tempus Praesens et Imperfectum.

Posse.

Praeteritum Perfectum, et Plusquam Perfectum.

Potuisse.

II.

F e r o.

Hozom, viszem. Ich trage. Nésem. Noszim *Nosim.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singulariter.

Fero, fers, fert.	Feram, feras, ferat.

Pluraliter.

Ferimus, fertis, ferunt.	Feramus, feratis, ferant.

Prae-

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Ferebam, ferebas, ferebat.	Ferrem, ferres, ferret.

Pluraliter.

Ferebamus, ferebatis, ferebant.	Ferremus, ferretis, ferrent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Tuli, tulisti, tulit.	Tulerim, tuleris, tulerit.

Pluraliter.

Tulimus, tulistis, tulerunt.	Tulerimus, tuleritis, tulerint.

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Tuleram, tuleras, tulerat.	Tulissem, tulisses, tulisset.

Pluraliter.

Tuleramus, tuleratis, tulerant.	Tulissemus, tulissetis, tulissent.

Futurum.

Singulariter.

Feram, feres, feret.	Tulero, tuleris, tulerit.

Pluraliter.

Feremus, feretis, ferent.	Tulerimus, tuleritis, tulerint.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Fer tu, vel ferto, ille ferat.

Pluraliter.

Nos feramus, vos ferte, vel fertote, illi ferant.

Futurum sive Modus Mandativus.

Singulariter.

Ferto tu, vel feres, ferto ille, vel feret.

Pluraliter.

Fertote vos, vel feretis, ferunto illi, vel ferent.

Infinit. Modi Tempus Praesens, et Imperfect.

Ferre.

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

Tulisse.

Futurum.

Laturum, laturam, laturum esse.

Gerundia.

Ferendi, ferendo, ferendum.

Supina.

Latum, latu.

Participium Praesentis Temporis.

Ferens, ferentis.

Participium Futuri Temporis.

Laturus, a, um.

F e r o r. *Pass.*

Hozattatom. Ich werde getragen. Nosen gsem. Noszimsze. *Nosimse.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Feror.	Ferar.
Ferris, (vel ferre.)	Feraris, (vel ferare.)
Fertur.	Feratur.

Plu-

Pluraliter.

Ferimur.	Feramur.
Ferimini.	Feramini.
Feruntur.	Ferantur.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Ferebar.	Ferrer.
Ferebaris (are.)	Ferreris. (ere.)
Ferebatur.	Ferretur.

Pluraliter.

Ferebamur.	Ferremur.
Ferebamini.	Ferremini.
Ferebantur.	Ferrentur.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Latus, a, um.	sum (fui)	Latus, a, um.	sim (fuerim.)
	es (fuisti)		sis (fueris.)
	est (fuit)		sit (fuerit.)

Pluraliter.

Lati, ae, a.	sumus (fuimus)	Lati, ae, a.	simus (fuerimus.
	estis (fuistis)		sitis (fueritis.
	sunt (fuerunt.		sint (fuerint.

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Latus, a, um.	eram (fueram.)	Latus, a, um.	essem (fuissem.)
	eras (fueras.)		esses (fuisses.)
	erat (fuerat.)		esset (fuisset.

Plu-

Pluraliter.

Lati, ae, a.	eramus (fueramus.)	Lati, ae, a	essemus (fuissemus.)
	eratis (fueratis.)		essetis (fuissetis.)
	erant fuerant.		esseet (fuissent.)

Futurum.

Singulariter.

Ferar.	Latus, a, um.	fuero.
Fereeis, vel ferere.		fueris.
Feretur.		fuerit.

Pluraliter.

Feremur.	Lati, ae: a:	fuerimus.
Feremini.		fueritis.
Ferentur.		fuerint

Imperativus Modus Tempus Praesens.

Singulariter.

Ferre tu, vel fertor, ille feratur.

Pluraliter.

Nos feramur, vos ferimini, illi ferantur.

Futurum sive Modus Mandativus.

Singulariter.

Fertor tu vel fereris, fertor ille vel feretur.

Pluraliter.

Feriminor vos vel ferimini, feruntor illi vel ferentur.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfect.
Ferri.

Praeteritum Perfect. et Plusquam Perfectum,
Latum, latam, latum esse, vel fuisse.

Fu-

Futurum Infinitivum.

Latum iri.

Participium Praeteriti Temporis.

Latus, iata, latum.

Participium Futuri Temporis.

Ferendus, ferenda, ferendum.

Sic coniugantur omnia eius Composita, etsi prima Syllaba in temporibus a Praeterito formatis aliquantum mutata, ut: Affero, antefero, aufero, circumfero, confero, differo, offero, infero, perfero, profero, praefero, refero, suffero, transfero. Praemefero autem aliquid singulare habet: praetefers, praesefert, praenobis ferimus, praevobisfertis, praeseferunt.

III.

Edo, et Comedo.

Eszem. Ich esse. Ejm. Jem. *Jidem.*

Edo et comedo regulariter ut *Lego* coniugantur, exceptis temporibus, quae sequuntur.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Edo, edis, vel es, edit, vel est.

Pluraliter.

Edimus, editis, vel estis, edunt.

Imperativi modi Tempus Praesens.

Edi, vel es.

Pluraliter.

Edite, vel este.

Futurum sive Modus Mandativus.

Edito tu, vel esto, edito ille, vel esto.

Plu-

Pluraliter.

Editote, vel estote.

Coniunctivi Imperfectum.

Ederem, vel essem, ederes, vel esses, ederet, vel esset.

Pluraliter.

Ederemus, vel essemus, ederetis, vel essetis, ederent, vel essent.

Infinitivi Praesens et Imperfectum.

Edere, vel esse.

In Passivo tantum usurpatur Praesens Indic.

Editur, vel estur.

C o m e d o.

Eszem. Ich esse. Ejm. Jem. *Jidem.*

Comedo, comedis, vel comes; comedit, vel comest.

Imperativi Futurum.

Comedito tu, vel comesto, comedito ille, vel comesto.

Coniunctivi Praeteritum Imperfectum.

Comederem, vel comessem, comederes, vel comesses, comederet, vel comesset.

Pluraliter.

Comederemus, vel comessemus, comederetis, vel comessetis, comederent, vel comessent.

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Comedere, vel comesse.

IV.

F i o.

Lészek. Ich werde, oder werde gemacht. Budem, aneb gsem včiněn. Poztajem: ali bivam. *Bivam*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singulariter.

Fio.	Fiam.
Fis,	Fias.
Fit.	Fiat.

Pluraliter.

Fimus.	Fiamus.
Fitis.	Fiatis.
Fiunt.	Fiant.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Fiebam.	Fierem.
Fiebas.	Fieres.
Fiebat.	Fieret.

Pluraliter.

Fiebamus.	Fieremus.
Fiebatis.	Fieretis.
Fiebant.	Fierent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Factus, a, um	sum (fui.)	Factus, a, um	sim (fuerim.)
	es (fuisti.)		sis (fueris.)
	est (fuit.)		sit (fuerit.)

Plu-

Pluraliter.

Facti, ae, a.	sumus (fuimus.)	Facti, ae, a.	simus (fuerimus.)
	estis (fuistis.)		sitis (fueritis.)
	sunt (fuerunt.)		sint (fuerint.)

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Factus, a, um.	eram (fueram.)	Factus, a, um.	essem (fuissem.)
	eras (fueras.)		esses (fuisses.)
	erat (fuerat.)		esset (fuisset.)

Pluraliter.

Facti, ae, a.	eramus (fueramus.)	Facti, ae, a.	essemus (fuissemus.)
	eratis (fueratis.)		essetis (fuissetis.)
	erant (fuerant.)		essent (fuissent.)

Futurum.

Singulariter.

Fiam.	Factus, a, um.	fuero.
Fies.		fueris.
Fiet.		fuerit.

Pluraliter.

Fiemus.	Facti, ae, a.	fuerimus.
Fietis.		fueritis.
Fient.		fuerint.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Fac Fias, fiat.

Plu-

Pluraliter.

Fiamus, fiatis, fiant.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Fieri.

Praeteritum Perfectum, et Plusquam Perfect.

Factum, am, um, esse, vel fuisse.

Futurum.

Factum iri.

Participium Praeteriti Temporis.

Factus, a, um.

Participium Futuri Temporis.

Faciendus, a, um.

Nota. 1) Facio Activum Coniugationis 3tiae rite format omnes modos, et tempora. Passivum eius olim *facior*, (cuius exstant apud Nonium, et Priscianum exempla) sed iam exolevit, eique successit *Fio* significatione passiva; quod, ut videre est, in nonnullis temporibus propriam flexionem habet: Praeteritum *Factus sum* cum derivatis fit ab Activi Supino: *Factum.*

Nota. 2) Imperativum non habet proprium, Plautus tamen Curc. Act. I. dixit: *Fi* mi obsequens, et mox: *Fite* mihi volentes: et apud Nonium *Fitote* Horat. I. 2. Sat. 5. *Fi* cognitor ipse. Diomedes etiam agnoscit. *Fito*, *fitote*, *fiunto*, qui etiam addit gerundia *Fiendi*, *fiendo*, *fiendum*, et Participium *Fiens*, quibus tamen minime uteris; cave etiam dixeris *Fiendus* pro faciendus.

Nota. 3) Omnia composita ex facio, quae a Praesentis retinent, coniugantur in Passiva voce, ut patefacio, patefio, etc. Tumefacio, calefacio, madefacio, liquefacio, etc. Tumefio.

Verum quae *a* Praesentis in *i* mutant, coniugantur simpliciter ut *Lego*, ut: afficio, conficio, deficio, efficio, inficio, interficio, officio, perficio etc. Afficior, conficior etc. praeter officio, et proficio, quae Passivum non habent, nisi forte impersonaliter. Reperiuntur tamen etiam confio, defio, interfio, passive, pro conficior Balbus 9. ad Att. Res *tota confieret* Aeneid. 4. *Confieri*

pos-

possit. Terent. Adelph. Hoc *Confit* quod volo Hecyr. Act. 2. Nihil apud me tibi *defieri* patiar.

Nota. 4) *Dic, duc, fac*, et composita ex dico, duco, facio e litteram in praesenti Imperativi amittunt, ut *praedic, deduc, calefac*.

Exceptio. Composita tamen ex verbo facio, quae *a in i* mutant, e servant, ut: *Confice, perfice*. Apud Poetas tamen, et praesertim Comicos, etiam dice, duce, face leguntur. Catullus etiam *inger* pro ingere dixit.

Composita ex duco: Abduco, adduco, circumduco, conduco, reduco, diduco, induco, introduco, perduco, reduco, traduco.

Composita ex duco: Abdico, addico, condico, contradico, edico, indico, praedico.

V.

Eo.

Megyek. Ich gehe. Gá gdem. Idem, ali hodim *Idem.*

Modus Indicativus.	Modus Coniunctivus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Eo.	Eam.
Is.	Eas.
It.	Eat.
Pluraliter.	
Imus.	Eamus.
Itis.	Eatis.
Eunt.	Eant.
Praeteritum Imperfectum.	
Singulariter.	
Ibam.	Irem.
Ibas.	Ires.
Ibat.	Iret.

Pluraliter.

Ibamus.	Iremus.
Ibatis.	Iretis.
Ibant.	Irent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Ivi.	Iverim.
Ivisti.	Iveris.
Ivit.	Iverit.

Pluraliter.

Ivimus.	Iverimus.
Ivistis.	Iveritis.
Iverunt (ere.)	Iverint.

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Iveram.	Ivissem.
Iveras.	Ivisses.
Iverat.	Ivisset.

Pluraliter.

Iveramus.	Ivissemus.
Iveratis.	Ivissetis.
Iverant.	Ivissent.

Futurum.

Singulariter.

Ibo.	Ivero.
Ibis.	Iveris.
Ibit.	Iverit.

Pluraliter.

Ibimus.	Iverimus.
Ibitis.	Iveritis.
Ibunt.	Iverint.

Modus Imperativus.	Modus Infinitivus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Tu I.	Ire.
ille Eat.	*Praeterit. Perfectum, et Plusq. Perfectum.*
Pl. Nos Eamus.	Ivisse.
Vos Ite.	
illi Eant,	
Futurum.	
Sing. Ito tu, *vel* ibis.	Iturum, am, um, esse.
Ito ille, *vel* ibit.	*Supinum.*
Plur. Itote vos, *vel* ibitis.	Itum.
Eunto illi, *vel* ibunt.	*Gerundia.*
	Eundi.
	Eundo.
	Eundum.

Participium.

Tempus Praesens. Iens, euntis.
Tempus Futurum. Iturus, a, um.

Nota 1) Verbi simplicis *Eo*, normam sequuntur in omnibus eius composita, ut sunt: adeo, anteeo, circumeo, coeo, exeo, ineo, intereo, abeo, pereo, pessumeo, praeeo, praetereo, subeo, transeo. Sic etiam prodeo, et redeo; quae tamen litteram D. in Imperf. et Futuro interserunt.

Nota 2) Veneo el-adattatom. Ich werde verkauft. Na prodag gsem. Prodajemsze. *Prodajemse*; compositum ex *venum* et *eo*, eandem normam in coniugando sequitur: *venibam*, *venivi*, melius abiecto v, *venti veneram*, *venibo*, *veniero*, *venire*, *venisse*. Imperativus; item gerundia, supina, et participia a verbo hoc non sunt in usu.

Nota 3) *Queo* et *nequeo* etiam coniugantur, ut *Eo*, nisi quod Imperativo, Gerundio, et Participio Praesentis careant; Passiva voce, *quitur*, *quentur*, *queantur*, *quitus sum*, dicebant Veteres auctore Diomede; sic etiam *nequitur*, *nequitum est*; sic Terent. Hec Act: 4. s. 1, Forma in tenebris nosci non *quita est*, loco non quivit,

Lucret. I. 1. Dum veniant aliae, ac suppleri summa *queatur*, Participia *quiens*, *nequiens*; in Plur. *queuntes*, *nequeuntes* rarissime in scriptoribus antiquis occurrunt. Hannibalem adsequi *nequiens*. Ammianus 15. 26. quod etiam in Fragm. Sallust. legitur: et in Plur. Arnobius. I. 1. p. 13. Coecitate ingenita *nequeuntes* videre.

IV.

Volo, *Akarok*. Ich will. Chcem. Ja hochu. *Ja hochu*. **Nolo**. *Nem akarok*. Ich will nicht. Nechcem. Ja nechu. *Ja necsu*. **Malo**. *Inkább akarok*. Ich will lieber. Radegi chcem. Ja rajshi hochu. *Ja volim*.

Modus Indicativus Tempus Praesens.

Singulariter.

Volo.	Nolo.	Malo.
Vis.	Nonvis.	Mavis.
Vult.	Nonvult.	Mavult.

Pluraliter.

Volumus.	Nolumus.	Malumus.
Vultis.	Non vultis.	Mavultis.
Volunt.	Nolunt.	Malunt.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Volebam.	Nolebam.	Malebam.
Volebas.	Nolebas.	Malebas.
Volebat.	Nolebat.	Malebat.

Pluraliter.

Volebamus.	Nolebamus.	Malebamus.
Volebatis.	Nolebatis.	Malebatis.
Volebant.	Nolebant.	Malebant.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Volui.	Nolui.	Malui.
Voluisti.	Noluisti.	Maluisti.
Voluit.	Noluit.	Maluit.

Pluraliter.

Voluimus.	Noluimus.	Maluimus.
Voluistis.	Noluistis.	Maluistis.
Voluerunt (ere)	Noluerunt (ere)	Maluerunt (ere)

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Volueram.	Nolueram.	Malueram.
Volueras.	Nolueras.	Malueras.
Voluerat.	Noluerat.	Maluerat.

Pluraliter.

Volueramus.	Nolueramus.	Malueramus.
Volueratis.	Nolueratis.	Malueratis.
Voluerant.	Noluerant.	Maluerant.

Futurum.

Singulariter.

Volam.	Nolam.	Malam.
Voles.	Noles.	Males.
Volet.	Nolet.	Malet.

Pluraliter.

Volemus.	Nolemus.	Malemus.
Voletis.	Noletis.	Maletis.
Volent.	Nolent.	Malent.

Modus Coniunctivus Tempus Praesens.

Singulariter.

Velim.	Nolim.	Malim.
Velis.	Nolis.	Malis.
Velit.	Nolit.	Malit.

Pluraliter.

Velimus.	Nolimus.	Malimus.
Velitis.	Nolitis.	Malitis.
Velint.	Nolint.	Malint.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Vellem.	Nollem.	Mallem.
Velles.	Nolles.	Malles.
Vellet.	Nollet.	Mallet.

Pluraliter.

Vellemus.	Nollemus.	Mallemus.
Velletis.	Nolletis.	Malletis.
Vellent.	Nollent.	Mallent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Voluerim.	Noluerim.	Maluerim.
Volueris.	Nolueris.	Malueris.
Voluerit.	Noluerit.	Maluerit.

Pluraliter.

Voluerimus.	Noluerimus.	Maluerimus.
Volueritis.	Nolueritis.	Malueritis.
Voluerint.	Noluerint.	Maluerint.

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Voluissem.	Noluissem.	Maluissem.
Voluisses.	Noluisses.	Maluisses.
Voluisset.	Noluisset.	Maluisset.

Pluraliter.

Voluissemus.	Noluissemus.	Maluissemus.
Voluissetis.	Noluissetis.	Maluissetis.
Voluissent.	Noluissent.	Maluissent.

Futurum.

Singulariter.

Voluero.	Noluero.	Maluero.
Volueris.	Nolueris.	Malueris.
Voluerit.	Noluerit.	Maluerit.

Pluraliter.

Voluerimus.	Noluerimus.	Maluerimus.
Volueritis.	Nolueritis.	Malueritis.
Voluerint.	Noluerint.	Maluerint.

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

Caret.	*Sing.* Noli.	Caret.

Fu-

Futurum sive Modus Mandativus.

Sing. Nolito.

Plur. Nolitote.

Nolunto.

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

Velle.	Nolle.	Malle.

Praeteritum Perfectum, et Plusquam Perfectum.

Voluisse.	Noluisse.	Maluisse.

Participium.

Tempus Praesens.

Volens.	Nolens.	Caret.

Nota 1) Volo, malo proprie Imperativo carent, pro quo utimur: *Fac velis, malis.* Cic. ad Att. Itaque *fac*, ut me *velis* esse aliquem, sic da operam, ut *velis*, et similibus. Diomedes addit *volito, volitote*, sed in usu non sunt.

Nota 2) *Nolo*, et *malo*, Composita idem sunt, ac *non volo*, et *magis volo*: Apud Plautum, *mavolo, mavellem, et mavelim* invenies; *et nevolo, nevis, nevult.*

---

§. VII.

De Coniugatione Verborum Defectivorum.

Quid sunt Verba Defectiva?

Sunt, quibus modi nonnulli, aut Tempora, Numeri, Personae deficiunt. Quo vocabulo nonnulli Grammatici *Anomala* quoque complectuntur, verum non omnia Defectiva sunt *Anomala*, nam *memini, odi, novi, coepi*, cum multis destituuntur Temporibus, tertiae tamen; sive quartae Coniugationis leges servant, ut infra videre est.

I.

I.

a) Coepi; *el-kezdettem, vagy el-kezdem*; ich habe angefangen, oder ich fange an; počal gsem, aneb počinam. Ja zaoseosam, illi zacsimam. *Ja zachelszem, ali záchinam*;

b) Memini; *emlékezem, vagy emlékeztem*; ich erinnere mich, oder ich habe mich erinnert; pamatugem, aneb pamatowal gsem. Ja spominjamse, illi spominjosamse. *Ja zpominamsze, ali zpominalszemsze.*

c) Novi; *tudom, vagy tudtam*; ich weiß, oder ich habe gewußt; wim, aneb wedel gsem. Ja znam illi znaosam. *Ja znam, ali znalszem.*

d) Odi; *gyülölöm, vagy gyülöltem*; ich hasse, oder ich habe gehaßt; nenawidim, aneb nenawidel gsem. Ja odurivam, illi odurivosam. *Ja odurjavam, ali odurjavalszem.*

Modus Indicativus.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Coepi.	Memini.	Novi.	Odi.
Coepisti,	Meministi.	Novisti.	Odisti.
Coepit,	Meminit.	Novit.	Odit.

Pluraliter.

Coepimus.	Meminimus.	Novimus.	Odimus,
Coepistis.	Meministis.	Novistis.	Odistis.
Coeperunt,	Meminerunt.	Noverunt.	Oderunt.
(ere)	(ere)	(ere)	(ere.)

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulartier,

Coeperam.	Memineram.	Noveram.	Oderam,
Coeperas.	Memineras.	Noveras.	Oderas.
Coeperat,	Meminerat,	Noverat,	Oderat.

Plu-

Pluraliter.

Coeperamus.	Memineramus	Noveramus.	Oderamus.
Coeperatis.	Memineratis.	Noveratis.	Oderatis.
Coeperant.	Meminerant.	Noverant.	Oderant.

Modus Coniunctivus.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Coeperim.	Meminerim.	Noverim.	Oderim.
Coeperis.	Memineris.	Noveris.	Oderis.
Coeperit.	Meminerit.	Noverit.	Oderit.

Pluraliter.

Coeperimus.	Meminerimus.	Noverimus.	Oderimus.
Coeperitis.	Memineritis.	Noveritis.	Oderitis.
Coeperint.	Meminerint.	Noverint.	Oderint.

Praeteritum Plusquam Perfectum.

Singulariter.

Coepissem.	Meminissem.	Novissem.	Odissem.
Coepisses.	Meminisses.	Novisses.	Odisses.
Coepisset.	Meminisset.	Novisset.	Odisset.

Pluraliter.

Coepissemus.	Meminissemus	Novissemus	Odissemus.
Coepissetis.	Meminissetis.	Novissetis.	Odissetis.
Coepissent.	Meminissent.	Novissent.	Odissent.

Futurum.

Singulariter.

Coepero.	Meminero.	Novero.	Odero.
Coeperis.	Memineris.	Noveris.	Oderis.
Coeperit.	Meminerit.	Noverit.	Oderit.

Pluraliter.

Coeperimus.	Meminerimus	Noverimus.	Oderimus.
Coeperitis.	Memineritis.	Noveritis.	Oderitis.
Coeperint.	Meminerint.	Noverint.	Oderint.

Modus Imperativus.

Singulariter.

Caret.	Memento, vel memineris, meminerit.	Noveris. Noverit.	Oderis. Oderit.

Pluraliter.

Caret.	Meminerimus. Mementote, vel memineritis Meminerint.	Noverimus. Noveritis. Noverint.	Oderimus. Oderitis. Oderint.

Modus Infinitivus.

Praeteritum. Perfectum.

Coepisse.	Meminisse.	Novisse.	Odisse.

Futurum.

Coepturum, am, um, esse.	Caret.	Caret.	Osurum, am, um, esse.

Participium.

Praeteritum Perfectum.

Coeptus, a, um.	Caret.	Caret.	Osus, a, um

Futurum

Coepturus, a, um.	Caret.	Caret.	Osurus, a, um

Nota. 1) Quatuor haec verba Praeteritum solum habent, sed Praeteritum sumitur etiam pro Praesenti, quo tempore, et omnibus iis, quae a Praesenti formantur, carent. *Coepio* olim in Praesenti in usu fuit. Plaut. Men. Lites *coepio*.

Nota. 2) Coepi Praeteritum aliud habet Passivae vocis *coeptus, a, um, sum, vel fui; eram, vel, fueram*; in aliis etiam Modis *Coeptus fuissem* etc. iungiturque aliis Passivis Infiniti Modi. e. g. Pons institui *coeptus est* Caes. Vineae *coeptae* agi, Liv.

Ne-

Nota 3) Memineris, noveris, oderis, coeperis etc. quae pro Imperativo usurpantur, sunt modi Coniunctivi.

Nota 4) Novi saepe patitur Syncopen abiecta syllaba *vi*, ut: novisti, *nosti* novistis, *nostis*. Noverunt, *norunt*: noveram, noram, as, at, amus, atis, ant, noverim, *norim*, *ris*, etc. novissem, *nossem*, *nosses*, *et*, *emus*, *etis*, *ent*, noveris *noris*, novisse, *nosse*.

II.

Aio, Inquam; *mondom;* Ich sage; gá prawim. **Velim.** *Velim.*

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Sing. Aio, ais, ait.	Inquam, is, it.
Plur. Caret, Caret, aiunt.	Inquimus, inquitis, iunt.

Praeteritum Imperfectum.

Sing. Aiebam, as, at.	Inquiebam, bas, bat, (etiam inquibat.)
Plur. Aiebamus, atis, ant.	Inquiebamus, batis, bant

Praeteritum Perfectum.

Sing. — Aisti, Caret	Caret. Inquisti, Caret.

Futurum.

Sing. ———	— Inquies, Inquiet.

Modus Coniunctivus.

Tempus Praesens.

Sing. Aias, aiat.	— Inquias, inquiat.
Plur. — Aiatis, aiant.	— Inquiatis, inquiant

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

Sing. — Ai, —	— Inque, vel inquito.

Participium Praesens.

Aiens.	Inquiens.

Nota. Inquio. etiam nonnunquam reperitur: ita apud Catul. epig. 10 sed rarum est. *Aio* Praesens tantum

tum et Imperfectum habere Grammatici nonnulli contendunt, reliqua tempora rarius saltem occurrere dubio vacat. Plaut. in Imperat. vel *ai*, vel nega.

III.

Forem, fore. *Volnék. lennék, lenni.* Ich wäre, oder würde seyn. Gsem byl, býti. Dabi bil, da budem. *Dabi bio, da bude.*

Forem, fores, foret, *loco* essem, esses, esset,
— — — *loco* — — essent.
Fore, — — *loco* futurum etc.

Nota. Occurrunt etiam eius composita *adfore*: 8. Aen. *adforet* 6. Aen. *Confore* Terent. Andr. *defore* Cic. in Rul. *Profore.* Horat. I. 1. ep. 18. et alia.

IV.

Ad Classem Defectivorum, e quibus nonnulla unum tantum, alterumve tempus, aut personam habent, pertinent etiam sequentia:

FAXO. Futurum indicativi, pro faciam. *Megtselekszem.* Ich werde machen. Včiním. Budem uchinil. *Budem ucsinio.*

Faxim, *is*, *it*, *imus*, *itis*, *int*: In Modo Coniunctivo loco faciam, as, etc. vel fecero.

QUAESO, quaesumus. *Kérlek, kérünk,* Ich biete, wir bitten. Prosým, prosýme. Proszim, proszimo. *Molim, molimo.* Primas tantum Personas Praesentis Indicativi habet.

AVE, *avete*, *aveto*, *avere*, verbum est salutandi. *Isten veled, egészséggel vagy, üdvözlégy.* Sey gegrüßet. Zdraw bud. Daszi zdrav. *Dasi zdrav*: aveo autem, id est concupisco, plura habet tempora.

SALVE, *salvete*, *salvebis*, *salveto*, *salvere*; eadem fere significatio, quae prioris.

CE-

CEDO, est secunda Persona utriusque numeri Imperativi. Terentio valde frequens, idem significat, ac *da, exhibe, porrigo*, vel *dic. Add-elő, hozz.* Gieb, reiche her, und auch sage heraus. Dag, neb podag, powez. Daj, ali povech. *Daj, illi kaxi.* Reperitur etiam in Pl. apud Comicos *cedite*, vel cette per Syncopen.

INFIT, tertia Persona Praesent. Indic. pro *incipit*, vel *inquit. El-kezdi, vagy mondja.* Er fängt an, oder sagt. Začina on, neb powida. On pochinya. li poveda. *On pocsima illi kaxe.*

DEFIT, *defieri*, tertiam Personam habet Indicativi, et Praesens Infinitivi. *Hija vagyon.* Es mangelt. Nedostáwaſe. Zmenykati. *Majnka.*

OVAT, tertiam Personam habet Indicativi, et Participium *ovans, ovantis, ovanti etc. Örül, vigad.* Er frohlocket. Raduge ſe. Radujesze. *Radujese*: licet et aliae supersint Flexiones, *Ovet*, Stat. 4. Silv. 1. 8. *ovaret.* Idem Theb. I. 153. *ovandi* ius Svet. Claud. c. 1. et Solin. c. 57. de Antiocho: Equum *ovaturus* insiluit.

VALE. *valete, valeto, valere*: etsi ex integro verbo, valeo est: quia tamen salutandi significatio in pluribus personis non datur; inter Defectiva refertur.

FARI. DARI etiam Defectivis accensentur, propterea, quod primae Personae horum verborum Praes. Indic. et Coniunct. *for, dor, fer, der* non sint in usu; recte vero dicitur, *faris, fari, fatus sum; fandi, fando* etc. uti et *daris, datur*, etc.

Adm. Quae sequuntur in *im* ad Praesens, vel Futurum Coniunctivi; aut ad Praesens, vel Futurum modi potentialis pertinent; pleraque eorum non sunt in usu; obiter hic tantum, et perpaucis exponuntur: ne adolescentuli in Veterum scriptis legendis, et intelligendis adhaereant; huiusmodi sunt:

Edim, edis, edit. *Plur*, Edimus, editis, edint, pro *edam*, as, etc.
Comedim, comedis. pro *comedam*.
Ausim, is, it, id est *audeam*, sive *ausus ero*, fuero, vel fuerim.
Auxim, auxis, id est *augeam*.
Axim, is, it, int, pro *agam*, *vel egerim*, *adaxint*. Plaut.
Duim, is, it, int, pro *dem*.
Perduim, is, it, int, pro *perdam*.
Creduim, is, it, pro *credam*.
Siem, es, et, sient; pro *sim*.
Prohibessim, pro *prohibuerim*.
Amasso, pro *amavero*.
Expugnassere, pro, *expugnaturum esse*.
Reconciliassere, pro *reconciliaturum esse*.

Haec vocantur Tempora Archaica.

---

§. VIII.

De Coniugatione Verborum Impersonalium.

Grammatici nonnulli, ut Donatus, Diomedes, Phocas etc. Verba Impersonalia inter *Defectiva* numerant; quia *personis deficiunt*, personis quidem sermonis, quae sunt ipsius verbi propria quasi membra; neque his omnibus, sed praecipuis, prima, et secunda.

Quotuplicia sunt Impersonalia?

Duplicia: alia sunt Activae vocis; ut: *piget*, *pudet*, *poenitet* etc. alia Passivae; ut: *pugnatur*, *itur*, *curritur*, *egetur etc.*

I. De Activis Impersonalibus.

Activa, vel potius Neutra desinunt, in *t*, suntque duplicia, alia *per se impersonalia*, quae nimirum usitate in prima, et secunda Persona

sona non leguntur; ut sunt: *decet*, *libet*, *licet*, *liquet*, *miseret*, *oportet*, *piget*, *poenitet*, *pudet*, *taedet*. Alia per *Accidens*; quae ratione primae, et secundae Personae Personalia sunt: in tertia autem, ex constructione Impersonalitatem induunt; id est absolute sine Nominativo ponuntur, ut *tonat*, *fulget*, *fulgurat*, *grandinat*, *ningit*, *pluit*, quibus tamen nonnunquam, etiam Nominativus additur rei, quae pluviam, tonitru, aut quid simile ciet.

Coniugatio autem Impersonalium activorum fit per consvetas quatuor Coniugationum formas e. g.

a) *Per* I. *Coniug.* Tonat, tonabat, tonuit, tonuerat, tonabit. *Coniunct.* tonet, tonaret, tonuerat, tonuisset. *Infinit.* tonuisse.

b) *Per II. Coniug.* Oportet, oportebat, oportuit, oportuerat, oportebit. *Coniunct.*, oporteat, oporteret, oportuerit, oportuisset, *Infinit.* oportere, oportuisse.

c) *Per III. Coniug.* Accidit, accidebat, accidit, acciderat, accidet. *Coniunct.* accidat, accideret, acciderit, accidisset. *Infin.* accidere, accidisse.

d) *Per IV. Coniug.* Evenit, eveniebat, evenit, evenerat, eveniet. *Coniunct.* eveniat, evenit, evenerat, eveniet. *Coniunct.* eveniebat, eveniret, evenerit, evenisset, *Infinit.* evenire, evenisse.

PARADIGMA.

Verbi Impersonalis vocis Activae.

Poenitet. *Bánom.* Es reuet. Ljto, neb žel gest. Kajamsze. *Kajemse.*

Modus Indicativus.	Modus Coniunct.
Praesens.	
Poenitet.	Poeniteat.

Im-

Imperfectum.

Poenitebat.	Poenteret.

Perfectum.

Poenituit.	Poenituerit.

Plusquam Perfectum.

Poenituerat.	Poenituisset.

Futurum.

Poenitebit.	Poenituerit.

Modus Imperativus.	*Modus Infinitivus.*
Praesens.	
Poeniteat.	Poenitere.
	Perfectum.
	Poenituisse.
	Gerundia.
	Poenitendi, do, dum,
	Participium.
	Poenitens, entis.

II. De Passivis Impersonalibus.

Unde fiunt Impersonalia Passivae vocis, et quomodo coniugantur? Fiunt ab omnibus verbis Activis, et Neutris, desinunt in *tur*, et Coniugatio eorum sequitur characterem Passivorum, e. g.

a) *Per I. Coniugat.* Cantatur, cantabatur, cantatum est, cantatum erat, cantabitur. *Coniunct.* cantetur etc. *Infinit.* cantari etc. sic etiam statur. laboratur, peccatur etc.

b) *Per II. Coniugat.* Sedetur, sedebatur, sessum est, sessum erat, sedebitur etc. etiam suadetur, ridetur, siletur etc.

c) *Per III. Coniugat.* Curritur, currebatur, cursum est, cursum erat, etc. sic etiam luditur, parcitur, scanditur, sistitur, vivitur.

d)

d) *Per IV. Coniugat.* Itur, ibatur, itum est etc. sic etiam: dormitur, garritur, scitur, servitur, venitur etc.

P A R A D I G M A.

Verbi impersonalis vocis Passivae.

Modus Indicativus.	Modus Coniunctivus.
Praesens.	
Pugnatur. *Viaskodtatik.* Es wird gekämpfet. Bige, boguge. Bijesze vojujesze. *Vojujese.*	Pugnetur.
Imperfectum.	
Pugnabatur.	Pugnaretur.
Perfectum.	
Pugnatum est (fuit)	Pugnatum sit (fuerit)
Plusquam Perfectum.	
Pugnatum erat (fuerat)	Pugnatum esset fuisset.
Futurum.	
Pugnabitur.	Pugnatum fuerit.

Modus Imperativus	Modus Infinitiv.
Praes. Pugnetur.	*Praes.* Pugnari. *Perfectum.* Pugnatum esse (fuisse) *Futurum.* Pugnatum iri.

Nota 1) *Decet*, et *pudet* interdum etiam in tertia Plurali ad normam personalium reperiuntur; ut Parvum parva *decent.* Horat. Non te haec *pudent*? Plaut, sic et *oportebant.* Terent. Heaut. Imo Plautus etiam dixit, *Cas.* Ita nunc *pudeo*; et *Menaech*: loquere tuum mihi nomen, nisi *piges*; ex quo apparet Impersonalia nonnulla, olim etiam Personalia, et integra fuisse.

Nota 2) Sunt quorumdam Praeterita gemina, in usu secundum Activam et Passivam formam, ut:

Libet, libuit, et libitum est;
Licet, licuit, et licitum est.
Piget, piguit, et pigitum est.
Placet, placuit, et placitum est.
Pudet, puduit et puditum est.

Nota. 3) Carent Impersonalia Supinis, Gerundiis, et Participiis: exceptis *libens*: *licitus*, *liciturus*. *Poenitens*, *poenitendum*, *poenitendus*; *pertaesus*, *pudendum*, *pudens*, *puditurus*, *pudendus*; *pigendus* quoque extat. Ep. 7. Heroid. Ovid. nulla parte *pigendus erit*. Accius, et Salustius etiam *poeniturus* dixit; quod improbat Quintilianus 9. 3.

Nota 4) Non raro etiam a Deponentibus fiunt *Impersonalia*. e. g. Quos non est *veritum* ponere. Cic. Utinam sit hic modo *perfunctum* Terent. Hostibus nunciatur, in castris Romanorum *tumultuari*. Caesar.

APPENDIX

DE PRAETERITIS ET SUPINIS VERBORUM.

Admonitio 1) Capite hoc III. de *Verbo* locum sibi etiam vindicat Doctrina de *Praeteritis et Supinis* Verborum, a quibus, (ut in Tabella Formationum videre est,) complura tempora formantur. Regulas de Praeteritis et Supinis Verborum versibus hexametris feliciter complexus est *Emmanuel Alvarez*. Reliqui recentiores Grammatici aut versus illos ab Alvaro totidem verbis descripserunt, aut paullulum immutatos ediderunt. Cui Versus displicent, Regulas missis versibus oratione soluta percipiat, neque enim ad Praecepta cognoscenda necessarii sunt Versus, sed ad illa iam cognita memoria diutius retinenda valde quidem adcommodati.

Admonitio 2) Prius, quam tirones Regulas de Verborum *Praeteritis et Supinis* percipiant, iuvabit sequentia praemittere:

1) *In Verborum compositione aut Verbum aut Praepositio manent integra*; ut: concurro, adiungo,

aut

aut utrumque corrumpitur, ut: colligo, allido; *aut Praepositio manet integra corrupto Verbo*: ut: excido, deprimo; *aut contra, Verbum manet integrum corrupta Praepositione*; ut: colludo, compono.

2) *A in E mutant.*

Composita ex verbis: damno, halo, lacto, mando, patro, sacro, tracto, arceo, fallo, carpo, sarcio, gradior, pario, patior, scando, spargo: ut: condemno, anhelo etc. *Pauca admodum retinent A*; *ut*: exhalo, impartio, et impertio, pertracto, et pertrecto: sed haec, et alia id genus usu discenda sunt.

3) *A in I mutant.*

Composita ex amico, ut: inimico, inimicor, aris, ex maneo, *adiunctis Praepositionibus e*; *in*, *prae*, *ex ut*: Taceo, placeo, habeo, lateo, et ex lacio Verbo prisco, ut: allicio, elicio. iacio, salio, sapio, capio, cado, ago, frango, pango, cano, facio, statuo.

Excipe; Complaceo, perplaceo, perago, circumago, satago, dego, cogo, repango, *et Composita ex facio, si ex Verbis componuntur*, ut: Tepefacio, calefacio.

4) *A in U mutant.*

Composita ex quatio, salto, calco, scalpo; ut: excutio, insulto, insculpo.

5) *E in I mutant.*

Composita ex teneo, sedeo, rego, lego, is, emo, premo, *specio Verbo prisco*, ut: aspicio.

Excipe: Relego, perlego.

6) *U in E breve mutant.*

Composita a iuro: deiero, peiero. Deiuro tamen, et periuro *apud Plautum, et Horatium reperiuntur.*

Nonnullae Diphthongi in Vocales migrant; ut:

AE in I. longum.

Composita, ex laedo, caedo, quaero, ut: allido, concido, exquiro.

AU in O longum.

Composita ex plaudo, ut: Explodo, complodo, supplodo.

Excipe. Applaudo.

Composita, ex claudo; ut: excludo, concludo, vel fiunt a cludo; nam utroque modo dicitur.

VERSUS MEMORIALES EMMANUELIS ALVARI DE PRAETERITIS, ET SUPINIS VERBORUM.

I.

REGULAE GENERALES.

1. Simplicium leges ferme coniuncta sequuntur.
2. Hinc aliqua excipies; quorum meminisse iuvabit.
3. Cum geminat primam simplex, composta priorem
4. Praeteriti amittunt: praeter praecurro, repungo;
5. Quaeque sibi gignunt Sto, Do, cum Poscere Disco.

1—5. Simplex, et ipsius compositum (quod modo Natum, modo Pignus appellamus (coniugatur eodem modo, ut Emo, sic redimo, perimo: Undo, sic redundo, exundo. Excipiuntur nonnulla, quae suis locis explicabuntur. Quando praeteritum simplicis geminat syllabam primam, ut cado, cecidi, composita secundam tantum retinent, ut Concido, concidi, Comperio, comperi, Reperio, reperi, Respondeo, respondi. Excipe Praecurro, et Repungo, et composita verborum Sto, Do, Posco, Disco, quae geminant, sicut primigenia, Praecucurri (quod etiam Praecurri habet) Repupugi, Adstiti, Addidi, Depoposci, Edidici. Videndum est autem, ne nos

nos fallant quaedam, quae composita a Do falso, videntur, ut: Secundo, inundo, abundo, redundo, vident composita ex Undo. Quotiescunque posito Verbo aliquo in carmine non apponitur eius praeteritum, aut supinum, scito referri ad regulam generalem proxime positam, ut Neco, necavi, necatum, Doceo, docui, Fingo, finxi, etc.

Verba Praeterito, et simul Supino carentia.

6. Praeteritis quaecunque carent, spoliato Supinis;
7. Ut Glisco, Vergo, Ferio, cum Polleo, Vado,
8. Ambigo, cum Satago, Quaeso: quibus Hisco, Fatisco,
9. Et Furit, et Moeret, tum Aveo tum Ringor, et Aio,
10. Et Vescor, Liquor, Medeor, Reminiscor adauge:
11. Insuper a Verbo, seu Nomine nata, Tepesco,
12. Mitesco veluti, queis nomen ab Incipiendo;
13. Aut certe capiunt a verbis, unde trahuntur.
14. His, demto Esurio, iunges Meditantia verba.

6—14 Quae Verba carent praeterito, carent pariter et supino, ut Vergo: versi enim non est in usu: Ferivi, feritum, apud recentiores legitur, apud antiquos non legitur. Pollui, praeteritum a polluo est, non a polleo, id est, valeo. Vado, vasi in compositis tantum habet, ut evasi, invasi. Ambegi, et Sategi, tunc utar, cum apud probatos Scriptores invenero. Quaesivi est a quaero, ris, non a quaeso, sis, nisi apud vetustissimos. Ringor, deponens caret praeterito; ringo, neutrum Grammaticis habet rinxi, rictum, ex quo rictus, us. Ab Aio, praeteritum fuit Ai, teste Probo: sed non est in usu. Verba in Sco, quae appellantur Inchoativa, hoc est, quae actionem inchoatam ac magis, magisque increscentem significant, si a nominibus deducantur, prorsus destituuntur praeterito ut mitesco, silvesco, ingravesco; sin a verbis, aut praeteritis, carent, aut illa mutuantur ab iis, unde nascuntur: refrigesco, refrixi, a frigeo, Calesco, calui, a caleo, Senesco, senui, a seneo, Cognosco vero, cresco, et alia, quae nec a nomine, nec a verbo nascuntur, ad hanc regulam non spectant.

Verba in *Rio*, quae Meditativa, sive desiderativa appellantur, ut dicturio, empturio coenaturio, mincturio, carent praeterito; Esurio tamen habet esurivi, esuritum, quibus aliqui addunt parturio, nupturio. Verum scaturio, lingurio, et composita abligurio, obligurio non carent praeterito, quia Meditativa non sunt, quamvis eorum formam imitentur.

II.

REGULAE SPECIALES.

PRIMA CONIUGATIO.

15. Praeteritum primae facit *avi*, *atum*que Supino,
16. Ut Neco: nam *necui*, *nectum* sibi pignora servant.
17. At Cubui, Domui, Crepui, Vetuique Supina.
18. Dant in *itum*, ut Cubitum: haec Tonui, Sonuique sequuntur.
19. M Cubo cum recipit, tantum tibi tertia flectet:
20. Ast in Praeteritis expungitur, atque Supinis.
21. Dimicat *avi*, *atum*; Micui nil amplius optat.
22. A Fricui, Frictum, a Secui deducito Sectum.
23. A Lavi, Lotum, aut Lautum, nec sperne Lavatum.
24. Ex Lavo compositum, ceu Diluo, tertia poscit.
25. Potatum a Poto, seu Potum flectito. Iuvi,
26. A Iuvo praeteritum tantum; sed ab Adiuvo *iutum*.
27. Dat Plicui, Plicitum: compostum poscit utrumque.
28. Supplicat *avi*, *atum*, Replicoque, et Nomine nata.
29. Do, Dedit, atque Datum poscit, compostaque primae,

30. Quae *venum*, *pessum*, *circumque*, *satisque* crearunt.
31. A Sto flecte Steti Statum, *Stiti* at inde profecta,
32. Atque *Stitum* cupiunt, multo sed crebrius *atum*.

15—32. Verba primae coniugationis habent in praeterito avi, in supino atum, ut neco, necavi, necatum, cuius composita faciunt, necui, nectum, ut eneco, enecui, enectum. Cubo cum compositis tum primae, ut incubo, recubo, accubo; tum tertiae, ut recumbo, incumbo; accumbo, decumbo, occumbo, habet cubui, cubitum. Mico, micas, cum compositis emico, intermico, promico, micui habet sine supino: solum dimico habet dimicavi, dimicatum. Composita a verbo plico, et praepositione, vel sequuntur simplex, plicui, plicitum, vel faciunt avi, atum, ut implico, implicui, citum, et implicavi, catum; sic explico, applico, et alia. Excipitur supplico, et composita ex nomine, ut duplico, triplico, multiplico, quae solum habent avi, atum. Frico, cui, ctum, cum compositis refrico, affrico, perfrico, etc. Iuven. *Si prurit frictus ocelli Angulus*. Plin. in Proëm. *Perfricui faciem, et nihil profeci*. Participia tamen eorum reperiuntur in atus. Cic. Att. lib. 12. *Quae res forsitan sit refricatura vulnus meum*. Do, das, cum compositis primae, Venumdo, circumdo, satisdo, pessumdo, dedi, datum, quae vero pertinent ad tertiam, didi, ditum; ut vendo, reddo, indo, condo, prodo. Abscondo, nunc abscondi absconditum priscis abscondidi, absconsum. Crepo, sono, tono domo, veto faciunt, ui, itum, crepo, crepui, crepitum. Verum Lavo, as, est etiam tertiae, Lavo, lavis: quare omnia verba composita ad hanc pertinent, Abluo, proluo, etc. Composita verbi sto, adsto, consto, exsto, praesto, habent Adstiti, constiti, exstiti, praestiti; Supino vero frequentius atum, saltem participiis in Rus, ut Praestatum, et praestaturus, Constatum, et constaturus. Cic. lib. 6 epist. 8. se *praestaturos*. Plin. lib. 8. cap. 3. *Constaturus minimo impendio fructus*. Iuvo, iuvi caret supino, sed adiuvo habet adiutum; unde iuvo supinum videtur posse mutuari.

SE-

SECUNDA CONIUGATIO.

33. Altera praeteritis dat *ui*, dat *itum*que Supinis,
34. Ut Moneo, Taceo; sed Tostum Torreo gignit.
35. Sorbeo cum Sociis dat *ui*, tamen absque Supino.
36. A Doceo Doctum, a Teneo deducito Tentum.
37. Censeo fert Censum, Mistum tibi Miseeo donat.
38. Neutrum, quod dat *ui*, Timeoque carento Supinis.
39. Poscit *itum* Valeo, Careo, Placeoque Doletque:
40. Pareo cum Iaceo, Caleo, Noceoque, Licetque,
41. Dant *di, sum,* Video, Sedeo cum Prandeo, verum
42. S geminat Sessum, Stridi nil amplius optat.
43. Mordeo praeterito geminato flecte Momordi,
44. Morsum: sic Spondet, Tondet, sic Pendeo flectes.
45. Dat Mansi Mansum; minui sed Praeminet optat.
46. Prominet, Immineo, simul Eminet absque Supino.
47. Haereo dat *si*, *sum*, cum Svadet, Mulcet, et Ardet.
48. Tergeo cum Mulget, Ridet, sed Torqueo, Tortum.
49. Vult Iubeo, Iussi, Iussum, ast Indulgeo *si*, *tum*.
50. Urgeo *si* tantum cum Fulget, Turget, et Alget.
51. Lugeo praeteritum luxi, luctumque Supinum,
52. Luceo duntaxat Luxi; sic Frigeo, Frixi.
53. Augeo praeterito facit Auxi, Auctumque Supino.

54.

54. *Evi, etum,* Vieo, Flet, Net cum Deleo quaeque.
55. A Pleo nascuntur, ceu : Repleo, Suppleo, complet.
56. Civi sume citum : quartae sed pignora redde.
57, Nunc Oleo dat *lui*, dat *itum*, compostaque odoris.
58. Quae servant sensum : si non, *evi* effer, et *etum*.
59. Ast Abolevit *itum* dat, fert Adolevit Adultum.
60. Ex *veo* fit *vi*, *tum* : a Caveo deducito Cautum.
61. A Faveo, Fautum : tantum Conniveo *vi, xi*,
62. Et Fervere, bui; sic Langueo, Languit optat,
63. Et Paveo, Pavi, nil Flaveo, Liveo habebunt.
64. Audeo nunc Ausus, Gavisus, Gaudeo poscit.
65. Et solitus, Soleo, Solui tibi Crispe placebat.

Verba secundae coniugationis faciunt praeterito ui, supino itum, ut taceo, tacui, tacitum : huius verbi composita reticeo, conticeo carent supino, Arceo vero, arcui, caret supino : at composita eius habent, ut exercui, exercitum, coërceo, etc. prandeo, prandi, pransum, video, vidi, visum : Sedeo, sedi, sessum. Mordeo, spondeo, pendeo, tondeo, geminant primam praeteriti, momordi, spopondi, etc. Sorpsi a sorbeo, negant Grammatici dici posse : quod si sit a sorbo, is, tertiae est. Lucanus tamen usurpavit absorpsit : neque videtur imitandus. Supina verborum Valeo, careo, pareo, doleo, caleo, vix fortasse sunt in usu. Formantur tamen a nonnullis participia, ut valiturus, pariturus, cariturus. Verba sillaba Veo terminata faciunt praeterito vi, supino tum, ut moveo, movi, motum; Ferveo, ferbui, potius, quam fervi. Flaveo, cum reliquis, raro habet praeteritum, idque Fere apud priscos : nam conniveo, connivi, et connixi olim habuit. Expavi ab expavesco est. Maneo, et eius composita, ut remaneo, permaneo, quae a non mutant, mansi, mansum ; at quae mutant a in i, ut immineo, promineo, imminui, prominui, etc. sunt sine supino. Haereo, haesi, haesum, Svadeo, svasi, svasum ; Mulgeo, et Mulceo, mulsi, mulsum : Ardeo, arsi, arsum ; Tergeo tersi, tersum, Rideo, risi, risum; Torqueo, torsi, torsum, fre-

frequentius tortum; Iubeo geminat *s* utrobique: Indulgeo, indulsi, indultum; Urgeo, ursi, absque supino, et sex, quae sequuntur, Fulgeo, fulsi: Turgeo, tursi; Algeo, alsi, Luceo, luxi, Frigeo, frixi. Est etiam fervo, vis, tertiae. Libet, licet, piget, pudet, placet, duplex praeteritum habent, libuit, et libitum est, licuit, et licitum est, piguit, et pigitum est, puduit, et puditum est, placuit, et placitum est: at Miseret, misertum est, taedet, vel pertaedet, pertaesum est. Cieo: quod significat moveo, habet in praeterito civi, in supino citum penultima brevi: sic concieo, concivi, concitum, excieo, percieo. Nam accio, excio, sunt a cio, quartae coniugationis, quod significat voco. De leo, fleo, neo: evi, etum; oleo, olui olitum: eandem rationem sequuntur composita, quae redolent, id est, quae retinent patris, vel simplicis significationem, ut oboleo, obolui, obolitum, sic redoleo, suboleo. Cetera, quae recedunt a significatione simplicis oleo, ut exoleo, vel potius exolesco, evi, etum, sic inoleo vel inolesco, inolevi, cuius supinum vix invenies apud bonum Auctorem: Aboleo, abolevi, abolitum, adoleo, vel adolesco, adolevi, adultum.

TERTIA CONIUGATIO.

IO.

66. Composita a specio, aut Lacio dant *exit*, et *ectum*.
67. Elicui, Elicitum, a feci deducito factum.
68. A ieci, iactum. Dat Fodi *s* duplice Fossum.
69. Vult, Fugi, Fugitum, Sapui, Sapiive, nec ultra
70. Progreditur Sapio. Cupio *ivi* gignit, et *itum*.
71. Dat Capio, Cepi Captum; sed Coepio priscum
72. Fert Coepi, Coeptum. A Rapui deducito Raptum.
73. Dat Peperi, Partum, Pariturus, pignora quartae.
74. A Quatio Cussi Cussum composta tulere.

66—74. Specio, et Lacio verba sunt obsoleta; quorum composita sunt in usu, ut conspicio, aspicio, etc.

allicio, illicio, etc. quae habent in praeterito exi, supino ectum, ut conspexi, conspectum, allexi, allectum. Sapio, sapui, vel sapivi, imminutum sapii, unde sapisti. Martial. lib. 9. *Nubere vis Prisco: non miror, Paula, sapisti.* Sapui tamen, praesertim in compositis, videtur usitatius esse; unde resipui, desipui. Cupio, cupivi, cupitum. Pario, peperi, partum, in participio pariturus. Comperio, et reperio, aperio, operio, etc. ad quartam coniugationem pertinent, deque iis ibi dicemus. Quatio videtur aliquando habuisse quassi, quassum, unde quassae rates, et quasso, quassas, frequentativum; composita sunt concutio, decutio, excutio, etc. quae habent cussi, cussum.

UO et BO.

75. Rite *uo* poscit *ui* ac *utum*: sit Diluo testis.
76. A Ruo dic Ruitum, sed *ūtum* dant pignora tantum.
77. A Struxi, Structum, a Fluxi deducito Fluxum.
78. Respuo nulla, Luo, Metuoque, Pluoque Supina.
79. Annuo cum sociis, Batuo, Ingruo, Congruo gignunt.
80. Bo dat *bi*, dat *itum*; Scabo, Lambo carento Supinis.
81. A Scripsi, scriptum; a Nupsi deducito Nuptum.

v. 75 — 81. Verba in uo habent in praeterito ui, in supino utum, ut statuo, statui, statutum; Ruo facit rui, ruitum, composita rutum, ut obrutum. Nata nuo, id est composita a verbo nuo inusitato, ut annuo, innuo, renuo, etc. Luo, metuo, pluo, et reliqua supino carent. Desinentia in Bo, habent, bi, bitum, ut bibo: bibi, bibitum. Scabo, scabi, Lambo, lambi, sine supino, Scribo, scripi, scriptum. Nubo, nupsi, vel nuptus sum, nuptum. Ut facit simplex Cubo primae, sic eius composita tertiae, ut decumbo, decubui, decubitum, de quo supra diximus in prima Coniugat.

CO.

82. Ici fert ictum, a Duxi depromito Ductum;
83. A Parsi, Parsum: geminat quoque Parco, Peperci.

84. Vinco cupit Vici, Victum. A Dixi exige Dictum.
85. SCO *vi*, *tum*que petit; ceu Nosco, Quiesco, Suesco.
86. Agnitus, Agnosco; Cognosco iungitur illi.
87. Dat Pasco, Pastum: Conquexi linque vetustis.
88. Ut Disco, Didici tantum; sic Posco Poposci.
89. Dispesco dat *ui* pariter Compescere solum.

82—89. Duco, duxi, ductum: Dico, dixi, dictum: Vinco, vici, victum, etc. Parco habet etiam parsi. Plaut. Capt Prol. Nil. pretio *parsit*, filio dum parceret. Terent. Hecyr. Act. 3. Hanccine ego vitam *parsi* perdere? Supino *parsum*. Liv. I. 26. Nedum eos Capuae *parsuros* credam. Auctor Aethnae: Vel solis *parsura* piis. Finita Sco, faciunt vi, tum: ut consuesco, consuevi, consuetum: Agnovi, agnosco, agnitum; Cognosco, cognovi, cognitum: Pasco, pavi, pastum: Conquinisco, id est, caput inclino, iam nihil habet. Verba incoeptiva, sive inchoativa praeterito carent, aut id mutuantur a suis verbis primigeniis. Quae fiunt a nominibus, ut mitesco, de quibus superius diximus, prorsus praeterito destituuntur. Senesco, et tepesco formant senui, et tepui, a seneo, et tepeo.

DO.

90. Do *di sum* gignit, veluti Defendere, Cudo.
91. N tamen amittunt Fundo, cum Scindere, Findo.
92. S geminat Fissum, ac Scissum. Dat Pandere Pansum.
93. Tundo petit Tutudi, Tunsum; sed pignora Tusum.
94. Sume Cado, Cecidi, Casum, cape Caedo, Cecidi
95. Caesum. Dat Tentum, vel Tensum, Tendo Tetendi.
96. Pedo Pepedit habet. Pensum fert Pendo, Pependi.
97. Tum Rudo, tum Sido, tum Strido carento Supinis.
98. Dant *si*, *sum* Claudo, Laedo, cum Rodere: Trudo,

99. Divido cum Plaudo, Rado cum Ludere, Vasi
100. Ac Vasum a Vado, capiunt sibi pignora tantum.
101. Cedo petit Cessi, Cessum facit inde Supinum.

90—101. Do syllaba terminata praeterito di, supino sum, faciunt: ut cudo, cudi, cusum, scando; mando; etc Sed composita a Do, ut Addo, condo, dedo, edo, prodo, reddo, trado, etc. habent didi, ditum. Fido, et composita fidi, et fisus sum; Fundo, scindo, findo, amittunt n, utrobique. Vado caret praeterito, composita habent vasi, vasum, ut evado, evasi, evasum; sic invado. Tundo habet tunsum, apud Plin. sed composita tudi, tusum; ut contundo, contudi, contusum. Sido, sidi, apud Columel. 12. c. 24. Frequentius Sedi, sessum, a Sedeo; in compositis insedi, insessum; assedi, assessum.

GO. GUO. HO.

102. Dant *xi*, *ctum* GO, GUO; ut Rego, Plango, Exstinguo: Supinis.
103. N tamen abiiciunt Stringo cum Pingere Fingo.
104. Tango cupit Tetigi, Tactum, Egi Ago, poscit et Actum.
105. Sume Pago, Pepigi, Pactum; cape Pangere Panxi.
106. Olim etiam Pegi, quod nunc composta reservant.
107. Dat Legi, Lectum; Fregi dat Frangere Fractum.
108. Negligit *exi*, *ectum*, cum Intelligo, Diligo poscit.
109. Prodigo, Dego, *egi*, Suxi, Sugo absque Supinis.
110. Dat Pungo, Pupugi, Punctum, dant Pignora ferme
111. Punxi. Vult *si*, *sum* Spargo cum Mergere, Tergo:
112. Dant *xi*, *xum*, Figo, Frigo; caret Ango Supino.
113. A Traxi, Tractum, a Vexi deducito Vectum,

114. Meio cupit Minxi, Mictumque, a Mingere sumtum.

102 — 114. Verba Go, vel Guo, terminata faciunt praeterito xi, supino ctum: ut Tego, texi, tectum; plango, planxi, planctum, rego, rexi, rectum; surgo, surrexi, surrectum; exstinguo, exstinxi, exstinctum: Pango, pepigi, vel panxi, pactum; composita pegi solum pactum: ut impingo, impegi, impactum; compingo, etc. Pungo facit pupugi, punctum; punxi nusquam legi apud bonum Auctorem.

LO.

115. LO *luit*, atque *litum*. Consultum, Consulo, et Altum
116. Fert Alere; Occultum facit Occulo, sic Colo, Cultum.
117. Ante carent Cello, Praecello, Excello Supinis,
118. Et Volo cum sociis: Sed Falsum, Fallo, Fefelli.
119. Dic Psallo Psalli tantum, cui iunge Refelli.
120. Ast Velli, Vulsum, Percello, Perculit optat
121. Perculsum. Pepuli, Pulsum; dat Sustulit, atque
122. Sublatum Tollo, Salli fert Sallere, Salsum.

115 — 122. Verba, Lo, finita, faciunt, praeterito lui, supino litum: ut molo, molui, molitum: alo, alui, alitum, et altum: Antequecello, id est, antecello, antecellui, excellui, praecellui sine supino. Percello fere habet perculi, perculsum, et vello, velli, vulsum: nam perculsi, et vulsi, raro admodum usurpantur: Tollo, sustuli, sublatum: extollo, extuli, elatum, dempta syllaba a tetuli obsoleto.

MO. NO. PO. QUO.

123. MO per *ui* dat *itum*; Tremo flectitur absque Supino.
124. Dant, *psi*, *ptum* Demo, Promo cum Sumere; Como
125. Emi fert Emtum: Premo, Pressi, *s* duplice Pressum.

126.

126. Dat Posui, Positum; Geniutum, Genuisse reposcit
127. Dat Cecini, Cantum : *cinui* dant pignora *centum.*
128. A Sino fit Sivi, atque Situm; dat Sternere, Stravi
129. Ac Stratum; Sprevi, Spretum, dat Spernere. Cerno
130. Crevi, sed Cretum capiunt sibi pignora solum.
131. Dat Temsi, Temtum, Temno, si legeris usquam.
132. Sed Lino dat Lini, Livi, Levique, Litumque,
133. PO *psi, ptum*que petit. Strepo, sed Strepui, Strepitumque;
134. A Rupi, Ruptum. A Coxi deducito Coctum.
135. Linquo sibi Liqui tantum: addunt pignora *Lictum.*

123 — 135. Mo, syllaba terminata faciunt praeterito ui, supino itum, ut Gemo, gemui, gemitum: Tremo, tremui caret supino, Promo, promsi, promtum, Demo, demsi, demtum; sic etiam sumo, et como. Cerno, cum significat videre, nullum habet praeteritum; verum cum significat adire, ut cernere hereditatem, habet crevi: composita, cretum habent, ut Decrevi, decretum: ita Secerno, discerno, excerno. Lino triplex habet praeteritum, lini, livi, et levi, supino litum; nam linivi, a linio deducitur, unde Delinio, delinivi, delinitum, etc. Po syllaba finita habent in Praeterito *Psi,* in Supino *Ptum,* ut Scalpo, Carpo, *psi, ptum.* Temsi, temtum, fortasse non invenies: Contemsi, contemtum usitatissimum est: Linquo, liqui solum, composita lictum, ut Relinquo, reliqui, relictum, etc.

RO. SO.

136. Quaero, Quaesivi, Quaesitum: Curro, Cucurri,
137. Cursum : tum Verro, Verri, Versumque Supino.
138. A Gero dic Gessi, Gestum. Trivi a Tero, Tritum.

139.

139. **Ferre, Tuli, Latumque; Uro dabit Ussit, et Ustum.**
140. **A sero fit Sevi, atque Satum; *evi* rustica proles,**
141. **Atque *Situm; Serui,* et *Sertum* fert cetera turba.**
142. ***SO Sivi, Situm*que petit. Dat Visere, Visi,**
143. **Ac Visum. Incesso, Incessi, tamen absque Supino.**
144. **Pinsitus, ac Pistus, Pinsusque a Pinsuit exit.**

136—144. Uro, ussi, ustum, Verro, verri, versum: nam versi in praeterito inusitatum est Fero, tuli, latum, olim *tetuli*, a tollo. Ter. Andr Act. 5. Sc. 1. Incoepit, dum res *tetulit*, nunc non fert. Sero, simplex habet sevi, satum. Composita, si ad rem rusticam spectent, sevi, situm: sin ad res alias, serui sertum, ut Consero, id est, simul sero, consevi, consitum (Rarum est illud Liv. lib. 10. Fabius quam arborem *conseruisset*) Consero, id est, congredior, conserui, consertum, Insero, id est, intus sero, insevi, insitum, Insero, id est, immitto, inserui, insertum, Dissero, hoc est, dissemino, dissevi, dissitum, Dissero, id est, disputo, disserui, dissertum. Sic. Assero, id est, iuxta sero, et Assero, id est, affirmo, et alia. Exero vero, et desero, habent tantum exerui, exertum, et deserui, desertum; quia ad rem rusticam non pertinent. Furo supra numeravimus in his, quae praeterito, et supino carent. Haec tria, lacesso, capesso, facesso, sivi, situm faciunt, ut capesso, capessivi, capessitum. Tacit. lib. 15. *Flavius, et Africanus principium tanto facinoris capessivere.* Cic. 4. de Repub apud S. Aug. de Civit. *Aeschines*, inquit, *rempub. capessivit.* Facesso itidem, facessivi, facessitum. Tacit. lib. 30. *Nulli unquam periculum facessisset,* pro *facessivisset:* quod docet Supinum, facessitum, quo usus est Cic. 6. in Ver. *Antequam audivisset, ei negotium facessitum.* Pinso, pinsui, et supinum triplex, pinsitum, pinsum, et pistum, Viso, visi, visum. Quaeso tantum in plurali habet, quaesumus, ceteris personis caret.

TO. VO. XO.

145. *Xi xum* dant Plecto, Flecto; sed, xi, xuit, et xum
146. Pecto ferunt, Nectoque. Peto cupit *ivit*, et *itum*
147. Stertuit a Sterto tantum; Meto, Messuit optat
148. Ac Messum s gemino. Misi dat Mitto, Supinum
149. S. duplici Missum. A Verti deducito Versum;
150. Sisto, Stiti, Statum, activum; neutrale sequetur
151. Sto verbum; unde Stiti, atque Stitum sibi pignora sument.
152. A Vixi, Victum, a Volvi deflecte Volutum.
153. Texui amat Texo, ac Textum, Solvique Solutum.

145. — 153. Flecto, flexi, flexum. Plecto, plexi, plexum. Necto, nexi, v. nexui, nexum Pecto, pexi, v. pexui, pexum, Plecto, id est, implico, habet plexi, vel plexui, plexum; hinc plectilis, implexus, etc. Plecto autem, id est, percutio, caret praeterito; Sisto, active, pro retinere, ut sistere lacrimas, sistere gradum, (Pl. *herba sistit profluvium sanguinis*) et pro praesentare se, sive comparere, ut quidam vulgo loquuntur (Cic. ad Att. *Da operam, ubicumque erimus, te sistas*) habet stiti, statum, ut ait Gell. lib. 2. cap. 14. Sisto vero neutrum, quod est stare, vel consistere, sequitur verbum sto, et habet cum eo praeteritum commune, steti. Composita etiam neutra sunt, ut resisto, obsisto, persisto, insisto; ac retinent litteram i, tum in praeterito, tum in supino, ut resisto, restiti, restitum, sic insisto, obsisto, persisto, quorum supinis tutius uteris, cum apud probatos Scriptores legeris. Consisto tamen fortasse retinet in supino vocalem A, unde Iupiter Stator, et Participium, constaturus, Plin. Mart.

QUARTA CONIUGATIO.

154. *Ivi, itum* ut Polio, Fastidio quarta requirit:
155. Fert Veni, Ventum, Venio; Sepelire, Sepultum.

156. Singultum, Singultit amat: dat Amixit Amictum.
157. Ex Pario natum per *ui* flectatur et *ertum.*
158. Comperio, Reperique tamen *ri* format, et *ertum.*
159. Sancio dat Sanxi, Sanctum, quod format et *itum.*
160. Sentio vult *si*, *sum.* Sepsi, dat Sepio, Septum.
161. Hausi fert Haustum. Dat Vinxi, Vincio, Vinctum.
162. Farcio dat Farsi, Fartum. Vult Fulcio, Fulsi,
163. Ac Fultum, Sarsi, Sartum dat Sarcio verbum.
164. Veneo fert Venum, quod ferme Veniit optat.
165. Dat Salui, Saltum; proles sibi vendicat *ultum.*

154—165. Verba quartae Coniugationis habent in praeterito ivi: Eadem, ablato per syncopen, v. consonante, per ii, efferuntur, ut audivi, vel audii, munivi, vel munii, petivi, vel petii. Sic a Veneo, venii usitatius, quam venivi, supino venum. Sentio, sensi, amicio, supino amictum, unde participium amictus, frequentissimum est. Cic. Phil. 2. *Sedebat in rostris collega tuus, amictus toga purpurea.* Amicui, quo Brutus apud Diomedem est usus, minus placet, quam amixi, quo utitur Varro apud eundem. Praesenti in, *perio*, finita faciunt, ui praeterito, ertum Supino, ut aperio, aperui, apertum, eodemque modo operio. Comperio tamen habet comperi, compertum: et reperio, reperi, repertum. Meditantia verba, sive Meditativa, quae significant vehemens, et quasi molestum desiderium eius actionis: quam significant, ut esurio, edendi, coenaturio, coenandi, scripturio, scribendi, etc omnia carent praeterito, praeter esurio, esurivi, esuritum, ut supra dictum est. Non huius ordinis ligurio, ligurivi, scaturio, scaturivi, cucurrio, cucurrivi: idcirco in his personae trisyllabae penultimam producunt. Horat. lib. 2. Sat. 4. *Tractavit manibus calicem, dum furta ligurit.* Sancio, fortasse olim habuit etiam sancivi, ut supinum, sancitum videtur ostendere: Salio habet salivi, vel per syncopen, salii, ut supra diximus. Virgil. 2. Georg. *Mollibus in pratis*

unctos,

unctos, saliere per utros. Salui; fortasse non est in usu, nisi in compositis, insilui, desilui, resilui. Liv. L. 1. *Romulum novos transiluisse muros.*

DE

PRAETERITIS, ET SUPINIS VERBORUM DEPONENTIUM.

166. Ex OR finitis activam fingito vocem,
167. Ut Vereor, Vereo, Veritum; At Fateor que, Patique
168. Dant Fassus, Passus. Nanciscor, Nactus habeto.
169. Orsus ab Ordiri deducitor: Usus ab Utor.
170. A Reor esto Ratus, Proficiscor sume Profectus.
171. Metiri Mensus gignit: Pactusque Paciscor.
172. Com-que-miniscor amat Commentum, Adipiscor, Adeptum.
173. Ultus ab Ulciscor venit. Expergiscor habebit
174. Experrectus: et Oblitum, obliviscor adoptat:
175. Dat Labor, Lapsus: Misereri funde Misertus:
176. Fert *Utus* Loquor, atque Sequor: Queror accipe Questus.
177. Dat Nitor, Nixus, Nisusve: Gradi accipe Gressus.
178. Redde, Fruor, Fruitus: Morior tibi Mortuus haeret.
179. Nascor amat Natus: tandem fert Ortus, Oriri
180. In tribus extremis per *iturus* flecte futurum

166—180. Praeteritum in Deponentibus facile formabis, si fingas illorum activum, ut si vereor, a vereo deducas, inde verui, veritum, atque inde formes, veritus sum. Blandior, quasi a blandio, blandivi, blanditum, Blanditus sum, atque in ceteris eodem modo. Quaedam tamen hoc modo formari non possunt, ut Proficiscor, profectus sum. Fateor, fassus sum, Confiteor;

Confessus sum, Diffiteor, caret praeterito. Tria haec, Morior, Orior, Nascor, in praeterito mortuus sum, ortus, natus, in participio futuri habent moriturus, oriturus nasciturus.

CAPUT IV.

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium, et quid de eo notandum?

Est adiectivum a verbo derivatum tam nominis quam verbi *accidentia* (s. proprietates) in se continens; ut: *amans*, *amaturus*, *amatus*, *amandus*. Vel est pars orationis, quae tum casus, tum tempora habet. *Participium* vocatur, quia partem suae naturae capit, seu *participat* a Nomine, partem a Verbo.

A Nomine sumit *genus*, *numerum*, *declinationem*, *casum*, et saepe *comparationem*.

A Verbo *significationem actionis*, aut *passionis*, *et tempus*.

Praecipuum Participii *accidens*, per quod a reliquis distinguitur adiectivis, est *tempus*. *Tempora* Participiorum sunt tria: Praesens, Praeteritum, et Futurum.

I. Participium praesentis temporis exit in *ans*, vel *ens*, ac ab omni verborum genere nascitur, exceptis passivis, ut: *amans*, *serviens*, *complectens*, *utens*.

Nota. Cum verba passiva careant participiis praesentis; *activa* participia praesentis temporis pro *passivis* nonnunquam, praesertim apud Poetas, ponuntur, ut: *vertens*, qui vertitur; *volvens*, qui volvitur, *vehens*, qui

qui vehitur etc. sic saepius apud Virgilium leges: *vertentibus* annis, *volventibus* annis, *volentia* lustra, *volventia* plaustra etc.

II. Participium praeteriti temporis desinit in *tus*, *sus*, *xus*, et fit a verbis passivis, ac deponentibus ut: *amatus*, *usus*, *amplexus*.

Nota 1.) Unum in *uus* reperitur; *mortuus* videlicet a morior.

Nota 2.) Participia praet. temp. a verbis deponentibus orta habent significationem *activam*; e. g. Imperator hostem *persecutus*, de victoria *gloriatus* etc. occurrent tamen nonnulla etiam *passive* posita, sic: *adeptam* libertatem, *adepto* principatu, *adeptas* palmas: uno *comitatus* Achate; pars itineris *emensa* etc. apud probatos reperiuntur auctores: sic leguntur nonnunquam in passiva significatione: *confessus*, *expertus*, *pactus*, *dignatus*, *detestatus*, *execratus*: *mentitus*, *lamentatus* etc.

Nota 3.) A quibusdam *Neutris* (seu intransitivis) veniunt etiam participia passiva praeteriti temporis, et quidem partim:

a) In Passiva significatione, praesertim apud Poetas, ut: nox *vigilata*, carmen *vigilatum*. Ovid. Largaque provenit *cessatis* messis in arvis. Idem. In cinere *deflagrati* Imperii Cic. *Titubata* vestigia. *Vi g.* sic etiam *erratus*, *laboratus*, *triumphatus*, *festinatus*.

b) Partim retinent neutram significationem, et *intransitive* sumuntur; ut *adultus* i. e. qui adolevit; *coenatus*, i. e. qui coenavit; *iuratus*, i. e. qui iuravit: etc. huc pertinet *exosus*, *perosus* activae significationis, i. e. qui odit; *exosus* Troianos. Virg. plebs nomen Consulum *perosa*: Liv. raro passive, uti Diis *exosus*.

III. Participia futuri tum in *rus*, tum in *dus* exeunt.

a) In *rus* oriuntur ab omni genere verborum exceptis passivis, ut: *amaturus*, *serviturus*, *amplexurus*, *usurus*.

Nota 1) *Morior*, *orior*, *pario*, *nascor*, in formatione participii huius recedunt a communi regula: habent enim: *moriturus*, *oriturus*, *pariturus*, *nasciturus*; non morturus, orturus, parturus, naturus.

Nota 2.) Quae verba Supinis carent, carent etiam Participiis in *rus*, et participiis praeteriti temporis.

b) Participia in *dus* fiunt a passivis, ut: *amandus*, ab amor; saepe etiam a deponentibus, quae accusandi casum habent, praesertim si aliquando fuerunt communia; ut:) *sequendus* a sequor, *ulciscendus* ab ulciscor, *execrandus* ab execror, *utendus* ab utor.

Nota 1.) Verba deponentia, vel neutra, quae accusativum non admittunt, solo participio in *dum* gaudent pauca si excipias, quae etiam in *dus* habent: ut: *carendus*, *dolendus*, *audendus etc.*

Nota 2.) Participium in *dus* semper passive significat, etiam si a deponenti descendat; et quidem necessitatem, officium, debitum, aut simile quid notat potius quam tempus futurum. Cic. de Arusp. respons. Senatus meam domum ex aerario *aedificandam*, a Pontificibus *liberandam*, a Magistratibus *defendendam*; id est putavit aedificari debere, aut dignam esse, quae aedificaretur. Sic *Consolandus* significat: *Vigasztalandó*, *vagy az, a' kit meg-kell vigasztalni.* Der zu trösten ist, oder der muß, oder soll getröstet werden. Ten kterýma aneb musý potěšen býti.

Quod adtinet ad accidentia, quae participiis cum nominibus communia sunt, sequentia observanda veniunt.

I.) Quoad genus, numerum, declinationem, et casum eadem est ratio participiorum, quae adiectivorum in nomine: nam participia in *ns* sunt adiectiva unius terminationis, generis omnis, et declinantur ut: *felix*. Praeterita, et futura sunt trium terminationum, et declinantur, ut: *bonus*, *a*, *um*.

II) Participia quaedam adiectivorum instar comparantur etiam, temporis nimirum praesentis, et praeteriti; ut: *amans*, *amantior*, *amantissimus*, *egens*, *egentior*, *egentissimus*, ex-

expectatus, *expectatior*, *expectatissimus*, *optatus*, *optatior*, *optatissimus* etc. Nulla vero comparantur in *rus*, vel *dus*; nam *colendissimus*, *observandissimus*, recepta quidem: sed non sunt latina. Quaedam horum extra positivum vix aliter, quam in alterutro gradu reperies, ut in comparativo: *rectior*, *spoliatior*, *damnatior*: in superlativo, ut: *persuasissimus*, *deditissimus*, fortasse et *laudatissimus*.

Nota 1.) Participia nonnunquam degenerant in Nomina; quod duobus in primis fit modis. 1) amissa significatione temporis; ut: *doctus*, *eruditus*, *serpens*, *sapiens*, *oriens*, *sponsus*, *sponsa*, et similia, cum sunt sine tempore, aut fiunt substantiva. 2) Amisso verbi casu, seu mutata constructione verbi; ut: *amans* pecuniae, *patiens* inediae; *expertus* belli, *fugitans* vitium etc.

Nota 2.) Nomina quaedam formam participiis persimilem habent, revera autem participia non sunt; ut: *quadrupedans*, *viridans*, *praegnans*, *elegans*, *auratus*, *crinitus*, *fretus*, *praeditus*, *turritus*, *laureatus*, *personatus*, *peritus etc. Reliqua de Participiis ad Syntaxim Participiorum pertinent.*

CAPUT V.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid Praepositio?

Est pars Orationis, quae ceteris partibus aut separata, aut coniuncta fere praeponitur.

Separata: ut: *Non sum apud me prae iracundia.*

Coniuncta: ut: *Praestat millies mori, quam DEUM vel levissime offendere.*

Quo-

Quomodo dividuntur Praepositiones?

Trifariam: quaedam Accusativum regunt, quaedam Ablativum: quaedam utrumque casum.

Admonitio. Quem praepositio quaequae casum regat, non ad Etymologiam quidem, sed ad Syntaxim pertinet. Nihilominus subiiciuntur hic praepositiones cum suis casibus: quia pueris earum usus fit maximus.

I. PRAEPOSITIONES CUM ACCUSATIVO.

Ad, *Hozzá, reá, mellé, hez-hoz, re, ra.* Nach, bey, zugegen. K, ke, na, do, K, vu, na, do. *K, na, do, za.*

Apud, *Nál, nálam, nálad, nála.* Bey. V, pri, Kod. *Pri.*

Ante, *Előtt, előttem, előtted, előtte.* Vor. Pred. Pred. *Prid.*

Adversus, vel adversum. *Ellen, ellenem, etc.* Gegen, wider. Proti, naproti. Proti, naproti, szuproti, *Protiva, suprot.*

Cis, Innen. *együlől.* Diesseits. Z tegto strany. Zove ztrane. *Sove strane.*

Citra, *Nélkül, innen, előtt.* Jenseits. Z oneg strany, Z-one ztrane. *S' one strane, odovud.*

Circiter, *Úgy mint, felé.* Ungefähr, beyläufig. Okolo. Okolo. *Okolo.*

Circa, *Környül, mellette.* Bey, um, rings umher. Pri. (neb) okolo. Okolo. *Okolo.*

Circum, *Körül, Környül.* Um, herum, Umher. Okolo, Okolo. *Okolo.*

Contra, *Ellen, ellenbe, ellenem.* Wider, gegen. Proti. Suproti. *Suprot.*

Erga, *Hozzám, hozzá.* Gegen. Proti, naproti. Proti, naproti. *Prama.*

Extra, *Künn, kinn, kivül.* Ausser, ausserhalb. Krome, wen, wne. Zvan. *Iz van.*

Intra, *Ban, ben, belé belöl.* Innerhalb, binnen. Wnitr, tam. Nutri. *U nutra.*

Inter, *Közt, között, Közöttem, etc.* Zwischen unter. Mezy. Med. *Medgy.*

Infra, *Alá, alá felé, alább alatt.* Unter, unterhalb. Pod, zespod, wedle, dole. Pod. *Pod.*

Iuxta, *Mellett, mellette, mellettem, etc.* Nach neben bey. Podle, wedle. Polek. *Pokrai.*

Ob

Ob, *Ért, miatt, azért.* Wegen, vor. Za, pro. Zbogzaradi. *Zbog, zaradi.*
Penes, *Mellet, mellette, mellettem, etc.* Bey. Pri, u. Pri. *Kod.*
Per, *Által, általa, rajta.* Durch. Skrz. Chez. *Kroz.*
Pone, *Hátúl, meget.* Hinterwerts, hinter. Pozadu. Pri. *Kod.*
Post, *Utánn, meget.* Nach, hernach, hinter. Za, potom. posled. Za. *Za*
Praeter, *Kivül, nélkül, mellett.* Ohne, neben, wider. Mimo, kromě. Mimo. *Osim toga.*
Prope, *Közel, mellett, etc.* Bey, beynahe. Pri blizko. Blizu. *Blizu.*
Propter, *Azért, érte, mellette.* Um, von, wegen. Pro, za. Zarad. *Zaradi.*
Secundum, *Szerént, nál, nél, mellette.* Nach, neben. Podle. Polek. *Pokraj.*
Secus, *Mellette*, Nahe, nahe bey. Podle, blizko. Polek blizu. *Blizu, uz, kod.*
Supra, *Rajta, felette.* Oben, über. Na, nad. Na, nad zverhu. *Nad, sverhu.*
Trans, *Által, túl.* Hinüber, überhin, jenseits. Prez, za. Prek. *Priko.*
Versus, versum, (etiam vorsus, vorsum.) *Felé, ellen.* Gegen, oder wärts. Proti, naproti. Proti naproti, *Frotiva.*
Ultra, *Túl, által, felett.* Weiter, jenseits, darüber. Pres z oneg strany. Dalije. *Dalye.*
Usque, *Addig, igg.* Bis, an. Až. Do. *Do.*

Nota 1.) In universum praepositiones, quae Accusativum regunt, numero sunt una et triginta, quae memoriae iuvandae caussa his continentur versiculis.

Trans, apud, adversus *quarto* iungantur, et ante,
Pone, per, adversum, iuxta, prope, versus, et infra,
Ad, post, et circum, circa, cis, circiter, extra,
Praeter, ob, intra, erga, citra, secus, usque secundum,
Et propter, contra, supra, penes, inter et ultra.

Nota 2.) Versus casui suo, quem regit, postponitur, ut *Massiliam versus. Brundusium versus.* Cic. Medus amnis meridiem versus fluit. Curt.

II. PRAEPOSITIONES CUM ABLATIVO.

A, ab, abs, Tól, *túl, töl, tül.* Von, durch, aus, ꝛc. Od. Od. *Od.*

Absque, *Nélkül.* Ohne. Bez. Prez. *Prez.*

Cum, *Val, vel, velem, veled.* Mit. S tim. Z. *S.*

Coram, *Elött, elötted, elötte.* Vor, in gegenwart. Pred, pritomnosti. Pred. *Prid.*

Clam, *Nélkül, lopva, tsalárdúl, alattomban.* Heimlich. verborgentlich, ohnewissen. Tagne, něwědomě, skrytě. Otajno, zkrivcze. *Potajno.*

De, *Ból, böl, rál, röl, alá.* Von wegen. Od, z. Od. *Od.*

E, ex, *Töl, tól, tül, ból, búl.* Von, aus. Z, od. Z, iz, od. *Iz, od.*

Prae, *Elöl, elöle, miatt, miatta.* Vor, gegen, vorher. Pred, proti, pred tim. Pred. *Prid.*

Pro, *Ert, elött, helyet.* Für. Za, pred, pro. Za. *Za.*

Procul, *Messze.* Von fern, weit. Zdaleka, opodal. Dalko. *Daleko.*

Palam, *Nyilván való, szem látomást.* Oeffentlich. Zgewně. Ocsi vezto. *Ocsito.*

Sine, *Nélkül.* Ohne. Bez. Prez. *Prez.*

Tenus, *Addig, igg.* Bis, nahe. Až. Do. *Do.*

Nota 1.) Tenus fere Genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhaeret, ut: Comarum tenus, lumborum tenus; Alioquin Ablativum, ut pectore tenus, ore tenus. Apud bonos auctores reperitur: *clam Patre, et clam Patrem.*

Nota 2.) Praepositiones Ablativo servientes in sequentes memoriales versus placuit redigere;

Abs, ab, et a posount, cum, clam sibi sumere sextum:
Et tenus, atque palam, procul, absque fruuntur eodem;
Ex, e, de, coram, pro, prae, sine: ponitur apte
Post patrium ferme numero *tenus* una secundo.

III. Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant.

In. *Ben, ban, an, en, red, ra, re, ba, be.* In, oder auf. W, do, na. Vu, na, po. *U, vina.*

Sub. *Alatt, alatta, alattad, etc.* Unter, bey. Pod, neb, pred. Pod. *Pod.*

Su-

Super. *Rajta, felette.* Auf, über, bey, darüber. Na, pres, to. Na, zverhu. *Na, sverhu.*

Nota: Si in his tribus Praepositionibus, quaestio fiat *per Quo?* Accusativum petunt, ut: *Eo in Templum. Librum abiecit sub mensam. Meditatur super glaciem.* Si vero per *Ubi?* Ablativum; ut: *Est in Templo, Iacet sub mensa. Cecidit super glacie.*

Subter, *Alatta, alattam, alattad.* Unter. Pod. Pod. *Pod.* Apud Oratores Accusativum habet, apud Poetas etiam Ablativum.

CAPUT VI.

DE ADVERBIO.

Quid est Adverbium?

Est pars Orationis, quae vocabulis addita, eorum significationem explanat, ac definit, ut *Raro loquitur; bene peritus; vehementer iratus; parum diligens.*

Adverbiorum varia sunt genera, et significationes.

Comparandi, ut: *Magis, minus, fortius.*

Confirmandi, ut: *Profecto, sane, certe, certo, scilicet, nae, utique, vere, verissime, haud dubie* etc. Huc pertinent formulae iurandi veterum: *mehercle, vel Hercle, Mecastor, Pol, Aedepol, medius fidius* etc.

Congregandi, ut: *Simul, una, pariter.*

Demonstrandi, ut: *En, ecce, et hem.*

Diversitatis, ut: *Aliter, secus.*

Dubitandi, ut: *forsan, forsitan, fortassis, fortasse* etc.

Eligendi, ut: *Potius imo* etc.

Eventus, ut: *Forte, fortuito.*

Hor-

Hortandi, ut: *Eia, age, agedum, agite.*
Intendendi, ut: *Acriter, studiose, vehementer.*
Interrogandi, ut: *Cur? quare? quid ita? quam ob rem?*
Loci, ut: *Hic, huc, hac, horsum.*
Negandi, ut: *Non, nequaquam, minime, haud, haudquaquam.*
Numeri, ut: *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, octies, novies, decies, undecies, duodecies, tredecies, quaterdecies, quindecies, sedecies, decies septies, duodevicies, undevicies, vicies, vicies semel; semel et vicies, bis et vicies, ter et vicies, duo de tricies, unde tricies, tricies, semel et tricies, bis et tricies, undequadragies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, nonagies, undecenties, centies decies, centies vicies, ducenties, tercenties, quadringenties, quingenties, sexcenties, septingenties, octingenties, noningenties, millies; raro, rursus, iterum, tertium, quartum etc.*
Optandi ut: *Utinam! o utinam; o si!*
Ordinis, ut: *Primum, deinde, postea, deinceps, praeterea, denique, postremum.*
Prohibendi, ut: *Ne, minime, nequaquam.*
Qualitatis, ut: *Prudenter, perite, eleganter etc.*
Quantitatis, ut: *Parum, multum, satis, nimium etc.*
Remittendi, ut: *Segniter, remisse, oscitanter.*
Respondendi affirmative, ut: *Etiam, ita, maxime, quidni.*
Separandi, ut: *Seorsim, separatim.*
Similitudinis, ut: *Sicut, sicuti, ut, uti.*
Temporis, ut. *Hodie, cras, perendie, heri, nudius tertius.*
Vocandi, ut: *Heus; eho.*

Nota.

Nota. Praecipue notanda significata Adverbiorum Loci, ac Temporis, nempe persaepe in Thematibus occurrentium.

ADVERBIA LOCI.

Haec varia sunt: Nempe 1. In LOCO. 2. A LOCO 3. Ad LOCUM 4. Per LOCUM.

In LOCO, ad *Quaestionem* UBI? *Hol, holott?* Wo? Kde. Gde. *Gdi.*

Hic, is hic, *Itt, itten.* Hier, da. Tuto, zde, na tomto místě. Ovde, na ovomu meztu., *Ovdi, na ovomu mistu.*

Illic, *Imitt, amott.* Dort, daselbst. Tam. Onde, tam. *Ondi, tamo.*

Ibi, ibidem, *Ottan, ugyan ott.* Da, eben an dem Orte, eben daselbsten. Tu, tam, na tom místě. Onde, onde. *Ondi onde.*

Alibi, *Máshol, másutt.* Anderswo. Ginde, ginudy. Drugde. *Drugdi.*

Alicubi, *Valahól, valaholott.* Irgendwo. Někde. Negde. *Igdi.*

Ubiubi, ubilibet, ubivis, ubicunque, *Akárhol.* Wo es auch sey, allenthalben. Kdežkolivěk. Gdegoder. *Gdigod v. gdigdi.*

Nullibi, nuspiam, *Sehol.* Nirgends. Nikde. Nigder. *Nigdi.*

Ubique, *Mindenütt.* Ueberal. Wšade. Vszigder. *Svagdi.*

Utrobique, *Mindkét hellyen.* An beiden Orten. Z obuch strán. Na jednom y drugom meztu. *Na obadve strane.*

Utrinque, *Mind kétfelöl.* Zu beiden Seiten. Na obuch stranách. Z obodveh ztran. *S-obadve strane.*

Intus, *Belöl.* Darinnen. Tam, wnitř. Nutri, *U nutra.*

Foris, extus, *Kivül.* Draussen. Wenku, zewnitř. Zvuna. *Na dvoru.*

Longe, peregre, *Messze, távul.* Lang, weit, über Feld. Daleko, pres pole. Dalko. *Daleko.*

Prope, *Közel.* Nahe, bey. Blízko. Blizu. *Blizu.*

Iuxta, *Mellette.* Daneben. Podle. Polek. *Pokraj.*

Superne, *Fellyül.* Oberhalb, oberwärts. Z hůry, z wrchu. Zgora. *Ozgor.*

Inferne, *Alól.* Von unten auf. Z dole, ze spodku. Zdola. *Ozdol.*

II. A LOCO, ad *Quaestionem* UNDE? *Honnét, honnan?* Woher? Odkud? Odkuda. *Odkud.*

Hinc, *Innét.* Von hinnen, von hier. Odtud. Odovud. *Odovuda.*

Isthinc, Illinc; *Amonnét, amonnan.* Von dannen. Odtud, od onud. Odovud. *Odovuda.*

Inde, indidem, *Innét, onnan, ugyan onnant.* Von dannen, ebenda. Rowně odtud. Odonud. *Odonuda.*

Alicunde, *Valahonnan.* Anderst woher. Odněkud. Od drugud. *Od kudgod.*

Undeunde, undecunque, undelibet, undevis, *Akár honnét, akárhonnan.* Allenthalben her, woher du willst. Odkudkoliw, odkudkoliw chceš, aneb se líbý. Od kudgoder. *Od kudamudrago.*

Eminus, *Messzeséről, távolyról.* Von ferne, von weiten. Z daleka. *Iz* dalka. *Iz daleka.*

Cominus, *Közelről.* In der nähe, aus der nähe, von nahem. Zblízka. Iz bliza. *Iz bliza.*

III. Ad LOCUM, ad *Quaestionem* QUO? *Hova?* Wohin? Kam? Kamo v kuda. *Kam.*

Huc, *Ide.* Hieher. Sem. Szim. *Ovamo.*

Isthuc, illuc, *Oda, imide, amoda.* Da dorthin, dahin. Tam. Szim, tam. *Onamo, tamo.*

Eo, eodem, *Ugyan oda.* Dahin, ebendasselbe. Tam, w tom způsobu. Tam, vu to izto. *Tamo, onamo.*

Quopiam, *Valahová.* Wohin. Někam, někde. Nekam. *Kamo.*

Quoquo, quovis; quolibet. *Akár hová.* Wohin du willst, allenthalben. Kdekolwěk, kam chceš. Kamgoder, kam hóchesh. *Kudagod, kudamudrago.*

Quoversus, *Mely-felé, melly-tájra.* Wozu. Kam. Kam. *Kamo.*

Horsum, *Ide-felé.* Hieherwärts, herzu, auf diese Seite. Sem, tadeto, na tuto stranu. Szim, na tu ztran. *Amo.*

Istrorsum, illorsum, *Oda felé, ez felé.* Dorthinwärts, dorthinaus. Na tuto stranu, kam. Na ovu ztranu, na onu ztran. *Na ovu stranu, na onu stranu.*

Aliorsum, *Más-felé.* Anderstwohin. Někam ginam. Nekam drugam. *Nikuda na drugu stranu.*

Nullorsum, *Sehová.* Nirgendshin. Nikam. Nikam. *Nikuda.*

Dextrorsum, *Job felé, töled.* Zur rechten. Na prawo. Na deszmu. *Na desno.*

Lae-

Laevorsum, *Bal felé, hozzád.* Zur linken. Na lewo. Na levu. *Na livo.*
Extrorsum, *Ki, külső felé.* Hinauswärts. Po wenku. Vun. *Na dvor.*
Introrsum, *Bé, be, belső felé.* Einwärts. Do wnitř. Nuter. *U nutra.*
Prorsum, *Elő, előbre.* Gänzlich, gerade durchaus. Cwo-ssem docela, prawo. Napervo. *Sasvim.*
Retrorsum, *Hátra.* Hinter sich, rückwärts. Nazád, pozadu. Nazad. *Natrag.*
Seorsum, *Fel-felé, félre.* Besonders, beyseits. Obwzlásstne. nastranu. Naszamo. *Osebi.*

IV. Per LOCUM, ad *Quaestionem* QUA? Merre? Wo durch? Kade. Kud. *Kuda.*

Hac, *Erre.* Hiedurch. Tade, tadeto, Ovud. *Ovuda.*
Illac. isthac, *Arra, amarra.* Dadurch. Onade, tadeto Onud, ovud. *Onuda, tuda.*
Quaqua, quacunque, *Akár mere.* Wohin man will. Kam se chce. Kudkud, kudgoder. *Kudgod.*
Eadem, recta, *Ugyanarra, egyenessen által.* Geraden Weges. Rowne tade, zrowna. Po tom iztom, z-raven, ravnim. *U pravo, upravce, pravim putem.*

ADVERBIA TEMPORIS.

Alia sunt Praes. Praeter. Futuri, Infin. Temporis.

I. PRAESENTIS TEMPORIS.

Hodie, *Ma, méglen.* Heute. Dnes. Denesz. *Danas.*
Iam, *Már.* Jetzt, schon. Guž, nyní. Vre. *Vech.*
Nunc, modo, *Mostan, most.* Jtzt, gleich. Nyni, wčil. *Vezda, Sada.*
Mox, *Azonnal.* Bald, eilends. Hned, skoro. Taki. *Odma.*
Statim, *Mindgyárt.* Bald, alsbald. Hned, skoro. Taki. *Taki.*
Adhuc, *Még, méglen.* Bis, jetzt. Gesstě, až posawad. Josche. *Josh.*

II. PRAETERITI.

Heri, *Tegnap.* Gestern. Wčera. Vchera. *Jucser.*
Pridie, *Azelőtt való nap.* Vorigen Tags. Před tim dnem. Pred jednem dnevom. *Prid jednim danom.*

Nu-

Nudius tertius, *Tegnap-elött.* Vorgestern. Pred třemi dni. Pred dvemi dnevi, pred vchera. *Prid jučer.*
Nudius quartus, quintus: etc. *Négy, ött nap elött, etc.* Vor vier, fünf Tagen. Pred čtyrmi, pred pěti dni. Pred chetiri, pet dnevi. *Prid csetiri, pet dana.*
Antea, antehac prius, *Azelött, ezelött, elöbb.* Vor der Zeit, vor diesen, viel eher. Pred časem, pred tim, prwe. Pred, predtem, pervlije. *Prie, prie toga.*
Nuper, nuperrime, *Minap, minapában.* Kürzlich, neulich. Ne dáwno, onehda. Vetomadne. *Onomadni.*
Pridem, iam pridem, iam dudum, *Régen.* Längst. Onehdy dáwno, prwedáwno. Zdavnija, vre z-davnija. *Davno. vech davno i davno.*
Quando, aliquando, olim, *Egykorban, valaha, régen.* Einstens, vormals. Pred časy, nekdy, dáwno. Gdanegda, zdavnija. *Nigda u niko vrime vel doba.*

III. FUTURI.

Cras, *Holnap.* Morgen. Zegtra. Zutra. *Sutra.*
Perendie, *Holnapután.* Uibermorgen. Pozegtrj. Po zutra. *Priko sutra.*
Postridie, *Másod-nap, egy nappal azutánn.* Nach zween Tagen. Na trety den. Drugi dan. *Drugi dan.*
Propediem, *Rövid napalatt.* Im kurzen. Wkrátkym čase ſkoro. Na zkorom. *Na skoro, nablizu.*
Deinceps, deinde, postea, posthac, *Azutánn ezutánn, ennek utánna, annak utánna.* Nachmals, wiederum darnach, nachgehends, hernachmals. Potom, potomno, budaucně. Potlam, zatem. *Potlam, zatime, u napridak.*
Proxime, *Nem sokára, majd.* Nächstens. Hned, potom. Na blizom. *Na skoro.*

IV. INFINITIVI.

Interdum, subinde, quandoque, *Néhanéha.* Bisweilen, dann und wann, immer. Druhy na čas, někdy, časem. Negda. *Kadkada, kadshto.*
Semper, *Mindenkor.* Allzeit, stets. Wždycky. Vszigdar. *Uvik.*
Nunquam, *Sohasem.* Niemals. Nikdy. Nigdar. *Nikda.*
Saepe, crebro, frequenter, *Gyakran, gyakorta.* Oft, vielmal. Často, snažně, ustawičně. Cuztokrat. *Csesto, mlogo puta.*
Raro, haud saepe, *Ritkán, kevésszer.* Selten. Zřídka, nečasto. Redko krat. *Ritko-malo kada, u ritko.*

In-

Interea ; interim, *Azalatt*, *ezalatt*, *azomban*. Unterdessen, indessen. Zatim, mezy tim. Med tem toga: *Medgyutime.*

Quoad, donec, dum, *Még*, *méglen*, *midőn*. So lange, bis, bis daß. Dokád, dokawád, až. Doklam. *Dok.*

Nondum, *Mégnem*. Noch nicht. Gesstě ně. Josche ni: *Josh ne.*

Mane, *Reggel*, *idein*, *korán*. Morgen früh. Ráno. V-jutro, rano. *Jutrom*, *jutros rano.*

Vesperi, sero, *Estve*, *későn*. Abends, spät. Wečer, pozde. K-vecheru keszno. *Vecseras*, *kasno.*

Statim, extemplo, confestim, protinus, cito, actutum, continuo, *Mindgyár*, *azonnal*, *sietve*, *szüntelen*. Alsbald, flugs, stracks, unverweilt, eilends, geschwind. Hned, rychle, honem, skoro. Taki, frisko, nepreztancze, vszigdan, vekivechno. *Taki*, *odma*, *udily*, *frishko.*

Perpetuo; aeternum, *Mindenkor*, *öröké*. Immerdar, ewiglich. Ustawičně, wečně. Vszigdar, vekivechno *Nepristance*, *údilyno.*

Diu, *Sokáik*. Lange Zeit. Dluho. Dugo. *Dugo.*

Interdiu, *Nappal*. Bei Tage, des Tages über. We dne. Negdar ter negdar. med dnevom. *Kadkada.*

Aliquamdiu, aliquantisper, tantisper, paulisper, paulum, tantillum. *Egyideig*, *egy kevessé*. Etwas lang, eine kleine Zeit, so lang, ein wenig, gar wenig. Ponekud, drobet, potuď, krátky čas, drobet málo, tak málo. Nekulik chasz, za mal chasz, to tuliko, malo, majuchko. *Csasom*, *za mali csas*, *jedno malo*, *majucko.*

Commodum, *Az órába*, *szinte akkor*. Zur rechten Zeit. Příležitě. Hasznovite. *U dobro vrime.*

Opportune, tempestive, *Jókor*, *idein*, *korán*. Zeitlich, bequemlich. Prawě, přihodně. Prilichno, zagoda. *Prilicsno*, *zgodno.*

Adhuc, *Még*, *méglen*, *most-is*. Annoch, bis jetzt. Gežte, až posawad. Josche. *Josh.*

Admonitio. Haec non ea caussa adscripta sunt pluribus, ut memoriae mandentur in scholis; quia tamen post Primitivorum notionem, Particularum cognitio ab omnium linquarum Magistris brevissima habetur ad auctores

intelligendos via, operam dabit Praeceptor, ut ingeniosus discipulus privato labore, et per intervalla vel memoriter discat, vel saepius relegendo familiares sibi reddat utcunque; vel denique horum Adverbiorum, Praepositionum, Coniunctionum Indiculum alphabetico ordine subiectis Significatis conficiat. Quae scriptitatio memoriam valde iuvat.

De Comparatione Adverbiorum.

Quae Adverbia Comparantur?

1mo.) Orta ab adiectivis comparabilibus 1mae, et 2dae Declinationis mutant *us* Positivi in *e*, ut: *iustus*, *iustissimus*, *iuste*, *iustissime*; Comparativi *or* in *us*; ut: *iustior*, *iustius*. Ab Adiectivis vero tertiae Declinationis orta, in positivo fere in *ter* desinunt, ut: *breviter*, *acriter*, *fortiter*, *eleganter*, *audacter* etc. In Comparativo vero et Superlativo itidem in *us*, et *e* terminantur; ut *brevis*, *breviter*, *brevius*, *brevissime*. Nonnulla a nominibus 2dae Declinationis profecta, illud *ter* assumunt, ut: a firmus, largus, amplus, humanus; *firmiter*, *ampliter*, *largiter*, *humaniter etc.*

2. Comparantur etiam adverbia, quaedam non nata a nominibus, ut: *saepe*, *saepius*, *saepissime*, *diu*, *diutius*, *diutissime*; *pene*, *penissime*; *penitus*, *penitius*, *penitissime*; *nuper*, *nuperrime*; *satis*, *satius*; *secus*, *secius*. Occurrit etiam ab adverbio tempori (tempore) apud *Plaut. Cic. Ovid. Catonem: temporius*; ut: modo *temporius*, modo serius. *Néha hamarébb*, *néha késöbben.* Bald eher, bald später. Gjž ſtoreg, gjž neſtoreg. Kadkad zaranie, Kadkad kasnie. *Negda zarancshe*, *negda kaschneshe.*

3. Huc pertinent etiam adverbia illa, quae ex praepositionibus sine casu suo iunctis nonnun-

nunquam oriuntur, adverbialiterque sumta gradus comparationum assumunt: ut ante, *anterior*; citra, *citerior*, *citimus*; extra *exterior*, *extimus*; infra, *inferior*, *infimus*; intra, *interior*, *intimus*; post, *posterior*, *postremus*; prae, *prior*, *primus*; prope, *propior*, *proximus*; supra, *superior* *supremus*; ultra, *ulterior*, *ultimus*.

Nota 1) Quibus adiectivis in comparativo *magis*, in superlativo *maxime* praefigitur; idem fit etiam adverbiis ab iis profectis; e. g. *egregie*, *magis egregie*, *maxime egregie*.

Nota 2) Sunt etiam nonnulla Anomala: ut: *parum minus*, *minime*, et (sed diversa significatione) *minimum*, *male*, *peius*, *pessime*, *magis*, *maxime*, *sero*, *serius* etc. facilis: *facile*, *faciliter* rarius, a difficilis, *difficile*, *difficulter*, et *difficiliter*; quaedam in o et adverbium positivi habent, ut *certe*, vel *certo*; *tute*, vel tuto etc.

CAPUT VII.

DE INTERIECTIONE.

Quid est interiectio?

Est Pars Orationis, quae varios animi affectus indicat.

Interiectionum variae sunt formae, et significationes?

Admirantis, *Papae! o! Vah! o! hem! hui*!
Deprehendentis aliquid ex improviso, ut: *At*, *sed*.
Dolentis, et ingemiscentis, ut: *Ah! heu! hei! eheu?*
Eiulantis, ut *Oh! oh*!
Exclamantis, ut: *Proh! o!*
Execrantis, ut: *Nefas! nefandum!*
Exclamantis, et interdum insultantis, ut: *Vah!*

Irridentis, ut *O praeclarum custodem ovium, ut aiunt, lupum! hui! vah! hem heia!*
Laetantis, aliquando exultantis; ut: *Evax! io! evohe! iu!*
Legentis, ut: *Hei! hoi! oha! heu!*
Praesagientis malum, vel miserantis, vel minantis: *Vae!*
Reiicientis cum fastidio, ut: *Apage, apage sis! phui! phy!*
Silentium indicentis, ut: *St! pax! ho! au!*
Stomachantis, sive indignantis, ut: *Malum!*
Suspirantis, ut: *Ah! ah!*
Timentis, ut: *Hei!*
Approbantis, vel laudantis. *Euge! eia! agedum! macte!*
Blandientis: *Eia! sodes! sis! quaeso! amabo!*
Metuentis. *At! at!*
Ridentis, *Ha! ha! ha!*
Vocantis. *Heus! O! eho!*
Revocantis: *Eia!* Plaut. Cassin. 5. 6.
Respondentis, vel potius respondere nolentis. *Hem!*

Nota. Variis his interiectionibus comici in primis, et dialogorum scriptores ad varios animi affectus exprimendos utuntur.

CAPUT VIII.

DE CONIUNCTIONE.

Quid est Coniunctio?

Est pars Orationis, qua non tantum singulae dictiones, sed integrae sententiae apte connectuntur, et ordinantur; ut vir bonus, *et* doctissimus. Homo *non tantum* praestanti ingenio, *verum etiam* insigni virtute praeditus.

Quot

Quot modis dividuntur Coniunctiones?

Duobus: Ratione significationis, seu potestatis, et ratione collocationis, seu ordinis.

Quae sunt species coniunctionum ratione significationis?

Sunt variae; ad praecipuas referuntur sequentes:

Cuius significationis sunt Coniunctiones?

Quaedam sunt:

1. Adversativae, ut: *Etsi, tametsi, quamquam, quamvis etc. Ambár, noha.* Obgleich, wie wohl, obschon. Nechť, ačkoliw. Akoprem. *Premda v premako.*

Nota. Quidam has Coniunctiones concessivas vocant, eo, quod aliquid concedant, cui sequens sententia videatur adversari; adversativas vero illas, quae a concessiva diversum quid subiungunt: ut: Sed, at, ast, vero, verum, porro, atqui, tamen etc.

2. Causales; ut: *Nam, namque, siquidem, quia, quoniam, enim, etenim, quod, propterea, etc. Mert, azért.* Denn, weil, indem, daß, damit. ꝛc. Nebo, poněwáč, nebogeſtliže. Ar, kajti, zato. *Jerbo, jer, zato.*

3. Collectivae, sive illativae, sive rationales; ut: *Ergo; igitur; quare; quocirca, quapropter; itaque; etc. Tehát, az okáért, annak okáért.* Darum, dannenhero, warum, deswegen, derohalben. Protož, tedy, proč. Ada, anda. *Indi, dakle.*

4. Copulativae, ut: *Ac, atque, et, que, etiam, quoque, item, cum, tum, tam, quam, nec, neque. És, is, nemtsak, hanem, mint, mint sem, sem.* Und, auch, desgleichen, wie-

auch, sowohl, als auch, nicht nur, sondern auch, nicht, weder. A, a taky, než, podobnì, též, gak, tak též, anj, aniž. Y, ter. *I.*

5. Disiunctivae, ut: *Vel*: *ve*, *sive*, *aut*, *sed*. *Vagy*, *avagy*, *akár*, *de*. Entweder, oder sondern. Neb, aneb, budto. Ali, niti. *Ili ali.*

6 Explicativae, ut: *Quidem*, *equidem*. *Igazán*, *nyilván*, *bizonyára*. Ja gewißlich, zwar. Sy-ce, zagiste. Ztanovito, nekajda. *Doista*, *zaizto.*

Nota. De reliquis speciebus coniunctionum in *Syntaxi ornata*.

Quotuplex est Coniunctio ratione collocationis?

Triplex: alia est *praepositiva*, quae in orationis principio ponitur: alia *postpositiva*, seu *subiectiva*, quae uni, aut pluribus vocalibus subiicitur: alia *communis*, seu *media*, quae alias praeponitur, alias subiicitur.

1) Praepositivae sunt: *Aut*, *ac*, *atque*, *at*, *ast*, *vel*, *nec*, *neque*, *nisi*, *sive*.

2) Subiectivae *Que*, *ve*, *ne*, *quidem*, *quoque*, *autem*, *vero*, *enim*, *tamen*, *etc.*

Nota. Que, ve, ne, etiam enclyticae dicuntur, et velut cum Nomine aut verbo in unam vocem coalescunt, ut *Tuque Puerque tuus*. *Aisne*, *vel ain: albus aterve sit*.

5) Communes sive mediae; *Ergo*, *igitur*, *itaque*, *equidem*, *etc.*

Admon. Postpositivae Particulae probe inculcandae sunt eo, quod in his saepe peccatur. Variae hae coniunctiones; quos Modos post se postulent, non est huius loci explicare: Ut tamen tirones in componendis thematibus inoffenso pede progrediantur, de sequentibus interea etiam moneri possunt.

a)

a) *Coniunctivo* iungi amant, *ut*: *quo*, hogy, damit, aby, *ne*, *quin*, hogy, ne. daß nicht, aby ne, *licet*, *quamvis*, *ut*, ámbár, obwohlen ačprawe; *cum*, mivelhogy, weil, ponewádž; quando est particula coniunctiva temporis, *midőn*, *mikor*, da, když, eleganter iungitur coniunctivo. sed tantum in Praeterito Imperfecto, plusquam Perfecto, et Futuro e. g. Fuit tempus, cum docti homines in pretio *essent*. Quae cum Caesar *dixisset*. Plura de his, cum Syntaxi *studueris*.

b) Modo Indicativum, modo Coniunctivum adsciscunt: *si*, *sin*, *siquidem*.

c) *Etsi*, *tametsi*, *etiamsi*, *quamquam*, sub initium sentetiae magis Indicativos postulant: etsi vereor iudices etc.

d) *Quod* cum caussam, ac rationem reddit, et *quia* tum indicativo, tum Coniunctivo gaudent. Ut: Fecisti mihi gratum, *quod* Serapionis librum ad me *misisti*. Cic. Admiratus sum, *quod* ad me manu tua *scripsisses*. Idem.

Admonitio. Atque hactenus de Ethymologia; hoc est de singularum partium orationis discrimine ac proprietate. Ad Magistri Scholae huius praecipuas pertinebit curas, ut tirones, quemadmodum Instituti Litterarii Sec. II. Cap. II. praecipitur, eousque deducantur, ut primum Octo partes orationis dignoscere: deinde *Nomina declinare*, *et verba inflectere in primis sciant*, *neque enim* teste Quintiliano *aliter ad intellectum sequentium pervenire possunt*; denique, qui sunt felicioris ingenii, verba etiam in breves simplicesque sententias componere noverint; in horum in primis usum adnexa est hic *Syntaxis*, continens *quatuordecim praecepta de Constructione*.

QUA-

QUATUORDECIM PRAECEPTA DE CONSTRUCTIONE.

PRAECEPTUM I.

Verbum Personale finiti modi antecedit Nominativum aperte, vel occulte eiusdem Numeri, et Personae. *Cic. Si vales, bene est: ego quidem valeo.*

Nota I. Hic Nominativus Verbi, respondet quaestioni *Quis? ut: ego lego. tu rides: Praeceptor docet, nos legimus, vos scribitis, aleatores vapulant. Mens iudicat, voluntas eligit; corpus paret. Caecus non cernit, surdus non loquitur. Homines, dum docent, discunt. Semper avarus eget. Animus peccat, non corpus. Tandem bona caussa triumphat.*

Nota II. In Latino Nominativus Pronominum primae, secundae, et tertiae Personae, ut: *Ego, tu, ille, nos, vos, illi,* fere omittuntur, ac tacite intelliguntur, ut: *quid facis? scribo. Praeterita mutare non possumus. Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

PRAECEPTUM II.

Verbum personale infiniti modi postulat ante se accusandi Casum, si Constructio e finito fiat per infinitum, ut: *Gaudeo te salvum rediisse. Sentimus calere ignem, nivem esse albam, dulce mel.*

Nota Modus finitus mutatur in infinitum, post omissam Coniunctionem *Quod.*

Admon. Caveat Praeceptor hoc loco doctrinam de omittendo *Quod* attingere, quae non ante tradenda est, quam planam, simplicemque constructionem emendate componere norint tirunculi.

Prae-

PRAECEPTUM III.

Omne Verbum Personale finiti Modi, utrinque Nominativum recipit, cum utrumque Nomen ad eandem rem pertinet, cuiusmodi maxime est Verbum Substantivum *Sum*: item: *forem, fio, evado, existo, maneo, nascor, orior*, et verba passiva vocandi, ut: *appellor, dicor, nominor, etc. e. g. Senectus ipsa est morbus. Parsimonia magnum est vectigal. Vita nostra est peregrinatio. Consvetudo est altera natura. Hannibal Praetor factus est. Cicero celeberrimus Orator evasit. Brutus exstitit vindex Romanae libertatis. Iustitia erga Deum religio dicitur, erga parentes, pietas.*

PRAECEPTUM IV.

Verbum Activum post se accusandi Casum postulat, ut: *Pueri ingenui amant literas.*

Nota. Hic Accusativus quaestioni *quid* respondet, ut: nosce *te ipsum.* DEUS *mundum aedificavit.* Religio *Deum colit* superstitio *violat. Panem et aquam* natura *desiderat.* Proba merx facile *emptorem reperit.* Nunquam *virtutem deserit* invidia. Te sine teste *time.*

PRAECEPTUM V.

Verbum Passivum Ablativum cum praepositione *a* vel *ab* postulat post se, ut: *A pueris ingenuis amantur literae.*

Nota. Hic Ablativus quaestioni *a quo* respondet, ut; *A Deo* omnia *facta*. et *constituta* sunt; Commoda, quibus utimur, *a Deo* nobis *dari* atque *impertiri* videmus Deforme est, quid dignitate praestas, *ab his* virtute *superari*. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

PRAECEPTUM VI.

Quotiescunque duo Nomina Substantiva ad eandem rem pertinentia in Oratione continuantur.

tur, in casu concordant, ut: *Urbs Roma. Marcus Tullius Cicero. Tulliola meae deliciae. Pompeius vir carissimus. Aetna mons. Athenae Urbs. Alexander victor* tot regum, atque populorum irae succubuit. Effodiuntur *opes, irritamenta* malorum. Multa me docuit *usus magister egregius.* Apud *Herodotum, patrem historiae, sunt innumerabiles fabulae.*

PRAECEPTUM VII.

Quotiescunque duo Nomina Substantiva ad res diversas pertinentia; in oratione ponuntur sine constructione, alterum erit Genitvi Casus; ut: *Liber Pompeii, Poena peccati.*

Nota. Hic Genitivus quaestioni *cuius* respondet. Ubi in vernacula nomen ex duobus compositum occurrit; singulariter attendendum est, quonam e duobus ad quaestionem *cuius respondeatur*, ut: *Pompejusnak a' könyve. A' bűnnek büntetése.* Das Buch, Pompeii. Die Straffe der Sünde, Knjha Pompejowa. Pokuta hrjchu. Knyiga Pompejusha Kastiga greha. *Knyiga Pompeja. Pedepesa Grihu.* Ut initium *sapientiae,* est timor *Domini.* Honor est praemium *virtutis:* Somnus est imago *mortis.* Extremus *anni* mensis olim Februarius erat; nunc December: *Omnium rerum* principia parva sunt. Varia sunt *hominum* iudicia.

PRAECEPTUM VIII.

Nomina Adiectiva, Pronomina, et Participia concordant cum suis Substantivis in Genere, Numero et Casu. *Ut Contempta parva scintilla, magnum saepe excitavit incendium.* Corrumpunt *bonos* mores colloquia *prava.* Amicus certus *in* re *incerta* cernitur. Piscator *ictus* sapit. Nescit vox *missa* reverti. *Mala* causa *silenda* est.

Nota. Si in constructione unum, vel plura Substantiva occurrent, Adiectivum cum eo Substantivo consentiet, quo ad quaestionem *quis* respondetur. ut: *Nova*

va

va domus porta, non *novae*. *Iuventuti innata levitas*, non *innatae*.

PRAECEPTUM IX.

Relativum Qui, Quae, Quod concordat cum antecedente Substantivo, in genere, et numero, ut: *Accepi literas, quae mihi missae sunt*. *Legi librum quem scripsisti*. *Deus* est; *qui* omnem hunc mundum regit. *Iustitia est, quae* suum cuique distribuit. Nullum *animal*, *quod* sanguinem habet, sine corde esse potest. Ea est iucundissima *amicitia*, *quam* similitudo morum coniugavit. *Arbores* serit agricola, quarum fructus ipse adspiciet nunquam.

Nota. Idem intelligendum est de Pronominibus *hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*, *idem*, cum relativa fiunt, e. g. Venit obviam *puer* tuus, *is* mihi litteras dedit. Cic.

PRAECEPTUM X.

Quodvis Verbum admittit Praepositionem cum suo Casu, ut: *Fui in Templo*. *Eo in Gymnasium*. Pauci *perveniunt ad senectutem*. Caesar *adversum Pompeium* dimicavit. Longum iter *est per praecepta*, breve, et efficax *per exempla*. Mors *propter incertos casus* quotidie imminet. Etiam *sine Magistro* vitia discuntur. *Cantabit* vacuus *coram latrone* viator. Ex vita *discedo*, tamquam *ex hospitio*, non tamquam *ex domo*.

PRAECEPTUM XI.

Omne Verbum, et multa nomina Dativum habere possunt eius rei vel Personae, cui qualicunque modo aliquid acquiritur, vel adimitur, seu in cuius commodum, vel incommodum aliquid fit; ut: *Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem et metes*.

Nota

Nota Hic Dativus quaestioni *cui* respondet, sic: Peccare *nemini* licet. Vir bonus est is, qui prodest, *quibus* potest, nocet *nemini*. Deo probitas grata est. Non sum *uni angulo* natus: patria mea totus hic est mundus. Non tantum *corpori*, sed etiam *moribus* salubrem locum eligere debemus. Non *scholae*, sed *vitae* discimus.

PRAECEPTUM XII.

Temporis continuatio in Accusativo, vel Ablativo ponitur, frequentius tamen in Accusativo, si per *quamdiu* fiat interrogatio; *Troia decem annis, vel annos obsessa est. Totas noctes* somniamus. Quaedam bestiolae *unum diem* vivunt. Consules Romani non longius imperium, quam *annum unum* habebant. Ager cum *multos annos* quievit, uberiores adferre fruges solet. Cum *Ablativo*: *Tredecim annis* Alexander regnavit. Imperium Assyrii *mille trecentis annis* tenuere. Sunt regiones, ubi sol sex mensibus continuis non videtur.

Si autem non per *quamdiu?* sed per *quando* fiat Interrogatio, tempus ablativo casu effertur, ut: *Id superiori anno evenit.* Abeunt hirundines *hibernis mensibus*. Arabes campos, et montes *hyeme*, et *aestate* peragrant. *Qua nocte* natus est Alexander: *eadem* Dianae Ephesiae templum deflagravit, Socrates *supremo* vitae *die* multa de immortalitate animorum disseruit.

Nota. Excipe, si praepositio praecedat, ut: *Ante paucos dies, post meridiem.* Hannibal Italiam *per annos sedecim* variis cladibus fatigavt. Aetnae montis per tot saecula durat incendium.

PRAECEPTUM XIII.

Cuicunque Verbo addi potest Ablativus significans 1. *Pretium*, ut: *Emi librum duobus florenis*. Darius *mille talentis percussorem* Alexandri *emere* voluit. Diem, aquam, solem, lu-

nam,

nam, haec *argento non emo*. Plurimus *auro venit* honos.

2. Vel *Instrumentum*, ut: *Scribo calamo. Hisce oculis egomet vidi. Dente* lupus, *cornu* taurus petit. Naturam expellas *furca*, tamen usque redibit.

Sic. Manibus palpare. Pedibus trudere. Baculo, virga ferire. Vinculis catenis ligare. Cladio, hasta, telis pugnare. Malleo, acu, penicillo, dolabro victum quaerere. Reti, hamo piscari. Testudine, fidibus, organo canere.

3. Vel *Caussam* propter quam aliquid fit, ut: *Servus tuus interiit fame. Nulla re* tam *laetari* soleo, quam meorum officiorum *conscientia*. Oderunt peccare boni *virtutis amore*: oderunt peccare mali *formidine poenae. Metu* supplicii, aut mortis multi vim tormemtorum pertulerunt.

Nota. Aliquando Ablativus causae permutatur Accusativo cum praepositione *per*, aut *propter*; ut parere legibus *propter metum*. Cic. i. e. metu: saepe *per has flecti* Principis ira solet. Ovid. i. e. lachrimis.

4. Vel *Modum*, quo aliquid fit, ut: *Iniuriam tulit aequo animo*. Modum autem actionis cognoscimus per quaestionem *Quomodo?* ut: *Innocens laeto animo moritur. Lento gradu* ad vindictam sui divina *procedit* ira, tarditatemque supplicii *gravitate compensat*. Val. Max. Multi magni morbi curantur *abstinentia*, et *quiete*. Cels. Non modo *patienti*, sed etiam *libenti animo* religioni parebo. *Cic.*

Nota. I Quando Substantivum Modi in vernaculo cum praepositione *cum*, sed sine Adiectivo ponitur, dicta praepositio fere in Latino adhibenda est, ut: *Tuas litteras cum voluptate legi.* Nec recte diceretur; *Tuas litteras voluptate legi.* Sic: *cum metu dicere, cum fide, cum aequabilitate facere.* Cic.

Nota. II. Quod si substantivo Adiectivum iungatur, Praepositio *cum* vel omittitur: vel inter, aut ante Substan-

stantivum, et Adiectivum ponitur, ut: *Tuas litteras magna voluptate, vel magna cum voluptate, vel cum magna voluptate legi.* Sic: *bona fide dicere.* Cic. *aequo animo mori.* Idem pacem *incredibili celeritate* confecit. Id: Palpebrae *cum summa celeritate* clauduntur. Tibi *summo cum studio* praesto futurus sum.

Talia substantiva Modi sunt pleraeque humanae affectiones, virtutes, et vitia voluntatis. *et intellectus;* ut: metus, timor, pavor, audacia, generositas, nausea, taedium, fastidium, stomachus, indignatio, ira gaudium, laus, dolor, tristitia, sapientia, stultitia, astutia, humanitas, circumspectio, providentia, religio, benigintas, lenitas, caritas, fides, spes, patientia, diligentia, studium, ineptia, petulantia, levitas, temeritas, inertia. etc.

Nota. III. Si Vernaculum *Cum* Societatem significat, in Latino expresse ponitur, ut: *cum Fratre exivi.* Vagamur *cum coniugibus, et liberis.* Cic. *Cum tunica pulla* sedere solebat. Id. Semper eum pedisequi *cum nummis* sequebantur. *Corn. Nepos.*

Nota. IV. Illud Substantivum censendum est *Instrumentum*, sine quo (aut eius simili) res fieri non potest; ut: *Baculo eum percussi.*

Contra, si absque eo fieri possit, erit ablativus societatis; et *Cum* praeponendum erit, ut: *cum baculo exivi, cum pallio ad me venit.* Etsi non desint exempla praesertim apud Historicos, dum de *exercitu* loquuntur, exmissae praepositionis *cum*, sic Caes. B. G. II. 7. Ad castra Caesaris *omnibus copiis* contenderunt. Sall. Cap. 57. §. 4. Antonius *magno exercitu* sequebatur. Lib. XXXI. 56. Postero die *omnibus copiis* Consul in aciem descendit.

PRAECEPTUM XIV.

Gerundia, et Supina, et Participia postulant post se casum Verborum, a quibus oriuntur, ut: *Scribo literas, Tempus est scribendi literas. Eo scriptum literas. Sum scripturus literas. Studendum est literis. Utendum tempore. Pietati summa tribuenda* laus. Hannibal *Patri-*

am

am defensum revocatus est. Fuere Cives, qui *se, remque publicam perditum* irent. *Legis divinae parens* nunquam committet; ut alienum appetat, et id quod alteri detraxerit, sibi assumat. *Visu carentem* magna pars veri latet.

APPENDIX.

Admon. Cum tam in Latini Sermonis exemplaribus probatissimis, quam in thematibus praesertim Historicis, quae dictari solent, 1.) *Nomina locorum:* 2.) verba *Infinitiva.* 3.) *Interrogativa* perfrequenter occurrant: visum est exemplo aliarum Grammaticarum, illas quoque e Syntaxi regulas, quae de his habentur, tironibus delibandas praemittere.

I. De Nominibus Locorum.

1) Ad Quaestionem *Ubi?* Nomina Propria Pagorum, Castellorum, Urbium primae, et secundae Declinationis ponuntur in Genitivo; ut: *Fui Romae, Brundusii, Budae. Alexandriae* celeberrima olim Bibliotheca fuit. *Tusculi* ante, quam *Romae,* sumta sunt arma. *Tyri* olim maxime mercatura florebat, et hodie *Amstelodami,* et *Londini.*

2) Si vero Tertiae Declinationis, vel numeri Pluralis fuerint, in ablativo, ut: *Moratur Neapoli, Athenis, Carthagine. Babilonae* Alexander mortuus est. *Lacedemone* fuit honestissimum domicilium senectutis. *Athenis* iam diu doctrina interiit. Paulus Apostolus *Romae, Corinthi, Ephesi, Troade, Athenis, Philippis,* aliisque locis compluribus Evangelium praedicavit.

3) Ad Quaestionem *Unde?* sequitur Ablativus, ut: *Rediit Tyrnavia, Graecio, Neapoli, Athenis.* Paulus Epistolas scripsit *Roma, Corintho, Philippis, Athenis, Laodicea, Nicopoli.*

li. Qui Venetiis Neapolim proficiscitur; Apenninos montes transcendit. Qui *Hamburgo* Londinum navigat, mare germanicum traiicit.

4) Ad Quaestionem *Quo?* respondet Accusativus; ut: *Profectus est Tyrnaviam*; *Graecium*, *Neapolim*, *Carthaginem*, *Athenas*, *Parisios*. Paulus Apostolus Epistolas misit *Romam*, *Corinthum*; *Ephesum*, *Philippos*, *Colossas*, *Thessalonicam*. Multae nationes quondam *Delphos* ad Apollinis oraculum profectae sunt.

II. De Infinitivis.

Quando duo verba iunguntur absque coniunctione, alterum in *infinitivo* ponitur. Verba illa, quibus infinita adduntur, Grammatici vocant *servilia;* suntque: *soleo*, *incipio*; *debeo*; *coepi*, *desino*; *possum*, *queo*. *nequeo* etc. Infinito etiam iunguntur verba, quibus voluntatis persecutio significatur; ut: *volo*, *malo*, *cupio*; *aveo*, *appeto*; *exopto* etc. Contraria: *nolo*; *recuso*, *respuo* etc. Verba conandi: ut *conor*, *nitor*, et his multa similia; e. g. qui *mentiri solet*, *peierare consuevit*. Maximi *debemus aestimare* conscientiam. Mors propter brevitatem vitae nunquam longe *potest obesse*. *Intuêri* solem adversum *nequimus*. Graeciae Civitates, dum *imperare* singulae *cupiunt*, imperium omnes perdiderunt. Improbus est homo, qui beneficium *scit sumere*, et *reddere nescit*. Qui e nuce nucleum *esse vult*, frangit nucem. Ferre laborem consuetudo docet.

Reliquae observationes de infinitivo in Syntaxi ulteriore.

III. De Interrogativis.

Interrogativa post verba *sensuum*, ut: *audio*, *video*, *scio*, *nescio*, *intelligo*, *credo*, *experior*; etc.

etc. et verba *dicendi*, ac *significandi*; ut: *dico*, *perhibeo*, *affirmo*, *nego*, *testor*, *ostendo*, *demonstro*, *declaro*, *innuo*, *dubito* etc. posita appellantur infinita; ut: Multae gentes non *sciunt*, *cur* luna *deficiat*, *quare obumbretur*. *Incertum est*, quo te loco mors *exspectet*. Non *video*, *quomodo* sedare *possint* mala praesentia, et praeteritae voluptates. Saepius etiam *Interrogativis* Verba *intelligendi*, aut alia eiusdem significationis subiunguntur; ut: Pecunia honores, forma, valetudo, *quamdiu affutura sint*, certum sciri nullo modo potest. *Qualis sit* animus, ipse, animus *nescit*, *Quid* quaeque nox, aut dies *ferat*, *incertum est*.

Nulla fere Grammaticae latinae regula est, in quam apud nationes Europae omnes, nec a pueris solum, sed et viris, quin in editis Libris crebrius, turpiusque peccaretur; quare omni studio elaborandum, ut in ipsis initiis a familiari adeo, foedoque Soloecismo cavere asuescant tirones. Ad id obtinendum permulta commenti sunt Paedagogorum nonnulli: et diffusa nimium, et puerorum captui parum commensa. Horum loco antequam regulam unicam facilem et sine exceptione generalem tradam, sequentia sunt observanda.

Nota I. Praeter Nomina Interrogativa, esse et Adverbia nonnulla, quorum eadem est cum Nominibus ratio.

Nomina Interrogativa?

Quis, vel qui?	Quotus?	Cuius?
Quisnam?	Qualis?	Uter?
Quantus?	Quotuplex?	Cuius, a, um?

Adverbia Interrogativa?

Cur?	Ubi?	Quo pacto?
Quamobrem?	Unde?	Quemadmodum?
Quapropter?	Quomodo?	Quot?
Qua de causa?	Qua?	Quoties?
Quam?	Qui?	Quantum?
Quo?	Ut? pro quomodo?	Quorsum?
Quamdiu?	Qualibet?	Quousque?

Nota

Nota II. Esse ex his Interrogativis Nominibus, et Adverbiis quaepiam, quibus sua Redditiva respondent, ut in sequente Tabula apparet.

Interrog.	*Redditiva.*	*Interrog.*	*Redditiva.*
Quis ?	Hic, ille, etc.	Quam ?	Tam.
Quantus ?	Tantus.	Quo ?	Eo.
Qualis ?	Talis.	Quamdiu ?	Tamdiu.
Uter ?	Hic, ille, etc.	Quando ?	Tunc.
Quomodo ?	Sic, ita.	Ubi ?	Ibi.
Quot ?	Tot.	Unde ?	Inde; etc.
Quoties ?	Toties.	Quorsum ?	Illorsum, etc.
Quantum ?	Tantum.	Qua ?	Hac, etc.
Quousque ?	Eousque.		

Observandum tamen, saepe Redditivum non poni aperte, sed tantum tacite intelligi, ut: *quando exivi, incepit pluere.* Subintellig. *tunc. Narrabo tibi, quod est.* Subintellig. *id.*

Nota III. Haec Interrogativa non semper actu interrogare, sed tunc tantum, cum interrogationis signo ? notantur.

REGULA GENERALIS.

Quotiescunque in Constructione occurrit Interrogativum Nomen, vel Adverbium, post se Coniunctivum petit: nisi vel eius Redditivum praecedat, aut sequatur, vel actu interrogat.

Exempla. Vide, cui fidas. Perpende, quid tibi utilius sit. Non capis, quam male egeris? Coniicere pronum est, quod se abdiderit. Divinabo, ubi moretur. Existima, quibus tum animis fuerit. Putavi, quantum nummorum expenderim. Nunc sentio, quam desidiosus fuerit. Vix numerum inibis, quoties mentitus fueris. Omnes intelligunt, quo tua consilia tendant. Nondum constat, quot hostes occiderint. Narrato, ut porro res gesta sit. Experiaris, quanta sit docilitate. Edic, cur huic socio praecipue te adiungas. Quamdiu expectarit, ignoro. Disputant, cuium sit hoc monile. Suboluit mihi, unde id malum profectum sit. Nescio, quotam horam sonuerit, etc.

In-

Interrogativa cum Redditivis sine Coniunctivo.

Ubi ego sum, ibi et meus minister erit. Quoties te video, toties mihi risus oboritur. Qua tu is, ea dudum ivi. Quamdiu concionatus est, tamdiu diligenter attendi. Ut laboratur, ita merces praebetur. Quantum praecedes, tantum sequar. Uter de vobis vicerit: huic me addam. Tot aureos dabo, quot necesse habebis.

Interrogativa actu interrogantia sine Coniunctivo.

Quid quaeso huc te adduxit? Adam ubi es? Ubi conveniemus? *Quot* numeras condiscipulos? *Quae* amicitia esse potest inter ingratos? *Quid interest* inter perjurum, et mendacem? *Quid faciet* is homo in tenebris, qui nihil timet, nisi testem, et iudicem? *Quid ago?* cur me excrucio? *cur me macero?*

Admonitio. Praemissa hac tam necessaria praeparatione, ut sine hac de tota humaniorum litterarum, quae his fundamentis inaedificatur, veluti fabrica, parum boni speraveris, ad *Analysim*, seu resolutionem, et *Synthesim*, seu compositionem exercitiorum progrediendum est. Prior exterarum quarumpiam scholarum moderatoribus tanti momenti esse videtur, ut sola analytica *authorum Classicorum* explicatione totam linguae Latinae disciplinam contineri existiment, et ne thematum quidem scriptione divexari velint discipulos: aliud vero experientia, optima rerum magistra docet; hanc nempe *resolvendi*, seu singula in oratione occurrentia vocabula ad leges Grammaticae revocandi rationem cum altera *componendi* methodo ita coniungendam esse, ut altera alteri sit adiumento. Analysis tam Etymologicae, quam Syntacticae exemplum vide in Fabula I. *de Gallina, et Pullis.*

His paucis de methodo synthetica:

DE METHODO SYNTHETICA.

seu

Ratione facili rudimenta Exercitiorum componendi.

Quae tironi ante Compositionem argumenti observanda?

1. Ante omnia, curet tiro dictatum vernaculum thema rite intelligere, nec significata solum scribere, sed Verbis Coniugationem, ut: *as, are, es, ere, etc.* Praeteritum item, et Supinum, ut: *avi, atum*, etc. Substantivis Genitivum, *is, inis, us*, etc. Genus, ut: *hic, haec hoc*, etc. Adiectivis Declinationem, ut: *us, a, um*, vel *is, e*, etc. adscribere.

2. Quando a quopiam Argumentum vernaculum clare praelegitur, diligenter attendat; si quid dubitat; Magistrum interroget; quin ante componendum iterum relegat, conetur sensum intelligere. quin obiter dispiciat, verbum ad quem Nominativum; Adiectivum ad quod Substantivum referatur.

3. Ante compositionem gratiam S. Spiritus brevi Oratiuncula imploret.

Quid in componendo observandum?

Generatim summam attentionem adhibeat, cogitationes collectas habere studeat, cum nemine confabuletur, non oculos huc illuc volvat, sed chartae affixos teneat, non frustra librum pervolvat, nec praecipitet, nec calamum unguesve rodendo in una constructione tamdiu se detineat, ut ad reliquas tempus angustius fiat: verbo, ea cura, fervore, studio quodlibet thema

ma correcte, et strenue elaboret, velut ex eo omnis ipsius salus, fortunae omnes penderent.

Deinde attendendum, ut declinabiles partes Orationis, nempe: I. Verbum, II. Nomen Substantivum, et III. Adiectivum, secundum quatuordecim Praeceptorum normam struat. Itaque.

a) *In verbis quaeres ex te ipso.*

Cuius { Coniugationis? Vocis? Temporis? }

Cuius { Modi? Personae? Numeri? }

In certis temporibus item cuius Generis? et quale sit Praeteritum, et Supinum?

b) *In Substantivis.*

Cuius { Declinationis? Casus? Numeri? Generis? }

c) *In Adiectivis.*

Cuius { Declinationis? Casus? Numeri? Generis? Gradus? }

Inde intelligas velim, quanta attentione sit opus, cum in uno verbo sex, vel octo errores, in uno nomine quinque admitti possint. Certe e centum soloecismis fere plus, quam dimicium non tam defectu scientiae, quam attentionis irrepit, ut adeo ad hanc a tironibus impetrandam; omni industriarum genere utendum sit Praeceptori.

Dictatur e. g. haec constructio. *A' Gyermekek különös figyelmetesség nélkül sokgántsókkal fogják az ö irásaikat betölteni.* Die Knaben werden ohne einer besondern Aufmerksamkeit ihre Schriften mit vielen Fehlern anfüllen. Chlapcy bez obzwlásstnjho pozorowáni swoge Pjsma s mnohými chybámi naplňa. Dechaky prez oszebujno

pazlyivosti szvoja piszma z-vnogemi pomenkanyi napünili budu. *Dica brez osobite pavljivosti svoja pisma smlogima falingama napunila budu. Pueri sine singulari attentione sua themata multis erroribus implebunt.*

1. Quare Nominativum per quaestionem *Quis* et Verbum. *Ki tölti bé.* Wer wird anfüllen. Kdo naplnj? Gdo napunil bude? *Tko napunio bude?* Quis implebit? *A' Gyermekek.* Die Knaben. Chlapcy. Dechaki. *Dica.* Pueri.

Pueri. Cuius Declinationis? Habet Genitivum in *i*, secundae. Cuius Numeri? Sunt plures, Pluralis. Personae? Tertiae. Generis? Masculini, et uti *Dominus* in Nominativo Plurali habet Domini, ita etiam *Pueri.*

2. Habito Nominativo, ut rite struas Verbum, quare. *Impleo* Cuius Coniugationis *es, ére*, longum? *Secundae.* Cuius Vocis? Nominativus agit aliquid. *Activae.* Cuius Temporis? *Futuri.* Cuius Personae? Tertiae. Cuius Numeri? ut: Nominativus, *Pluralis.* Docebo, docebunt, implebunt.

3. Habito Nominativo et Verbo, ad Casum Verbi progredieris, quaeres: *Quid implebunt pueri? Az ö irásaikat.* Ihre Schriften. Swoge Pjsma. Kaj napunili budu? Piszma szvoja. *Shto budu napunil? Pisma svoja. Sua themata.* Quaeres: *Themata* cuius Casus? Ad Quaestionem. *Quid? Accusativi.* Cuius Declinationis? Genitivus in is, *Tertiae.* Cuius Numeri? Significat plura. *Pluralis.* Cuius Generis? *Neutrius.* Tempus in Accusativo plurali Tempora, *Themata.* Adiectivum *Suus* Cuius Declinationis? Est Secundae. Cuius Casus, Generis, Numeri? Secundum Praeceptum octavum consentit cum suo Substantivo themata: *Acusat. Neutrius Pluralis.*

In hunc modum ad cetera progrediendum.

AD-

ADDITAMENTUM

AD

GENERALIA QUATUORDECIM

DE

CONSTRUCTIONE PRAECEPTA.

IN USUM

II. GRAMMATICES STUDIOSORUM.

ADMONITIO.

Concinna brevitas scienter opportuneque adhibita, est praecipuus character veri Latini sermonis, quo non solum ab aliis Linguis distinguitur, sed prae aliis etiam venustatem obtinet rariorem. Profecto enim longe pulchrius elegantiusque dixeris: *In optimarum artium studiis progressum facturo, diligentet studendum esse certum est*, quam si dicas: *Certum est, quod ille, qui in optimarum artium studiis progressum facere vult, diligenter studere debeat.* Ex quo sequitur Latinae Linguae studiosis principes has latini sermonis elegantias mature inculcandas et insculpendas, frequentique exercitatione, et attemperatis in lectione Auctorum Classicorum ad eas observationibus familiares reddendas esse; quam in rem in *Additamento* hoc *ad generalia XIV. de Constructione Praecepta* sequentes subiunguntur Regulae:

I. De modo Verbi *Activi* vertendi in *Passivum*.
II. De modo *Passivi* vertendi in *Activum*.
III. De omittendo verbo *debeo*.
IV. De omittenda Coniunctione *quod*.
V. De *Gerundiis* et *Supinis*, rationeque iis *utendi*, et ea *variandi*.
VI. De omittendo *Relativo*, *qui*, *quae*, *quod*.
VII. De *Infinitivo Passivo* post quaedam verba.

In

In Regulis his explicandis solicitus profectusque discipulorum suorum amans Praeceptor lente progrediatur, neque nisi priori regula probe intellecta, et veluti commansa, ad aliam transeat.

I.

MODUS ACTIVI VERTENDI IN PASSIVUM.

Quomodo vertendum est Activum in Passivum?

I.) Nominativus ponitur in Ablativum cum praepositione *a* vel *ab*.

II. Accusativus in Nominativum.

III. Verbum in Passivum eiusdem temporis, et modi concordando cum novo nominativo. Ceteri casus manent, ut in activo, ut: *Post Romulum Numam Pompilium Romani Regem crearunt.* Nom. Romani ponitur in Abl. cum praepos. a *Romanis*. Accus. *Numam Pompilium Regem* in Nomin. *Numa Pompilius Rex*, verbum activum *crearunt* in Passivum Indicat. Praet. Perf. numeri Singularis in tertia Persona concordando cum Nom. *Numa Pompilius Rex creatus est*, et fit. Post *Romulum Numa Pompilius Rex a Romanis creatus est*.

Sic brevem natura nobis vitam *dedit*. Deus mundum *aedificavit*. Canis non magnus saepe *tenet* aprum. Etiam sine *Magistro* vitia *discimus*. Trasybulum *contempserunt* tyranni, atque eius solitudinem. *Dic* aliquid silentio melius, aut *tace*. Librum tuum et legi, et lego diligenter, et custodio diligentissime. Eratosthenem Serapio reprehendit. etc.

Quae

Quae praeterea observanda in hac Verbi Activi in Passivum commutatione?

I. Cum Ablativus est rei inanimatae, fere praepositio supprimitur. Cic. I. Tusc. Saepe videmus fractos *pudore*, qui *ratione* nulla vincerentur.

Sic: Religio Deum *colit*, superstitio *violat*, dic: *Religione* Deus colitur, *superstitione* violatur. Labor omnia *vincit*. Fames omnia dulcia *reddit*. Dei providentia mundum *administrat*. Bonos nullum emolumentum *impellit* in fraudem; improbos saepe parvum. etc.

II. Si cum ceteris verbis activis (ut in fusiore Syntaxi videbitur) duo accusativi occurrant; in hac activorum cum passivis permutatione in nominativum migrat ille, qui praestantior est, hoc est, qui personam significat; ut: *doceo* Antoninm litteras; Antonius docetur a me litteras.

Sic: Ciceronem Minerva omnes artes *docuit*. Philosophia nos cum ceteras res omnes, tum, quod est difficillimum, *docuit*, ut nosmet ipsos *noscceremus*. Fortuna belli artem victos quoque *docet*.

III. Nonnunquam Nominativus in Dativum pro Ablativo ponitur, ut: Audivimus Laelii Caii filii saepe sermonem; auditus est *nobis* Laelii Caii filii saepe sermo. Cic. Vix audit me ullus; vix audior *ulli*, quod Poetis frequens est.

IV. Interdum Nominativus in accusativum addita praepositione *per* venit; ut: Cic. 9. ad Att. Id assequetur, si Praetor Consules creat; si *per Praetorem* Consules creantur. Cognomen id tibi *peperisti*, cognomen id tibi *per* te partum est.

V. Si apud activum alioquin iam esset ablativus cum praepositione *a* vel *ab*, tunc Nominativus non mutatur in Ablativum, sed in Accu-

cusativum cum praepositione *per*; e. g. ventus prohibet navem a littore; dic: *per ventum* prohibetur navis a littore. Sic: mali socii avocant te a studiis; *per malos socios tu* avocaris a studiis. Quodsi vero tam Nominativus, quam Ablativus sit rei animatae, aut ex hac activorum in passiva permutatione ambiguitas aliqua oriatur, praestat activis uti, e. g. abstuli a te vestem; rectius erit in activo relinquere, aut sic efferre ad dubium evitandum: ablata est *a me tibi* vestis, quam *per me a te* vestis ablata est; facile enim in dubium quis vocare posset, an non tertius quis medio mei a te vestem abstulerit: quod potissimum observandum videtur in his verbis: *accipio, aufero, eripio, surripio* et huiusmodi.

VI. Si Nominativus, et Accusativus eiusdem sint personae, *ego me, tu te, ille se*, Nominativus nihil mutatur, sed Accusativus venit in Ablativum cum praepositione *a* vel *ab*, ut: Ego me, tu te, Cato se *vulneravit*, quisque se ipsum *laedit*. Dic: *ego a me, tu a te, ille a se vulneratus est*: *quisque a se ipso laeditur*.

VII. Si in activo nullus sit Accusativus, verbum passivum in tertia persona impersonaliter effertur, ut: Senatus *decrevit*; a Senatu *decretum est*. Caesar pro salute populi Romani *dimicavit*; a Caesare pro salute populi Romani *dimicatum est*.

VIII. Quando in constructione verba *debeo, soleo, possum* cum verbis modi infinitivi occurrunt: accusativus in nominativum: nominativus in ablativum, verbum infiniti modi in passivum vertitur; verbum vero finitum concordat cum novo nominativo; ut: Debemus

alie-

alienum aes *solvere* : alienum aes a nobis *solvi* debet.

Sic : debeo *amare* Deum. Nos ipsi nos *decipere* solemus. Maiorem diligentiam *adhibere* debuissetis. Amicus seram gratulationem *reprehendere* non solet. Effice, ut te *laudare* possim. etc.

II.

MODUS PASSIVI VERTENDI IN ACTIVUM.

Quomodo Passivum mutatur Activo ?

I. Nominativus vertitur in accusativum.

II. Ablativus cum, vel suppressa praepositione *a* vel *ab* in nominativum.

III. Verbum in activum eiusdem temporis, et modi, cum novo nominativo concordando, ceteris casibus invariatis; ut: a DEO mundus hic *conditus est*, Deus mundum hunc condidit. Virtus tibi nec naufragio, nec incendio *adimetur*; virtutem tibi nec naufragium, nec incendium adimet.

Quando Passivum Activo necessario mutandum est ?

I. Quando ad vernaculum, vel latinum passivum, verbum deponens, vel neutrum dictatur, quod passive efferri nequit, ut loco : *hic liber a te mihi pollicitus fuit* ; facies : tu mihi hunc librum pollicitus es.

Sic : Scriptura ab Ecclesia explicatur; (*interpretor.*) A fure omnia revelata sunt, (*fateor.*) Victoria a nobis obtenta est, (*adipiscor.*) . A Magistro discipuli ad virtutem, et litteras saepius incitari debent, (*hortor.*) A Sanctissimis etiam viris mors formidata fuit, (*timeo.*) etc.

II. Quando ad participium praeteriti vernaculum, vel latinum dictatur verbum deponens vel neutrum, resolvendum est per qui, quae, quod ; ut loco : *da mihi librum pollicitum*; *dices* : da mihi librum, quem pollicitus es.

Sic :

Sic: Socratis morti ab omnibus deploratae (*illacrymor*) et ipse illacrymari soleo. Socratis morti, *cui* omnes illacrymati sunt, etc. Medici causam morbi diu quaesitam, (*scrutor*) invenerunt; medici caussam morbi, *quam* diu scrutati sunt, etc. Dilaudata (*admiror*) ab omnibus pictura mihi placet. Male conquisita (*lucror*) pecunia male perit. Tarquinius Roma expulsus Porsenam antea a se odio habitum (*odi*) in auxilium vocavit, etc.

III.

DE OMITTENDO DEBEO.

Quid in omissione verbi necessitatis, seu Debeo *observandum?*

I. Nominativus vertitur in dativum.

II. Accusativus in nominativum.

III. Verbum in *dus*, *da*, *dum*, cum nominativo concordando: Neutra autem, et Deponentia Neutrius significationis solum in dum.

IV. Additur Verbum *sum*, in eodem tempore, et modo, in quo *debeo* fuit; numerum autem, et personam sequitur novi nominativi, ut: Filius debet honorare Parentem; facies: Filio honorandus est Parens.

	Debebat	ho-	Fi-	Erat	
	Deberet	no-	lio	Esset	
	Debuit	rare	ho-	Fuit	
Filius	Debuerat	Pa-	no-	Fuerat	Parens
	Debebit	ren-	ran-	Erit	
	Debuisset	tem.	dus.	Fuisset	

Quae praeterea occurrunt in omittendo verbo debeo peculiares observationes:

I. Cum participium *dus*, *da*, *dum*, sit, vocis et significationis passivae; recte nonnulli omnem constructionem prius, quam in ea verbum *debeo* omittant, ex activo in passivum convertunt, ac deinde solum verbum infiniti-

vum

vum in *dus, da, dum* positum, cum novo nominativo concordant: verboque debeo auxiliare *sum*, quod nonnunquam etiam supprimitur, servato modo, et tempore sufficiunt. Methodum hanc a praecedente eo solum differre, examinanti patebit, quod praemissa hac activi in passivum conversione loco *dativi ablativus* cum praepositione *a* vel *ab* oriatur: sic in adducto exemplo, filius debet honorare parentem. 1mo) *Passive*; *a filio debet honorari parens*, 2do) *Omisso debeo*: a filio *honorandus est* parens; quod etiam bene esset, qui linguae latinae genium novit, haud inficiabitur; ita Cic. Man. 8. ne forte *a vobis contemnenda* videantur: item alibi: haec sunt *a te ulciscenda. Recusandum* est *a nobis* etc. Dativum tamen more Graecorum usitatiorem esse, innumera veterum classicorum docent exempla; nisi forte dativus in constructione jam adesset; in hoc enim casu ad evitandam dubietatem nominativus loco dativi in ablativum cum praepositione *a* vel *ab* necessario vertendus est, maxime: si uterque casus rem animatam significet; ut: filius *parenti* honorem exhibere debet. Ne dixeris: filio parenti, sed: *a filio* parenti honor exhibendus est. *A me* tibi scribendum est; non mihi tibi scribendum est. Sic Cic. Manil 6. Aguntur bona multorum civium, *quibus* est *a vobis* consulendum: quibus est vobis consulendum, amphibolum esset. Cic. tamen dixit Or. I. 23. gerendus *tibi* est mos *adolescentibus*.

II. Nisi subiectum, a quo aliquid fieri debeat, expresse in constructione occurrat, dativus Personae fere supprimitur, et ex praecedentibus, aut sequentibus intelligi debet; idque (usu venit tam *a*) cum Participiis futuri pas-

passivi *dus*, *da*, *dum*; quam *b*) cum neutro participii futuri proprie gerundio *dum*; ut:

a) Partic. *dus*, *da*, *dum*, cum Nom. sine Dat. Pers. Nemo est casu bonus, *discenda virtus est*. Sen. Pietati summa *tribuenda laus est*. Cic. nihil sine ratione sufficiente *faciendum*. Sen. *Fortes*, *et magnanimi sunt habendi*, non qui faciunt, sed qui propulsant iniuriam. Cic. Lex iubet ea, quae *facienda sunt*, prohibetque contraria. Idem. *Audiendi* non sunt, qui graviter inimicis irascendum putant. Idem. *Hannibal* cum *tradendus* Romanis *esset*: venenum bibit. Cor. Nep.

b) *Part. Fut. Neut. seu Gerund. sine Dat. Pers.* *Moriendum* certe *est*; et id incertum, an eo ipso die. Cic. Omne animal, *confitendum est*, esse mortale. Id. *Utendum* exercitationibus modicis. Nec corpori soli *subveniendum est*, sed menti, atque animo multo magis. Id. *Videndum est* non modo, quid quisque loquatur, sed etiam, quid quisque sentiat. Id. Etiam post malam segetem *serendum est*. Sen. *Orandum est*, ut sit mens sana in corpore sano.

III. Quodsi vero persona, seu subiectum, a quo aliquid fieri debeat, aperte sit in constructione; tam participia futuri passivi, quam gerundia in dum necessitatem, vel officium significantia, dativum personae, ut in regula generali dictum est, sibi adsciscunt, ut: *Paranda nobis* sapientia est. Cic. *Iuveni parandum*, *seni utendum est*. Sen.

Sic: Suum quisque incommodum ferre *debet* potius, quam de alterius commodis detrahere: dic: *suum cuique incommodum ferendum est* etc. Diligentia in omnibus plurimum valet, hanc praecipue colere, hancque adhibere *debemus*. Diligentissime hoc illi, qui instituunt aliquos, atque erudiunt, videre *debent*, quo sua quemque natura maxime fere videatur. Diu cogita, an in amicitiam aliquem recipere *debeas*. Epicurei omnes res, quas homo expetere *debet*, voluptate metiuntur. Apud Pythagoram, discipuli quinque annis tacere *debebant*. In primis videre *debebit* is: qui rempublicam administrabit, ut suum quisque teneat. Deiotarum ex Iti-

nere

nere aquila revocavit: qui nisi revertisset, in eo conclavi cubare *debuisset*, quod proxima nocte corruit etc.

IV.

DE OMITTENDA CONIUNÇTIONE

QUOD.

I. Nominativus vertitur in Accusativum.
II. Verbum a modo finito venit ad infinitivum in eadem voce, et tempore, in quo cum coniunctivo *quod* fuit.
III. Coniunctio *quod* exmittitur.

His praemissis sequens oritur

NORMA,

In omissione coniunctionis QUOD observanda:

I.

In voce Activa.

	Modi Finit.	*Modi Infinit.*
1)	Quod amo, vel amem —	— me amare.
2)	— amabam — amavi — amaveram — amaverim	me amavisse.
3)	— amabo — amaturus sim — amarem, si, nisi	me amaturum esse, vel sine esse
4)	— amavissem, si, nisi etc.	me amaturum fuisse.

II.

II.

In Voce passiva.

	Modi Finit.	Modi Infinit.
1)	Quod amor, vel amer	— — me amari.
2)	— amabar — amatus sum, v. sim. — amatus eram. — amatus fuerim.	me amatum esse, vel fuisse.
3)	— amabor — amarer, si, nisi. etc.	amatum iri; non amandum esse.
4)	— amatus essem, — vel fuissem.	futurum fuisse, ut amarer.

Sic: Gaudeo, id te mihi *suadere*, quod ego mea sponte feceram. Cic. ad Att. *Pompeios, celebrem Campaniae urbem, desedisse* terrae motu audivimus. Sen. Plerique amicos eos potissimum diligunt, ex quibus sperant *se* maximum fructum *esse capturos*. Cic. Amic. Lapidum conflictu, atque tritu *elici ignem* videmus, Cic Dico providentia Dei *mundum, et omnes* mundi *partes* et initio *constitutas* esse, et omni tempore administrari. Cic. Existimabam *me* nec *absentem* laesum iri. Id Existimabant futurum fuisse, ut Messana amitteretur. An. Cn. *Pompeium* censes, tribus suis consulatibus, tribus triumphis *laetaturum fuisse*, si scivisset, *et* in solitudine Aegyptiorum *trucidatum iri*. Cic. Div. 2. 22.

Admon. Iubeantur adolescentuli sententiolas has cum coniunctione *quod* resolvere, sequentes vero iuxta praescriptam normam *omisso quod* componere.

Cogita, *quod* ex inimico possit fieri amicus. Democritus dicit, *quod* innumerabiles sint mundi partes Xenophanes ait, *quod* habitent homines in luna, eaque sit terra multarum urbium, et montium. Traditum est, *quod* Homerus coecus fuerit. Sepulcrorum monumenta significant, *quod* memoria hominum non intereat. Solon dixit, *quod* respublica praemio, et poena contineatur. Constat, *quod* ad salutem Civium, vitamque hominum quietam et beatam inventae sint leges. Crede, *quod* ab omni-

omnibus collaudareris, si etc. Opinor, *quod* plus Pietati vacares; si etc. Iudico, *quod* puer magis progrederetur, si vellet. Sermo est omnium, *quod* urbs capta fuisset, si etc. Existimo, *quod* frater tuus aegre ad meliorem frugem revocabitur. etc.

Nota 1.) Si vero in Constructione duo Accusativi personae adsint, tunc ad evitandam dubietatem Activum Passivo permutandum est. e. g. Narrant quod Milo Clodium occiderit; fit: *Narrant a Milone Clodium occisum esse.*

Sic: Scias *eum á me* non *diligi* solum, verum etiam *amari.* Cic. fam. 13. 47. Clitarchus saepe narravit *Darium ab Alexandro* esse superatum. Idem. *Philippum* Macedonum *Regem* rebus gestis, et gloria video *superatum a filio.* Cic. Nunquam auditum est, *crocodilum* aut *ibim*, aut *felem* violatum esse *ab Aegyptio.* Cic.

Nota 2.) Quodsi geminatione accusativo facta nulla oriatur amphibologia, infinitivo activo uti licet, praesertim si gemini illi accusativi sint diversi generis, et numeri cum infinitivo futuro; ut: Croesus hostium *vim se se perversum* putavit, pervertit autem suam. Cic. Lysander existimabat, *se se Afros* facilius *corrupturum.* Nep.

Nota 3.) Loco futuri infinitivi eleganter saepe numero ponitur *fore ut*, vel *futurum ut*, vel etiam: *fore: aliquem, qui,* cum coniunctivo. *Circuitio* haec seu *periphrastica* construendi ratio necessaria est tunc, cum sequens verbum supino, ac proinde etiam futuro infinitivo caret: usitata etiam est, cum verbum sequens passive effertur, ut: persvasum est, *fore* aliquando, *ut* omnis hic mundus ardore *deflagret*, Cic. Acad. Video, te velle in coelum migrare, et spero, *fore, ut contingat* id nobis. Cic. Tusc. Valde suspicor, *fore, ut infringatur* hominum improbitas. Cic. Fam. Ego fide mea spondeo; *futurum esse*, ut omnia longe ampliora, quam a me praedicantur, invenias. Plin. E. I. 4. Exaudita est vox, *futurum esse*, *ut* Roma *caperetur*, Cic. *Div.* Veientes praedicebant, *fore*, ut brevi a Gallis Roma caperetur. Nisi nuncii de Caesaris victoria essent allati, existimabant plerique, *futurum fuisse*, *ut* oppidum *amitteretur.* Caes. bell. *civ.* 3.

An etiam dici possit: *puto futurum fuisse, ut diceres, nisi cessator, ac negligens fuisse*; quaerunt Grammatici: hoc loquendi genere uterer tunc, cum apud bonos auctores legeris.

V.

DE GERUNDIIS ET SUPINIS.

Quomodo utendum est gerundiis?

Cum gerundia nihil aliud sint, quam *nomina verbalia;* (aliis, ut Phocae, Donato, Prisciano *participalia*) a genere neutro participii futuri passivi *dum* orta, et revera etiam per casus declinabilia; gerundium in *di* respondet generatim *genitivo,* in *dum* accusativo; in *do* dativo, et ablativo. Quando ergo nomen substantivum loco verbi adhibitum, in dictos casus venire deberet, in memoratis gerundiis ponendum erit verbum.

Quando Gerundio DI, utendum est?

I.) *Post certa quaedam substantiva,* quibus quaeri potest: *ad quid?* ut: *Est tempus studendi:* quaeres: *ad quid est tempus?*

Substantiva cum Gerundio in di: Animus, ardor, ars, auctor, cupiditas, cupido, desiderium, voluntas, voluptas, propensio, causa, cura, diligentia, facultas, venia, initium, ius, libertas, licentia, audacia, locus, maturitas, medium, metus, methodus, modus, ratio, opportunitas, occasio, pactum, promissum, peritia, scientia, potestas, propositum, regula, spes, timor, stimulus, studium, taedium, nausea, votum, etc.

Sic: Sapientia, *ars vivendi,* putanda est. Cic. Fluit voluptas corporis, saepiusque relinquit *causas poenitendi,* quam *recordandi.* Id. Mala, et impia *consvetudo est* contra Deum disputandi. Id. Beate *vivendi cupiditate* omnes incensi sumus. Id. Deus, fabricator mundi,

di, nulla re magis hominem separavit a ceteris animalibus, quam *dicendi facultate*. Id ipsum *genus iocandi* non profusum, nec immodestum, sed ingenuum, ac facetum esse debet. Id Quis ignorat, maximam *illecebram* esse *peccandi*, impunitatis spem. C. Mil. Avari homines non solum *libidine augendi* cruciantur, sed etiam amittendi metu. Id. *Legendi* semper *occasio* est, *audiendi* non semper. Plin. Parsimonia est scientia *vitandi* sumtus supervacuos; aut *ars*, re familiari moderate *utendi*. Sen. Nulla potest cuiquam male de republica *merendi* iusta esse *caussa*. Cic.

Nota. Huc pertinent etiam *caussa*, et *gratia*; *miatt*, *okáért*, wegen, oder um, zu. pre: quae semper genitivo gerundii postponuntur; ut: Deus animantes hominum caussa fecit; ut equum *vehendi* caussa: *arandi* bovem, *venandi*, et *custodiendi*, canem. Cic. Quidam canes *venandi gratia* comparantur. Colum.

II. *Post adiectiva* quaedam genitivum regentia; ut: *avidus*, *cupidus*, *peritus*, *studiosus*, *gnarus*, *ignarus*, *rudis*, *memor immemor etc.*

Sic: Epaminondas *studiosus* erat *audiendi*. Nep. Titus Augustus *equitandi peritissimus* erat. Svet. Homines *bellandi cupidi* magno dolore adficiebantur. Caes.

Quando Gerundio DO utendum est?

I.) *Post quaedam adiectiva*, quae dativum regunt; ut: *utilis*, *inutilis*, *habilis*, *par*, quod saepe etiam exmittitur, *aptus*, *idoneus*, etc. Sic. Charta emporetica *inutilis* est *scribendo*. Plin. Aqua nitrosa *utilis* est bibendo. Idem. Rubens ferrum non est habile tundendo. Id. Crassus, cum *disserendo par* non esset, ad auctores confugit. Cic. Magius *solvendo* non erat. *Cic. Att.* 13. 10.

II.) Quando verbum modum significat, et quaestio fit per *quomodo?* ut *tacendo respondit*. Quomodo respondit? *tacendo*.

Sic: Ludendo, donando, amando, rem perdidit. Tentando Troiam ceperunt Graeci. Anima sedendo fit sa-

piens. Rixando oculum amisit. Fabricando fabri fimus. Minando terrere. Rogando cogere. Iniurias ferendo, et gratias agendo. Aulae gratiam captare. Hominis mens *discendo* alitur, et *cogitando.* C. Equidem puto virtutem hominibus *instituendo*, et *persuadendo*, non minis, et vi, ac metu tradi. C. Socrates *percunctando*, atque *interrogando* elicere solebat eorum opinionem, quibuscum disserebat. C. Lycurgi leges laboribus erudiunt iuventutem, *venando*, *currendo*, *esuriendo*, *sistendo*, *algendo*, *aestuando.* C. Nihil *agendo*, homines male agere discunt. Colum.

III. Post praepositionem *a* vel *ab*, *de*, *ex*, *in*, ut: *a studendo lassus. Ex defendendo quam accusando maior gloria venit.* Nihil *de resistendo cogitas.* In defendendo Patriam est mortuus.

Sic: Aristotelem in Philosophia non deterruit a scribendo amplitudo Platonis. C. Iupiter, id est iuvans pater, quem appellamus *a iuvando* Iovem. C. Epicurus nihil *de dividendo*, ac *partiendo* docet. C. Qui ingenuis studiis, ac artibus delectantur, nonne videmus eos, cum maximis curis, et laboribus compensare eam, quam *ex discendo* capiunt, voluptatem, C. Prudentia *ex providendo* est appellata. C. Virtutes cernuntur *in agendo.* C. Prohibenda est ira *in puniendo.* Non potest severus esse *in iudicando*, qui alios in se severes esse non vult C. Lex est recta ratio *in iubendo*, *et vetando.* C. Adhibenda est *in iocando* moderatio. Cic.

Quando Gerundio Dum utendum est?

Post *praepositiones accusativum regentes*, in primis post *ad*, *ob*, et *inter*: e g. Conturbatus animus non est aptus *ad exequendum* munus suum. Cic. Ipse *inter spoliandum* corpus hostis, veruto percussus inter primam curationem exspiravit. Liv. Quanto istud flagitiosius, improbius, indignius, eum, a quo pecuniam *ob absolvendum* acceperis, condemnare. Cic. in Verr.

Frequentissime autem cum praepositio *ad* causam finalem significat, et quaestio fit per *cur? quare?*

Sic: *ad causalis*: Vigilant latrones ad homines iugulandum, tu non evigilas ad te servandum. Ad fallendum tempus ludit. Dormit ad vires reparandum. Ad evitandum hostes se abscondit. Emit librum ad vendendum. Lateres emit ad aedificandum. Non solum *ad discendum* propensi sumus, verum etiam *ad docendum*. Cic. Bene sentire, recteque facere; satis est *ad* bene, beateque *vivendum*. C. Etiam crastinus dies aliquid ad cogitandum dabit. Cic. Ut ad cursum equus, *ad arandum* bos; *ad indagandum* canis. sic homo ad duas res, *ad intelligendum*, et *agendum* natus est. C. Mores puerorum se *inter ludendum* simplicius detegunt. Quint.

Quae ratio variandi gerundia?

Gerundia, quae accusativo gaudent, eleganter variantur hoc modo: accusativus ponitur ad casum gerundii; ipsum vero gerundium mutatur in participium futuri *dus, da, dum*, eodem genere, numero, et casu cum substantivo iunctum; quae ratio loquendi ***gerundiva*** a quibusdam vocatur; sic:

I. Gerundium *di* participio fut. pass. commutatur, et tam post quaedam substantiva, quam adiectiva genitivum regentia, et cum substantivo, vel pronomine, quod in accusativo fuit, genitivo effertur e. g.

a) Post Substantiva.

Natura *cupiditatem* ingenuit homini *veri inveniendi*. Cic. pro verum inveniendi. Feci hoc *testificandae caritatis communis caussa*, pro caritatem communem testificandi caussa. *Ulciscendae iniuriae* facilior *ratio* est, quam *beneficii remunerandi*. C. Nihil Xenophonti tam regale videtur, quam *studium agri colendi*. C. Romulum, Remumque *cupido* coepit, in iis locis, ubi expositi, atque educati essent, *urbis condendae*. Liv. Aut voluptates omittuntur *maiorum voluptatum adipiscendarum caussa*, aut dolores suscipiuntur *maiorum dolorum effugiendorum gratia*. Cic. Ut testimonium, sic exemplum *rei confirmandae caussa* summitur. Cic. ad Her.

b) Post Adiectiva.

Demosthenes *Platonis studiosus audiendi* fuit. Cic. pro Platonem audiendi. Multi propter gloriae cupiditatem *cupidi* sunt *bellorum gerendorum*. Cic. *Pacis* inter Cives conciliandae te *cupidum* esse laetor. Id. Timotheus rei militaris fuit *peritus*, neque minus civitatis regendae. Nep. Zeno perpessus est omnia potius, quam *conscios delendae tyrannidis* indicaret. Cic.

II. Gerundium *do* participio mutatur, et cum suo nomine; *dativo* effertur tam post quaedam adiectiva, quam verba et substantiva: ut:

Cum parum se *idoneum* Diocletianus *imperio moderando* esse sentiret, in privatam vitam concessit. Eutr. Ver tanquam adolescentiam significat: reliqua tempora *demetendis fructibus, et* percipiendis accomodata sunt. Cic. Sunt nonnulli *acuendis* puerorum *ingeniis* non *inutiles* lusus. Quint. Cleantes aquam traxit, et *rigando hortulo locavit* manus. Sen. Brutus cum *studere revocandis* in urbem *regibus* liberos suos comperisset, protraxit eos in forum, et securi percussit. Flor. Sapiens suas vires novit et scit se esse *oneri ferendo*. Sen.

III. Gerundium *dum* vertitur in participium, et cum nomine in genere, numero, et casu, i. e. accusativo convenit; ut:

Homo multa habet instrumenta *ad adipiscendam sapientiam*. Cic. pro ad adipiscendum sapientiam. Ad *connectendas amicitias* tenacissimum vinculum est morum similitudo. Plin. Nemo *ad dandam veniam* difficilior est, quam, qui illam petere saepius meruit. Sen. Pythagoras Babyloniam *ad perdiscendos* siderum *motus, originemque* mundi *spectandam* profectus est; inde Cretam, et Lacedaemona, *ad cognoscendas* Minois, et Lycurgi *leges* contendit. Iust. E terrae cavernis ferrum elicimus, rem, *ad colendos agros* necessariam. C. Aves *ad imitandum* humanae vocis *sonum* dociles sunt. Curt. Musicen natura ipsa videtur, *ad tolerandos* facilius *labores*, velut muneri nobis dedisse. Quint.

IV. Pro gerundio *do* eleganter etiam usurpari solet participium passivum in *dus*, concordan-

dando cum substantivo ex accusativo in ablativum cum aut sine praepositione. e. g.

a) Cum Praepos. in.

In voluptate spernenda et repudianda virtus vel maxime cernitur. Cic. pro in spernendo, et repudiando voluptatem. Exercendum corpus est, ut obedire consilio rationique possit in *exequendis negotiis*, et in labore tolerando. Cic. Multi *in equis parandis* adhibent curam. *in amicis eligendis* negligentes sunt. Cic.

b) Cum Praep. a, de.

Ii, quorum studia, vitaque omnis in rerum cognitione versata est, tamen *ab augendis* hominum *utilitatibus et commodis* non recesserunt. Cic. Multa sunt dicta ab antiquis, *de contemnendis, ac despiciendis rebus humanis*. Cic.

a) Sine Praep.

Superstitione tollenda non tollitur religio. Cic. Omnis loquendi elegantia augetur *legendis oratoribus*, et *poetis*. Id. pro legendo oratores, et poetas. Augenda est memoria *ediscendis scriptis* philosophorum. Id.

Nota. Graecismus est, cum infinitivus ponitur pro gerundio, ut:

1) *Pro gerundio in di*; tempus esset iam de ordine argumentorum aliquid *dicere*. Cic. 2. de orat. pro dicendi. Corpora *curare* tempus est Liv. XXI. 54.

2) *Pro gerundio in dum*: facilis *irasci*, pro ad irascendum.

3) *Pro gerundio in do*: Et *cantare* pares: et *respondere* parati. Virg. pro: pares cantando, et parati ad respondendum. Audax omnia perpeti gens humana. Hor. I. 1. Od. 3. singulare est illud Plauti. Aul. II. 5. 15. Ne operam perdas *poscere*, pro in poscendo.

Quid

DE SUPINIS.

Quid Supina, et quomodo, ac quando iis utendum?

Quid sint, curve sic dicta, non convenit inter Grammaticos. Quintilianus I 1. c. 4. ea *verba participialia* appellat. Cum enim Graeci pro gerundiis ac supinis, quibus carent, infinito utantur, Latini modum hunc verborum excogitarunt, ut crebram, et molestam infiniti repetitionem vitarent; alii, ut Phocas, Donatus Priscianus etc. vocant illa *Nomina participalia*, vel *verbalia*. Desinunt in *um*, et *u*; illa *priora*, haec *posteriora* dicuntur.

Quid de Supinis in Um?

Supina omnia in *um* activam significationem habent, ea tantum passivam, quae sunt a neutris passivis; ut *vapulatum*. Supina haec priora casum verbi sui adsciscunt, et cum verbis significantibus *motum ad locum* iunguntur; e g. *percontatum ibo*. Terent *abi deambulatum*. Nep. Agesilaus Ephesum *hiematum* exercitum *reduxit*. Nep. Totius fere Galliae legati ad Caesarem *gratulatum* convenerunt.

Verba motus Venio, advenio, curro, accurro, procurro, festino, propero, adeo, abeo, redeo, revertor, accedo, discedo, proficiscor, item mitto, remitto, admitto, conduco, adorno, suborno.

Nota. 1) Grammatici nonnulli docent Supina esse *substantiva verbalia* quartae declinationis, duos tantum casus; accusativum nimirum, et ablativum habentia; supinumque *um* esse accusativum suppressa praepositione, *ad*; sic venio gratulatum, quasi, *ad gratulatum*.

Nota 2) Verbum *ire* saepissime supino huic iungitur, idemque significat, ac *in eo esse* vel-

velle, conari ut. etc. e. g. cur te *is* perditum? *Terent.* i. e. cur *es in eo*, ut te perdas?

Fuere Cives, qui se, remque publicam *perditum irent.* Sal. Ubi se flagitiis dedecoravere turpissimi viri, bonorum praemia ereptum eünt. Idem. Othonem, ac Vitellium sceleatis armis res Romanas *raptum ire* vulgatum est. Tacit. Hoc natura prius est, tua quam defenderis, aliena *ire oppugnatum.* Liv.

Quae Ratio variandi Supinum in um?

Supinum hoc in *um* eleganter variatur.

I. Per Gerundia; ut: Athenas *erudiendi gratia* missus, Iust. pro, ut erudiretur. Convenit haec frequentia *censendi caussa.* Cic. Venit Ephesum me *salutandi, et videndi caussa.* Cic. Missus *ad speculandum arcem.* Liv. Servos *ad spoliandum mittere.* Cic

II. Per Participia *dus, da, dum* et *rus, ra, rum,* e. g. *ad exploranda* loca proficiscitur. Caes. Alexander ad Iovem Hammonem *pergit consulturus,* et de eventu futurorum, et de origine sua. Iust. Alexander Hephaestionem in regionem Bactrianam *misit*, commeatus in hiemem *paraturum.* Curt.

III. Per Coniunctionem *ut*, e. g. Iulius Caesar Rhodum *secedere* statuit, et *ad declinandam invidiam*, et *ut* per otium, ac requiem Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam *daret.* Svet. *Profectus* est, *ut* collocaret insidias. Cic.

IV. Per Relativum *qui, quae, quod;* e. g. Pyrrhus ad Romanos legatum *misit*, qui pacem aequis conditionibus *peteret.* Eutr.

V. Poetae interdum supinum hoc per infinita more Graecorum efferunt; e. g. Forsitan Ausonius

nias *ibis froenare* cohortes. Stat. Vultisne? *eamus visere.* Terent.

Ex his iam sequens variationis supinorum in *um* cum verbis significantibus motum enascitur

T Y P U S.

Pater filium misit Pestinum.

1. *emtum*, libros.
2. libros *emendi caussa* vel *gratia*
3. librorum *emendorum caussa*; vel *gratia*, vel *ergo*.
4. *ad emendum* libros.
5. *ad emendos* libros.
6. *emturum* libros.
7. *ut emeret* libros.
8. *qui emeret* libros.
9. *emere* libros more Graec. et Poet.

Nota. Licebitne dicere: *pro emendo* libros, vel *pro emendis libris*? nondum, quod meminerim, apud veteres, praepositionem *pro* cum gerundiis, aut participiis post verba motum significantia inveni. Nam e. g. illud. Cic. Off 3. 25. magis est secundum naturam, *pro omnibus gentibus*, si fieri possit, *conservandis*, aut *iuvandis* maximos labores suscipere, quam vivere in solitudine; non modo sine ullis molestiis, sed etiam in maximis voluptatibus, huc non pertinere, clarum est.

Quid de Supinis in U?

Supina in *u* fere passivae significationis sunt sine casu, adherentque.

I. *Nominibus adiectivis* facultatem, aut modum rei significantibus; talia sunt: *absurdus*, *acerbus*, *arduus*, *asper*, *credibilis*, *crudelis*, *facilis*, *difficlis*, *dignus*, *durus*, *fedus*, *gravis*, *horrendus*, *incredibilis*, *indignus*, *infandus*, *inutilis*, *iucundus*, *levis*, *memorabilis*, *mirandus*, *mirus*, *molestus*, *necessarius*, *nefarius*, *obscoenus*, *optimus*, *pessimus*, *pulcher*, *rarus*, *speciosus*, *svavis*, *terribilis*, *turpis*, *utilis*, etc. e. g.

Quod

Quod *optimum factu* videbitur, facies. Cic. O rem non modo *visu foedam*, sed etiam auditu. Id. Haec etiam *auditu acerba* sunt. Id. Quo brevior, eo dilucidior, et *cognitu facilior* narratio fiet. Id. Pleraque *dictu*, quam re sunt *faciliora* Liv. Virtus *difficilis* inventu est, rectorem, ducemque desiderat. Sen. Quid est tam *iucundum cognitu*, atque *auditu*, quam sapientibus sententiis, gravibusque verbis ornata oratio. Cic. *Turpe* quidem *dictu*, (sed si modo vera fatemur) Vulgus amicitias utilitate probat. Ovid. Multa accidunt *dura toleratu*. Sen. Sapiens *vitatu*, quidque *petitu* sit *melius*, caussas reddet tibi Hor.

II. *Quibusdam Substantivis*, ut: *fas, nefas, opus, scelus* e. g.

Humanus animus, cum alio nullo, nisi cum ipso Deo: si hoc *fas* est *dictu*; comparari potest. Cic. Videtis *nefas* esse *dictu*, miseram fuisse Fabii senectutem. Id. Ita *dictu opus* est, si me vis salvum, esse. Terent. Quod *dictu* scelus est. Prud. in Apoph.

III. Nonnunquam cum *verbis* ad interrogationem *unde?* atque sic posita *supina posteriora* active significant, vel neutraliter. e. g.

Obsonatu redeo. Terent. Pater familias primus *cubitu* surgat, postremus cubitum eat. Cato. de R. R. Quem nunc *venatu* rediturum. Stat. Quamquam nonnulli haec: *obsonatu, cubitu, venatu*, nomina potius quartae declinationis esse censeant, quam supina. Singulare est apud Tacit. vit. agr. *Pudet dictu*.

Nota. 1) Si Verbo suus casus adiungatur, tunc nunquam in supino in *u*, sed in praesenti infinitivi ponendum est, ut: *Miserabile fuit videre tantum stragem, non autem, miserabile fuit visu tantam stragem.*

Nota 2) *Facilis*, et *difficilis* saepe numero etiam occurrunt in infinitivo, sic *facilis corrumpi*. Tacit. Hist. IV. 39. Roma *capi facilis*. Lucan. Dicitur etiam *facile* est *ad iudicandum*, *facile* est *ad credendum*. Cic. Tusc. I. 14 Palmae *faciles ad scandendum*. Plin. Materia *facilis ad exardescendum*. Cic. Or. Cibus facillimus *ad concoquendum*.

No-

Nota. 3) Pro supinis in *u* Poetae etiam cum aliis adiectivis utuntur infinito. Sic Virg. Ecl. 5. Erat tum *dignus amari*; id est amatu: vel qui amaretur, sive, ut amaretur.

VI.

DE OMITTENDO RELATIVO. QUI, QUAE, QUOD.

Quid generatim in omittendo relativo q. q. q. observandum?

Relativum in nullo casu, praeterquam in Nominativo, omitti potest. Ex hoc sequitur, si relativum *q. q. q.* sit accusativi casus, totam constructionem ex activo in passivum, aut ex passivo in activum, si nimirum *q. q. q.* sit in ablativo, methodo superius dicta, convertendam esse prius, quam ad omissionem relativi *q. q. q.* progrediare. e. g.

1. Homo, *quem* Deus condidit, etc.

verte in passivum:

Homo, *qui* a Deo conditus est, etc.

2. Sol, *a quo* terra illustratur, etc.

verte in activum:

Sol *qui* terram illustrat, etc.

Quae regulae sunt observandae, si relativum omitti possit?

I. *Qui, quae, quod* omittitur: verbum vero principale venit vel in participium praesentis, vel praeteriti, vel futuri, pro ratione temporum, et significationis; *ex quo sequens oritur*

NOR-

NORMA.

In omittendo relativo q. q. q. observanda:

Active.		Passive.	
1 Qui amo, amabam	amans	Qui amor, — amabar, — amatus sum, — amatus eram, — amatus fuero	amatus
2 — amabo, — amarem, — amassem	amaturus	Qui debeo, debebam, debui, debueram, etc. amari	amandus

E. g.

Morbo, *qui* venit, occurrite
Venienti occurrite morbo, *Pers.*
Animo, qui per libidines corruptus est, nihil honesti inest. Tacit.
Animo per libidines *corrupto,* nihil honesti inest.

Nota. 1) Si verbum in aliis temporibus e. g. verbum activum, vel neutrum in praeterito perfecto, aut plusquam perfecto modi indicativi occurrat, relativum omitti nequit. Deponens vero, quod in significatione etiam activa participio praeteriti gaudet, si in nominatis temporibus occurrat, omisso relativo vertitur in participium praeteriti, ut:

Rumor, qui ortus est. Rumor *ortus. Nep.*
Thius, qui antiquo genere natus est.
Thius antiquo genere *natus. Id.*

Nota 2) Si Verbum participio illo, ad quod omisso relativo venire deberet, destinatur, q. q. q. omitti non potest; ut: *qui mavult, qui feriet*; manet invariatum, neque enim dici potest, *malens*, *feriturus.*

II. Participium eiusdem generis, numeri, et casus esse debet cum substantivo, quod per re-

la-

lativum q. q. q. in memoriam revocatur. e. g. Spes mea *Deus* est, *qui* pios nunquam deserit; dic: Spes mea Deus, est, pios nunquam deserens. Quodsi dicas: spem collocatam habeo in Deo, dicere debes, pios nunquam deserente.

Sic: Para tibi *divitias*, *quae* nunquam peribunt: nunquam *perituras*. *Nemo qui* cunctam terram intuetur. de Divina providentia dubitabit. Cic. *intuens*. Misericordia est aegritudo, ex miseria *alterius*, *qui* iniuria laborat. Cic. *Laborantis*. Lex est *voluntas* Dei, *quae* imperat honesta, prohibet contraria. Cic. *imperans prohibens*. Odiosum sane genus hominum, *qui* officia exprobrant. Cic. *exprobrantium*. *Animo* nobis opus est, *qui* non abhorret a quietis consiliis. Liv. non *abhorrente*. Pisistratus primus Homeri *libros*, *qui* confusi antea fuerunt, sic disposuisse dicitur, ut, nunc habemus. Cic. *confusos* Pater filio *vitam* dedit, *quae* peribit. Sen. *perituram*. Sapiens *bona*, *quae* semper placebunt, laudat. Sen. *placitura*. Caesar Calpurniam *Pisonis* filiam, *qui* succederet sibi in consultu, duxit uxorem. Svet. *Successuri*. Pii omnes retinere *debent* (*omis deb.*) animum in custodia corporis: nec iniussu eius, qui vobis animum *dedit* (pass.) ex hominum vita *migrare*; ne *munus humanum*, *quod* assignavit Deus, defugisse videamini: factis per superiores regulas mutationibus fiet: *Piis omnibus retinendus est animus* in custodia corporis: nec iniussu eius, a quo animus vobis est datus; ex hominum vita migrandum est; ne *munus humanum, assignatum a Deo* defugisse videamini. Cic. Somn. 4. Prudentia est *rerum*, quae expeti, fugique *debent*, scientia. Cic. primum fac *omisso debeo*; quae expetendae, fugiendaeque sunt; postea omisso *q. q. q.* concordando cum antec. subst. *rerum*; fiet: *expetendarum, fugiendarumque*.

III. Si per relativum, aliquod pronomen demonsrativum, nempe: *hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*, *idem* in memoriam revocaretur: pronomen omittendum erit ita, ut duae constructiones in unam coalescant; ut eos amo, *qui* libenter orant, vel orabunt; amo libenter *orantes*, *vel oraturos*.

Sic: *Ille*, *qui* divinae legi paret, alienum non appetit. C. Omnis benignitas properat, et proprium est *eius*

qui libenter facit, cito facere. S. Omnia prospera eveniunt *iis, qui* colunt Deum, adversa, *qui* spernunt. Liv. *Illum, qui* visu caret, magna pars veri latet. Sen. *illa, quae* male parta sunt, male dilabuntur. C. *Illi, qui* uno et eodem temporis puncto nati sunt, dissimiles et naturas, et vitas, et casus habent. Cic. Titus tantae civilitatis in imperio fuit, ut *eos, qui* convicti erant adversum se coniurationis, ita dimiserit, ut in eadem familiaritate, qua antea, habuerit. Eut.

IV. Si praecipuum in oratione verbum *sum, es, est* occurrat, non relativum solum sed ipsum verbum *sum*, excepto futuro omittitur, nominativus vero constructionis illius, in qua *q. q. q.* est, casu consentit cum antecedente substantivo, aut pronomine; ut: *mei, non misereris, qui tam pauper sum?* dic: *mei* tam *pauperis* non misereris? *Praemium referet, qui diligentior erit;* dic: Diligentior futurus praemium referet.

Sic: *Alexander, qui fuit victor tot regum, atque populorum, irae succubit.* Alexander *victor* tot regum atque populorum irae succubuit. Sen. *Nemo, qui sobrius est, saltat.* Nemo sobrius saltat. Cic. *Societatem cum Sexto Naevio fecit, qui vir bonus est.* Societatem, cum Sexto Naevio fecit, viro bono. C. *Fabio, qui calidissimus fuit Imperator, verba dedit.* Fabio calidissimo Imperatori verba dedit. Nep. *Cepit Mamercum, qui homo bellicosus, et potens fuit.* Cepit Mamercum hominem bellicosum, et potentem. Nep. *Gentes, quae in pace erunt.* Gentes in pace futuras. Virg.

Admonitio. Hoc loco nonnulli etiam de omissionibus coniunctionum; *postquam, dum, cum, si, qua, quando, et*, etc. regulas proponere solent. Magistri prudentis est videre, *quid valeant humeri* (pusionum) *quid ferre recusent.* Doctrinam interim hanc consulto nos ad Syntaxim ulteriorem participiorum, quorum Valla. 1. 32. et Macrob. l. 6. c. 10. Sat. *talem, tantamque, gratiam esse* recte asserunt, *ut sine iis non sit latina plene oratio*, referimus, ne forte stomacho cibum, quem

non

non satis adhuc digerere possit, ingerere videamur. *In analysticis* tamen *exercitationibus* utiliter docebuntur etiam II. anni Grammatici modum ablativos *absolutos* seu *consequentiarum*, et duas, vel plures constructiones per *participia* in unam contractas in suu verba, et coniunctiones *postquam*, *dum*, *si*, *et*, etc. resolvendi! Analyticis eiusmodi exercitiolis quodammodo subacti discipuli facilius deinde in Syntheticis progredientur.

Sic: Resol. 1. per *cum*, *quum*, *dum*. *Tarquinius Superbus*, Ardeam *oppugnans*, imperium perdidit. Eutr. pro: Tarquinius Superbus, *dum* Ardeam *oppugnaret*, imperium perdidit. *Aranti Quinctio Cincinato* nunciatum est, eum Dictatorem esse factum. Cic. pro. Cum Quinctius araret, ei nunciatum est etc. *Dionysius Tyrannus* Syracusis *expulsus*, Corinthi pueros docebat. C. talia *agentem* atque *meditantem Caesarem* more praevenit. Svet (quum ageret, atque meditaretur Caesar, eum etc.) Alexander, Persidis fines *aditurus* (cum aditurus esset, vel adire vellet) Susa Urbem Archelao tradidit. Curt. Aer. *effluens* huc et illuc (cum effluit;) ventus efficit. Cic. Alexander Aesculapio, et Minervae ludos celebravit. *Spectanti* (dum spectat) nuntius laetus adfertur, Persas a suis esse superatos. Alexander, quis nam esset, interrogat. Et ille Clitum esse respondit. Haec *dicentis latus* hasta transfixit. Curt. loco: haec cum diceret, latus eius etc.

2. Res. *per postquam*. Aegyptum Nilus irrigat, *mollitosque*, et *oblimatos* agros ad serendum relinquit. Cic. pro: agros, postquam eos mollivit, et oblimavit. Alexander descendit in flumen, vixque ingressi subito horrore artus rigere coeperunt. Curt. loco postquam ingressus erat, artus eius etc.

3. Resolv. per *si*, aut *quum*. Socratis morti illacrimari soleo, Platonem *legens*. Cic. loco: quum Platonem lego. Mendaci homini, ne verum *dicenti* (quum verum dicit) credere solemus. Cic. Quid posset *improbis* esse laetum, exitum suum, *cogitantibus*. Cic. loco: quum cogitant. *Cogitantes* coelestia, (si, vel quum cogitamus) haec nostra, ut exigua, et minima contemnimus Cic. etc.

4. Resolv. per *quia* Dionysius cultros *metuens* (quia metuebat) candenti carbone sibi adurebat capillum Cic. Democritus divitias proiecit, onus illas bonae mentis *existimans*. Sen. pro: quia existimabat etc. Nihil adfir-

mo-

mo, *dubitans* plerumque, et mihi ipse *diffidens*. Cic. *pro*: quia dubito plerumque, et mihi ipse diffido. *Tacitus Caesar* nihil clarum potuit ostendere, intra sextum mensem imperii morte *praeventus*. Eutr. loco: quia praeventus fuit etc.

5. Resolv. per *etsi*, *quamquam*, *licet*. Darius Charidemum maxime utilia *suadentem*, (etsi maxima utilia suaderet) abstrahi iussit ad capitale supplicium. Curt. Risus interdum ita repente erumpit, ut eum *cupientes* (licet cupiamus, tenere nequeamus. Cic.

6. Resolv. per *et*. Quinctius Cincinnatus agrum quatuor iugerum *possidens* manibus suis colebat. Eut. i. e. possidebat, et etc. Grues, cum, loca calidiora *petentes*, maria transmittunt, trianguli, efficiunt formam. Cic. pro: loca calidiora petunt, et maria etc. Alexander *detractum annulum* digito Perdicae tradidit. Cic. pro: *qui* digito detractus erat, vel *quem* detraxerat, vel detraxit, *et* tradidit.

7. *Ablativi absoluti, seu consequentiae*, resolvuntur:

a) Per *cum, quum*; ut: Pythagoras Tarquinio superbo *Regnante in* Italiam venit. Cic. i. e. cum Tarquinius regnaret.

b) Per *postquam*; ut: Aeneas, Troia a Graecis *expugnata* in Italiam venit. Iust. i. e. postquam Graeci Troiam expugnaverant; vel postquam Troia a Graecis expugnata erat.

c) Per *quia*. Eclipses non ubique cernuntur, aliquando propter nubila, saepius *globo terrae obstante*. Plin. i. e. quia globus obstat.

d) Per *si*, *quum*, ut: Maximas virtutes iacere omnis necesse est, *voluptate dominante*. Cic. pro: si voluptas dominatur.

e) Per *etsi*, *licet*, ut: Fabricius sollicitari non poterat, ut ad Pyrrhum transiret, *quarta* regni *parte promissa* Eutr. i. e. etsi quartam regni partem promitteret.

f) Per *et*, vel *postquam*, *dum*, etc. ut: *Roma deliberante* Saguntum perit; pro Roma deliberat, et etc. vel dum Roma deliberat. etc.

g) Per *simul ac*, ut: *Caritate*, benevolentiaque sublata, omnis est e vita sublata iucunditas. Cic. pro, simul ac caritas etc.

VII.

DE INFINITIVO PASSIVO POST QUAEDAM VERBA.

Quid observandum de infinitivo?

Si post verba: *video, permitto, iubeo, sino, audio, intelligo, adverto* etc. verbum aliud infinitivi modi sequatur, quod nullum casum aliquid agentem ante se habet, debet poni in infinitivo passivo. e. g. rex iussit captivos *redimi*, non redimere: mando, impero milites *colligi*, id est, ut colligantur; non colligere; audio campanas *pulsari*, non pulsare; sino, permitto domum *aedificari*, non aedificare; iussi litteras *scribi*, non scribere etc. Nec enim se ipsis pulsant se campanae, nec milites se ipsi colligunt; nec domus se ipsam aedificat; nec litterae se ipsas scribunt; nec captivi se ipsos redimunt. Contra; si verbum infinitivum casum, seu personam aliquid agentem habeat, manebit in infinitivo activi; e. g. permitto meum fratrem domum *aedificare* non aedificari; maiores natu audivi *dicere*, non dici; sine me *scribere*, non scribi; iubeo te litteras *exarare*, non exarari; *frater* enim, *maiores*, *ego*, tu sunt personae agentes.

Sic: Alexander sepulchrum Cyri iussit *aperiri*. Curt. Hannibal imperavit, quam plurimas venenatas serpentes vivas colligi. Nep. etc.

No-

Nota 1) Verba *curo*, *do*, *loco*, *suscipio*, *accipio*, *trado*, *appono*, *mitto*, *conduco*, *porrigo*, *relinquo* etc. eleganter pro infinitivo passivo praesentis recipiunt participium futurum in *dus*; eodem genere, numero, et casu cum substantivo cohaerens, ut: negotium *conficiendum cures*, pro confici, vel, ut conficiatur: *curavi* litteras tuas ad patrem perferendas. id est, ut litterae perferrentur, dedit mihi vestem *utendam*, id est, qua uterer.

Sic: Thrasybulus non legem tantum *ferendam* (pro ut ferretur) *curavit*, sed etiam, ut valeret, effecit. Nep. Perfuga venit in castra Fabricii, eique est pollicitus se Pyrrhum veneno necaturum. Hunc Fabricius *reducendum* curavit ad Pyrrhum. Cic. Antonius falsa decreta in aes *incidenda* et in capitolio *figenda curavit*. Idem Conon muros dirutos a Lysandro *reficiendos curavit* Nep. Pueris sententias *ediscendas damus*. Sen. Cyrus infans *datur occidendus* Harpago, isque pastori regii pecoris puerum *exponendum tradit*. Iust. Antigonus Eumenem mortuum propinquis ejus *sepeliendum tradidit*: Hi ossa eius in Capadociam *deportanda curarunt*. Nep. Diomedon rogatu Artaxerxi, Epaminondam pecunia *corrumpendum suscepit*. Nep Cervilius Consul. aedem Fortunae de manubiis *faciendam locavit*. Liv Cassander filium Alexandri cum matre in arcem Amphipolitanam *custodiendos* (pro ut custodiantur) mittit. Iust. Astyages liberos Harpago *epulandos*, (id est ut eos epularetur: *apposuit*. Sen. Redemtor columnam Iovis *conduxerat faciendam*. Cic. Natura mulieri domestica negotia curanda (pro ut curaret,) tradidit. Colum. etc.

Nota. 2) Constructiones hae et similes per *q. q. q.* et *debo*, aut per *ut* resolvi possunt; e g pueris sententias ediscendas damus; resolve per *q. q. q.* et *debeo*, fiet: Pueris sententias, *quas ediscere debent*, damus. Urbem militibus dedit diripiend m; resolve per *ut*; fiet: Urbem militibus dedit, ut eam diriperent.

Nota 3) Dicimus etiam: *curabo tibi adductum tuum Pamphilum*; pro curabo ut Pamphilus adducatur tibi, vel adducam tibi Pamphilum *Rogatum te volo*. Plaut. *Dabo tibi hoc effectum*. Ter. Prudenti mandes, si quid recte *curatum velis*. Ter. Patres ordinem pub-

licanorum *offensum nolebant.* Liv. Non est aeque miser, qui Patriae consulit, ac is, qui illam *exstinctam cupit.* Cic.

Nota. 4) Saepe *volo* cum participio praeteriti est tantum *circumscriptio* temporis praesentis, e. g. omnes vos *oratos volo.* Ter. pro, oro. Illos, qui in urbe remanserunt, *monitos* etiam, atque etiam *volo.* Cic. pro, *admoneo.*

SELECTA
LATINI SERMONIS
EXEMPLARIA
IN USUM
SECUNDAE GRAMMATICAE.

I.

Ioannis Stobaei Sententiae e praestantissimis veterum Graecorum Libris collectae.

II.

Apophtegmata, seu dicta quaedam memorabilia.

III.

Adagia.

IV.

Colloquia familiaria.

V.

Selectae Fabulae Phaedri.

VI.

Excerpta ex Severo Sulpicio.

1817.

Longum iter est per praecepta; breve, et efficax per exempla.

Sen. Ep. 6.

I.

IOANNIS STOBAEI SENTENTIAE E PRAESTANTISSIMIS VETERUM GRAECORUM LIBRIS COLLECTAE.

Admonitio. Quemadmodum in componendo, ita et legendo singularibus primum Sententiis excitandi sunt tirones, quorum levitas longioris orationis textum aut multis incisis confertas periodos, nondum satis assequitur. Atque ut ne Sententiae haec inanes essent, sed aliquid iucundae utilitatis haberent, Stobaeus praeceteris placuit, qui bonas et optimas, et ex optimis ad mores formandos peridoneas, summo iudicio collegit. E magna illa silva pauculae excerptae eo consilio, ut Praeceptor quotidie unam minimum vel interpretetur disciplulo, vel praeter thematis pensum, vernacula verti iubeat. Ipsemet experietur, modicum modico additum; assiduitate nempe magnum quid fieri.

I.

Ut praesentem diem bene transigas; statue, eundem tibi supremum illuxisse.

Homo frugi Viro bono natura, amicitia iungitur.

Virtus solidum est, et stabile bonum; opes ab uno ad alium demigrant.

Dii sudorem ante virtutem posuerunt.

Cave, ut earum rerum ne suspectum quidem te facias, quae factu turpia sunt.

Anima valere praeoptes, quam corpore.

Ille suus praeceptor est, qui in se ipso reprehendit, quod aliis obiicit.

Thus Diis, laus vero bonis viris tribuenda est.

Reminiscere praeteritorum, age praesentia: cave de futuris.

Be-

Bene audiet, qui de aliis bene dicere assueverit.

Ad virtutem tanquam asylum contendamus: haec una extra tela fortunae posita est.

Omnis rerum copia, possessio omnis, virtuti postponenda.

Uti qui scalas scandere coepere, non nisi in summo gradu conquiescunt: ita in proposito firmus, et in coeptis immobilis esto.

Eiusmodi viatica comparanda sunt iuveni, quae et in naufragio enatantem sequantur.

Homini infestius nihil est; quam ipse.

Saevissimae ferae in silvis ursi sunt, et leones; in urbibus calumniatores.

Plures satietate, quam fame periere.

Coma elegans, inter ornamenta minimo pretio constat.

Paupertas homines et in artibus praestantiores, et in rebus agendis prudentiores fecit.

Quis quis Patrem veretur, bonus civis evadet.

Dives avarus equum possidenti; sed equitandi ignaro, similis est.

Si quis rem bene perpendat, nullum animal homine miserius est.

Soli coelesses inter se sine invidia degunt.

Errant peregrini in viis, rudes, et imprudentes in rebus agendis.

Ignavi, ut terebra, officium non praestant, nisi adacti

Pauperum vita similis est littus legentibus, divitum in alto mari navigantibus.

Considera, et postmodum rem aggredere.

Malis aliorum inspectis, melior evasi.

Pauca appetere divitem facit.

Imprudens bonum, quod manu tenet, non ante agnoscit, quam amiserit.

Consulturus aliquem, vide, ut rebus ipse suis consuluerit.

Ne somnum admittas ante, quam ex te ipso quaesiveris: qua transii? quid egid? quid agendum omisi?

Divite ruditate litteratam paupertatem non permutavero.

Prudentia suus homini murus, et arma, et praesidium est.

Divitum omnes sunt amici.

Hominem esse, satis magna ad omnem calamitatem caussa est.

Nec Semi Dii quidem sine labore tranquillam vitam egere.

Boni gubernatoris est ventis se accommodare; sapientis fortunae.

Fortunatus est pauper, nec fortunae mutationes reformidandas habet.

Eiusdem est: ingenio suo sapere, et recte monenti obtemperare.

Si continuo, et multa, et celeriter loqui prudentis esset, hirundines prudentia homines antecellerent.

Suum cuivis homini ingenium, bona aut mala fortuna est

Verborum flumen, mentis gutta.

Labor bonae famae, gloriaeque pater est.

Nec vinum acerbum potioni, nec mores agrestes hominum societati idonei sunt.

Modestum esse decet, qui aliena mensa fruitur.

Mentiri, animi pusilli, vel vani est.

Iratus ab insano tantum tempore distat.

Quid ad vitam retinendam requiritur amplius, ac Cereris donum, et aquae potus.

Pulchra res est homo, si homo sit.

II.

Calamitati alienae non insultes, timens, ne in eandem labaris.

Si

Si quis Parentes, terrestres Deos appellarit, non aberraverit.

Artes omnes docuit necessitas.

Nihil tam necessarium est, quam servitium, nihil tam molestum, quam obsequium.

Heu quantum malorum hominibus pariunt illiciti amores

Legi, Principi, sapientiori, cedere aequum est.

Ditissimus est, qui paucissimis contentus vivit.

Sic vitam instituito, ut si perdiu, et perparum vivendum esset.

Praestat animo tranquillo humi cubare, quam perturbato in aureo lecto.

Vinum speculum est mentis.

Magna prudentia est, aliorum imprudentiam ferre posse.

Si turpe quid comittas, turpe est, etiam si nemo sciat.

Quam multi sanitatem a DEO precantur, ad quam perdendam nihil intemperantiae omittunt.

Nemo pauperes sibi amicos conquirit.

Muneribus datis nec morbum, nec senectutem nec mortem effugies.

Iuvenibus multorum malorum fons est, a turpiter dictis non abhorrere.

Male facta mendacio celare, nec virum, nec iuvenem ingenuum decet.

Stomachus et multorum capax est, et paucorum.

Veritas a mendacio aeque distat; ac oculi ab auribus.

Multi divites tutores potius opum suarum agunt, quam dominos.

Necessaria facile comparantur; non necessaria magni pretii sunt.

Nemo mentitur saepius, ac qui frequentissime peccat.

Quidquid in ira egeris, erratum fuisse postmodum intelliges.

Ni-

Nihil ei sufficit, cui parum satis non est.

Quae factu turpia sunt, dictu etiam inhonesta sunt.

Cum quotidie edendum sit, et bibendum, ardua est temperantiae custodia.

Vinum etiam sapientissimos ridere, ineptire, tacenda dicere facit.

Nemo opulentior, ac cupiditatis inops.

Nisi irae affectio mature corrigatur, in naturalem morbum vertitur.

Te ipsum reverere; et coram aliis nunquam erubesces.

Summa in vita voluptas, nullius criminis sibi conscium esse

Omnes in admonendis aliis sapimus; ad errores nostros caecutimus.

Irrisurus aliquem vide, ne eadem causa ridendus sis.

Ut res inanes spiritus, distendit stultos falsa de se opinio.

O puer tace! multa bona continet silentium.

Nemo opes suo labore partas pessumdedit, sed ab alio acquisitas.

Nullus liber, qui sibi ipsi non imperat.

Probitas morum plus fidei habet, quam iusiurandum.

Sermone ridiculo, ut sale, parce utendum est.

Dic aliquid silentio melius, aut tace.

Labor continuus assvetudine fit levior.

Etiam animosissimum quemque mala conscientia timidum reddit.

Optimi hominum in dicendo brevissimi sunt.

Assiduus esto; nam vel modicum modico additum, magnum quid efficit.

Idem est otiosus, et malus civis.

Verbosi homines non intelligunt, quam aliis molesti sint.

Nulla res magna sine labore venit.

Incredibile, quam dulces sint labores, postquam abiere.

Garrulitas, velut linguae deambulátio est.

Plures exercitatione fiunt boni, quam natura.

III.

Victus ne desperato. Experire denuo; ut alias melius facias.

Non est dedecori laborare, sed otiari.

Patri, quantumlibet duro, ut legi difficili, parendum existima.

Qui calumniantibus facile credunt: aut improba sunt ingenio, aut puerili.

Labor assiduus omnia vincit.

Saepe tardi admodum ingenii iuvenes, memoria praecellunt.

Nihil dic, nisi prius in mente intinctum.

Laborantes DEUS pariter adiuvat.

Vir probus facilis deceptu est.

Si viventium omnium aequa foret conditio, invidia orbe exularet.

Difficile est de Iuvenibus divinare; ita multis mutationibus obnoxia est haec aetas.

Quis hominum sine labore clarus evasit, aut e paupere dives.

Ubi durus victus, ibi robusti homines nascuntur.

Miles ut victima pascitur, cum eius usus fuerit immolandus.

Praeter divina nihil praeferendum est parentibus.

Perpetuo stillans gutta etiam marmor cavat.

Deformis sim potius quam pulcher, et malus.

Figulus figulo, et faber fabro, et mendicus mendico malis

Improbi non tam suis bonis laetantur, quam alienis invidet.

Saepe etiam puerorum indoles aliquid senile habet

Hu-

Humanorum casuum nullum est dulcius solamen prae literis.

Moleste fertur ab hero famulus, qui famulo altius sapit.

Servi dominorum moribus inficiuntur.

Parentibus habendos honores proprie divinos, lex iubet.

In bello ferrum dominatur, in pace eruditio.

Patris increpatio suave remedium est, et utilitatis plus quam mordacitatis habet.

Invidia ulcus est animi, vel aerugo.

Magis optanda est invidia, quam miseratio.

In solam scientiam nihil fortunae licet.

Insipientis est, spreta patria alienam laudare, alienos mores inducere.

Omnis audacia virium mensuram excedit.

Qui plurima agunt, plurima peccant.

Benevolentia patris filium meliorem reddit.

Formidolosus est pauper, seque ab omnibus sperni credit.

Praeter virtutem, nullam agnosco nobilitatem.

Quae pulchra, eadem difficilia, et in edito sunt: mala in proclivi.

Mortuos convitiari turpe est.

Videtur hoc esse Deorum negotium: ut alia struant, alia destruant.

Si lacrymae malis mederentur, auro comparandae essent

Ipsa dies quandoque parens, quandoque noverca est.

Deum furentem Deo sobrio temperato, *Bacchum Neptuno.*

Homo per omnem vitam fortunatus, miraculum est.

Vita theatro similis est, ubi pessimi saepe principem locum tenent.

Si aliorum mala nosses, aequius tua ferres.

Dolor libenter apud eos moratur, a quibus alitur, et fovetur.

Quemadmodum aegrum aureus lectus nihil iuvat, ita nec stolidum felicitas.

Bonus vir, idem mihi nobilis videtur.

Argentum hominibus sanquis est, et anima.

Propter paupertatem nemo punitur a iudice; nec adeo malum est.

Fames omnia dulcia reddit, praeter se ipsam.

Canem tibi infensum mitigare studes, quid ni et fratrem?

Qui sapit, mulieri nulla in re credat.

IV.

Boni animi esto; cras forte melius erit.

Spem habent, qui nihil aliud.

Senex fuit aliquando iuvenis. An iuvenis futurus sit senex incertum est,

Anima nihil pretiosius.

Nemini dum vivit, dicere licet, hoc, vel illud non patiar.

Improbus; si vel a Iove genus deducat, ignobilis est.

Pecudum nobilitas in bono validoque corpore; hominum in virtute, et doctrina sita est.

Si morerentur omnes, qui, quod petunt, non obtinent, quis superesset?

Quae te angunt, aliis ne patefeceris.

Neminem reperies tantae virtutis, cui non aliquid mali inesset.

Non est ille felix, qui multas pecunias habet; sed qui sine tristitia vivit.

Aegritudines animi morbos etiam corporis pariunt.

Crede Deos semper ridere, cum inania hominum studia contemplantur.

Alii

Alii secundis ventis navigant, adversis alii, sed in eundem portum.

Mors omnium mortalium portus est.

Consilia senum, manus iuvenum, vim habent.

Si omnes mala sua in medium conferrent, quisque inspectis alienis sua servaret.

Corporibus omnibus agitatio prodest: sive a se ipso, seu vehiculo, navi, equo.

Ne quem felicem appellaveris, nisi tumulatum.

Tristitia mala duplo maiora facit, quam sint.

Vita nostra vino similis est; cum nimis vetulum sit, acescit.

Sanitas svavissimum est humanarum miseriarum condimentum.

Nemo malum fert levius, ae qui minime repugnat.

Magna fortunae dona nôn sunt sine metu.

Beatus, qui cum paucis pecuniis hilariter vivit.

Non saturari cibo, non refugere laborem, nec voluptati servire, longaevos fecit.

De senibus honorifice loquere.

Medicum aegroto, amicum afflicto, consulere oportet.

Bona vix quaerentibus obtingunt, mala etiam non quaesita irruunt.

Quam domum invenies sine malis?

Felix, qui simul et opes, et mentem possidet.

Sola virtus, et generositas pecuniis emi non possunt.

Infelix est proles, cui bonum educationis fundamentum iactum non sit.

E bonis insperatis, quam provisis, plus existit voluptatis.

Senectutem omnes optant, eius mala pauci aeque tolerant.

Ne multis verbis pauca comprehendas, sed multa paucis.

Vi-

Vide, ne ob eadem, aliis displiceas, quae in aliis tibi displicent.

Omnis erubescens, probus mihi videtur.

Multos poenituit locutos fuisse, paucos tacuisse.

Qui fratrem non amat, nec parenti quidem gratus est.

Paupertas saepe multos ad indigna adegit.

Quid avos virtutis amatores iactas, quam ipse non colis?

Rem turpem qui appetit; faciet, opportunitatem nactus.

Si quis excedat modum, etiam svavissima ingrata fient.

Nihil sapientius experientia.

Saepe etiam stultus fuit opportuna locutus.

Rudes homines sola forma a brutis distant.

Victus aegrotantis, et fortuna insipientis, multum habent molestiae.

Nihil audacius imperitia.

II.

APOPHTHEGMATA

SEU

DICTA MEMORABILIA.

Thales percontanti, quid esset difficile: *se ipsum*, inquit, nosse. Idem rogatus, quid esset facile; *alterum*, ait, admonere.

Aristippus percontanti, quae potissimum adolescentibus essent discenda *Quae viris, inquit, usui futura sunt.*

Socrates, in pompa cum magna vis auri, argentique circumferretur: *quam multa non desidero*, inquit.

Ale-

Alexander interrogatus; ubinam suos reconderet thesauros? *apud amicos*, inquit.

Drusus cum aedificaret domum, promitteret que ei architectus, ita se eam aedificaturum, ut nemo in eam inspicere posset: *Tu vero* inquit, *si quid in te artis est, ita compone domum, ut quidquid agam, ab omnibus perspici possit.*

Antisthenes dicebat, ea *esse paranda viatica, quae cum naufrago enatent.*

Cum ex Socrate esset quaesitum, Archelaum Perdiccae filium, qui tum fortunatissimus haberetur, nonne beatum putaret? *haud scio*, inquit, *nunquam enim cum eo collocutus sum.* Ain' tu? an aliter id scire non potes? *nullo modo?* Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere, beatusne sit? *an ego possum, cum ignorem, quam sit doctus, quam vir bonus?* Quid? tu in eo sitam vitam beatam putas? *Ita prorsus existimo; bonos, beatos; improbos; miseros.*

Thales rogatus, quid maxime commune esset hominibus? *Spes?* respondit. *Hanc enim et illi habent, qui aliud nihil.*

Aristoteles interrogatus: quid esset amicus? *Unus*, inquit, *animus in duobus corporibus.*

Attalus philosphus dicere solebat, iucundius esse, amicum facere, quam habere.

Cornelia, Gracchorum mater, cum Campana matrona, apud illam hospita, ornamenta sua illo seculo pulcherrima, ipsi ostenderet, traxit eam sermone, donec, e schola redirent liberi. Tum *et haec*, inquit, *mea sunt ornamenta.*

Socrates interrogatus, qua ratione potissimum quis adsequi posset, ut apud homines honestam haberet famam: *Si loquatur*, inquit:

quae sunt optima, et faciat, quae sunt honestissima.

Porus rex, ab Alexandro devictus et captus, cum ab eo rogaretur: quomodo tractari vellet? *regaliter* ait.

Cum Alexander Magnus postulasset, ut se Lacedaemonii in Deorum numerum referrent: age inquit rex eorum Damis, quoniam Alexander Deus esse vult, esto.

Lacedaemonii, Philippo minitante per litteras, se omnia, quae conarentur: prohibiturum, quaesiverunt, *num eos esset etiam mori prohibiturus?*

Alexander cum levitate corporis, ac pedum celeritate polleret, patri, hortanti, ut in Olympiis stadium decurreret. *Facerem:* inquit, *si reges habiturus essem concertatores.*

Octavianus Augustus querentem de inopia et caritate vini populum, severissime coercuit voce: *Satis provisum a genero suo Agrippa, perductis pluribus aquis ne homines sitirent.*

Cum Hannibal Chartagine expulsus Ephesum ad Antiochum venisset exul, atque invitatus esset ab hospitibus suis, Phormionem philosophum audiret; locutus esse dicitur philosophus aliquot horas de imperatoris officio, et de omni re militari. Tum, ut ceteri, qui illum audierant, vehementer essent delectati, quaerebant ab Hannibale, quidnam ipse de illo philosopho iudicaret. Hic Poenus non optime Graece, sed tamen libere respondisse fertur, *multos se deliros senes saepe vidisse, sed qui magis, quam Phormio, deliraret, vidisse neminem.* Neque iniuria. Quid enim arrogantius fieri potuit, quam Hannibali, qui tot annos de imperio cum populo Romano certasset, Graecum hominum, qui nunquam hostem, nunquam castra vidisset, praecepta de re militari dare?

Zeno

Zeno servum in furto deprehensum caedi iussit, cumque is ita se excusaret, ut diceret, sibi fuisse in fatis, ut furaretur; *et caedi*, inquit.

Quum Callicratidas, Lacedaemoniorum classis praefectus, pecunia maxime indigeret ad annonam nautis comparandam, accessere ad eum quidam amici Lysandri, et oblatis talentis quinquaginta, postulaverant unum ex inimicis sibi condonari necandum. Quos ille, quia aequitatem pecuniae anteponebat, valere iussit. Aderat tum Cleander, qui cum dixisset: ego vero oblatam pecuniam accepissem, si Callicratidas essem: *et ego*, respondit Callicratidas, *si Cleander essem.*

Cum garrulus quidam, multa nugatus apud Aristotelem, tandem dixisset: fortasse molestus tibi sum nugis meis, *neutiquam*, inquit, *neque enim adverti animum.*

Lacena quaedam mulier, cum filium in praelium misisset, et interfectum audisset: *idcirco* inquit, *genueram, ut esset, qui pro patria mortem non dubitaret occumbere.*

Alexander audiens Darium, Persarum regem, innumerabiles parare militum copias, respondit: *unus lupus non timet multas oves.*

Diogenes aliquando lucernam accensam gestans ambulat in foro clarissima luce, quaerenti similis. Rogantibus, quid ageret? *hominem* inquit, *quaero.*

Idem cum videret, Megarensium liberos nullis bonis artibus instrui, cum pecorum curam diligentem haberent, dicebat *malle se Magarensis alicuius arietem esse, quam filium.*

Aristippns cuidam glorianti, quod multum bibens non ius riaretur: *hoc,* inquit, *etiam mulus potest.*

Crates philosophus cum vidisset adolescentem in secessu ambulantem, interrogavit, quid illic solus faceret? mecum, inquit, loquor. Cui Crates: *cave, inquit, ne cum homine malo loquaris.*

Accessit ad Aristippum philosophum paterfamilias, rogavitque, ut filium suum susciperet erudiendum. Quum vero ille pro mercede petiisset quingentas drachmas: pater deterritus pretio, quod ignaro, avaroque homini nimium videbatur: tanti dixit, emere mancipium possum. Tum philosophus: *Eme*, inquit, *et habebis duo.*

Quidam conspecta tabula, quae in pictura trucidatos ab Atheniensibus Spartanos repraesentabat: fortes, inquit, Athenienses. Id Lacon audiens subiecit: *in tabula.*

Demetrius cum Megaram occupasset, et abductis omnium servis, Stilponti philosopho diceret, civitatem vestram liberam vobis relinquo; *verum est*, inquit Stilpon, *nullum enim in civitate servum relinquis.*

Miser poëta praelegerat Theocrito versus suos. Tum interrogabat: quosnam maxime approbaret? *quos omisisti*, respondit.

Bias navigabat aliquando cum hominibus improbis. Cum vero tempestate exorta, navis quateretur fluctibus, atque isti invocarent Deos: *silete*, inquit, *ne vos hic illi navigare sentiant.*

Quidam interroganti ubi Deus esset? respondit: *dic prius, ubi Deus non sit.*

Antisthenes interrogatus, quam ob rem divites non adirent eruditos, ac sapientes viros, sed hi illos? respondit: *quoniam eruditi sciunt, quae sibi desint, illi nesciunt.*

Pytha-

Pythagoras roganti cuidam, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? *ut erga matrem*, respondit.

Nicocles medicos felices praedicabat; *quod successus eorum sol intueretur, errores terra operiret.*

Diogenes prodigum quemdam conspiciens, oleas in diversorio edentem: *si sic prandisses*, inquit, *non ita coenares.*

Cum quidam Atheniensis filium adolescentulum ad Socratem misisset, ut indolem illius inspiceret: ac paedagogus diceret; pater ad te, o Socrates, misit filium, ut eum videres; tum Socrates: *loquere igitur*, inquit, *adolescens, ut te videam.*

Bias interrogatus: quod esset animal maxime noxium? *si de feris*, inquit, *percontaris, tyrannus: si de cicuribus, adulator.*

Anacharsis rogatus, quid est in homine pessimum et quid optimum? respondit: *linqua.*

Cum Thales interrogaretur, quid esset omnium vetustissimum? respondit: *D E U S, quod nunquam esse coepit.* Quid esset pulcherrimum? respondit: *Mundus: est enim opus Dei, quo nihil est pulchrius.* Quid velocissimum? *Mens; discurrit enim per omnia.* Quid robustissimum? *Necessitas, sive fatum; superat enim omnia.* Quid sapientissimum? *Tempus; invenit enim omnia.*

Cum apud Philippum Regem, ex vino temulentum, dixisset caussam mulier, fuissetque immerito damnata; se ab eius iudicio provocare, exclamavit. Ad quem ergo provocas inquit rex iratus. *A' Philippo*, respondit, *bene poto, et dormitante, ad Philippum sobrium, et vigilantem.* Excussit Regi crapulam, et somnolen-

tiam tam liberum mulieris responsum, et non modo in eam non est acerbius invectus, sed etiam, caussa eius diligentius inspecta, iustiorem sententiam tulit.

Quum in regali solio sederet Croesus, pretiosissimis vestibus indutus, Solonem interrogavit, an quid unquam vidisset pulchrius? *Gallos*, inquit ille, *et phasianos, et pavones: naturali enim nec imitabili colore, et pulchritudine fulgent.*

Alexander Ephesi imaginem suam, quam Apelles, pictor illius temporis celeberrimus, pinxerat, contemplatus, minus laudavit picturam quam quidem illa merebatur. Quum autem adductus equus adhinniret equo picto, quasi et hic esset verus equus. Apelles, *o rex*, inquit, *equus tuus artis pingendi peritior, quam tu, esse videtur.*

Anaxagoram ferunt nuntiata morte filii, dixisse: *sciebam me genuisse mortalem.*

Solon cum interrogatur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset? respondit, *se id neminem facturum putasse.*

Socratem aiunt, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quam, *molestum esse, quod nescirent homines, quando cum galea prodeundum esset.*

Socrates cum rogaretur, cuiatem se esse diceret? *Mundanum*, inquit, *totius enim mundi se incolam, et civem arbitrabatur.*

Gorgias orator iam aetate confectus, ac morti proximus, rogatus, num libenter moriturus esset? *maxime vero*, inquit, *nam tamquam ex putri, miseraque domo egredior.*

Eucri-

Eucritus quaerenti eo, uter esse mallet: Croesus, an Socrates? respondit: *vivus mallem esse Croesus, moriens autem Socrates.*

Cum quidam generis obscuritatem Iphicrati obiiceret, quod patre sutore natus esset: *Meum*, inquit, Iphicrates, *genus a me habet originem, tuum vero in te desinit.*

Democritus interrogatus, in quo consisteret nobilitas? respondit: *pecudum nobilitas in valido corpore, hominum autem in bonitate morum.*

Homo quidam superstitiosus reperit caligas suas a soricibus arrosas. Hoc ostento turbatus consulit Catonem, quid mali portenderet? Ille vero: *Non est*, inquit: *ostentum, quod sorices arrosserint caligas, at vero si caligae arrosissent sorices, id fuisset ostentum.*

Aristippus cuidam, de multiplici eruditione glorianti, dixit: *Quemadmodum non ii, qui plurimunt edunt, melius valent his, qui sumunt, quantum opus est; ita non, qui plurima, sed qui utilia sciunt, eruditi sunt habendi.*

Solon interrogatus, qua ratione salva posset esse civitas? respondit: *si cives obtemperent magistratibus suis, magistratus autem legibus.*

III.

A D A G I A.

Monitum ad Praeceptores. Primum monendi erunt a Praeceptoribus pueri, ut, quod Aristoteles de epithetis cavit, id de adagiis meminerint; scilicet tanquam condimenta, non tanquam cibos adhibenda esse,

ad

ad gratiam, non ad satietatem; deinde, ut ne passim et quovis loco temere usurpentur; esse usum illorum in colloquiis, dialogis, epistolis familiaribus liberiorem, frequentioremque in oratione gravi rariorem. Postremo docendi erunt et usum, et, si quae est, varietatem usus; explicandi sensus saepe multiplices, non raro origo adagii declaranda erit, universeque, ut duriora praemoliant consuetis formulis: *ut aiunt*, *ut in veteri proverbio est*, *secundum tritum vulgo sermonem*, *ut vetus verbum usurpem*, *quemadmodum fert adagium* etc.

Fontes adagiorum quatuor praecipui numerantur, ex quibus Latini adagia sua derivarunt, videlicet:

1) *Similitudo*, ob quam aliqua praedicantur, quae ad rem unde similitudo ducta est, ingeniose respiciunt; e. g. dicitur *agninis lactibus alligare canem*, qui infidelem custodem ponit; canis enim lactibus alligatus devorabit illas, non custodiet, eodem modo infidelis custos etc.

2) *Vetus consvetudo*, *vel ritus*, ad quem recte subtiliterque alluditur, e. g. *Foenum habet in cornu*, dictum est de hominibus violentis et iracundis, quoniam bobus cornupetis, ut vel eminus dignosci vitarique possint, olim foenum alligari consveverat.

3) *Historia*; quae item tacite per dictum aut expressionem aliquam designatur. Sic in immodicum et intemperantem Criticum dicitur: *Sutor ne ultra crepidam*, allusione ad factum dictumque Apellis post tabulam latitantis, et judicia hominum auscultantis.

4) *Fabula* denique; cum ingenioso aliquo dicto ad fabulam respicitur, e. g. *Ad Augiae stabulum purgandum condemnatus*; de re admodum sordida molesta, et copiosa ex fabula ab Herclis laboribus desumtum est. etc.

Conformiter his fontibus in quatuor classes divisa hic subiunguntur Adagia, quorum sensum Magister discipulis explicabit, et, qua ratione nonnulla eorum linguis etiam vernaculis (nam nulla est gens, cui non sint familiaria quaedam adagia) reddi possint, explanabit;

e. g. *Eadem chorda oberrare*. Horat. *Cantilenam eandem canere*. Terent. Tsak azon bakot nyúzni. Es ist

die

die alte Leyer. Na gednu ſtrunu biti, na gedne ȟaydy piſſat. Lupo ovem committere. Ter. Ebre bizni a' szalonnát. Den Bock zum Gärtner machen. Owcu wlku poručiti.

Latinorum adagiorum Chiliades *Erasmus Rotterodamus* quatuor congessit, quae Magistro in adagiis eorumque origine explicanda magno usui erunt. Horum quaedam ad verbum linguis vernaculis reddi possunt; nonnullorum vero nonnisi sensus adcurate explanandus, ac tum alio verborum habitu convestiendus erit. Hungarica complura apud *Benitzkium*, item in Lexicis *Paris Pápaj* et *Molnári* Latine versa habes. Praeterea selectiora Adagia Latino Hungarica in usum et gratiam Iuventutis collegit et in alphabeti seriem concinnavit. *Petrus Kis - Viczay*. Item *Anton Szirmay: Hungarica in Parabolis*. Germanica plurima apud varios, ac in primis in variis Lexicis et libellis Grammaticis exstant. Slavicorum Syllogen habes in Grammatica *Bernolakiana*.

SYLLOGE

ADAGIORUM LATINORUM.

I. ADAGIA.

Ex similitudine deducta.

Acetum habet in pectore. Plaut i. e. prudens.

Acu rem tetigisti. Plaut.

Aculeo iam dimisso mori. Cic. i. e. postquam nocuisti. etc.

In aëre piscari et in mari venari iaculo. Plaut. i. e. operam perdere.

Aethiops non albescit: inde de irrito conatu dicitur: *Aethiopem* lavare, idem significat; *nebulas* diverberare; *alas lupi* quaerere; arare *littus*; *aquam in mortario* tundere: *arenam*

nam metiri: *isthmum* perfodere; *cribro aquam* haurire: *asinum* tondere; *aquam e pumice* postulare etc.

Aethna gravius onus. Cic. i. e. grave onus.

Atheneus murus. Hor. i. e. certa securitas.

Et genus, et virtus; nisi cum re: vilior *alga* est. Hor. i. e. non aestimatur.

Plus *aloes*, quam *mellis* habet. Plaut.

Amicus Plato etc. magis amica veritas. i. e. non est considerandum, quis, sed quid dicat.

Latet *angvis* in herba. Virg. i. e. subversatur periculum.

Anser strepit inter olores. Virg. i. e. indoctus inter doctos.

In *aqua* scribere. Catull. i e. oblivisci.

Aquas mari addere, folia arboribus; sidera coelo. Ovid.

Aquilla non captat muscas.

Aquillam volare doces, vel Delphinum natare etc. item: Sus Minervam. subaudi: docet, vel vespa cicadam, vel bubo canit lusciniae. i. e. indoctus docet doctum.

Asinus ad lyram, vel ad tibiam: Hungarice dicimus: *Igen tud a' hajdu harangot önteni.* Wie ein Esel zum Harpfen schlagen.

Asinum sub froeno currere docere, Hor. i. e. ineptum, inhabilem edocere.

De *Asini* umbra (de lana caprina. Hor.) rixari.

Velocius, quam *asparagi* coquantur. Svet. i. e. valde celeriter.

Auloedi sint, qui *Citaroedi* fieri non potuerunt. Cic i. e. qui magna facere non potest, faciat parva.

Barbam alicui vellere, Hor. i. e. illudere.

Optat

Optat ephipia *bōs*, piger optat arare *caballus*. Hor. i. e. nemo sorte sua est contentus.

Canis timidus vehementius latrat, quam mordet. Curt.

Cornua tollere. Hor. i. e. superbire.

Sub *cultro* linquere. Hor i. e. alium in periculo relinquere.

Dentem dente rodere. Mart. i. e. Cavillatorem cavillari.

In me cudetur haec *faba*. Ter.

In fermento iacet. Plaut. i. e. irascitur.

Manum *ferulae* subducere. Iuv. i. e. non esse infantem.

Ficum vocare *ficum*, ligonem ligonem i. e. nihil dissimulare laudare, quod laude, vituperare, quod vituperatione dignum est.

De eadem *fidelia* duos parietes dealbare. Cic. i. e. eodem labore duas res perficere.

Rivulos consectari, *fontes* rerum non videre. Cic.

Frontem exporrigere. Ter. i. e. hilarem esse; *rontem* contrahere, caperare. Plaut. contr.

Ad *incitas* est redactus. Plaut.

Eandem *incudem* diu noctuque tundere. Cic. i. e. eidem labori semper vacare.

Iugum iactare. Iuv. i. e. nolle obedire.

Primoribus *labiis* degustare, et extremis *digitis* attingere. Cic. A limine salutare. Sen. i. e. non multum ex re aliqua percipere.

Cum *lacte* nutricis errorem sugere. Cic. i. e. in infantia corrumpi.

In *laquaeum induci*. Quint. i. e. falli.

Larvis leonem terres. Tent. i. e. inanes minae contra potentiores.

Lu-

Lupi illum videre priores Virg. i. e. obmutuit.

Multos *modios* salis simul edere. Cic. i e. diu cum aliquo conversari.

Nasum suspendere adunco. Hor. i. e. irridere.

Quo semel est imbuta recens, servabit *odorem testa* diu. Hor. Germani reddunt, Jung gewohnt, alt gethan.

Palinodiam cantare. Cic. i. e. revocare.

Palpum obtrudere. Plaut. i. e. fallere.

Intra *pelliculam* tuam te tene. Mart.

Inter *vepres rosae* nascuntur. i. e. boni inter malos.

Notum in *scirpo* quaerere. Plaut. i. e. ibi quaerere nevos, ubi nulli sunt.

In *sole* caligare. Quint. i. e apertas veritates non perspicere.

Telam exordiri. Plaut. Pertexe, quod exorsus est. Cic.

Tineas pascere. Hor. dicitur de libris inutilibus.

Homo *trioboli.* Plaut. i. e. malus, cui, ut idem inquit Plautus numum nunquam credas plumbeum.

Etiam e *vite rubus* nascitur. i. e. etiam boni parentes nonnunquam malas habent proles.

Ad *Unguem* castigare. Hor. i. e. aliquid magna cum industria elaborare.

Clypeum post *vulnera* sumere. Ovid. i. e tarde quaerere auxilium.

Vulpes pilum mutat, non mores. Svet. i. e. emendatio ad apparentiam.

II. ADAGIA,

Ex antiquis Ritibus desumta.

Andabatarum more pugnare. Cic.

In *arenam* descendere, *arena* cedere. Cic.

Tanquam ad *aram* confugere. *Cic.*

Ex

Ex *asse* haeres. Cic.
Bos in linqua i. e. iudex aere corruptus.
Calculo albo, vel nigro notare. Plin.
Ad *Calendas* Graecas. Svet.
A' Carceribus ad *metas* decurrere. Varro.
Censorium supercilium. Sen.
Censoria virgula notare. Quint.
Ad *Clepsydram* dicere. Cic.
Hastae subiicere. Cic.
Herbam porrigere. Plin.
Illotis manibus aliquid tractare.
Oleum et operam perdidit. Plaut.
Ab *ovo* ad mala. Hor.
Praefica mortuum collaudat. Nev.
Rude donari. Hor Rudem accipere. Cic.
Inter *sacrum* et *saxum* stare. Cic.
Ad *Triarios* res rediit. Liv.
Ex *Tripode* loqui.

*) Adagia haec facile Magister ex veteribus ritibus explicabit.

III. ADAGIA.

Per quae Historia aliqua tacite designatur.

Nascetur vobis expers terroris. *Achiles*. Catul. i. e. Heros.

Alliensis dies. Liv. i. e. infelix.

Arabum gazae. Hor. i. e. magnae divitiae.

Archimedeum problema. Cic. i. e. difficilis et subtilis quaestio.

Aristarchus es orationum mearum. Cic. i. e. severus censor scriptorum meorum, uti fuit Aristarchus vir acerrimi iudicii, adeo, ut Homeri versus non putaretur, nisi, quem ipse probaret. Vid. Cic. fam. 3. 11.

Boetum in crasso iurares aëre natum. Hor i. e. homo stupidus, stolidus.

Quan-

Quanta laboras in *Charibdi?* Hor. i. e. in magno versaris periculo.

Incidis in *Scillam* cupiens vitare *Charybdim.* i. e. evitato uno periculo incidis in aliud.

Cimmeriae *) tenebrae. Lactant, i. e. magnae tenebrae.

*) Cimerii dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt; quales fuerunt, inter Baias et Sumas in ea regione, in qua convallis satis eminenti iugo circumdata est, quae neque matutino, neque vespertino tempore sole contegitur. Festus.

Ad *Cleanthis* lucernam lucubrare. Varro. i. e. diligenter studere.

Colophonem addere. i. e. finire.

Ultra *Crepidam* iudicare. Plin. i. e. iudicare de re quam quis non intelligit.

Damonis et *Pythiae* amicitia. Cic. i. e. magna amicitia.

*) De his sic Cicero: *Damonem* et *Pythiam* Pythagoreos ferunt hoc animo inter se fuisse, ut cum eorum alteri Dionysius tyrannus diem necis destinavisset, et is, qui morti addictus esset, paucos sibi dies commendandorum suorum caussa postulavisset, vas factus est alter eius sistendi, ut si ille non revertisset ad diem, moriendum esset sibi ipsi. Qui cum ad diem se recepisset, admiratus eorum, fidem tyrannus, petiit, ut se in amicitiam tertium adscriberent.

Davus sum, non *Oedibus.* Ter. i. e. sum homo simplex, non doctus, uti fuit Oedipus, qui aenigma Sphingis dissolvit.

Democriti risus, *Heracliti* *) lacryma; i. e. immoderatus risus, et fletus.

*) Perpetuo risu pulmonem agitare solebat Democritus - - - - fiebat contrarius alter. Iuven.

Dio-

Diogenis coena.

Dionysius Corinthi, i. e. ex illustri loco ad tenuitatem et paupertatem extremam deiectus.

Albae gallinae filius Iuv. i. e. felix. Vid. Svet. in Galb. item Erasm. Chil.

Graeca fide mercari. Plaut. Perfidia plus quam *Punica*. Liv.

Hannibal ad portam, i. e. periculum prope est.

Ilias tanta malorum impendet. Cic i. e. multa mala.

Iliade prolixius. *Hung.* Hosszú, mint a' Sz. Ivány' éneke.

Leges Lycurgi Draconis. etc. i. e. severae leges.

Orbilius plagosus. Hor. i. e. Praeceptor severus et vehemens in discipulos.

Pactolus tibi fluit. Hor. i. e. divitiis affluis.

Persici apparatus; *Siculae Saliares* dapes, coenae *Pontificum* de opiparis conviviis dicitur.

Phryges sero sapiunt. Cic. i. e. stultos poenitet sero errorum suorum.

Hic *Rhodus*, hic salta; i. e. hic te talem exhibe, qualem te alibi iactasti.

Agere in scena gestum spectante *Roscio* *) Cic. i. e. coram magno Magistro artem suam exercere.

*) *Roscio* nihil perfectius in arte histrionica unquam fuit, de quo Cicero sic scribit: ,,Hoc iam diu est, consecutus" ut, in quo quisque artifico excelleret, is in suo genere *Roscius* diceretur.

Equum *Seianum* *), aurum *Tolosanum* **) habet. Gell. i. e. in magna est calamitate.

*) Gellius scribit, hunc *equum* tali fuisse fato, sive fortuna, ut quisquis haberet eum possideretque; is cum omni domo, familia, fortunisque omnibus suis ad internecionem deperiret.

**)

**) Cum Oppidum *Tolosanum* in terra Gallia Q. Cepio Consul diripuisset, multumque auri in eius Oppidi Templis fuisset, quisquis ex ea direptione *aurum* attigit, misero, cruciabilique exitu periit.

Theonino dente aliquem rodere. i. e. male dictis aliquem lacessere.

Vatinianum *) odium. Catul. i. e. magnum odium.

*) *Vatinius*, de quo Seneca scribit: qui assiduis conviciis depudere didicerat, fuit Romae adeo exosus, ut magnum odium ab eius nomine Vatinianum diceretur.

Zoilum *) imitari. Mart. dicuntur doctorum Virorum obtrectatores.

*) Zoilus [illegible] illum in Homerum, Platonem aliosque strinxit, unde et *Homeromastix*, i. e. *Homeri flagellator* appellatus fuit. Quo illud Ovidii spectat:

Ingenium magni livor detrectat Homeri.
Quisquis es, ex illo, Zoile nomen habes.

IV. ADAGIA.

Ex Fabulis deprompta.

Acheronticus Senex. Plaut. i. e valde senex mortique proximus.

Ex oraculo *Apollinis* dictum. i. e. certum.

Argum fallere, inde etiam dicitur: Foris *Argus*, domi talpa, qui plus aliis, quam sibi invigilat.

Charontis in cymba alterum pedem habere: item Charonti naulum solvere.

Cornu copiae, vel *Almatheae* nactus sum.

Danaidum dolium implere.

Endymionis somnum mortis instar putemus. Cic.

Har-

Harpocratem reddidit. Catul.

Herculis aerumnas perpeti. Cic.

Procul a *Iove*, tutus a fulmine.

Iovi fulmen, clavam Herculi extorquere, vel Homero versum subtrahere.

Scire, quid *Iuno*, fabulata sit cum Iove Plaut. i. e. omnia arcana scire velle.

Marte suo aliquid facere. Cic.

Minerva crassa, pingui, invita aliquid facere. Horat.

Momo etiam satisfacere. Cic.

Panicus terror; i. e. repentinus, et vanus terror.

Pomum *Eridis*, seu discordiae.

Satis iam diu hoc *saxum* volvo. Terent.

Sirenum *) Cantus et Circes pocula nosti. Hor. i. e. Blanditiae et voluptates periculosae.

*) Monstra maris *Sirenes* erant, quae voce canora Quaslibet admissas detinuere rates. Ovid.

Sphingis aenigmata solvere. Quint. i. e. obscuras quaestiones resolvere.

Stentora vincere possis. Iuv. *Stentorea vox*.

Timeo *Danaos* et dona ferentes. Virg. i. e. hostibus non est fidendum, etiam si dona ferant.

V.

V.

COLLOQUIA FAMILIARIA.

et quidem:

I. Luciani Samosatensis Dialogi aliquot, ex versione Des. Erasmi Roterodami.

I.

Menippi et Tantali.

Men. Quid eiulas o Tantale, an quia tuam deploras fortunam, stagno imminens? *Tant.* Quoniam siti enecor. *Men.* Usque adeo piger es, atque iners, uti non vel pronus incumbens bibere noris; vel cava vola hauriens? *Tant.* Nihil profecero, si procumbam; refugit enim aqua simul, atque me proprius admoveri senserit: quod si quando hausero, orique conor applicare, prius effluxit: quam summa rigem labia. Atque inter digitos effluens aqua: haud scio, quomodo rursus manum meam aridam relinquit. *Men.* Prodigiosum quiddam de te narras Tantale, verum dic mihi istud ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas, nam istud, quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultum est. Ceterum tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? *Tant.* Atqui hoc ipsum supplicii genus est, ut anima perinde, quasi corpus sit, ita sitiat. *Men.* Age hoc ita habere credamus, quando quidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis, ne potus inopia moriare? At equidem haud video alteros inferos, si quis hos relinquat, neque locum alium, in quem morte demigret quis-

quispiam. *Tan.* Recte quidem dicis; verum hoc ipsum supplicii genus est, sitire, quum nihil sit opus. *Men.* Desipis Tantale, et ut verum tibi fatear, non alio potu videris egere, quam veratro mero: nam diversum quiddam pateris iis, quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodum illi, sed sitim horreas. *Tan.* Ne veratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. *Men.* Bono es animo Tantale, certum habens nunquam fore, ut vel tu, vel reliquorum Manium quispiam bibat: nec enim fieri potest: quamquam non omnibus, quemadmodum tibi, poena adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

II.

Menippi ac Mercurii.

Men. At ubinam formosi illi sunt ac formosae Mercurii? ducito me docetoque, utpote recens huc profectum hospitem. *Mer.* Haud mihi licet per otium Menippe, quin tu isthuc ipso e loco dextrorsum oculos deflecte. Illic et Hyacinthus est, et Narcissus ille, et Nereus, et Achilles, et Tyro, et Helena, et Leda: breviter quidquid est veterum formarum. *Men.* Equidem praeter ossa nihil video, calvariasque carnibus renudatas, inter quae omnia nihil sit omnino discriminis. *Mer.* Atqui haec sunt, quae poetae cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet, quae tu videris contemnere. *Men.* At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. *Mer.* Haec videlicet calvaria, Helena est. *Men.* Et huius scilicet ossis gratia, mille naves ex universa Graecia, acto delectu, sunt impletae, tantaque

tum Graecorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt eversae? *Mer.* Caeterum Menippe non vidisti mulierem hanc vivam, quod si fecisses, forsan diceres tu quoque vitio dandum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores,

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosque contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes nimirum videantur. At iidem donec florent, coloremque obtinent, sunt speciosissimi. *Men.* Proinde illud iam demiror Mercuri, si Graeci non intellexerunt sese pro re usque adeo momentanea, quaequae tam facile emarcescere, elaborare. *Mer.* Haud mihi vacat tecum philosophari; quare delecto loco ubicunque velis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliae sunt traducendae umbrae.

III.

Charontis, Menippi, ac Mercurii.

Char. Redde naulum sceleste. *Men.* Vociferare, si quidem isthuc tibi voluptati est Charon. *Char.* Redde inquam, quod pro traiectione debes. *Men.* Haud quaquam auferre queas ab eo, qui non habeat. *Char.* An est quisquam, qui ne obulum quidem habeat? *Men.* Sit ne alius quispiam praeterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. *Char.* Atqui praefocabo te per Ditem inpurissime, ni reddas. *Men.* At ego illico baculo tibi comminuam caput. *Char.* Num ergo te tam longo traiectu gratis transvexero? *Men.* Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. *Mer.* Belle mecum agatur per Iovem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persolvam. *Char.* Haud omittam te. *Men.* Quin igitur vel huius gratia perge, ut

ut facis, navim trahere: quamquam quod non habeo, quinam auferas? *Char.* At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? *Men.* Sciebam quidem, verum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in vita manendum? *Char.* Solus ergo gloriabaris te gratis fuisse transvectum? *Men.* Haud gratis o praeclare, siquidem et sentinam exhausi, et rem arripui, et vectorum omnium unus non eiulavi *Char* Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neque enim fas est secus fieri. *Men.* Proinde tu me rursum in vitam revehe. *Char.* Belle dicis, nimirum, ut verbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. *Men.* Ergo molestus ne sis. *Char.* Ostende, quid habeas in pera? *Men.* Lupinum si velis, et Hecate coenam. *Char.* Unde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter navigandum? vectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusque cantillans illis plorantibus *Mer.* An ignoras Charon, quem virum transvexeris: plane liberum; cuique nihil omnino curae sit. Hic est Menippus. *Char.* Atqui si unquam posthac te recepero. *Men.* Si receperis, o praeclare: ne possis quidem iterum recipere.

EX COLLOQUIIS DESID. ERASMI ROTERODAMI

I.

HERILIA.

Rabinus, Syrus.

Rab. Heus heus furcifer, iam dudum raucesco clamore, nec tu tamen expergisceris, videre mihi vel cum gliribus certare posse. Aut ocyus surge; aut ego tibi fuste somnum istum excutiam; quando crapulam hesternam edormieris. Non te pudet, somnium hominis, in multam lucem stertere? Qui frugi sunt famuli, solent exortum solis antevertere, curareque, ut herus surgens reperiat omnia parata. Ut aegre divellitur a nido tepefacto cuculus. Dum scalpit caput, dum distendit nervos, dum oscitat, tota abit hora *Sy.* Vix dum diluxit. *Rab.* Credo tibi. Nam in tuis oculis adhuc multa nox est, tibi nox adhuc est concubia. *Sy* Quid me iubes facere? *Ra.* Fac, ut luceat foculus; verre pileum ac pallium, exterge cal eos et crepidas. Inversas caligas primum intus purga scopis, mox foris Deinde suffitum aliquem facito purgando aeri. Accende lucernam. Muta mihi lineum indusium, ac ad ignem fumi expertem sicca lotum. *Sy.* Fiet. *Ra* Atqui move te ocyus. Iam haec fecisse oportuit. *Sy.* Moveo. *Ra* Video: sed nihil promoves. Ut incedit testudo. *Sy.* Non possum simul sorbere et flare. *Ra* Etiam sententias loqueris carnifex? Tolle matulam. Compone lecti stragulas, revolve cortinas. Verre pavimentum: verre solum cubiculi. Adfer

aquam

aquam lavandis manibus. Quid cessas asine? Annus est prius, quam accendas candelam. *Sy.* Vix reperio scintillam ignis. *Ra.* Sic heri condidisti *Sy.* Nec follem habeo. *Ra.* Ut responsat nebulo; quasi qui te habeat, careat folle. *Sy* Quam imperiosum habeo dominum; huius iussis decem expediti famuli fecerint satis. *Ra.* Quid ais cessator? *Sy.* Nihil: omnia recte. *Ra.* Non ego te audio murmurantem? *Sy.* Equidem precor. *Ra.* Credo: Pater noster inversum. Precationem opinor Dominicam praepostere. Quid gannis de imperio? *Sy.* Precor tibi, ut fias Imperator. *Ra.* Ego tibi, ut fias homo ex caudice. Sequere me ad templum usque. Mox domum recurrito, lectos concinato. Haec confusa, suo quaeque loco digerito. Fac ut niteat tota domus. Matulam defricato. Haec sordida submoveto ab oculis, fortassis invisent me quidam aulici. Si quid sensero praetermissum, vapulabis largiter. *Sy.* Hic sane novi benignitatem tuam. *Ra.* Proinde cave, si sapis. *Sy* At interim de prandio nulla mentio. *Ra.* Vah, ut hic, mentem habet furcifer, non prandeo domi. Itaque sub horam decimam ad me transcurrito, deducturus me eo, ubi sum pransurus. *Sy.* Tibi quidem prospectum est, sed hic interim nihil est, quod edam. *Ra.* Si non est; quod edas: est, quod esurias. *Sy.* Nemo fit esuriendo satur. *Ra.* Est panis. *Sy.* Est, sed ater furfuraceus. *Ra.* Delicias hominis. Te quidem bovem esse oportuit, si pabulum detur te dignum. An postulas, ut te asinum tantum placentis saginem? Si fastidis panem citra obsonium, adde porrum, aut si mavis, cepe.

II.

Ra. Est tibi abeundum in forum. *Sy.* Tam procul? *Ra.* Non sunt, nisi sex passus, tibi pigro sunt bis mille, consulam autem tuae pigritiae Eadem legatione multa conficies negotia, tu supputa in digitos, ut memineris. Primum deflectes ad vestiarium, ac thoracem undulatum, si iam perfectus est, ab eo recipies. Hinc quaeres Cornelium veredarium. Is plerumque est in cervo, ibi potitat, rogabis, si quid habet litterarum ad me, et ad quem diem sit profecturus. Deinde convenies mercatorem pennarium, rogabis meis verbis, ne quid sollicitus sit, quod pecuniam non miserim ad diem praescriptum, numerabitur propediem *Sy.* Quando? Ad calendas Graecas? *Ra* Rides ganeo? imo ante calendas Martias. In reditu deflectes ad laevam, et ex bibliopolis disces, si quid advectum sit novorum libellorum e Germania. Cognosce, qui sint, et quanti venales. Post haec rogabis Goglenium, ut mihi dignetur esse conviva, alioquin coenaturio solus. *Sy* Etiam convivas vocas? Non habes domi, unde vel murem pascas. *Ra.* Proinde tu confectis aeteris abi ad macellum, et eme nobis armum ovillum, eum curabis eleganter assum, Audin haec? *Sy* Plura quam vellem *Ra.* At vide, ut memineris. *Sy.* Vix potero dimidium. *Ra.* Etiam hic stas cessator? Iam rediisse oportuit *Sy* Quis possit unus tot rebus obeundis sufficere? Deduco ac reduco. Sum illi a scopis, a matula, a pedibus, a manibus, a poculis, a libellis, a rationibus, a iurgiis, a legationibus. Postremo non videor illi sat occupatus, nisi sim et coquus.

III.

Ra. Profer ocreas, nam equitandum est. *Sy.* En adsunt. *Ra.* Probe quidem abs te curatae, totae albent situ. Opinor nec extensas, nec unctas hoc anno, adeo rigent prae siccitate. Exterge sub uvido panno. Mox unge ad ignem diligenter, ac macera, donec mollescant. *Sy.* Curabitur. *Ra.* Ubi calcaria? *Sy.* Adsunt? *Ra.* Verum sed obducta rubigine. Ubi frenum et ephippia? *Sy.* Sunt in promtu. *Ra.* Vide ne quid desit, aut ne quid ruptum, aut mox esset rumpendum, ne quid nobis sit in mora, quum erimus in cursu. Propera ad sellarium, et hoc lorum cura sarciendum. Reversus inspice soleas, sive calceos equorum, num qui clavi desint, aut vacillent. Quam macilenti sunt equi, quamque strigosi? Quoties abstergis aut pectis illos in anno? *Sy.* Imo, quotidie. *Ra.* Nimirum res ipsa loquitur, ieiunant, opinor, nonnunquam totum triduum. *Sy.* Minime. *Ra.* Negas tu quidem, sed aliud dicturi sunt equi, si loqui liceat. Quamquam satis loquuntur ipsa macie. *Sy.* Curo sedulo. *Ra.* Cur igitur tu habilior es equis? *Sy.* Quia non pascor foeno. *Ra.* Hoc igitur restat. Adorna manticam celeriter. *Sy.* Fiet.

V.

SELECTAE FABULAE PHAEDRI.

PHAEDRUS.

Natus fuit, ut hoc ipse in Praef. Libri. III. indicat, in Thracia; quo casu autem Romam venerit, non constat, ubi servitutem serviit, sed ab Augusto Imperatore, qui vitae, morum, ac ingenii eius excellentiam perspexerat, manumissus est. Eminuit Phaedrus *doctrina, et scriptis, atque auream aetatem insigniter illustravit. Animus fuit in eo probitatis, et honestatis amans, quod ostendunt tot egregiae sententiae, quae in eius Opusculo occurrunt. De hominum enim animo ex scriptis iudicare licet; quin alios quoque secum ad virtutis cultum incitare studuit, ipse autem maxime gloriam, quae est ex litteris, et doctrina sectatus, opes, et pecunias generoso semper animo contemnens.*

Tiberio Imp. parum acceptus fuit, sub quo in calamitatem certam incidit propter odium Seiani illius, qui Imperatoris gratia florens pro arbitrio cuncta gessit, et in optimos

mos

mas quosque Cives variis criminationibus circumventos desaeviebat, eorumque bona occupabat. Cuius mores, et sui temporis flagitia propter potentiam adversarii occulte, et sub involucris fabularum depingit. Quo tempore obierit, incertum est, vixit tamen ad senectutem, quam sibi incommodam in fabellis queritur.

In plerisque imitatus est Virgilium, in ceteris Plautum, Terentium, Ovidium. Terentium quidem, et eius gratam lenitatem ac sermonis vere Latini simplicitatem sic expressit, ut nemo propius a Terentii nitore, et svavissima tenuitate abesse videatur; quem simul ob argumenti facilitatem, et iucunditatem aetati puerorum maxime accomodatum indicat Mathias Gesnerus Instit. Rei Schol. Cap. II. Sect. IV. Num. 6.

Inter editiones praestant: Salmutiensis Anni 1657. *in* 4. *Hamburgensis A.* 1663. *in* 8. *Paris, in usum Delphini* 1675. *in* 4. *Amstel.* 1698. *et* 1718. *in* 8. *Berol.* 1753. *in* 8. *Et. quam aliqui principem putant* Lugd. Batav. 1727. *iu* 4. *Denique Halen.* 1779. Partes III. compl. in 8. minori.

MO-

MONITUM.

De explicandis cum fructu Phaedri fabulis.

Phaedrus Fabularum scriptione homines a vitiis revocare, atque ad virtutes accendere sibi proposuerat, quod feliciter, magnaque doctrinae, et ingenii commendatione praestitit. Hoc Institutor etiam Iuventutis Fabularum eius explicatione promovere imprimis studeat, hic enim fructus in educatione longe est maximus, et saluberrimus.

Licet autem moralis doctrina ubique in narratione Phaedri Fabularum eleganti sententia expressa sit, nos hic tamen praeterea cuilibet Fabulae eandem doctrinam praefigimus; maxime ideo ut pari modo Docens semper id primum ante explicationem dicere, inculcareque meminerit, quid Fabula iustum, probumque commendet, vel turpe, inhonestumque disvadeat in actionibus ex. gr. *Lupi, et Agni; vel Asini, et Leonis; Vulpis, et Corvi, cet cet.* Unde neque ipse Magister unquam adolescentem sic interpellarit, si quando, eum Fabulam recitare iusserit; heus! percense fabulam de *Lupo, et Agno, vel: de Asino, et Leone cet.* Verum hoc, aut simili modo alloquatur; recita Fabulam, quae docet, quomodo ex. gr. innocentes fictis criminibus opprimuntur, vel: quomodo stultum consilium plus obsit, quam prosit, *cet.* ut sic mens pueri primum defigatur circa virtutis, vel vitii considerationem, quam virtutem sequendam, vel vitium aversandum Fabula docet. Quae enim personae sunt, quarum actiones in Fabula narrantur, eas utique puer facile tenebit memoria, maxime ubi Docens (quod eum facere necesse est) narrationis sensum lingua vernacula compendio proposuerit, et ex narratis actionibus Iustitiam, probitatem, vel contra, malitiam; ac turpitudinem ad morum institutionem clare evolverit, explicueritque; quae semper opportuna erit occasio animos puerorum utiliter formandi, atque ad bonum persuadendi.

Cum fabulae sensum pueri perspexerint, tunc de fixis in librum discipulis Praeceptor clara, distinctaque, et ad signa interpunctionum accommodata voce Fabulam leget, singularumque vocum, et constructionum proprias significationes, (proprietas enim vocum in Phaedro admiranda est) patienter docebit; deinde regularum exempla, elegantiores Latini sermonis formulas, quae in Phae-

Phaedro abundanter leguntur, aut graves sententias, exponet. Sed nec mores, et characterem in Fabula agentium ad vivum pueris suo modo depingere negliget, ut sic etiam honesti imaginem amabiliorem, et vitii horribiliorem teneris mentibus imprimat. In toto hoc tamen labore praesertim ab exordio lente procedet, ut fructus copiosior sequatur.

Ubi vero omnia haec comprehensa a pueris adverterit, tunc silentibus illis, attentisque ipse iterum, ac iterum alia, et idonea pronunciatione de integro leget auctorem, immo plures e pueris ad eundem modum legere demandabit, et tunc primum, nec antea, (nisi torquere sine emolumento puerorum mentes velit) fabulam perfecte intellectam, et sine erroribus perlectam memoriae committendam pueris imponet. Quibus saepe praemii loco etiam hoc indulgebit, ut promptae, expeditaeque memoriae, rectae pronunciationis, ac clarae intellectionis specimen in percepto auctore Classico palam exhibere, et in publico discipulorum consessu eundem recitare possint, quo sic etiam ad emulationem accendantur, et eorum vox, atque aures ad naturalem pronunciandi modum asvescant, qui fructus in pueris non segniter est promovendus.

Hinc plura huiusmodi bonae institutionis principia pro quibusvis auctoribus in Gymnasio explicandis sedulus Praeceptor meditando, observandoque efformabit, atque ad usum cum maximo discipulorum fructu deducet. Ex Classiscis enim maximum, et solidissimum fructum in mentibus Iuventutis idoneus Praeceptor provehere potest. Quod sciunt illi, qui ingentes thesauros in istis repositos perspexerunt, et experti sunt, ad quemlibet vitae usum eorum familiaritate mentes humanas inprimis formari. Sed de hoc nobis sermo opportuniore loco redibit.

EX PHAEDRO

Libri I. Fab. 1.

Lupus, et Agnus.

Ad rivum eundem lupus, et agnus venerant
Siti compulsi; superior stabat lupus,
Longeque inferior agnus, tunc fauce improbra
Latro incitatus iurgii caussam intulit.

Cur,

Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Istam bibenti? Laniger contra timens,
Qui possum, quaeso, facere, quereris lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor.
Repulsus ille veritatis viribus,
Ante hos sex menses male, ait, dixisti mihi.
Respondit agnus; equidem natus non eram.
Pater, hercule, tuus, inquit, maledixit mihi;
Atque ita correptum lacerat iniusta nece.
Haec propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

Adnot. Violentiam lupi, et insontis agni responsa inexpugnabilia, sed modesta pro natura utriusque pulchre describi, observet Praeceptor: quae quo breviora sunt, (ut hoc: *equidem natus non eram*) vim, et simplicitatem maiorem habent. Immo amissura, vim fuissent, si essent longiora. Fabula respicit Tiberium Caesarem, qui fictis criminibus sub nomine iustitiae, quos vellet, perimebat. Ut hoc ex Svet. et Senec. notum.

Libri I. Fabula 3.

Docet, Consilium salutare esse, alienis bonis non efferi, sed suis rationibus convenientes vivere. Quod Seneca etiam Epist. 41. dixit: nemo gloriari nisi suo debet.

Graculus superbus, et *Pavo*.

Ne gloriari libeat alienis bonis;
Suoque potius habitu vitam degere,
Aesopus nobis hoc exemplum prodidit.
Tumens inani Graculus superbia
Pennas, Pavoni quae deciderant, sustulit,
Seque exornavit; deinde contemnens suos
Formoso se Pavonum immiscuit gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris Male mulctatus Graculus
Redire merens coepit ad proprium genus,
A quo repulsus, tristem sustinuit notam.

Tunc

Tunc quidam ex illis, quos prius despexerat,
Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et, quod natura dederat, voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

Adnot. Placere possunt ornatissimae imagines avium, ac primo graculi superbia tumentis, et alienis pennis exornati; deinde pavonum gregis indignum suo consortio fugantis, denique graculi male mulctati, ac risum moventis.

Libri I. Fabula 2.

Qui gloriam iactant, quasi sua virtute, cuius expertes sunt, partem; ignotos quidem fallere, sed a notis irridere, pulchre ostendit.

Asinus, et *Leo* venantes.

Virtutis expers, verbis iactans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui.
Venari Asello comite quum vellet Leo,
Contexit illum frutice, et admonuit simul,
Ut insveta voce terreret feras,
Fugientes ipse exciperet. Hic Auritulus
Clamorem subito totis tollit vocibus,
Novoque turbat bestias miraculo.
Quae dum paventes exitus notos petunt,
Leonis adfliguntur horrendo impetu.

Qui postquam fessus est, asinum evocat,
Iubetque vocem premere; tunc ille insolens:
Qualis videtur opera tibi vocis meae?
Insignis, inquit, sic, ut nisi nossem tuum
Animum, genusque, simili fugissem metu.

Adnot. Pertinet ad eas fabulas, quae risum movent. Magna elegantia, nec sine ornatu a Poeta est composita. Quam iucunda imago aurituli totis viribus clamorem tollentis, quam risu digna asini quaestio: *qualis tibi videtur opera vocis meae?* Simulque ironia respen-

spondentis Leonis! Tota narratio elegans est, sive rem species, seu elocutionem.

Libri I. Fabula 19.

Monet, ut mali hominis blanditiae vitentur, quid continent insidiae.

Canis parturiens.

Habent insidias hominis blanditiae mali,
Quas ut vitemus, versus subiecti monent.
Canis parturiens quum rogasset alterum,
Ut foetum in eius tugurio deponeret,
Facile impetravit; dein reposcenti locum
Preces admovit, tempus exorans breve,
Dum firmiores posset catulos ducere.
Hoc quoque consumto, flagitare validius
Cubile coepit. Si mihi, et turbae meae
Par, inquit esse potueris, cedam loco.

Adnot. Noverit Docens, Eruditorum iudicio, hanc fabulam pertinere ad elegantissimas, et latinissimas, si numeri ratio habeatur. Vel in prosa verborum collocatio non possit esse rectior et elegantior. Notanda etiam tenuitas, facilitas, simplicitas in hac fabula plane singularis.

Libri I. Fabula 24.

(*Pauper, imitando potentem, consciscit sibi periculum*) *id narrat.*

Rana rupta, et *Bos.*

Inops, potentem dum vult imitari, perit.
In prato quondam rana conspexit bovem,
Et tacta invidia magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem; tum natos suos
Interrogavit, an bove esset latior?
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
Maiore nisu, et simili quaesivit modo,
Quis maior esset? Illi dixerunt: bovem.

No-

Novissime indignata; dum vult validius
Inflare se se, rupto iacuit corpore.

Adnot. Si numerus spectetur, haec fabula praeter ceteras elegans est. Eam Horat. l. II. Sat. 5. V 315. tangit. Elegantias plures fabulae videre potest Docens in notulis Phaedri Edit. Hal. A. 1779.

Libri II. Fabula. 4.

Hominem bilinguem, et fallacem magna saepe mala excitare in consortio humano declarat.

Aquilla, Feles, et Aper.

Aquilla in sublimi quercu nidum fecerat;
Feles cavernam nacta in media pepererat;
Sus nemori cultrix foetum ad imum posuerat.
Tum fortuitum feles contubernium
Fraude, et scelesta sic evertit malitia.
Ad nidum scandit volucris, pernicies, ait,
Tibi paratur, forsitan et miserae mihi.
Nam fodere terram quod vides quotidie
Aprum insidiosum, quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat
Terrore offuso, et perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosae suis;
Magno inquit, in periculo sunt, nati tui.
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,
Aquila est parata rapere porcellos tibi.
Hunc quoque timore postquam complevit locum
Dolosa tuto condidit se cavo;
Inde evagata noctu suspenso pede,
Ubi esca se replevit, et prolem suam,
Pavorem simulans prospicit toto die:
Ruinam metuens aquilla ramis desidet.
Aper rapinam vitans non prodit foras.
Quid multa? inedia sunt consumti cum suis,
Felisque catulis largam praebuerunt dapem.
Quantum homo bilinguis saepe concinnet mali.
Documentum habere stulta credulitas potest.

Adnot.

Adnot. Uti hic Phaedrus dolosae felis characterem praeclare pingit, ita Docenti hoc exemplum offeret occasionem dolosi, et fallacis hominis mores, agendi consvetudinem, et mala, quorum auctor esse solet, pueris ad abominandum describendi. Inveniet etiam varias Linguae elegantias, quas explicet; est enim Fabula ex ornatissimis pariter et latinissimis.

Libri II. Fabula 7.

Praestare in paupertate tutum vivere, quam in affluentia divitiarum periculo exponi, brevi narratione proponit.

Muli, et Latrones.

Muli gravati sarcinis ibant duo;
Unus ferebat fiscos cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives, celsa cervice eminens,
Clarumque collo iactans tintinabulum;
Comes quieto sequitur, et placido gradu.
Subito latrones ex insidiis advolant,
Interque caedem ferro mulum trusitant.
Diripiunt nummos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus cum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemptum gaudeo,
Nam nihil amisi, nec sum laesus vulnere.
Hoc argumento tuto est hominum tenuitas,
Magnae periculo sunt opes obnoxiae.

Adnot. Delectare in hac fabula debent iuxta se contraria posita. Superbia incedit celsa cervice eminens, mediocritas sequitur placido gradu. Quae Phaedri descriptio ornatissima est, et optime rei accomodata. Superbia laesa est vulnere, mediocritas nil amittit. Illa flet suos casus, haec gaudet se fuisse contemptam. Pulchra imago tumidi, et sorte sua contenti hic proponitur. Elegantissima habetur haec fabula.

Libri II. Fabula 8.

Dominum res suas observare, et curare diligentissime, exemplo est.

Cervus, et *Boves*.

Cervus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,
Caeco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubili condidit.
Hic bos latenti: quidnam voluisti tibi
Infelix, ultro qui ad necem concurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At illi supplex: vos modo, inquit, parcite,
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices,
Frondem bubulous adfert, nec ideo videt.
Eunt subinde, et redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit, transit etiam villicus,
Nec ille quidquam sentit. Tum gaudens ferus
Bobus quietis agere coepit gratias,
Hospitium adverso quod praestiterint tempore.
Respondit unus, salvum te cupimus quidem,
Sed ille, qui oculos centum habet, si venerit,
Magno in periculo vita vertetur tua.
Haec inter, ipse Dominus a coena redit,
Et quia corruptos viderat nuper boves,
Accedit ad praesepe; cur frondis parum est?
Stramenta desunt? tollere haec aranea
Quantum est laboris? dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta est conspicatus cornua;
Quem convocata iubet occidi familia,
Praedamque tollit. Haec significat fabula:
Dominum videre plurimum in rebus suis.

Adnot. Nota elegantiam, et svavitatem hujus fabulae, quae maxime cernitur in modo narrandi, qui mirifice placet. Observa etiam inter peculiares Phaedri di-

ctiones Vocabulum: *aranea* quod proprie videtur esse adiectivum.

Libri III. Fabula 16.

Scribit, qui in alium sponte inhumanitatem exercet, plerumque dat poenas inhumanitatis.

Cicada, et Noctua.

Humanitati qui se non accomodat,
Plerumque poenas oppetit superbiae.
Cicada acerbum noctuae convicium
Faciebat, solitae victum in tenebris quaerere,
Cavoque ramo capere somnum interdiu.
Rogata est ut taceret. Multo validius
Clamare coepit. Rursus admota prece
Accensa magis est. Noctua ut vidit, sibi
Nullum esse auxilium, et verba contemni sua,
Hac est adgressa garrulam fallacia:
Dormire, quia me non sinunt cantus tui,
Sonare cithara quos putes Apollinem,
Potare est animus nectar, quod Pallas mihi
Nuper donavit, si non fastidis, veni,
Una bibamus. Illa, quae ardebat siti,
Simul cognovit, vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua egressa e cavo,
Trepidantem consectata est, et letho dedit.
Sic, viva quod negarat, tribuit mortua.

Adnot. Ut vocum propriam significationem recte Praeceptor in Phaedro pervideat et discipulis explicet, opere pretium est accurate utilia Latinitatis Dictionaria consulere, quale ex. g. est Iacobi Facciolati Calep. C Schelleri. Sine quorum usu in cognoscenda Vocabulorum proprietate non proficiet, nec unquam proprie latine loquetur, maxime si nec editiones Classicorum cum singularibus notulis ad legendum adhibuerit. ex. gr. *Convicium* ex hac fabula, leget ibi, non de contumeliosis verbis tantum accipi, sed per eam vocem in Classicis etiam

expri-

exprimi, clamorum plurium, vel unius repetitum, ideoque advertet, in hoc loco proprie, et eleganter stridulam cicadae vocem significari per *convitium.*

Monitum. Pulchri sensu praedito Docenti legendam etiam commendo Lib. III., Fabulam 7. de *Cane*, et *Lupo*. Eam viri doctissimi ex praestantissimis esse iudicant, sive Dialogi elegantiam, sive brevitatem, et simplicitatem, sive argumenti delectum spectes, neque in ulla alia magis conspici virtutem, quae sinceritas vocatur.

Libri IV. Fabula. 1.

Saepe res aliter sunt, quam apparent, fitque: ut primus earum aspectus desipiat, hoc inculcat.

Mustella, et *Mures.*

Ioculare tibi videtur, et sane levi,
Dum nihil habemus maius calamo ludimus.
Sed diligenter intuere has nenias,
Quantam sub illis utilitatem reperies?
Non semper ea sunt, quae videntur, decipit
Frons prima multos, rara mens intelligit,
Quod interiore condidit cura angulo.
Hoc ne locutus sine mercede existimer,
Fabellam adiiciam de mustella, et muribus.
Mustella, quum annis et senecta debilis,
Mures veloces non valeret assequi,
Involvit se farina: et obscuro loco
Abiecit negligenter. Mus escam putans
Adsiluit, et compressus occubuit neci.
Alter similiter, deinde periit tertius.
Aliquot secutis venit retorridus.
Qui saepe laqueos, et muscipula effugerat,
Proculque insidias cernens hostis callidi,
Sic valeas, inquit, ut farina es, quae iaces.

Adnot. Laudat Claris. Ianius colorem huius fabulae simplicissimae, quae in gratissima tenuitate tam mul-

ta habeat, quibus explendescat, ac supra vulgarem consvetudinem extollat.

Lib. IV. Fab. 16.

Explicat, totam hominum vitam mixtam esse dolore, et gaudio.

Gubernator et *Nautae.*

Quum de fortunis quidam quaereretur suis,
Aesopus finxit consolandi gratia.

Vexata navis saevis tempestatibus
Inter vectorum lacrimas, et mortis metum,
Faciem ad serenum subito mutato die,
Ferri secundis tuta coepit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere.
Factus periclo tum gubernator Sophus,
Parce gaudere oportet, et sensim quaeri;
Totam quia vitam miscet dolor, et gaudium.

Adnot. Paululum adsurgit Phaedrus in hac fabula. Placent imprimis iuxta se posita: saeva tempestas, et hinc ortae Nautarum lacrimae, mortisque metus; et mutatus ad serenam faciem dies iunctus cum Vectorum hilaritate; navis paullo ante vexata procellis, mox fertur tuta secundis flatibus. Delectat etiam mirifice postrema sententia, quam varie exprimunt scriptores. Illud quoque, *parce*, et *sensim* hoc loco elegantiam, et vim habet.

Observatio. Fuerunt viri non postrema laude ingenii praestantes, qui peculiari scriptione contenderunt Phaedrum non esse pueris legendum, sed iam iis iuvenibus, qui Romanum sermonem non primis labris degustaverunt. Quorum in sententiam ego minime abire possum, qui Phaedrum, et huius notae scriptores 40. et quod superat, annis non negligenter terere, imitandoque plurium virtutes exprimere conatus sum, postquam eas assidua lectione pernovisse mihi videbar. Totidem simul fere annos circa iuventutis institutionem transegi, si non docendo, certe observando. Phaedrumque tam ad multos puerorum usus pernecessarium cognovi, ut putem

tem non magnum negotium ei intercessisse, cum Phaedro apud pueros explicationibus promovendo, qui dissentiat. Sed de rebus claris non multa argumenta conquirenda, nec prolixe verba facienda sunt. Non nego quidem, plurimas in eo elucere Poeseos virtutes, quae gnaris huius scientiae iuvenibus utiliter, et cum emolumento boni gustus litterarii proponi possent; multo tamen plura in eo esse affirmo, e quibus statim pueri possint proficere, qui iam, secundam Grammaticae Scholam adeunt in Patria nostra.

Si quis sit, cui mea sententia fidem non faciat, is saltem plurimorum Virorum doctorum iudicio acquiescat, qui hunc Scriptorem puerorum aetati accomodatissimum testantur, e quibus unum iam initio huius opusculi nominavi, Virum de re Scholastica meritissimum. Quare qui volet per me licet Iuvenibus Poeseos cultoribus in Fabulis Poeticas elegantias, quae plurimae sunt, exponat; non enim ego eius diligentiam impediendam arbitrabor, modo ille quoque ita aequus sit, ne pueros non parvis, nec paucis emolumentis privandos arbitretur.



VI.

EXCERPTA
EX
SEVERO SULPICIO.

SULPICIUS SEVERUS.

Illustri inter Aquitanos loco circa A. C. 360. natus, posteaquam artibus, quibus ii, qui more illorum temporum ad Rempl. gerendam accessuri erant, informari solebant, probe excultus esset, Forensibus primum negotiis se dedit. Ubi brevi tempore effecit, ut inter aequales emineret. Deinde uxorem et divitiis abundantem, et consulari genere claram duxit. Sed ea cum liberis, quos genuerat, praemature mortua, forum reliquit, et aetate adhuc florens in praedium, quorum plura habebat, DEO, sibique victurus concessit. Ibi a strepitu, curaque rerum terrenarum liber in consortio amicorum, quos pie-

pietas, et studia illi adiunxerant, magnos reditus annuos in id potissimum impendit; ut pauperum iuvaret industriam. Cum enim ipse laboriosissimus esset, non aequum esse ducebat, aliorum ignaviam impensis suis ali. Inter eius, quibus plurimis abundabat, virtutes; assiduum, vitae emendandae studium, otii fuga, et insignis modestia eluxerunt. Subinde Episcopi svasu Sacerdos factus, quo impensius cultui divino, et saluti Fidelium consuleret, nec impensis ullis, nec labori peperit. Nec tamen propterea a studiis litterarum se avocari passus est. Nam et Adolescentibus in pietate, scientiisque Magistrum se, ac ducem praebuit, et scriptis rem litterariam auxit, adiuvitque. Scripsit enim Epistolas, Dialogos, S. Martini Turonensium Episcopi, quocum frequentius versabatur, vitam. At imprimis Sacrae Historiae compendium eorum in gratiam, quorum educationem moderabatur, tam limate scripsit, ut ab aequis rerum aestimatoribus fere argenteo Latinitatis seculo dignum iudicetur. Quo opusculo tantopere se summis in litteris viris probavit, ut uno

qua-

quasi ore eum praedicent: Auctorem esse elegantem, et caste, politeque scribere, nec esse inter Christianos, qui hac ei virtute praeferri possit. Hinc Barthius in *eius laudem dixit*: qui Sulpicium legit, videtur sibi stantis Reipl. Senatorem aliquem de divinis rebus disserentem audire.

Editiones eius praeferuntur. Coloniensis Anno 1600 *in* 8. *Lugduno-Batav.* 1625. *in* 12. *Amstel.* 1665 *in* 8. *Lips.* 1709. *in.* 8

Ex

EX PERIODO III.

I.

Lothi Uxor in salis molem convertitur. Anno Ante C. N. 1897.

(Ad mala, quae reliqueris, animum reflectere grande piaculum est, nec impune.)

Sodomam missi Angeli, Lothum in porta sedentem repererunt. Quos ille, homines existimans, hospitio receptos coenatosque domi haberet; iuventus improba ex oppido (conviciis) novos hospites lacessivit.

Tum Lothus ab hospitibus edoctus, perdendum oppidum, propere cum uxore, et filiabus est egressus. Interdictum tamen eis est, ne retrorsum conspicerent. Sed mulier parum dicto audiens (humano malo, quo agrius vetitis abstinetur) reflexit oculos, statimque in (salis) molem coversa traditur.

Monitum. Hoc, et alia exempla aut praelegens ipse, aut legenda commendans Institutor, id muneris sui esse imprimis meminerit: ut Discipuli non latini tantum sermonis elegantiam; sed multo magis virtutis amorem, et vitii horrorem ex iis intelligant, condiscantque. Quod fiet primo: si frequentius repetantur; deinde, si pari aliqua aut virtute, aut vitio memoratis, iubeantur depromere: quid praemii, aut poenae illinc certo expectandum sit? quove id exemplo confirmare possint?

II.

II. Abrahamus Isaacum filium promte immolat. Ante C. N. 1897.

(*Fides in Dei promissis constans,*)

Cum Abrahamus esset iam centum annorum, Isaacus filius natus est. Non multum post, Dominus Abrahami fidem tentans, immolandum sibi a patre filium Isaacum poscit.

Quem ille non cunctatus offerre, cum arae puerum super posuisset, gladiumque educeret, vox missa de coelo est, puero ut parceret: victimae (loco) aries praesto fuit. Consummatoque sacrificio, Abrahamo Dominus locutus est, promittens ea, quae spoponderat.

III. Iobi Patientia.

Ante C. N. plus minus 1521.

(*Patientia in adversis, et eius remuneratio.*)

Hoc tractu temporum Iobus fuit, lege naturae et agnitionem Dei, et omnem iustitiam complexus, praedives opibus; atque eo illustrior, quod his neque integris corruptus, neque amissis depravatus est.

Nam cum per diabolum exutus bonis, filiis etiam esset orbatus; ad extremum diris ulceribus adfectus, non potuit vinci, ut prae doloris impatientia aliqua in parte peccaret. Mercedem denique divini testimonii consecutus, sanitati redditus; omnia, quae amiserat, in duplum recepit.

IV.

IV. Prodigiosa populi Israelitici ex Servitute aegyptiaca liberatio. Ante C. N. 1488.

(Non sunt irritae, si recte fiant, ad Deum preces.)

Hebraei, multiplicato servitutis malo pressi, querelis in coelum conversi, spem auxilii a Deo exspectabant. Tum Moysi, pascenti oves, repente rubus ardere visus est, flammis tamen, quod erat mirabilius, innoxiis.

Qua novitate obstupefactus, rubo propius accesit, statimque ad eum istiusmodi fere verbis Deus locutus est: Dominum se esse Abrahami, Isaaci, et Iacobi, quorum progeniem, aegyptiorum dominatione depressam, ereptam malis cupiat; iter ergo susciperet ad regem Aegypti, ducemque se populi in libertatem restituendi, praestaret.

Cunctantem potestate confirmat, virtutem ei signorum faciendorum impertiens. Ita Moyses in Aegyptum profectus, signis prius apud suos editis, adsumto fratre Aarone, Regem adiit: missum se a Deo prodit, verbisque Dei se dicere, populum Hebraeum uti dimitteret.

At ille, negans se Dominum nosse, parere imperio abnuebat. Cumque Moyses in testimonium mandatorum Dei, ex virga draconem fecisset: moxque aquas omnes in sanguinem convertisset; totamque terram ranis opplesset: facientibus similia Chaldaeis, magicas esse artes, quaecunque per Moysem fierent, potius, quam Dei virtutem (rex) pronunciabat. Donec superductis cinipbibus terra oppleta est; Chaldeis fatentibus, Maiestate divina ista fieri.

Tunc rex, malo coactas, advocato ad se Moyse, et Aarone, dat populo discedendi pote-

te-

testatem, modo ut superductam cladem averterent.

Sed ubi clades exemta est, impotens sui animus in se reversus, exire ut convenerat, Israelitas non patiebatur. Ad extremum decem plagis corporis, et regni sui contusus, et evictus est. Sed pridie, quam Aegypto populus est egressus, mandatis Domini instruitur, rudis adhuc temporum; mensem illum, qui tunc erat, primum omnium mensium esse, cognosceret.

Sacrificium autem diei illius in solemnitatem consequentium seculorum ita esse celebrandum, ut quarta decima die mensis agnus immaculatus, anniculus, victima caederetur, eiusdem sanguine postes illinirentur. Carnem penitus exedendam, os autem non conterendum. Septem diebus fermento abstinerent, azymis uterentur, ritumque hunc posteris traderent.

Ita populus egressus dives suis copiis, et Aegypti spoliis cumulatior; cuius numerus ex quinque et septuaginta Hebraeis, qui primum in Aegyptum descenderant, ad millia virorum sexcenta pervenerat.

Igitur propere egressis, columna nubis interdiu, noctu columna ignis praeferebatur. Sed cum, ob interiectum sinum rubri maris, praeter terram Philistinorum via duceret; ne postea Hebreis, eremum aspernantibus, redeundi in Aegyptum, continentibus terris, et noto itinere facultas panderetur, nutu Dei aversi, in rubrum mare illata sunt, castraque ibi cunctantes constituerent.

Quod ubi regi nunciatum est, Hebraeum populum viae errore in obiectum mare devenisse, nullum ei esse exitum, obsistente elemento; furens animi, quo agebantur, tot hominum millia regno suo, et potestati decedere, exercitum propere educit,

Iam-

Iamque eminus arma, signaque, et protentae patentibus late campis acies visebantur; cum, Hebraeis metu trepidis, et coelum adspectantibus, Moyses a Deo monitus, percussum virga mare discidit. Ita populo, cedentibus in latera aquis, velut in continenti iter pervium fuit.

Nec cunctatus rex Aegyptius cedentes insequi, mare, qua patebat, ingressus, mox coeuntibus aquis, cum omni exercitu delectus est. Tunc Moyses incolumitate suorum, exitio hostium, virtuteque exsultans, canticum Domino cecinit, idemque omnis turba virilis, ac muliebris sexus fecit.

EX PERIODO IV.

V. (Mirabiliter pascit populum in deserto Deus, et immodicam cupiditatem plectit.)

Manna de coelo populo datur. Anno ante C. N. 1488.

Populus famem conquerens, Moyses increpabat, Aegypti servitium cum saturitate ventris desiderans. Tum grex coturnicum superne missus castra opplevit.

Postero autem die animadverterunt, qui extra castra processerant, parvis quibusdam siliquis oppletum solum; quarum species in modum coriandri seminis glaciali albedine erat, ut crebro hibernis mensibus, superductis pruinis, tegi terram videmus.

Tum per Moysen populus admonetur, panem hunc eis munere Dei missum esse: unum

quem-

quemque in id paratis vasculis tantum usurpare debere, quantum in diem unum, pro numero, singulis satis esset: sexto tantum die, quia Sabbato, colligi non liceret, duplum praesumerent.

Verum populus, ut semper, parum dicto audiens, more humani ingenii, non refraenavit cupiditatem, ex reconditis in posterum quoque diem consulens. Sed reposita foetore diro in vermes effervescebant, cum die sexto in Sabbatum reservato, integra permanerent. Hoc Hebraei per quadraginta annos cibo sunt usi: cuius sapor melli proximus; nomen *Manna* traditur.

VI. Pugna contra Amalecitas. Anno ante C. N. 1488.

(Precibus magis, quam armis victoria obtinetur.)

Amalecitae populum incursionibus vastabant. Moyses suis in praelium eductis, cum Iosuem bellantibus praefecisset, adsumto Aarone, et Hur, spectator pugnae futurus, simul precandi Dominum gratia, montem conscendit. Sed, cum dubio eventu acies concurrissent, Moysis precibus victor Iosue, hostes in noctem cecidit.

VII. Populus adversus Moysen rebellat. Anno ante C. N. 1492.

(Sceleri adversus Principes poena comes.)

Exploratoribus in (terram Chanaan) missis, renunciatur felicem omni copia esse regionem; sed gentes validas, et munita ingentibus muris oppida.

Quod ubi populo compertum fuit, magna mentes omnium formido incesserat, eoque mali

ven-

ventum est, ut spreto Moysis imperio, ducem sibi constituere pararent, cuius ductu in Aegyptum reverterentur.

Tum Iosue, et Caleb, qui inter exploratores terrae fuerant conscissis vestibus flentes populum obtestantur, ne exploratoribus credant, formidolosa referentibus: se quoque una cum his fuisse, nihil metuendum in solo illo reperisse; promissis illos Dei confidere oportere: hostes praedae potius, quam exitio fore.

Sed gens indomita, sanis consiliis male renitens, in perniciem eorum ferebatur. Queis rebus commotus Dominus, partem populi hostibus caedendam obiecit. Exploratoribus interfectis ad vulgi formidinem, secuta est eorum contumacia, qui se Dathane, et Abirone ducibus, adversum Moysen, et Aaronem eripere conati sunt.

Sed eos vivos hiatu suo terra absorbuit. Nec multo post, totius populi in Moysen, et Aaronem orta seditio est, adeo: ut tabernaculum (quod erat nefas, nisi Sacerdotibus introire,) irrumperent. Tum vero catervatim in eos grassata mors est, momentoque omnes interissent, nisi Moysis precibus placatus Dominus cladem avertisset.

VII. Sauli a Deo reiecto, David sufficitur. Anno ante C. N. 1074.

(*Mandati divini neglectus poena.*)

Samuel a Domino monitus, regem (Saulem) adiit verbis Domini nuncians, ut genti Amalecitarum, quae olim Hebraeos ex Aegypto venientes transitu prohiberat, bellum inferret; addito interdicto, ne quid ex spoliis devictorum concupisceret.

Ita in fines hostium ductus exercitus; rex captus; gens subacta: Saul victus praedae magni-

gnitudine, praecepti Domini immemor, capta servari, et ferri iubet.

Quo facto offensus Dominus, Samuelem, adloquitur; poenitere se, quod Saul regem constituerit: dictum Sacerdos regi refert: Mox a Domino monitus, Davidem regali ungvento perlinit, parvum etiamnum puerum, sub patre agentem, pastorem ovium.

IX. David Goliathum occidit. Anno ante C. N. 1873.

(*Adiutore Deo a parvis etiam magnae res aguntur.*)

Qua tempestate Allophylis, atque Hebraeis bello flagrantibus, cum ex adverso acies constitissent, Goliath quidam ex Allophylis vir mirae magnitudinis, et roboris, suorum ordines praetergressus, ferocibus verbis probra in hostes iaciens, singularem pugnam ciebat.

Tum rex magna praemia, et filiae nuptias despondit, si quis provocantis spolia retulisset. Sed nemo ex tanto agmine adgredi audebat.

Igitur David etiamnum puer, pugnae se obtulit; reiectisque armis, quibus infirma aetas gravatur, virga tantum, et quinque lapidibus sumtis, in praelium processit, primoque ictu, misso funda lapide Allophylum perculit, caput victi, et spolia abstulit; gladium postea in templum posuit. Allophyli autem omnes in fugam versi, victoriam concessere.

X. Absolon adversus Patrem arma capit. Anno ante C. N. 1026.

(*Impietatis in Patrem detestabile exemplum, et funestus exitus.*)

Absolon filius arma impia adversus patrem sustulit, regno eum depellere cupiens. Adversus

sus hunc Ioabus acie conflixit, admonitus a rege, ut victo parceret. Sed ille, spreto imperio, parricidales conatus ferro ultus est.

EX PERIODO V.

XI. Daniel Gentilium cibos aspernatur Anno ante C. N. 589.

(*Abstinentia a cibis lege vetitis Deo chara, acceptaque*)

Daniel sub rege Ioachimo captus, deductusque Babyloniam parvus admodum puer: postea ob elegantiam vultus, inter ministros regios adsumtus, unaque cum eo Ananias, Misal, et Azarias.

Sed cum eos rex delicatioribus cibis curari praecepisset, idque negotii Asphanaeo (cuidam) dedisset. Daniel paternarum traditionum memor, ne ex mensa regis Gentilium cibis participaret, poposcit ab Asphanaeo, ut leguminibus tantum uterentur. Caussante Asphanaeo, ne dissimulatum imperium regis consecutura macies proderet; Daniel Domino fretus, pollicetur, maioris decoris sibi vultus ex leguminibus, quam ex cibis regiis fore.

Fidesque dictis adfuit, ita ut minime eorum vultus comparabiles haberentur, qui imperialibus impendiis procurabantur. Igitur a rege in honore, et gratia adhibiti, prudentia, et disciplina brevi omnibus regis proximis antelati.

Monitum. Ne Praeceptor hic negligat confirmare adolescentulos adversum eos, quibus statuta religionis, nulla alia, quam unctioris Offulae causa, violare non est religio.

EX PERIODO VI.

XII. Gloriosa pro patriis legibus mors. A. ante C. N. 171.

(Antiochus) sacram legem evertere adgressus, mittit edictum: ut omnes, relictis maiorum suorum traditionibus, gentilium ritu viverent. Nec defuere, qui profano imperio volentes parerent. Tum vero, foedum spectaculum! per universam urbem palam, in plateis, diis litabatur: sacra etiam legis, et Prophetarum volumina igni cremata.

Ea tempestate Mathathias, Ioannis filius, Sacerdos erat. Hic cum a regiis cogeretur edicto parere, egregia constantia profana contemnens, Hebraeum publice profanantem, in conspectu omnium iugulavit. Tum demum, reperto duce, facta secessio est.

Mathathias, oppido egressus, multis ad eum confluentibus, speciem iusti exercitus effecerat; queis omnibus destinatum erat, adversus profanum imperium se armis tueri, et in bello potius occumbere, quam impias ceremonias exercere.

Interea Antiochus, per Graecas quoque urbes, quae in illius imperio erant, repertos Iudaeos sacrificare cogerat, inauditisque cruciatibus reluctantes adficiebat.

Qua tempestate illustris illa passio septem fratrum, matrisque fuit, qui omnes, cum legem Dei, et instituta maiorum violare suppliciis cogerentur, mori maluerunt. Ad extremum poenas mortesque eorum comitata mater est.

SYLLABUS

PRIMITIVORUM

II. ORDINIS.

IN USUM

II. GRAMMATICES

STUDIOSORUM.

MONITUM AD PRAECEPTORES.

Posteaquam tirones I. Grammatices id, quod preposita ibi methodo facile consequentur, e libello sibi tradito Linguae Latinae, fertilitatis et usus maioris didicerunt, et repetendo memoriae impresserunt, atque eorundem usum crebra exercitatione sibi familiarem reddiderunt: inchoatum latinitatis aedificium, puerique ad Primitiva rarioris usus, et vocabula origine quidem Graeca, sed iam Civitate Latina donata, quae sequenti Syllabo II. Ordinis continentur, discenda, perurgendi erunt. Ampla vocum primitivarum Supellectile instructi duas palmares utilitates consequentur: primo citius, deinde melius pleniusque Linguam Latinam condiscent.

Citius *quidem; et enim si quae de praepositionum in compositis potestate, ac derivatorum terminationibus vernaculis in adnexa hic* Praevia Instructione, *proponuntur, probe teneant pueri, ex unius primitivi notione intelligent quam plurimas, et e significato, e. g. voculae* ago *facile divinabunt sexaginta amplius, seu compositarum, seu derivatarum*

vo-

vocum significata. Certe periculo facto compertum est, placere sibi pueros, et velut de inventionis aliqua laude sibi blandiri, si ex unius intellectione tot vocum notiones sibi subnasci videant, nec metuendum, ne lectione hac ad caeteras e praescripto Systematis Litterarii ediscendas Studiorum materias supra vires onerentur. Memoria, qua puerilis aetas valet, excolenda est maxime, nec alia exercitatione acuetur utilius, ac confirmabitur. Usus docebit intra biennium Grammaticum non tantum Primitivo utriusque ordinis, commode a tirunculis exhauriri, sed derivatorum etiam ac compositorum notiones adhibita industria, et Methodo illa, quae in percipiendis I. ordinis Primitivis pro I. Grammatica commendata est, condisci posse.

Melius, pleniusque *discetur latinitas, Radicum vestigatio Etimologiam, Origines, caussasque intimas vocum, et Philosophicam quandam Grammaticam continet, sine quo praesidio nemo unquam latinitatis perfectionem adeptus est. Quin proprietatem sermonis, ac singularem quampiam vocum singularum Syntaxim suggerit, ad intelligendos Auctores Classicos facem praefert, Grammaticas Regulas illustrat, nec in superficie duntaxat haeret, ut ii, qui herbarum, piscium, avium etc. Syllabis memoriam onerant.*

PRAE-

PRAEVIA.

INSTRUCTIO TIRONUM LATINAE LINGUAE.

Quid sunt Radices? ℞. Radix, radicis, significat *Gyökér*, Wurzel, Koren, Koren, *Koren*, qui ex unica eiusmodi *radicali voce* aliarum vocum copia oritur; uti: ex radice truncus, cortex, folia, et fructus excrescunt.

Vocantur etiam *Primitiva*, *Primigenia*, *ex se orta*, id est *voces radicales*, quae a nulla alia voce latina oriuntur, a quibus vero multa derivantur.

Quae ergo voces oriuntur a Primivis? ℞. Compositae, et Dervatae.

Quid sunt Compositae? ℞. Sunt illae voces, quae ex praepositione, vel alia parte orationis, et *radicali voce* componuntur v. g. *Clamo*, *exclamo*, *inclamo*, *reclamo*; ex Praepositionibus *ex*, *in*, *re*. *Aedifico*, ex *facio*. *Magniloquus*, ex *magnus*, et *loquor*.

Quid sunt Derivata? ℞. Quae sine appositione alterius vocis cum mutatione ultimae, vel plurium Syllabrum a *primitiva*, *et radicali voce* derivantur. Ab *Aequo* venit: *aequatio*, *aequator*, *aequalis*, *etc*.

Primus Modus ex significatione Primitivi significationem Derivatorum cognoscendi.

De Derivatis Substantivis Verbalibus.

A Plurimis Latinis Verbis derivatur Substantivum, quod actionem verbi significat, quapropter etiam haec species Substantivorum in omni lingua fortissima est.

Haec

Haec in Latino a Supino formantur; mutantque *um in io.* v. g. Scribo. Scriptum, scriptio. *Irás* Eine Schreibung. Pjſanj. Piszanye. *Pisanje.* Haec in Hungarico communiter desinunt in *as*, vel *és*, *ni* infinitivi mutato: in *ás*, vel *és*; quae in iis tamen vocalem habent ante *ni*, *ni* duntaxat vertitur in *s*. In Germanico vero in Syllabam ung. In Slavico vero in Syllabam oſt, vel ánj, In Slavonico vero in anje vel enje. In Croatico vero in *anye vel enye.*

Aestimo - atum, aestimat - io. *Betsülés.* Die Schätzung. Powážnoſt. Proshtimayanje v. Cinjenje. *Prestimavanye v. Czenenye.*

Moneo itum, monit - io. *Intés.* Die Ermahnung. Napominánj. Opominjanje. *Opominanye.*

Lego - ctum, lect - io. *Olvasás.* Die Lesung. Čitanj. Shtitanje *Chitanye v. chtenye.*

Sic: Munitio, auditio, precatio, populatio, petitio, divisio, donatio, adoratio, fractio, turbatio, verberatio, creatio etc.

2do Non pauca verbalia mutant *um* Supinum in *us* quartae Declinationis, v. g.

Moveo tum, motus. *Mozditás.* Die Bewegung. Hybanj. Gibanje. *Gibanye.*

Nato - atum, natatus. *Uszás.* Die Schwimmung. Plawanj. Plivanje. *Plavanye.*

Dominor atum, dominatus. *Uralkodás.* Die Herrschung. Panowánj. Goszpodovanje. *Gozpodovanye.*

Sic: Saltus, risus, circuitus, lusus, pastus, coniectus, raptus, iussus, nexus, cultus, pressus, tritus, flexus, gemitus, garritus etc.

3tio. Alia formantur a secunda Persona Temporis Praesentis, mutantque *s* in *mentum*, vel *men*; v. g.

Levo - as, levamentum. *Könnyebbités.* Linderung. Polechčenj. Dizanje v. polashnjicza. *Diganye, polehchisza.*

Orno - as, ornamentum. *Fel - ékesítés.* Zierung. Ozdobenj. Kitlenje. *Kinchenye.*

Incito - as, incitamentum. *Izgatás.* Antreibung. Pozbuzowánj. Podbunjenje. *Duszenye.*

Sic:

Sic: Blandimentum, nutrimentum, experimentum, delectamentum, detrimentum, vestimentum, velamentum. In *en*: lenimen, levamen, tegimen, examen, tentamen, munimen etc.

410. A memoratis Verbalibus in *io*, quae actionem verbi significant, non pauca personam agentis significantia derivantur: *io*, in *or*: in Hungarico *és* vel *ás*, in *ő* vel *ó* mutato: in Germanico vero in er; in Slavico vero in nik, vel tel, vel ár, v. g. In Slavonico aliquando *anje* v. *enje* mutatur in *oc* et in *telj*. In Croatico aliquando in *enye*, in *vecz*, aliquando desinenti *az* vel *ik*, v. g.

Aestimatio, aestimator. *Betsülő*. Der Schätzer. Pomaztedlnik. Proshtimavanje — Proshtimavaoc. *Prestimavanye*, *czenitel*.

Monitio, monitor. *Intő*. Der Ermahner. Napominatel. Opominjanje — Opomenitelj. *Opominanye*. *opomenitely*.

Lectio, lector. *Lá Olvasó*. Der Leser. Čtenár. Shtienje Shtioc. *Chtanye*, *Chtejecz*.

Sic: Accusator, motor, piscator, delator, tonsor, sculptor, pictor, aedificator, auditor, petitor, divisor, turbator, nugator, populator.

Notandum, communiter quidem haec Verbalia Substantiva in idiomate Hungarico in *ás*, vel *és*, desinere, hac tamen lege: ut aliqua ante *ás*, vel *és*, *u* vim consonantis habens interponant, ea nimirum, quae ante *ás*, vel *és* Vocalem haberent; vel Vocalem illam praecedentem, aut plane omittant, aut in Consonantem vertant, ut: *Aluszom*, *alunni*, *aluvás*, vel *alvás*; quod natus, et paulo ingeniosior Hungarus adolescens ex idiomate materno facile advertet.

De Derivatis Substantivis Nominalibus.

A plerisque Adiectivis derivantur Substantiva, quae casui in *i*, *tas* adiiciunt; estque haec species Nominalium in omni idiomate frequentissima.

Haec

Haec nominalia in Hungarico desinunt communiter in *ág*, vel *ég*, in Germanico in heit, vel keit, in Slavico vero in ost, nj, v. g. In Slavonico desinunt plerumque in *ost*, v. *na*. In Croatico desinunt plerumque in *azt*, aliqua in *cha*, *cza*, etc.

Acerbus, acerbi-tas. *Savanyúság*. Die Bitterkeit. Trpkost. Gorkost, v. Gorcsina. *Terpkocha*.

Aequus, aequi-tas. *Közigazság*. Die Billigkeit. Sprawedliwost. Jednakost, v. Pravednost. *Jednakozt*, *Pravicza*.

Aeternus, aeterni-tas. *Örökké valóság*. Die Ewigkeit. Wečnost. Vikovitost. *Vekivechnozt*.

Sic: Sanitas, brevitas, levitas, veracitas, procacitas, lenitas, veritas, foeditas, vanitas, felicitas, varietas, docilitas, largitas, caecitas, bonitas, etc.

2do. Aliqua post *i* assumunt *tudo*, v. g.

Pulcher pulchri-tudo. *Szépség*. Die Schönheit. Krása. Lipota. *Lepota*.

Aeger, aegri-tudo. *Betegség*. Die Krankheit. Nemoc. Bolest. *Boleznozt*.

Clarus, clari tudo. *Tisztaság*. Die Klarheit. Gasnost. Bistrina, v. Glasovitost. *Biztrocha*, *chiztina*.

Sic: Turpitudo, valetudo, consuetudo, amplitudo, lentitudo, multitudo, habitudo, fortitudo, etc.

3tio. Alia post *i* recipiunt *tia*, seu desinunt in *ia*.

Moestus moesti-tia. *Szomorúság*. Die Traurigkeit. Truchliwost. Xalost. v Tuga. *Salozt*.

Saevus, saevi-tia. *Kegyetlenség*. Die Grausamkeit. Ukrutnost. Priljutost, v. nemilo ljut. *Prelyutozt*.

Piger, pigri-tia. *Restség*. Die Faulheit. Leniwost. Linost. *Lenozt*.

Sic: Stultitia, duritia, astutia, malitia, nequitia, tristitia, notitia, peritia, iustitia; etc. In *ia*, Miseria, invidia, lascivia, etc.

4to. Aliqua quae ab Adiectivis vel particpiis in *ns*, oriuntur, mutant *s* in *tia*, v. g.

De

Demens, demen - tia. *Esztelenség.* Die Unsinnigkeit. Blázniwost. Ludost v. Budalashtina. *Bludnozt.*

Constans, constan - tia. *Álhatatosság.* Die Beständigkeit. Stálost. Stalnost. *Ztalnozt.*

Excellens, excellen - tia. *Fellyebb - haladás.* Die Vortrefflichkeit. Prewissenost. Uzvishenost. *Zvishenozt.*

De Derivatis Adiectivis Verbalibus, et Nominalibus.

Primo: Adiectiva Verbalia in *bilis*, et Nominalia in *lis* desinunt in Hungarico in *ós*, *es*, *ő*, *ű*, et *i*. In Germanico in lich In Slavico vero in y. Ac in Negativis in Hungarico in *lan*, *vel len*, *in* Germanico praeposita negatione un, in Slavico vero ne; In Slavonico in *en*, *ni*, *ljiv*, *ki*. In Croatico in, *en*, *ni*, *liv*, *ki*, v. g.

Amo, as, ama - bilis. *Kedves.* Der, die, das, lieb-lich. Milý. Ljublfen. *Lyublen.*

Opto, as, opta bilis. *Kivánatos.* Der, die, das erwünschlich. Žadostiwý. Xelui. *Selni.*

Tolero, as, tolera - bilis. *Szenvedhető.* Der, die, das erträglich. Trpezliwý. Podnosliv. *Podneszliv.*

Video, vides, visi bilis. *Látható.* Der, die, das sichtbarlich. WiBitedlný. Vidljiv. *Vidliv.*

Nuptialis. *Lakadalmi.* Hochzeit-lich. Swadebný. Svadbeni. *Szvadbeni.*

Virginalis. *Szüzi.* Jungfräu-lich. Pannenský. Divojacski. *Divojachki.*

Sacerdotalis. *Papi.* Priester - lich. Knězský. Misnicski. *Vidliv.*

Sic: Aestimabilis, execrabilis, utilis, facilis, credibilis, nobilis, sensibilis. flexibilis. immutabilis, aestimabilis. *Meg - betsülhetetlen.* Unschätzbar - lich. Nepowažitedlný. Horribilis, mirabilis. etc.

2do. Adiectiva a Substantivis in *or*, agentis Personae provenientia, addunt *ius*; et desinunt Hungarice in *ő*, aut addunt *való*, Germanice in isch, Slavice vero in cý, desinunt apud Slavonitas in *chi*, apud Croatas, caeterosque Illyros in *chi*, v. ki, ut:

Ae-

Aestimator, aestimatorius. *Meg-betsülésre való.* Schätzer-isch. Poważugicy. Proshtimavajuchi v. procinujuchi. *Prestimavajuchi.*
Monitor, monitorius. *Intö.* Ermahner-isch. Napominagicy. Opominjajuchi. *Opominajuchi.*
Accusator, accusatorius. *Vádolásra való.* Klager-isch. Žalugicy. Tuxechi. *Tusechi.*

Sic: Piscatorius, tonsorius, sculptorius, pictorius, aedificatorius, auditorius, petitorius, divisorius, nugatorius, populatorius, etc.

3*tio*. Adiectiva in *osus*, communiter terminantur in *is*, *és*, *ós*, prouti fere vocalem in ultima Syllaba primitiva habuere; in Germanico in ich, vil icht, in Slavico vero in y, apud Slavonitas in *azt*, v. *it*, apud Illyros terminantur in *azt*, *at*, *it*, *in*, etc. v. g.

Mons, montosus. *Hegyes.* Der, die, das Berg-icht. Wrchowitý. Berdo, Berdovit. *Gora*, *Gorazt.*
Saxum. saxosus. *Köszikläs.* Der, die, das Stein-icht. Skalnatý. Kamen, kamenit. *Kamenit.*
Ventus, ventosus. *Szeles.* Der, die, das Wind-icht. Wěterný, Wětrowný. Vitar, Vitrovit v. Vitrast. *Vetrazt.*

Sic: Annosus, iocosus, caenosus, villosus, nervosus, formosus, nodosus, vinosus, dolosus, frondosus, gloriosus, tumultuosus.

4*to*. Aliqua Adiectiva Verbalia; quae *o* verbi in *ax* mutant, communiter desinunt in *ó*, *ő*, vel *ós*, in Germanico in isch, vel haft, in Slavonico vero diversimode, comuniter desinunt apud Slavonitas in *chi*, *en*, *ljiv*, *an*, et *it*, apud Illyros in *chi*, *liv*, *v. lyiv*, v. g.

Pugno, pugnax. *Hadakozó.* Der, die, das streiter-isch. Bojowný. Vojujuchi. *Vojujuchi.*
Procor, procax. *Szóval hizelkedö*, *faitalan.* Der, die, das buhler-isch. Chlipny. Prokshen. *Prókshem*, *neszramin.*
Voro, vorax. *Nyelö faló.* Der, die, das fresser-isch. Žrawý. Proxderl iv. *Poserliv.*
Vivo, vivax *Tartós*, *sokáig élö.* Der, die, das lebhaft. Stály, dlubo žicy. Xivotan. *Sivoten.*

Nu-

Nugor, nugax. *Hazudozó, szó-szaporító.* Der, die, das Possen-haft. D. ʒemný ʒwáč. Shaljiv. *Shalen, Zmeshan.*

Verus, verax. *Igaz-mondó.* Der, die, das wahrhaft. Prawdu mluwicý. Istinit. *Iztinit.*

Sic: Loquax, dicax, fugax, sternax, fallax, petax, bibax, ferax. etc.

De Adverbiis.

A plerisque adiectivis derivantur Adverbia, desinuntque in *e, o, um, iter; ter, us.* et in Hungarico in *ül, úl, an, én.* In Germanico nihil mutant. In Slavonico desinunt fere omnia in *o*. In Illyrico seu Croatico desinunt fere omnia in o.

Adiectiva secundae Declinationis mutant *us* in *e, o, ter.* v. g.

Sanctus sancte. *Szentül.* Heilig. Swaté. Sveto. *Szveto.*
Malus, male. *Foszszúl.* Uibel. Zle. Zlo. *Zlo.*
Longus, longe. *Hoszszan.* Lang. Dluho. Dugo. *Dugo.*

Sic: Obscure, solide, solicite, varie, vere, venuste, aeque, clare, caste, blande, etc. In *o*, multo, sero; extremo. In *ter*, duriter, humaniter, etc.

Adiectiva tertiae Declinationis casui in *i*, addunt *ter*, v. g

Lenis, leni-ter. *Engedelmesen, halkan.* Gelind, Tiffe. Krotko. *Tiho, krotko.*

Gravis gravi-ter. *Nehezen.* Schwer. Obtižně. Teshko. *Tesko.*

Fortis, fortiter. *Erösen.* Stark. Mocně. Jako. *Jako.*

Sic: Breviter, acriter, audacter, solerter, inaniter, ferociter, sapienter, festinanter, diligenter, suaviter, comiter, atrociter, etc.

II. Modus dignoscendi significationes Compositorum.

De Singularibus Praepositionibus.

A vel ab significat aliquid auferre, vel demere; in Hungarico *el*, subintellecto *töl* vel *töle;* in Germanico nihil mutat; in Slavonico vero od. Apud Slavonitas *od*. Apud Croatas *od* v. g.

Duco. *Vezetem, viszem.* Odvadjam. *Odvadyam*, abduco, *Vezetem, viszem.* Ab= oder hin=weg=führen. Odwážam. Od vodim. *Od-vodim.*

Rado. *Nyirem.* Sastruxujem. *Odztrugujem*, ab-rado *El-nyirom.* Ab-, oder hinweg=scheren. Odsstrabugem. Od struxem. *Od-ztrusem.*

Ago. *Hajtom.* Odtiravam. *Odganyam*, ab-igo. *Hajtom.* Ab=oder hinweg=treiben. Odhánam. Od csjnim, tiram. *Od-chinim, gonim.*

Ad significat *Hozzá; reá, mellé, hoz.* Hinzu, zu an deren. Pri, ku, na, nad. Pri, uz. *Pri, na, de.* v. g.

Duco. *Vezetem, viszem.* Yodim. *Pelijam*, ad-duco. *Hozzá vezetem.* An= oder zu=führen. Priwážam. Privodim. *Pripelyavam.*

Numero. *Számlálom.* Broim. *Broim*, ad-numero. *Hozzá számlálom.* An oder zuzehlen. Precitugem. Pribrajam. *Pribrajam.*

Scribo. *Irok.* Pishem. *Pishem*, ad-scribo. *Hozzá-irom.* An= oder zu=schreiben. Pripisugem. Pripisujem. *Pripishujem.*

Necto. *Kötöm.* Pletem. *Pletem*, ad-necto. *Hozzá-kötöm.* An= oder zu=heften. Priwazugem. Priplitchem. *Pripletam.*

Spiro. *Lehelek.* Dishem. *Dishem*, ad-spiro. *Reá-lehelek.* An= oder zuhauchen. Pridychám. Uzdichavam v. uzdishem. *Pridichavam.*

Sto. *Állok.* Stoim. *Ztoim*, ad-sto. *Mellé-állok.* An= oder zu=stehen. Pri něm stogjm. Pristajem. *Priztajem.*

Mutant *d* ante *e, f, l, p, r, s, t.* in similem litteram; e. g. adcurro, accurro, etc. Adficio, afficio etc.

Ante.

Ante, *Elöl.* Vor. Pred, pre. Prid. *Pred.* retinet perfecte suam significationem v. g. Ante-eo. *Elöl 'megyek.* Vorgehen. Predcházym. Naprida idem. *Napred idem.* Antesto. *Elöl ál ok.* Vorstehen. Predstogjm. Naprid stoim. *Predztoim.*

Circum. *Körül, környül.* Um, herum. Okolo. Okol. *Okolu.* v. g. Circum-eo. *Körül-járok.* Umgehen. Okolochodjm. Obilazim v. okolo idem. *Obhajam.* Circum-sto. *Környül-állok.* Um-herum-stehen. Okolo stogjm. Okolo. stoim. *V-okol, okolu ztoim.*

De. *El, le, meg.* Von, heißt in Compositis ab. Od, dole, z. Od. *Od, dole* v. g.

Cedo. *Helyt, adni, menni.* Odpusheham *Odpuscham.* de-cedo. *El-megyek.* Ab-weichen. Odcházym, od stupugem. Odilazim. *Odhadyam.*

Cado. *Esem.* Padam. *Padam.* de-cido. *Le-esem.* Abfallen. Odpadugem. Odpadam. *Odpadam.*

Flagro *Egek.* Gorim. *Gorim,* de-flagro. *Meg-égek.* Ab-brennen. Odhoram. Odgaram. *Odgarjam.*

E, vel *ex,* idem est, ac. *Ki.* Aus, oder, heraus. Wy, od. Iz, od. *Is, od, van.* ex. gr.

Pello. *Üzöm.* Tiram. *Tiram.* ex-pello. *Ki-üzöm.* Aus-treiben. Wyháňjm. Iztiravam. *Iztiravam.*

Pingo. *Irom.* Maljam. *Malam,* ex-pingo. *Ki-irom.* Ausmahlen. Wymalugem. Izmaljam. *Izmalam.*

Pono. *Tészem.* Postavljam. *Poztavlyam,* ex-pono. *Kitészem.* Auslegen. Wykládam. Isztavlyam. *Vandevam.*

Haurio. *Meritek.* Grabim. *Grabim,* ex-haurio. *Kimeritem.* Aus-schöpfen. Wyžirám, wypjgám. Izgrabljujem. *Izgrabujem.*

In habet in verbis significationem *bé,* vel *meg.* Ein. We, za, w, z. U. *Vu, v.* e. g.

Duco. *Viszem.* Vodim. *Peljim,* in-duco. *Bé-viszem.* Ein-führen. Wewádzám. Uvadjam. *Vpelyavam.*

Scribo. *Irok.* Pishem *Pishem,* in-scribo. *Bé-irom.* Ein-schreiben. Wpisugem, zapisugem. Upisujem. *V-pishujem.*

Necto. *Kötöm.* Pletem *Pletem.* in-necto. *Bé-kötöm, öszve-kötöm.* Einheften. Wpletugem. Uplitjem. *V-pletavam.*

Flecto. *Hajtom.* Saviam. *Zviam.* in-flecto. *Meg-hajtom, bé-hajtom.* Einbiegen. Zkrywugem, zhybugem. Uviam. *V-zviam.*

In

In Nominibus significat defectum, vel privationem, desinuntque in *lan*, vel *len*; et tunc Germanice significat. Un. Slavice vero Ne. Slavonice. *Ne*. Croatice *Ne*. e. g.

Doctus. *Tudós*. Ucsen. *Vuchen*, in-doctus. *Tudatlan*. Ungelehrt. Neučený. Nenaucsan. *Nevuchen*.

Scitus. *Kellemetes*. Prikladan. *Prikladen*, in - scitus. *Kellemetlen*. Ungeschickt. Neweďomý. Neprikladan. *Neprikladen*.

Commodus. *Alkalmatos*. Prilicsan. *Prilichen*, in commodus. *Alkalmatlan*. Unbequem. Neprilezitny. Neprilicsan. *Neprilichen*.

Credibilis. *Hihető*. Virovau. *Veruvliv*, in - credibilis. *Hihetlen*. Un-glaublich. Neweřitedlný. Novisovan. *Neveruvan*.

Mutat *n*, ante *m*. *l*. *r*, in similes literas; ante *b*. *p*, in *m*.

Inter. *Köz*, *között*. Unter. Mezy. Medjü. *Med*. retinet suam significationem, v. g. Inter - curro. *Közibe futok*. Unterlaufen. Mezy tjm bežjm. Medjutercsim. *Med derchim*. Inter - volo. *Közibe repülök*. Unterfliegen. Mezy tim letjm. Medjuletim. *Med letim*.

Ob. *Miátt*, *azért*, significat. *Ellene*, *környül*. Gegenüber, dargegen, darüber, wider. Pre, za, okolo, proti. Zbog, v. suprot, v. o, v. okolo. *Zato*, *proti*, *okolo*, v. g.

Loquor. *Szólok*. Govorim. *Govorim*. ob - loquor. *Ellene szólok*. Widersprechen, dargegen reden. Proti těmu mluwjm. Odgovaram, v. suprotgovorim. *Preti govorim*.

Nitor. *Igyekezem*. Nastoim. *Terszimsze*, ob - nitor. *Ellene igyekezem*. Dargegen - streben. Proti tomu se vsylugem. Suprot stajem. *Szuprot terszimsze*.

Equito. *Lovaglok*. Jashim. *Jashem*, ob - equito. *Környül lovagolok*. Dargegen - reuten. Okolo na koni chodim. Okolo jashim. *Okolu jashem*.

Mutat *b* ante *c*, *f*, *p*, in similes literas, v. g. ob-curro, oc-curro, etc.

Per. *Által*. Durch. Do, pre, z, nasskrz, pri, etc. Pre, etc. significationem suam retinet; idemque est, ac aliquid perficere, perfecte finire. v. g.

Lego, *olvasok*. Shtijem. *Chtejem*, per - lego. *Által olvasom*. Durchlesen. Prečitugem. Prishtivam. *Prechtejam*.

Rum-

Rumpo. *Szaggatom.* Tergam. *Tergam.* per-rumpo. *Által szaggatom.* Durch-brechen, Pretrhugem. Pritrzujem. *Pretergavam.*

Meo. *Járok.* Idem. *Idem.* per-meo. *Által járom.* Durch-gehen. Prechážam. Prilazim. *Predhadyam.*

Frango. *Töröm.* Tarem. *Terem.* per-fringo. *Által töröm.* Durch-brechen. Prelamugem. Priklidam. *Preterujem,*

In Nominibus significat *per Igen.* Sehr. Welmi, welice. Pri v. kruto. *Jako, kruto.* v. g. Suppletque Superlativum. Per-doctus. *Igen bölts, igen tudós.* Sehr gelehrt, ꝛc. Welmi mudry, welmi včeny, ꝛc. Priucsan. *Jako vuchen.* Uti etiam in Verbis v. g. Per-cupio. *Igen kivánom.* Sehr verlangen. Welmi žádam. Kruto xelim. *Kruto selim.*

Post. *Utánna.* Nach. Po, za. Po, za. *Po; za* etc. Retinet suam significationem, v. g. Post-pono. *Utánna tészem.* Nach-setzen. Poněm, za nim kladem. Zapostavljam. *Zapoztavlyam.*

Prae. *Elől, elő.* Vor. Pred, pre. Pri. etc. *Pred, pre* etc. indicat antecessionem. v. g.

Cano. *Éneklek.* Pivam. *Popevam.* prae-cino. *Elől éneklek.* Vorsingen. Predspiwugem. Pripivam. *Predpopevam.*

Curro. *Futok.* Tercsim. *Derchim.* prae-curro. *Elől futok.* Vor-laufen. Predběhugem. Priterkujem. *Predderchim.*

Gusto. *Meg-kóstolom.* Koshtam. *Kusham.* prae-gusto. *Elől meg-kóstolom.* Vorkosten. Prekosstugem. Prikoshtujem. *Pred kusham.*

Paro. *Készitem.* Pravim. *Pripravlyam.* prae-paro. *Elől készitem.* Vor-bereiten. Predhotowugem. Pripravljam. *Pred pripravlyam.*

In Adiectivis tantundem, ac valde. *Igen.* Sehr. Welmi, welice. Pri etc. *Jako etc.* loco superlativi, v. g. Prae-dives. *Igen gazdag.* Sehr reich. Welmi bohaty. Pribogat. *Jako bogat.*

Pro. *ért, érette.* Für. Pre, za. *Pre*; idem significat, ac *ki, elő, elől.* Hervor. Wen, wy, pred, pro. Prid, v. pri. *Pred, van.* v. g.

Rumpo. Tergam. *Prediram.* pro-rumpo. *Ki-rohanok, ki-török.* Hervor-brechen. Protrhugem. Probitti. *Van prediram.*

Pendeo. Visim. *Vissim.* pro-pendeo. *Ki-függök.* Hervor-hängen. Wen wisym. Privisujem. *Van viszim.*

Duco. Vodim. *Pelyam.* pro-duco. *Ki-hozom, elő mutatom.* Hervor-führen. Wiwádjm. Privodim. *Van pelyam.*

Curro. Tercsim. *Derchim.* pro-curro. *Elö-futok.* Hervor-laufen. Wyběhugem. Priterkujem. *Van derchim.*

Praeter, idem, ac *Mellet:* Vorbei. Pred. Mimo. *Poleg, mimo.* v. g.

Curro. Tercsim. *Techem.* praeter-curro. *Mellett - elfutok.* Vorbei-laufen. Predběhugem. Mimo tercsim. *Mimo techem.*

Eo. Idem. *Idem.* praeter-eo: *Mellette el-megyek.* Vorbei-gehen. Predcházam. Mimo idem. *Mimo idem.*

Volo. Letim. *Letim* praeter - volo. *Mellette el-repülök.* Vorbei-fliegen. Predletugem. Mimo letim. *Mimo letim.*

Sub. *Alatt, alatta, alattad, alája.* Unter. Pod. Pod etc. *Pod.* etc. Retinet suam significationem: v. g.

Iaceo, sub-iaceo. *Alatta fekszem.* Unter-liegen. Pod nim lěžim. Podlixem. *Podlesim.*

Sterno, sub-sterno. *Alája terítem.* Unter-streuen. Pod nim predstjrám. Podstiram. *Podztiram.*

Do, sub-do. *Alája-vetem.* Unter-geben. Poddáwam. Poddajem. *Poddajem.*

Eo, sub-eo. *Alája-megyek.* Unter-gehen. Podchodjm. Pod idem. *Pod idem.*

Mutant *b*, ante *c*, *f*, *m*, *p*, uti hae literae: Sub cino, suc cino. etc.

Sub ante Adiectiva, et Verba minuit eorum significationem, v. g. Sub-tristis. *Szomorú.* Etwas traurig. Maličko smutný, zarmucený. Malo xalostan. *Malo salozten.* Sub-tenuis. *Vékonyotska.* Dünner. Tenučký. Malo tanak. *Pritenek.* Sub-ruber. *Veresellő, valamennyire veres.* Röthlicht. Načerwenastý. Zaxaren. *Pricherlen.* Sub-ferveo. *Valamennyire el-forrok, etc.* Etwas erhitzt seyn. Maličko wregem. Podkipujem. *Podkipujem.*

Sub-

Subter. *Alatt* Unter. Pod Pod. etc. *Pod.* etc Retinet suam significationem; v. g. Subter-fluo. *Alatt elfolyok.* Unter-laufen. Pod-tekugem. Podcurim. *Podczurim.*

De inseparabilibus Praepositionibus.

Am, idem est, ac Circum. *Körül.* Um, herum. Okolo, ob. Okolo, ob. *Okolu. ob.* v. g. Amburo. *Körös-körül el-égetem.* Umbrennen. Okolo palim. Okolopalim. *Okolupalim.* Ambedo. *Környül el-eszem, etc.* Um-nagen, Obgedawam. Objidam. *Objedam.* Pauca horum sunt in usu.

Con, idem ac Cum. *Val, vel.* Mit. Z, ze, spolu. Setc. Z etc. retinet suam notionem, significat: *Egygyütt, öszve.* Zusammen. Spolu. Skupa. *Zkup.*
Curro, con-curro. *Öszve-futok.* Mit-oder zusamm-laufen. Zběhugem se. Skupa tercsim. *Zkup derchem.*
Fluo, con-fluo: *Öszve-folyok.* Mit-oder zusamm fliessen. Ztekam. Sticati. *Ztechemsze.*
Fero, con-fero. *Öszve-hordom.* Mit-oder zusamm-tragen. Znássem. Snasham. *Znasham.*
Nato, con-nato. *Egygyütt úszok.* Mid-oder zusamen schwimmen, Spolu plawám. Skupa plivam. *Zkup plavam.*

Mutat *n*, ante liquidas, *l, m, n, r*, in similes literas: Conloquor, colloquor: conlego, colligo.

Dis, vel *di*, significat divisionem in plures partes, Germanica Praepositio est Ver vel Zer. Slavonica vero Roz. Raz. *Raz.* v. g.
Pello, dis-pello. *Széllyel-űzöm.* Zer-treiben. Rozhaňám. Raztirujem. *Roz ganijam.*
Scindo, dis-scindo. *El-metélem.* Zer-schneiden. Rozrezugem. Razrizavam. *Razrezavam.*
Laboro, dilaboro. *Széllyel hullok, oszlom.* Vergehen. Rozhazugem. Rastapljam. *Razhajati.*
Rumpo, di-rumpo *El-szakasztom.* Zer-brechen Roztrhugem Rastergujem. *Razpotiram.*

Re significat interdum *Ismét.* Wiederum. Zas. Opet. *Opet, drugoch.* v. g.
Lego, re-lego. *Ismét-Olvasok.* Wiederum lesen. Zas čitám. Opet-shtiem. *Opet-chtejem.*

Viresco, re-viresco. *Ismét-meg-zöldülök.* Wiederum grünen. Zas se zelenám. Opet razeljenjujemse. *Opet sze zelenim.*

Surgo, re-surgo. *Ismét Fel-kelek.* Wieder-aufstehen. Zas wstáwam. Opet ustajem. *Opet sze ztajem.*

Itero, re-itero. *Ismét Elö-hozom.* Wieder-holen. Zas opakugem. Opet ponavlyam. *Opet podrugachujem.*

Interdum significat *Re*, *vissza*, *hátra.* Zurück. Nazpět, nazad, naspátek, na, po, od. Re, od, po, za. *Re nazad, od* v g.

Voco, re-voco. *Vissza hivom.* Zurück-rufen. Naspátek wolám. Odzivam. *Nazad zovem.*

Eo, red-eo. *Vissza megyek.* Zurück-gehen. Nawracugem se. Povrachamse. *Nazad idem.*

Curro, re-curro. *Vissza futok.* Zurück-lauffen. Naspátek bežjm. Odterkujem. *Nazad derchim.*

Maneo, re-maneo. *Hátra maradok.* Zurück-bleiben. Pozostáwam. Zaostajem. *Odzad oztajem.*

Traho, re-traho. *Hátra vonszom.* Zurück-ziehen. Odtahugem. Odvlacsim. *Nazad vlechem.*

Se significat *Külön*, *félre*, *fel-felé.* Voneinander, beiseits, auf die Seiten. Od, nastranu, osobytně, roz. Raz, od. *Od*, *raz.* exemp. gr.

Iungo, se-iungo. *Külön választom.* Voneinander sondern. Rozpogugem. Rastavljam. *Se raz, ali odklaplyem.*

Voco, se-voco. *Félre, fel-felé hivom.* Beiseits-rufen. Odwoláwam. Odzivam. *Se odgiblyem*

Moveo, se-moveo. *Félre tészem.* Beiseits-setzen. Odkladám. Odgibljem. *Se odzavam.*

Observandum: Latinos maioris elegantiae, et diversitatis gratia saepe compositis pro suis verbis simplicibus in eadem prorsus significatione uti; praesertim

in

in iis, quae ex praepositionibus: *Ad*, *con*, *de*, *ex*, *in*, *per*, *pro*, componuntur, v. g.

Applaudo,	idem ac	plaudo.
Apparo,		paro.
Appeto,		peto
Commemoro,		memoro.
Commisceo,		misceo.
Connitor,		nitor.
Deamo,		amo.
Deservio,		servio.
Degusto,		gusto.
Evulgo,		vulgo.
Exalbesco,		albesco.
Exaequo,		aequo.
Insequor,		sequor.
Inhabito,		habito.
Infraeno,		fraeno.
Perplaceo,		placeo.
Perquiro,		quaero.
Persaluto,		saluto.
Progenero,		genero.
Prolabor,		labor.
Procuro,		curo.

Ex

En igitur in unico Primitivo Paradigma omnium Praepositionum, earumque significationes.

a, ab	--	*el-*	--	ab-	--	od-	--	od-	litavam.	*od-*	*letavam*
ad	--	*hozzá-*	--	zu-	--	pri-	--	do-	—	*pri-*	—
ante	--	*elöl-*	--	vor-	--	pre-	--	prid-	lichem	*pred-*	—
circum	--	*körül-*	--	herum-	--	okolo-	--	okolo-	—	*okolu-*	—
con	--	*öszve-*	--	mit-	--	ſpolu-	--	skupa-	—	*zkupa-*	—
de	--	*le-*	--	ab-	--	z-	--	od-	litavam.	*z od-*	*letim.*
di	--	*széllyel*	--	ver-	--	roz-	--	raz-	lichem.	*raz-*	—
e, ex	--	*ki-*	--	aus-	--	wy-	--	Iz-	—	*iz-*	—
in	--	*bé-*	--	ein-	--	w-	--	U-	—	*Vu-v-*	—
inter	--	*közibe*	*re-*	unter-	--	pomezy-	--	med-	—	*med-*	—
ob	vo-	*ellene*	*pü-*	gegen-	flie-	naproti-	letu-	med-	—	*naproti-*	—
per	lo.	*által*	*lök*	durch-	gen,	pre-	gem.	pro-	—	*pre-*	*letujem.*
prae	--	*elöl*	--	vor-	--	pred-	--	pri-	litavam.	*pred-*	*letim.*
praeter	--	*mellett*	--	vorbey-	--	pri-	--	pokraj-	lichem.	*pre-*	*letavan*
pro	--	*elött*	--	hervor-	--	wy-	--	nadvor-	—	*van-*	*letim.*
re	--	*vissza*	--	zurück-	--	naſpátek	--	natrag-	letim.	*opet-*	—
se	--	*félre*	--	abſeits-	--	od-	--	od-	litavam.	*od-*	*letam.*
sub	--	*alatta*	--	unter-	--	pod-	--	pod-	—	*pod-*	—
subter	--	*alatt*	--	unter-	--	pod-	--	pod-	—	*pod-*	—
super	--	*fellyül*	--	über-	--	nad-	--	nad-	—	*nad-*	*letim.*
trans	--	*által*	--	hinüber-	--	pre-	--	pri-	lichem.	*prek-*	—

I.

SYLLABUS PRIMITIVORUM SECUNDI ORDINIS.

A.

Abacus, i, m. *Számvető asztal, ostábla, pohár-szék,* der Rechen-Tisch, Kredenz-Tisch. Početný stůl. Spremma, to jest Ormar, u kogase spavljaju stvari za Terpezu potribne. *Peharni stol.*

Abdomen, inis, n. *Has, kövérség.* der Wanst, Schmeerbauch. Tučnost brjcha. Kucsno salo. *Terbuha tusha.*

Abies, etis, f. *Fenyő-fa.* die Tanne. Gedle. Jela stablo. *Szmreka.*

Abolla, ae, f. *Udvari köntös.* ein gefütterter Reitrock. Plášť wogenský. Haljina podstavljena. *Plash vojnichki.*

Absis, idis, f. *Bólt-hajtás, kerék talp.* der Bogen am Rad, das Gewölb. Bahra, sklepu kolo. Okruglina u kolesu. *Kolni zapor.*

Accipiter, tris, m *Ölyv.* der Habicht. Gestrab. Jastreb. *Jaztreb.*

Aceo, ui, ere. *Savanyú vagyok.* Ich bin säuerlich. Kyselý sem. Ciknem *Kiszelszem.*

Acer, ris, e. *Erős, tsipös.* Streng. Sylný, ostrý. Oshter. *Oster.*

Acerbus, a, um. *Keserű.* Bitter, herb. Horký trpký. Zloserdan, v. gorak. *Terpeh.*

Acer, eris, n *Juhar-fa.* der Ahornbaum. Gawor, brek. Javor. *Klen.*

Acerra, ae, f. *Temjénező.* die Rauchpfanne. Kaditedlnice. Kadionica. *Kadilnicza.*

Acervus, i, m. *Asztag.* der Haufe. Hromada, stoh. Plast v. Herpa. *Kup.*

Acetosa, ae, f. *Sóska.* der Sauerampfer. Šťáwnjk. Kiselich. *Kiszelicza.*

Acia, ae, f. *Selyem, vagy tzérna-szál.* der Faden. Nit do ihli. Nit. *Nit.*

Aci-

Acinaces, is, m. *Horgas-száblya.* der Säbel. Šable. Macs. *Mech.*

Acinus, i, m. (acinum, i, n.) *Apró magok, szőlő szemek,* Das Körnlein, Beerlein. Gahodka, male, zrno. Zerno, jagoda. *Pechka, ali jagodka.*

Acipenser, eris, m. *Viszsza nőt héjú hal neme,* der Stör. Gesetr. Kecsiga. *Kechiga.*

Aconitum, i, n. *Farkas-répa téj, karika-répa méreg.* das Wolfs-Kraut, die Wolfs-Milch. Oměg, wlčj mleko. Hurjacsia trava. *Vuchji koren.*

Acredula, ae, f. *Fülemile.* die Nachtigall. Slávik. Slavulj. *Szlavichek.*

Acta, ae, f. *Part.* ein angenehmes Ufer, ein liebliches Gestad. Pusté a rozkossné mjsto na brehu morském. Ugodno misto na brigu morskom. *Vugodno mezto na bregu morzkom.*

Acúo, ui, utum, ere. *Élesitem, köszörülöm.* ich schärfe, wetze. Ostrým, brusým. Oshtrim, brusim. *Ostrim.*

Acus, eris, n. *Polyva, töredék.* die Spreu. Plewa. Pliva. *Pleva.*

Adagium, ii, n. *Köz-példabeszéd.* das Sprichwort. Obecné prislowi porekadlo. Vishto govorenje. *Obchinzko govorenye.*

Adamas, amantis. *Gyémant.* Diamant, Dyamant. Dragi kamen. *Gemant, dragi kamen.*

Adeps, ipis, c. *Zsír, háj.* das Schmeer, Schmalz. Sádlo, mast. Salo. *Szalo, mascha.*

Ador, oris, n. *Tiszta búza.* das Korn. Getreide. Obilj pssenične. Csista pshenica. *Pira sitek.*

Adorea, ae, f *Tisztesség.* Lob und Ehre. Sláwa, čest, poctiwost. Dika, v, slava. *Hvala, dika.*

Adoreum, ei. n. *Tenkely, liszt-láng.* Dinkel Korn. Pssenice bel. Shishulja pshenica. *Pira.*

Adulor, aris, atus sum, ari, (cui, quem) *Hézelkedem.* ich schmeichele, fuchsschwänze. Pochlebugi. Prilizavamse. *prilizavamsze.*

Adulter, a, um. *Házasság-törő.* Ehebrecherisch, falsch. Cyzoložný, zfalssowaný. Priljubodnik v. pokvaren. *Lotrazt prelyubodelen, pohablyen.*

Aemulus, i, m. *Vételkedő-társ, valakinek követője.* der Eiferer, Nachfolger. Záwistiwý nasledownjk, sok. Nadpridnik. *Naszlednik.*

Aër, eris, m. *Éltelő ég, levegő ég.* die Luft. Powětrj. Zrak. *Zrak.*

Aerumna, ae, f. *Toló-talyiga, nyomorúság.* der Tragstok, die Mühe, Beschwerlichkeit. Nosydlo, na němž se něco nosy, bjda nuze. Nevolja. *Teskocha, Nevolya.*
Aestimo, avi, atum, are. *Arát szabom, meg-betsülöm.* ich schätze. Šacugi, Swážjm. Proshtimavam, v. cinim. *Prestimavam.*
Aestus, us, m. *Meleg, hivség, tenger játszása; habzása.* die Hitze, Meer-Fluth. Horko wrenia burenj more. Xestina. *Szuncheni sar.*
Aether, ris, m. (aethera, ae, f.) *Ég, levegö-ég.* der Himmel, die Luft. Nebe, powětrj. Nebo, v. zrak najcsistii. *Nebo, zrak.*
Aethiops, opis, m. *Szeretsen.* der Mohr. Maurenjn. Arap. *Harap.*
Aetas, atis, f. *Élet-ideje.* das Alter. Čas žiwota, wěk. Doba. *Doba.*
Affabre, *Mesterségesen.* Künstlich, meisterlich. Pekně, vměle, remeslně. Majstorski. *Verlo lepo, mesterzki.*
Agaso, onis, m. *Lovász.* Pferdknecht. Konjr. Konjar *Konyar.*
Ager, i, m. *Szántó-föld, Város határa, tartomány.* der Acker, die Landschaft. Role, pole. Polye. *Nyiva.*
Agger, eris, m. *Töltés, gát, sántz.* der Damm, die Schanze. Násyp, hár ssance. Nasap. *Naszip.*
Agmen, inis, n. *Hadi meg-indúlt sereg.* das Heer, der Hauffen, Volk. Wogsko, zástup. Jato. *Jato.*
Agnus, i, m. *Bárány, juh.* das Lamm. Beran, beránek. Janje. *Janchecz.*
Ahenus, (aheneus. a, um.) *Értzből, rézből való.* Kupfern, von Erz. Měděný. Bakren, v. od tucsa. *Brunchen, kotlen.*
Aio. *Mondom.* Ich sage. Prawjm, mluwim. Velim. *Velim.*
Alacer, cris, cre. *Gyors, vidám, serény.* Hurtig. Ochotný čerstwý, wesely. Hitar, berz, frixak. *Berz, frisek.*
Alapa, ae, f. *Artzúl-tsapás.* Mauschelle. Poliček, pohlawek, Pljuska. *Zavushnicza, plyuska.*
Alauda, ae, f. *Patsirta.* die Lerche. Škriwanek. Csaverljuga. *Skerlecz.*
Alea, ae, f. *Mindenféle szerentse-játék, kotzka.* Das Brettspiel, Würfelspiel. Gakekoli sstestj, hra kostka. Kocka. *Koczka.*
Alga, ae, f. *Hinár.* das Meergras. Šarma. Aluga. *Morzka trava, halyuga.*

Al-

Algeo, alsi, ere. *Fázom, hideg vagyok.* ich friere. Stydnu, zyma mi gest. Smerzavamse. *Zebeme.*

Allium, ii, n. *Foghagyma.* der Knoblauch. Cesnek. Bili luk *Cheshnyak.*

Almus, a, um. *Minden jóval tellyes éltető, szent termékeny.* Fruchtbar, herrlich, heilig. Zemný, vrodný. Odicsen. *Dobro hranechi, odichen, szvet.*

Alnus, i, f. *Eger-fa.* die Ellern, die Erle. Gelsse. Jóvina. *Jalsha*

Alpes, ium, f. *Havasok, magos hegyek.* die Alpen, ein hohes Gebürg. Alpinské hory, wysoke wrchy. Planine. *Planine, visoke gore.*

Altercor, atus, sum, ari. *Veszekedem.* ich zanke. Wadim se. Prirécsujemse. *Czargamsze, pregovarjamsze.*

Altus, a, um. *Magos mély.* Hoch, tief. Wysoký, hluboký. Visok v, dubok. *Viszok. glibok.*

Alvus, i, f. *Has.* Bauch. Bricho. Terbuh. *Terbuh.*

Alveus, ei, m. *Üreség. válú, kanál, viz-árok, tekenő.* der Strom, Wassergraben, Kanal. Garek, reka wůske mezy, brehy, koryto. Xlib. *Ztruga, potochna graba.*

Alumen, nis, n. *Timsó.* der (die) Alaun. Ledek. Tipsa. *Jelun.*

Aluta, ae, f. *Lágy-irha.* das Semisch, oder Weichleder. Ojrcha. Koxa ucsinjena. *Mehka kosa.*

Amarus, a um. *Keserű.* Bitter. Horký, trpký. Gorak. *Gorek, suhke.*

Amentum, i, n. *Az ellövő kopiának szijja.* der Rieme am Wurf-Spieß. Remen na kopj. Kaish na kopju. *Remen zkemsze kopje vese.*

Ames, itis, m. *Madarász két ágú pózna, mellyre a' hálót kifeszétik.* die Stütze, Gabe, Stäcke zum Jägerhorn. Kolowenj przinaležegjcy podpor. Soshice lovne. *Podpiralo.*

Amicio, cis, xi, ctum, ire. *Ruházom, ruhát reám veszem.* Ich bekleide. Odiwám, oblekam. Opravljam v. odivam. *Opravlyam.*

Amicus, a, um. *Kedves.* Freundlich. Milý, prátelský. Priatelski. *Priatelzki.*

Amita, ae, f. *Atyám nénnye.* des Vaters Schwester. Tetka. Tetka v. Teta. *Ocheva szeztra.*

Amnis, is, m. *Folyó viz, patak.* der Fluß. Potok, reka. Rika. *Potok.*

Amoenus, a. um. *Gyönyörűséges.* Lieblich, lustig. Spanilý, weselý. Drág. *Lyublen, drag.*

Ampho-

Amphora, ae, f. *Két fülö edény, pint korsó.* der Krüwer, das Weinfaß, Weingefäß. Džban, kanew, pinta. Bukara. *Verch, pehar, zdvemi priruchki.*

Ampulla, ae, f. *Palatzk, korsó,* die Bulle, Flasche, der Krug. Flassy, budkáč. Kositernica. *Iz ztekla poszuda. Pl. Kérkedö beszédek.* Praalworte. Marno hubna slowa.

Amuletum, i, n. *Nyakba kötö orvosság.* das Angehäng, wider Gift. Lekarstwj proti gedu. Moche. *Vrachtvo vszakojachko.*

Amurca, ae, f. *Olaj sepréje, melly fenekére száll.* die Oeldrüssen, der Unflat von Oel. Prwnj olegnj kal. Kom od zetiua, *Drosgye od olya.*

Amussis, is, f. *Tsapó sinor.* die Richtschnur. Prawidko. Udravno po koncu. *Merni, zidarzki vusinecz.*

Amylum, i, n. *Keményitö.* das Kraftmehl, Stärke. Škrob. Stirka. *Sterka.*

Anas, atis, f. *Rétze, kátsa, rutza.* die Ente. Kačice: Kačena. Patka. *Racza.*

Anchora, ae, f. *Vas matska.* der Anker. Kotwa. Gvozdena macska. *Selezna machka.*

Anguis, is, c. *Kigyó.* Schlange. Had. Zmia. *Kacha.*

Angulus, i, m. *Szeglet, szugoly.* der Winkel, Eck. Kut, uhel, roh. Bucxak. *Vugel, kut.*

Annulus, i, m. *Gyürü.* der Ring. Prsten. Persteu. *Perzten.*

Ansa, ae, f. *Edény-füle, alkalmatosság.* die Handhabe, Gelegenheit. Ucho nadoby, priležitost. Derxálo, zgodda na shtogod. *Pieruch, dersalo, prilika.*

Anser, eris, m. *Lúd.* die Gans. Hus. Guska. *Guszka.*

Antae, arum, f. *Ajtó-fél.* Thierpfosten, Wandsäulen. Strany dwernj. Okvir vratni *Vratni stupi.*

Antiquus, a, um. *Ó, régi, meg-avúlt.* Alt. Ostárilý wekem sesslý. Star. *Ztar.*

Antenna, ae, f. *Vitorla-fa.* die Segelstagen. Ležlo. Jadro. *Katarka lantina, Jadrenicza.*

Antes, ium. *Elsö rend kövek, elsö rend-szölö tövek.* die Geländer, Reihen im Weingärten. Ukolnj kámenj, winna klomi. Rashlje za virnicze u vinogradu. *Kameni, koji van iz zida gledaju.*

(Antlare.) Exantlo, avi, atum, are. *Ki-meritem, el-viselem.* Ausschöpfen, ausstehen. Wyvážiti, snesti. Podnesti. *Podnezti.*

Antrum, i, n. *Barlang.* die Höhle. Gesskyně. Duplje. *Duplije v. pechine.*

Anus,

Anus, i, m. *Alfel.* der Hinter, das Gefässe. Sedenj, zadek, Guzica. *Zadnyicza.*

Anus, us, f. *Vén aszszony.* das alte Weib. Stará Žaba, babička. Baba. *Baba, ztara senu.*

Aper, pri, m. *Vad-disznó.* die wilde Schwein. Diwoký wepr. Divjak. *Divjak.*

Apex, cis, m. *Teteje, hegye valaminek.* die Spitze der Gipfel. Špic, Wrssek. Verh. *Verhunecz.*

Apexabo, onis, m. *Véres hurka, gömbötz.* die Schweins, oder Blutwurst. Skrwi naplněná klobása, jelito. Kervavica kobasica. *Kervnadevenicza.*

Apis, is, f. *Méh.* die Biene. Wčela. Csela. *Chmela.*

Apinae, arum, f. *Hiuságok.* die unnütze Dinge. Daremné, ničemné wěcy. Kuglo, v. ruganje. *Mehkeshi orehi.*

(Apisci) Adipiscor, adeptus sum, adipisci. *Meg-nyerem, szerzem.* ich erlange bekomme. Nabýwám, nadobywám, dostáwám, dosahugi. Zadobivam. *Zadobivam.*

Apium, ii, n. *Petreselyem, zellér,* die Petersilie, (Eppich), Ephen. Petružsska petržel, Mirik. Pershin. *Pcheizka trava.*

Aplustre, is, n. (aplustrum, i, n.) *Hajó zászlója, czimere.* die Schiffzierde. Ozdoba lodj. Cifra na ladi. *Nakinchenye Ladye.*

Apricus, a, um. *Verőfényen való.* an der Sonne liegend. Slunečný, na slunci stogjcý. Na pripeki sunca. *Na pripechen od szuncza.*

Aquila, ae, f. *Sas-keselyű.* der Adler. Orel. Orlo. *Orel.*

Aquilo, onis. *Éjszaki szél-éjszaktája.* der Nordwind, die Mitternacht Gegend. Witr od půl nocy, půlnočnj Kragina. Siver. *Szever, Bura.*

Aquilus, a, um. *Fekete szinű, barna.* Schwärzlich, braun. Načerný, bernawý. Merk v. cernkast. *Pricbern.*

Ara, ae, f. *Oltar* Altar. Oltar. Oltař. *Oltar.*

Aranea, ae, (araneus, i. m.) *Pók, pók-haló.* die Spinne. Pawuk, pawučina. Pauk. *Pavuk.*

Arbor, ris, f. *Elő-fa.* der Baum. Strom. Dervo. *Drevo.*

Arbutus, i, m. *Vad alma.* ein wilder Apfelbaum. Planka. Divja Jabuka. *Divja jabuka.*

Arca, ae, f. *Láda.* der Kaste, die Lade. Truhla, sskryně. Skrinja. *Skrinja.*

Arctus, a, um. (artus.) *Szoros, öszve szoríttatott.* enge zusammen getrieben. Těsný, ostý. Uzak, v. tisan. *Vuzek, teszen.*
Arcus, us, m. *Kézi iv.* der Bogen. Lučisstě, kusse, duha nanebj. Luk. *Luk*
Ardea, ae, f. *Gém. fejérgém.* der Reiger. Čep, čept wolawka. Csaplja. *Chaplya.*
Ardelio, onis, m. *Tséltsap, minden lépen lots.* der Hans in allen Gassen. Neposedný, wssetečný wssadyby l. Sklata v. tepac. *Klates vszagdi rad.*
Ardeo, arsi, sum, ere. *Égek.* ich brenne. Horim. Gorim. *Gorim.*
Arduus, a, um. *Magas nehéz.* Hoch schwer. Wysoký, těžký, nesnadný. Texak. *Zterm, viszok, tesek.*
Argilla, ae, f. *Agyag.* der Thon, die Töpfer Erde. Hlina. Illovacsa. *Illovacha zemlya.*
Armentum, i, n. *Tsorda.* die Heerde großes Vieh. Stádo welikého dobytku. Csorda. *Chreda velike marha.*
Armus, i, m. *Tál, szügy.* die Schulder, Achsel, der Buch, das vodere Viertel am Thier. Plece, rameno. Plećha na kost v. kicsnia. *Lopaticza pleche.*
Arrha, ae, f. (arrhabo, onis.) *Zálog, elõre fell-adott pénz.* das Pfand, der Pfandschilling, das Handgeld, oder Mahlschatz. Zaloch, záwdanek. Kapara. *Zadavek (P) Kapara.*
Arrugia, ae, f. *Bánya.* der Stollen im Bergwerck. Horni gank, aneb kahan. Zlatna ruda. *Zlata ruda.*
Arvina, ae, f. *Bör alatt való kövérség, háj.* das Inselt, der Speck, das Schmeer, Luk, Tuk, sadlo. Loj, salo, mast. *Szalo, tuztina.*
As, assis, m. *Sok részre oszthatò pénz neme, örökség.* die kleine, viertlthailige Münze, der Schilling oder Groschen, das ganze Erbe. Peniz který se na mnoho částek děliti muže, celé dědictwj. Novac. *Novecz gyukesz.*
Ascia. ae, f. *Szinlõ gyalu, bard.* die Axt, Zimmeraxt. Tapor tesarský. Shvarba v. shirochka. *Shirochka.*
Asinus, i, m. *Szamár.* der Esel. Osel. Magarac. *Oszel.*
Asser, eris, m. *Deszka.* das Bret. Deska, prkno. Daska. *Dezka.*
Asso, avi, atum, are, *Sütöm.* ich brate. Peku. Pecsem. *Pechem.*
Atrium, ii, n. *Pitvar, udvarló palota.* der Vorhof. Syň, pitwor. Trim. *Predvor.*

Atrox:

Atrox, cis, m. *Iszonyú, kegyetlen.* grausam. hrozný, ukrutný. Nemiloterdan. *Sestok.*

Avarus, a, um. *Fösvény.* Geizig. Lakomý, skupý. Lakom. *Zkup.*

Avellana, ae, f. *Mogyoró.* die Haselnuß. Leskowý Orech, Leskowec. Lisbnjak. *Leshnyak.*

Avena, ae, f. *Zab.* der Haber. Owes. Zob. *Zob.*

Augur, ris, m. *Madár szóból jövendölö.* der Weissager. Hadač z ptáčiho spiwánj. Prorok. *Prorok.*

Augustus, a, um. *Felsö méltóságú, úri, szentséges.* Herrlich, heilig. Welestawné swatý. Uzveliczas. *Odichen, szvet.*

Avis, is, f. *Madár,* der Vogel. Ptak. Tica. *Pticza.*

Aura, ae, f. *Levegö ég, szellö.* die Luft, kleiner Wind, Powětrj, wetrjček. Zrak. *Zrak.*

Aurara, ae, f. *Arany szinü hal, pisztráng.* die Forelle. Strub. Pasterma. *Biztranga.*

Aurichalcum, i, n. (orichalcum, i, n.) *Velentzei réz.* der (das) Messing. Mosaç. Brunc. *Sutó medo (P). Meszing.*

Auriga, ae, m. *Kotsis, szekeres.* der Fuhrmann. Wozýr, Forman. Kocsiash. *Gochish*

Auris, is. f. *Fül.* das Ohr. Ucho. Uho. *Vuho.*

Aurora, ae, f. *Hajnal.* Morgenröthe. Záre, gitrnj Záre. Zora. *Zorja.*

Ausculto, avi, atum, are. (c. Acc.) *Figyelmezek.* Ich höre zu. Pilně poslucham. (c. Dat.) *Szót fogadok.* Ich gehorche. Poslussný gsem. Slusham. *Poszlusham.*

Auster, stri, m. *Déli-szél.* der Südwind, die Mittags-Gegend. Poledne witr, wetr. Jug. *Jug.*

Austerus, a um. *Fojtos, savanyú, sanyarú.* Herb, scharf, streng, ernsthaft. Britký, prizný, žuriwý. Nemil, oshtar. *Nemil, oster.*

Autumnus, i, m. (Autumnum, i, n.) *Ösz.* der Herbst. Podzým, Gesén. Jesen. *Jeszen.*

Autumo, avi, atum, are. *Úgy vélem, úgy tartom.* ich achte, meyne, schätze. Uznáwám, za to mám. Csnimise. *Szudim, Stimam.*

Avus, i, m. *Nagy apa.* der Groß-Vater. Děd, starý Otec. Did. *Ded.*

Auxilium, ii, n. *Segitö sereg, segitség, segedelem.* die Hülfs-Völker, die Hülfe. Pomocnj wogsko, pomoc. Pomoch. *Pomoch.*

Axis,

Axis, xis, m. *Tengely*, *ég-tengely*. die Achse am Wagen, der Nord am Himmel. Osa na wozu, osa nebeská. Osovina. *Osz.*

B.

Bacchus, i, m. *Bornak költött Istene*, *Bor.* der heidnische Gott, der Wein. Bůch wjna, wjno. Krivi Bog, vino. *Poganizki Bog. vino.*
Baculus, i, m. (baculum, i, n.) *Bot*, *páltza.* der Stab, Stecken. Kůl, palic. Palica. *Paliczai*
Badius, a, um. *Gesztenye-szinü.* Braun, Kastanien braun. Kyzý, zlaté barwy. Kestanove farbe. *Koztanijazt.*
Baiulo, avi, atum, are. *Vállamon hordozom.* ich trage. Na plecý nosým. Na ramenu nosim. *Terh noszim.*
Balatro, onis. m. *Hitvány*, *rosz ember.* der Nichtswürdige. Zlý, ničemuhodný darebnjk. Nevaljanac. *Malovrednyak.*
Balaena, ae, f. *Tzethal.* der Wallfisch. Welryba. Najvecha Riba u meru. *Najveksha riba vumorju.*
Balbus, a, um. *Hebegö*, *selyp.* Stamlend, stokkend. Breptawý, zagikawý ssEptawý. Mucav. *Bekav.*
Balista, ae, f. (Ballista) *Kö fal törö.* der Mauerbrecher. Který mury neb zdi láme. Pushka, kojom zid rushise. *Puska, zkojom negda zidi jeszusze terli.*
Balneum, i, n. (Ballneum.) *Ferdö.* das Bad, Kupel, lázeň. Kupalishche. *Kupely.*
Balo, avi, atum, are. *Bögetek.* ich blöcke. Blečjm. Blecsim. *Blechim*, *bleim*, *kakti ovcza*,
Balteus, i, m. (balteum, i, n.) *Heveder*, *öv*, *párta öv száblya szij.* der Gürtel das Wehrgehäng. Pás, pás kažený, rytjřský. Pojas vojnicski. *Pasz vojnichki.*
Barbo, onis. m. *Márna.* der Barme. Belic hroz rybi. Mrena. *Mrena.*
Bardus, a, um. *Ostoba.* Dumm, ungeschickt. Slupý, sprostý. Neuljudan. *Tumpazt.*
Barrus, i, m. *Elefánt.* der Elephant. Slon. Elefant. *Belo-koztshak*, *Elefant.*
Basium, ii, n. *Tsók.* der Kuß. Polibenj. Poljubac. *Kushecz.*

Ba-

Basilica, ae, f. *Királyi épület, roppant templom.* die königliche Burg, die Hauptkirche. Králowská Stawení, hlawný Kostel. Stolna cerkva. *Kralyevzki dvor, ztolna czirkva.*
Batillus, i, m. (batillum, i, n.) *Vass lapát, széntartó*, die Kohlpfanne, Schaufel, das Schiereisen, Kuchinská lopata, kutáč. Vatralj, v. oxeg. *Kuhinzka lopata.*
Batiola, ae, f. *Kantsótska, bokálotska.* die Schenk-Kanne. Kramářská míra. Ibrik. *Vinzka katicza.*
Bellua, ae, f. *Fene vad.* das grosse wilde Thier. Diwoká zwěř. Zvir. *Nema ztvar.*
Bellus, a, um. *Ékes, szép, kedves.* Schön, fein. Spanilý, milý. Lip. *Lep.*
Beo, avi, atum, are. *Bóldogitom, szerentsésitem.* ich mache selig, glücklich. Blahoslawjm. Blaxena csinim. *Blasenoga chinim.*
Bestia, ae, f. *Oktalan állat, barom.* das wilde Thier, Vieh. Šelma; howado. Xivincse. *Sivinche.*
Beta, ae, f. *Paréj, tzékla.* der Kohl, die rothe Rübe? Zelj. Cikla. *Blitva, Cikla.*
Betula, ae, f. *Nyir fa.* die Birke, der Birkenbaum. Breza. Briza. *Breza.*
Biga, ae, f. *Két lovú szekér.* ein zweyspäniger Wagen. Dwokoný woz. Kola za dva konja. *Kola za dva konya.*
Bilis, is, f. *Epe, avagy sár.* die Galle. Žluč. Xucs. *Zlatenicza.*
Bitumen, inis, n. *Enyv, sükeres sár.* das Harz, Bergwachs. Lepka země, žlug, klj. Smola. *Szmola sidovzka.*
Blaesus, a, um. *Selyp.* Lispelnd, Šeptawý. Shvishtav, peskav v. svershtav. *Sheptajuchi.*
Blatero, avi, atum, are. *Zajgok, tsatsogok.* ich plaudere. Tlácham, blanám. Berbljam. *Berbochem.*
Blatta, ae, f. *Moly.* die Motte, Schwabe. Mol, Šarlat. Molj. *Knisni mol.*
Boletus, i, m. *Ur-gomba.* der Pfifferling, Marchein. Horká Huba. Pecsurica gljiva. *Sterfich gliva.*
Bolus, i, m. *Darab, falat.* der Bissen, Vortheil. Kus skywa. Zalogaj. *Zalosaj.*
Bombus, i, m. *Zengés, hanyás.* der Schall, das Sausenzwek. Hluk. Zukanje. *Shum, brench.*

Bom-

Bombyx, icis, m. f. *Selyem-bogár.* der Seidenwurm. Hedbaw prcdem. Buba. *Cherv. Szvilopredecz.*
Botulus, i, m. *Kolbász.* die Blutwurst. Klobása. Kervavica kobasica. *Klobaszichicza*
Braccae, arum. f. *Nadrág.* die Hosen. Nohawice. Gege. *Hlache shiroke.*
Brachium, ii, n. *Kar.* der Arm. Rameno. Rame. *Ruka od lakta, do zaperztja.*
Bractea, ae, f *Vékony arany, avagy ezüst pléh.* das Blech, Gold oder Silberblatt. tenký plech ze zlata neb střjbra. Ploçsa iz zlata illi srebra. *Trepetlika.*
Branchiae, arum, f. *Halnak kopolyája.* die Fischohren. Rybj vssy. Ribje zaushnice. *Chelyuzti ribje.*
Brassica, ae, f. *Káposzta.* der Kohl, das Kraut. Kapusta. Kelj. *Vukret.*
Bruchus, i, m. *Tsere bogár.* Maykäfer. Hausenice. Keber, v. Bauk mlinar. *Keber.*
Bruma, ae, f. *Leg-rövidebb napja az esztendőnek; Tél.* der kurzeste Tag im Jahr, der Winter. Nagkratssý den w Roku, Zyma. Studen. *Zima oetra.*
Brutus, a, um. *Oktalan, goromba.* Unvernünftig, dumm. Hlaupy, howadný. Nerazloxit, lud. *Nezpameten, sivinzki.*
Bubo, onis, m. *Bagoly.* die Nachteule, Uhu. Sowa. Sova. *Szova.*
Bucca, ae, f. *Száj. Pofa.* der Backen der Mund. Usta, zewnjtrnj strana lice. Obraz napunjen. *Shuplyina vuzt.*
Bufo, onis, m. *Varas-béka.* die Kröte. Gedowatá Žaba. Krastava xaba. *Kraztava saba.*
Bulla ae, f. *Víz buborék, gomb.* die Wasserblase, der Knopf. Wodnj bublina, gomba. Shklopac na vodi. *Mihur vodeni.*
(Buo) imbuo, ui, utum, ere. (re, in rem.) *Belé mártom, nedvesitem.* Ich tauche ein, netze. Zamáčim, wlažjm. Umacsem. *Namakam.*
Buris, ris, (Bura, ae, f.) *Ekeszarva, ösztök.* die Handhabe des Pflugs, die Pflugsterz. Plužná styk. Pluxni gredelj. *Nosicza plusna.*
Bursa, ae, f. *Erszény.* der Beutel, die Tasche. Kapsa, Tanistra. Kesa. *Moshnya.*
Bustum, i, n. *Koporsó, sír, temető hely.* das Grab, die Brandstätte. Hrob, mjsto gde se mrtwe těla páli. Grob. *Mezto gdesze mertva tela sgeju.*

Butyrum, i, n. *Vaj.* die (der) Butter. Maslo. Maslo *Maszlo.*
Buxus, i, f. (um, i, n.) *Puszpány, téli-zöld.* der Buchsbaum, Pusspan, zympzelen. Shmishir. *Zelenikovo drevo.*
Byssus, i, m. *Bibor.* die köstliche Leinwand. Obwzlásstný Plátno. Kadifa. *Pretenko platno.*

C.

Caballus, i, m. *Ló, mén-ló.* das Reit-Pferd. Kuň gizdycy. Kljuse. *Kony.*
Cacabus, i, m. *Föző, fazék, fedő, lábos serpenő.* der Kochtopf, Kessel. Meděný hrnec, Kotel. Bakracs, v. koto. *Kotel.*
Cachinnus, i, m. *Röhögés.* das laute Gelächter. Smich, chychotánj. Grotom smihatise. *Szmeh velik, grohot.*
Cacumen, inis, m. *Tető, valaminek teteje.* die Spitze, die Höhe, der Gipfel. Wrch, wrssek něčeho. Verh. *Verhunecz.*
Cado, cecidi, casum, ere. *Esem, el-esem.* Ich falle. Padám. Padam. *Opadam.*
Caduceus, i, m. (Caduceum, i, n.) *Békesség szerzőpáltza.* das Friedenszeichen, der Heroldstab. Herálska palice. Shipka merkura Boga. *Shiba, ij bat Merkuriusha.*
Caementum, i, n. *Faragatlan kő.* der Bruchstein. Kamen ne tesaný. Mort. *Zdroblyeno kamenye, mort.*
Caelebs, ibis. c. *Nőtelen.* Ehelos, ledig. samotný, bez stawu manželského. Neoxenjen, v. gjerz. *Neosenyen.*
Caelo, avi, atum, are. (quid, rem in re.) *Kifaragom, kimeszelem.* ich meissele, steche aus. Dlabu, wyrýwám. Izrizavam. *Zrezavam, dubem.*
Caeremonia, ae, f. *Szokás, rend-tartás.* der Gebrauch. Običeg. Sveti obicsaj. *Navada, obichai.*
Caeruleus. (Caerulus, a, um) *Kék, kékellő.* Wasserblau. modrý. Modar. *Moder.*
Caesaries, ei. f. *Üstök, nagy haj.* das zierliche schöne Haar. Kaderawe wlasy, w sstice. Percsin. *Lepi dugi laszi.*
Caesius, a, um. *Kék, ég-szinű.* Blau, Himmelblau. Bělawý, modrý. Plavo, v. nebeske farbe. *Szvetlo moder.*

Caestus,

Caestus, us, m. *Onos-hadi bot. buzogány.* der Ravier-, der Fechtkolben, Fechter-Handschuh. Furka, sserwyrsk palice. Rukoruxanj. *Bat na lanczu viszechi z-chavli naperjen.*
Calamister, tri, m. (Calamistrum, i, n.) *Hajfodorító vas.* das Kräusel-Eisen. Gehla, s kteru se kuderawé wlasy dělagu, kuderawnjk. Gvozdje, scsimse kose xegu. *Selezo z-kemsze laszi rugaju.*
Calamitas, atis, f. *Nyomorúság, kárvallás.* das Unglück, der Schaden. Nauze, sskoda, nereſt. Nevolya. *Nezrecha; nevolya.*
Caliga, ae, f. *Nadrág.* das Beinkleid. Wogansky boty nohawice. Csakshire. *Hlache.*
Caligo, inis, f. *Homály.* Die Finsternüß, Dunkelheit. Mrāka. Mrak v. tavnost. *Tmina, megla.*
Calix, icis, m. *Pohár, kehely.* Der Kelch, Becher. Pohár, Kalich tisse. Kalex. *Kelih, kupa pehar.*
Callis, is, m. *Járás, járt út, gyalog út.* der Gang, Fußpfad, Steig. útrená cesta, chodnjk. Staza. *Zteza.*
Callus, i, m. (Callum, i, n.) *Bőr vastagúlása.* die Schwielle, Harte, und hornichte Haut an Händen, und Füssen. Zhrubla kuže od djla, mozol. Xulj. *Od sulya tverda kosa.*
Calo, onis, m. *Tábori-szolga.* der Soldaten-Jung, Wogensky sluha. Sluga taborski. *Taborzki szluga.*
Calumnia, ae, f. *Reáfogás rágalmazás.* die Verläumdung. pomluwáni, omluwáni. Pogerda. *Obshanozt.*
Calvus, a, um. *Kopasz.* Kahl, ohne Haar. Lisy, plessywý. Plishiv. *Pleshiv.*
Calx, cis, m. (calcaneus, i, m. calcaneum, i, n.) *Sark.* die Ferse, Pata. Peta. *Peta.*
Calcar, aris, n. *Sarkantyú.* der Sporn. Ostroha. Mamuza. *Oztruga.*
Calceus, i, m. (calceamentum, i, n.) *Saru.* der Schuh-Strewie. Cipela. *Czepelish.*
Calx, cis, f. *Mész.* der Kalk. Wápno. Krecs. *Vapno.*
Camelus, i, m. *Teve.* das Kameel. Welbloud. Gamila.
Camera, ae, f. *Bólt, kamara.* das Gewölb, die Kammer. Sklep, Komora. Komora, kiljer. *Komora.*
Caminus, i, m. *Kürtő, kémény.* der Schornstein, der Rauchfang. Komin, dymuběch, ohnisstě. Ocxak. *Dimnyak.*
Campana, ae, f. *Harang.* die Glocke. Zwon. Zvono. *Zvon.*

Campus, i, m. *Mező.* das Feld. Rowny pole. Polje. *Polye.*
Campestre, is, *Nyári, mezei ruha, subitza, Gatya.* eine Schürze, der Gürtel. Opasek. Gachice hrez nogavice. *Zaszlon.*
Canalis, is, m. *Tsatorna.* der Kanal, die Rinne, Žlab, žleb. Xlib. *Sleb.*
Cancer, i, m. *Rák.* der Krebs. Rak. Rak. *Rak.*
Cancelli, orum, *Rostély.* das Gitter. Mreže, mrže. Reshetka. *Reshetka.*
Canis, is, c. *Kutya, eb.* der Hund. Pes, kokuha. Pas. *Pesz.*
Canistrum, i, n. *Kenyér kosár.* der Brod-Korb. Chlebowý, Koš, Tanistra. Torba. *Krushni-koss.*
Canna, ae, f. *Nád, sip.* das Schilf, das Rohr. Trstina. Kukuruzevina. *Czep, terzt.*
Canus, a, um. *Ösz.* Grau, weißgrau. Šediwý. Sid. *Szed.*
Capedo, (intercapedo.) inis, f.—*Idő, közben vetés.* die Zeit, der Raum, so dazwischen ist. Čas, misto mezy dwema wecmi. Posuda shiroka za posvetilishte. *Proztor med dvemi vremeni.*
Caper, pri, m. *Herélt ketske bak.* der geschnittene Bock. Škopec. Jarac. *Kozel.*
Capsa, ae, f. *Sekrény.* der Kasten, das Futteral Škrině. Zaklopac, v. futrol. *Ladicza skrinya.*
Capsus, i, m. *Hintó, vagy szekér eleje.* der Kasten in der Kutsche, darinn man sitzet. Kočissowo Sedlisko trublička na woze. Kosh od karuca. *Kolna ladicza.*
Capulus, i, m. *Marko attya valaminek, szent-Mihály lova.* das Heft, das Degengefäß, die Todtenbahr. Kučka, poristo, máry. Lis. v. derxalo na sablji. *Balangija na palashu mertvecchki lesz.*
Caput, itis, n. *Fő.* das Haupt, führnehmste. Hlawa Glava. *Glava.*
Capistrum, i, m. *Fék, kantár.* der Zaum, die Halfter. Uzda, Kantár. Ular. *Oglavnik.*
Carbasus, i, f. (Carbasum, i, n.) *Vékony vászon, vitorla.* die klare Leinwand, Schief-Seegel. Tenke platno, plachty na lodj. Tanki bez. *Tenko platno, jadro.*
Carbo, onis, m. *El-alutt szén.* die gelöschte Kohle, Uhel zhaslý. Ugljen. *Vuglen.*

Car-

Carcer, ris, m. *Tömlötz.* das Gefängniß. Temnice, žalár. Tavniça. *Vuza, temnicza.* Plur. *Futó hely határa.* der Schranken. Meze, w niž se bežeti muže.
Cardo, inis, m. *Ajtó sark, valami fö hely.* Thürnagel, die Hauptgegend. Cep w dwerjch, zwlásstnj mjsto. Pante. *Pant vratni, techaj.*
Carduus, i, m. *Bogáts; vagy egyéb kóró.* die Diestel. Gakakoli zelina, bodlách, bodláči. Stricsak. *Stricsak*
Careo, ui, ere. (re) *Szükölködöm.* ich habe nicht, habe Mangel. Nemám, mám nedestatek. Nemam. *Neimam.*
Carex, icis. f. *Sás.* Riedgraß. Sassina, syk, rakyta. Shash *Shass.*
Carica, ae, f. *Asszszú füge.* die trokene Feige. Sussené Fiky. Suva Smokva. *Szuha szmokva, figa.*
Caries, ei, f. *Szú étel.* der Wurmstich im Holz. Červotoč sprachniwelost. Cervotocsina. *Chervo-jegina.*
Carina, ae, f. *Hajó fenék.* der Boden im Schiff. Dno lody. Dno od Ladje. *Ladye-dno.*
Carmen, inis, n. *Enek, vers.* das Gedicht, Lied, die Verse. Pjsen, werssowé. Pisma. *Peszem, popevka.*
Carmen, inis, n. *Gereben,* die Hechel. Hreben, sstet, trample. Greben. *Greben.*
Carpentum, i. n. *Kotsi, hintó.* der bedeckte Wagen, die Kutsche. Prikrytý wůz, hyntow, kočár kolimaha. Hintov. *Hintov.*
Carrus, i, m. (Carrum, i, n. *Derék szekér, Taliga.* der Rüst-Wagen, der Karen. Wozyk, trakaž. Tarnice. *Tovorna, tarna kola.*
Cartilago, inis, f. *Portzogó.* der Knorpel. Chrusstawec, hrupka. Grude v. Rustavica. *Hrnzt, kruztavicza.*
Carus, a, um. *Drága, szük, kedves.* Theuer, lieb. drahý, milý. Drag. *Drag.*
Casa, ae, f. *Kúuyhó, kalyiba.* die Bauern-Hütte, das Hirtenhaus. Koliba, halupa. Koliba. *Hisa muska, priprozta.*
Caseus, i, m. *Sajt.* der Käß. Syr. Sir. *Szir.*
Cassis, idis, f. *Sisak.* der Helm. die Sturm-Haube. Sapka, ssyssak. Kashketa. *Szishak.*
Cassis, is, m. *Vadász-háló.* das Netz, das Jägergärn. Teneto, Sýk ku polowánj. Mrixe. *Mresa.*
Cassus, a, um. *Üres, héjában való.* Leer, ledig. Prázdný. Prazan. *Prazen, puzt.*
Castanea, ae, f. *Gesztenye-fa, gesztenye.* die Kastanien, die Kesten. Kasstan, Kosstany. Kesten. *Koztanya*

Ca-

Castigo, avi, atum, are. *Meg-feddem fenyitem.* Ich züchtige. Karhám, trescy. Pedepsam. *Karam, kastigujem.*

Castro, avi, atum, are. *Herélem, meg herélem.* Ich verschneide, walache. Skopjm, walassim. Shkopim. *Kopim.*

Catena, ae, f. *Lántz.* Kette. Retez. Singyir. *Lancz.*

Caterva, ae, f. *Sereg.* der Trupp, Hauffen Volks. Zástup, Hauf. Jatto, csetta, mloshtvo. *Shereg.*

Catinus, i, m. (Catinum, i, n.) *Tál.* die Schüssel, der Diegel. Misa. Arania. *Gluboka Zdela.*

Cautus, a, um. *Okos, ravasz.* Klug, vorsichtig. Opatrný. Lukav. *Shegav, zpameten.*

Cauda, ae, f. *Fark.* der Schwanz. Ocas, chwost. Rep. *Rep.*

Caudex, icis, m. *Nyers fa dereka, tsutsak.* der Stamm am Baum, der Klotz. Pěn, kmen, stonek. Trup. *Koczon.*

Cavillor, atus, sum, ari, (quem, quid, in, cum quo.) *Játszodtatom, gunyolom.* Ich spotte. Posmjwám se, vtrhám. Protresam. *Pospotovamsze.*

Caula, ae, f. *Istálló, akol,* Stall, Schafstall. Chlew Owčinec. Ovcsarnica. *Ovcharnicza*

Caulis, is, m. *Fünek szára, torsája.* der Stengel, Kiehl. Slaupek bilinl, stupka. Kupus v. koren kupusni. *Koczen.*

Cautes, is, f. *Kösziklá* der Fels, harter Fels. Wysoka skala. Komad pechine. *Obita pechina.*

Cavus, a, um. *Vájott, üres, hézag.* Hohl. Wnjtr prázdný, wydlabaný. Shupalj. *Shupel.*

Cedo, cessi, cessum, ere, (cui, re, de, re.) *Engedek, helyt adok.* Ich weiche, gebe nach. Ustupugi, popustjm. Uklonimse. *Dopuscham.*

Cedo. *Mond-meg, add elö, noszsza.* Sage her, gieb her. Deg, poděg, Daj, kaxi. *Daj, povech.* Verb. Def. Imperat.

Cedrus, i, f. *Tzédrus fa.* der Cederbaum. Cedrowý strom. Cedar dervo. *Czedrovo drevo.*

Celeber, et Celebris, bre. *Ditséretes, hirés, neves, néppel bővelkedő.* Berühmt. Slawný, mnohýho lidu, lidný. Glasovit. *Glaszovit.*

Cella,, ae, f. *Pintze, tár ház.* der Keller, die Speisekammer. Piwnice sklep, sspižjrně. Podrum, komora. *Komora, pivnicza.*

Cel-

Cello, avi, atum, are. *El-rejtem, el-dugom.* Ich verhelle, verstecke. Tagjm, skrýwám. Taim. *Taim, zkrivam.*
Celsus, a, um. *Magas, fen való.* Hoch erhoben. Wywýšený. Visok. *Viszok.*
Celox, ocis, f. *Könnyü, sebes hajó.* das Jagdschiff, Rennschiff. Rychla loď, člun. Csun, illi berza za stignuti koga Ladja. *Chun, ali hitra za koga doztichi Ladya.*
Centrum, i, n. *Közép pont, közepe valaminek.* das Mittelpunkt. Punkt v prostředek. Sridina. *Szredina.*
Cento, onis, m. *Tóldozott, fóldozott rongy, pokrótz.* das Flickwerk, zusammen geflickte Lumpen., Kotzen. Splacaná, Pokrowec. Chepe. *Guny.*
Cepa, ae, (Cepe, n. indecl) *Keres hagyma.* der Zwibel. Cybule. Cerljeni Luk. *Cherlyenecz Luk.*
Cera, ae, f. *Viaszk.* das Wachs. Wosk. Vosak. *Vojzk.*
Cerasus, i, f. *Tseresnye-fa.* der Kirschbaum. Třeššnowý strom, Třeššně. Trishnja. *Chressnya.*
Cerberus, i, m. *Pokol kapuján álló három fejü költött eb.* der Höllenhund, Pekelný pes. Cerber, izmishlyen pas troglavi od pakla. *Pasz trojglav, vrat peklenzkeh chuvar.*
Cerdo, onis, m. *Timár.* der Gerber. Koželuch. Koxar. *Kosar, koj kose ohizti.*
Cerebrum, i, n. *Ágyvelö,* das Gehirn. Mozk w hlawě. Mozak. *Mosgyani.*
Certo, avi, atum, are. *Viaskodom, vivok, tusakodom.* Ich streite kämpfe, wette. Potýkam, wadjm se, zakládám se. Inadinse nervamse. *Borimsze.*
Certus, a, um. *Bizonyos, nyilván.* Gewiß. Gisté. Stanovit. *Ztanovit.*
Cervix, cis, f. *Nyak.* das Genick, der Nacke. Sige, hrdlo, krk. zatiljak. *Zatilyek.*
Cerusa, ae, f. *Görög fejér plajvajsz, kendözö.* das Bleiweis, die Schminke. Plaways, líčidlo. Flaibas. *Belilo, plaibasz.*
Cervus, vi, m. *Szarvas.* der Hirsch. Gelen. Jelin. *Jelen.*
Cespes, itis, m. *Pásit, hant, gyep.* der Rasen, Wasen. Dak spažiti. Csimen. *Czelina.*
Cestus, i, m. *Menyasszonynak ajándékoztatott tzifrás öv.* der Jungfraugürtel. Pannenský milosti pas. Pojas Xenski. *Divojachki, pojasz.*
Ceteri, ae, a. *A' többi.* die andern. Giní. Ostali *Oztali.*

Cetra,

Cetra, ae, f. *Spanyól kis pais.* der Schild. Spažbelſtá malá paweza. Schit *Schit spanyolzki.*
Cetus, i, m. (Pl. Cete, n.) *Tzet hal.* der Wallfiſch. Welryb. Najvecha morska riba. *Morzka riba.*
Chelae, arum. *Rák ollója.* die Krebs, oder Skorpion⸗ſcheere. Klepeta. Klishte od Raka. *Rakove noge.*
Cholera, ae, f. *Epe sár, haragg.* die Galle, Gallſucht, der Zorn. Žlč, Hněw. Xucs, v. Jid. *Zlatenicza.*
Chalybs, ybis, m. *Atzél.* der Stahl. Ocel.. Cselik. *Oczel.*
Charta, ae, f. *Papiros.* das Papier. Papjr. Papir. *Papir.*
Chorda, ae, f. *Sinor, húr.* die Saite. Struna. Struna. *Ztrunya.*
Chordus, a, um. *Idő utánn született, későn való, ⸗rajú.* Spät, langſam. Zpozdilný, meſſkawý. Spor. *Keszen.*
Chorus, i, m. *Kar, tántzoló sereg.* der Haufen ſingen⸗der, tanzender. Hauf ſpěwaku, tanečnjku. Kor, v. pivalishte. *Korush, Igravecz skupchina.*
Chorea, ae, f. *Tántz,* der Tanz. Tanec, hra. Igra. *Pleszanye, Tanecz.*
Cibus, i, m. *Étek, eledel.* die Speiſe. Pokrm, gjdlo. Istvina. *Jeztvina.*
Cicada, ae, f. *Sáska.* die Heuſchrecke. Kobilka. Kobilica. *Polyzka kobilicza.*
Cicatrix, icis, f *Sebhely, vagy seb.* die Narbe, die Schramme. Puhra, ſſrám. Biljeska od ranne zarashtene. *Znamenka rane zvrachene.*
Cicer, eris, n. *Tsitrer borsó, bagoly borsó.* die Kühe, die Erbſe. Cyzrna. Grashak sitni. *Kihra*
Ciconia, ae, f. *Tzakó gólya.* der Storch. Čap. Rodo.
Cicur, uris, o. *Szelid.* Zahm, bändig. krotký. Uhrotit. *Krotek.*
Cicuta. ae, f. *Bürük, méreg.* der Schierling, der Giftrunk. Bolehlaw, gedowitý nápog. Trubeljika. *Trubeltka.*
Cilium, i, n. *Szem héja.* die Augenwimper. Brwě, nebchlupy na wloku oka, Tripavica. *Kosiczka, zkumsze ochipokrivaju.*
Cimex, icis, m. *Polotzka, büdös féreg.* die Wanze, die Wandlaus. Ploſſtice, Stenice. Stinica. *Zteniczа.*
Cincinnus, i, m *Béfon, fodoritott haj fürt.* die gekräuſelte Haarlocke. Kodĕrawĕ wlaſy. Kudrave kose *Laszi rugani.*
Cinis, eris, m. *Hamu.* die Aſche. Popel. Pepel. *Pepel.*

Cip-

Cippus, i, m. *Koporsó kő.* der Grabstein, Leichenstein. Hrobowý kamen. Klade. *Od groba kamen, klada.*
Circinus, i, m. *Tzirkalom.* das Zirkelinstrument, das Ringmaaß. Kružidlo, Cyrkl. Okruxilo. *Okrusilo.*
Circus, i, m. *Kerengö, kerek udvar.* der Kreiß, der rundr Gang. Rynk, okruhlý plac. Okrugli mejdan. *Kolobar.*
Cisium, ii, n. *Talyiga, két kerekü taliga.* der Karn, die Chaise, Kary. Dvokolica, v. Tacske. *Kochicze z-dvemi kotachi.*
Cista, ae, f. *Láda.* der Kasten. Truhla, truhlice. Sanduk. *Skrinya*
Cisterna, ae, f. *Eső víz vévő kút.* die Zistern, Wasserkasten. Cysterna, ğrant, hrant. Bunar kishni, u koga voda izcidivase.
Citrus, i, f. (Citrum, i, n.) *Tzitrom fa, tzitrom.* der Cytronenbaum, die Citrone. Cytronowý strom, Cytron. Citronsko Dervo. *Czitronzko drevo.*
Civis, is, c. *Haza-fia, polgár, városi ember.* der Bürger, die Bürgerinn, Měšťenjn, Mešťan. Varoshcsanin. *Varashchan.*
Clades, is, f. *Veszedelem, viadal.* der Verlust, die Niederlage. porážka, bytwa, pad, škoda. Razbianje v. pogubenje vojske. *Rasanye.*
Clango, xi, ere. *Trombitálok, hangolok, hangzok.* Ich klinge. Zwučjm, znjm. Zvecsim. *Zvenchim.*
Classis, is, f. *Sereg hajó, tengeri-rend.* die Flotte, Ordnung, Klasse. Armada lodj rad, ordunk. Red, v. vojska po morru. *Brodovni boj, red.*
Clatrum, i, n. (Clathra, Clathri, orum.) *Rostély, gátor, szegező fa.* das Gitter. Mreže ššrámky. Reshetka. *Reshetka.*
Clava, ae, f. *Buzogány, fejes bot, oltó-ág.* die Keule, das Propfreis. Kyg, obuch, čekan, šštěpný prutek. Csakalj. *Chakan.*
Clavis, is, f. *Kults.* der Schlüssel. Kljč, kluč. Kljncs. *Kluch.*
Clavus, i, m. *Szeg, fának görtse, hajó-kormánya.* der Nagel, der Steuerbaum. Hreb prawidlo lodj. Ekser. *Chavel*, Plur. Clavi, orum, *Szümöltsö, kelés neme, lábon való dagadás.* die Warze, Hüneraug. Bradawice.
Claudo, si, sum, ere. *Bézárom, bészegezem.* Ich verschliße, beschliesse, versperre. Zawjrám, zamikám. Zatvoram. *Zapiram.*

Cliens,

Cliens, tis, c. *Valakinek gondviselése alatt való.* der Vasall, Schutzgenoßene. Ochránce, a zastupce potřebugjcých. Branjenik. *Szluga pod obrabum.*

Clivus, i, m. (Clivum, i, n.) *Meredek domb.* der Hügel. Pahrbek. Nizberdje, v. nizberdistje. *Podolje.*

Cloaca, ae, f. *Árnyék szék, szemet kitakaritó hely.* der Abfall, Abtritt, das heimliche Gemach, Záchod. Hala Izhod, v. komernjak. *Zkup stékajuchega szmrada jama.*

Clunis, is, c. *Farület.* das Gesäß, der Arschbacken. Zadek obritné ljce. Guz. *Ledovje, zadnyiczа.*

Clypeus, i, m. (Clypeum, i, n.) *Pais.* der Schild, Štjt, pawezа. Shtit. *Schit.*

Clocus, i, m. *Skarlát festő mag.* die Scharlachbeer. Šarlatowe zrno, Kučenek. Skérletno zrno. *Skarlatovo zrno.*

Cochlea, ae, f. *Tsiga.* die Schnecke. Slimak. Lupinja puxeva. *Puseva lupanija.*

Cocles, itis, m. *Félszemű, kádits.* Einäugig. Gednooký. Jedno ok. *Jedno-ok.*

Coenum, i, n. *Sár.* der Koth, Unflat. Blato, nečistota, bahno. Blato v. smet. *Blato.*

Coepi, (occoepi, isse, Def.) *El-kezdettem.* Ich habe angefangen. Začinal, začal gsem. Zacseosam. *Zachelszem,*

Caetus, us, m. *Gyülekezet, gyülés,* die Versammlung. Shromaždenj Zástup. Skupshtina. *Zkupschina,*

Cogo, egi, actum, ere. *Egybe-gyüjtöm, kénszeritem.* Ich nöthige, zwinge. Nutjm spolu vhánjm. Silim. *Szilim.*

Cogito, avi, atum, are. (quid, de quo.) *Gondolkodom.* ich gedenke. myslim. Mislim. *Miszlim.*

Cohors, tis, f. *Sereg.* der Haufen Volk. Zástup, shromaždenj Hauf. Csetta. *Cheta vojnikov.*

Colax, acis, m. *Hizelkedő.* der Schmarotzer, Schmeichler. Pochlebnjk. Prilizavac. *Prilizavecz.*

Collis, is, m. *Halom, Domb.* der Hügel. Pohrbek, wrssek. Brixak. *Bresanyek.*

Collum, i, n. *Nyak.* der Hals. Hrdlo ssyge. Vrat. *Vrat.*

Co-

Colo, as, avi, atum, are. (percolo) *Meg-szűröm.* Ich seihe, lasse durch. Cedjm, precesugj. Cidim. *Preczejam.*

Color, oris, m. *Szin.* die Farbe. Barwa. Boja v. farba. *Farba.*

Colostrum, i, n. (clostra, ae, f.) *Első-téj a' szülés, vagy ellés utánn.* die erste Mutter-Milch. Prwnj po porodě mléko, kulastra. Pervo mliko za dojenje, v. gruhavina. *Pervo mleko redecheh sen.*

Coluber, bri, m. (Colubra, ae, f.) *Kurta kigyó, vizi kigyó.* Schlange, Natter. Wodný had. Zmia. *Kacha.*

Columba, ae: f. *Galamb.* die Taube. Holubice. Golub. *Golub.*

Columen, nis, n. *Támasz, gyámol, oszlop.* die Säule, Stütze. Slaup, podpora. Stup. *Ztup, tram.*

Colus, i, et, us f. *Gussal, rokka.* der Rocken, der Spinnrocken. Preslice, kužel. Preslica. *Preszlicza.*

Coma, ae, f. *Haj, üstök.* Haar, Haupthaar. Wlasysstice, wlasy hlawy. Kose, kika. *Laszi, kechka.*

Comes, itis, c. *Úti társ, zászlós Úr, Grof.* der Gefährte, der Graf. Towaryš na cestě, Hrábě. Pajdash v. veliki knez. *Pajdash, knez veliki p. Grof.*

Comitia, orum, n. *Ország gyűlése.* die Reichsversammlung. Sněm Rákos. Kraljestva skupshtina. *Szpravische.*

Cometes (Cometa, ae, m.) *Üstökös tsilag.* der Komet. Kométa, Hwězda s chwostem. Zvizda repata. *Repacha zvezda.*

Comis, e. *Nyájas, barátságos.* Freundlich, holdselig. Priwětiwy, dobrotiwý. Uljudan. *Vluden, pritelyen.*

Compitum, i, n. *Sokféle ágazó út, hely.* die Wegscheide, die Kreuzstrasse. Rozcestj, křjžowa cesta. Krixoputje. *Krisoputje.*

Compos, otis, o. *Részes.* Mächtig, theilhaftig. účastný. Dionik. v. pospodar od shtagod. *Delnik.*

Condio, ivi, itum, ire. *Valaminek izit meg-adom, bésózom.* Ich würze. Kořenjm, chutně dělám. Zaesinjam. *Zachinyam.*

Congius, ii, m. *Kongye, háromitze.* das Gemäß flie-ssender Dinge, drey halbe. Půl druhé pinty, míra wěcý tekucých. Mira od tri olbe. *Mera od poldrugoga pinta.*

Co-

Conor, atus sum, ari. *Merészlek, igyekezem.* Ich unterstehe mich. vsylugi snážjm se, Ugjmám se. Nastoim. *Terszimsze.*

Consulo, lui, ultum, ere. (c. dat.) *Tanátsot adok.* Ich rathe, gebe Rath. Radjm se. (c. acc.) *Tanátsot kérdek.* Frage um Rath. Radjm se. Svienjujem. *Tolnacha dajem, y proszim.*

Contus, i, m. *Tsáklya, rúd.* die Stange, Ruderstange, Pique. Zrda, styska tyčka. Sullica v. Veslo v. kopje. *Brodarsko rivalo.*

Conus, i, m. *Teke, fenyő-fa dió.* der Kegel, der Zapfen, der Tannzapfen. Koljček gedlowá ssyssta. Csap, *Kugla podszpichazta.*

Copia ae, f. *Böség.* die Menge. Hognost. Mloshtvo. *Vnosina.* Plur. *Hadi sereg.* das Kriegsheer. Wogsko.

Copula, ae, f. *Kötél, öszve-foglaló.* das Band, die Verknüpfung. Swazek, spogenj. Zavez v. sjedinjenje. *Vez.*

Corallium, ii, (corallum, i, n.) *Korláls.* die Karolle. Korar. Gjerdan. *Klartsk.*

Corbis, is, m. et f. *Kosár.* der Korb. Koš, Kossár. Koshara v. korpa. *Kossara.*

Corbina, ae, f. *Terhes hajó.* das Lastschiff. Ladowný Syf. Tergovacska velike ladja. *Tersechi brod.*

Corium, ii, n. *Szij bör.* das Leder. Kůže, Remen. Koxa. *Debela kosa.*

Corrigia, ae, f. *Szij kötő.* der Schuhriemen. Střewičný Remenec. Kaish od obuche. *Remenczi na czepelishi.*

Cornix, icis, f. *Varju.* die Krähe. Wrana. Vranna. *Vrana.*

Cornu, u, n. *Szarv.* das Horn, Flügel der Armee. Křídlo Armady. Rog. *Rog.*

Cornus, us, et, i. f. *Som-fa.* der Hagedorn. Drinowý strom. Drinina. *Drenek.*

Corona, ae, f. *Korona, koszorú.* die Krone, der Kranz. Koruna, wěnec. Kruna v. vinac. *Koruna.*

Corpus, oris. *Test.* der Leib. Tělo. Tilo. *Telo.*

Cors, tis, f. *Tyúk-ól.* der Hünerzaun. Kurenec, Chlewě. Kokoshinjak. *Dvorishe.*

Co-

Cortex, icis, c. *Héj.* die Rinde, Schaale. Kůra. Kora. *Kora.*

Cortina, ae, f. *Vas fazék.* der Kessel, die Pfanne, der Dreyfuß. Kotlik panew trinožnik. Zaslon. *Zaszlon*, *zaztor.*

Coruscus, a, um, *Villámló tsillámló.* Schimmernd, glänzend. Stkwiey, blěskawý. Caklen. *Szvetel.*

Corvus, i, m. *Holló.* der Raabe. Krkawec. Gavran *Karran.*

Corycaeus, i, m. *Alattomban kémlö, tzirkáló.* der heimliche Anmeerker, ein Spion, Ausspäher. Zradce, ſpehar. Izvidljivac. *Zvidlyavecz, per. Spion.*

Corylus, i, m. *Mogyoró-fa.* die Haselnußstaude. Léſka. Liska. *Leszka drevo.*

Corysa, ae, f. *Nátha.* der Schnupfen die Strauche. Nátcha. Hunjavica. *Hunyavicza (vu sivini) keh.*

Cos, otis, f. *Fenni való-kö.* der Wetzstein. Brus. Brus. *Brusz.*

Cossus, i, m. *Fát rágó szú.* der Holzwurm. červotoč. Cerv.koise u rastu kotti. *Cherv vu drevju.*

Costa, ae, f. *Oldal tsont.* Rippe. Rebro žebro. Rebro. *Rebro.*

Costus, i, et Costum, i, n. *Arabiai jó illatú fű.* Ein arabisches Wunderkraut. Arábska zelinka. Trava mirishava. *Arabianzka chudnovita trava.*

Cothurnus, i, m. *Tsisma.* der hohe Schuh, die Stelze, Wyſoký Strewjc. Csisma. *Chisma.*

Coturnix, icis, f. *Fürj.* die Wachtel. Krepelice, Krepelka. Prepelica. *Plepelieza.*

Coxa, ae, f. *Tsipö-tsont.* das obere dicke Bein, die Hüfte. Kycla, ſtehnem. Stegno v. bedro. *Kozt vu ztegnu.*

Crabro, onis, m. *Ló-darás.* die Wespe. Sršeň. Stershen. *Ztreshen.*

Crapula, ae, f. *Dobzóddsból fő fájás.* der Kopfweh, vom Schauffen. Bolenj hlawy od nemirného pitj. Mamurluk. *Glavo bol od pianztva.*

Crassus, a, um, *Vastag, kövér, temérdek.* dick, fett, stark. Hrubý, tlustý, mocný. Debeo. *Debel.*

Crates tis, f. (Crates, ium,) *Rostély font kosár, szekér kas.* die Hürde, Flechte. Kossyna Korba. Reshetka. *Rehsetka.*

Creber, a, um. *Gyakor, gyakorta való.* Defter, stettig. Častý, vstawičný. Gust. *Guzt.*

Cremo, avi, atum, are. *Meg-égetem.* Ich brenne, verbrenne. Pálim. Palim, xexem. *Palim, sgem.*

Cremor, oris, m. *Ázott magból kinyomott, vagy jött lév.* das Mark, der Saft von Korn. Mleko z obili zmočeného wytlačené. Sok. *Szok mleko iz namochenoga zernya.*

Crena, ae, f. *Tzipkezet a' tollon.* die Spalte. Strepina, narezáni, zůpkowáni. Zariz u peru. *Zarezek v-peru.*

Creperus, a, um. *Kétséges bizonytalan.* Zweifelhaft. Nejistý pochybnj. Dvojljiv. *Dvojlyiv.*

Crepida, ae, f. *Paputs, tzipellö.* der Pantoffel, Schuh. Pantofle, papučky. Papucsa, *Papucha, poztol.*

Crepido, inis, f. *Víz-part.* der Rand an Bach, oder Fluß-Krag, ne breh řeky. Kraj od potoka. *Kraj vode.*

Crepo, ui, tum, are. *Dörgök, zörgök.* Ich knarre, platze, klapere. Trjskam, klepám. Puknuti. *Puczam praschim.*

Creta. ae, f. *Fejér jegyező kréta.* die Kreide. Krjda. Bila zemlja vulgo creta. *Kraida.*

Cribrum, ri, n. *Rosta, szita.* das Sieb. Syto. Resheto. *Resheto.*

Crinis, is. *Haj.* das Haar. Wlas. Kosa v. vlas. *Lasz.*

Crispus, a, um. *Fodor.* der Grauß. Kaděrawý, kučerawý. Rudast. *Porugan.*

Crista, ae, f. *Taréj, toll.* die Hünnerkamm der Federbusch. Slepiči hreben, pero. Ober. *Kukma.*

Crocum, i, n. (crocus, i, m. Poet.) *Sáfrán.* der Saffran. Šafrán. Shafran. *Shafran.*

Crudus, a, um. *Nyers, sütetlen.* Roh, ungekocht. Surowý, newarený. Prisan. *Preszen, szirov.*

Crumena, ae, f. *Erszény, táska.* der Beutel, die Taschen. Messec, tobolka, taška. Kesa v. czep. *Moshnya.*

Crus, ris, n. *Szár, láb szára.* das Schienbein. Hnát. Golin. *Nosna czev.*

Crusta,

Crusta, ae, f. *Valaminek kemény héja.* die Schaale, die Rinde. Skrupina, kůra, Korra, v. ljupina. *Kora.*

Cubus, i, m. *Négy szegü kotzka.* Etwas viereckigtes, die Würfel. Nětco čtwerhranatého kostka. Shesteronuglo. *Chetveroverzt-vugel.*

Cuculus, i, m. *Kakuk.* der Kuckuck. Kukučka. Kukavica. *Kapa k-plaschu prishita.*

Cucullus, i, m. (Cucullio, onis.) *Trúklya, éjtszaki süveg.* die Halskappe, die Nacht haube, Mönchstutte. Kukla nočnj čepice. Kapus.

Cucumis, is, m. (Cucumer, ris, m.) *Tök, ugorka.* der Kürbis die Gurke. Tykew tikwjce, okorka. Krastavac. *Vugorek.*

Cucurbita, ae, f. *Tök, köpöly.* der Kürbis, der Schrepfkopf. Tykew, ohorka, Banka lazebnjka. Misiracsa, v. bundeva. *Tikva.*

Cucurire, *Kukurikolni.* Glucken, wie der Hahn krähet. Kokrhati kodkodákati. Kukurikat. *Kukurikati.*

Culcita, (vulgò culcita) ae, f. *Párna, derék ágy.* der Polster, Matraze. Podusska perina, polsstár. Perinja. *Blazina.*

Culeus, i, m. *Bőr-sák.* der lederne Sack. Kožený pytel. Torba koxna. *Sakely iz kose.*

Culex, icis, f. *Szúnyog.* die Mücke die Gelse. Komár. Komar. *Komar.*

Culina, ae, f. *Konyha.* die Küche. Kuchyně. Kuhinja. *Kuhinya.*

Culmen, is, n. *Héjazat teteje, ház' fedél.* die Spitze des Daches, die Hoheit. Wrch strechy. Verh. *Hisni verh.*

Culmus, i, m. *Gabona' szára.* der Halm, der Kornhalm. Steblo Xitno stablo. *Sitno zteblo.*

Culter, tri, m. *Kés.* Messer. Nůž. Nox. *Nos.*

Culus, i, m. *Alfel.* der Hintere. Zadek. Duppe. *Zadnicza.*

Cumera, ae, f. (Cumerae, arum) *Búzás, lisztes, gyümöltsös-kas.* der Kornkasten. Obilni kásně sstrich, sklep. Hambar. *Sitnicza, hambar.*

Cuminum, i, n. *Kömény.* Kimmel. Kmjn. Kimljin. *Komin p. kimlin.*

Cunae, arum. (Cunabula, incunabula, orum.) *Böltső*, die Wiegk. Kolíska kolebka. Beshika. v. zibka. *Zibla.*

Incunabula, *orum*, *n*. Böltső, életnek eleje, avagy gyermekkora. die Wiege das ist die erste Kindheit. Koljska, dětinský wěk.

Cuniculus, i, m. *Tengeri nyúl*, *föld alatt való város*, *alá ásás*. das Kaminchen. Králík, králíček, podkopawánj, mina. Bili zec v. lagum. *Podkop otajni.*

Cupa, ae, f. *Boros hordó*, *kád*, *általag*. das Weinfaß wjnj sud. Vinska posuda. *Vinzka poszuda.*

Curia, ae, f. *Tanátsház*, *gyülekezet*, *tzéh*. das Rathaus, die Zunft. Radnj dům, cech. Varoshtsa kucha. *Vechnicza.*

Curculio, onis, m. *Búza-féreg*, *zsizik*. der Kornwurm. Obilnj mussa. Xixak. *Sisek kukchecz.*

Curruca, ae, f. *Nyomorék pöszáta madár*. die Kraßmücke. Pěnjce. Travnica pticsica odhranjivajucha tugje ptice zasvoje. *Muhavicza pticza.*

Curtus, a, um. *Rövid*, *kurta*. Verstimmelt, verkürzt. Kusý, wkrácený. Kratak. *Kratek.*

Cuspis, idis, f. *Hegye*, *vagy éle valaminek*. die Spitze, der Stachel, Spieß. Štyp. neb ostrost. Spica v. oshtro. *Ostro*, *nabada*, *p. spicza.*

Custos, odis, c. *Pásztor*, *őrző*, *vigyázó*. der Hüter, Wächter, Aufseher. Strážce, Opatrownjk. Csuvar. *Chuvar.*

Cutis, tis, f. *Bőr*. die Haut, das Fell. Kůže. Koxa. *Kosa.*

D.

Damnum, i, n. *Kár*. der Schade. Škoda ſtrata. Kvar. *Kvar.*

Deleo, evi, etum, ere. *El-törlöm*, *ki-törlöm*. Ich tilge, lösche aus. Smazugi, wyhlazugi. Odtarem. *Zbriszavam.*

Delphin. inis, m. (Delphinus, i.) *Tengeri-disznó-hal*. das Meerschwein. Morská swině. Morska svinja. *Morszka szvinya.*

Delubrum, i, n. *Kápolna, pogány-templom.* der Götzen Tempel, die Kirche. Pohanský kostel, chrám. Poganska cerkva. *Peganzka czirkva.*

Dens, tis, m. *Fog.* der Zahn. Zub. Zub. *Zub.*

Densus, a, um, *Sűrű, tömöt,* dick dicht, Hustý. Gust. *Guzt.*

Depso, ui, itum, ere. *Gyúrok, dagasztok.* Ich knette. Misým, rukama tlačjm. Misim, gnjetem. *Meszim, gnyetem.*

Dexter, a, um. *Jobbján, jobb kézfelől való.* Rechtwärts, ersprießlich. Prawý, spusobný, wprimný. Desni. *Deszni.*

Digitus, i, m. *Uj.* der Finger. Prst. Perst, *Perzt.*

Diribeo, ere. (Diribo. ere) *El-osztom.* Ich theile aus. Rozdělugj. Dilim. *Delim,*

Dirus, a, um. *Kegyetlen, szörnyű,* Grausam, gräulich. Ukrutný, hrozný. Nemillostan. *Prelyut, nemil.*

Discus, i, m. *Kenyeres-kosár, mély-tál, tányér.* der Tischkorb, Teller, die Wurfscheibe. Syroka misa tasně, taule. Plitka zdilla, y okruglina. *Zjolna koshara, zdela shiroka.*

Ditio, onis, f. *Birodalom, tartomány.* die Macht Gewalt, das Gebiet, Moc, panstwj, wladárstwj. Dersava. *Dersava.*

Dolium, ii, n. *Hordó.* das Faß. Sud. Prosics. *Lagev.*

Dolus, i, m, *Tsalárdság.* der Betrug. Lest, schytrost. Privara. *Xklanlyivozt.*

Dominus, i, m. *Úr, gazda.* der Herr, Besitzer. Pán. Gospodin. *Gozpon.*

Domo, ui, itum, are. *Meg-szeliditem, meg-hóditom.* Ich zwinge, bändige. Zkracugj, premáhám. Krotim. *Krotim.*

Domo, avi, atum, are *Ajándékozom.* Ich schenke, verehre. Daruwánj darugj, darem dáwám. Poklanjam. *Prikasujem.*

Dorsum, i, n. *Hát.* der Rucken. Zadek, hrbet. Legya. *Herbet.*

Dos, otis, f. *Menyasszonynak adatott marha, jegy ruha.* die Ehesteuer, Morgengabe. Wěno, dar. Miraz. *Dar Szvadbeni.*

Draco, onis, m. *Sárkány, kígyó.* der Drach, die Schlange. Drak, gedowatý Had. Azdaja. *Pozoj.*

Dubius, a, um. *Kétséges.* Zweifelhaftig, gefährlich. Pochybný, negistý, nebezpečný. Dvoumljiv, *Dvojben.*

Duellum, i, n. *Had, kettő közöti való viadal, bajvivás.* der Zweykampf. Bitwa mezy dwěma stranáma aneb osobáma. Mejdan. *Majdan.*

Dumus, i, m. *Tövis-bokor, tsere.* die Dornhecke. Trnowé krowj. Germ. *Germ.*

E.

Ebrius, a, um. *Részeg.* Betrunken, Ožralý, opilý. Pian. *Vinen, pun vina.*

Ebulus, i, m. *Földi-bodza.* der Attich, der Niederholder. Chebdj, chabzda, pozemnj bez. Abdovina. *Hebd. trava.*

Ebur, oris, n. *Elefánt-tsont.* das Helfenbein. Slonowá kost. Bila kost. *Belo-kozt.*

Eiulo, avi, atum, are. *Jajgatok, sirok.* Ich heule, meine. Plačj, kwjljm, narjkám. Naricsem. *Tulim.*

Elegans, antis, o. *Ékes, díszes* Kierlich, artig. Ozdobný, spusobný. Lip. *Izebran, lep.*

Elementum, i, n. *Éltető állat, eredett, tanúlásnak élő kezdeti.* das Element, der Anfang. Žiwot, počátek. Pocsetak. *Zachetek, temely.*

Elephas, antis, m. (Elephantus, i.) *Elefánt.* der Elephant, Slon. Elephant. *Elefant*

Ensis, sis, m. *Szablya, kárd, tör.* das Schwerd. Meč, šſáble, Sablja. *Mech*

Epar, atis n. (hepar.) *Máj.* die Leber. Gatrá, černá pečenka. Cxigerice. *Jetra.*

Epistola, ae, f. *Levél.* der Brief. List. Knjiga, poslanica. *Lizt.*

Epitome, es, f. *Röviditès, somma.* Kürzer Inhalt, Inbegrif. Kratký spis. Kratki ukaz. *Zavjetek kratki.*

Epulae, arum, f. (epulum, i, n.) *Vendégség. eledelek.* das Mahl, die Speise. Hody, pokrmy rozmanité. Csast v. goshchenje. *Zebrane jeztvine goschenije.*

Erga-

Ergastulum, i, n. *Szolgálatnak háza.* das Zuchthaus, der Nothfall. Robotný žalár, w němž okowaný težce dělati musegj. Tarvnica. *Temnicza,*
Ericeus, (Erinaceus,) i, m. *Sül-disznó.* der Igel. Wodný, aneb morský gežek, gež. Jex. *Jez*
Eruca, ae, f. *Hernyó.* die Raupe, Krautwurm. Husenka, husenice. Gusenica. *Guszenicza.*
Ervum, i, n. *Borsó, Lédnek.* Erbsen, Wicken. Hrach, lednjk. Rogacsic. *Chichek, grah.*
Esca, ae, f. *Étel, eledel.* die Speise, Lockspeise. Pokrm, wábný pokrm Hrana. *Hrana namamlyenye.*
Essedum, i, n. (Esseda ae, f.) *Hadi-kotsi* der Streitwagen. Bogowný wůz. Kolla od ratta. *Kochia harczovna*
Examen, inis, n. *Raj, visgálás.* der Bienenschwarm, die Zunge an der Waage, die Probe. Rog, zkussowánj. Roj. v. izpitivanje. *Roj pchelszki, izpitavanye.*
Exemplum, i, n. *Példa.* Exempel, Beyspiel. Prjklad. Izgled. *Pelda.*
Exiguus, a, um. *Kitsiny kevés.* Gering, wenig. Malý, skrowný. Malen. *Mal.*
Exta, orum, n. *Belső része.* das Eingeweide. Střewa, osedyl, wnjtrnostj, wnjtrnj audowé Drob. *Chreva, drobecz.*

F.

Faba, ae, f. *Bab.* die Bohne. Bob. Bob. *Bob.*
Faber, i, m. *Kováts, Kézi-mesterember, áts.* der Schmid, Zimmermann. Kowáč, těsar. Kovacs. *Mester, Kovach.*
Fabula, ae, f. *Mese, költemény.* das Mehrl[illegible], die Fabel, Komödie, Fábule, smyslená reč, básen. Pripovidka. *Shalná pripovezt.*
Facetus, a, um. *Múlatságos, tréfás.* Kurzweilich, höflich. Kratochwjlný, žertowný. Shaljiv. *Shallen.*
Facies, ei, f. *Ortza, ábrázat.* das Angesicht, die Gestalt. Obličeg, twár. Oblicsje. *Obraz.*
Facilis, e, c. *Könnyű.* Leicht, thunlich. Snadný, powolný. Lasno. *Legek.*

Facundus, a, um. *Ékesen szólló.* Beredsam. Wýmlúwný. Govorljiv. *Lepo-govorlyiv.*

Fagus, i, f. *Bük-fa.* die Buche. Buk. Bukva. *Bukva.*

Falx, cis, f. *Sarló, kasza.* die Sichel. Srp, kosa. Kossa. *Kossa*

Fames, is, f. *Ehség.* der Hunger. Hlad, lačnost. Glad. *Hlad.*

Familia, ae, f. *Házi-tseléd, nemzetség.* das Hausgesind, Geschlecht. Domowný čeleď, národ, rodina. Druxina. *Drusina.*

Famulus, i, m. *Szolga. udvarló.* der Diener, Aufwärter. Služebnjk, sluha, pacholek. Sloga. *Sluga.*

Farcio, si, tum, ire. *Meg-töltöm, hizlalom.* Ich fülle, stopfe aus, mäste. Wycpáwám, nadjwám, krmjm. Nadivam. *Nadevam.*

(For.) faris, fatur, fari. Def. *Szólni.* Reden. Mluwiti. Govoriti. *Govoriti.*

Fas, n. indecl. *Méltó, igaz dolog.* die Billigkeit, das Recht. Wěc slussná a náležitá pred Bohem, Božské Práwo. Pravo. *Szloboda.*

Fascia, ae, f. *Mindenféle kötö, pólya-kötö.* die Binde, Windel. Wsseligaký zwazek, powigadlo, plenka. Povoj. *Povoj.*

Fascinum, i, n. (Fascinatio, onis, f,) *Meg-kötés, igézet.* die Beschreibung, Bezauberung. Omámenj, čarowánj, vreknutj. Urok. *Vuroki*

Fascis, is, m. *Kötelék, nyaláb.* das Büntel, Büschel. Swazek. Kitica. *Snnop, rukovet: p. pushel.*

Fasti, orum, m. *Nap-mutató, idő-rend, Kalendáriom, registrom.* der Kalender, das Tagebuch. Kalendár, registrjk. Dnuvnik. *Dnevnik, kalendar.*

Fastus, us, m. *Kevélység, nagy akarat.* der Hochmuth. Pycha, wysokomyslnost. Ponosnost. *Oholnozt.*

Fateor, fassus sum, eri. *Meg-vallom.* Ich bekenne, gestehe. Wyznáwám. Ocsitujem. *Valujem.*

Fatim, (affatim.) *Eléggé, böven.* Häufig. überflüßig. Hodně, dostatečně, dosti. Obilno. *Zadozta, obilno.* Adv.

Fatigo, avi, atum, are. *Fárasztom.* Ich mache müde. Unawugi, ustáleho činmj. Zamorith. *Trudim*

Fa-

Fatisco, ere. *Meg-nyilaktozom, hasadok, roskadok.* Ich zerlechze, zerfalle. Otwjram se, rozpukugj se. Razcipitise. *Razpadamsze.*

Fatuus, a, um. *izetlen, bolond.* Ungeschmack, thöricht. Nechutný, nemaudrý. Budalast. *Manen bedazt.*

Faveo, avi, fautum, ere. *Kedvezek, jót kivánok.* Ich bin günstig. Pregj. Goditi. *Dobro selim.*

Favilla, ae, f. *Szikrat tüzes hamú.* die glühende Asche. Pýlený, gistratý, horaucý popel. Iskra. *Ognyeni pepel.*

Fauni, orum, *Mezei 's erdei vad emberek.* Feld- und Wald-Teufel. Polnj, neb hornj Sábel w lesých. Dungyer v. divji csovik. *Lozni bogi.*

Favonius, ii, m. *Napnyúgoti szél.* der Westwind. západný wjtr. Vitar od zapada. *Zgorecz veter.*

Faustus, a, um. *Bóldog, szerentsés.* Glückselig. Šťastný. Srichan. *Szrechen,*

Favus, i, m. *Lépés-méz.* der Hohnigseim, das Wachs. o. der Hönigkuchen. Plásst medowý. Sita. *Szat.*

Fax, cis, f. *Fáklya, ingerlés.* die Fackel, Anreitzung. Fakla, pochodne, půwoda, přjčina. Dupplir. *Duplyer.*

Febris, is, f. *Hideglelés.* das Fieber. Zymnice. Grozhica. *Zimnicza.*

Fel, feli, n. *Epe, méreg.* die Galle, das Gift. Žluč, ged. Xucs. *Zuch.*

Felis, lis, f. *Matska.* die Katze. Kočka, mačka. Macska. *Machka.*

Femen, inis. (Femina, um, n.) *Agyéknak belső része.* der innere Theil des Schenkels. Měká wnjtrnost na stehnách, kde se spolu stýkagj v lůna., kyčle. Stegno iz nutra. *Nuternya ztran ztegna.*

Femor, oris, n. *Ágyék, tzomb.* das dicke Bein, der äusserste Theil des Schenkels. Stehno. Stegno iz dyora. *Z vunzka ztran ztegna.*

Fenestra, ae, f. *Ablak.* das Fenster. Okno, oblak. Penczer ò. Prozor. *Oblok.*

Feriae, arum. *Innep.* der Feiertag. Swátek. Dnivi odpocsivanja. *Szvetki*

Ferio, ire. *Ütöm, verem.* Ich schlage, treffe stosse. Bigj, tresy. Ranniti. *Vudiram.*

Fer-

Fermentum, i, n. *Kovász*. der Sauerteig. Kwas. Kvas. *Kvasz*.

Fero, tuli, latum, ferre. *Hozom*. Ich trage. Nesu. Nosim. *Noszim*.

Ferveo, effervui, ere. (Fervo, vi ere.) *Buzgok, hevülök*. Ich bin hitzig, ich brause. Wrů, rozpalený wraucý gsem. Vriem. *Vrem*.

Ferula, ae, f. *Plágáló-veszszö*. die Ruthe, Kinderruthe. Ferule, průt dětinský. Packa *Paczka*.

Ferus, a, um. *Iszszonyú, vad, kegyetlen*. Wild ungezähmt. Diwoký, neskrocený. Divji *Divji*.

Fessae, arum, f. *Kullánts*. die Schaafläuße. Wssy owčj. Ovcsie ushi. *Ovchje vushi*.

Festuca, ae, f. *Szálka*. die Splitter, das Hämlein. Mrwa. Trun. *Truha, szlamicza*.

Fex cis, f. *Seprö* die Hefen. Kwasnice, drožďě. Smrad. *Szmrad*.

Fiber, i, m. *Hod* Biber. Bobr. Biber xivincse. *Breber*.

Fibra, ae, f *Valaminek kültö része*. das äußerliche Fäserchen, Fäserlein. Krag netčeho, žilka, wlasenka. Xiliça. *Siticza*.

Fibula, ae, f. *Kapots*. die Haftel, Schnalle. Přeſſka, ſponka. Kopcsa. *Kopcha p. shnola*.

Ficedula, ae, f. *Fenyö madár, snef*. die Schnepfe. Girice, čwjčal. Shljuka. *Szluka*.

Ficus, i, et us, f. *Figefa, figa*. der Feigenbaum, die Feige. Fýk, fýkowé owoce. Smokva *Figovo drevo*.

Fidelia, ae, f. *Kálybá, földedény*. der Kachel, das Töpfergefäß. Kachel, nádoba hliněná. Petnjak. *Hucza, verch*.

Fides, ei, f. *Hit, hüség*. der Glaube, die Aufrichtigkeit. Wjra, wěrnoſt. Virra. *Vera*.

Fides, is, (Fides, ium) *Hegedü, minden húros musika*. die Saite, Geigensaite. Struna, huſle. Hegede v. Gusle. *Ztrunya*.

Filius, ii, m. *Fiú*. der Sohn. Syn. Sin. *Szin*.

Filum, i, n. *Fonál*. der Faden. Nit, nitka. Konac. *Konecz, nit*.

Fimbria, ae, f. *Ruha, prém.* der Saum, die Borte. Podolek, oblažek, prám Zarub v. perem. *Perem, okrajek oprave.*

Fimus, i, m. (Fimum, i, n.) *Ganéj.* der Mist. Hnůg. Gjubre. *Gnoj.*

Finis, is, c. *Vég.* das Ende. Konec. Sverha. *Konecz, zverha.*

Fio, factus sum, fieri. *Lészek.* Ich werde. Stáwám se, wčiněn býwám Bivam. *Bivām, poztájem.*

(**Fio**, fire.) suffio, ivi, itum, ire. *Füstölöm,* Ich räuchere. Kadjm. Kadim. *Kadim.*

Firmus, a, um. *Erős.* Stark, fest. Mocný, stálý, tuhý. Stalan v. csverst. *Ztalen, chverzt.*

Fiscus, i, m. *Kosár, tárház.* der Korb, die Renkammer. Kasa, obecnj pokladnice. Koshar. *Koshara.*

Fistuca, ae, f. *Leverő kos, súlyog* der Schlägel Rammel. Kyganice, beran. Nabiacs. *Tukach, bat.*

Fistula, ae, f. *Tső-síp, tsév.* das Rohr, die Pfeiffe. Trtina, trstina, pjštělka, cýwka. Svirala. *Pizka, pischalka.*

Flaccus, (Flaccidus, a, um. *Lankadt, lefüggő, nagy fülű.* Welk, hinhangend. Zwadlý, klopoochý. Uvenut. *Povehnyen.*

Flagrum, (Flagellum, i, n.) *Veszsző, korbáts, ostor.* die Peitsche, Geisel. Korbáč, bič. Bics. *Bich.*

Flamen, inis, m. *Pogány-Pap.* der Götzen-Priester. Modlářský kněz. Posvetitelj krivich Bogovah. *Krivi Bogov aldovnik*

Flamma, ae, f. *Láng, tűz.* die Flamme, das Feuer. Plameň. Plamen. *Plamen.*

Flavus, a, um. *Sárga.* Gelb. Žlutý. Xut. *Sut.*

Flexo, xi, xum, ere. *Hajtom.* Ich beuge. Skloňugi, ohýbugi. Priviam. *Prigibam.*

Flemen, inis, n. *Lábnak fel-törése az erős útazás miatt, mellyből sár-víz foly-ki.* Geschwulst an Füssen. Otěkánj noh. Otok nogu. *Otekanye nog.*

Fligo, obsol. affligo, xi, ictum, ere. *Földre le-verem, nyomorgatom.* Ich plage, beleidige. Porážim, welmi trápim, nautim. Kinim. *Vudiram, bantujem.*

Floccus, i, f. (Flocci, orum.) m. *Pehely.* die Flocken, die auf die Kleider fallen. Wstřjžky, neb flok od wlny. Kerpa. *Fafulyek.*

Floces, um, f. *Bor-seprö.* das Weinlager. Wyné mláto, drožde. Muly vinsky. *Drosgye vinzko.*

Flos, oris, m. *Virág.* die Blüthe, Blume. Kwet. Cvit. *Czvet.*

Focus, i, m. *Tüz-hely,* der Herd, die Feuerstatt. Ohnisste Ognjishtje. *Ognyische.*

Foecundus, a, um. *Gyümöltsöző, tenyésző.* Fruchtbar, reich. Urodný, plodný, hodný. Plodan. *Ploden, roden.*

Foedus, eris, n. *Frigy-kötés, szövetség.* der Bund, Vertrag. Smluwa, primerj, spamatowánj. Pogodba v. zavez. *Pogodba, zavez.*

Foemina, ae, f. *Asszszony.* das Weib. Žena. Xena. *Sena.*

Foenum, i, n. *Széna.* Heu Seno. Sino. *Szeno.*

Foeteo, ui, ere. *Büdös vagyok.* Ich stinke. Smrdim. Smerdim. *Szmerdim.*

Folium, ii, n. *Levél, fa-levél.* das Blatt. List. List. *Lizt.*

Follis, is, m. *Fúvó.* der Blasebalg. Mech. Mishina. *Meh.*

Fons, tis, m. *Forrás, kútfö.* der Brunn, die Quelle. Studnice Bunar. *Zdenecz.*

Forceps, ipis, f. *Fogó.* die Zange. Kleſſče. Klische. *Klesche.*

Forfex, icis, f. *Olló.* die Scheere. Nožnice. Makaze. *Zkarje*

Fori, orum, f. *Hajó saitya* die Schiffgänge Podnebj lodj, neb ſtrany po nichž se chodj. Staza od dasaka u ladju. *Table, po kojeh na ladya szim y tamsze hodi.*

Foria, orum, n. *Fos, hig ganélat,* dünner Koth. Driſtlina. Driskavica. *Mehko chlovechje blato.*

Foris, is, (fores, ium, ant.) *Ajtó.* die Thür. Dwére. Vrata. *Vrata.*

Forma, ae, f. *Forma, kép szép termet.* die Gestalt, das Muster. Twárnost, spůsob, kráſa. Slika v. prilika. *Zvunzka prilika.*

For-

Formica, ae. f. *Hangya*. die Ameise. Mrawenec. Mrav. *Mravlya*.

Formido, inis, f. *Félelem*, *rettegés*. die Furcht. Strach, bazni. Strah. *Ztrah*.

Fornax, cis, f. *Kementze*. der Ofen. Pec. Pech. *Pech*.

Fornix, cis, f. *Bóltozat*, *bólt*. das Gewölb, der Schwiebogen, Hurenhaus. Sklep, sklepenj, kůrowský domek. Bolta. *Bolta*.

Foro, avi, atum, are. *Fúrom*, *lyukasztom*. Ich bohre, löchere. Wrtam, dlabám. Vortam. *Vertam*.

Fors, fortis, f. } Def. *Szerentse*, *történet*. das Glück. der Zufall. Náhoda, přjhoda, ſſtěſtj. Dogadjaj. *Pripechenye*.

Forum, i, n. *Piatz*, *törvény-tévő*, *hely*. der Markt, der Gerichtsort. Rynek, plac, ſudné miſto. Csarshia v. Piac. *Mezto-za terg*.

Fovea, ae, f. *Verem*. die Grube. Gama. Jama. *Jama*.

Foveo, fovi, fotum, ere. *Melegitem*, *táplálom*. Ich wärme, erhalte. Hřegi, ohřjwám, krmjm. Ugadjam. *Topim*

Fraceo, ui, ere. (Fracesco, ere.) *Rothadni*, *meg-penészésedni*. Faulen, Schimplicht werden. Shniti, pleſniweti, ſprächniweti. Trunuti. *Gnyiti*.

Fragum, i, (Fraga, orum, n. *Eperj*. die Erdbeeren. Gahoda. Jagoda. *Jagoda*.

Fragro, avi, atum, are. *Jó szagot*, *illatot botsátok*. Ich rieche stark. Wonjm, wůni wydáwam. Sasma mirishin. *Jako dishin*

Framea, ae, f. *Szablya*, *dárda*. der Ririem, das spitzige Gewehr. Sſabla, ſſpicatá zbráň. Sabl*a*. *Szablya*.

Frater, is, m. *Otsém*, *bátyám*. der Bruder. Brat. Brat. *Brat*.

Fraxinus, i, f. *Körös-fa*. der Eschenbaum. Geſen. Jesenove dervo. *Jaszen*.

Frendeo, ui, ere. (Frendo, ere.) *Foggal tsikorgatom*. Ich knirsche mit den Zähnen. Zubami ſſkřjpam. Shkripam zubma. *Szkriplyem z-zubmi*.

Frenum, i, n. (Freni, orum, m.) *Fék*, *zabola*. der Zaum. Uzda. Uzda. *Vuzda*.

Ere-

Fretum, i, n. *Szoros hely a' tengeren.* die Meerenge. Vzke mjsto na mori. Zatok mona. *Zatok morja.*

Fretus, a, um. *Bizván, bizott.* der sich verlässet. Dowěřjcý, ubezpečný. Zaufan. *Zauffan.*

Frico, ui, ctum, are. *Vakarom, dörgölöm.* Ich jucke, kratze. Češsi, sskrabu, drápu. Csesshem v. derpam. *Cheshem.*

Frigo, xi, xum, ere. *Meg-rántom, sütöm, pörkölem.* Ich röste, backe, dürre. Smažjm, stwarjm, pražjm. Frigam v. perxim. *Frigam, prasim.*

Fringilla, ae, f. *Pinty, pintyőke-madár.* die Finke. Pinkowa pinka. Zeba tica. *Zeba, p. Fink.*

Frio, avi, atum, are. *Morsolom, vakarom.* Ich zertreibe, zermahle. Třu, roztjram, mrtwjm. Mervim v. drobim. *Mervim, drobim.*

Frivolus, a, um. *Hijába való.* Unnütz, schlecht. Darémný. Malovridan. *Zlochezt, malovreden.*

Frons, tis, f. *Homlok.* die Stirne. Čelo. Cselo. *Chelo.*

Frugis, em, c. (Nominat. obsol. Frux.) f. *Gyümölts.* die Frucht. Owoce. Plur. Fruges, um. *Gabona, földi vetemény.* die Früchte, das Getreide. Obylj ofenj. Xitak svakojaki. *Vszakojaki zemlye szad.*

Frunitus, a, um. *Eszes, okos.* Weise. Maudry. Mudar. *Muder.*

Frustum, i, n. *Darab, falka, falat.* das Stück, der Brocken. Kus, skywa. Komad. *Falat.*

Frutex, cis, m. *Tsemete.* die Staude, das Gestreich. Keř, stromek, chrast. Shikara. *Shikarje.*

Fuligo, nis, f. *Köröm.* der Kohlstaub, Ruß. Saze. Csagje. *Szaje.*

Fulo, onis, m. *Posztó-tisztító, vagy festő.* der Bleicher, Walker. Walhář. Stuppar. *Mester, ki szukno chizti.*

Fulvus, a, um. *Arany színű, sárga.* Dunkelroth. Ryzý, čerwenozlaté, lwowé barwy. Merkocerven. *Temnocherlyen.*

Fumus, i, m. *Füst* der Rauch. Dym. Dim. *Dim.*

Fun-

Funda, ae, f. *Parittya.* der Schleider. Prak. Prachka. *Precha.*

Fundo, fudi, fusum, ere. *Töltöm.* ich giesse. Legi, (legem.) Tocsim. *Vlevam.*

Fungus, i, m. *Gomba.* der Pfifferling, Schwamm. Hube, hryb. Gljiva. *Gliva.*

Funis, is, m. *Kötél.* das Seil, der Strick. Prowaz. Uxe. *Vuse, konop.*

Fur, ris, m. *Lopó, tolvaj.* der Dieb. zloděg. Hersuz. *Tat, taticza.*

Furca, ae, f. *Villa, akasztó-fa.* die Gabel, der Galgen. Widly, planýr, pragjar, ssybenice. Vilice v. vishala. *Villicze, veshala.*

Furfur, uris, m. *Korpa.* die Kleyen. Otruby. Posije. *Poszeje.*

Furnus, i, m. *Kenyér-sütő Kementze.* der Backofen. Pekarska pec. Krushna pech. *Krushna pech.*

Furvus, a, um. *Kormos, fekete.* Dunkel, schwarz. Tmawý. Gernkast. *Skuro chern.*

Fuscina, ae, f. *Szigony, három ágú villa.* der Stachet, die Gabel. Osten, kuchářské Widličky. Vilica v. xalac. *Osti, vilicze.*

Fusco, (infusco.) avi, atum, are. *Meg szürkitem, feketétem.* Ich verdunkle, mache dunkel. Začernugi, počernugi. Pocernjajem. *Pochernyujem temnim.*

Fustuarium, ii, n. *Tsapoló-hely, kaloda,* das Prügeln, der Prügelort. Trlica, klada. Deresh. *Bijenye.*

Futilis, e. *Semmire-kellő.* Nichtswürdig. Lechký, ničemný. Izprazan. *Malovreden.*

Futo,)i. e. arguo.) obsol. (Confuto.) avi, atum, are. *Meg-hamisítom, tzáfolom.* Ich wiederlege. Odpor wedau, prehadugi, háňam. Supot razloxiti. *Szuprot-razlasem*

G.

Gabalus, i, m. *Villa, akasztófa.* die Gabel, der Galgen. Ssybenice, widly. Galge. *Vessala, galge.*

Ga-

Gabata, ae, f. *Mély-tál, borító-tál.* eine tiefe Schüssel. Wahan. Duhoka zdilla. *Glubaka zdela.*

Gabbatae, arum, f. *Békenett, hólt testek.* die Mumien. Pomazané mrtwé těla. Namazana miertva tilesa. *Namazana mertva tela.*

Gagates, is, m. *Gágát-kö.* der Gagatstein. Orličí kamen. Verstod dragoga kamena. *Zranoviti cherni kamen.*

Galbanum, i, n. *Fejér öltözet.* die weissen Kleider. Měkký, neb bílý oděw. Bile oprave. *Bele oprave.*

Galea, ae, f. *Sisak.* der Helm, die Sturmhaube. Lebka. Gvozdena kappa. *Shishak.*

Galerus, i, m. (Galerum, i, n.) *Gallér, süveg, patyolat, tsinált haj.* der runde Hut, die Parruque. Syrový klobůk, bytyt dělané neb cyzý wlasy, paruka. Sheshir. *Okrugli skerlyak.*

Galla, ae, f. *Gubats, guba.* der Eichapfel, Gallapfel. Gales, dyhowá kulka. Shishka. *Chishka.*

Gallus, i, m. *Kakas, Frantziai.* der Hahn, Franzos. Kohaut, Francaus. Oroz v. Francus. *Kokot, Franczuz.*

Gallina, ae, f. *Tyúk.* das Hühn, die Henne. Slepka. Kokosh. *Kokosh.*

Ganea, ae, f. (Ganeum, i, n.) *Bordély-ház.* das Sauf- und Hurrenhaus. Krčma, kurewský dům. Bludniaska kucha. *Burdelnicza.*

Ganeo, onis, m. *Tékozló-fiú.* ein Schwelger. Márnotratník. Kurvar. *Burdelnicze gozpodar.*

Ganio, ivi, itum, ire. *Nyikogok, ugatok.* Ich beeifere, belle. Wrčím, gak Lisska sstekámi. Brebronjiti. *Lajem.*

Geminus, a, um. *Kettős. hasonló.* Zweyfach, doppelt, ganz ähnlich. Dwogí, dwognásobný. Plur. *Kettős gyermekek.* die Zwillinge. Dwogčence. Dvojstruk. *Dvoi.*

Gemma, ae, f. *Drága-kö, fakadás, bimbó.* der Edelgestein, die Knospe. Drahý kamen, pupenec na ratolesti. Dragi kamen. *Dragi kamen.*

Gemma, ae. *Bimbózom.* Knospentreiben, glänzen. Pučím, pupím. Pupati. *Pupke puscham.*

Ce-

Gena, ae, f. (Genae, arum:) *Ortza, pofa, szemhéja.* die Wangen, die Augenlieder. Líce. Obraz. *Moce, nadochnicza.*

Geno. (Gigno,) genui, itum, ere. *Szülök. nemzek.* Ich zeuge, gebähre, bringe hervor. Rodjm, wydáwam, přináſſím. Radjam. *Poradyam.*

Gens, tis, f. *Nép. nemzetség.* das Volk, Geschlecht. Lid, národ, pokolenj, wlaſtnoſt. Narod. *Narod.*

Genus, eris, n. *Nem, nemzetség, faj, módja a' dolognak.* das Geschlecht, Volk, die Art Beschaffenheit. Lid, pokolenj, wlaſtnoſt. Pokolenje, v. pleme. *Rod, pleme.*

Genero, avi, atum, are. *Szülök, nemzek.* Ich zeuge, gebähre, schaffe. Plodjm, rodjm. Plodim. *Rodim, plodim.*

Genu, u, n. *Térd.* das Knie. Koleno. Kolino. *Koleno.*

Germen, nis, n. *Új növés, jövés.* das Gewächs. Průtek, mlad, mladiſtwo, wek. Mladica. *Kliczа, mladicza.*

Gerrae, arum, f. *Hijába való tsevegés, bolondság.* die Narrenpossen. Marna ſlowá, bláznenj. Lakerdie. *Norie.*

Gibbus, i, m. (Giber, is, m.) *Görbeség, tsuts.* der Buckel. Hrb, mezy plecyma na hrbetu. Gerba. *Gerba na kerbtú.*

Gilvus, a, um. *Verhenyös, viasz szinű fakó.* Fahl, weisgelb. Zlatý, gako woſk. Rigjast. *Ripy, olovne farbe.*

Gingiva, ae, f. *Iny.* das Zahnfleisch. Dáſně. Meso oko zubi. *Meszo okuto zubi.*

Gingrio, ivi, itum, ire. *Gágogok, mint a' lúd.* Ich schrattere wie eine Gans. Gako hus ſſreborý gágám. Gagam, v. gacsem kao guska. *Gagam kakti guzka.*

Ginnus (Hinnus. i. m.) *Ló-szamár.* der Pferdesel. Z koně a z oſla zplozené hřjbě. Mazga. *Mezg.*

Glaber, a, um. *Sima.* Glatt ohne Haar, ein wenig kahl. hladký, pleſſywý, holý. Gladak. *Gladek.*

Glacies, ei, f. *Jég.* das Eis. Led. Led. *Led.*

Glans, dis, f. *Makk.* die Eichel. Žalud, Bukwice. Xir. *Zelud.*

Gla-

Gla[illegible], ae, f. *Követses föld, fövény.* der Kies, stei[illegible] Sand. Pisek, zem skalnatá. Piskovit. *Muly.*

Gleba, ae, f. *Rög, göröngy.* die Erdschollen. Hruda. zemlja v. grudjva. *Gruda.*

Glis, iris, m. *Gözü, öreg egér, patkány.* der Ratze. Skalnj myš, potkan. Stakor. *Puh.*

Glisco, ere. *Öregbedem, nevekedem.* Ich nehme zu, wachse. Rozmáham se, rostu. Kliem. *Klijem.*

Glocio, ire. *Kodátsolok, kotyolok.* Ich glucke. Kwočjm, kwákám, kwakorám. Kvocsem. *Kvochem.*

Glomus, i, m. (Glomus, eris, n.) *Gombolyag.* der Kneil. Klubko. *Klubko.*

Glos, ris, f. *Angya, bátyám felesége, férjem nénnye.* des Manns Schwester, des Bruders Weib. Newěsta, muže sestra. Zaova. *Nevezta.*

Glubo, is, itum, ere. *Nyúzom, hámzom.* Ich schäle, schinde. laupjm, zdjrám. Gulim. *Oglablyem.*

Gluma, ae, f. *Búza-szemnek, vagy egyéb gabonának tokja.* der Balg, die Hilse. Kožka z obilj, neb plewy. Ljuska. *Luzka, komuska.*

Gluto, inis, m. *Torkos.* ein Fresser, Schlemmer. Hltawec, žráč. Proxderlac. *Makomecz.*

Glutius, a, um. *Cato. Jól öszve vert, vagy tiprott.* Fest zusammengeschlagen, oder geheftet. sylno spolu spojený. Stukalit. *Zkupzpravlyen.*

Gnarus, a, um. *Tudós, okos.* kündig, erfahren. oměly, zkaussený, powědomý. Znajuchi. *Znajuchi.*

Gossipium, ii, n. *Gyapot, pamutja.* die Baumwolle. Bawlna. Pamuk. *Pamuk.*

Gracilis, ae; (Gracilentus, a, um.) *Kartsú, vékony, ösztövér.* Mager, schlank, dünn. Tenký, těpý, konopatý. Tankoviast. *Tenek.*

Graculus, i, m. (Gracula, ae, f.) *Szajkó.* die Krähe, Dohle. Kawka, sogka. Kreshtelica. *Shojka.*

Gradus, us, m. *Garádits, lépés.* die Stuffe, der Schritt. Stupen, krok. Skalin. *Ztupaj.*

Graecus, (Graius, a, um.) *Görök.* Griechisch. Řecký. Gereski. *Gerchki.*

Grallae, arum, f. *Fa-láb, mankó.* d'e Stelzen, Krücken. Stihlý, hudý, herblý. Schake. *Krake na kisze hodi, shlyake.*

Gramen, inis, n. *Pásit, gyep, fü.* das Gras. Tráwa. Trava. *Trava.*

Gramia, ae, (Gramiae, arum,) f. *Szemnek tsipája.* der Eiter in Augen. Hnug a nečistota w očjch. Biljanak u ocsima. *Kermes vu ochich.*

Grandis, e, *Nagy, öreg.* Groß Weliký. Velik. *Velik.*

Grando, inis, f. *Kő-eső.* der Hagel. Krupobitj, krůpy. Grad, v. led. *Tucha.*

Granum, i, n. *Mag, szem.* das Korn, Körnlein. Zrno gadro. Zerno. *Zerno.*

Gremium, ii, n. *Kebel.* der Schooß. Lůno, klin, zawrbenj. Narucsaj, v. krilo, v. okolish. *Naruchaj, krilo.*

Grossus, i, m. *Éretlen füge.* die unzeitige Feige. Nezralý Fjk. Nezrila smokva. *Nezrela figa.*

Gruma, (Groma, ae, f.) *Út-jegyző, föld-mérő.* der Feldmäßzeig, der Kreußweg. Cýl, kterýmž cesty znamenawagu. Halat za upravno put miriti. *Krisoputje.*

)Grunda.) Subgrundium, ii, n. (Suggrunda, ae, f.) *Eszterha, párkány.* das Vordach, Wetterdach. Strecha od wýchrice házicý. Stria. *Ztroha.*

Grunnio, (Digrunnio,) ivi, itum, ire. *Röhögök, mint a' disznó.* Ich grunze wie ein Schwein. Chrochcy gako swině. Roktati. *Krulim kakti szvinya.*

Grus, is, c. *Darú, emelő szerszám.* der Kranich, Hebzeug. Gestrab, hewer. Xdral. *Serjav.*

Guberno, avi, atum, are. *Igazgatom.* Ich regiere, verwalte. řjdjm, pamatugi, sprawugi. Ravnam. *Ravnam.*

Gula, ae, f. *Torok, nyelő.* der Schlund, die Kehle. Požerák. Proxderlost. *Poserlyivözt.*

(Gummi,) Gummen, inis, n. *Matska-méz, gyánta.* das Harz, Gummi. Smulka, stromowý klj. Smola od gummi. *Szmola gumianzka.*

Gutta, ae, f. *Tsepp.* der Tropf. Krúpege, Kwapka. Kap. *Kaplya.*

Guttur, uris, *Torok.* die Gurgel. Hrdlo. Gerlo. *Gerlo.*

Hae-

H.

Haedus, i, m. *Gödölye, ketske bak.* der Bock. Kozel. Koza. *Kozel, jaracz.*

Haeres, edis, (heres.) c. *Örökös.* der Erbe. Dědic. Odvitnik. *Odvetek.*

Halex, cis, f. *Hering, sós hal.* der Hering. Herynk. Haringa. *Haring.*

Hallus, i, m. (Hallux, cis, m.) *Lábnak nagy úja, hüvelyk.* die grosse Zehe. Weliký palec na noze. Noxni palac. *palecz na nogi.*

Hamus, i, m. *Horog.* die Fischangel. Udice, háček. Udica. *Vúdicza.*

Hara, ae, f. *Disznó-ol.* der Schweinstall. Swinský chléw, krmnik. Svinjac. *Kotecz.*

Hariolus, i, m. *Jövendölő.* der Wahrsager. Hadač. Zgodioc. *Zgagyavecz.*

Hasta, ae, f. *Kopja, dárda.* der Spiess. Kopj. Kopje. *Kopje.*

Hastile, is, n. *Kopja-fa, dárdának nyele.* eine Spiessstange. Růčka na kopigy. Derxalo od kopja. *Kopja dersalo.*

Hebenus. (Ebenus, i, m. Hebenum, i, n.) *Indiai fekete fa.* das Ebenholz. Hebenowé dřewo. Ebanovo dervo. *Ebanovo drevo.*

Hedera, ae, f. *Folyó-borostyán, bor-tzégér.* das Epheu, das Weinzeichen. Břečtan, wjcha. Cimer. *Bershlijan, znamènije prodaje vina p. czegar.*

Heluo, (Helluo,) onis, m. *Dobzóló, zakálódó.* der Schlemmer. Žrač, ožralec. Lopov, v. bitanga. *Poserlivecz.*

Helvus, a, um. *Verhenyő, tégla-szinű testszin.* fahl, Ledergelb. Cyhelné barwy ryzý. Blidkast. *Kusz.*

Hernia, ae, f. *Szakadás, sérűség.* der Bruch. Pretržlina kyly. Kille. *Kila.*

Herus, i, m. *Házi-gazda.* der Hausherr. Pán domu. Gospodar v. gazda. *Hisni gozpodar.*

Hiems, mis, f. *Tél, fergeteg, szélvész.* der Winter, das Ungewitter. Zyma, baurka powětrná. Zima. *Zima.*

Hilka-

Hilla, ae, (Hilla, orum.) *Hurka.* der gefüllte Schweins- darm, die Wurst. Strewo, klobása. Kobassica. *Kobaszicza.*

Hilum, i, n. *A' babnak feketéje, parányi.* der Boh- nenflecken, etwas geringes. Malé, černé mjsto na Bo- bu, z hola nic. Zlamenjka na bobu. *Bobje oko.*

Hinnio, ivi, itum, ire. *Nyerítek.* ich wiehere, schreye wie ein Pferd. Řečcy gako kůn. Herxim. *Hersem.*

Hiulcus, a, um. *Hasadozott, illetlen.* Gespalten, ge- borsten, mangelhaft. Puknÿ, chybnÿ. Razcipljen v. pra- zan. *Razpuchen.*

Hircus, i, m. *Bak.* der Bock. Kozel. Jarac. *Kozel.*

Hirsutus, (Hirtus, a, um.) *Borzas, sértes, bojtos.* Rauh, streng. Chlupatÿ, srstnatÿ, kosmatÿ. Kutav. *Koszmat.*

Hirudo, nis, f. *Nadály, vér-szopó.* die (der) Blutigel. Pigawice. Piavica. *Piavka.*

Hirundo, inis, f. *Fetske.* die Schwalbe. Laštowice. Las- tavica. *Lasztovicza.*

Hispidus, a, um. *Borzas, szőrös, pelyhes.* Rauh, sta- chelicht. srstnatÿ, bodlawÿ, šstermowatÿ. Bocav. *Kosz- mat.*

Histo, onis, m. *Szövő-szék.* der Weberstuhl. Krósna. Stan za tkanje. *Tkalechki ztolecz.*

Histrio, onis, m. *Komedia játzó, alakos.* der Kome- diant. Kegkljr, komediant. Majmun, lugosmia, ludo- skok vragolia, vratoloma. *Igravecz p. komodiant.*

Hora, ae, *Óra.* die Stunde. Hodina. Sat, ura. *Vura.*

Horda, ae, f. (Forda.) *Hasas, tinó, borjas tehén.* die Trächtige Kuhe. Telná, stelná, neb brézy krawa. Steona krava. *Krava breja.*

Hornus, a, um, *Ez ideji, az idén termett.* Heurig. Tohoročnj. Odqve godine. *Ovoga leta, letoshnyi.*

Hordeum, i, n. *Árpa.* die Gersten. Ječmen. Jecsam. *Jechem.*

Horreum, i, n. *Tsűr, gabonás, ház, pajta.* die Scheu- er, das Proviantshaus. Stodola, obilnice.

Hostio, ivi, itum, ire. *Megfizetem, egyenlővé teszem.* Ich mache gleich, vergelte. Odplacugi se, odmenugi se. Odvracham. *Odvracham.*

Humeo, ui, ere. *Nedves vagyok.* ich bin feucht. Wlhnu. Vlaxansam. *Vlasen jeszem.*

Humerus, i, m. *Váll.* die Schulter. Rameno, plece. Pleche, v. rame. *Rame, plecha.*

I.

Jacio, jeci, jactum, ere. *Hajtok, hagyitom.* ich werfe. Házým. Bacam. *Hitam.*

Janua, ae, f. *Ajtó.* die Thür. Dwere. Vrata. *Vrata.*

Ico, ici, ictum, icere, *Ütöm, verem, hagyitom.* ich schlage, werfe. Bigi, kazý. Udaram. *Vudiram.*

Idoneus, a, um, (rei, ad rem.) *Alkalmatos, illendő.* Bequem, tauglich. Spusobný, přjhodný. Prikladan. *Prikladen, verzten.*

Idus, uum. 15. *vagy* 13. *Nap. minden hónapban.* der 13. (15.) Tag des Monats. 13. neb 15. den Měsýce. Dan 15ti miseca óxujka, svibnja, serpnja, i listopada, a ostali 13ti *Dan meszecza.*

Jecur, oris, et cinoris, n. *Máj.* die Leber. Gatrá. Czigerica. *Jetra.*

Jejunus, a, um. *Éhomra való, üres, alávaló.* Nüchtern, hungerig leer, schlecht. Lačný prázný, chatrný. Tasch. *Tesch.*

Jento, avi, atum, are. *Fölöttökömet eszem.* ich frühstücke. Snjdám. Rucsati (p) frustukam. *Rucham p. frustiklyam.*

Ilex: icis, f. *Tölgyfa.* die Steineiche. Swida, Dub. Svibovo drevo. *Cserovo drevo.*

Ilia, um, n. *Bél, testnek alsó része.* das Eingeweide. Strewa, osrdj. Utroba. *Teschina. chreva.*

Imago, inis, f. *Kép.* das Bild. Obraz. Kip. *Kip, prilika.*

Imber, is, m. *Zápor-eső.* der Platzregen. Přjwal. Nagla kisha. *Nagel desgy.*

Imbrex, icis, c. *Eső-fogó, cserép.* die Hohlziegel. krýcý cyhla, krydlice. Crip. *Czigel, chrep.*

Imitor, atus sum, ari. *Követem.* ich folge nach, thue nach. Nasleduji, po někom něco činjm. Naslidujem. *Nasszledujem.*

Imi-

Immanis ; e ; *Iszonyú , fene.* Grausam. Ukrutný Krupan , v. sasma velik. *Grozovit.*

Inanis , e , *Hijába való , üres.* Leer , ledig. Prázny , pustý. Prazan. *Prazen.*

Incile , is , n. *Tév , tsatorna , vízi-árok.* der Wasserlauf, Wassergraben. Staha , struha, žlab , po kterem se woda z řeky wede. Jarak. *Jarek za izpelyanye vode.*

Indiges , etis , m. *A' mennyéiek-közé számláltatott ember.* der vergötterte Mensch. Swatý člowek. Svetci braniteljni. *Lyudo-bogi.*

Industria , ae , f. *Szorgalmatosság.* der Fleiß. Pilnost , snažnost. Marljivost , v. nastojanje. *Marnozt.*

Infula , ae , f. *Püspöki süveg.* der Bischofhut. Biskupský klobuk. Biskupska kapa. *Biskupzka-kapa.*

Ingens , tis , *Igen nagy.* Sehr groß. Hrubý , welice weliký. Prívelik. *Prevelik.*

Inquam , *Mondom.* ich sage. Odjm , prawjm. Velim. *Velim.*

Instar , indecl. *Módjára , képen.* Gleichheit. Rowně. Kao , v. kanoti. *Kakti , na priliku.*

Insula , ae , f. *Sziget , köz.* die Insel. Ostrow. Adda. *Medyimorje.*

Integer , gra , grum. *Egész , ép.* Ganz aufrichtig. Celý , upřimný. Istini , v. csitav. *Czel , iztinit.*

Interpres , etis , c. *Tolmáts , magyarázó.* Dolmetscher. Tlumač , wykladatel. Tolmach. *Raztolnachitel.*

Iris , is , et idis , f. *Égi szivárvány.* der Regenbogen. Důha. Duga. *Duga.*

Irrito , avi , are. *Ingerlem , boszszontom.* ich reitze. Popuzugi , drážjm. Razdraxim. *Drasim , zabavlyam.*

Iter , itineris , n. *Út , úton járás.* Die Reise. Cesta. Put *Put.*

Juba , ae , f. *Serény , nyakon való szőr.* die Mäne an Pferden , Löwen. Hřiwa. Griva. *Griva konyzka.*

Jubar , aris , n. *Fény , világosság.* der Glanz. Blesk. Svitlost , v. trak suncseni. *Szvetlozt.*

Jubeo , jussi , ssum , ere. *Meg hagyom , parantsolom.* ich heiße , befehle. rozkazugi , poručjm. Zapovidam. *Zapovedam.*

Jubilo, avi, atum, are. *Orülök, örömemben kiáltok.* ich juchze, frolocke. Plesám. Uzradovatise. *Od veszelya husskam.*

Jucundus, a, um. *Gyönyörü, kedves.* Lieblich, erfreulich. Ljbezný, milý, obweselugjcý. Veseo. *Veszel, lyubiyen.*

Judico, avi, tum, are. *Meg-itélem.* ich richte. Saudjm. Sudim. *Szudim.*

Jugerum, i, n. *Egy höld szántó föld.* das Stück Feld, Kole, giž w geden den zorawagj. Jutro zemlje. *Falat zemlye, ral.*

Jugis, e. *Szüntelen való.* Immerwährend. Vstawičný. Nepristance.

Jugulus, i, m. (Jugulum.) *Torok, gége.* die Kehle, Gurgel. Hrtan. Gerkljun. *Posiraki.*

Jugum, i, n. *Járom, iga, hegynek háta, bértz.* das Joch, Länge des Berges die Weinlaube. Gob, Garmo, wrch hory, brdo, wýné lubě. Jaram, v. duljina brigo-va. *Jarem, dulsina gore.*

Jumentum, i, n. *Barom, segitő barom.* das Lasttragthier, das Fuhrwerk. Prázné záprázné, napomocné howado. Parip. *Terha noszeche sivinche.*

Juncus, i, m. *Káka, sás.* die Binsen, das Riethgras. Rakyti, sýti. Rogoxa. *Rogoz.*

Juniperus, i, f. *Gyalog-fenyö, mag-termö fenyö.* Wacholderstaude. Galowec, korowička. Smrika. *Borovichno drevo.*

Jurgo, avi, atum, are, (Jurgor.) *feddölöm, visszsát-vonok, perlek.* ich zanke. Wadim se, žehru. Svadjamse. *Szvadyujemsze.*

Juro, avi, atum, are. (in rem.) *Esküszöm* ich schwöre. Prisaházm. Kunemse. *Friszegujem.*

L.

Labium, et Labrum, i, n. (Labia, orum. et Labra, orum.) *Ajak.* die Lefzen, die Lippen. Pysk. Usnica. *Vusznicza.*

Labor, lapsus sum, abi. *El-esem, el-tántorodom.* ich falle, sinke. Klesám, padám. Prapadam. *Prepadam.*

La-

Labor, oris, m. *Munka.* die Arbeit. Práce. Poso. *Poszel delo.*

Labrusca, ae, f. (Labruscum, i, n.) *Vad-szölö*, *egres.* der wilde Weinstock, der Heerling. Plané wjno neb hrozno. Vinjaga. *Vinika.*

Lacerna, ae, f. *Mente*, *Köpönyeg*, *felsö ruha.* das Regenkleid. Plášť pro déšť. Kabanica. *Kepenyek.*

Lacerta, ae, f. *Gyék* der Eidexe. Gešterka. Gushcher. *Guscher.*

Lacertus, i, *Vastag kar.* der vordere Arm. Plece, rameno. Lakat. *Gornja ztran ruke.*

Lacinia, ae, f. *Ruha szél*, *rántz.* der Saum, die Falten des Kleides. Prem, prým, podolek. Kraj, skut. *Zkut halye.*

(**Lacio**) **Lacesso**, ivi, itum, ere. (re.) *Bosszszontom*, *ingerlem.* ich reitze, treibe. Drážďjm, podzbuzugi. Draxim. *Podsisem*, *drasim.*

Lacus, us, m. *Tó*, *szölö-kád*, *nyomó-dézsa.* die See, der Teich, der Trog. Gezero, káď. Bara. *Jezerischa*

Lacuna, ae, f. *Tóltsa*, *potsolya.* die Lacke, die Pfütze. Kaluža. Mlaka. *Mlaka.*

Laevis, e. *Sima.* Glatt. Hladký. Gladak. *Gladek.*

Laevus, a, um. *Bal.* Link. Lewý. Liv. *Lev.*

Lamina, ae, f. *Laposan ki-vert értz.* das Blech. Plech. Plocsa. *Plocha*, *pleh.*

Lancea, ae, f. *Dárda*, *kopja.* der Spieß, die Lanze. Kopje. Sullica. *Szulicza*, *kopje.*

Langueo, ui, ere. *El-lankadok*, *erötlenülök*, *bádiadok.* ich bin schwach, matt. Mdlý, nedaužiwý gsem. Oslabiosam v. gingavsam. *Mlahavszem.*

Lanius, ii, m. (Lanio, onis, m.) *Mészáros.* der Fleischhacker. Řezník, Masár. Mesar. *Meszar.*

Lanista, ae, f. *Viadal-Mester.* Fechter, Fechtmeister, Aufwiegler. Šermjř, šermjřský mjstř. Naucsitelj borenja. *Bodenya navuchitely.*

Lanugo, nis, f. *Moh*, *pih.* Moos, die Milchhaare. Mech, mladé wlasy. Paulica na bradi. *Bodenya navuchi tely.*

Laux, cis, f. *Méntèk, serpenyő, tál.* Wagschale. Myssa v wáhy. Zdilica na vagi. *Merna zdelicza na vagi.*

Laquear (Laqueare. Virg.) aris, n. *Menyezet, bóltozás, padlás alsó része* das Gewölbe, die getäfelte Decke eines Gemachs. Sklen klenuty, tassowany strop. Zanjka, Pruglo, v. spunna. *Persznicze.*

Lar, ris, m. *Házi költött Isten, ház.* der Hausgött, das Haus. Domowny Duch, dům. Kuchni Bog. *Hisni Bog.*

Lardum, (Laridum.) i, n. *Szalonna.* der Speck. Slanina. Slanina. *Szlanina.*

Larva, ae, f. *Al-ortza* die Verstellung, das Gespenst. Lárwa, falessna twár. Priobrazenje. *Preobraz, ztrashilo.*

Lassus, a, um. *Fáradt, lankadt.* Müd. Unawený, ustalý. Umoran v. gingav. *Truden.*

Later, ris, m. *Tégla.* Ziegelstein, Mauerziegel. Tehla. Cigla. *Opeka p. czigel.*

Laterna, ae f. *Lámpás, fáklya.* die Laterne, das Windlicht. Lampáš, pochodně. Fenjer. *Szvechnicza p. Lampash.*

Latex, icis, m. *Viz, valami rejtekből ki folyó nedvesség.* das Wasser, die Feuchtigkeit. Wsselika wlchkost. Vlaga. *Voda, Vuhkocha.*

Latro, onis, m. *Lator, tolvaj.* der Straßenräuber. Lotter. zbognjk. Pustaija. *Tolvaj.*

Latus, a, um. *Széles.* Breit. Syroký. Shirok. *Shirok.*

Laurus, i, f. *Borostyán-fa.* der Lorberbaum. Bobkowý strom. Lorberovo Dervo. *Javorika.*

Latomiae, arum, f *Kő-vágás, Kő-bánya, tömlötzi.* Steinbrücke, das Gefängniß. Kamenická bauda, wězenj, žalár. Sik kamenja. *Rude kamenate.*

Lectus, i, m. *Ágy, nyoszolya.* das Bett. Postel, lůže. Postelj. *Poztelija.*

Lectica, ae, f. *Gyalog, hintó.* die Sänfte. Nosylka, senssky. Nosilo. *Noszilnicza.*

Lego, avi, atum, are (cui rem.) *Követségbe küldöm, testamentomban hagyom.* ich verschicke, vermache. Posýlám legáta, neb posla s poručenstwým, poraučjm. Ostavljam, poshiljam. *Ostavlijam, poshilijam.*

Le-

Legulus, i, m. *Szedő.* apud Catonem. der Obst oder Weinleser. Zbjrač, objrač. Grozdoberac. *Pobirach.*

Legumen, inis, n. *Héjás gyümölts, vetemény.* die Hülsenfrucht. Wsselikć warénj, gako hrach. Socsivo. *Szochivo.*

Lemnisci, orum. m. *Tzafrangok, koszorún függő fürtök, pántlikák.* die Bänder um die Kränze. Strapce, které na wencých wisegj. Sveze oko vinca.

Lemures, um, m. *Boszorkányok, éjjel járó lelkek, haza járó hólt emberek.* die Poltergeister, das Gespenst. Nočnj obludy, Mory. Strashila nochna, v. utvore nochne. *Zkazila ztrassila nochna.*

Leno, onis, m *Bordély tartó gazda* der Hurenwirth, Kuppler. Sodnjk, Kurvomamitelj. *Gozpodar kurvanzki.*

Lens, dis, f. *Sörke.* die Nisse in Haaren. Hnida. Gnjida. *Gnijida.*

Lens, tis, f. *Lentse, lednek.* die Linse. Sossowice. Socsivica. *Lecha.*

Lentus, a, um. *Sükeres, szivos, lassú, rest.* Zäh, langsam, gemächlich. Meký, židký, leniwý. Spor. *Keszen mehek.*

Lepor, oris, m. (lepos.) *Ékesség, és a' szóllásban kedvesség.* die Zierlichkeit, der höfliche Scherz. Ljbost, ozdoba, okrasa řeči. Lipota v. lekerdia. *Vugodnozt.*

Leo, onis, m. *Oroszlán.* der Löwe. Lew. Lav. *Oroszlan.*

Lepra, ae, f. *Bélpoklosság.* der Aussatz. Prassiwost, prassina. Guba. *Guba.*

Lepus, oris, m. *Nyúl.* der Haase. Zagjc. Zec. *Zajecz.*

Lessus, us, m. *Siralom, óhajtás.* das Klaggeschrey. Žalostiwý křjk, vpěnj. Narikanje. *Narekuvanye.*

Letum, (Lethum) i, n. *Halál.* der Todt. Smrt. Smert. *Szmert.*

Levir, i, m. *Férjem báttya, feleségem báttya.* der Schwager. Manžela Brat, Swagr. Diver. *Brat sene.*

Levis, e. *Könnyű, alá való, álhatatlan.* Leicht, gering, flüchtig. Lehký. Lagan, nestalan. *Lehek, nestalen*

Li-

Liber, i, m. *Könyv, fa-héj, levél.* das Buch, die inwendige weiche Rinde, der Brief. Knjha, wnjtrnj, měkká kůra při drewě. Kniga v. mezgra. *Kniga, mezdra.*

Libitina, ae, f. *Halott temetésnek költött Isten asszonya, halál.* die Todtengöttin, die Todtenbahr. Božiné mrtwých, smrt, mrtwe pochowáwagicý. Boxica grobja. *Pokopanye mertveh.*

Liceo ui, ere. *Árron-tartatom.* Ich werde gebothen. Ceněn bywám. Cinimse Chinimse.

Licet, licuit, licitum est, ere. *Szabad.* es ist erlaubt. Swobodný, dowoleno gest. Conj. *noha.* Obgleich. Ačkoliw. Slobodnoje. *Je slobodno.*

Licium, i, n. (Licia, orum.) *Nyöst fonál.* die Trummer, daran die Weber das Garn binden. Vtkánj, urezky na postawe platna. Nitta u tanu. *Berdo, aligreben tkalechi.*

Lictor, oris, m. *Város szolgája, poroszló.* der Rathsdiener, Häscher. Radnj služebnjk, sserha. Svodni vezacs krivaca. *Varashki szluga.*

Lien. (Lienis, nis, m.) *Lép.* das Milz. Slezyna. Slezena. *Szlezena.*

Ligo, nis, m. *Kapa.* die Karst, die Weinhacke. Motyka. Motika. *Motika.*

Ligurio. (Ligurrio, ivi, itum, ire.) (rem.) *Nyalánk vagyok, szeretem a' jótskát.* ich nasche, verleckerne č vtracugi, požjwám, lakotjm. Rasuti xderanjem, v. proxderti. *Posiram.*

Lilium, ii, n. *Liliom.* die Lilie. Lilium. Liljancvit. *Lilian.*

Limax, acis, m. *Sárban-telelö fekete tsiga.* die schwarze Schnecke. Zemský hlemižď, slimák. Pux. *Pus.*

Limbus, i m. *Prém, köntös' peréme.* der Saum, Schweif am Rock. Lem spodnj na rausse. Kraj od haljine. *Krilo, obtoka, perem.*

Limen, inis, n. *Küszöb.* die Schwelle, Thürschwelle. Prah. Prag. *Prag.*

Limpidus, a, um. *Tiszta.* Lauter, klar. Swětlý, čistý. Bistar. *Bistar chist.*

Limus, a, um. (Limis, e.) *Horgas keresztül kosúl, tekergős, félre néző* Ueberſauer, ſchielend. Zilbawý, oprosſný. Shiakast. *Mul, bleto.*

Linea, ae, f. *Linea. Tsapó-sinór.* die Linie, Räthelſchnur. Linye, čárka. Uprava. *Potez, spletenicza.*

Lingua, ae, f. *Nyelv.* die Zunge. Gazyk, reč. Jezik.

Linter, tris, m. et f. *Teknak.* der Kahn, Fiſcherkahn. Člun, rybárſký člun. Korito. *Chun, ladjicza, korito.*

Linum, i, n. *Len, szösz, fonal.* der Lein, Flachs oder Faden. Len, kaudel, nit. Lan. *Lan, predivo, nit.*

Linteum, i, n. *Vászon, gyólts, lepedő.* das Leinlach, die Leinwand. Plátno, plátené raucho. Poet. *Vitorla.* das Segel. Plachty. Ponava. *Ruchnik, plahta.*

Lippus, a, um. *Tsipás, tsepegő szemű.* Triefäugig. Komu ſe oči hnogj a tekan, ſſkamrawé. Kermeljiv. *Kermesltv.*

Liqueo, liqui, ere. *Meg-olvadok, lágy vagyok.* ich bin weich, zerflüſſe. Rozpauſſtjm ſe, měknu. Rastapamse. *Tamlimsze.*

Lis, tis, f. *Pör, pörlődés.* der Zank, die Streitſache. Swada, Rozepiry. Pravda. *Pravda.*

Litera, ae, f. (Littera.) *Betű.* der Buchſtab. Litera, Slowo. Pl. *Levél.* der Brief. List, Uměnj. Slovo. *Szlovo.*

Lito, avi, atum are. (quem, et cui.) *Áldozom szerentsésen, meg-engesztelem.* ich opfere glücklich, verſöhne. Stiaſtně obětugi, s obětj krotim, minjm. Prikazati. *Aldujem.*

Litus oris. (Littus, n.) *Part.* das Ufer des Meers, die Küſte. Morſký breh. Brig morski. *Breg morzki.*

Lituus, i, m. *Kürt, trombita, Püspöki bot.* die (der) Zinke, Schallmey, der Biſchofſtab. Trauba, Pozaun, Sſalmage, Biſkupſká palice. Trublja od rona, v. pastirski stap. *Trombenta.*

Lix, cis, f. *Hamu, párlúg.* die Aſche, Lauge. Popel, lauh. Lug. *Lusni pepel.*

Locus, i, m. (Pl. Loci, et loca, orum, m. n.) *Hely mivólta, állapot, nemzetség, hely, alkalmatosság, sir.* Der Ort, Zuſtand, das Geſchlecht, anſtatt die Gelegenheit, das Grab. Mjſto, prjležitoſt, hrob. Misto. *Mezto.*

Lo-

Locusta, ae, f. *Sáska*. die Heuschrecke. Kobilka. Kobilica. *Kobilicza*.

Lodix, cis, f. *Ágy lepedő, dunyha*. das Lavlach, Bettdecke. Prostěradlo, plachta. Pokrivacz. *Vilahen*.

Lolium, ii, n. *Konkoly*, *Vadótz*. das Unkraut. Kaukol, saet. Ljulj. *Kukoly*.

Lora, ae, f. *Lőre*, *tsingér*. der Lauer, Trester-Wein. Zadnj wjno, wodnár. Bevanda. *Czavarika*, *chiger*.

Lubricus, a, um. *Sikámló*, *tsúszomló*, *tsaló*. Schlüpferig, tückisch, betrüglich. Klzký, slzký, plzký. Sklizak *Zklizek*.

Lucanica, ae, f. *Kolbász*, *hurka*. die Bratwurst. Klobása. Divenica. *Devenicza*.

Lucus, i, m. *Berek*. der Hayn. Hauštö, Háj. Gaj. *Loza*, *gaj*.

Ludus, i, m. *Játék*, *tanitó hely*. das Spiel, die Schule. Hra-ſſkola. Igra, v. skulla. *Igra*, *mezto za havuk*.

Lues, luis, f. *Dög*. die Seuche. Pad, Moropad. Pomor. *Kuga*.

Lumbricus, i. m. *Geleszta*, *hernyó* der Regenwurm, Bauchwurm. Deſſťowý červ, hljsta. Glista. *Glizta*.

Lumen, inis, n. (Luminare, is, n.) *Világ*, *világosság*. das Licht. Swětlo. Poet. *Szem*, *nap*, *élet*. das Auge, der Tag, die deutliche Erklärung, das Leben. Oko, den, wyswětlenj, žiwot. Svitlost, oko, dan, raztolmacsenje, xivot. *Szvetlost*, *oko*, *den*, *raztolnachenye*, *sivlenye*.

Luna, ae, f. *Hold*. der Mond. Měsýc. Misec. *Meszecz*.

Luo, ui, luitum, ere. *Meg-fizetek*, *szenvedek*. ich entgelte, bezahle, büsse. Platjm, trpjm. Terpim. *Placham*, *terpim*.

Lupus, i, m. *Farkas*, *tsuka*, *kemény zabola*. der Hecht, der Wolf, das scharfe Gebiß. Wlk, ſſtuka, ostrá vzda. Kurijak. *Vuk*.

Lurco, onis m. *Dobzódó*, *nagy ehető*. der Prasser, Schlemer. Žrút, mrhač. Lopov. *Poserlyivecz*, *potroshlyivecz*.

Luridus, a, um. *Kék*, *sárga kék*, *ónkék*, *rút*. Schwarzgelb, bleyfärbig, garstig. Welmi bledý, nečistý. Bljutav. *Blyutav*, *temno-zut*.

Luci-

Luscina, ae, f. *Fülemile.* die Nachtigal. Slawik. Slavulj. *Szlavichek.*

Luscus, (Lusciosus.) a, um. *Félszemü, vaksi.* Einäugig, blödsichtig. Gednooký, slikawý. Zrakav. *Jednook.*

Lustrum, i, m. *Barlang, öt esztendő el-folyása.* das Wildlager, das Wildbahn, Zeit von fünf Jahren. Gestvně, pětj lět čas. Duplje, v. vrime od 5 godina. *Duplye, peto-letje.*

Lutum, i, n. *Sár.* der Koth, Leimen. Blato. Blato. *Blato.*

Lutus, i, m. (Luteum.) *Sárgán festő fü, Sáfrány.* der Weid, der Safran. Weyt, ssafran. Sha:ranika. *Shafran.*

Luxo, avi, atum, are. *Ki-fitzamítom.* ich verrücke, verränke. Wyražugi, wytkl sem. Izcsasim. *Z-mekavam, zviam.*

Lympha, ae, f. *Víz.* das Wasser. Woda. Vodabistra *Voda.*

M.

Macellum, i, n. *Mészár-szék, étek-piatz.* die Fleischbank, der Speisemarkt. Gatka, spjžnj trh. Mesara. *Mesznicza.*

Macer, a, um. *Ösztövér, fonnyadt, el-száradt.* Dünn, mager, abgezehrt. Suchý, chudý, tenký. Mershav. *Szuhorkaz mershav.*

Macto, as. *Meg-ölöm.* ich schlachte. Zabigam. Ubiam. *Vumarjam.*

Macula, ae, f. *Motsok, szenyeség* der Fleck, Schandfleck. Posskwrna, wrážka, sspinta. Macha. *Oszkrunyenye, zamaza*

Magister, i m. *Tanitó mester, Mester.* der Lehrmeister, Meister. Včitel, Mistr. Naucsitelj. *Navuchitely, mester.*

Mala, ae, f. *Ortza, pofa.* der Backen, die Wange. Lice. Lice. *Licze.*

Malleus, i, m. *Pöröly, kalapáts.* der Hammer. Kladiwo. Csekich. *Kladivo.*

Malva, ae, f. *Málva-fü.* der Pappel. Zahradnj slez. Sliz trava. *Szlez, trava.*

Malus, a, um. *Roszsz, gonosz.* Böse, unartig, schlimm. Zlý. Zlociest. *Zlochezt.*

Malum, i. *Alma.* der Apfel. Gablko. Jabuka. *Jabuka.*

Mancus, a, um. *Tsonka, bénna.* Gestümmelt, unvollkommen, der eine Hand hat. Gednoruký, nedokonalý. Sakat v. kljast. *Neczel, knyazt.*

Mando, avi, atum, are. *Parantsolom.* ich befehle. Přikazugi, poraučjm. Zapovidam. *Zapovedam.*

Maneo, si, sum, ere. (quem.) *Maradok, mulatok, reá várakozom.* ich bleibe, erwarte. Zustáwám, Zčekam. Ostajem. *Oztajem.*

Manes, nium, m. *Meg-hólttaknak lelkei.* die Seelen der Verstorbenen. Dusse lidj mrtwých. Dushe pokojne. *Dushe pokojneh.*

Mango, onis, m. *Martalótz, pribék.* der Hundwärter, Knabenhändler. Garmarečnjk, prodawač djtek. Prodaoc ljudski. *Tersecy decze.*

Mannus, i, m. *Tsikó.* das Füllen. Zrjbe, konjček. Xdribe. *Srebe.*

Mantica, ae, f. *Által-vetö, nyakba-vetö, két fél zsák, tarisznya.* die Satteltasche, der Ranzen, das Felleisen. Waček, Tanistra. Bisaga. *Biszaga.*

Manceps, pis, m. *Meg-árendáló.* der Miethmann, Pächter, Bürge. Překupnjk, velnjk, poručnjk. Prikupioc, v. posidioc. *Prekupecz, poruk.*

Manica, ae, f. *Köntösnek az úja, Kesztyü.* der Handschuch. der Ermel. Rukav. *Rukav.*

Manifestus, a, um. *Nyilván való.* Handgreiflich, augenscheinlich. Zgewný. Ocsit. *Ockivezten.*

Manipulus, i, m. *Egy marok, kéve, egy sereg, egy Zászló allya.* die Handvoll, die Garbe. der Trupp. Hrst, Snop, Hauf. Snop. *Rukovet, sznop.*

Mantile, is, n. *Kendö, keszkenö.* das Handtuch, das Salvet. Ručnjk, obruz, plásst. Peshkir. *Ruchnik.*

Mapalia, orum, n. *Kalyibák, juhász-hajlékok.* die Hirtenhäuser. Sedlácka chalupa. Pastiske kolibe. *Paztirzke-huticze.*

Mappa, ae, f. *Abrosz.* das Tischtuch. Obruz. Stolnjak. *Ztolni rubecz.*

Mar-

Marceo, ui, ere. *El-hervadok, fonnyadok.* ich bin welk, hangend. Wadnu. Vennem.

Margo, inis. m. *Széle akár minek.* der Rand, das Ufer. Krag, obruba, brech. Okrajak. *Kraj, okrajek.*

Marisca, ae, f. *Izetlen füge.* die ungeschmackte Feige Feigenblättern von Reite. Nechutný Fýk, gifta nemoc. Bljutava smokva. *Netechna szmokva.*

Marmor, oris, n. *Márvány-kő.* Marmorstein. Mramor. Mramor. *Mramor, tverdi kamen.*

Marra, ae, f. *Gyökér-ásó kapa.* das Grabeisen, die Krauthacke. Motyka, grace. Moticsica za podrizivanje illi iskapanje travah. *Motika.*

Mars, tis, m. *A' hadnak költött Isten.* des Kriegs Gott. Wogny Bůh. Vojniski Bog.

Martes, tis, f. *Nyest, nyuszt.* der Zobel. Sobol. Kuna. Kuna. *Kuna.*

Mas, ris, m. *Him, férfi.* das Mannsbild. Samec, Můž. Mushko. *Muska glava, szamecz.*

Massa, ae, f. *Tészta, kovász.* der Teig, der Klumpen. Těsto, kwas. Tisto. *Tezto.*

Mastigo, avi, atum, are. *Meg rágom az eledelt.* ich käue, esse. Žryzu, žuji, gim, žwýkám. Xacsem. *Svem, svachem.*

Mastruca, ae, f. *Gerezna, ködmön.* die Kotze, Madratze. Sardjnský odew, Halena, Kabanica Koxna verit hodiche. *Iz kose oprava.*

Materia, ae, f. (Materies, ei,) *Matéria, épületre való fa.* die Materie eines Dinges, das Bauholz, der Inhalt. Materye, drjwý k budowánj. Snovanje za svakaku odich, vulgo materia. *Dugovnye materia.*

Matta, ae, f. *Gyékény, szalma párna.* die Decke von Stroh, oder Rohr geflochten. Rohože. Assuro. *Bunda paztirzka iz voscha zpletena.*

Matula, ae, f. *Húgyó-edény.* der Nachttopf. nočnj nádoba. Nochna posuda za pishalo. *Nachna poszuda.*

Maturus, a, um. *Érett.* Reif, zeitig. zralý. Zril. *Zrel.*

Matura, ae, f. *Hajnal.* die Morgenröthe. Gitrnj zář. Zora. *Zorja.*

Meditor, atus sum, ari. *Gondolkodom, meg-gondolom.* ich dichte, denke, habe vor. Přemýšljm, rozgjmám. Promishljavam. *Premisslyavam.*

Me-

Medulla, ae, f. *Velő.* das Mark. Mozek w kosti. Mózak, v. Jezgra. *Mozg.*

Mel, lis, n. *Méz,* das Hönig. Med. Med. *Med.*

Melancholia, ae, f. *Nehéz kedveség az epe sár miatt.* die Schwermuth. Smutost. Smuchenje pameti. *Turobnozt.*

Memini, isse. Def. *Emlékezem reá, meg-emlékezem.* ich gedenke, bin eingedenk. Pamatugi, Rozpomjnám se. Speminjamse. *Zpominamsze.*

Menda, ae, f. (Mendum, i, n.) *Vétek, hiba.* die Verstellung, der Fehler. Omyl blůd, chyba. Falniga. *Pomenykanye, blud.*

Mendicus, a, um. *Szegény.* Arm, bettelhaft. Chudobný: Subst. *Koldus.* der Bettler. Žebrák. Prosjak v. ubog.

Mensa, ae, f. *Asztal.* der Tisch, Stůl. Terpecza.

Mensis, is, m. *Hóld, hónap.* das Monat. Měsýc. Misec. *Meszecz.*

Mentior, itus. sum, iri. *Hazudok, hamissat mondok:* ich lüge, rede unwahr. Thu, lži, neprawdu mluwjm. Laxem. *Lasem.*

Mentum, i, n. *All.* das Kinn. Brada. Podbradak: *Podbradek.*

Meo, avi, atum, are. *Megyek, járok.* ich gehe, wandere. Gdu, wandrugi. Prolazim. *Idem, prehadyam.*

Merula, ae, f. *Rigó.* die Amsel. Drosk. Kos. *Kosz.*

Merus, a, um. *Szinte, tiszta, merő azon, tsupa.* Eitel, lauter. Pauhý, čistý. Vas, cil. *Szam, ne zmessan.*

Merx, cis, f. *Arú, kalmár-marha.* die Waare, Kaufmannswaare. Towar, kràm. Roba. *Vszakojako blago na prodaju p. krama.*

Meta, ae, f. *Határ, rakás, tzél.* der Kegel, zugespitzte runde Hause, das Ziel. Mezowný kopec, cýl. Cilj, rastalische. *Naredba, zaznamenovano meztokam gde dojti mora.*

Metallum, i, n. *Értz, értz-munka.* das Metall, Erzwerk. Wšselitý kow, růda. Plur. *Erz-bánya.* die Erzbrüche. Baně. Ruda. *Medo, kakti zlato, sztreoro, etc.*

Methodus, i, f. *Jó rend.* eine richtige Art, Weise. Spůsob, porádek. Nacain. *Nachin.*

Me-

Metuo, ui, ere. *Félek.* ich fürchte, besorge mich. Bogjm se, strachugj se. Boimse. *Boimsze.*

Mica, ae, f. *Akár mi morsalék, morsa.* die Brodsame, das Krümchen. Dobrek, odrobyna. Mervica. *Drobtinicza.*

Milium, ii, n. *Köles.* der Hirsen. Proso. Sitna proja. *Proszo.*

Mille, indecl. Plur. Millia. *Ezer.* Tausend. Tisyc. Hiljada. *Jezero, hilyada.*

Millus, i, m. *Eb' nyakára való hegyes örv.* das stachlichte Halsband. Ostrý obogek na psu. Korlat bocavi. *Peszji ogerlin, korlat z chavtim naperjen.*

Milvius, ii, m. (Milvus.) *Kánya, héja.* der Stoßvogel, Hünergeyer. Gestrab. Jastreb. *Jaztreb.*

Mineo, ui, ere. *Eső félbe, félbe fügök.* ich hange als ein fallender. Wisým k padnutj. Nagnemse. *Viszim.*

Mingo, minxi, mictum, minctum, *Húgyozom, vizelem.* Ich lasse das Wasser. Močjm, wodu paußtjm. Pisham. *Vodu puscham, pisham.*

Minister, i, m. *Szolga.* der Diener. Služebnjk, sluha. Dvornik, v. sluxbenik. *Dvorjanik.*

Minium, ii, n. *Miniom, veres festék.* die rothe Farbe, Minium, Cynober, čerwená barwa. Cerveuilo. *Cherlena Zemlya.*

Miser, (Misellus,) a, um. *Szegény, nyavalás, nyomorúlt.* Elend, armselig. Bjdný, nužný, saužený. Stroma. *Sziromak.*

Modius, ii, m. *Köböl negyed., véka, mérő.* das Kornmaaß, Viertel, die Metze. Mjra obilná, čtwrt, merice. Mirov, v. osmak. *Vagan.*

Moenia, ium, ibus, n. *Város-falai.* die Stadtmauer. Baßty. Zid oko varosha. *Zidi okolo varasha.*

Moneta, ae, f. *Pénz, Pénzverő ház.* die Münze, das Münzhaus. Mince, penjze, Mincowý dům. Novac. *Pènez.*

Monile, is, n. *Nyaki drága ékesség, nyakra való.* das Halsband. Zlatá retěz, spinadlo okolo hrdla. Gyerdan. *Zlati lanchecz.*

Morbus, i, m. *Betegség.* die Krankheit. Nemoc, nedůžiwost. Bolest. *Beteg, bolezt.*

Mors, tis, f. *Halál.* der Tod. Smrt. Smert. *Szmert.*

Mortarium, ii, n. *Mosár, törö.* der Mörser. Možďjř, Možgár. Avan. *Musar.*

Morus, i, f. *Szederj-fa.* Maulbeerbaum. Morušowý strom. Dud. *Murva.*

Muceo, ui, ere. (Mucesco*, ui, ere.) *Penészes vagyok, meg-penészesülök.* ich bin schimmlicht, werde kahmig. + Plesniwým, rosolowatjm, kislim. Plisnivim. *Plesanivem.*

Mucro, onis, m. *Fegyvernek hegye, és hegyes-lőr.* die Spitze, der Degen. Sspic, sspice, neb ostrost meče. Spada, v. spicasta sablja. *Ostrina, nabada p. spicza.*

Mucus, i, m. *Takony.* der Rotz, Unflat aus der Nase. Sopel, wozger, nečistota nosu. Balle, v. shmreklje. *Smerkely.*

Mulceo, si, sum, ere. *Törülgetem, enyhitem.* ich streichele, stelle, zufrieden. Hladjm, upokogugj. Gladim. *Gladim.*

(Mulgo.) promulgo, avi, atum, are. *Ki-hirdetem.* ich thue kund. Wyhlassugj, zgewně oznamugj. Navishjem. *Nazvescham.*

Mullus, i, m. *Hartsa.* die Perme. Parma. (piscis.) Stanovita riba morska. *Bradach rib: morzka.*

Mulsum, i, n. (a melle.) *Mézből tsinált édes ital, méh-ser.* der Meth, der Weinmeth. Mědowec, nápog z wýna, mušst. Medica. *Medicza.*

Multa, ae, f. (Mulcta.) *Birság, büntetés.* die Geldbusse, Strafe. Penežitá, penežná pokuta. Birshag, v. pedepsa u novcu. *Kastiga penezna, v birshag.*

Mulus, i, m. (Mula, ae, f.) *Öszvér.* der Maulesel. Mezek. Mazga. *Mezg.*

Murex, icis, m. *Tengeri-tsiga, bársony-festék békó.* die Meerschnecke, der Purpur, das Fußeisen. Morský slimižd, ssarlát, kotwa, železné puta na nohy. Xabica za pofarbati skertletno. *Pus morzki.*

Murus, i, m. *Kő-fal, pais.* die Mauer, der Schirm. Můr, zeď, sstjt. Zid. *Zid.*

Mus, ris, m. *Egér.* die Maus. Myš. Mish. *Mish.*

Musca, ae, f. *Légy, szunyog.* die Fliege, die Mücke. Mucha, Komár. Mucha. *Muha.*

Mu-

Musica, ae, f. *Musika-ének.* die Tonkunst. Muzika. Sloga Xica na Igru. *Szkladno glaszje.*

Mustela, ae, f. *Menyét, görény.* die Wiesel, Lamprete. Lasyce, piskor, neb Lampréd. Lasica, *Laszicza.*

Muscus, i, m. *Moh, fa-moha.* der (das) Moos. Meh. Mashina. *Mehen.*

Mustum, i, n. *Must.* der Most. Must, mladé wýno. Mosht, novo slatko vino. *Most.*

Muto, avi, atum, are. (quid cum quo.) *Változtatom, tserélem.* ich ändere, verändere, wechsele um. Proměnugi, měnj. Priokrenem. *Premenyam.*

Myrtus, i, f. (Myrta, ae, f. Myrtum, i, n.) *Mirtus-fa.* der Myrtenbaum. Myrtus. Mirrovina dervo lipo i mirishavó. *Mirovina drevo.*

N.

Naenia, ae, f. (Nenia.) *Halotra való vers, halotti ének.* das Klaglied, Todenlied. Pohřebnj Pjseň. Oplakivanje. *Narekuvanye.*

Naevus, i, m. *Velünk született bélyeg, szeplő.* der Flecken, das Maal am Leibe. Přirozená wada, poskwrna na těle. Falinga, macha na tilu. *Prirodyena znamenka.*

Nanciscor, nactus sum, nancisci. *Találok, szert teszek, el-nyerem.* ich erlange, überkomme von ungefähr. Dochážým, dosahugi. Zadobivam. *Zadobivam.*

Napus, i, m. *Karó-répa.* die Stockrübe. Řepa, kolјnek. Merkva. *Merkva.*

Naris, is, (Nares, ium.) *Orr lyuk.* die Nasenlöcher. Chřjpě, djrky w nose. Nosnica, v. nozderva. *Nosznicza.*

Nassa, ae, f. *Varsa.* die Fischerreise. Rybářska wrsse. Mrixica za ribe fatati. *Varssa za lov ribji.*

Nasus, i, m. (Nasum, i, n.) *Orr.* die Nase. Nos, posmjwánj. Nos. *Nosz.*

Nates, ium, f. *Far.* der Hinter. Zadek, rik. Guzovi. *Zadnyicza.*

Natrix, cis, f. *Vizi-kigyó.* eine Natter, Wasserschlange. Wodnj Had, Vodena zmia. *Vodena kacha.*

Navis, is, f. *Hajó*. das Schiff. Loď, lodě, lodj. Ladja, *Ladya*.

Nausea, ae, *Tsömör*, *gyomór' émelgése*. die Schiffkrankheit, das Brechen, der Eckel. Oßklimost, hnusenj, nechuk. Ogrutnost. *Gruztenye*.

Navo, avi, atum, are. (quid, cui.) *Rajta igyekezem*, *serénykedem*. ich thue mit. Wynasnažugi se. Nastoim. *Marlyvo opravlyam*.

Nebula, ae, f. *Köd*. der Nebel. Mlha, mlha. Magla. *Megla*.

Nemo, inis, c. (ne homo.) *Senki*. Niemand. Žáden; nižádný. Nitko. *Nigdo*.

Nemus, oris, n. *Berek*, *liget*. der Lustwald, Wald. Weselý Háj. Shumica. *Lug*, *gaj veszélya*.

Nepos, otis, m. *Unoka*, *tékozló*. der Enkel, Schlemmer. Wnuk, mrhač, marnotratnjk. Plur. *Szöllö-töke*. *veres veszszei*. die unnützen Schößlinge. Neužitečné průty, neb ratolesti. Unuk. *Vnuk*.

Nequam, o, indec. *Semmire kellö*, *rosz*. Schalkhaftig, der Schalk. Nesslechetný, zlý člowěk. Zlocsest. *Hman*, *zlochezt*.

(Nico.) Nicto, avi, atum, are. (Nicto Freq.) *Pillogatok*; *szemémmel hunyorgatok*. ich wimpere mit den Augen. Očima mhauram. Namigivam. *Migan z-ochi*, *ma*.

Nidor, oris, m. *Petsenye-szag*. der Geruch von Braten. Wůně s pečeně. Pripalenje v. zagorenje Jistvine. *Duha nepovolyna*.

Nidus, i, m. *Fészek*. Nest. Hnjzdo. Gnjizdo. *Gnyezdo*.

Niger, a, um. *Fekete*, *tsalárd*. Schwarz, tückisch, boshaft. Černý, nesslechetný. Cern. *Chern*.

Nimbus, i, m. *Zápor-esö*, *fö felibe való súgár*. der Platzregen, Schein um das Haupt. Přjwal, na čele ozdoba, paprssky okolo hlawy Swatých. Nagla kisha. *Nagel desgy*.

Ningo, xi, ere. *Havazok*. ich schneye. Sněžjm, sněh dáwam, sněch prssj, sněžj se. Snig pada. *Szneg ide*.

(Niveo.) Conniveo, ivi, ixi, ere, (re.) *Reá engedem*, *pillogatok*. ich sehe durch die Finger. Přehljdám, pres prsti hledjm. Kroz perste gledam. *Chez perzte gledim*.

Ne-

Noxa; ae, f. (Noxia.) *Ártalom, vétek.* der Schade. die Verletzung. Skoda, prowiněnj. Shtetta, uvridjenje. *Kvar, pregreska.*

Nomen inis, n. *Név, nevezet.* der Namen. Gméno. Ime. *Ime.*

Norma, ae *Szegelet-linea, mértéklö-fa.* das Richtscheid, Winkelmaaß. Prawidlo, vhelnice. Nacsim. *Naredba, nachim.*

Nobilis, e. *Nemes, jeles.* Edel, berühmt, vortreflich. Urozený, sláwný, wynessený. Plemenit. *Plemenit, glasxovito-rodyen.*

Nota, ae, f. *Jegy, meg-jegyzés.* das Zeichen, Merkmahl. znamenj. Zlamenje. *Znamenka.*

Noverca, ae, f. *Mostoha anya.* die Stieffmutter. Macocha.. Machuha. *Machuha.*

Nubo, psi, ptum, ere (cul.) *Férjhez megyek, béfedem,* ich freye, nehme einen Mann, ich bedecke, verhülle. Widáwám se, Manželа sobě berů, přikrýwám. Udajemse. *Za mus idem, vdavamsze, pokrivam.*

Nubilarium, ii, n. *Szin, eszterha, árnyék-vetö.* Ein Feldschoppen, Wetterhütte. Buda. Samaluk. *Stagely.*

Nudus, a, um (o, are, re) *Ifezitelen.* Bloß, nackend, schlecht. Nahi, obnažený, opuštěný. Gol. *Gol, razkrit.*

Nugae, arum, f. *Hivság, kordé beszéd.* das unnütze Geschwätz. Daremne reči, tlewety. Lakerdie v. shale. *Shale, norie.*

Numerus, i, m. *Szám.* die Zahl. Počet. Broj *Broj.*

Numus, i, m. *Pénz.* der Pfenning, das Geld. Mince, penjz, penjze. Novac. *Novecz, penez.*

Nuncupo, avi, atum, are. *Nevezem.* ich nenne, ich glaube. Gmenugi, oznamenugi. Ozivam. *Ozivam.*

Nuncius, a, um. *Hirdelö, jelentö.* Post bringend, ansagend. Powěst přinassegjcý, oznamugjcý. Subst. Nuncius, ii, m. *Hirmondó, követ.* der Both, Botschaft. Posel, poselstwj. Oglasitelj *Naszvesztiteltj, pozel.*

Nurus, us, f. *Menye.* die Schnur, Sohns Frau. Newěsta. Neva. *Szneha, szinova sena.*

O.

Obliquus, a, um. *Horgas, kantsal.* Schief, seitlink, schlimm. Křiwý, nerowný. Na ero, v. neupravno. *Kriv, neraven.*

Obrusa, ae, f. (Obrussa.) *Próba-kő.* die Gold- und Silberprobe, der Probierstein. Kamen, kterým se střjbro neb zlato zkussuge. Kamen za izvidjt v. razlucsit zlato i srebro. *Kamen za zpoznanye zlata, szrebra.*

Obscenus, a, um. *Undok, otsmány.* Schandlos, unflätig. Nešlechetný, nehanebliwý. Sramottan. *Nechizt, neszramen.*

Occo, avi, atum, ere. *Boronálok.* sich ege, reche den Sammen ein. Brániм, zwlačugi, zahrabugi. Zubbiti. *Vlachim.*

Occulo, ui, ultum, ere. *El-rejtem, titkolom.* ich verberge, verstecke. Skrýwam. Sakrivam. *Zkrivam.*

Ocrea, ae, f. *Sarú.* der Stiefel. Bota. Stiflá. v. Bochkura. *Skornya.*

Oculus, i, m. *Szem, bimbó.* das Auge; die Knospe. Oko, pupence na stromjch. Oko. *Oko.*

Odaeum, i, n. *Könyörgö-ház.* ein Opernhaus. Spewárna. Kucha od pismo-slaganja. *Mezto gdesze popeva.*

Odor-oris, m. *Szag.* der Geruch des Rauchwerks. Wůně. Miris. *Duha.*

Offa, ae, f. *Egy falat hús, vagy kenyér.* das Stück Fleisch, der Bissen. Kus masa, skywa. Komad mesa. *Falat mesza.*

Olla, ae, f. *Fazék, tsupor.* der Topf. Hrnec. Lonac. *Lonecz.*

Olor, oris, m. *Hattyú.* der Schwan. Labůt. Labuc. *Labud.*

Olus, eris, n. *Minden enni való kerti vetemény.* das Küchenkraut, der Kohl. Zahradnj, kuchynské zelj. Zelenina. *Povertelye.*

Omasum, i, n. *Kövéébél, Patrosság.* der fette Darm an einem Rinde. Tučné črewo. Drob. *Debelo, tuzto chrevo.*

Omen-

Omentum, i, n. (quasi operimentum) *Fedél takarodzó.* die Decke, das Häutlein, das Netz im Bauch. Branice, neb mazdrjčka tuná, okolo žaludka střew. Mezgra utrobni. *Mresicza okolo drobcza.*

Omnis, e. *Minden.* Alle, jedweder. Wssecek, celé. Svaki. *Vszaki.*

Opacus, a, um. *Sötét, homályos.* Schattich, dunkel. Zatměnj, zaſloněnj. Tavno. *Temen, szenchen.*

Opera, ae, f. *Munka, mivelés, szorgalmatosság, segítség, szolgálat.* die Arbeit, der Fleiß, die Hilfe, der Dienst. Práce, pjlnost, pomoc, služba. Plur. *Munkások.* die Werkleute. Dělnjcy. Dilo, marljivost, pomoch, sluxba, Plur Poslenici. *Delo, marlyivozt, pomoch.*

Opicus, a, um. *Goromba, tsúnya, büdös.* Unflätig, stinkend. Nečistý, hanebný, smrduty. Smradljiv. *Ne, chizt, nesznasen.*

Opilio, onis, m. *Juhász.* der Schäfer. Owčák. Ovčsar. *Ovchar.*

Opimus, a, um, *Kövér, hizlalt, gazdag.* Fete, reich, herrlich. Tučný, slawny. Mastan, bogat, obilan. *Mazten, bogat.*

Opinor, atus, sum, ari. *Vélekedem, vélem.* Ich meine, gedenke. Domnjwám se, myſljm. Mislim, scinim. *Stimam.*

Opis, opem, ope, Defect, f. *Segitség, segedelem.* das Vermögen, die Hülfe. Pomoc. Pomoch. *Pomoch.*

Oppidum, i, n. *Város.* die Stadt. Město. Neslobodni varosh. *Tergovische.*

Ora ae, f. *Külső széle valaminek.* der Rand, das äußerste eines Dinges, die Gränze, Landschaft am Meer. Krag, wsſeliké wěcy, končyny. meze. Kraj. *Kraj.*

Orbis, is, m. *Kerekség, világ.* der Kreis, die Welt, das Rad. Kolečko, swět, kolo, okraublost. Okruglina, svit, koleso. *Okruglina, szvet,*

Orcus, i, m. *Pokol.* die Hölle. Peklo. Pakao. *Pekel.*

Ordior, orsus sum, iri. *Kezdek, el-kezdem.* ich fange an. Počjnám, začjnám. Pocsinam. *Zachinam.*

Orior, ortus sum, oriri. *Eredek, támadok.* ich entspringe, gehe auf. Wycházjm, powstawám. Isilazim. *Izhajam.*

Ornus,

Ornus, i, f *Gyertyán-fa.* die Buche, der wilde Eschenbaum. Gawor, Habor. Javor. *Javorovo drevo.*

Oro, avi, atum, are. *Kérek, szó ok.* ich bitte, halte eine Rede. Prosým, žádam, pred práwem mluwým. Molim. *Proszim.*

Oscen, inis, m. *Éneklő madár.* ein Singvogel, Wahrsagervogel. Spiwagjcý pták, nětco znamenagjcý. Tica proroesica *Pticza prorokujucha.*

Ostium, ii, n. *Ajtó, a' víznek tengerbe való szakadása.* die Thür, der Ausgang des Flusses im Meer. Dwere, wwod řeky do more. Vrata; uticanje potoka umore. *Vrata.*

Ostrea, ae, f. (Ostreum, i, n) *Vizi, vagy tengeri tsiga.* die Auster, Meerschneke, Muschel. Morský hlemizd. Xabica morska. *Austriga.*

Otium, ii, n. (otior) *Henyélés, nyúgodalom.* der Müßigang, die Ruhe, der Friede. Záhalka, odpočinutí, pokog. Brézposlenost. *Manguványe*

Ovis, is, f. *Juh.* Schaaf. Owce. Ovca. *Ovcza.*

Ovo, avi, atum, are. *Örvendezek.* ich bin freidig, frohloke, gehe in Soringen. Radugj se, plesám, poskakugj. Radujemse. *Radujemsze.*

Ovum, i, n. *Tojás.* das Ey. Weyce. Jaje. *Jaicze.*

P.

Pabulum, i, n. *Abrak.* daß Futter, Viehfutter. Obrok, dobytčj potrowa. Pasha. *Kerma, pasha.*

Paciscor, pactus sum, pacisci, (cui, quid, cum, quo, se re.) *Szegődöm, szerződöm.* ich mache einen Vertrag. Smlauwu čjnjm. Kladimse. *Pogadijamsze, vadlyam sze.*

Paedor, oris, m. *Szenyesség.* der Unflat, Gestank. Nečistota, smrad člowěka. Smrad. *Vonyba.*

Penula, ae, f. *Köpönyeg, esős időre való mente.* der Regenmantel, Reisemantel. Plášt pro deśst. Japuncxa. *Kepenyek.*

Paetus, a, um. *Húnyorító.* Uibersichtig, schielend. Šylhawý. Shkiljav. *Skilyav*

Pagus, i, m. *Falu.* das Dorf. Děbina, wes. Selo *Szelo.*

Pala, ae, f. *Lapát, sütő lapát, gyürü fészke, mellyben a' kö áll.* die Schaufel, der Ballen am Ring. Lopata, rýl, pekárska misa, prstenni oko, kde se kamen wsazuge. Lopata, v. Lopar. *Lopata.*

Palanga, ae, f. (Phalanga.) *Emelö rúdak, stémpelyek,* die Walzen, der Habbaum. Wal, walec, okrůhlé drewo. Tal a *Oschek za nadigavanye.*

Palatium, ii, n. *Palota.* der Palast. Palác. Palac, illi oba velika. *Palacha.*

Palatum, i, n. *Iny.* der Gaumen, Rachen. dásně, pazercdlo. Okushenje. *Vuztno nebo.*

Palea ae, f. *Polyva.* die Spreu. Plewa. Pliva. *Pleva.*

Pallium, ii, n. *Palást.* der Mantel. Plášť. Japuncza. *Kepenyek.*

Palla, ae, f. *Asszony-ember palást, suba.* der Weibermantel. Ženský plašť. Xenski plashch. *Senzki plasch*

Palma, ae, f. *Tenyér, Pálma-fa, győzedelem' jutalma, győzedelem.* die flache Hand, der Palmbaum, das Siegeszeichen, der Sieg. Dlaň, pálma, znamenj wjtězstwý. Dlan, Jelica, zlamenje obladanja, obladanje. *Dlana, palma drevo.*

Palmarius, a, um. *Leg-föbb, leg-nagyobb, ditséretre méltó.* Fürnehmst, ehrenwerth. Přednj, cty hodný. Fale vridan. *Hvale vreden.*

Palmes, itis, m. *Szölö-veszsző.* die Weinrebe. Wynná ratolest, kreẃ. Loza, *Rozgva-terszova.*

Palmus, i, m. *Négy ujnyi.* die flache Hand. Dlaň. Dlan, pedali *Pedenij.*

Palor, atus sum, ari. *El oszlok, szédelek.* ich ziehe hin und her. Toulam se, roztulugi se. Selimse illi pristapjujemse. *Szim tamsze klatim.*

Paludamentum, i, n. *Kapitányoknak hadi öltözetek, pántzéling.* der Generalrock. Sukně neywišsjho Hejtmana, pancýr. Dugacska kraljevska Haljna. *Duga kralyevzka halya.*

Palumbes, is, c. *Vad-galamb, örvös galamb.* die wilde Taube. Diwý, diwoký holub. Divji Golnb. *Divji golub.*

Palus, udis, f. *Tó, motsár.* der Sumpf, Pfuhl, die Lacke. Močár, močidlo, mokřad. Barra. *Berek mlaka.*

Palus, i, m. *Karó.* Pfahl. Kůl, tyka, tyčka, Kolac, *Kolecz.*

Pampinus, i, m. *Szölö-levél.* das Rebenblatt. Wirný list. List od loze. *Terszov list.*

Panicum, i, n. *Hirtelen meg-rémülés, hajdena, tatárka.* das unversehene Schrecken, der Hirsen. Nenadálý strach, pohánka. Nenadani strah, v. Helda. *Nenadjan ztrah, hajdina.*

Panis, is, m. *Kenyér.* das Brod. Chléb. Kruh. *Kruh.*

Pannus, i, m, *Posztó.* das Tuch, Wollentuch, der Lumpen. Sůkno, handra. Csoha. *Szukno.*

Papaver, eris, m. *Mák.* Mohn. Mak. Mak. *Mak.*

Papilio, onis, m. *Lövöldék, lependék, pillangó, sátor.* der Schmetterling, das Gezelt. Motel, stánek. Lepir. *Metuly.*

Papula, ae, f. *Sömör, tarjagosság.* die Hitzblatter. Lissej, krusta, wzpuklina. Prisht, mij urich, izasap. *Prischaj.*

Papyrus, i, f. *Papiros.* das Papier. Papýr. Papir. *Paper.*

Passer, is, m. *Veréb, verebetske.* der Sperling, Spatz. Wrabec, wrabček. Vrebac. *Vrabec.*

Pastillus. i. m. *Apró gombótz.* das Keuschen, runde Kügelchen. Pokrutka, gulka, halusska. Cervichi od tista. *Zaszukach iztezi per: makaru.*

Pastinum, i, n. *Vas kapa, ásás, kapálás.* die Weinhacke, das Umgraben. Motyka, čtwerossricaté železo, gjm se nená do země zchrabugi, kopačka. Moticsica za ohapati. *Kramp.*

Patera. ae. f. *Tsésze, pohár.* der breite Becher, die Schaale. Sál, syroká čjsse. Posuda shiroka za piti. *Shiroka poszuda za piti.*

Pauci, ae, a. *Kevés, szük.* Wenig. Nemnohý. Mallo. *Mali.*

Paveo, pavi, ere. *Félek, rettegek.* ich erschrecke, zittere. Strassjm se, děsým se. Strashimse. *Ztrashimsze.*

Pavio, ivi, itum, ire. *Ütöm, sulykozom, dörgölöm.* ich mache eben. Tluču, peru. Izravnjujem. *Ravnam.*

Pavo, onis, m. *Páva.* der Pfau. Páw. Paun. *Pav.*

Pauper, ris, o. *Szegény.* Arm, dürftig. Chudobný potrebný. Siroma. *Siromak.*

Pax, cis, f. *Békesség.* der Friede. Pokog. Mir. *Mir.*

Paxillus, i, m. *Nyel, jógas-szeg a' falon.* der Pflock, Stiel. Koljk, kigjk. Klin, csivia. *Klin, lunijek.*

Pectus, oris, n. *Mely, szív.* die Brust, das Herz. Prse, srdce. Persa. *Persza.*

Pellis, is, f. *Bőr, béllés.* das Fell, die rauhe Haut. Kůže, chlupatá kůže. Koxa. *Koxa.*

Pello, (Apello, avi, atum, are.) *Nevezem.* ich nenne. Gmenugj. Imenujem. *Imenujem.*

Pelvis, is, f. *Medentze, láb-mosó edény.* das Becken, Waschbecken. Medennice. Zdilla za umivanje. *Medenicza.*

Penuria, ae, f. *Szükség, szegénység.* der Mangel, die Armuth. Nědostatek, chudoba. Pomonjkanje. *Pomenkanye, szirpmaztvo.*

Penna, ae, f. *Toll, penna.* die Feder, Fliegelfeder. Pero. Pero. *Fero.*

Pennicillus, i, m. *Festő etset, penzli.* der Pinsel. malárska šštetečka Pero od schetim za maljati. *Pero malirzko.*

Penus, i, us, m. et f. (penus, oris, n.) *Élet tartó kamara.* die Speisekammer, der Vorrath. Spjžjrně, spjžen. Zaira. *Brashna, hrane pripravа.*

Perdix, perdicis. *Fogoly-madar.* das Rebhun. Kuroptwa. Tercska. *Terchka.*

Pergula, ae, f. *Sétáló, folyosó, néző hely.* der Erker, die Sommerlaube. Napred wydané stawenj, chládek, mjsto k procházenj. Trim, v. perda. *Priztanye p. altan.*

(Perior, i. e. conor, tento.) Experior, pertus sum, experiri. *Meg-próbálom, kisértem.* ich erfahre, versuche. Skussugj. Zpoznavam. *zpoznavam, kusham.*

Pernio, onis, m. *Lábnak hidegtől meg-vétele.* Erfrorenes Fleisch an Füssen. Zmrzlé maso na nohách, zmrzlina. Smerzlina mesa na nogama. *Ozeba. zmerznyemo nanogah meszo.*

Pernix, icis o. *Gyors, munkás.* Geschwind, behend. Rychlý, spěšný. Berz. *Berz.*

Pero.

Pero, onis, m. *Botskor*, *sarú*, *szekernye*. der halb Stiefel. Pančocha, krpec, sedlácky střewic. Opanak, *Opányek.*

Perpes, etis, o. *Szüntelen való*. Beharrlich, gänzlich. Trwanliwy, nekonečny, celý. Stalan. *Ztalen*, *czel.*

Persona, ae, f. *Személy*, *álortza*, *állapot*. die Person, Larve, der Stand. Osoba, lárwa, staw. Sobstvo. *Oszoba.*

Pertica, ae, f. *Rúd*, *pózna*. die Stange, Meßruthe. Drůk, prrato žrdka, žrd. Motka. *Prut p. stanyga.*

Pessulus, i. m. *Kilinits*, *zár*. der Riegel, das Schloß einer Thür. Záwora, zápra. Zapor. *Zapornicza.*

Petasus, i, m. *Széles úti süveg*. der Reisehut, Staubhut. Syroky, pocestny klobauk. Skriljak v. sheshir. *Putni kelyak.*

Petoritum, i, n. *Könnyű szekér*, *zsatskó*, ein leichter Wagen. Lechky wozjk. Lagane karuce. *Lehka kochia.*

Petulans, tis, o. *Fajtalan*, *szilaj*, *tsintalan*. Frech frevelhaft, unwillig. Bědny., wssetečny. Prokshen. *Hinczlyiv*, *necheden.*

Pica, ae, f. *Szarka*. der Aelster. Straka. Svraka. *Szraka.*

Piget, piguit, ere. (rei.) *Röstöllem*. es verdrießt, gereuet mich. Mrzy mne. Linomije. *Vedyamisze.*

Pila, ae, f. *Lapda*. der Ball. Lopta, habán. Plur. die ausgestopften Männer. Lopta v. top za igru. *Pila za igru.*

Pila, ae, f. *Oszszlop mosár törő*. der Pfeiller von Quadratstein, der Mörsel. Slaup, možďjř, stupa. Stupa. *Mosar*, *ztupa.*

Pileus, i, m. (pileum, i, m.) *Süveg*, *szabadság*, *hártya*, *mellyben születtünk*. der Hut, die Freiheit, das Kleid, so man auf die Welt bringt. Klobauk, Swoboda, kosselka w které se děti rodi. Sktiljak. *Skerlyak*, *kupu*, *znamenye szloboschine.*

Pilum, i, n. *Romajaknak háromszegű vasasdárdájok*, *Mosár-törő*, *kása-törő*. der Wurfspieß, der Stempel. Wosstjp Rymských walečnjkau, Trdlo, palice. Strilja. *Tukach.*

.Pi-

Pilus, i, m. *Haj.* das Haar. Wlas. Vlas, v. kosa. *Lasz.*

Pinguis, e, o. *Kövér, termékeny.* Fett, fruchtbar. Tučny, vrodny. Mastan, debeo. *Tuzt, roden*

Pinna, ae, f. *Fal-szárnya, kemény toll, hegytető, kő fal' párkánya.* die Feder, Floßfeder, das oberste der Mauer, die Zinnen. Krydlo ryby, kostnaté péro, wrch na zdi. Ribja pera. *Pero, ribja plavut.*

Pinus, i, et us, f. *Fenyő-fa.* die Fichte der Fichtenbaum. Borowice. Borovo dervo. *Szmrek.*

Piper, eris, n. *Bors.* der Pfeffer. Pepř, korenj. Biher. *Perper.*

Pirus, i, f. *Körtvély fa.* der Birnbaum. Hrusskowy strom, hrusska. Krushkovo dervo: *Hruskovo drevo.*

Pisum, i, n. *Borsó, kerti borsó.* die Gartenerbse, Zuckererbse. Zahradnj cukrowy hrach, hrach. Grah. *Grah.*

Pituita, ae, f. *nyál, takony.* Schleim, Rotz. Slem w člowěku, sopel. Slina, bale. *Szline tela.*

Pius, a, um. *Jámbor, Isten félő, kegyes, Istenes.* Fromm, Gottesfürchtig. Pobožny, dobry. Poboxan, bogabojech. *Pobosen, bogabojech.*

Pix, cis, f. *Szurok.* das Pech. Smola. Smola. *Szmola.*

Placenta, ae. *Bélés, kaláts.* der Kuchen. Koláč. Pita. *Gibanicza.*

Placo, avi, atum, are. (quem, cui.) *Engesztelem, tsendesitem.* ich versöhne, stelle zu frieden. Mjrjm, pokogjm. Tishim. *Tissim.*

Plaga, ae, f. *Tsapás, ütés, kár, seb.* der Streich, Schlag, die Wunde. Uderenj. Katar, udarac, ranna v. bies Boxi. *Kotar, vudarecz, rana.*

Plagae, arum, f. *Vadász-háló, Tartomány, szönyeg.* das Jägergarn, Netz, die Gegend, der Teppicht. Zwjřecy syk, kragina, obrus, koberec. Zvirinska mrixa: *Zverinzka mresa,*

Plagium, ii, n. *Ember-lopás, könyv-lopás.* der Menschenraub, der Bücherraub. Krádež lidj, neb knjch. Krasti iz knjiga. *Tatbina lyudih.*

Plango, xi, ctum, ere. *Ütöm, vreem a' melyemet, sirok', jajgatok, kesergek.* ich stosse, schlage, beklage, beweine. Tepů, s welikym narykánjm plačj. Oplakujem. *Tupujem.*

Planta, ae, f. *Plánta, ültetés, oltvány, talp.* das Erdgewächs, die Pflanze, die Fußsohle. Zrostlina, presada, podšew. Rasada, podnoxje, stablo. *Zemlyoraztje, preszad, mladicza, podplat.*

Planus, i. m. *Tserélö, meg-tsaló.* die Tauscher, Betrüger. Oklamatel, šselďjř. Vazaoc. *Thanlyivecz.*

Plaustrum, i, n. *Terh-hordozó szekér, göntzölszekere.* der Lastwagen, Heerwagen am Himmel. Nakladny wůz, wogensky wůz, woz na nebi. Tarnice. *Kola na terh.*

Plenus, a, um. *Tellyes.* Voll, vollständig. Plny, dokonály. Pun. *Pun.*

Plerique, pleraeque, pleraque. *Nagyobb réss, többnyire, minden, majd mindnyájan.* die meisten. Wetssy djl. Vecha strana. *Veksha ztran.*

Plumbum, i, n. *Ón, ón-golyóbis.* das Bley. Olowo, olowená kulka. Olovo. *Olovo.*

Pluteus, i, m. *Könyv, poltz, ostromló szerszám.* das Pult, Bücherbrett, Sturmdach. Pulpit, šsturmowny střecha. Terpeza za pisanje. *Ztol za piszanye.*

Poculum, i, n. *Pohár.* der Becher, das Trinkglas. Pohár. Csasha. *Kupicza.*

Polenta, ae, f. *Árpalepény, ázott árpa-liszt.* das Malz. Gečny slad, tluč. Xganci. *Jeztvina iz melye.*

Polleo, ere, (ad contra, quid.) *Erös vagyok. hathatok.* ich gelte, vermag. Mohu, moc mám, platjm. Moguchsam, vlastimam. *Ladam, znam.*

Polluo, is, ere. *Fertöztetem.* Beflecken, besudeln, verunreinigen. Poskwrnugem. Umerljati. *Ozkruniyujem.*

Pomum, i, n. *Alma.* der Apfel. Gablko. Jabuka. *Jabuka.*

Pons, tis, m. *Hid.* die Brücke. Most. Chupria. *Mozt.*

Popa, ae, f. *Áldozat meg-ölö, mészáros, korhely, vendég-fogadós.* der Opferschlachter, Schlemmer, Gastwirth. Ktery howadá k Obětem zabygel, Ožralec, hostinsky. Pop. *Aldovnik krivi Bogov.*

Poples,

Poples, tis, f. *Térdnek hajtása, Térd alsó két in-köze, vagy vápája.* die Kniebeugen, Kniekrüme. Přihyb, přibyb w kolenĕ. Podkolinica. *Podkolenó.*

Populus, i, m. *Jegenye-fa, nyár-fa.* der Pappelbaum. Topol. Topola. *Topol.*

Porcus, i, m. *Disznó, malatz.* das Schwein. Swinĕ, wepr. Svinja. *Szvinya.*

Porrus, i, m. (Porrum, i, n.) *Pár hagyma.* der (das) Lauch, der Schnidling. Por zahradnj, pažitka. Porluk. *Porluk.*

Porta, ae, f. *Kapú.* das Thor. Brána, vličné wráta. Kapia. *Vrata.*

Porticus, us, m. *Béfödött tornátz.* ein bedeckte Spaziergang, die Laube. Předdom, předdwor. Nadkriveni Ganjak. *Pred dvor.*

Portio, nis, f. *Rész.* ein Stück, der Antheil. Stranka. Komad, v. dil. *Del.*

Proportio, nis, f. *Egyenlöség.* das Verhältniß. Přjpodobá. Spodobnost v. razmirrnost. *Zkladno-merje.*

Portus, us, m. *Rév-part, bátorságos hely.* die Auffahrt, der Meerhafen, die Retrade, Zuflucht. Břeh. Mořy přitooz, stanowisstĕ lodj, Bezpečne mjsto. Brod. *Brodische.*

Posco, poposci, poscere. *Meg kivánom.* ich fodere. Žádam. Ischem. *Potrebujem.*

Postis, is, m. *Ajtó-ragasztó, ajtó-fel.* die Pfoste, Thürpfoste. Weřeje. Podboj na vrati. *Podboj na vrateh.*

Postulo, avi, atum, are. *Meg kérem, parantso kodom, vádolom.* ich fodere, klage. Chcy mjti, Žádam, žalugi. Tuxim, v. tribujem, *Potrebujem, tusim.*

Prae. *Elöl* Vor. Před. Prid. *Pred.* Praep.

Praebeo, ui, itum, ere. (rem, se rei) *Nyújtom, adom.* ich reiche dar, gebe. dáwám, podáwam. Dajem. *Dajem, podajem.*

Praeco, onis, m. *Kiáltó.* der Ausruffer, Herold. Wywolowač. Navistitelj. *Nazveztitel.*

Praedo, onis, m. *Ragadozó, tolvaj.* ein Rauber. Straßenrauber. Zbogňjk. Pustaija. *Razbojnik.*

Praedium, ii, n. *Major. örök föld, Jószág.* das Vorwerk, Landgut. Dwůr magke, magjr dřek. Mali spailuk. *Imanye.*

Praegnans, tis, o. *Nehézkes szüléshez közelgető terhes asszszony.* Schwanger, voll, wichtig. Těhotny, plny, těžky. Trudna, v. punna. *noszech.*

Praemium, ii, n. *Jutalom, bér.* die Belohnung, Verehrung. Odplata. Dar. *Dar.*

Praes, dis, m. *Felelő, Kezes.* der Vormund. Poručnjk. Csuvar tugya dobra. *Poruk.*

Praestigiae, arum, f. *Varáslás, szemfény vesztés.* die Gaukeley, Blendung. Slepené, mámenj. Sliparia v. csarolia. *Szleparia czopria.*

Praesto. Adv. *Jelen.* Gegenwärtig, vorhanden. Prjtomné, Ovdi biti, na kerist biti. *Ovde, nazochi.*

Praestolor, aris. *Várom.* ich erwahrte. Očekáwam. Csekam. *Nachakujem.*

Praeter. *Kivűl, nélkűl.* Ohne, über, ausgenomen. Mimo, kromě. Osim. *Zvan.* Praep.

Praeciae, arum, *Elein érő szőlők.* die Weinbeeren, so zeitig reifen. Před časem zralý hrozen. Ranina grozdja. *Grozdje pred vremenom zrelo.*

Praecis, i, em, c. Def. Plur. Preces, um, f. *Imádság, könyörgés.* das Gebet. Modlitba, modlenj. Molitva. *Molitva.*

Prelum, i, n. *Prés, sajtó.* Presse. Preš. Preska. *Presha*

(Pris.) Prior, oris, *Elsöbb.* Eher. Přednj, prwnj. Pervii. *Pevershe.*

Princeps, is, o. *Leg-elsöbb.* Fürnehm. Neypřednegssj. Subst. *Hertzeg, fejedelem, dolognak feje.* der Fürst, Prinz, Radelsführer. Knjže, půwodnjk. Najosobitii, Princip. vladaoc. *Najper: eshi, Herczeg, Ladavecz.*

Probus, a, um. *Jó, jámbor.* From, aufrichtig. Dobry. Csestit, dobar. *Dober.*

Proceres, um, m. *Fő-rendek.* die Obersten, Fürnehmsten. Přednj w lidu. Velikashi. *Velikashi.*

Procerus, a, um. *Magas, nagyon fel-dagadott.* Hoch, hoch aufgeblasen. Wysoky, na horu wzrostly. Viszok, dug *Visok.*

Prodigium, ii, n. *Tsuda.* das Wunderzeichen. Diwné znamenj, zázrak, zázračný diw. Csudo. *Chudo.*

Praelium, ii, n. *Hartz, tsata.* die Schlacht. Bitwa, wálka. Boj. *Harcz, boj.*

Pro-

Pronus, a, um. (in, ad rem.) *Artzal le hajlandó, valamire hajlandó.* Vor sich hangend, geneigt. Nachyleny, naklonený, zhrdeny. Pridase nagnut, v. prikladan. *Pred sze nagnyen.*

Propitius, a, um. *Kegyelmes, irgalmas, engedelmes, meg-engesztetetett.* Gnädig, hilfertig, versöhnt. Milostiwy, milosrdny. Milostivan. *Milosztiv.*

Properus, a, um. *Sietséges, gyors.* Eilend, behend. Spessky, rychly. Berz, hitar. *Berz, hitrechi.*

Proprius, a, um. *Tulajdon, saját, sokáig tartó* Eigen, eigenthümlich, immerwährend. Wlastny, dlůhotrwanliwy. Vlastit. *Laztovit.*

Prorsus, a, um. *Egyenesen, tova.* Gerade, hinwärts. Rowny, wprimny. Ravno, sasvim. *Ravno.*

Provincia, ae, f. *Tartomány, tiszt.* das Land, die Landschaft. Kragina. Derxava. *Orszag, dersava.*

Prudens, tis, o. *Eszes, okos.* Vorsichtig, klug. Opatrny, rozssaffny. Pametan. *Zpameten.*

Pruina, ae, f. *Zuzmara, Dér.* der Reif. Mraz, padky. Mraz. *Mraz.*

Pruna, ae, f. *Eleven szén.* die glühende Kohle. Žiwy, žerawy vhel. Xivi ugljen. *Vuglen sivi.*

Prunus, i, f. *Szilva-fa.* Pflaumenbaum. Sliwowy strom. Shlivovo Dervo. *Shlivovo drevo.*

Prurio, ivi, itum, ire. *Viszketek.* ich jucke. Sewrbjm. Serbim. *Szerbim.*

Pisana, ae, f. *Árpa-kása.* die Gerstengraupe. Gečné, kraupy, lohaza, ğrycө. Jecsmena kasha. *Jachmenova kásha.*

Publicus, a, um. *Közönséges, ki-hirdettetett* Gemein, öffentlich. Obecny, zgewny, wyhlássený. Obcsinski. *Obchinzki.*

Puer, eri, m. *Gyermek inas.* der Knabe, der Diener. Djtě, služebnjk. Dicsko. *Dechak, szluga.*

Pugna, ae, f. *Hartz, viadal.* der Streit, Kampf. Boj, bitwa, potjkánj. Boj. *Boj.*

Pugnus, i, m. *Ököl.* die Faust. Pěst. Shaka. *Shaka.*

Pulex, icis, m. *Bolha.* der Floh. Blecha. Buha. *Buha.*

Pul-

Pullus, i, m. *Fijatskája akár mi állatnak, vemhe, madárfi, növevény.* das junge Thier, das Schößlein, ein Söhnlein. Mladý plôd každého žiwotčjcha, mladé, nezrostlé. Pile. *Pische, mlado sivinche.*

Pullulo, as. *Ki-tsirázom.* Auskeimen, aussprossen. Wyrostám. Niknem. *Niknem izkajam.*

Pulmo, onis, m. *Tüdö.* die Lunge. Plice. Bila cxigerica. *Plucha.*

Pulpa, ae, f. *Húsos in.* das dicke Fleisch. Masytost. Mezgra. *Mishek.*

Pulpitum, i, n. *Prédikáló-szék.* der (das) Pult, Katheder. Pulpit, Kazatelnice. Uzvisheno za pripovidanje misto. *Mezto izvisheno.*

Puls, tis, m. *Kása.* der Brey. Kaffe. Kasha. *Mochnyak, kasha.*

Pulvinar, aris, n. *Fö allya, vánkos, párna, óltár.* der Hauptküssen, der Polster, der (das) Altar oder Gestell. Poduffka, hlawnice, polsstár, oltár. Jastuk. *Vanykush.*

Pulvis, eris, m. *Por, hadakozó hely, viaskodók, pállyájok.* der Staub, das pulver, Kampfplatz. Prach zeme; ssermjrffy plac. Prah. *Prah.*

Pumex, icis, m. *Tajték-kö.* der Reibstein, Bimsenstein. Morská pena. Plavac kamen. *Pena morzka.*

Pumilio, onis, (Pomilio, onis, pumillus, i.) m. *Törpe ember.* der Zwerg. Pidimužjk, zakrpely, krátky. Kerxljavac. *Magashecz.*

Pupa, ae, f. *Gyermeketske báb, alak* das Kindchen, das Puppe, Docke. Djtětko, lautka. Lutka. *Puczioza, Fotka.*

Pupillus, i, m. *Árva.* die Waise, ein unmündiges Kind. Sirota. Sirotcse. *Sz'irotek.*

Pupilla, ae, f. *Szemfény.* der Augstern. Očné gaderko. Zenica u oku. *Sziroticza.*

Puppis, is, f. *Hajó fara.* der Hintertheil am Schife. Zadnj strana lodi. Straxnji krajladje. *Zadny krajladye.*

Purgo, avi, atum, are. *Tisztítom, mentem.* ich reinige, entschuldige mich. Čistjm, wymlauwam se. Csistim. *Sznasim.*

Pur-

Purpura, ae, f. *Tengeri tsiga, mellynek vérével a' bársonyt festik, bársony.* die Purpurschnecke; der Purpur. Morský hlemizo, purpura. Skerlet. *Skerlat*
Pus, ris, n. *Ev, genyetség.* der (das.) Eiter. Hnůg wredu. Gnoj. *Gnoj.*
Pusio, onis, m. *Kitsiny gyermek.* das Knäblein. Pacholátko. Maloshak. *Malo detecze.*
Puteus, i, m. *Kút.* der Ziehbrun; die Pumpe. Studnice. Bunar. *Zdenecz.*
Putris, (Putridus, a, um.) *Rothadt.* Faul, modericht. Zhnytý. Truo. *Gnyil.*
Purus, a, um. *Tiszta.* Rein, lauter, gefegt. Čistý čjrý, rjzý, preliwaný. Csist. *Chist.*

Q.

Qualus, i, m. (Qualum, i, n.) *Kosár, putton.* der Korb, die Weinbutte. Cidak, pletený košjk, koš. Brimenica v. futunja. *Kosh za preczejanije.*
Queo, quivi, itum, ire. *Tehetem, meg-lehet tőlem.* ich kann. Mohu, dostatečnj gsem. Mogu. *Morem.*
Quercus, us, f. *Tölgy-fa.* die Eiche. Dub. Rast. *Hrazt.*
Quies, etis, f. *Nyugodalom, magányos élet, tsendesség, álom.* die Ruhe, das Privatleben, die Neutralität, der Schlaf. Odpočiwanj; spáni; sprażnost. Pocsinak. *Mir, pochinek.*
Quirites, um, m. *Rómaijak.* die Römer. Řjmcné. Rimljani. *Rimlyani.*
Quisquiliae, arum, f. *Szemét, gaz, aprólék, rosz emberek, az emberek allyaik.* das Kehricht, die bösen Buben. Wywegky, smeti, ničemnj lidé. Skuljci. *Szmetje, odverski.*

R.

Rabula, ae, f. *Tsevegő.* der Zungendrescher. Řečnjk. Ludoslovac. *Jezichlyivi pravde branitel.*
Racemus, i, m. *Szőlő gerezd. Szőlő-fő, fürt,* die Weinbeere, Kamm an Trauben. Hrozno, wetew s hrozny. Bibak. *Chehulya na grozdu.*

Radius, ii, m. *Napfény, súgár, mérö páltza, bél-fonál vetö, kerek kötö, fölözö, vagy el-tsapó fa* der Sonnenstrahl, Augenstrahl, Maasstab, das Weber schifflein, die Radspeiche, das Streichholz. Paprſlek, pramen od ſlunce, ſpike, w kole, prut merjcy země, čluneк tkadlecky, drewo kterym dolu z mjry zrážegi, neb ztrhugi. Trak. *Szupcheni trak.*

Ramus, i, m. *Ág.* der Ast. Katoleſt, wětew. Grana. *Veja, kita.*

Rana, ae, f. *Béka, szájnak béka nevü nyavalyája.* der Frösch, das Geschwär an der Zunge. Žaba, otekanj gazyka, w požeradle zdáwo. Xaba. *Saba.*

Rancor, oris *Senyvedség, rothatság.* die Fäule, der Groll. Pleſen, pleſniwoſt, ſtuchloſt, ſmrad, Nazloba. *Plesznivoxt, nazlob otajni.*

Rapum, i, n. (rapa, ae, f.) *Répa.* die Rübe. Řepa. Ripa. *Repa.*

Rarus, a, um. *Kiváltképen való ritka dolog, ritka.* Sonderbar, seltsam, dünn. Rjdky, tenky, neobyčegny. Ridak, osobit. *Redek.*

Rastrum, i, n. (Rastri; et Rastra, orum.) *Gereblye.* der Karst, Rechen. Hrable. Grablje. *Zubache, grablye.*

Ratis, is, f. *Szál, hajó.* die Flöße, das Schiff. Plt, lodj. Piljenicsarka ladja. *Derveni szlog, p. flosz.*

Recens, tis, o. *Új, mostani.* Neu, frisch. Nowy čerstwy. Frixak, v. na skoro. *Ztoprav.*

Redimio, ivi, itum, ire. *Környülkötöm, meg-ékesítem.* ich umbinde, ziere. Ozdobugi. Okrunniti, vincom okruniti. *Odkichujem, okolo-vesem.*

Refello, is, ere. *Meg tzáfolom.* ich widerlege. Prehowořjm, prerečem. Ispritti, odbaciti, odbiti. *Odmechem, od hitavam.*

Refuto, as. *idem.*

Religio, onis, f. *Vallás, lelki-isméret, Isteni szolgálat.* die Religion, das Gewissen, die Pflicht. Náboženſtwj, pečowanj, prawá ſlužba Božj. Zakon, svist, duxnost. *Pravavernozt, dusnozt, dushno-zpoznanye.*

Remulus, i, m. *Hajón való vonó kötél.* das Ziechseil am Schiffe. Šiffowy prowáz. Veslance. *Malo veszlo, veszeloze.*

Ren, renis, m. *Vese.* die Niere. Ledwina, oblička. Bubreg. *Bubrek.*

Reor, ratus sum, reri. *Vélem, gondolom.* ich meine, achte. Zato mám, domnjwám se. Mislim. *Stimam.*

Repens, tis, o. *Hirtelen való, gyors.* Schnell, plötzlich Kwapný, nahlý. Berz, nago. *Naglo, taki.*

Resina, ae, f. *Gyánta, matska-méz, szurok.* das Harz. Pryskyřice žiwice, smola. Smola. v. kalafonia. *Szmola.*

Restis, is, f. *Kötél, istráng, gyeplő.* das Seil, der Bast, Strik. Prowaz, haužew.

Reus, a, um. (rei, de, re,) *Béidéztetett bűnös, bevádoltatott.* der Verklagte, schuldig an etwas. Obžalowaný, winný. Krivac. *Krivecz.*

Rheda, ae, f. *Kotsi.* Kalesche, Chaise. Lehký wozýk, kočár. Kocsie. *Kochia.*

Rhetorica, ae, f. *Ékesen szóllás tudománya.* die Beredsamkeit, die Redekunst. Řečnost, řečná umenj. Dobro-richnost. *Znanye, dobro govorenya.*

Rica, ae, f. *Fátyol, fedél.* der Schleyer, das Hauptuch. Čepice, neb karkule. Buruncxuk, *Pecha, pokrivacha.*

Ricinus, i, m. *Eb-légy, juh-tetű, tsoda-fá.* Hundswurm, die Schaflaus. Psý muška, neb owčí wež, klisste Kerpelj. *Peszja muha.*

Ridica, ae, f. *Hasáb karó, szőlő karó.* der geschliffene Weinpfahl. winičná tyčka, sstek, kolek. Kolje vinogradsko. *Terszovo kalye.*

Rigeo, ui, ere. (re.) *Hideg miatt el-keményedtem, hideg vagyok.* Ich starre für Kälte bin steif. Skydnu trechnu. Odervenitise od zime, ukocsitse. *Krepenim.*

Rigo, avi, are, (rem.) *Vizesitem, öntözöm.* ich wässere, feuchte. Smačugi, kropjm. Polivam, zalivam. *Polevam.*

Ringo, xi, ere. (Ringor, Dep.) *Számot félre vonszom, vigyoritom, aromat tintorgatom.* ich ziehe das Maul, rumpe die Nase, bin voll Unmuths. Usta otwjrám rozdjrám, dekaucy. Jecsati, cirilise. *Vuzta zviram.*

Ripa, ae, f. *Part.* der Rand, das Ufer des Flusses. Brech, wody tekaucy. Potocni brig. *Kraj, breg potochni.*

Riscus, i, m. *Falban való almáriom, vak ablak, böröş láda.* das Schränkchen in der Wand, der Kupfer. Djra w stěně, w njž se neco chowá, slepé okno, skrýš, truhla z kůže. Ormariah u zidu, v sanduk koxnati. *Ormarecz v-zidu, ladicza kosnata.*

Ritus, us, m. *Szokás, mód, törvény.* der Gebrauch; die Weise, Gewohnheit. Rád, obyčeg, zwyklost. Nacsin, obícsaj. *Nachin, obichaj.*

Robus, i, m. *Búza.* der Waitzen. Žito. Pshenica. *Nábolya pshenicza.*

Rogus, i, m. *Rakás-fa, mellyen a' régiek a' holt testeket megégették.* der Holzhaufe, darauf man Tode verbrennt. Hranice, drjwj na njž se zastarodáwna těla mrtwých pálili. Lomacsa. *Gromacha.*

Rosa, ae, f. *Rósa.* die Rose. Růže. Ruxica. *Rosa, lepi czvet.*

Rostrum, i, n. *Madárnak az orra.* der Schnabel, Rüssel. Pysk. Kljun. *Klyun.*

Rudis, is, f. *Veszszö, páltzátska, melly szabadság jeléül adatott régen, a' bajnokoknak, főző kanál.* die Fechtstange, das Zeichen der Entlassung, der Rührlöffel. Pružma, ktera už šermérj swobodně propusstěnj byli, znamenj swobody, wařečka wařeška. Shipka neoguljena, koju nigda bolitelji za zlamenje sloboshtine dobili jesu. *Shiba neogulyena, kakvu negda boritelyom na znamenye szloboschine davali jeszu.*

Rudis e. (rei, ad rem, in re.) *Ostoba, tudatlan, goromba.* Grob, rohe, ungeschickt. Nemrawný surowý Nespůsobný. Prost, tup. *Priprozt, neobdelan.*

Rudo, dis, ere. *Szamárúl ordítani.* Schreyen wie ein Esel. Kričet gako Osel. Rikati. *Ohikam, bronkam.*

Rudus, eris. *Kö-romlás, morsalék, újromlás, még tisztátalan értz.* der Schut, Estrich, das ungearbeitete Erz. Rum, staré ztlučené kamenj, zednj roztlučené, rozražené kamenj, z něhož se podlaha děla, růda. Odertina od ruda. *Kup potertoga zida, podertina*

Rufus, a, um. *Verhenyös, veres.* Roth. Ryssawý. Cervenkosa. *Hergyav, sutkazto-cherlyen.*

Rugio, ivi, itum, ire. *Oroszlán módra ordítok.* ich brülle. Rwů gako Lew. Rucsati. *Ruchim, rikam.*

Rullia, ae, f. *Szántó-vas tisztitó, ösztöke.* die Pflugreuter. Železo, kterým pluh wystruhugj, styk. Otik. *Jotka.*

Ruma., ae, f *Tsetse a' baromnak, vagy tölgye.* die Dutte, Züze. Cecek, prs. Sisce. *Vime, ezeczek.*

Rumex, icis, m. *Saska.* der Ampfer, Sauerampfen. Lupenj lesnj ssté owaté, sstawnjk. Kiseljak. *Kiszelicza.*

Rumino, as. *Kérözöm.* Wiederkäuen. Prežůwám. Priximati, v. promatrati. *Presivam.*

Rumor, oris, m. *Köz-hír.* das Gericht, Geschrey. Powěst, pokrik. Glas. *Razglaszenye.*

Rumpus, i, m *Lúgas-szölö, vessző.* Pfropfreis. Prautek sstepowý. Kalam v. mladica shibica. *Mladicza shibicza za vezeplenye.*

Runcina, ae, f. *Fa-fürész, irtó fejsze, gyalú.* die grosse Sanholzsäge, der grosse Hobel. Weliká tesarská pila, sekan, sekera, hobljk. Testera v. pila. *Velika pila.*

Runco, avi, atum, are. *Ki-írtom, gyomlálok, kiszaggatom.* ich rupfe aus, jäte. Plegj, wytrhawam. Izcsupam. *Van tergam.*

Rupes, is, f. *Meredek, kösziklа.* der Fels, Steinfels. wysoká skala. Pechina. *Zterma pechina.*

Ruta, ae, f. *Ruta-fü.* die Raute. Ruta. Rutica, *Ruticza trava.*

Rutilus, a, um. *Veres, sárgával elegyes, tündöklö.* Feuerroth, goldgelb. Stkwelý gako ohen. Sjajan, v. svitto. *Plamno-szvetel leschechicze kakti zlato.*

S.

Sabulum, i, n. *Por, követs, homok.* der Sand, Kies, Triebsand. Drobný pjsek. Pisak. *Debeli peszek.*

Saga, ae, f. *Boszorkány, tudományos aszszony, bűvös, bájos.* die Here, Seegensprecherin, Zauberin. Kuzedlnice, čarodegnice. Vishtica. *Czopernicza, vescha.*

Sagina, ae, f. *Kövérség, kövérítő fris étek.* die Mäst. Krmnj strowa, potrowa. Xir. *Tuzto-chinecha hrana.*

Sagitta, ae, f. *Nyil.* der Pfeil. Sýp. Strilja. *Ztrela.*

Sa-

Sagum, i, n. *Katona' köntös.* das Kriegskleid. Wálečný oděw. Vojnicská mantia. *Vojnichka halya.*

Salax, cis, o. *Bújo.* Geil, unkeusch. Chlipný. Pogan. *Nechizto-hlepsyin.*

Salebra, ae, f (Pl. frequentius) *Háta bopórjós hely' követses, darabos hely.* der unwegsame Ort. Kamenité, nerowné mjsto. Neiskercsen put. *Tesko-putje.*

Saliva, ae, f. *Nyál, pök.* der Speichel, Geifer. Slina. Slinka v. pljunka. *Szlina.*

Salix, icis, f. *Füz-fa.* die Weide, der Weidenbaum. Wrba. Verba. *Verba.*

Salmo, onis, m. *Lazats, semling-hal, salmó-hal.* der Lachs. Wyza. Som pecsasti *Szomazta biztranga.*

Salpa, ae, f. *Tőke-hal, stokfis.* der Stockfisch. Stokfiš. Riba, vulgo stokfish. *Tverda-riba p. stokfis.*

Salum, i, n. *Tenger.* das Meer. More. More. *Morje.*

Sambucus, i, f. *Bodza-fa.* die Hollerstaude. Bez, chabzda. Bazovina. *Bezg.*

Sancio, xi, ivi, ctum, itum, ire. (quid re.) *Rendelem, végezem.* ich ordne, stifte. Nařizugi, ustanowugi. Naredgjujem. *Naredyujem.*

Sandapila, ae, f. *Szent Mihály' lova.* die Todtenbahr. Mare. Lis. *Mertvechki-lesz.*

Sanies, ei, f. *Genetség.* der Eiter und Blut. Hnůg wredu, saukrwice. Gnoj. *Szukervicza.*

Sanna, ae, f. *Gúnyolás, száj vigyorítással való gúnyolás.* die Verspottung. Posmjwánj. Sperdanje. *Ossmehavanye.*

Sapa, ae, f. *Tűznél forrott must,* der gesottene Wein. Wracý musst, wařený musst.

Sapio, ui, ere. *Ízit érzeni, izü lenni, okos lenni.* Einen Geschmack haben, klug seyn. Smakowati wůni neb smrad, (ssmak cytiti, maudrým byti, maudreti.) Mudarsam, v. ugodnomie. *Techemsze, muderszem.*

Sarmentum, i, n. *Szőlő vessző, venyike.* das dürre Rebholz. Rew, rýwa, rážďj, rožďj. Trishche. *Szuho sibje.*

Sarrio, ivi, itum, ire. *Gyomlálok, meg-tisztitom, irtom.* ich jäte, rupfe aus, behacke. Plegi, wytrhugi. Pliem. *Plejem, okopam.*

Sar-

Sartago, inis, f. *Serpenyő*, die Bratpfanne. Panew pe-káč. Tava za pecsenku pech. *Ponyva.*

Satelles, itis, m. *Testőrző darabant.* der Trabant. Dworenjn, Dráb. Pandur. *Teloztrasan.*

Satur, a, um. *Meg-elégedett.* Satt, gesättiget. Syty. Sitt. *Szit.*

Scaevus, a, um. *Balog, bal.* Link, schief. lewý. Liv. *Lev.*

Scala, ae, f. *Lajtorja, garádits.* die Leiter, Treppe. Zchod, rebrjk, žebrjk. Lojtra v. Listve. *Ztupalka. p. latra.*

Scamnum, i, n. *Pad, gyom a' rosz szántás-utánn.* die Bank. Lawice. Klupa. *Klup.*

Scapula, ae, f. *Váll lapotzka.* das Schulterblat, Plece. Plecha. *Lopaticza.*

Scena, ae, f. *Levél szin.* das Zelt, der Schauplatz. Stán, diwadlo. Prizor. *Zaztor na komediah.*

Schola, ae, f. *Oskola.* die Schule. Škola. Ucsionica. *Mezto navuka, skola.*

Scintilla, ae, f. *Szikra.* der Funken. Giskra. Iskra. *Izkricza.*

Scipio, nis, m. *Páltza.* der Stab. Hůl. Stap. *Palicza. schap.*

Scirpus, i, m. *Káka, gyékény-fű.* der Binsem, das Schilfrohr. Trstina bez uzlu, syty. Sita. *Szitje.*

Sclopus, i, m. *Pofából való pattantás, pistoly.* das Platzen, die Handbüchse, Pistol. Flinta, Pistolý. Pushka. *Puk, puska.*

Scobs, bis, f. *Hulladék, esölék, reszelő után hullott por.* die Feilstaub, die Sagspäne. Odpilky, pilinÿ rez. Strugótina. *Prah od pilenya.*

Scopae, Iarum, f. *Seprű.* der Besen. Metla, pometlo. Metla. *Metla.*

Scopus, i, m. *Tzél, szándék.* das Ziel, der Zwek. Cýl. Cil, odluka, *Namerek, czil.*

Scopulus, i, m. *Kő-szál, Kőszikla.* die Klippe, der Fels. Wysoka skala. Pechina. *Pechina otajna vu vodi.*

Scortum, i, n. *Bör, kurva.* das Fell, die Hur. Kůže. neweštka, kurwa. Kurva. *Hotnicza, kurvenda.*

Screo, avi, atum, are. *Hákogok.* ich räuspere mich. Chrkam, chrákam. Rakati. *Hrachem.*

Scrinium, ii, n *Szekrény*, der Schrank, Bücher-Schrank, Skrine. Skrinja v. sanduh *Skrinya.*

Scrobs, obis, c *Verem.* die Grube. Gama. Jama. *Jama.*

Scrofa, ae, f. *Eme disznó, mag disznó.* die Zichtin. Swině prasná. Kermacsa

Scripus, vel Scrupulus i, m. *Követske, a' minémű a' tzipellőbe esik.* ein Steinchen, ein kleiner Theil im Gewicht. Kaměnček. Kamenshak, v. dramm v. dvojuba *Pescheni kamenchek.*

Scruta, orum, n *Kopott marha, ó ruha, viselt ruha,* Allerley alte Kleider. Staré harabuřdy od ssatstwa, nádob neb hospodářstwj Pernje. *Ztare odertine.*

Scrutor, atus sum, tari, (quem, quid.) *Tudakozom, értekezem.* ich forsche. Sledám, doptáwám se. Razmatram. *Zvedyavam.*

Sculpo, psi, ptum, ere. *Metszek, faragok.* ich schnitze, grabe aus. Režj, rygj, wyrýwám. Izrizavam. *Zrezavam*

Sculponea, ae, f *Botos kaptza, fa-sarú* die Filzschuh, der Bauernstifel. Plsty, drewené střewice. Bochkure, *Dreveni obuv, czoklye*

Scurra, ae, f. *Tséltsapó, bitang.* der leichtfertige Spötter. Lechkomyslný posměwáč. Rugavac. *Neszramno shalecz.*

Scutica, ae, f. *Ostor, korbáts.* die Peitsche, Karbatsch. Korbáč, bič řemenný. Kangjia v. kerbacs. *Kratki remeni bich, korbach,*

Scutum, i, n. *Pais.* der Schild. Paweza, ssjt. Shtit, v. obramba. *Schit.*

Seco, ui, sectum, are. *El-metszem, vágom.* ich schneide haue. Sekám Sicsem. *Szechem, czepam.*

Seculum, i, n. *Száz esztendő, század.* die Zeit von hundert Jahren. Wěk sto lět. Vik. *Vek, ztoletje.*

Securis, is, f. *Fejsze, szekertze.* das Beil, die Axt, Sekera, tenčice. Sikira. *Szekira.*

Secus, Secius, (Compar.) *Külömben.* Anders. Ginač, Drugacsie v. inacsie. *Drugach.* Adv.

Secundus, a, um. *Második, szerentsés.* der Andere, glücklich. Druhý, ſſťaſtliwý, ſſťaſtný. Drugi v. srichan. *Drugi, szrechen.*

Seditio, onis, f. *Pártütés, támadás.* der Aufruhr, aufſtand. Rozbrog w lidu, powſtáni. Buna. *Zmutnya.*

Sedo, avi, atum, are. *Tsendesitem, le-szállitom.* ich ſtille, beſänſtige, begütige. Upokogugj. Tishim. *Tissim, mirim.*

Sedulus, a, um. *Szorgalmatos.* Fleißig, emßig. Pilný, ſnažný. Marljiv. *Marlyiv.*

Seges, etis, f. *Gabona, vetemény.* die Saat, die Feldfrucht. Oſenj ſyti, ſati. Sternishche. *Ztern.*

Segnis, e. *Rest, lassú.* Faul-träge. Kniwý, mahawý. Lin. *Len, keszen.*

Semen, inis, n. *Mag.* der Samen. Zrno, Semeno. Sime. *Szeme.*

Semis, et semi. *Fél,* Halb, Pul. Pol. *Pol.* (Semidoctus)

Semita, ae, f. *Ösvény, gyalog-út.* Fußſteig, Pfad. Stezka, chodnjk. Staza. *Zteza.*

Sentina, ae, f. *Alsó feneke a' hajónak a' hová minden büdös ganej lehúll.* der Grund des Schiffs, die Grundſuppe. Stok, nečiſtota lodj. Dno od Ladje. *Ladje dno.*

Sentis, is. m. *Tövis,* der Dorn. Trn. Tern. *Tern.*

Seres, inm, m. *Egy Asiai nép.* ein Volk in Aſien. Lid giſtý w Azi. Ljudstvo u Asii. *Lyudztvo vu Azie.* Unde.

Sericus, a, um. *Selyemi, selyemből való.* Seiden aus Seidengewebt. Hedbawný, hedbawj. Svilni. *Szvila, szviler.*

Serius, a, um. *Való, nem tréfa.* Ernſtlich, one Scherz. Oprawdowý, pṙiſný. Izbiljui, v. istinski. *Neshalen.*

Sermo, nis, m. *Beszéd.* die Rede, der Diskours. Reč. Govorenje v, razgovor. *Govorenye.*

Sero, sevi, satum, ere. *Vetek, ültetek, plántálok.* ich ſäe, pflanze. Segj, ſſtěpugj, ſadjm. Siem. *Szejem.*

Sero, ui, ertum, ere. *Rendelem, öszve rakom.* ich ordne, füge zuſammen. Porádkem ſkladám, ſpogugj. Sklapam. *Na red ztavlyam.*

Serra, ae, f. *Fűrész.* die Säge, der Schwerdfisch. Pila. Pila. *Pila p. saga.*

Servus, a, um. *Szolgáló, szolga, szolgálat alatt való.* Dienstbar. Služebný. Sluga. *Szluga.*

Serus, a, um. *Késö.* Spät, langsam. zpozdilý. Kasan. *Készen.*

Serum, i, n. *Savó.* die Molgen. Syrowátka. Sirutka. *Szirotka.*

Sesqui. *Másfél.* Anderthalb. Pàldruha. Poodrugi. *Poldrug.* (sesquihora.

Seta, ae, f. *Serte, borosta.* die Borste. Štět, ſſtětina. Kefa. *Schetina.*

Sevum, i, n. (Sebum.) *Fagygyú.* das Unschlitt, der Talch. Log. Loj. *Loj.*

Sexus, us, m. *Him és nöstény között való külömbség. Nem.* das männliche oder weibliche Geschlecht. Rozdjl pokolenj, pohlawj, Spol. *Muski, senzki zpol.*

Sibilus, i, m. (Sibila, orum, n.) *Süvöltés.* das Zischen. Sypěnj. Sik. *Psik, fuchk.*

Sica, ae, f. *Handsár, rövid kard.* der Dolch, kurzer Degen. Kratký meč, tulich. Hancxar. *Hangyar.*

Siccus, a, um. *Száraz, asszsú.* Trocken, dürr. Suchý. Suv. *Szuh.*

Sido, sedi, sidi, ere. *Ülni, le-ülni, sülyedni.* Sinken, sich zu Grunde setzen. Usednauti, posaditi se. Na dno pasti v. tonuti. *Szestisze.*

Siler, eris, n. *Rekettye-fa.* die Bachweide. Rokytj. Rakitta. *Rakitta.*

Silex, icis. *Kova. tüzelö-kö. Koha.* der Kieselstein. Stremen, kremen Xivac kamen, v. kremen. *Sivecz kamen.*

Silicernium, ii, n. *Tor, halotti lakadalom.* das Trauermahl, Todtenmahl. Obed pri vmrlých, který někdy lidem starým dáwali. Pokopno goshenje. *Pokopnò goshenye.*

Siligo, inis, f. *Ros.* der Weitzen, das Weitzenmehl. Žito, žitná mauka, rež. Bax. *Hers.*

Silva, ae, f. *Erdö, tsere, harászt.* der Wald, forst. Les, háj, chrast., Shuma. *Lozu.*

Simila, ae, f. (Similago, inis, f.) *A' lisztnek a' java, semlye-liszt.* das klare Mehl. Prednj bjla mauka. Csisto brashno, vulgo mundmehl. *Czvet pshenichne mele.*

Similis, e. *Hasonló.* Gleich, ähnlich. Podobný, rowný. Spodoban. *Zpodoben.*

Simia, ae, f. (Simius, ii, m.) *Majom.* der Affe. Opice. Opica. *Opicza*

Simus, a, um. *Lapos orrú.* Breitnäsicht. Stiſknutého ſſirokého noſa. Plosnonosast. *Opiczonsazt, fernkazt.*

Sincerus, a, um. *Tiszta, hív.* Rein, aufrichtig. Čistý, vprimný. Istinit. *Iztinzki.*

Singultus, us, m. *Tsuklás, zokogás.* das Schlicken, das Schnupfen im Weinen. Štkánj, ſtkánj wplači. Schucavica. *Schuczanye.*

Sinister, a, um. *Balog, balkéz felé való, gonosz.* Link, widerwärtig, unrecht. Lewý, protiwný. Liv, v. nesrichan. *Lev, neszrechen.*

Sinus, i, (Sinum, i.) *Téjnek való tágas edény.* das weite Milchgefäß. Mléčná, ſſyroká nádoba, ſpuſſkát. Arania za mliko. *Mlechni lonecz, lambara.*

Sinus, us, m. *Kebel, tenger kerületi.* der Schoos, Meerbusen. Lůno, zátoka morſká. Narucsaj, morski zatok *Naruchaj, morzki zatok.*

Siparium, ii, n. *Superlát, kárpit.* ein Vorhang, grosser Teppich. Preſtěradlo, záſlon. Zastor. *Zaztor.*

(Sipo) dissipo, avi, atum, are. *E-szélesztem, elhintem.* ich zerstreue. Rozptylugi. Razsipam, *Raszipavam.*

Sisto, stiti, statum, ere. *Állatom, tsendesítem.* ich stehe still, stille. Stawjm ſe, vpokogugi. Ustavljam. *Uztavlyamsze.*

Sobrius, a, um. *Józan, életben és italban mértékletes.* Nüchtern, mäßig im Trinken. Strjzliwý, ſtrjdmý. Trizan. *Trezen.*

Soccus, i, m. *Botos kaptza, könnyű saru, tzipellő.* der komedienschuh, Pantoffel. Lehký ſtrewjc, papuč. Filare. *Kopicza.*

Socer, i, m. *Ipa.* der Schwiegervater. Těſt, Swokr, Thán. Tast. *Tazt.*

Sodalis, is, m. *Nyájas társ.* der Kamerad, der Duzbruder. Towaryš. Drug. *Drug, tovarush.*

Sodes. *Hamered, kérlek, vallyon.* Ey lieber. Ba medle, Molimte. *Proszim te*

Sol, is, m. *Nap.* die Sonne. Slunce. Sunce. *Szuncze*

Solea, ae, f. *Sálya, tzipellő patkó.* Sohle, Pantoffel, das Hufeisen. Possew, pantofle, potkowa. Podkova, gjon. *Podkova.*

Solium, ii, n. *Királyi szék.* der Thron, königlicher Stuhl. Trůn, králowská stolice. Pristolje. *Kralyevzka ztolicza.*

Solox, cis, o. *goromba, vastag, szőrös.* Grob, rauh, Hrubý, hrubowatý. Neushtrovit, v. nerast. *Chverzta vunazt.*

Solum, i, n. *Föld, fenék.* die Erde, der Boden. Zeme, grunt. Zemlja. *Zemlye dna.*

Solicitns, a, um. *Szorgalmatos, búsolkodó.* Sorgfältig, bekümmert. Starostliwý, pečliwy Berixan. *Zkerblyiv.*

Sons, tis, n. *Vétkes, bünös.* Strafbahr, schuldig. Winný, sskodný. Kriv. *Kriv.*

Sopor, oris, m. *Erős álom.* der feste Schlaf. Twrdý sen. Drim. *Jako szpanye.*

Sorex, icis, m. *Ürge.* Spitzmaus. Sysel, nemecká myš. Stakor. *Stakor.*

Soror, ris, f. *Néném, húgom.* die Schwester. Sestra. Sestra. *Szeztra.*

Sospes, tis, o. *Egésséges.* Gesund, unbeschädigt. Zdrawý, bez sskody. Zdrav. *Zdrav.*

Spado, onis, m. *Herélt kappan.* der verschnittene Kapann. Kapaun, rezaný kohaut. Kopun. *Kopun.*

Spartum, i, n. *Olasz országban termő káka, kóró.* die wälsche Pfriemen zum Stricken. Wlaské rokosy. Trava iz koje strunne hivaju. *Skrobutina.*

Sparus, i, m. (Sparum, i, n.) *Lántsa, szigonyos dárda.* das Gewehr, der Wurfspieß. Prostá zbraň, tyčka, sochor. Kopje. *Kopje.*

Spatium, ii, n. *Köz, üresség.* der Raum, die Weite. Mjsto, prostranstwj. Prostor. *Proztor.*

Spe-

Spelunca, ae, f. et Specus, us, m. f. *Barlang*, *verem.* die Höhle, die Grotte, der hohle Weg, die Grube. Gestyně w skale. Duplje. *Jama.*

Spes, ei, f. *Reménség.* die Hoffnung. Naděge. Uffauje.. *Vuffanye.*

Spica, ae, f. *Kalász*, *gabona fő.* die Kornähr. Obilný Klas. Klas. *Klasz.*

Spiculum, i, n. *Rövid*, *szeges dárda*, *nyil*, *kopja vasa.* der kleine Spieß Pfeil, das Eisen am Spieß. Krátký kopj, ssip; železo na ssipe. Sullica, strilja. *Ostro selezo.*

Spina, ae, f. *Tövis.* der Dorn. Trn. Tern. *Tern.*

Spinter, eris, n. *Kárkötő*, *arany peretz*, *kapots.* das Armband, Schnalle. Sinadlo, ssmuk ramen. Bumbacsa. *Narukva senzka.*

Spira, ae, f. *Tekerts.* das Rund gekrummet ist. Krut; zakrut. Peretac. *Vertany*, *perecz.*

Spiro, avi, atum, are. *Fúvok*, *lehellek*, *lélekzetètt vészek.* Ich blase, wehe, athme. Fukam, wegj, dycham. Dishem. *Dishem.*

Spissus, a, um. *Sűrű*, *vastag.* Dicht, dick, fest aneinander. Hustý, tlustý, sylný. Gust. *Guzt.*

Splen, enis, m. *Lép.* die Milz. Slezyna. Slezena. *Szlezena.*

Sponda, ae, f. *Nyoszolya.* das Spannbette. Lužka, postel. Dervenica. *Posztelya.*

Spongia, ae, f. *Spongyia*, *tengeri tapló.* der Schwamm, Baadschwamm. Huba. Sungjer: *Guba morzka.*

(Spons,) spontis, sponte, f. *Szabad akaratból*, *kényen*, *készakartva.* Freywillig, von sich Selbst. Owewolně, dobreg wůle. Dobrovoljno, hottomce. *Dobrovolyno.*

Sporta, ae, f. *Kosár.* der Korb. Kossjk. Rogoxar, *Rogosár.*

Spuma, ae, f. *Tajték.* der Schaum, das Gesicht. Pena. Pina. *Pena.*

Spurcus, a, um. *Otsmány*, *tisztátalan.* Unflätig, unsauber. Šeredný, sspatný, nečistý. Necsist. *Nechizt*, *gerd.*

Spu-

Spurius, ii, m. *Fattyú gyermek.* das Hurenkind, der Pastard. Pankhard, cyzoložne Djtě. Kopila. *Kurvin szin p. fachek.*

Squama, ae, f. *Hal héja.* die Schuppe, Fischschuppe. Lupina ssupjna. Ljuska. *Luzka.*

Stabulum, i, n. *Istálló, szállás.* der Stall. Masstal konicy, chlew. Stala. *Stala.*

Stagnum, i, n. *Tó, víz állás.* die See, das stehende Wasser. Pleso, stogicý woda, Gezero. Lokva. *Ztalna terpecha mlaka.*

Stamen, inis, n. *Pörgő rokka, nyálas fonál, mellyék, fonál.* der Spinrocken, Faden, Eintrag. Kužel osnowa. Poutka. *Osznova nit.*

Stannum, i, n. *Fejér ón.* das Zinn. Cyn. Kositer. *Koszitet,*

Statuo, ui, utum, ere. *Állatom, helyheztetem.* ich setze, stelle. Podstawugj. Staviti. *Napervo poztavlyam.*

Stella, ae, *Tsillag.* der Stern, Hwězda. Zvizda. *Zvezda.*

Stellio, onis, m. *Tsillagos hátú, álnoktermészetű, gyéketske, földi mérges pok.* Wälsche Eider, der Schalk. Gesstecka. Gushter. *Piszani guscherinecz.*

Stercus, oris, n. *Ganéj.* der Mist, Koth. Leyno, howno, hnug. Govno. *Gnoij, szmrad.*

Sterilis, e. *Gyümöltstelen, magtalan.* Unfruchtbar. Neplodný, nevrodný. Neploden. *Neploden.*

Sternuto, avi, atum, are. *Prüszszentek* Ich niese. Kycham. Kiskem. *Kishem.*

Sterto, i, ere. *Hortyogok, hortyogva aluszom.* ich schnaufe, schlafe. Chrápám. Gnjiti. *Zpech herchem.*

Stilus, i, m. (Stylus) *Iró veszsző, szólásnak vagy irásnak módja.* der Griffel der Schreibart. Rafige, gisty působ mluwenj a psanj. Nacsin govorenja, v. bodac za pisanje. *Badalcza za piszanye.*

(Stinguo, antiq.) Distinguo, xi, ctum, ere. *Meg-választom.* Ich unterscheide. Rozdělugj. Razlucsim. *Razluchujem.*

(Stino, vel, stana, obsol.) destino, avi, atum. *Magában, el-végezni, el-jegyezni.* Ordnen, bestimmen, übersetzen. Sporádati, vmjniti. Redim. *Odredyujem.*

Stipes, itis, m. *Karó, tőke.* der Pfahl, Stamm, der Tölpel. Kůl, pen. Trup, stup, panj, blessa. *Terchek, panyr.*

Stipula, ae, f. *Zsúp*, *sarló*. die Stoppel, der Halm. Steblo, strnisstě. Sternishte, slamma. *Ztebo.*
Stiria, ae, f. *Tsapp jégtsapp.* der Eiszapfen. Wisycý krupag, čep ledowý, bombollec. Ledeniea. *Kaplija zmerznijena.*
Stirps, pis, o, masc. *Fának törsöke.* der Stamm. Koren stromu. *Korenika, koleno.* foem. *Nemzetségnek eredeti.* das Geschlecht. Rod. Pokoleuje.
Stiva, ae, f. *Eke szára.* die Pflugstürze. plužina, kleže w pluhu. Plùxne sucsice, v. oje. *Plusna ruchicza.*
Stolidus, a, um. *Bosond, eszelös, kába.* Narisch, Albern. nemaudrý, blaznirowý Budalast. *Bedazt.*
Stelo, onis, m. *Fa tövéböl ki-ágazott hàszontalan vesszö.* der Ausspröszling aus der Wurzel. nevžitečná zbytečná wětwe na kmenu. Izrastak Iz koreua. *Divja mladicza.*
Storea, ae, f. *Gyékeny, gyékény fedél.* die geflochtene Decke, Flechte. rohusse, testené prikriwadlo hanne, hausla. Hassura. *Rogoznicza.*
Strabo, onis, m. (Strabus, i.) *Kantsal, fél szemü.* der schielernde. Silawý; ssilhawy. Zrakav, v. shiokast. *Skilyavecz.*
Strages, is, f. *Veszedelem, levágott testek.* die Niederlage, der Haufe Erschlagener. Porážka, hromada zmordowaných. Ljudumorstvo. *Paraz pomor.*
Strangulo, avi, atum, are *Meg-fójtom.* Ich erwürge, ersticke. Zrdausym, zahrdusugi, zasstrtugi. Gujavim. *Gutim.*
Strena, ae, f. *Új-esztendöbéli ajándék.* das Neujahrsgeschenke. Dar nowého Leta. Dar novo godishnji. *Novoletni-dar.*
Strenuus a, um. *Serény, gyors, fris.* Tapfer, hurtig. Sylný, spessný. Viteshki. *Viteski.*
Stria, ae, f. (Strix, gis.) *Ravátolás, barázdalás, valaminek völgyelése.* die Leiste, der Streich, die Runzel. Lagstně, sstych, brázda. Srozanje v. Uriz. *Rez brazde jarchez.*
Strideo, di, ere. (Strido, di, ere.) *Tsikorgok, tsattogok.* Zischen, knarren. Wrčeti, sskripeti. Skripljem. *Skriplyem.*
Strigilis, is, f. *Ló-vakaró.* eine Strappe, der Striegel, Česadlo, česák. Çseshagia. *Cheszalo.*

Strix, igis, f. *Ijesztő madár, boszorkány.* der Uhu, die Nachteule. Nočná sowa: Sova nochna v. huktavac. *Szova nochna.*

Strophium, ii, n. *Keszkenő.* das Schnupftuch. Kučnjk. Marama za usekalise. *Rubecz noszni*

Struma, ae, f. *Golyva.* der Kropf. Wole, hrwol Gusha. *Kehlija.*

Stultus, a, um. *Bolond.*, Närrisch. Bláznivý. Budalast. *Nor*

Stupa, ae, f. *Len, szösz, tsepő* das Werg von Flachs; Stoppwerk. Hrubá, kaudel, klky, pazderj. Kudilja. *Pozderje.*

Stupeo, ui, ere. *El-ájúlok, bámúlok.* Ich erstaune, erstarre. (vžžčnugj) vžasnau se, děsým se. Leknutise. *Preszenetujemsze.*

Stuprum, i, n. *Paráznaság.* Unzucht, Hurerey. Smilstwo, cyzoložstwo. Bludnost v. oskvernjenje. *Szramotenye, ozkrunyenije.*

Suber, is, n. *Igen vastag héjú tölgy-fa, pántófely-fa.* das Pantoffelholz. Lyko wnjtrnj, kůra na drewě. Dervo mekano za terpeze svitlati. *Kahio drevo*

Subitus, a, um. *Hirtelen való.* Plötzlich, unvermuthet. Nenadálý, náhlý. Nenadan, nago. *Nagel.*

Subula, ae, f. *Ár, vargá-tő.* die Schuhahl Sydlo, ssewcowské ssydlo. Shillo. *Shilo.*

Succinum, i, n. *Gyánta.* der Agatstein. Aktsstyn. Kamenita smola. *Kamenita szmola.*

Sudes, is, f. *Kert--karó, Palánk karó.* der Zaunpfahl, die Palisade. Záhradný koljk, palisát. Palesati. *Plotni kolecz.*

Sudus, a, um. *Felhő nélkül való* Trocken, hell, heiter. Suchý, gasný. Vedar, suv. *Jaszen.*

Suffio, is, ire. *Füstölöm.* Ich räuchere. Dymjm, kadim. Kadim. *Kadim.*

Suffoco, as. *Fojtom.* Ich würge. Drhněm, zadusugem. Gnjavim. *Dushim.*

Succus, i, m. *Nedvesség, lév.* der Saft. Mlza, wssiliká wlchkost. Sok. *Szok.*

Sulphur, uris, n. *Kénkő* der Schwefel. Syrka, žiwý oheň. Sumpor. *Sveplo, szumper.*

Sümen, inis, n. *Szoptató disznó hasa, háj.* das Schweineiter, Schmeer. Swinské cecky, sadlo. Vimme prasicsno. *Szvinzko vime.*

Supellex, lectilis, f. *Minden házi eszköz.* der Hausrath, das Geräthe. Wsselike domownj nádoby. Pokuchanstvo. *Pohistvo.*

Superbus, a, um. *Fen-látó, kevély.* Ansehnlich, hoffertig, stolz. Pyssný, hrdý. Ohol. *Gizdav, oholen.*

Supinus, a, um. *Hanyatt fekvö, henyélö, tunya.* Hinterwerts gebogen, träge, stolz. Znak ležjcy, hnily, záhalčiwý. Pruxitse na legja. *Na herbet poztavlyen.*

Supparus, i, m. (Suparum, i, n.) *Asszonyoknak nyakra-valójok.* das Weiberhalstuch. Sort, ssatek na krk, opásek, opasaw. Oplechak. *Oplichek.*

Sura, ae, f. *Láb-ikra, Láb-szára.* die Wade, das Schinbein. Leytka, lytka, hnat. Debelo meso iz pod kolina. *Liztanyek.*

Surculus, i, m. *Óltó-ág, fiatal veszsző.* die Zweige, das Pfropfreislein. Wetew, ratolest, průt. Vrix. *Czep, klicza.*

Sus, uis, c. *Disznó.* das Schwein, die Sau. Wepp, Swině. Kermak. *Szvinya.*

T.

Taberna, ae, f. *Szállás, kalmár bólt.* die Bude, der Krammladen. Bauda, krám. Prodaonica, kerchma. *Ztaczun, prodalnicza.*

Taeda, ae, f. *Fáklya, szurkos fenyö fáklya, Menyegző, házasság.* die Fackel, das Kühnholz, Brandfackel. Fakla, laučowé drewo, pohodně. Baklja. *Treska baklya.*

Taenia, ae, f. *Pántlika, fej-szorító, fej-kötö.* das Band, die Kopfbinde, Haube. Stuffka, čepec. Zaviacsa. *Traki viszechi, pantlini.*

Talaea, ae, f. *Oltó-ág, fiatal veszsző.* das Pfropfreis, Kerbholz. Stěp, k sstěpenj gsaucy průtek. Mladica, pritka. *Mladicza, preszád.*

Talpa, ae, f. *Vakandok.* der Maulwurf. Krt, krtčice. Kertica. *Kert.*

Talus, i, m. *Láb-bóka, kotzka.* der Knorren am Fuß, Würfel. Kotnjk, na noze členok. Glixanj. *Gleseny, koczka.*

Talio, onis. *Hasonló büntetés.* Gleiche Wiedervergeltung, Rowná odplata. Zaminita pedepsa. *Jednake kastige povrachanye.*

Tela, ae, f. *Vászon* das Gewebe, Leinwand. Práce, plátno. Bez. *Platno.*

Tellus, uris, f. *Föld, föld' kereksége.* die Erde, das Erdreich. Zeme. Zemljá. *Zemlya.*

Telonium, ii, n. *Vámház,* ein Mauthaus, die Zollbank. Mjtny dům, mjtnica. Malta. *Malta.*

Telum, i, n. *Nyil.* das Gewehr. Wšeliká zbroj, kterauž wystřelugj. Strilja. *Ztrela.*

Temetum, i, n. *Bor.* der Wein. Wyno, sylné wyno. Vino. *Krutò jakò vinò.*

Temo, onis, m. *Szekér rúd.* die Deichsel am Wagen. Oge. Rudo. *Rudo.*

Teneo, ui, tentum, ere. *Tartom.* Ich halte. Držjm. Derxim. *Dersim.*

Tener, a, um. *Gyenge.* Zart. Autly, děňglawy. Slab, néjak. *Gingav, nejak.*

Tenuis, e. *Kitsin, vékony.* Gering, dünn. Chatrny, tenky. Tankovit. *Tenek.*

Terebra, ae, f. *Fúró.* der Bohrer. Nebozes, nabozys. Sverdlo. *Szvedér.*

Teredo, inis, f. *Szú, fa-moly.* der Holzwurm. Drewný čerw. Cervotocsina. *Cherv dervo-jedecz.*

Teres, etis, o. *Hoszszú, és gömbölyü.* Lang und rund. Okrauhlý, a dlauhý. Dugacsak i okrugo. *Dug okrugel.*

Tergiversor, aris. *Tetovázok, magamat mentegetem.* ich zaudere, ich weigere mich. Odporugem se. Otezati-se. *Oteplem sze: nechem isze*

Tergus, oris, n. *Valaminek levont bőre.* die Haut, das Fell. Kůže. Koxa. *Kosa.*

Terra, ae, f. *Föld.* die Erde, Země. Zemlja. *Zemlya.*

Tesqua, orum, n. *Szörnyü helyek:* die Wüste, Oerter. Samotná a pustá místa. Ledina. *Zapuscheno mezto.*

Tessera, ae, f. *Kotzka, négy-szegü szerszám, rovás.* die Würfel, das Kerbholz, die Losung. Kostka wrub, heslo, rowáš. Biljeg, kocka, rabosh. *Koczka, znamenye.*

Testa,

Testa, ae, f. *Tserép.* das irrdene Gefäß, der Scherben. Střepina, střep. Crip. zemljena posuda. *Chrep,*

Testudo, inis, f *Tekenős béka, lant, ostromlásra való födél.* die Schildkröte, Laute, das Sturmdach. Hlemýžď, Korytnačka, lutna, střecha k sſturmu. Shkornjacsa xaba. *Selva.*

Teter, a, um *Szörnyű, iszszonyú.* Häßlich, schäußlich. Hanebný, ohyzný, mrzký, sſkaredý, hrozný. Ruxan. *Merzek,*

Thesis, is, f. *Ki-tett mondás.* Ein Satz. Wyložná řeč, Zaglavak, inad. *Pitanye, napred zetje.*

Thus, ris, n. *Temjén.* der Weihrauch. Temjyn. Tamjan. *Temjan.*

Thyrsus, i, m. *Egyenetlen kóró.* der Stengel an den Kräutern. Steblo na Trawach. Stablo na Travama. *Viszoko stebelcze na travah.*

Tibia, ae, f. *Szártsont, sip.* das Schienbein, die Pfeife. Hnat, pisſtala. Civ noxna. *Czev pod kolenom.*

Tignus, i, m. (Tignum, i, n) *Gerenda, létz.* der Balken, die Latte. Brewno, lata. Balvan. *Reshenicza.*

Tilia, ae, f. *Hárs-fa.* die Linde. Lipa. Lippa. *Lipa.*

Tinea, ae, f. *Moly, szú,* die Motte, die Schabe. Mol. Molj. *Moly.*

Tingo, xi, tum, ere. *Mártok, festek.* Ich tauche. Močjm, barwjm. Umacsem. *Namachem.*

Tipula, ae, f. *Vizen futkosó pók.* die Wasser-Spinne, oder Mücke. Wodný pawauk. Vodeni pauk. *Vodeni pavuk.*

Tiro, onis, m. *Új vitéz, új deák, inas.* der junge Soldat, Lehrjung. Nowý wogak, žáček. Shegert. *Novi vojnik, novak*

Titilo, avi, atum, are. *Tsiklandom.* ich kützele. Lektám, sſtěkljm. Shkakljim. *Segechem.*

Titio, onis, m. *Üszög, kióltott üszög.* der Brand, Löschbrand. Vhasené neb opalené poleno. Ugarak. *Segechem.*

Titulus, i, m. *Titulus, fellyről való irás, méltósági ditséret' név.* der Titel, Schein, Vorwand. Titul, Napis. Nadpis. *Napiszek.*

Toga, ae, *Felső ruha, békességidejében viseltt hosszú köntös.* das römische Oberkleid, der Friedenrock. Poctiwý oděw, Rzimanu odew pokogný. Gornja dugachka Haljina. *Gornija duga halya.*

Tolero, avi, atum, are. *Szenvedem, eltűröm békeségesen.* ich dulde, ertrage. Trpjm, snássjm. Terpim, podnosim. *Podnasham.*

Tollero, onis, m. *Kút hankalék.* der Brunnenschwegel. Sochor druk, wáha na studni. Csekerk na bunaru. *Vaga*

Tomacula, ae, f. *Májos hurka.* Leberwurst. Gatrnice. Divenica. *Jetenicza devenicza.*

Tomentum, i, n. *Nyéredék.* die Flocken was abgeschoten wirrd. Floky, ostrjssky, okrajky. Okrajak, ostrixak. *Oztriski szukna.*

Tomex, icis, f. *Kender madzag, fonál.* der Haus-Faden. Konopný prowas, prowrislo. Uxe v. guxva. *Vuseguzva.*

Tonsillae, arum, f. *Torok mondalái.* die Mandeln am Hals. Mandly z obogi strany čipku. Xlisde oko vrata. *Zlezda vu gerlu.*

Tono, ui, itum, are. *Dörgök.* ich donnere. Hrmjm. Germim. *Germi.*

Tornus, i, m. *Esztergál vas.* Ein Dreheisen, Grabeisen. Struhadlo. Glito. *Gletvo.*

Torrens, tis, m. *Patak.* ein Regenstrom. Priwal. Potok nagli. *Nagli potok.*

Torqueo, torsi, tortum, ere. *Tekerem, szorongatom.* ich drähe, winde. Ohybugi, zatočugi. Zaviam, mucsim. *Z-viam, muchim.*

Torreo, ui, tostum, ere, (re.) *Aszalom, sütöm.* ich dörre, brate. Sussjm, prežjm, udjm, peču. Pecsem, sushim. *Pechem, sgem, szushim.*

Torus, i, m. *Ágy, nyoszolya.* das Bette, Lager. Lůž, lehácý lůžko. Loxnica. Plur: *Tagok, húsoss ágok.* das fleischichte an Schultern. Masytost na prsách, na ssygi.

Torvus, a, um. *Komor, kemény tekintetű.* Gräßlich, gräuliches Gesicht. Hrozný, sseredný, zakrnelý, zahledagicý. Smerknut. *Hudo strachen.*

Trabea, ae, f. *Királyi ruha, tisztességes ruha.* der Ehrenrock. Sarlatowé králowské raucho, odew hodnosti. Oprava rimljana. *Oszebujna kralyevzka oprava.*

Trabs, bis, f. *Gerenda.* der Balken. Brewno, trám. Greda. *Tram.*

Tragula, ae, f. *Rántó horgas dárda.* Wurfspies. Ha zecý, neb wystrelčj bran. Verst od kopja. *Ztrela. kopje.*

Trama, ae, f. *Bélfonál.* der Eintrag am Gewebe. Autek, cywka. Poutka. *Vutek.*

Trames, itis. *Kereszt, ösvény.* der Fußsteig. Stezka, pessj cesta, chodnik. Staza. *Zteza.*

Transenna, ae, f. *Ablakban való rostély, kalitka* das Gitter, gestrickte Netz. Mrize, sklon kletka, pletené osydlo. Reshetka od gvozdja illi derveta. *Oblochna reshetka.*

Transtra, orum, n. *Által deszka a' hajóban, mellyen az evezősök, ülnek.* die Querbalken, Ruderbänke. Lawičky weslárů na lodj, bydlo aneb tram od gedné stěny k druhé. Grede popriko postavliene, v klupa od ladjara. *Vesslene klupi.*

Trepidus, a, um. *Félénk.* Furchtsam, zitternd. Strasslivý, bazliwý, ze strachem. Strashljiv, dershchuch. *Ztrashlyiv, dertajuchi.*

Tribulus, i, m. *Sólyom, tövis.* die Distel, das stachlichte Unkraut. Bodlak, kodwice, wodnj orech. Bocava haluga. *Bodechi drach.*

Tribula, ae, f. (Tribulum, i, n.) *Tsép.* der Flügel. Cep, cepy mlatebný wůz. Mlatillo. *Mlatillo, czepi.*

Tribuo, ui, utum, ere. (cui, quid.) *Tulajdonitok, adok.* Ich eigne zu, gebe. Dáwám. Dajem. *Dajem.*

Triones, um. m. *Szántó ökrök. Hét tsillagból álló tsillagzat, göntzöl szekere.* die Zugochsen, der Wagen am Himmel. Sprežení wola, wůz na nebi. Vlashichi zvizde. *Zvezdische.*

Tripudio, as. are. *Tántzolok, dobzódom.* Frohlocken, tanzen, hupfen. Weselím se, skákam. Pleschem. *Pleshem, pozkakujem.*

Triticum, i, n. *Búza.* der Waitzen. Pssenice. Psenica. *Pshenicza*

Trua,

Trua, ae, f. *Válú, moslék edény.* das Wasserfaß. Wodnj wanna, džber. Kashika velika za mishat jistvine. *Peszuda za pitje.*

Trutina, ae, f. *Mérték.* die Waage, Goldwaage. Wážky, vwážený rozsudek. Vaga. *Vaga.*

Tuba, ae, f. *Trombita.* die Trompete. Trauba, posaunwoh. Trumbeta, v. trublja. *Trumbenta.*

Tuber, ris, n. *Pöfedék gomba, tsomó.* der Erdschwamm, die Beule, Geschwulst, der Hocker. Hrbi, spu-lina, bliwc. Kverga. *Herga, guba.*

Tudes, tis, f. *Verő Sulyok.* eine Knüte, Schlägel, Stössel. Tjk. Nabiacs. *Bat, nabiavicza.*

Tumultus us, m. *Zenebona, fel háborodás.* das Getümmel, der Auflauf. Zbureni, pokrik, hluk. Punta, Bukka. *Buka, vika.*

Tumulus, i, m. *Domb.* der Hügel, das Grab. Wrssek, kopec, hrob. Berdashce, v. grob. *Bresanyek, grob.*

Tunica, ae, f. *Dolmány, szoknya.* der Rok, Unterrok. Sukne, Kossile, kossele, kabát. Suknja, haljina, dugacska. *Dolana, kratka halya.*

Surdus, i, m. *Húros madár.* der Krametsvogel. Drozd. Bravinjak. *Branyug.*

Turgeo, tursi, ere. *Fel-fúvalkodom.* Ich bin voll, aufgeblasen. Nadymám se, otekam. Oteknem, punsam. *Pun, napunyen jeszem.*

Turma, ae, f. *Lovas sereg.* die Trupp, die Schwadron Reuter. Hauf. lidu gezdného. Csetta konjanika. *Cheta.*

Turris, is, f. *Torony.* der Thurm. Wěže, hassta. Toran, *Turen*

Turtur, turturis, m. *Gerlitze.* die Turteltaube. Hrdlička. Gerlica. *Gerlicza.*

Turunda, ae, f. *Metélt apróléк, tyukoknak tsinált morsálék, kötő a' sebben.* die Nudel zum Hüner mästen, die Wüke, der Meisel, so man in die Wunde drehet. Sssiky neb ssyssky, gimiž se husy krmj, knot genž se do ran kladě. Kasha, xir pticsii. *Tezto za pitanye sivadi.*

Tussis, tussis, f. *Hurut.* der Husten. Kassel. Kashalj *Kashel.*

V.

V.

Vacca, ae, f. *Tehén.* die Kuh. Krawa Krava *Krava.*
Vacera, ae, f. *Levert karó, vagy tzövek, mellyhez a' lovakat kötik az istállóban.* der Pfahl, der Nothfall, Tölpel. Slaup na stánj, slaup w chlewe, na který se konj priwazugj. Pritka, kolac. *Proztecz za privezati konya.*
Vacillo, avi, atum, are. *Tántorgok, tétovázok.* Ich wanke, wankele, gleite. Kizjtim se, motám se. Dvoumiti, v. ljuljatise. *Vasemsze, nihamsze.*
Vadum, i, n. *Gázló helly, tsekély viz, rév.* die Furth, Seichte im Fluß, oder Meer. Brod. Gaz, brodishche. *Gaz, mezto vu morju, chez koje mochi jepriti.*
Vafer, fra, frum. *Ravasz.* Listig, verschmitzt. Chytrý, zchytralý, obmýslný. Lukav. *Chalanen.*
Vagina, ae, f. *Hüvely, gabona hüvely.* die Scheide, die Hülse. Posswa, ssupka. Korice. *Nosnicza.*
Vagio, vi, itum, ire. *Rivok, nyivok mint a' kis gyermek.* Ich weine wie ein Kind. Kwjlim, plačj. Vrishchim. *Vreschim kakti dete.*
Vagus, a, um. *Bujdosó, vándorló.* Unstät, herumschweifend. Nestalý, wrtkawý, taulawý. Potepuh. v. pritipaoc *Szim tam klatechi.*
Vallis, is, f. *Völgy.* der (das) Thal. Udolj, Dolina. Dolina. *Dol, jarek.*
Vallum, i, m. *Árok, sántz.* der Wall, die Schanze. Waly ssance. Ogzada, v. branische. *Naszip, ogradya.*
Valvae, arum, f. *Kétfelé nyitó kapu, ablak tábla.* die Thorflügel. Dwere, brána, wrata, okenice. Vratnico. *Oblochnice, vrata zdveni ztrankami.*
Vannus, i, f. *Szóró lapát, rosta.* die Futterschwinge, Wanne. Opalka, rjčice, lopata. Viacsa lopata. *Vejacha.*
Vanus, a, um. *Hijában való, hiválkodó.* Eitel, vergeblich. Prázdný, lehký, lechkomyslný, marný, daremný. Izprazan *Prazen.*
Vappa, ae, f. *Még-fordúlt bor.* der verdorbene Wein, der liederliche Mensch. Zwetrawé wjno, podčepky, nakonek, daremný člowek. Zavrilica. *Zavreliczza, lebudkaj chlovek.*

Va-

Vapulo, avi, atum, are. *Verettetem.* Ich werde geschlagen. Bit bywam. Biemse, tucsemse. *Harimsye.*

Varix, icis, m. *Érnek megtsomózása, dagadása.* die Krampfader. Naběhlá žila, nabehlina na nohách. Xilla naduta. *Kerchna sila.*

Varus, i; m. (Vari, orum.) *Ember ortzáján való szeplők.* die Sommersprossen. Pěhly, lissmy na twári. Piguesa, *Prisch tverdi na obrazu.*

Variolae, arum, f (Varioli, orum, m.) *Himlők, szeplők.* die Blattern, Masern. Sypanice, osypky, dětinské nosstowice, Knehnye. Koze na dici. *Koze.*

Vates, atis, c. *Jövendő mondó, költeményes.* der Weissager, die Weissagerin. Prorok, předpowídač. Prorok. *Prorok.*

Uber, is, o. *Gazdag, termékeny, bő.* Reich, fruchtbar, überflüssig. Plodný, wrodný, hojný. Plodan v. rodan. *Ploden.*

Udus. (Uvidus.) a, um. *Nedves.* Feucht, naß. Wlhký, mokrý. Vlaxan, mokar. *Moker.*

Vegetus, a, um. *Egésséges, ereiben való.* Frisch, wacker, wachsend. Zdrawy, čerstwý. Zdrav frixak. *Chverst, zdrav.*

Vehemens, tis. o. *Feletteb való, erős.* Heftig, stark, gewaltsam. Weliký, těžký, twrdný, prudký. Nago. *Sestok, szilni.*

Veles, itis, m. *Könnyü szerrel való vitéz.* der Leicht bewehrte Soldat. Lechce oděný wojak. Vojnik lageno oboruxan. *Lekkoga orusja junak.*

Vellus, eris, n. *Gyapjú, karomrúl le-nyúzott bőr.* die Wolle, das Fell. Rauno, střižená wlna, ztažena kůže. Vunna; v. barjak. *Runa, vuna.* Plur. *Világos felhők.* die leichten Wolken. swětlé mračná.

Velox, ocis, o. *Hamarságos, gyors.* Geschwind, behend. Rychly, spěssný. Berz, v. nago. *Berz.*

Velum, i, n. *Vitorla, fedél.* das Seegel, der Fürhang. Plachta lodj, Zastjradlo. Jadro, zastor. *Jadro, zastor.*

Vena, ae, f. *Ér, Iráshoz való okosság, kútfő.* die Ader, die Geschicklichkeit zum Schreiben, Quelle. Žila, krwnj žila, dobrý wtip a spůsobnost k něčemu, prawd. Xila. *Sila.*

Veneror, atus, sum, ari. *Tisztelem*, *betsülöm*. Ich Ehre, thue grosse Ehre an. Ctjm, w poctiwosti mám. Poshtujem. *Postujem*.

Venia, ae, f. *Botsánat*, *meg-engedés*. die Verzeihung, Erlaubniß. Prominuti, dopuštenj, powolenj, domolenj. Oproshtenje. *Oproschenye*.

Venor, atus sum, are. *Vadászok*. ich jage (Wild.) Lowjm, zwěř honjm. Lovim. *Lovim*.

Venter, tris, m. *Has*. der Bauch. Břicho, žiwot. Terbuh. *Terbuh*.

Venum. *Eladni való*. Feil, zum Kauf. Naprodag. Naprodaju. *Naprodaju*. Adv.

Venus, eris, f. *Buja szerelem*, *hajnali és estvéli bújdosó tsillag*. die Liebesgöttin, Bubleren, der Morgenstern. Bohyně milosti, chlipnost, Dennice. Boxica ljubavi. *Bosicza lyubavi*, *naszladnozti*.

Vepres, is, m. *Tövises bokor*. der Dornbusch. Trn. Kupinja. *Ternzki-germ*.

Ver, eris, n. *Tavasz*, *kike'et*. der Frühling. Podletj gáro. Prolitje, v. pramalitje. *Protuletje*.

Verbena, ae, f. *Szapora-fű*, *altár ékesitő füvek 's virágok*. Geheiligte Kräuter, Zweige, Eisenkraut. Poswecené byliny, wšselikě byliny a ratolesti. Sporish trava. *Sporish*.

Veredus, i, m. *Szagoldó*, *jó futó*, *postálkodó ló*. das Postpferd, Posstowský kůn. Poshtarski konj. *Postarzki-konij*.

Vergiliae, arum, f. *Fias tyúk nevű tsillagzat az égen*. das Siebengestirn. Kurátka tak rečené hwězdy. Sedmere zvizde zlogodishne. *Zvezdische szedem zvezd vu szebi zadersavajuche*.

Vergo, is, ere. *Felére dűlök*, *hajlok*. ich neige, wende, kehre mich. Nahybugi se. Nagibamse. *Nagiblyemsze*.

Vermis, is, m. *Féreg*. der Wurm. Cerw. Cerv. *Cherv*.

Vermiculatus, a, um. *Tzifrán kirakot gyöngyházzal*, *vagy mással*. Gewürmelt, wurmartig, eingelegt, ausgezieret. Wykladany, wyzbodený. Cervljiv. *Cherviv*.

Verna, ae, f. *Házi szolga*. der Hausknecht. Služebnjk w domě. Sluga domachi. *Zlesenik*, *szluga domachina*.

Ver-

Verres, ris, m. *Ártány*, *kan disznó*. der Eber, das Burgschwein. Rezaný, wepr. Divji nerast. *Neroztecz*.

Verro, ris, ri, sum, ere. *Meg-seprem*. ich kere, fege. Klidim, čistjm, metu. Metem. *Zmetam*.

Verruca, ae, f. *Szömöltsö*. die Warze. Bradawice. Bradavica *Bradavka*.

Veru, u, n. *Nyárs*. Bratspies. Rožen. Raxanj. *Rasenij*.

Vervex, ecis, m. *Ürü*, *herélt kos*. der Hammel, Schöps Rezaný Beran, Skopec. Ovan. *Skopacz*, *brav*.

Verax, cis, o. *Igaz mondó*. Wahrhaft, redlich. Prawdomluwný. Istinit. *Iztinit*.

Verus, a, um. *igaz*, *bizony*. Wahr, gewiß wahrhaftig. Prawý, oprawdowý, wpřimný. Istinit. *Pravi*.

Vescor, vesci, (ere.) *Eszem*. ich esse. Gjm, pokrmu požjwam, chowám se. Ranimse. *Jem*.

Vesica, ae, f. *Hólyag*. die Blase. Měchyr. Mijur. *Mehur*.

Vespa, ae, f. *Darás*. die Wespe. Osa. Ossa. *Osza*.

Vesper, is, m (Vesperus, i, m. Vespera ae, f.) *Estve*. der Abend. Wečer. Veeser. *Vecher*.

Vestigo, avi, atum, are. *Vadászom*, *keresem*, *nyomozom*. ich spüre, suche, nabe, nachforsche. Pilně hledám, slakugi. Iztraxujem. *Po szledu ischem*.

Veto, ui, itum, are *Meg-tiltom*. ich verbiete, vermehre. Zbranugi, zapowjdám. Branim, v. nedam. *Prepovedam*.

Vibex, cis, f. *Kék vereség helye*. die Strieme. Šram, prauha, modřina. Modrica. *Modricza*.

Vibro, avi, atum, are. *Rázom*, *tobogtatom*, *mozditom*. Ich schwinge, bewege. Potřásam, natřásan. Mashem. *Mashem*, *maham*.

Vicia, ae, f. *Lednek*, *vad zab*, *vad borsó*, *bükön*. die Wicke, wilde Erbse. Wykew pračinec, inět lednjk. Grahor. *Grahoricza*.

Vicis, em, e, f. Pl. vices. *Helybe való*, *helyett*. die Abwechslung, anstatt. Proměnenj, promyna, mjsto, powinnost. Primince. *Premencze*.

Victima, ae, f. *Győzedelemre való áldozat*. das Schlachtopfer. Wytezná obet. Xivina za posvetilishche. *Kervo-tochni aldov*.

Viduus, a, um. *Özvegy, meg-fosztatott.* Einsam, beraubt. Opusstený, zbawený, osamelý. Samac. *Udov.*
Vieo, evi, ere. *Meg-kötöm, fűzöm.* Ich binde, flechte. Swazugi, stahugj, pobjgám. Vexem *Vesem.*
Vigeo, ui, ere. *Erőmben vagyok.* Ich bin frisch, lebhaft. Pri zdrawj, pri syle gsem. Hittarsam. *Dobrosze imam.*
Vigil, is, o. *Vigyázó.* Wachtsam. Bedliwý. Subst. *Strása.* der Wächter. Hlasný, martýr. Straxanin. *Zhuznujuchi.*
Villa, ae, f. *Major.* das Landgut, Meyerhof. Dwur. Magjr. Majur. *Szelzko ztanye.*
Villicus, i, m. *Major-gazda.* der Hofmeister, Verwalter, Meyer. Hospodar, Magerník. Nastojnik. *Span.*
Vimen, inis, m. *Szirony, kötő vessző.* Bind, oder Flechtreiser, biegsame Ruten. Ohybný prut. Prut zavezati. *Shibarje.*
Villus, i, m. *Haj-fürt, ködmöni gyapjú fürt.* die Haarzotte, die Wolle. Wlas chlup, srst. Rudde. *Dlaka.*
Vincio, vinxi, vinctum, ire. *Meg-kötöm.* ich binde, schniere. Swazugi, stahugi, Vexem. *Zvesujem.*
Vinco, vici, victum, ere *Meg-győzöm.* Ich überwinde. Premaham, wyhráwám, Witezým. Obladam. *Predobivam.*
Vindico, ari, atum, are. (quid are, in quid.) *Bossszút állók, meg-tartom.* Ich räche, errette. Mist m, trescy, retugi, zachowawám, zprosstugi. Osvechujemse. *Fantimsze.*
Viola, ae, f. *Viola.* die Viole. Fialka. Cvit ljubica. *Fiolicza.*
Vipera, ae, f. *Kurta kigyó.* die Otter. Gedowatá gesterka. Zmia jadovita. *Prelyuda kacha.*
Vir, viri, m. *Férfiú.* der Mann. Můž. Mushkarac v. csovik. *Chlovek.*
Vireo, ui, ere. *Zöldellem.* Ich grüne. Zelenám se. Zelenimse. *Zelenimsze.*
Virga, ae, f. *Vessző.* die Ruthe, der Stab. Prut, pružina, metla. Shipka v. shibba. *Shiba.*
Virtus, utis, f. *Jóságos tselekedet, vitézség.* die Tugend, Tapferkeit. Ctnost, zmužilost, statečnost. Kripost. *Krepozt.*

Virus, indecl. n. *Méreg, bak-büz.* das Gift, der schädliche Gestank. Jed sskodliwý smrad. Otrova, csemer. *Chemer.*

Viscum, i, n. (Viscus, i, m. *Lép, fa gyöngy, madarat fogó enyv.* die Mistel, der Vogelleim. Ptači lep, meli. Lepak. *Lepek.*

Viscus, eris, n. *Minden tsont nélkül való hús.* das Eingeweide, Fleisch. Střewo wnitř těla. Criva. *Chreva.*

Vitellus, i, m. *Tojás-széke.* der Eyerdotter. Žlutek, Mlado tele. *Jajcheni sutanyek.*

Vitiligo, inis, f *Szeplö.* die Leberflecken. Slegowé na těle, rozličné barwy. Cerne mache po tilu. *Jetrazta znamenya.*

Vitricus, i, m. *Mostoha atya.* der Stiefvater. Oějm. Ocsuh. *Ochuh.*

Vitrum, i, n. *Üveg.* das Glas. Sklo. Sercsa v. staklo. *Zteklo.*

Vitta, ae, f. *Főkötő, háló-süveg.* die Kopfbinde, Opferhaube. Wssecko, co se okolo hlawy obwazuge, čepec, nočnj čepice. Kappa. *Obezalo glave, kapa.*

Vitulus, i, m. *Borjú.* das Kalb. Tele, tělatko. Tele *Tele.*

Vitupero, avi, atum, are. *Szidalmazom, gyalázom.* Ich schelte, tadle. Hanjm, pomlauwám, sstráfám. Kudim, v. shvanjm. *Kudim.*

Uligo, inis, f. *Földnek nedvessége, seppedék.* die Erdfeuchte. Přirozena wlchkost, wlaha země. Mocsvarnost. *Mochvarnozt.*

Ullus, a, um. *Egy valaki.* Irgend einer. Někdo. Itko, ikoigod. *Negdo.*

Ulmus, i, f. *Szil-fa.* der Ulmbaum. Gilm. Bristova dervo. *Brezt.*

Ulna, ae, f. *Réf.* die Elle. Loket. Rif. *Laket, réf.*

Ulva, ae, f. *Hináros gaz a' vizben, szittyó.* das Teichgras, Rohr. Rybničná ssarina. Shash. *Sash.*

Ululo, as, atum, are. *Orditok.* Ich heule. Wygem. Viem. *Tulim.*

Ulula, ae, f. *Bagoly.* die Eule. Sowa. Sova, *Szovicza, chuk.*

Um-

Umbilicus, i, m. *Köldök, akárminek a' közepi, könyvboglára.* der Nabel, der Mittelpunkt, der Buckel an Büchern. Pupek, prostředek gedné každé wěcy, pukle na knihach. Pupak. *Pupek*

Uncia, ae, f. *Valaminek tizenkettödik része, két lat.* der zwölfte Theil eines Dingen, zwey Loth. Dwanácta částka nekteré wěcy, dwa loty. Dva lotta. *Dva lota.*

Unguis, is, m. *Köröm.* der Nagel am Finger, oder Zehen. Nehet, pazaur, paznost Nokat. *Nohet.*

Unio, onis, m. *Jó-féle Gyöngy*, die Perle. Perla. Dragi kamen, v. sjedinjenje. *Dragi kamen.*

Vola, ae, f. *Kéz, marok.* die flache Hand. Dlaň. Dlan. *Dlan, peschaj.*

Volo, ui, velle. *Akarom.* ich will. Chcy. Hochu. *Hochem.*

Velupe, ad, neut. *Örvendetes.* Erfreulich, angenehm. Rozkossný, libežný. Pochudno. *Povolyno.*

Vomis, eris, m. *Szántó-vas.* der Pflugschar, Srdlice, čereslo. Lemesh. *Orno-selezo.*

Urceus, i, m. *Korsó.* der Krug. Hiněný džbán, hrnec, džbanik. Bukara, majolika, *Verch.*

Urina, ae, f. *Húgy, vizellet.* der Harn, Urin. Moč. Pishaka. *Sczalina.*

Urna, ae, f. *Veder, akó.* der Wassereymer, Lößtopf. Wedro, studně, džbán, okow. Akov, *Vedro.*

Urus, i, m. *Bival. vad bika.* der Biffel, Auerochs. Bywol, diwoký wůl. Bivol. *Bivol.*

Ursus, i, m. (Ursa, ae, f.) *Medve, égi tsillagzat, göntzöl szekere.* der Bär, der Himmelswagen. Nedwed, Nedwědice, wůz na nebi. Medvid. *Medved.*

Uter, tris. *Tömlö, bör zsák.* der Schlauch, der lederne Sack. Keydy, Sagdy remynny wrece, pytel. Mishina. *Meh za vino, olye, kosnata vrecha.*

Uter, a, rum. *Mellyik a' kettö közül.* Welcher unter beiden. Který ze dwauch. Koi iz med dva. *Koi zmed dveh.*

Uterus, i, m. *Has, méh.* der Leib, Mutterleib. Žiwot; bricho, materinský žiwot. Utroba. *Vutroba.*

Vulnus, eris, n. *Seb.* die Wunde. Rana. Ranna. *Rana.*
Vulpes, is, f. *Róka.* der Fuchs. Lissa. Lisica. *Lessica.*
Vultur, uris, m. *Sas keselyű.* der Geyer, Stoßvogel. Kanč. Jastreb, v. kanjug. *Veliki jaztreb.*
Vultus, us, m. *Ábrázat, ortza.* das Angesicht, Gesicht, die Gestalt. Obličeg, twár. Obraz. *Licze, obraz.*
Uxor, ris, f. *Házas-társ; feleség.* die Ehefrau, das Eheweib. Žena, Manželka. Xena. *Sena; tövaráshkicza.*

VOCABULA.
ORIGINE GRAECA.
SED LATINI USUS.

Absinthium, ii. *Üröm.* der Wermuth. Polynek. Pelin. *Pelin.*

Abissus, i, f. *Mélység.* der Abgrund. Hlubokost, propast. Propast, *Glublyina, propazt.*

Academia, ae, f. *Plátó oskolája, fő-oskola.* die hohe Schule. Škola Platonowa, wysoka ſſkola. Velike ucsionice: *Velike skole.*

Acanthus, i, m. *Medve talpú tövis.* die Bärenklaue. Nedwedj paznecht. Medvidska panexa. *Medvedova parklya.*

Acanthis, idis, f. *Tengelitz.* der Stiegelitz. Stehlik. Stiglic. *Czeiszlek, pticza.*

Acedia, ae, f. *Restség, gondviseletlenség.* die Trägheit. Lenivost. Linost. *Lenozt.*

Achores, um, m. *Evess kosz.* der Grind, das Kopfgeschwär. Prussiwost hlawi dětinské. Kraste. *Krazte.*

Acroama; tis, n. *Nyájás, halgatásra méltó beszéd.* das bey Gastereyen eine Kurzweil machet. Reč žertowná, a libezná. Ugodni pripovidaoc, terpezni pivacs. *Koj pri goshenyu vreme krati.*

Adytum, i, n. *Templom szentséges helye, titkos hely* der heiligste Ort im Tempel. Zákrysti, zákrystá, swatyně. Sveto spremmia. *Najszveteshe mezto.*

Aelurus, i, m. *Matska.* die Katze. Kočka. Macska. *Machka.*

Aenigma, tis, n. *Mese, Homályos mondás.* das Räthsel. Hádka. Zagonetka. *Zagonyka.*

Agon, onis, m. *Hartz, Viadal.* der Kampf. Wsseligake potýkanj. Borenje smertjom *Borenye.*

Agyr-

Agyrta, ae, f. *Szemfény vesztö.* der Gauckler, Taschenspieler. Keyklir. Slipar. *Nazochi okanitely, igrach.*
Alabaster, i, m. (Alabastrum, i, n.) *Alabastromból való edény.* die Balsambüchse. Nádoba z alabastrowého kamene. Skatulja iz biloga mramora. *Poszuda iz beloga mramora.*
Aliptes, ae, m. *Kenö.* der Salber. Kdo maže mažáč. Pomazitelj. *Koj mase, mazach.*
Ambrosia, ae, f. *Mennyei kenyér, halhatatlanság.* das Himmelbrod. Nebeský chléb, nesmrtedlnost. Nebeski kruh. *Besanzka jeztvina.*
Amnestia, ae. f. *A' meg-lött boszúságról való el-feletkezés.* das vergessen ist. Zapomenuti. Zaboravito. *Pozablyeno.*
Amygdala, ae, f. (Amygdalum, i, n.) *Mandola-fa, Mandola.* der Mandelbaum, der Mandel. Mandlowý strom, Mandlowé gádro, mandle. Mendula. *Mandale drevo.*
Amylum, i, n. *Keményitö.* das Kraftmehl, die Stärk. Mauka bez kamene, žernowého mlená, škrob. Stirka. *Sterka.*
Anadema, atis, n. *Fö ékessége, koszorú, párta, homlok elö.* der Kranz, die Kopfbinde. Wenec, aneb giná ozdoba hlawy. Vinac na glavi. *Koruna, glavékinch.*
Anagnostes, ae, *Olvasó.* der Leser, Vorleser. Čtenár. Shtioc. *Chtevecz.*
Analecta, orum, n. *Asztaltól lehulló morsalékok, esölenek, falatok.* die aufgelesene Brocken. Drobky, zberky, ktere od stola zustawagj. Mervolice, v. ostanci. *Oztanki, obrezki.*
Anathema, atis, n. *Emlékezetre templomban fel függesztet ajándék.* der Kirchenschmuck. Do chrámu obětowaná a tam zawěšená wěc, odděleni. Prokletstvo cerkveno. *Aldov vu czirkvi obeshen.*
Anathema. atis. *Átok.* der Bann, der Fluch. Proklnutj. Moche, v. zavit. *Prokleztvo.*
Andabata, ae, m. *Szem béhunyva vévö, kordéban hartzoló.* der Luftstreicher. Sermyr we tmách se potjkagjcý. Slipog misha igracs. *Szlepo vojnik.*
Anecdotus, i, m. (Anecdota, orum, n.) *Világosság a' még kinem jött dolog.* Unausgegeben. Tagné skryté wěcy. Pod-rugaoc. *Prilosek.*

Ane-

Anomalia, ae, f. *Nem egyező rend, egyenetlenség.* die Ungleichheit. Nerownost. Nejednakost. *Nejednakozt.*
Atacaeus, is, m. *Tok.* der Hausen. Wyza. Tok riba. *Tok riba.*
Anthrax, is, m. *Hólt szén.* die Kohle. Uhel. Uglien. *Vuglijen.*
Apoplexia, ae, f. *Guta- ütés.* der Schlag. Šlak, poraženj. Kapi udarac. *Guta.*
Apostema, atis, f. *Daganat, kelevény.* das Geschwär. Wred, prystyr, sebraná hlíza. Nutarnji prishi. *Nuternyi mozol.*
Archivium, ii, n. *Város leveleit tartó bolt.* das Archiv, der Ort zu den Urkunden. Kancellária, kde se městské wěcy zachowawagj. Misto, gdise Pisma spraljaju. *Mezto, vu hojemsze piszma zpravlijaju.*
Architectus, i, m. *Építő mester.* der Baumeister. Baumistr, wrchni sprawce nad stawenjm. Majstor nad Dervo dillavci. *Mester nad dervodelavczi.*
Architectura, ae, f. *Építő mesterség.* die Baukunst. Baumistrstwj, uměnj pri stawenj. Znanja zgradde sloxiti. *Dervo dela znanye.*
Arctos, i, f. *Göntzöl szekere.* der Bär am Himmel. Wůz na nebi. Zvizda medvidica. *Zvedzische, medvedicza.*
Arctolagus, i, m. *Magát hányó-vető.* der Possentreiber. Kratochwjlný, žertowný rytmjř. Klafura. *Klafura.*
Arteria, ae, f. *Élet ér.* die Luftröhre, Schlag-Ader. Průdossjti aneb pulsowni žila. Xila xivotna. *Sila igravicza.*
Arthritis, idis, f. *Köszvény*, die Gicht, das Zipperlein. Podagramanj klaubu. Bol u cslànci. *Kotrigo bol.*
Aroma, tis, n. *Fű-szerszám.* die Würze. Wonné korenj. Miris. *Zachimba dishucha.*
Asotus, i, m. *Dobzódó, boriszák.* der Verschwender, der Schlemmer. Gidle a piti marnotratný, obžerný, nestrowný. Rasipnik. *Raszipnik.*
Asparagus, i, m. *Spárga fű, nyúl árnék-fű.* der Spargel. Hronowé korenj. Sparga. *Sparga.*
Aspis, idis, f. *Aspis kigyó.* die Schlange. Gedowatý had, gehož wssteknutj nezhogitedlné gest. Zmia. *Kacha, lyutieza.*

Astaphis, idis, f. *Tengeri szölö, masola szölö.* die Rosine, das Weinbeerlein. Recké wjno, Rosynky. Suvo grozdje. *Grozdiche.*

Asteriscus, i, m. *Kis tsillag, tsilagotska az irásban.* das Sternlein in der Schrift. Hwězdička w Pjsme. Zlamenje, zvizdica. *Zvezdicza znamenyka.*

Asthma, atis, n. *Fúladozás, nehezen való lehellés.* das schwere Athem, das Keuchen. tučnost, dychawičnost, zádušch. Sipotljivost. *Naduha.*

Asylum, i, n. *Menedék-hely, szabad hely.* die Freystatt, die Zuflucht. Utočisste swobodné mjsto. Utocsishche. *Meztoobranyenya, vtekalische.*

Athleta, ae, m. *Baj-vivó.* die Kämpfer. Šermjr, zapasnjk. Boritelj, csovik za svashto izverstan. *Boritely.*

Atomus, i, f. et m. *Oszhatatlan, apró.* Stäublein, das untheilbare. Ding. Nerozdělitedlná částka negmensssj prássek neb krupege, která se giž děliti nedá. Trunak. *Prashek.*

Auletes, ae, m. *Sipos.* der Schallmayer, Hauboist. Trubáč, pisskáč. Pisak od sviralle. *Trumbentash.*

Axioma, atis n. *Rövid tellyes mondás.* der Ausspruch. dokonalá krátká wypowěd. Opcsinski um. *Prirechka.*

Balsamum, i, n. *Balsamom.* der Balsam. Balsam. Pomast. *Balzam.*

Barathrum, i, n. *Feneketlen, barlang, mélység.* der Abgrund, die Tiefe. Propast, hlubina. Propast. *Glublina, propazt.*

Barbitus, i, f. et m. (Barbiton, i, n.) *Bél húrú musika, lant.* das Seitenspiel. Lauta. Slipacske Gusle. *Igra na ztrunye.*

Basis, is, f. *Fundamentom, oszlop talp.* der Grund, darauf was stehet. Grunt, Základ. Temelj, podstavak. *Temely.*

Biblia, orum, n. *Biblia, szent Irás.* die Bibel. Biblia. Sveto Pismo. *Knige Sz. piszma.*

Bolus, i, m. *Hajitás, darab, falat.* der Wurf. Házenj, hrakus skýwa. Zalogaj, v. bitac. *Hit, salosaj.*

Boreas, ae, m. *Ejszaki szél.* der Nordwind. Wjtr od půl nocy. Siver. *Szever veter, bura.*

Bo-

Botanicus, a, um, et Subst. *Füvet esmérö, fü szedö.* der Kräutermann. Ten genž byliny zbira. Travo znanje. *Chlovek, hoj trave zbira.*

Botrus, i, m. *Szölö gerezd.* die Weintraube. Wjrně hrozno. Grozd. *Grozd.*

Cachexia, ae, f. *Testnek roszszine, szintelenség.* die Schwindsucht. Sucha nemoc. Suva bolest. *Szuhobolya.*

Cacoethes, is, n *Gonosz erkölts, gonosz-szokás.* die böse Gewohnheit. Zlý gedowatý wred zwiknuti. Zlocsesta navada. *Zla navada.*

Cactus, i, f. *Artitsóka.* die Artitschocke. Zahrádnj kárdus. Artichok, verst od jabuke. *Artichoka.*

Calanthus, i, m. *Kézi kosár.* der Handkorb. Koffyk. Sepet. *Kosharicza.*

Caminus, i, m. *Kürtö, kementze, tüzhely, Kémény.* der Ofen, der Kamin. Komin. Ocxak, ognishche. *Pech, komin.*

Canabis, is, f. *Kender.* der Hanf. Konope. Konoplja. *Konoplya.*

Canon, onis, f. *Regula, szabás, rend.* das Rechtscheid, die Richtmaaß. Prawidlo. Naredba. *Naredba, nachin.*

Cantharus, i, m. *Kanna.* die Kanne. Kanew, kanwjce. Kanta, v. Bukara. *Kanta.*

Cantharis, idis, f. *Körös féreg, körös-bogár.* die spanische Flige. Zelená, ſſpanyelſká muſſka. Zlatni bauk. *Zeleni kukecz.*

Carcinoma, ae, f. *Rák betegség.* der Krebs. Rak, genž nos neb oči kazý. Rak. *Rak.*

Cariophillum, i, n. *Szegfü virág.* die Nelke. Karafiat, hřebjčky. Karaufil. *Klinchecz.*

Cataclysmus, i, m. *Vizözön.* die Sündfluth. Potopa, powoden. Obcsinski potop. *Obchinzki potop.*

Catafracta, ae, f. *Vas derék.* der Harnisch, der Küraß. Kyrys. *Oklop.*

Cataractes, ae, (Cataracta, ae, f.) *Viznek le-rohanása emelös kapú.* der Wasserfall, das Meer, das Schutzgater. Nahle rozwodněnj, zapadácy mřiže při bránach. Brana. *Szlap, zpuztechi, zatvor.*

Catharus, i, m. *Nátha.* der Fluß der Haupts, die Schnuppe. Fluß hlawy, natcha. Hunjavica, v. kashalj. *Hunyavicza, p. katar.*
Catasta, ae, f. *Olly hely volt, hol a' szolgákat árúlták.* das hölzerne Gerüste. Misto na němž se služebnicy prodáwagj, klada, trlice. Sloxenje derva. *Klada za vuzenye.*
Canter, eris, m. *Bélyegző.vás.* das Brandeisen. Připálenj, pečer, znamenj na čele. Rovash. *Selezo, z-kojem sze chelo pripekavalo je.*
Celeusma, atis, n. *Hajósok éneke.* das Schifgeschrey, Schiflied. Napomenuti plawcu, pjseň plawců. Mornarsko nadvikivanje. *Brodarzka vika.*
Chaos, indecl. *Zúrzavar, keverék.* die erste unförmliche Materie. Smissenj wsseligakých negednakých wěcy, znjch žiwlowé a giné wěcy počátek magj. Smissa, v. smutnja. *Zmesz.*
Character, eris, m. *Jegy, jel, bélyeg.* das Kennzeichen, Merkmahl. znamenj, furma, obraz. Rukopis, zlamenka. *Znamenyka.*
Charybdis, dis, f. *Egy igen veszedelmes örvény a' tengeren.* der gefährliche Meerstrudel. Nebezpečné mjsto na mori. Proxderlost, v. pogibelni vir u moru. *Posiralische.*
Chelydrus, i, m. *Vizi-kigyó.* die Schlange, Wodni gedowatý Had. Zmia. *Kacha vodena.*
Chelys, is, f. *Tekenős béka, Lant.* die Schnecke, die Laute. Korytnačka, lautna. Tamburra. *Selva, skornyacha.*
Chirurgus, i, m. *Seb gyógyitó barbély.* der Wundarzt. Hogitel ran, Balbyr. Likar od Rannah. *Ran-vrachitel.*
Chiragra, ae, f. *Kézi köszvény.* die Gicht, oder das Zipperlein an den Händen. Kukobol. Ulogi na rukama. *Vulogina rukah.*
Chlamis, idis, f. *Vitézi kurta mente.* der Reitrock. Kejterská sukně, mentyk, mentěka. Churdia. *Menten.*
Cholera, ae, f. *Epe sár, harag.* die Galle, der Zorn. Žlč, Hněw. Jid, xucs. *Jez, zlatenicza.*
Cinnanum, i, n. (Cinnamomum.) *Tzinamomfa-héja.* die Zimmetrinde. sskorice. Cimmet, v. slatko dervo. *Szlatke koricze p. czimet,*

Cy-

Cythara, ae, f. *Hárfa*, *tzitera*. die Harfe, Zitter. Harfa lautna, cytara. Cimbule. *Tambura mala ali velika davidova*.

Clepsamidium, ii, n. *Üveg-óra*, *mellyben fövény foly*. die Sanduhr. Sypacy hodiny. Prasheni sati. *Pezkovna vura*.

Clibanus, i, m. *Kementze*, *vas derék*. der Ofen, der Harnisch. Pek, Kyrys. Krushna pech. *Brunchena pech oklopi*.

Clyma, atis, n. *Égnek*, *vagy földnek tartománya*. die Revier, Gegend. Oblauhost, a ssirokost Krage. Podnebje. *Ponebje*, *bitje zraka*.

Cemeterium, ii, n. *Tzinterem*; *temető-hely*. der Kirchhof. Cynter, krchow, hrob. Grobje. *Grobje*, *czintor*.

Colaphus, i, m. *Artzúl-tsapás*. die Maulschelle. Zassigek, poličet. Pljuska. *Plyuzka*, *savushnicza*.

Collybus, i, m. *Pénz váltásért való nyereség*. das Lagio, der Wechsel. Změna peněz. Prominba novaca zdobitkom. *Zmenba*.

Collyrium, ii, n. *Szem orvosság*. die Augensalbe. Lekárstwi na oči. Lik za ocsi. *Vrachivo za ochi*.

Comoedia, ae, f. *Komedia*. das Lustspiel, die Komödie. Hra, Komedye. Prikaza shalna. *Igra*, *p. Komedia*.

Concha, ae, f. *Tsiga*. die Muschel. Hlemyzd. Skoljka, xabicca. *Skolyka*.

Cophinus, i, m. *Kosár*. der Korb. Chlýbny koš. Kroshnja, kosh. *Krushna koshara*.

Corax, cis, m. *Holló*. der Rabe. Krkawec Hawran. Gavran. *Kavran*.

Cothurnus, i, m. *Magas sarkú tsizma*, *Komediás*, *játék*. der hohe Schuh, die Tragödie. Wysoký strewie, hra. Csisma. *Chisma*.

Crambe, es, f. *Káposzta*, *abajdotz káposzta*. der Kohl, Krausenkohl. Kapusta, strapatá kapusta. Kelj izrizucan. *Ochehano zelye*.

Cranium, i, n. *Kaponya*, *ágy koponya*. die Hirnschale. leubka, lepka. Timme. *Lubanya*, *mosgyena kozt*.

Crater, eris, m. (Cratera, ae, f.) *Pohár, tsésze.* der Becher. Pjcy čiſſe, weliký Koſtik. Csasha. *Pehar, bukal.*

Cyatus, i, m. *Pohár.* der Becher. Pohár, malá pjcy nádoba. Majolika. *Kupicza.*

Cyclaminus, i, m. et um, i, n. *Földi alma.* der Erdapfel. Zemſký oxech. Krumpir, v. zemljene jabuka. *Jabuchicza, zemelzka.*

Cyclus, i, m. *Karika, abronts, tzirkalom.* der Zirkel. kraužidlo, Cyrkl. Okruga. *Okrug.*

Cydonius, a, um. unde malum cydonium. *Birs-alma.* die Quitte. Kytne, kutna gdaule gablko. Tunja. *Kutinzki.*

Cygnus, i, m. (Cygnus, m.) *Hattyú.* der Schwan. Labuk. Labud. *Labud.*

Cylindrus, i, m. *Hömpölygö, hempergö, görgö-fa.* die Walze. Kamený wálec. Valjak. *Valy*

Cymba, ae, f. *Tsónak, ladik.* der Kahn, das Schiflein. Člune, lodka, Csun. *Ladjicza, chun.*

Cymbium, ii, n. *Tekenö, hoszszú pohár.* das Gefäß, die Mulde. Pjcy nádoba hlemnj. Kepcsia v. csasha dervena' *Veliki vinzki pekar.*

Cynosura, ae, f. *Kis göntzöl szekér.* der kleine Bär am Himmel, der Leitſtern. Menſſj wůz na nebi. Uputnost. *Mala medvedicza mala kola znamenye na nebu iz szedem zvezd.*

Cyprus, a, um. unde Cyprium aes. *Réz.* das Kupfer. Moſaz. Bakren *Bakrazt, p. kufrazt.*

Cytisus, i, m. *Zánot.* der Klee, Geisklee. Melečnjk. Diteljina. *Detelicza.*

Dactylus, i, m. *Új.* der Finger, die Dattel. Prſt. Voche od palme derveta. *Perzt.*

Daemon, onis, m. *Jó vagy gonosz lélek.* der Geiſt, der Teufel. Duch, ďábel. Vrag. *Duh peklenzki.*

Diabolus, i, m. *Ördög.* der Teufel. Hanec, pomluwáč ďábel. Vrag v. djavao. *Vrag.*

Diadema, atis, n. *Királyi ékes korona.* die königliche Hauptbinde, Krone. Králowſká Koruna. Krunna *Koruna kralyevzka.*

Diaeta, ae, f. *Ételben való rendtartás, Úri ebédlö hely.* die gute Speisordnung, der Eßsaal. Nařjzená w gidle a w pitj mirnost, wečeradlo. Rane mertuk. *Hrane mertuk.*

Dialectus, i, f. *Szólásnak tulajdonsága, nyelvnek mivólta.* die Sprache, die Redart. Řeč, spůsob mluwenj. Nacsin govorenja. *Nachin govorenya.*

Diaphragma, atis, m. *Melynek és hasnak üreségét által-rekesztö hártya.* das Zwerchfell, Netz um das Herz. Mázdřička aneb brenice, která od gater slezynu dělj. Mezdra oko serca. *Poszredje.*

Dica, ae, f. *Törvénykezésnek módya.* der Rechtshandel. Přesaud rowás. Popis, v. pozivanje na pravdu, *Piszmo na pravdu pozavajuche.*

Diploma, atis, n. *Függö petsétes levél.* das Patent, der Paßport. Otewřený list s pečetj. Poklonita vlast. *Lizt odpert, kakvu moch zu szebi zadersavajuchi.*

Dogma, atis, n. *Vallás, végezés, tudomány.* die Meinung der Lehrsatz. Nawka. Opcsinski nauk. *Obchinzki zapovedani navuk.*

Echinus, i, m. *Sül disznó, tengeri tövises disznó.* der Wasserigel. Wodný aneb mořský gežek. Jex vodeni. *Jes vodeni.*

Echo, us, f. *Szózatnak viszsza zengése.* der Widerschall. Zwuk, gek, obracenj hlasu. Glas povrachajuchise v. jeka. *Povrachnye glasza.*

Eclipsis, is, f. *Fogyatkozás napban, vagy hóldban.* die Sonn- oder Mondesfinsterniß. Zatmenj slunce, neb Měsýce. Pomercsanje. *Pomerchanye szuncza, ali meszacza.*

Electrum, i, n. *Gyánta, értz.* der Agatstein. Akstayn, Akstyn. Kamen ucsinit od grommovske sile: v. silla od gromma. *Szmola okamenita.*

Emblema, atis, n. *Rakott, tzifrásan késitetett mű, mindenféle tzifrázat.* die künstlich eingelegte Arbeit. der Zierath. Kunsstowáni práce ozdobná. Cifrasti Poso. *Delo zrezano.*

Emphasis, sis, f. *Nyomos mondás.* der Nachdruck. pozorné wyznamenanj. Kripko zlamenovanje. *Zgovor z malemi rechmi vech znamerujuchi, neg vu zebi ima.*

Em-

Empyrious, i, m. *Tapasztaló, paraszt orvos.* der Arzt, welcher aus Erfahrung kuriert, der Quacksalber. Lekár podle zkussenj hogicý. Likar po izvidjenju. *Vrachitel.*

Emplastrum, i, n. *Flastrom.* das Pflaster. Flaster. Melem. *Pomaz p. flaster.*

Emporium, ii, n. *Vásárló helység.* die Handelsstadt. Skladnj. Tergovina. *Varash tergovine.*

Enchiridium, ii, n. *Könyvetske.* das Handbüchlein. Malá ručnj Knižka. Mala knjxica. *Ruchna-knisicza.*

Encomium, ii, n. *Ditséret.* die Lobrede. Chwálenj. Pofala. *Hvalno povedanye.*

Eous, a, um. *Napkeleti, reggeli.* Morgenländisch, früh. Wychodnj, gitrnj. Rano; istocsni. *Rani, juterni.*

Ephebus, i, m. *Fel-serdültt ifiú.* der Jüngling, der Aufschößling. Mladenec, který dětinstwj wyssel. Posluxitelj. *Inash.*

Ephemeris, idis, f. *Napi-könyv.* das Tagbuch, Register, die Zeitung. Register, w kterým se każdodenj přiběhowé znamenagj. Novine. *Kniga, vu kojusze vzakoka dnevu chini popishuju, novine.*

Ephialtes, ae, m. *Szív nyomó betegség.* der Alp, die Trut. Nočnj můra. Morra. *Mora.*

Ephippium, ii, n. *Nyereg.* der Satel, die Pferddecke. Sedlo. Sedlo. *Szedlo.*

Ephorus, i, m. *Reá vigyázó.* der Aufseher. Ginému předstawený. Nastojnik. *Pozitely.*

Epistomium, ii, n. *Tsap, evesztötsap.* der Hahn am Faß, der Zapfen. Kohautek, rurka, čep na sudě, sspunt. Csep, pipa. *Chep, pipa.*

Ergastulum, i, n. *Szolgálatnak háza.* das Gefängniß, Zuchthaus. Wsseliké mjsto, kdež okowánj pacholcy težce robiti musegj. Resht. *Vuza, temnicza.*

Enuchus, i, n. *Herélt ember, háló ház örzője.* der Kämmerling, Verschnittene. Komornjk, strážce klesstěnec. Ushkopljen. *Zrezan, vkoplyen.*

Eurus, i, m. *Napkeleti Szél.* der Ostwind. Wjtr od wýchodu. Gornjac vjtar. *Zdolecz veter.*

Exentero, avi, atum, are. *Bélit kivetni.* Ausweiden. wypitwati. Criva param. *Chreva vadim.*

Ex-

Exoticus, a, um. *Idegen, jövevény*. Fremd, ausländisch. Cyzokragný neznámy, prichozný. Stranski. *Ztranzki.*

Galaxia, ae, f. *Fejér út az égen.* die Milchstrasse. Mlična cesta. Put mlicsni na nebu. *Mlechni put na nebu.*

Gamus, i, m. *Menyegző.* die Hochzeit. Swadba. Pir. *Szvadba.*

Gangrena, ae, f. *Fene.* das todte faule Fleisch. Zhnilé, žiwé masso. Divje meso. *Gnyilo, divje meszo, Rak.*

Gargarizo, avi, atum, are. *Torkomban meg rotyogtatom.* Ich gurgele. Klogtám, žrgluj. Gergljam. *Gerglyam.*

Gaza, ae, f. *Kints.* der Schatz. Poklad. Bogatstvo. *Kinch, bodaztvo.*

Gigas, antis, m. *Oriás.* der Riese. Obr. Goliat. *Goliat.*

Glaucus, a, um. *Kék, tenger szinű, szürke.* Blau, Schimmelfarb. Modrý, gablkowatý. Zelenkast. *Plav, moder.*

Gnoma, ae. f. *Jeles mondás, Föld mérő sing.* die Meinung. domněnj. Miso. *Ztimanye.*

Gnomon, onis, m. *Mutató vas az árnyék órában.* der Zeiger an der Uhr. Prut ukazugjcy, ukazatel na hodinach slunečných. Kazitelj, na satma. *Kazitel na vuri, p. czager.*

Graphe, es, f. *Irás.* die Schrift. Pismo. Pismo. *Piszmo.*

Gry. *Leg alább való.* das geringste. Neymenssý wec. Najmanje. *Najmenshi.*

Gymnasium, ii, n. *Gyakorló hely, oskola.* der Schauplatz, Fechtplatz. Plac k podiwenj, ssermýrský plac. Shest skulla djachke. *Mezto gdesze znanozti vuche, skole.*

Gynaeceum, i, n. *Aszszonyok palotája.* das Frauenzimmer. Ženský pribytek. Divojachka sobba. *Gozpeh hisa, divojachka hisa.*

Gypsum, i, n. *Fejéritő méz, máz.* der Gyps, Sparkalk. Wápno, bila blina, gyps. Cedra. *Belikamen.*

Gyrgatus, i, m. *Szolgálatnak, vagy bolondoknak házok.* das Zucht, oder Tollhaus. Dům bláznowstwj. Misto gdi budale pribivaju. *Zpokornicza, mezto za malovrednijake, ij norcze.*

Gyrus, i, m. *Kerekség, kerengezés.* der Kreis, Zirkel. Okolek, Cyrk. Okruga. *Okrug. kolobar.*

Hae-

Haeresis, is, f. *Eretnekség.* die Ketzerey. Kacyrstwj obwzlásstnj rota. Krivovirstvo. *Krivo-verztvo.*
Halcedonia, orum, n. *Tsendes idők.* die Meerstille. Ticho na moru, tissenj more. Mirno morje. *Tiho mirno morje.*
Halo, onis, m. *Nap és hóld udvara.* der Zirkel um den Mond, oder die Sonne. Kolo, okolo mesyce neb slunce. Vinac miseca illi sunca. *Kolobar okolo mesze. cza ali szuncza.*
Harmonia, ae, f. *Ékes egyező éneklés.* die liebliche Zusammenstimmung. Srownáni hlasu. Sloga. *Szloga.*
Harpago, onis, m. *Kútból kivonó horog.* der Hacken. Hák, kotwice. Gvozdena maoska. *Selezna machka.*
Hebdomas, adis, f. *Hét.* die Woche. Tyden. Nedilja. *Tiden, nedelya dan.*
Haedra, ae, f. *Ülö-szék.* ein Sitz, Stuhl. Sedidlo, Stolice. Mali okrugli stolac. *Ztolecz.*
Helitropium, ii, n. *Nap után forduló virág.* der Sonnenwirbel, die Sonnenblume. Sunečná bylina. Sunco kret. *Szucheni czvet.*
Hepar, atis, n. *Máj.* die Leber. Gatra. Cxigerica. *Jetra.*
Heros, ois, m. *Fő ember, vagy nevezetes ember, Vitéz.* der Held. Hedjna Pán. Junak. *Junak.*
Hipparchus, i, m. *Fő-lovász mester.* der Stallmeister. Stalmeister. Prigledaoc sverhu konja. *Konijanichki kapitan, mester.*
Historia, ae, f. *História, meg-lött dolognak irása, Törtenetrend.* die Geschichte. Hystorya. Pripovist. *Pripovezt.*
Hodus, i, f. *Út.* der Weg. Cesta. Put. *Put.*
Hydra, ae, f. (Hydrus, i, m.) *Vizi kigyó.* die Schlange. Wodnj had. Zmia. *Vodena kacha.*
Hydrops, opis, f. *Vizi betegség.* die Wassersucht. Wodnatedlnost. Vodena bolest. *Vodena bol, beteg.*
Hypocaustum, i, n. *Szoba, feredő ház.* die Schwitzstube. Swětnice parné, parná. Prigriana sobba. *Potna kupely.*
Icon, is, f. *Kép.* das Bild, die abbildung. Obraz. Figura, v. prilika. *Kip.*

Icte-

Icterus, i, m. *Sárgaság.* die Gelbsucht. Žlautenice, žlutá nemoc. Xutenica. *Suta bol p. beteg, kralyevzki beteg.*

Idea, ae, f. *Formája, vagy képzelése valaminek, elme kép.* die Gestalt, das Muster, Vorbild. Způsob nekteré wěcy. Prilika. *Prilika, nachin.*

Idiota, ae, f. *Tudatlan, paraszt.* der ungelehrte gemeine Mann. Newěený, obecný člowek. Prost csovik nenauchan. *Nevuchen chlövek pripioschak.*

Idolum, i, n. *Bálvány.* Götzenbild. Modla. Krivi-Bog. *Bolvan.*

Isthmus, i. m. *A' földnek szorúlatja két tenger között* der Hals einer Halbinsel. vzka země mezy dwěma moremi. Uska zemlya medju dva morja. *Vuzka zemlya med dvojem morjem.*

Labyrinthus, i, m. *Fortélyos épűlet, kerengés, útvesztő.* der Irrgarten, Irrgang. Mylna zahrada, blud, problauzenj. Bashcha za zabluditi. *Zabludmi vert, zahadek.*

Lena, ae, f. *Felső ruha, szűr.* das Oberkleid, Regenmantel. Swrchnj oděw pro deſſť. Gornja oprava. *Gornya oprava.*

Lagena, ae, f. *Palatzk.* die Flasche, das Lägel. Lahwice, Flaſſe. Flasha. *Baril p. flasha.*

Lamma, ae, f. (Lamiae, arum.) *Éjel-járó asszszony.* die Hexe, Zauberinn. Stryžа, čaradegnice. Vishtica, v. plocsa. *plocha p. pleh.*

Lampas, adis, f. (Lampada, ae.) *Lámpás, fáklya.* die Fackel, Lampe. Lampa, pochodně, Fakla. Fenjer. *Szvechnijak vulgo lampash.*

Lampyris, idis, f. *Éjjel tündöklő bogár.* der Feuerkäfer, das Johanneswürmlein. Nočnj muſſka, swatoganſka. Svitaljka. *Chervek, Kisze po uochi szveti, Ivanzka mushicza.*

Lebes, etis, m. *Vas fazék, serpenyő.* die Pfanne, der Tiegel. Měděný kotel, panwa. Koto, kazan. *Kotel.*

Lecythus, i, m. *Korsó, hasat üveg.* die Oehlflasche. Olegná Flaſſe, neb dánka. Posuda za zetiu. *Poszuda olyena, Olenyka.*

Lembus, i, m. *Sájka, folyó hajó.* der Kahn, das Schiflein. Člun, ſkrowná lodi. Csun. *Chun, berza lodja.*

Lepra-

Lepra, ae, f. *Bélpoklosság.* der Aussatz. Malomocenſtwj. Gubba bolest. *Guba.*

Lethargus, i, m. *Mély álmú betegség.* die Schlafſucht. Oſpaloſt. Bol velikoga sna v. zanimit. *Bol velikoga szna, vmertvilo.*

Logus, i, m. *Beszéd, ige.* das Wort. Slowo. Rics. *Rech, govorenye.*

Lychnus, i, m. *Gyertya, világ.* das Licht, die Lampe. Swjce neb Lampa. Fitilj, v. lishterba. *Szvechazteny.*

Lynx, cis, c. *Hiúz.* der Lux. Rys. oſtrowid. Xivina Jadovidac. *Heusz.*

Lyra, ae, f. *Lant, hegedű,* die Laute, Leyer. lautna, harfa. Tamburra. *Tambura.*

Lysis, is, f. *Fel-óldás.* die Loſung. rozwazanj. Razvezivanje. *Odvezanye.*

Machaera, ae, f. *Kés, kard.* das Meſſer, Schwerd. Nůž, meč. Hangjar. *Haharzki mech.*

Mache, es, f. *Küszködés.* der Kampf. Bitwa, boj, Boj-*Boj.*

Megyrus, i, m. *Szakáts.* der Koch. Kuchar. Kuvacs, v. sokacs. *Szokach, kuhar.*

Magnes, etis, m. *Magnes-kö.* der Magnet. Magnet. Gvozdoteg. *Selezo-vuk.*

Magus, i, m. *Bölts, bűvös, bűbájos* der Weiſer. Naturkündiger. Mudrec, prirozených wecy ſpitowatel. Vishtac, v. vilovnjak. *Mudroznanecz.*

Malacia, ae, f. *Tengeri tsendeség.* Meer-Windſtille. Utiſſenj wetru na more, ticho. Utisheno morje. *Tishtina morja.*

Malagma, atis, n. *Lágyitó-ir, vagy kenet.* das erweichende Pflaſter, Obmekčugjcý Slaſter. Melem za omekshati. *Mehka szmolenicza.*

Maltha, ae, f. *Enyvnek neme.* das Erdbech. Kleiſtrum. Katran. *Ztanovita szmola.*

Mathesis, is, f. *Tudakosság.* die Wiſſenſchaft, die Lehre. Vmenj. Ocsito nauka kazanje. *Znanye zemlyomere.*

Mastix, igis, m. *Ostor, kórbáts.* die Peitſche, der Maſtix. Bič, korbáč, žila. Debeli kerbacs. *Bich, korbach.*

Mespi-

Mespilus, i, f. *Nespolya-fa.* der Mispelbaum. Nesspu-lowý strom. Mushmula. *Nesplin.*

Margarita, ae, f. *Gyöngy.* die Perle. Perla. Bisser *Biszer*, *gyungy.*

Martyr, iris, c. *Bizonyság*, *mártir.* der Zeuge der Martyrer. Swědek, Mučedlnjk. Mucsenik. *Muchenik.*

Meninx, gis, f. *Agy-velöt bétakaró hártyák.* das Hirnhäutlein. Kůže okolo mozku. Koxica na mozku. *Kosicza na mosgyani.*

Mimus, i, m. (Mima, ae, f.) *Más ember szóllásának, erköltsének mesterséggel tréfás követöje.* der Possentreiber, Pickelhäring. Kayklér, blázen we hře, kaykljrka. Majmun. *Norchak*, *shalecz.*

Mneme, es, f. *Emlékezet.* das Gedächtniß. Pamět. Pamet. *Pamet.*

Moechus, i, m. (Moecha, ae, f.) *Parázna.* der Ehebrecher. Cyzoložnjk, smilnjk, cyzoložnice. Oskrunitelj: *Hisnoga tovarustva zkrunitely.*

Momus, i, m. *Kinek semmi nem tetszik* der Tadler. Hanec, Pomluwač. Kuditelj. *Prigovarlyavecz*, *kuditel.*

Monopolium, i, n. *Tulajdon árúnak bóltja, mellyet egyedül egy árúl, és másut ember nem vehet*, die privilegirte Handlung. Dobrowolně a obwzláſstně kupectwi w gednom zbožj gedného Kupce, aneb celé země. Samo tergovanje. *Szamo terstvo.*

Morus, a, um. *Bolondos.* Närisch. blaznivý. Budalast. *Bedazt*, *nor.*

Muraena, ae, f. *Menyhal.* die Brücke, Lambrete. Mrena, myen. Csikov. *Menyk riba.*

Myops, opis, c. *Vaksi*, *homályos szemü.* der ein blöses Gesicht hat. Bliſkáwy, mdlý na zrak. Kratka vida. *Kratko-vid.*

Mysterium, ii, n. *Titok*, *Szentség* das Geheimniß Heiligthum. Tagemstwj, Swátost. Skrevnost. *Zkrovnozt.*

Nanus, i, (Nana, ae, f.) *Törpe*, *kis emberke.* der Zwerg. Pidimužjk, zakrpelek, kárljk. Kerxljav. *Magashecz.*

Nauclerus, i, m, et Navarchus, i, m. *Hajós mester.* der Schiffherr, Schiffpatron. Sprawce lodj. Ladjar. *Kadije kapitan*, *Gozpodar.*

Nectar; aris, n. *Édességnek itala.* der süße Trank, Himmelsluft. Sladky nápog, nebeská rozkossa. Boxanski napitak. *Bosanski napit k.*

Naenia, ae, f. (Noenia.) *Halotra való vers.* das Trauerlied. Smutná pjseň, pohrebnj pjseň. Mertvacska pisma. *Mertvechka peszem.*

Nomae, arum, f. *Meg-emésztő kelések.* Um sich fressende Geschwäre. Wredowé, kterjž se wúkol sebe hryzu. Ranne razjiduche. *mozoli.*

Nothus, i, m. *Fattyú.* das Hurenkind. Pankart. Kopile, kurvin sin. *Fachuk, kurvin szin.*

Notus, i, m. *Déli-szél.* der Südwind. Wjtr od poledne. Jug. *Jug, veter zdolecz.*

Nympha, ae, f. *Mennyaszszony.* die Braut. Newěsta. Vila. *Zaruchnicza, Vila.*

Obelus, i, m. *Nyárs.* der Spies, das Korrekturzeichen. Rožen, znamenj neb punktik, gjmž se to, čo zle napsano gest, premazáwa a naprawuge. Raxanj, v. popravak pisma. *Zarez.*

Obolus, i, m. *Fillér.* Ein Heller. Haljr, haler. Novcsac. *Gyukes, bech.*

Obsonium, ii, n. *Étel, eledel.* die Kuchelspeise. Wsseliká potrawa kuchinská. Jilo Jistvina. *Vszake fele jetvine.*

Ocior, ocissimus, ociter, ocius, ocissime) Adv. *Gyors, gyorsabb.* Geschwinder, geschwindeste. Rychlegssj neyrychlegssj. Berxji. *Berseshe.*

Oda, ae, f. *Ének.* das Lied. Pjseň. Pisma. *Peszem.*

Oecos, i, m. *Ház.* das Haus. Dům. Velika soba. *Hisa.*

Oestrum, i, m. *Fenebegár, dühösség.* die Wespe, der Hammel. Sršen, trand. Ossa. *Osza.*

Omphacium, ii, n. *Egres lév.* der Saft aus unreifen Trauben. Kyselý mosst, agrest, z nedozralého hrozna. Sok iz nexrilla grozdja. *Szok iz nezreloga grozdja.*

Onager, gri, m. *Vad szamár.* der Waldesel. Diwoký Osel. Divji magarac. *Divji oszel.*

Ophites, ae, m. *Tarka márvány kő.* der Schlangenstein. Hadj kamen. Zminski kamen. *Kachji kamen.*

Organum, i, n. *Szerszám. eszköz, Orgona.* das Werkzeug, Instrument, die Orgel. Nástrog, Warhany. Orgulje. *Czevnik, orgule.*

Or-

Orgia, ae, f. *Egy ölni mérték.* die Klafter. Sah, saha, loket. Fat. *Szesenij, p. klaftar.*

Ornithon, onis, m. *Madár-ház.* das Vogelhaus Ptáči dům komora, klec, klétka. Kerletka. *Kerletka, gaiba.*

Paean, anis, m. *Éneklés, vitésség után való ének.* das Lobgesang. Pjsen chwály, děkowáni. Pisma Slavna. *Hvale peszem.*

Paedagogus, i, m. *Gyermek tanitó* der Kinderlehrer. Včitel a sprawce djtek. Nauchitelj dice. *Skolnik, navuchitely drobne decze.*

Paeonia, ae, f. *Pünkösdi rósa.* die Pfingstrose, die Poenye. Piwoňkowé koreni, powonč, piwonka. Duhovska ruxica. *Trojachki-czvet.*

Palestra, ae, f. *Küszködö hely, bajnokok helyek.* die Fechtschule, der Kampfplatz. Šermjrška sskola ssermirsky plac. Misto od nauka. *Mezto gdesze vuchi borenye.*

Palimpsestus, i, m. *Iró tábla.* die Schreibtafel, die Eselshaut. Pjsářská tabule, pargamyn z oslowé kůže. Pugillar. *Dezka za piszanye, oszelzka kosa.*

Panax, acis, f. (Panaces, is, n. Panacea, ae, f.) *Mindent gyógyitó fü.* die Arzney wider alle Krankheiten. Koren kterýby měl wsselike neduhy hogiti. Angelika trava. *Angelica trava.*

Panegyris, is, f. *Gyülés, gyülekezet.* die Zusammenkunft des Volks. Slawné a weliké shromaždenj lidu. Govorenje na csui slavu sloxeno. *Zkupszhajanye Lyuztva.*

Panter, ris, m. *Párdutz* der Panther, der Thierwolf. Rys. Xivina lyuta spodebna hertu. *Risz.*

Parenaesis, ae, sis, f. *Intés.* die Ermahnung. Nawčenjk napomenutj. Opomena. *Opominanije.*

Parallelus, a, um. *Egyenlö közü.* Gleich nahe oder weit voneinander. ktery tak daleko od gednehe, gak od druhého stogi. Jednako:astzvan. *Jedno od drugoga jednako na blizu, ali daleko ztojeche.*

Parasceve, es, f. *Készület, nagy péntek.* die Vorbereitung, der Charfreytag. Vripravowani den stogenj, weliky Patek. Veliki Petak. *Veliki petek.*

Parasitus, i, m. *Hizelkedö, hivatlan vendég, Tányérnyalogató.* der Schmarotzer, Tellerlecker Pochlebnjk, potrimisska. Oblizavac. *Szlado-kuszecz, oblizavecz. zahman-jelecz.*

Parergon, i, n. *Tsinálmány.* das Nebenwerk. Bez potrebnj práce mlawenj. Stvar, brez potribe pridana. *Pridavek-kdelu, koj ni potreben.*

Parhippus, i, m. *Vezeték-ló.* das Handpferd. Ručnj kůň. Istergan konj. *Zvuchen-kony.*

Paroxismus, i, m. *Hideglelésben valo esés, betegség.* der Anfall einer Krankheit. Zdrážděnj, zymničnj napadánj. Ositjanje bolesti. *Prihod zimnicze.*

Pegma, atis, n. (Pagma.) *Állás.* das Gerüst, die Bühne. Léssenj. Grusht. *Pod, p grust; koisze noszitì more.*

Pelagus, i, n. *Tenger mélysége.* das Meer. Hlubokost morská. Veliko morje. *Morje.*

Perta, ae, f. *Kerék pais, gyalog pais.* der kleine Schild. malá, okruhla pawezа. Mali shtit. *Balta, chakan, schitek.*

Pera, ae, f. *Bör táska, koldús táska.* der Ranzen, die Tasche. Mossna, tabolka, tanistra. Torba *Torba.*

Perna, ae, f. *Sódor, sódér.* der Schünken. Šoldra lýtka. swinské plele. Shunka. *Szvinzkp pleche, lopaticza.*

Petaso, ionis, m. *Disznó láb.* das geeäncherte Schweinviertel. Suk, čtwrt weprowa. Lopatica osushena. *Lopaticza podvunyena.*

Petra, ae, f. *Köszikla.* der Fels. Skala. Pechina. *Pechina.*

Pharetra, ae, f. *Tegez.* der Köcher, der Pfeilsack. Taul. Sprava za stiriljat. *Tok ztrelni.*

Pharmacum, i, n. *Orvosság, méreg étetö.* die Arzney, das Gift. Lekarstwj, jed. Lik. *Vrachtvo, chemer.*

Phaselus, i, m. *Közép-hajó, hajótska.* das Schifflein. Malička Lodi. Csun. *Ladjieza,*

Phaseolus, i, m. (Phasiolus.) *Olasz bab, oláh bab.* die weiche Bohne. Wlaský Bob. Gran *Basuly.*

Philantia, ae. *Maga szeretés.* die Eigenliebe. milowanj sebe samého. Svojljubnost. *Lyubav szamoga szebe.*

Philosophia, ae, f. *Böltseség szeretése, böltselkedés.* die Weltweisheit. Milowani maudrosti, swětská maudrost. Mudroznanstvo. *Szveta znanztvo.*

Phoca, ae, f. *Tengeri borjú,* der Seehund, das Meerkalb. Morské Tele. Morsko Tele. *Morzko-tele.*

Pho-

Phonascus, i, m. *Éneklésre tanitó mester.* der Singmeister, Sprachmeister, Kapellmeister. Včitel w sprawowánj hlasu, neb řečj. Pivanja i Jezika nauchitelj. *Popevanya, jeziko-navuchitely.*

Physis, is, f. *Természet.* die Natür. Přirozenj. Narav-*Narava.*

Pirata, ae, m. *Tengeri tolvaj, hajós tolvaj.* der Meerrauber. Mořský laupežnjk. Morski Pustaija. *Morzki Razbojnik.*

Planeta, ae, m. *Bújdosó tsillag.* der Planet, Irrstern. Planet Planeta, planetnj hwězda. Zvizda. *Zvezda bludecha.*

Platea, ae, f. *Széles útza.* die Gasse, Strasse. Šyroka vlice. Sokak. *Vulicza.*

Poëma, tis, n. *Költemény, szerzett vers.* das Gedicht skladánj werssu, wymyssleny. Pisma. *Peszem.*

Politia, ae, f. *Község, ékesség, városi rend.* der Staat, die Polizey, das Staats-Regiment. Měssťanstwo, obec; městký rad, neb sprawowánj. Uredba, pokraj koje dobro vladase. *Obchina, navada polek, koje-sze razumno sive.*

Polus, i, m. *Forditó, az égnek sarka, ég tengelyeinek vége, az ég.* Poll, der Himmel. Nebe, wysost, neb stežege nebes. Shpica svita. *Kraj neba, techaj szveta.*

Pompa, ae, f. *Pompás készület.* das Gepränge. Nadherná procesye. Gizdava serava, v. Gizda. *Velika pripravo, Bahatozt.*

Porro. *Továbbá, ezután.* Weit, fort, weiter. Předce dál. Dalje. *Dalye.*

Porum, i, m, (Pori, orum.) *Veriték lyukak, vagy lyukak az ember bőrin.* die Schweißlöcher. Mořská. rena, potowé djrky. Znojne jamice. *Potne-luknicze*

Praxis, is, eos, f. *Tselekedet, gyakorlás.* die Handlung, Uibung. Skutečné činěnj. Vishtina, v. Uvixbanje. *Chin. obichaj, veschnozt.*

Presbyter, eri, m. *Pap.* Priester. Kněz. Redovnik, misnik. *Meshnik.*

Problema, tis, n. *Elő-vett kérdés.* die Streitfrage. Otázka, předložená řeč, která na omylu gest. Mudro-sumja. *Razgovor dvi protivne ztranke imajuchi.*

Proboscis, idis, f. *Elefánt orra.* der Rüssel des Elephanten. Slonowý pysk, howezný nos. Gubice od Elefanta. *Gubecs, Rulyecz.*

Prooemium, ii, n. *Elöjáró beszéd.* die Vorrede, der Eingang. Počátek řečj, předmluwa. Pridgovor. *Predgovor, pochetek govorenya.*

Propino, avi, atum, are. *Reá köszöntöm.* ich trinke zu. Připigám. Napigam. *Napijam, piti dajem, nudim.*

Propola, ae, m. *Kofárkodó, kereskedö.* der Verkäufer, Krämer. Překupitel, překupnjk. Duchancxia. *Prekupecz.*

Prora, ae, f. *Hajónak az orra.* der vordere Theil des Schiffs. Přednj půl lodj. Pridnja strana ladje. *Perva ztran ladje.*

Psallo, lis, ere. *Éneklek, musikálok.* Ich singe, oder schlage an dem Seitenspiel. Spjwam, hrám na nástroji muzyckem. Pivam, xice pribiram. *Popevam, na strunye igram.*

Psittacus, i, m. *Publikán madár.* der Papagey. Popaussek. Tica tugye ricsi ponavljajucha. *Papiga, pticza govoriti vuchna.*

Pygmeus, i, m. *Kitsiny ember.* der Zwerg. Pidimužjk, karljk. Kerxljavac. *Magashecz.*

Pylae, arum, f. *Keskény, vagy szoros helyek, kapu.* der enge Platz. Brána, klauza, neb vzké průchodisstě mezy horami. Usko misto. *Vuzko mezto.*

Pyra, ae, f. *Rakás tüz.* der Scheiterhaufen, darauf man einen verbrennet. Hranice drjwi. Lomacsa. *Gromacha, kup derv za zesganye.*

Pyramis, dis, f. *Sugár oszlopp, négy szegü tüz módjára felékeséttetett helyes alkotmány.* die hohe Säule, so oben spitzig ausgeht. Čtwerhrane stawenj, kterež gest na hornasspicaté gako plamen ohně. Stup ozgor uzak, ozdol shirok. *Ztup vuglazt, od zdola shirek.*

Pyrgus, i, m. *Vár, töltsér.* die Burg, der Trichter. Wěže, trachtýr. Grad, v. livak. *Grad, turen.*

Pyrites, ae. *Tüz-kö.* der Feuerstein. křesacý kamen, kyš, křemen. Kremen. *Kremen.*

Pyrobolus, i, m. *Bomba, tüzes golyóbis* die Bombe, die Granade. ohniwá kaule, granát. Lumbarda, v. Bomba. *Ognyena hit, ognyeno Kruglo.*

Pyxis,

Pyxis, idis, f. *Szelentze.* die Bichse, die Schachtel. Pu-ſſka, ſſkatule. Skatulya, Burmutica. *Skatula*

Raphanus, i, m. *Rettek.* der Rettig. Redkew. Rotkva. *Povertnicza.*

Rhinoceros. otis, m. *Egy öreg vad állat, kinek az orrán nőtt egy nagy horgas szarv. Olajos korsó.* das Nasenhorn, der Oelkrug. Zwýre, tak welyké gako Slon, které roh má na noſe, olegowá nádoba. Zvirina rog na nosu imajucha. *Nosso-rog, zver na nosszu rog imajucha.*

Rhombus, i, m. *Fonúl gombolyitó, motolla, fonó kerék, Tengeri hal.* die Garnwinde, das Spinnrad. Motowidlo Ryba wokaua, erkaun. Kolovrat. *Kolovrat.*

Rhetor, eris, m. *Ékesen szólásra tanitó, ékesen szóló.* der Redner. Rečnjk. Govorljivac. *Szlozsno-govorenya, Navuchitely.*

Rhitmus, i, m. *Vers, ének.* der Reim. Rytma. Pisma skladoredna. *Jednako,brojnorechje.*

Sacharum, i, n. *Tzukor, nád-méz.* der Zucker. Cukr. Sheker. *Gzuker, terztikov med.*

Saccus, i, m. *Zsák.* der Sack. Pytel, wrece. Vricha. *Sakely.*

Sapo, onis, m. *Szappan.* die Seife. Mydlo. Safun *Szopun.*

Sarasmus, i, m. *Keserves meg-tsúfolás.* der hönische giftige Spott. Dotkliwé poſmywánj. Ruganje. *Merzko zaszmehavanye.*

Sarcophagus, i, m. *Sir.* das Todtengrab. Hrob. Mertvacski grob.

Satrapa, ae, f. *Persiai Fejedelem, tiszttartó, basa.* der persische Fürst, Bassa. Perſké Knjže, Auřednjk, heytman. Persianski vladaoc, Pasha. *Perzianzki Herczeg.*

Satyra, ae, f. *Pirongató versek.* die hönische Schrift Oſtrj a priſký werſſowé. Pismo-grizanje. *Vgrizenye Obshanenye.*

Scapha, ae, f. *Tsónak, hajótska, ladik.* der Kahn, das Schiffchen. Malá lodka, člunek. Csun. *Mala ladjicza.*

Scapus, i, m. *Nyel, fa-szár, oszlop-derék, kontz papiros.* der Stiel = Halm, das mittlere von Säulen, das Buch Papier. Prostředek slaupu mezy základem spodnjm a wrchnj makowicy, kniha papjru. Sternika. *Grozdovo dersalcze vreteno, iliti szredina ztupa kniga papira.*

Scarabaeus, i, m. *Szarvas bogár.* der Käfer. Chraust. Govnovalj. *Govnovaly.*

Sceletus, i, m. *Tsont.* das Todtenkrippe. Samy kosti bezmassa. Kostogol. *Telo mertvoga na zpodobu szmerti, kup koztih.*

Sceptrum, i, m. *Királyi páltza.* der (das) Scepter, Zepter. Králowská hůl berla. Kraljevski Stap. *Kralyevzki bat.*

Scheda, ae, f. *Tzédula.* der (das) Zettel, Schreibtafel. Tabulka, cedule. Cedula. *Liztek, czedula.*

Sciurus. i, m. *Evètke, mokus.* das Eichhorn. Wewerka, Wewerice. Viverica. *Veverieza.*

Scoma, atis, n. *Tsúf besséd.* das Spottwort. pohanění. Psovka. *Spotnicza, ospotanye.*

Scopulus, i, m. *Kőszál.* der Steinfels. Špicatý kamen. Pechina u morju. *Pechina vu vodi ztojecha.*

Scoria, ae, f. *Salak, vasnak, Ónnak, és egyéb olvasztott értznek sepreje.* der Schlacke. Trusky, z medi z olowa, aneb z železa. Izgorac gvoždja. *Izvarek, selezno szmetje..*

Scorpius, ii. m. (Scorpio, nis.) *Skorpió.* der Skorpion. Štir. Shkorpion. *Chemerni kachurecz, p. skorpion.*

Scyphus, i, m. *Pohár, ivó edény.* der Becher. Kostlik. Bukara. *Pehar.*

Sinapi, Indecl. n. *Mastár.* der Senf. Horčice. Gorushica. *Mostarda.*

Sipho, onis, m. *Tsö, tsatorna, fetskendő.* das Rohr, die Wasserröhe, Spritze, der Heber. Studnička ,trauba, střjkač. Civ. *Vodena czev, sleb.*

Smigma, atis, n. *Szappan, és mindenféle mosó szerszám.* die Seife, Fleckkugel. Mydlo, neb něco gineho, čim se čistj, a wypjrá, Safun. *Szopun.*

Sophia, ae, f. *Bőltsesség.* die Weisheit. Mudrost. Mudrost. *Mudrozt.*

Spasmus, i, m, *Görts.* der Krampf. Křeč; křč. Gercs. *Kerch.*

Sphata, ae, f. *Pallos, ispót, tajték, hányó kalán.* die grosse breite Klinge, der Rührlöffel, der Spatel. Syroký měč, paloš, warečka. Kashika velika zamishanje. *Mech, kuhacha.*

Spaeleum, i, n. *Barlang.* die Höhle. Gestyně daupě. Spilja. *Spilya, jama.*

Sphaera, ae, f. *Golyóbis, kerékség.* die Rundel Kugel. Kaule, okraužlost. Kuglja. *Okrug, oblina.*

Spithama, ae, f. *Egy araszt, tizenkét új széleségü,* Spanne. Pjď, mira. Pedalj. *Pedeny.*

Stadium, ii, n. *Pállya.* die Rennbahn, der Feldweg. Zawodnj plac, hony. Terkalishche. *Derkalische, dusina zemlye.*

Statera, ae, f. *Lántzos font, Arany mérték.* die Wage, Goldwage. Waha, Myncýř. Vaga. *Vaga.*

Stela, ae, f. *Kő-oszlop.* die steinerne Säule. Zeděnj Slaup pilir. Zidani stup. *Kamenati pily.*

Stemma, atis, n. *Nemzet, nemzetség.* der Stamm, das Geschlecht. Koderbawě predku pokolenj. Pokolenje. *Pokolenye.*

Stigma, atis, o. *Bélyegzés, sütés.* das Brandmal, Kennzeichen. Připalený, cejch, znamenj. Rovash. *Znamenka ran.*

Stomachus, i, m. *Torok-gége, Meg-únás, únalom.* der Eingang im Magen, der Unwille, die Verdrüßlichkeit. Žaludek, požerák newole. Xeludac. *Seludecz, szerditoszt.*

Stranguria, ae, f. *Vizellésnek akadása.* der Harnstrang. Řezawka, řezanj od more. Kamen bol st. *Vodoztaja.*

Stratagema, atis, n. *Hadi okos fortély.* die Kriegslist. Smyslnost w wěcech wogenských. Privara vojnichka. *Vojnichka chalaria prevara.*

Strategus, i, m. *Hadnagy, hadi-vezér.* der Feld-Obrister. Wogenský Wůdce. Vojvoda. *Vojvoda.*

Stylus, i, m. (Stilus.) *Oszlop, iró vesszső, irásnak módja.* die Säule, Griffel, Schreibart. Slauo Kasige, gistý psaný spůsob. Nachin pisanja; bodac zapisanje. *Ztup obel, bodalcze, nachin piszma.*

Stix,

Stix, gis. *Pokol mérges vizé.* das giftige Wasser, die Hölle. Gedowatá woda, Peklo. Paklena voda. *Chemerna voda, potok vu Peklu.*

Sycophanta, ae, m. *Vádoló, árulkodó, hamis.* der Verräther, Verläumder. Žalobnjk. Izdaoo. *Vkanlyivecz, obshanitel.*

Symphonia, ae, f. *Az éneklésben való, egyenlő zengés.* die Musik. Libeznénj a srownáni hlasu. Sloxnoglasje xicah. *Szlosno-glaszje, popevanye.*

Symposium, ii, n. *Vendégség.* die Gasterey. Spolurado wáni, Kwas towaryžky. Goshchenje. *Goshenye.*

Symptoma, atis, n. *Történet, eset.* der Zufall. Pripad k nemocy neb nemocy. Dogadjaj. *Pripechenye.*

Syrtis, is, f. *Tengeren lévö örvény.* der Wasserstrudel, die Sandbank. Nebezpečné mjsto na moři. Vir. *Viranyek, skoly morzki.*

Tagma, atis, n. *Rend.* die Ordnung. Porádek. Red. *Red.*

Talentum, i, n. *Talentom.* (750. *tallér*,) das Geldgewicht, 750. Thaler, ohngefehr. Hriwna. (750. Tolarů.) Stanoviti broj novaca. *Ztanoviti broj penez.*

Tapes, etis, m. (Tapetum, i, Tapete, is, n.) *Szőnyeg, Kárpit.* Teppich. Koberec čalaun. Chilim. *Szag.*

Tartarus, i, m. (Tartarum, i, n.) *Pokol.* die Hölle. Peklo, neb tmawá mjsta w Pekle. Pako. *Pekel.*

Taurus, i, m. *Bika, ökör.* der Ochs oder Stir. Wůl Bika. *Bik.*

Techna, ae, f. *Mesterség, tsalárdság.* die Kunst, der Betrug. Uměnj lest. Privara. *Mestria, vkanlyivozt.*

Telescopium, ii, n. *Meszsze látásra való üveg.* das Fernglas. Sklo gjmž se na daleko wideti může. Zurma. *Ochnik.*

Theatrum, i, n. *Játék néző hely.* der Schauplatz, das Schauspiel. Stawenj neb plac, z kterého se na hry diwagi. Gledalishtje. *Pokazalische igrih.*

Theca, ae, f. *Iskátulya; tartó tok.* der Kasten, die Büchse. Schowadlo, Truhlička. Spremma. *Tok, ij vszaka ztvar, vu kojusze kaj polaee.*

Thermae, arum, f. *Feredő bánya, hév víz.* die warme Bäder. Teplice Wary. Illicxe. *Toplicze.*

Thesaurus, i, m. *Kints.* der Schatz. Poklad. Blago. *Kinch, blago.*

Thorax, cis, m. *Mely, melyre való szoros köntös.* die Brust, der Brustharnisch. Prsy, prsnik, predni plech pancýr. Okfop. *Perszni-oklop.*

Toreuma, atis, n. *Esztergából tsinált edény.* das Schnitzwerk. Rezané, a wyrywané djlo. Izrizano dilo. *Zrezano delo.*

Toxicum, i, n. *Ététő, méreg.* das Gift. Jed, otrawa. Otrova. *Chemer.*

Trachea, ae, f. *Lélekzet vévű gége.* die Luftröhre. chrtan. Odushak. *Sisek, koj kvari sitek.*

Tragoedia, ae, f. *Szomorú Játék.* das Trauerspiel. Smutná hra. Xalosno ukazalishche. *Tusno igro kazanye.*

Trapes, etis, m. *Olaj sajtó, olaj malom.* Oehlmühle. Pres olegný, olegné stupy. Zettinska stuppa. *Oljena stuppa.*

Triclinium. ii, n. *Ebédelő palota.* der Eßsaal, die Tafel mit drey Sitzen. Swětlice w nič se obeduge, wečeradlo. Gostionica. *Jestvinzka hisa, gosshar-nicza.*

Tripus, odis, m. *Három lábú.* der Tisch mit drey Füssen. Panwice tri nohy magicý. Sacxak. *Trojnog stol.*

Trochilus, n. *Ökörszem madár.* der Zaunkönig. Králiček. Palcsac tica. *Palchecz pticza.*

Tropaeum, i, n. *Győzedelem emlékezésére tétetett jel.* das Siegszeichen. Wjtězné znamenj. Zlamenja obladanja. *Znamenye obladanya.*

Tympanum, i, n. *Dob.* die Pauke, die Trommel. Buben. Bubanj, talambasi. *Bubeny.*

Tipus, i, m. *Példázat, kép, ábrázat, nyomtatás.* der Modell, Vorbild. Obraz, podobenstwj. Pritiskanje slova. *Stampa, szlove za pritizkanye.*

Tyrannus, i, m. *Kegyetlen Úri* der Tyrann. Tyran, Ukrutnjk. Kervolok. *Szilno ladavecz, kervolok.*

Xenium, ii, n. *Vendég ajándéka.* das Gastgeschenk. Pohostinský darunek. Dar Hustima. *Goschenikom prikazan dar.*

Xystus,

Xystus, i, m. (Xystum, i, n.) *Széles tornátz, folyosó.* der bedeckte Gang, die Gallerie. Prostranný, prykrytý plac, kde se procházý. Perda. *Perdhisje p. gank pokrit.*

Zelus, i, m. *Buzgóságos indúlat.* der Eifer. Horliwost. Vruhoxeljnost. *Selya goruche naztojanye.*

Zephyrus, i, m. *Napenyészeti szél.* der Westwind. Witr od západu. Doljnac vittar. *Zgorecz veter.*

Zeta, ae, f. (et Diaeta.) *Kis házatska, nyári kerti ház.* das Tafelgemach, Gartenhaus. Domček, Zahradnj krámček. Csardak. *Chardak, mezto vu kojemsze po letu vu hladuje.*

Zingiber, is, n. *Gyömbér.* der Ingwer. Zazwor. dumbger. Gjumbir. *Gyumber.*

Zona, ae, f. *Öv, madzag, tarsúly.* der Gürtel, darinnen man Geld führet. Pás, ssnaura, opasek. Chemer, v. gajtan. *Shiroki pasz, vu kojemsze penezi nosze.*

Zythus, i, m. *Ser.* das Bier, Bräuhaus. Piwo, marec. Pivara. *Piva.*